חסידות · ספרי חסידות נוספים

חזון ישעיהו

הרב פינטו

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חזון ישעיהו

הרב פינטו

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חזון-ישעיהו/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

חזון יאשיהו 10
אות א 10
אהבה / אהבה אמיתית היא ללא תנאים 10
אהבה / ההבדל בין אהבה לשנאה 12
אהבה / אהבת ה' 14
אהבה / אהבת חינם 15
אור / בחושך טמון אור גדול 17
אור / צדיקים מאירים את הדרך 18
אחדות / ע"י האחדות מגיעים לשלמות . 21
אחריות / לקיחת אחריות דבר גדול הוא 22
אחריות / סעייתא דשמיא מיוחדת ללוקח אחריות 24
אישיות / אישיות מובנת ומסודרת 27
אישיות / בגרות הנפש 28
אישיות / ישנם כשבעה סוגים של אנשים 29
אלול / אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש 30
אלול / אני לדודי ודודי לי 31
אלול / עבודת חודש אלול 33
מוצאי שבת קודש / אליהו הנביא 35
אמונה / אין לנו על מי להישען, אלא על אבינו שבשמים 36
אמונה / אמונה אינה באה מתוך הבנה שיכלית 38
אמונה / אמונה בצדקת הדרך 39
אמונה / אמונה שלימה 42
אמונה / ביטחון ואמונה בה' יתברך 43
אמונה / עצת ה' לעולם תעמוד 45
אמונה / שירת הים 47
אמן / עניית אמן יהא שמיא רבא 49
אמת / הניצחון והאמת שני הפכים 50
אמת / ללכת עם האמת 52
אסון / התורה מגינה ומצילה 53
אות ב 54
בושה / מרחיקה את האדם מן החטא .. 54
בטחון / הבוטח בה' חסד יסובבנו 55
בטחון / הבוטח בה' לא יחסר לו כל טוב 57
בטחון / החלטה בידי שמים 58
בטחון / המגיע לך יגיע עד אליך 59
בין אדם לחברו / היזהר בכבוד חברך . . 60
בין אדם לחברו / מרבה שלום 62
בין המצרים / להתרחק מהכעס 63
בין המצרים / עמו אנוכי בצרה 65
בית הכנסת / הזהר בכבוד בית הכנסת . 66
בית הכנסת / מקדש מעט 68
ברית מילה / שערי שמים נפתחים 71
אות ג 72
גאוה / חללים רבים הפילה 72
גבול / לדעת מתי לעצור 73
גבול / קדש עצמך במותר לך ובזה תינצל מן החטא 74
גזירה / ותשובה ותפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזרה 77
גזירה / ביטולה 78
גלות / לא להתייאש 79
גשמיות / המטרה צריכה להיות לשם שמים 81
אות ד 82

דאגה / מרבה נכסים מרבה דאגה 82
דאגה / הדאגה אינה פתרון לבעיות 84
דמיונות / עולם הדמיון יכול להביא לידי הרס 85
דרך / דרך נכונה 86
דרך / דרך קצרה שהיא ארוכה 87
אות ה 89
הודיה / להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות 89
הזדמנויות / הקב"ה, נותן לאדם כמה הזדמנויות 92
הכרת הטוב / המדד והמבחן למדוד חברים 93
הלב / הלב יודע מרת נפשו 96
השגחה / בכל דור ודור עומדים עלינו והקב"ה מצילנו מידם 99
השגחה / השגחה פרטית 100
השתדלות / השתדל בכל כחך כך ה' יהיה בעזרך 101
התבוננות / לאן אתה הולך? 103
התבוננות / מחשבה עמוקה ונכונה לפני המעשה 104
התבוננות / ע"י התבוננות יעשה המצווה בשלמות 105
התחדשות / יסוד ביהדות 107
התחלה / כל ההתחלות קשות 108
התמודדות / סוף מעשה במחשבה תחילה 110
התמודדות / בדרך האמיתי שלך 111
התמודדות / בכוח האדם עצמו 114
התמודדות / הדרך להתמודד עם בעיות 116
התמודדות / הקטנת הבעיות מסייעת לפתרון 118
התמודדות / כל דבר בחיי האדם בא בהדרגה 119
התמודדות / שויתי ה' לנגדי תמיד 121
התנהגות / התנהג כמנהג המקום 122
התקרבות / הדרך להתקרב להקב"ה .. 123
אות ז 125
זהירות / אל תאמין בעצמך עד יום מותך 125
זהירות / בדברים קטנים 127
זיכרון / זיכרון תודעתי וזיכרון נפשי ... 128
זמן / יש קונה את עולמו בשעה אחת . 128
זמן / לרומם את הרגעים המיוחדים ולא להפסידם 130
אות ח 132
חברים / לא להיגרר עם הזרם 132
חגים / הושענא רבה ושמחת תורה ... 133
חגים / ט"ו באב 135
חודש אב / חודש שממעטין בשמחה . 137
חורבן / בכייה לדורות 138
חורבן / זכר לחורבן בית המקדש 139
חורבן / לקשר את הצער הפרטי לכלל . 140
חיים / כל זמן שאדם חי אפשר לשנות 142
חיים / ספרי חיים ומתים 144
חינוך / הדרך הנכונה 145
חינוך / ואת עמלנו אלו הבנים 148
חינוך / חינוך הבנים הוא הקיום הנצחי לדורות הבאים 150
חינוך / חנוך לנער על פי דרכו 152
חכם / הבדל בין חכם לערמומי 153
חנוכה / ארוממך ה' כי דיליתני 154

חנוכה / הרגיל בנר הווין ליה בנים תלמידי חכמים 155
חנוכה / להודות ולהלל 156
חסד / העושה צדקה וחסד ה' בעזרו .. 158
חסד / מידה כנגד מידה 160
חסד / משכיל אל דל ביום רעה 163
חסד / שלח לחמך על פני המים 164
אות ט 166
ט'ו באב / לא היו ימים טובים לישראל, כ-טו' באב 166
טוב ורע / מלחמה של טומאה נגד הקדושה 168
אות י 169
יאוש / היצר הרע היאוש והעצבות 169
יאוש / אין יאוש בעולם כלל 172
ידידות / יהי כבוד חברך חביב עליך ... 174
יום הכיפורים / תשובה 175
יומא דהילולא / רבי מאיר בעל הנס . . 176
יומא דהילולא / רבנו מאיר אבוחצירא זצוק"ל)בבא מאיר ע"ה(..... 177
יסורים / כפרת עוונות 179
יסורים / מטרת היסורים 181
יצר הרע / בתחבולות תעשה לך מלחמה 182
יצר הרע / היצר הרע מפתה במתנת חינם 183
יצר הרע / היצר הרע מתחיל להשפיע בדברים הקטנים 184
יצר הרע / כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו 186
יצר הרע / מפתה עם הצלחות מדומות 187
ישועות / ישועה מעל הטבע 190
ישראל / ערבים זה לזה 190
אות כ 192
כעס / התמודדות עם כעס ע"י התמימות 192
כעס / פוגע במהות האדם 193
כף זכות / ילכו מחיל אל חיל 195
כף זכות / להצדיק את חבירו 196
כשרות / להיזהר במה שמכניסים לפה .198
אות ל 200
ל'ג בעומר / רבי שמעון בר יוחאי 200
לב / לב טהור ברא לי אלוקים 201
לב / הכל תלוי בלב 203
לב / הקב"ה מחפש את לב היהודי 204
לשון הרע / החיים והמוות ביד הלשון .206
לשון הרע / כוח השתיקה שלו, מחזיק את העולם 208
אות מ 210
מודעות / דרך החיים 210
מודעות / האדם צריך להכיר בכוחות עצמו 211
מודעות / דע את עצמך 213
מודעות / דעה בהירה 215
מוצאי שבת קודש / זמן פעמי הגאולה מתקרבים ובאים 217
מזיקים / ג' אבות נזיקים 218
מחלוקת / אין דבר מסוכן ורע בעולם יותר מהמחלוקת 218
מחלוקת / ולא יהיה כקורח ועדתו 219
מחשבה / לחשוב טוב ולהתכונן לעתיד 221
מחשבה / מחשבה רעה מזיקה לסביבתו 222

מחשבה / סוף מעשה במחשבה תחילה 224
מחשבה / רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום 227
מחשבות / ועשית מעקה לגגך 229
מידות / המעביר על מידותיו מוחלין עוונותיו 230
מידות / הענוה מעלה מיוחדת 232
מידות / השחתת המידות היא הדבר הקשה ביותר 233
מידות / ידע האדם שמידה רעה היא קשה ומסוכנת 235
מידות / מידת הסבלנות 236
מידות / עזות 237
מידות / ענוה 239
מידות / קנאה 240
ממון / זהירות גדולה בענייני ממון 241
ממון / יתנהג בחומרה כלפי עצמו ובקולא כלפי אחרים 243
ממון / כח הפועל בנפעל 245
ממון / לנהוג בהגינות ויושר 246
מנוחת הנפש / ע"י ראיית הנולד 249
מסירות נפש / עשרה הרוגי מלכות ... 251
מצוה / גודל כוח המצוה 253
מצוה / המצוות כהגנה מפני הפחד ... 254
מצוה / לסייע בידי עושי מצוה 256
מצוה / שלוחי מצוה אינם ניזוקים 258
מצוה / מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה 259
מצוה / חשיבות של כל דבר 261
מצוה / מזון רוחני 262
מצוה / שומר מצווה לא ידע דבר רע .. 262
מקומות הקדושים / הכותל המערבי .. 264
מקומות הקדושים / מערת המכפלה .. 266
משנה תורה / ספר דברים סגולות גדולות טמונים בה 267
מתינות / אל יזדרז האדם להסיק מסקנות 268
מתינות / לפעול במתינות שלא יבוא לידי חרטה 271
אות נ 273
נדר / נדרי לה' אשלם 273
נטילת ידיים / סגולה לעשירות 274
נטילת ידיים / תיקון המצוה 275
נס / הנס נמדד לפי האדם עצמו 277
ניסן / בחודש ניסן ישנם סגולות וכח גדול לענייני פרנסה 279
נס / מי שנעשה לו נס מנכים לו מזכויותיו 279
נס / פירסום הנס 280
נסיון / הנסיון באה לטובתינו 281
נסיון / לדעת לעמוד במצבים קשים .. 284
נסיון / לעמוד בתעצומות נפש בכל נסיון 285
נסיון / נסיון העוני והעושר 287
נסיון / נסיון קיומי ונסיון יום יומי 291
נסיון / עקידת יצחק 291
נסיון / רפואה למכה 295
נסיון / שמירת ברית קודש 296
נסתרות דרכי ה' / מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה 297
נשמה / החיפוש אחר שורש הנשמה .. 300
נשמה / חיבור הנשמה לשורש היהדות 301
אות ס 302
סוכות / ארבעת המינים 302

סוכות / גודל הזמן 303
סוכות / ופרוש עלינו סוכת שלום 305
סוכות / ושמחת בחגך 306
סור מרע / אם האדם לא מקלקל, אף
קלקול לא יבוא אליו 307
אות ע 308
עבודה / מתוך סיפוק ונחת ממעשה
ידינו 308
עבודת המידות / יזהר מן הכעס
והעצבות 310
עבודת השם / הירידה תכלית העליה . 311
עין טוב / עין טובה כנגד עין הרע 314
עין טובה / הסתכלות חיובית 315
עין רע / הדרך להינצל 316
עין רע / לכוח העין, יש כח קשה ומסוכן
ביותר 318
עיקר וטפל / העולם הזה כפרוזדור . . . 320
עמל / אדם לעמל יולד 321
עמל / דבר שבא בעמל מעריכים יותר . 323
ענווה / הענווה מעלה את האדם לדרגות
גבוהות 324
עשרה בטבת / יום צום ותשובה 325
אות פ 326
פזיזות / שהשכל יחליט ולא הרגש 326
פזיזות / הפזיזות היא החורבן הגדול ביותר
לחיי אדם 328
פחד / שני מיני פחד 329
פסח / אסרו חג 331
פסח / שביעי של פסח 332
פעולה קטנה / הגרעין אינו יודע איזה עץ
גדול עתיד לצאת ממנו 335
פרה אדומה / מטהרת את הטמאים ומטמא
טהורים 338
פרנסה / מזונותיו של אדם בדרך ישרה היא
באה 339
פרנסה / סגולה גדולה לפרנסה 340
פרנסה / פרנסה גשמי ופרנסה רוחני . 341
פרנסה / פרשת המן כסגולה לפרנסה . 343
אות צ 344
צביעות / היזהרו מן הצבועים 344
צביעות / הצביעות והשקר מרמה את
האדם עצמו 344
צדיק / ההבדל בין רב לבין צדיק 345
צדיק / חפציו ומלבושיו 347
צדיקים / רבי חיים פינטו)הקטן(..... 348
צדיקים / בבא סאלי זצוק"ל 350
צדיקים / התנא המאור הגדול רבי שמעון
בר יוחאי 353
צדיקים / הצדיק משקיע את כל כוחו לקרב
את האדם 355
צדיקים / הצדיקים מעוררים את
הכלל 355
צדיקים / התקשרות לצדיק 356
צדיקים / ז' אדר יום פטירת משה
רבינו 358
צדיקים / יומא דהילולא של רבי שמעון בר
יוחאי 359
צדיקים / לטובת הכלל 362
צדיקים / צדיקים מוסרים את נפשם למען
הכלל 363
צדיקים / רבי אליעזר פאפו - 'בעל פלא
יועץ' 364
צדקה / אדם שמזונותיו מצומצמין, יעשה
מהן צדקה 368
צדקה / בפרהסיא 370
צדקה / מעלתה 371

צדקה / ע'י הצדקה יברכך ה' 373
צדקה / צדקה תציל ממות 376
ציצית / כסגולה מפני המזיקים 376
ציצית / מצילה את האדם מן העבירה . 378
צער / הכנה להבנה חדשה בחיים 378
צרה / הצרה היא כמו מכה מאבא אוהב 379
צרה / לא להיגרר לטפל 381
אות ק 382
קדושה / שמירת הברית 382
אות ר 383
ראוי / כל אחד ראוי להיות כלי קיבול . 383
ראש השנה / צריך האדם להעביר על המידות 385
רבי שמעון בר יוחאי / והזוהר הקדוש . 387
רחמנות / כל המרחם על אכזרים סופו להתאכזר לרחמנים 389
ריקנות / מסך המבדיל בינו לבין שורש נשמתו 391
רפואה / רופא כל בשר 392
רשעים / הרשע שונא את הצדיק 394
שעים / וביערת הרע מקרבך 395
רשעים / להתרחק מרשעים 396
רשעים / רעה רודפת אותם 397
אות ש 399
שבת חזון / פרשת דברים 399
שבת קודש / הכנת הנפש 401
שבת קודש / כבוד תלמיד חכם וקדושת השבת, אחד הוא 403
שבת קודש / כח שבת קודש 403
שבת קודש / כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מיצרים 406
שבת קודש / מעין עולם הבא 407
שובבי'ם / תיקון היסוד 410
שינויים / הדרך שהשינויים אף הקשים ביותר לא ישפיע 410
שכר / חישוב השכר בשמים היא לפי פעילותו ולא לפי חייו 411
שלוות הנפש / אתה חייב להירגע 413
שלוות הנפש / קבלת החלטות בראש נקי 414
שלום / כלי מחזיק ברכה 416
שליטה / לשלוט על כח הרצון 418
שם / ויקרא שמו בישראל 419
שמח בחלקו / גם במה שחסר לך תשמח ותודה לה' 421
שמירת הלשון / דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב 423
שמירת הלשון / כאשר זמם לעשות לאחיו כן יעשה לו 425
שמירת הלשון / לא תלך רכיל בעמך . 427
שנאת חינם / החיוב לסלוח 429
שנאת חינם / שנאת חינם באה מתוך פחיתות באמונה 431
שפע / כלי קיבול לקבל את השפע 431
שפע / מקור ההשפעה 433
שקר / גם בדברים הקטנים 434
אות ת 436
תהלים / התהלים מרגיעים את הנשמה 436
תוכחה / הוכח לחכם ויאהבך 438
תוכחה / לקבל תוכחה ולתקן 440
תורה / הנתיב האמיתי בחיים 441
תורה / התורה הקדושה נצחי 443
תורה / ע"י כח התורה ממתיקין הכל .. 445
תורה / קבלת התורה 446

תינוקות של בית רבן / צאי לך בעקבי הצאן 448
תיקון / תיקון עוונות ראשונים 450
תכלית החיים / מה היעד שלי בחיים . 453
תלמיד / הוא אדם שצומח מרבו ולא מעביר מרבו 454
תלמידי חכמים / היזהרו בגחלתן 456
תלמידי חכמים / להתדבק בתלמידי חכמים 458
תלמידי חכמים / נשיכתן נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב 460
תענית דיבור / שנראה מעלת חברינו . 461
תפילה / כוח התפילה 463
תפילה / השתפכות הנפש מעומק הלב 464
תפילה / אין דבר בעולם אשר עומד לפני התפילה 465
תפילה / אינה חוזרת ריקם 467
תפילה / דרך התפילה 469
תפילה / הגבול בין תפילה לדחיקת ה' 471
תפילה / ההבדל בין משאלה לתפילה . 473
תפילה / התפילה מבטלת את הדין ... 474
תפילה / התפילה מועילה לדורות 475
תפילה / זמן הראוי לה 477
תפילה / שני סוגי תפילות 478
תפילה / תפילה מתוך שמחה 479
תפילה / תפילה עושה מחצה 481
תפילה / תפילה עם דמעות 482
תשובה / בעל תשובה 483
תשובה / הכרה בחטא 484
תשובה / התשובה צריכה לבוא משברון לב 487
תשובה / נפש האדם והתנהגותו 488
תשובה / עשרת ימי תשובה 490
תשעה באב / מהות היום 494
תשעה באב / הקרבה ממך למען הכלל 498

חזון יאשיהו

אות א

אהבה / אהבה אמיתית היא ללא תנאים

כשנתבונן בכל מעשה מרדכי היהודי, נראה פלא גדול, מרדכי לוחץ את אסתר, לילך מהר למלך לבקש על עם ישראל רחמים וישועה מהמן הרשע והנה קשה מדוע? הרי יש עוד זמן עד הגזירה, מדוע להכניס את אסתר המלכה לסכנה מיידית, בזמן שיש עוד זמן לגזרה של המן?!

אלא, מפרשים דבר זה על ידי משל: היה אבא חשוב מאוד, מבוגר בימים, אשר היה לו בן מוצלח מאוד, והבן היה מתגאה לפני אביו על הצלחתו העיסקית וכן החברתית, והיה מתפעל מחבריו הרבים. עמד אביו החכם ואמר לו: בני אל תתפעל מרוב חבריך, אני בכל ימי חיי, יש לי רק חצי חבר ואני בטוח שלך אין אפילו חבר אחד! הבן אמר לאביו שהוא חושב, שכן יש לו חברים מרובים שיעמדו עימו בכל צרה אשר ימצא בה.

עמד האבא ואמר לבן, תלך ותבדוק ותראה שאין לך חברים; שאל הבן: איך?

אמר לו: לך תיקח כבש ותשחט אותו ותיקח מן הדם ותלכלך את בגדיך ותשים את הכבש בשק, ותלך בלילה לחברים הטובים ותאמר להם שהרגת אדם, ואתה פוחד מן הממשלה ומבקש עזרה שיעזרו לך לצאת מצרה גדולה זאת.

כך עשה הבן, הלך ושחט כבש, שם בשק והלך באמצע הלילה, מחבר אל חבר, והנה, כל חבריו פחדו ולא היו מוכנים לעשות למענו מאומה, ורק ביקשו בכל דרך, שילך מהר מביתם ולא יישאר רגע לידם, שלא יאשימו גם אותם בהריגה ולא ברצח.

חזר הבן לאב, בצער ויאוש מכל חבריו ואמר לו: אבי צדקת, כל חברי לא עמדו עימי רגע אחד, ולא עזרו לי במצב קשה אשר הייתי בו. אמר לו אביו: כעת תלך, קח את השק והדם, לחצי חבר שלי ותבקש ממנו שאתה בני שיעזור לך; הלך לחברו של אביו, מיד עמד, שטף את גופו מן הדם, ניקה היכן שאפשר והוליכו לביתו וביקש ממנו מה עוד יכול לעשות למענו.

חזר הבן, מתפעל מן החבר הטוב והמיוחד של אביו אך ביקש מאביו לדעת דבר אחד, מדוע קורא לו חצי חבר ולא חבר שלם, הרי החבר הזה התנהג במסירות גדולה ביותר.

ענה האבא לבנו ואמר: אני אענה לך בסיפור על שני חברים טובים אשר היו והאהבה הייתה גדולה ומרובה אצלם, אך מעולם הם לא נפגשו וכל הקשר ביניהם היה על ידי מכתבים, אשר אחד כתב לחברו; אחרי שנים של קשר ואהבה מרובה על ידי

מכתבים, נסע אחד החברים לביתו של חברו. חברו, שמח שמחה מרובה בחבר, אשר לא ראה מעולם ובא לבקרו, והכין לכבודו כל טוב בשמחה מרובה ביותר.
והנה, לאחר כמה ימים אשר היו יחד, נפל החבר האורח למשכב והגיע עד שערי מוות. חברו, בעל הבית, הביא את כל הרופאים למצוא מזור למחלתו ולא מצא עד אשר אחד הרופאים עמד ואמר: האדם הזה רוצה דבר מסויים ומרוב רצון, נפל למשכב. נכנס חברו ואמר לו: כך אומר הרופא, הנה אני אוהבך, אהבת אמת, בבקשה תאמר לי מה רצונך ואני אעשה למענך כל דבר. עמד ואמר לו: הנה ראיתי את ארוסתך, ורצוני עז להתחתן עימה ולכן נפלתי למשכב; שמע זה חברו, יצא מן החדר.
לאחר שעה, חזר ואמר לו: דע לך שאהבתי אליך אהבת אמת ואהבה חזקה מאוד, והנה, האשה הזאת אשר ייעדתי לעצמי מקטנותה, גידלתיה כי יתומה הייתה, והנה, כל הנדוניה אשר רכשתי בעבורה, קום ותתחתן עימה. שמח האדם שמחה מרובה וקם בריא ממיטת חוליו.
עברו ימים, ועברו שנים, אותו אדם אשר נתן את כלתו לחברו, נפל מנכסיו והגיע לעניות גדולה ביותר.
הלך ונפל מדחי אל דחי, בצר לו אמר, אני אלך לחברי הטוב, שמעתי שהתעשר עושר גדול ואבקש ממנו עזרה לצאת מן המיצר.
הלך בדרכו לעיר אשר חברו גר בה, כשהגיע לעיר נפל לייאוש ועצבות, איך ישפיל עצמו בפני ארוסתו לשעבר, בפני חברו לבקש פרנסה לעצמו?! והנה, עוד הוא חושב ומתבונן בנפשו, פתאום רואה אדם אשר מכה את חברו והורגו והרוצח בורח. כשבאה המשטרה עמד ואמר: אני עשיתי זאת! משום שהעדיף את המוות מן החיים.
מיד הוליכוהו שוטרי המלך אל השופט, והשופט גזר את דינו למיתה על ידי תליה בכיכר העיר. הוציאו אותו לכיכר, והנה חברו הטוב, רואה את ידיד נפשו, עומד לפני הוצאה להורג, מיד לקח שטר וחתם את כל כספו לחברו, ורץ לפני המשטרה ואמר: הוא לא הרג, והראייה שהוא אינו תושב המקום בכלל, אני הרגתי את האדם הזה.
התחילו שניהם לריב מי הרג; כל אחד רצה להציל את חברו. הרוצח האמיתי, כשראה את כל הענין התמוהה, ביודעו שהוא עשה את המעשה הרע, התבייש לאיזה שפלות ירד ועמד ואמר: אני עשיתי את המעשה הרע הזה והנה הסיבה: חוב כספי שהיה בינינו! ואותו הוציאו להריגה ושני החברים ניצלו.
אמר האבא לבנו: חבר אמיתי ואוהב אמיתי, זה אדם שנותן את חיו לחברו, בלי גבולות, בלי הסברים זו אהבה אמיתית, אך כאשר אדם אוהב את חברו, אך עם תנאים, זה טוב וזה לא טוב ואם כך יהיה, יסכן אותי אני לא מוכן זה חצי, או רבע חבר או רבע

אוהב.
לכן, אוהב אמיתי, זה אהבה ללא סייג, ללא גבול וללא תנאים; ברגע שיש תנאי אחד, זו לא אהבת אמת.
הנה, מרדכי היהודי ידע, שעם ישראל לא במצב טוב, ולכן ביקש מאסתר, למסור את נפשה ללא תנאים ללכת ולסכן את עצמה בפני המלך, ואז יתעורר רחמים בשמים, על אהבת אסתר האמיתית, אהבה של מסירות נפש אמיתית, ובכח זה יהיה ישועה לעם ישראל ותבוא הגאולה, לכן מרדכי נהג כך!
יעלה לפני הקב"ה, כקורבן על המסירות נפש אשר מוסרים בשובה ישראל, ומשמים יתנו הטוב ובקרוב ממש נשמע בשורות טובות.

אהבה / ההבדל בין אהבה לשנאה

החיים מלאים בתהפוכות ואין האדם יודע, מה ילד יום, אדם יכול להיות יום אחד אוהב, יום אחד אויב; כל עוד, שהאינטרס משותף, יש אהבה וידידות וחברות, אך ברגע שהאינטרס המשותף נגמר, שם מסתיים הכל וזוהי אהבה התלויה בדבר, בטל דבר בטלה האהבה. וזוהי אהבת אמנון ותמר, בטלה ההנאה בטלה האהבה והשנאה, גדולה מהאהבה, אשר הייתה. וכך אנו רואים; גירושים קשים, אשר גוררים מחלוקות קשות מאוד, פירוד שותפויות, אשר רואים שנאה לדורי דורות.
וידוע, מדרש אגדה ישן, מקור השנאה, בין הכלב לחתול, מבריאת העולם, הכלב והחתול, קבעו ביניהם ברית של שותפות וכל רווח היו מחלקים. באו ימים קשים ולא היה פרנסה, למלא את רצון שניהם, החליטו לנתק הקשר בינהם, אך עשו הסכם: מקום שאחד עובד חברו מתרחק ומתנתק, ולעולם לא יפריע לחברו, נפרדו בכבוד ובידידות. החתול הלך לעבוד, אצל האדם הראשון, במשך תקופה השתדל בכל כוחו ופרנסתו, הייתה מצויה.
יום אחד, באו לאדם הראשון ואמרו לו: חבל, החתול לא יעיל דיו, הכלב טוב ממנו, הלך האדם הראשון והביא את הכלב לביתו וגירש את החתול ומאותו יום, שנאת עולם, הייתה מנת חלקם ושנאה זו לא פסקה עד היום הזה. הנה, שנאות נמשכות, דורי דורות וכאשר מסתיים האינטרס, מתחילים היצרים הריקבון, דחף הקנאה ואש המחלוקת, לא יודעת גבולות. לכן, יעשה האדם, חסד עם עצמו, בכל עניין, אשר ימצא בחיים, או, אשר נכנס חדש, יעשה זה, בנפש בריאה ולא יבחן וידון, עם קנאות ושנאות. אדם שבא להתחתן, יבדוק בשכל בהיר, את ההתאמה, את יראת השמים, בעיקר את מידת החסד ולא יטעה, ממעלה מסויימת אשר נושאת חן בעיניו, אך שאר הדברים ריקים; עובר זמן וכל אהבה, שתלויה בדבר, בטל דבר בטל האהבה. וכך בשותפות,

לא יעשה דברים אשר דבר אחד נראה לו ומשמח את ליבו והשותפות נהיית, אהבה שתלויה בדבר, משום שאם אין מכנה משותף נרחב, בטל דבר, בטלה אהבה ואדם, אשר הולך ביושר ובתמימות, אף אם יש זמן, אשר מרגיש חוסר נוחות וטענות ומענות, אשר מכאיבים בליבו ואינם הגונים, או צודקים, ידע זוהי ירידה לצורך עלייה, כדברי חז"ל שבע יפול צדיק וקם.

וידוע, מעשה במשפחת רוטשילד המבורכת; איך החל עושרה? ראש המשפחה, מאיר אנשיל רוטשילד, היה גבאי של רב, זמן מה. יום אחד בא לפני הרב ואמר לו, רבי החלטתי לעבור לעיר אחרת ולנסות את פרנסתי, אנא ממך ברכני שדרכי תצלח. ברכו הרב ויצא לדרכו והלך, הושיט ידו במסחר. בבית הרב, המשיכו הימים כתיקונם, ואשת הרב, מיום לידת ילדיה היתה אוספת פרוטה לפרוטה, לזכות כשיגדלו הילדים, לקנות נדוניה ולחתנם בכבוד. באחד הימים, גנב, נכנס בשקט בעלטה, לבית הרב וגנב, את כל הכסף, אשר היה מיועד לחתונת הילדים.

התקרבו ימי הפסח, הרבנית ניקתה את הבית מחמץ, הגיעה לתיבת הכסף, אשר הייתה פותחת ומכשירה, משנה לשנה והנה, שוד ושבר כל הכסף שאספה כל חייה, נגנב. באה בבכי וצעקה לפני הרב ואמרה, זה הגבאי מאיר אנשיל רוטשילד, שגנב את כל כסף חתונות ילדנו וברח ושלח ידו במשכון. הרב הזדעזע ומיד הוא ותלמידיו, לקחו עגלה וסוס ורצו לעירו. נכנס הרב, למאיר אנשיל וגער בו, מדוע גנבת את כספי, את כסף חתונת ילדי, רב מאיר אנשיל, הזדעזע, אך לא רצה לבייש את הרב, אמר לרב: תסלח לי, איני זוכר כמה כסף היה תזכיר לי, רץ מהר, לווה כסף, חזר לרב ונתן לו הסכום.

עברו ימים, והנה, המשטרה תופסת את הגנב, אשר גנב את הכסף ובאים ומחזירים לרב את כספו. הזדעזע הרב והתבייש, על הצער, אשר גרם למאיר אנשיל והתפעל מאוד מאצילות רוחו. מיד, רתם שוב, עגלתו ונסע מהר לביתו, של מאיר אנשיל, נישקו על ראשו, החזיר לו את כספו וברכו: יהי רצון שתשרה הברכה במעשה ידיך ועושר יהיה, חלקך וחלק זרעך עד עולם. מאותו היום, הלך וגדל האיש והוא רוטשילד, הידוע בעושרו ובחסדיו.

יש לאדם בחיים, זמנים ודברים שאם יודע לעלות ולהתעלות, אף ששופכים את דמו, הם פתח לעליה ולהשגות עצומות, שאין כדוגמתם. דברים אלו, באים בעיקר בענייניים, שבין אדם לחברו, כאשר האדם מושפל והצדק עימו, כאשר האדם רואה, העוול אשר נעשה לו, אלו פתחים אשר מהם, ישאב כל, לא יפול ליאוש ודברים גדולים וישועות גדולות, עומדות להיפתח בפניו.

אהבה / אהבת ה'

זכות גדולה, להיות בימים קדושים אלה, בארץ הקודש. ארץ, אשר גדולי עם ישראל, היו מנשקים את אבניה, והיו אומרים "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו".

זכינו, בימים קדושים אלו, להיות בארץ הקודש, עם אהובינו וחביבינו, תלמידינו וכל שומעי לקחינו. ובכל פעם שעומדים לנסוע לניו יורק, האהבה והחיבה, לארץ הקודש, ולאווירה דארץ ישראל מחכים, מתעכבים בעוד יום. הרבה קבלות קיבלנו על עצמנו בזמן הזה: בעבודת ה', בהנהגת קהילתנו הקדושה ובמחשבה על עניינים שונים. ותמיד מול עינינו ובעיקר, בימים קדושים אלו, שלושת ימי ההגבלה, ובערב יומא דהילולא, של אורם של ישראל, הבעל שם טוב, אשר ביום חג שבועות, יהיה 250 שנה, ליום פטירתו.

המעשה אשר מובא, שפעם, הודיעו מן השמיים, לבעל שם טוב הקדוש, שאם ירצה לראות עבודת ה', לה' בלבדו, ילך לערי קיטוב, שם יראה, רועה אחד, אשר עובד את השם יתברך, בצורה מופלאה.

הלך הבעל שם טוב בקפיצת הדרך, כדרכו בקודש, לאותו מקום וראה רועה צאן, בשם רבי מאיר, עומד על ההר ואומר כמה פעמים, בכלות הנפש: ריבונו של עולם, אני אוהב אותך כל כך, אני רוצה לעובדך ולעשות איזה דבר למענך, אבל אני לא יודע מה יכול לעשות בעבורך, אני לא יכול ללמוד ולא יכול לעשות מאומה, אין לי מה לעשות בשבילך, אבל יש לי חליל ואנגן בו לכבודך.

הוציא הרועה צאן, את החליל וניגן בו, שעה ארוכה, בכל כוחו, עד שנגמרו כוחותיו ונפל ארצה ונשאר שוכב על הארץ, יותר משעה, באפיסת כוחות. כשהתעורר, ושב להכרתו, התלהב ואמר שוב: ריבונו של עולם, הנה, ניגנתי בחליל לפניך, אבל מה חשוב דבר זה לפניך, האל הגדול, שברא את כל העולמות?! הוא התחיל לרוץ, אנה ואנה ואמר: ריבונו של עולם, אני צריך ומשתוקק לעשות, דבר יותר גדול למענך, אולם, מה אני יכול לעשות למען שם כבודך?

ובסוף אמר, ארקוד ריקוד מיוחד, לפני הקדוש ברוך הוא. הרועה, התחיל להתגלגל הרבה פעמים, כשראשו לארץ ורגליו למעלה, וכל הזמן היה אומר: ריבונו של עולם, אני עושה זה למענך. לבד מזה, אינני יכול לעשות מאומה, ואני מקווה שיהיה נחת רוח, לך. אחרי שהתגלגל פעמים רבות, נפל שוב פעם, בחלישות, למשך זמן ארוך. כשהתעורר מעלפונו, התחיל שוב לומר: ריבונו של עולם, מה אני יכול לעשות עבורך? כבר ניגנתי בחליל, כבר רקדתי בכל כוחי, אבל כל זה לא נחשב למאומה, כלפי

בורא גדול, ומלך רם ונישא, שמלאכים ושרפים, אומרים שירה לפניו. אני לא יכול לעשות כלום למענך, אולם אני משתוקק לעשות דבר מה בשבילך.
שוב, חשב ואמר שיתן לקב"ה כל מה שיש לו בכיס. הרועה, התחיל למשש בכיסו וכשמצא פרוטה, התלהב ואמר: ריבונו של עולם, הרי אתה מקבל את מנחת העני, קבל נא, גם את מנחתי. לקח את הפרוטה וזרקה כלפי מעלה, והעיד הבעל שם טוב, שראה, כמין יד של אש, יורדת מן השמיים ומקבלת את הפרוטה.
אחרי כל זה, התבונן הרועה שוב ואמר: הרי עדיין לא עשיתי כלום עבורך, כי מה כל זה נחשב לפניך?! רצוני עז, לתת לך מתנה חשובה יותר, אך אין לי יותר מזה, לתת לך. בסוף אמר, אולי עשיתי פעם איזה מצווה ויש לי שכר בעולם הבא ואמר: ריבונו של עולם אני מעניק לך את חלקי בעולם הבא וקבל נא את מנחתי.
כשראה הבעל שם טוב, את המחזה הנורא הזה, אמר שכעת, נודע לו פירוש הפסוק: "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך" שהכוונה למסור להשם יתברך, גם את החלק לעולם הבא, אין גדלות מיוחדת בזה, שמוסרים את הנפש בלבד ואפילו, שנותנים כל הון בעולם, למען כבוד ה', כי אם בזאת יתהלל המתהלל, כשברוב אהבתו מוסר, גם את העולם הבא שלו ולעצמו אינו משאיר כלום. ממעשה קדוש זה, ישים אדם בנפשו מוסר השכל - בכל כוחו, בכל אשר לו, ישתדל לעשות נחת רוח להקב"ה ואם צריך למסור את ממונו, את כוחו למען כבוד ה', ימסור בשמחה גדולה!
הרבה אנשים, נתנו צדקה בחייהם וכל צדקה, וודאי, מעלתה גדולה, אבל כאשר, נותן האדם, צדקה לנחת רוח, להשם, בדבקות, בשמחה ומוכן, בסוף, לתת גם את השכר של עולם הבא, על המצווה שעשה, נחת להשם, זוהי המעלה הגבוהה והגדולה ביותר. גם את הצדקה, גם את המעשה הטוב, אשר עשה ובסוף, גם את השכר, לתת נחת רוח לקב"ה.
זה מה שנאמר במשנה: "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב, על מנת לקבל פרס ויהיה מורא שמים עליכם". ונשאלת השאלה, מה הקשר ל"ויהיה מורא שמים עליכם", לראשית הפסוק, "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב"? אלא, בתחילה, הרבה אנשים אומרים, שעושים את כל מעשיהם, לשם שמיים, בלי תועלת, מקריבים את משפחתם למען ה', למען ישיבות, למען מצוות, אך זה רק באמירה, לכן, בא התנא ואמר "ויהיה מורא שמים עליכם".

אהבה / אהבת חינם

בתורה הקדושה מצאנו דבר נפלא, פעמים שהתורה מקדימה את משה רבנו

לאהרן הכהן ופעמים שהקדימה את אהרן למשה רבנו. וכמו שנאמר בפסוקים)שמות ו,כו-כז("הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם. הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן". ואכן אמרו חז"ל במכילתא, יש מקומות שמקדים משה לאהרן ויש מקומות שמקדים אהרן למשה, לאמר לך ששקולין כאחד. ונראה לדקדק עוד, מדוע נאמר הוא משה ואהרן בלשון יחיד, והלא לכאורה היה לאמר, הם משה ואהרן, בלשון רבים?

ונראה לפרש, כי הנה ידוע כמה גדולה מעלת האחווה, וכאשר נמצאים חבורת אנשים שיש ביניהם אהבה ואחווה, אי אפשר לנצח אותם, וכל אשר יחפצו יוכלו לעשות. כפי שמצאנו בדור הפלגה שהיו כולם שפה אחת ודברים אחדים)בראשית יא,ו(:

"ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכולם וזה החילם לעשות ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות". לכן בכדי להפר את מחשבתם, בא הקב"ה ובלבל את שפתם ועל ידי כך בטלה אחדותם, וכשלא היו מאוחדים בליבם ובדעתם, לא יכלו להוציא לפועל את מבוקשם.

לכן דקדקה התורה להזכיר את משה ואהרן בלשון יחיד, "הוא משה ואהרן", ללמדנו שהיו באהבה ואחווה גדולה, כאיש אחד בלב אחד, ועליהם הכתוב אומר)תהלים

קלג,א(: "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", והיינו, שבוודאי היה זה טוב לעם ישראל שמשה ואהרן יחד מנהיגים את העם, ואיש לרעהו יעזורו ותתרבה התורה והיראה בעם ישראל. אמנם היה מקום לחשוב שכיון שאין שני מלכים משמשים בכתר אחד, ואולי היה זה טוב אך לא היה נעים. לכן מעידה לנו התורה הקדושה, שהיה זה גם טוב וגם נעים שבת אחים יחדיו, לגודל האהבה והאחווה שהייתה בין משה ואהרן.

בספרים קדמונים מובא מעשה שאירע בימי קדם, בשני אחים שעסקו יחד במלאכה בעבודת האדמה, וכל יום לאחר עבודתם חילקו ביניהם את הרווחים שווה בשווה, והיו שרויים תמיד באהבה ואחווה בלא שום מחלוקת וקפידא כלל. האח הצעיר היה נשוי ובעל משפחה מטופל בילדים קטנים, ואילו האח הגדול עדיין לא בנה את ביתו וחי בגפו. האח הבכור מתוך אהבה ואחווה ורצון לעזור לאחיו היה קם באמצע הלילה בשעה שאף אחד לא יוכל להבחין במעשיו, נטל ערימה של תבואה מאוצרו והניח אותה בחשאי בתוך אוצרו של אחיו הצעיר, תוך כדי שהוא חושב לעצמו, בוודאי אחי הצעיר שהוא בעל משפחה גדולה והוצאותיו מרובות, זקוק הוא לעזרה זו, וכך אקל

מעל עול פרנסתו. ואילו האח הצעיר גם כן חשב לעצמו, איך יוכל לעזור לאחיו הגדול ולהקל מעליו את עולם בדידותו, והחליט גם הוא לקחת מאוצרו תבואה ולהניחה בחשאי בתוך אוצרו של אחיו, כדי שישמח ליבו מעט ע"י שירבה רכושו.

בכל בוקר כאשר נכנסו האחים לחדר שהיו אוספים את התבואה, השתוממו לראות שערימת התבואה לא חסרה כלום, וכאילו לא ארע אמש דבר, והיה לפלא גדול בעיניהם, וכך נמשך הדבר תקופה ארוכה. עד שבלילה אחד אירע ששני האחים נפגשו בדרכם, בשעה שכל אחד היה בדרך לאוצרו של אחיו כדי להניח שם את מתנתו, שניהם עמדו משתאים אחד מול השני. או אז הבינו שניהם את פשר התעלומה רבת השנים. מיד נפלו שני האחים זה על כתפי זה וחבקו אחד את השני.

לנוכח אהבתם הגדולה והתמימה, גזר הקב"ה לבנות את בית המקדש באותו חלקת שדה, במקום שבו נפגשו שני האחים. באותו מקום שנתקדש באהבת אחים, ובאהבת חינם שאין לה גבול.

לכן כאשר היתה בעם ישראל שנאת חינם נחרב הבית, שהרי יסודות בית המקדש עומדים על אהבה ואחווה, על קרקע שהיתה ספוגה ורוויה באהבת חינם, וכאשר חסרים היסודות מתמוטט ונופל הבנין כולו.

לכן הצטווינו שלא תהא מחלוקת בעם ישראל, וכמה וכמה מצוות נצטווינו בכדי שתשרה האחווה והברכה בתוכנו, כי על כל פשעים תכסה אהבה, וגדולה אהבה שמקלקלת השורה. ואמרו חז"ל)יומא ט,ב(לא חרבה ירושלים אלא בשביל שנאת חינם, ומשום שלא היתה אחווה ואהבה נחרב הבית. ודורשי רשומות מפרשים, שקץ הגלות תלוי ועומד באחדות עם ישראל ולמדו זאת מהפסוק)בראשית מט,א(: "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים", והיינו, שאחרי שיאספו ויהיו באחדות ותמימות דעים, יבוא הזמן של הגאולה באחרית הימים.

כמו כן לא זכו בני ישראל לקבל את התורה, עד שהקדימו והכינו לבבם ועמדו כולם כאיש אחד בלב אחד והיו באחדות גמורה. ובעזרת השם נתחזק במידת האחווה ונזכה לגאולה שלמה בקרוב.

אור / בחושך טמון אור גדול

ישנם בעם ישראל שני לילות קדושים: ליל כיפור וליל הסדר. ליל כיפור, הוא יום הדין ובו אומרים "כל נידרי" רגע קדוש, וליל הסדר, יום חסד ורחמים ובו אומרים כל חמירא וחמיעא.

ההכנות לליל כיפור, הן הכנות של פחד ואימה רטט וחלחלה; ההכנות לליל הסדר, הן חסד, עזרה לזולת, שמחה ומעשים טובים וזה חג של חרות ומסמל את החרות לעם

ישראל, ולכל יהודי יש את השיעבוד שלו, והחג הזה הוא הגאולה והפורקן מן השעבוד ומן הצער אשר עבר בימי השנה החולפת.

הנה, שנה זו הייתה שנה מורכבת עבורינו, אך "כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד" ואין מבינים חשבונות שמיים. גם השיעבוד בארץ מצריים היה קשה מנשוא, אך באחריתו, זכינו לקבל את התורה וזכינו להיות עם ישראל ולארץ הנבחרת, לכן גם בצער וגם ביגון, טמון דברים גדולים ביותר.

ויובן המאמר בהגדה, רבן גמליאל היה אומר: מי שלא אמר שלושה דברים אלו לא יצא ידי חובה: פסח מצה ומרור.

ואפשר לפרש: פסח, מסמן על גדולה של האדם, אדם נמצא במעלה גדולה שמח וכו'; מצה, מורה על מעמד בינוני, כך היה בארץ מצרים מצד אחד, יצאנו ממצרים באותו הלילה, אך לא ידענו לאן הולכים ומה, זה מעמד ודרגה בינונית. מרור, מסמן על רע, על קושי ועל צער.

אם כן, כל יהודי, בכדי לצאת ידי חובה לחיים, ולהשלים את החיים בצורה הנכונה והאמיתית ביותר, צריך לעבור טוב ובינוני ורע ולכן, צריך לשמוח האדם שיוצא ידי חובה גם בדברים הקשים ביותר.

אך צריך לדעת, שמי שמצער את בני ה', יקבל את תשלומו באותה מידה.

וכך אפשר לבאר ולומר: הקב"ה מצווה את בני ישראל במצרים)שמות ג,כב(: "ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב". וקשה, מדוע הוצרך להיות בהלוואה, הלא אילו היה הקב"ה משאיר את הרכוש על הים היינו מקבלים את הכל, ומדוע ציווי אשר מעולם לא הצטוונו להחזיר את הלוואה?

אלא, אפשר לפרש ולומר: מצרים שיעבדו את עם ישראל בצורה כזו של צער, בתחילה, ביקשו מהם לבנות את מצרים תמורת כסף שישלמו, ובני ישראל קיבלו, ואחר כך, הפסיקו לשלם ודרשו שיבנו את הכמות העבודה שעבדו בימי התשלום. אם כן, הכאב היה כפול ומכופל.

כך הקב"ה מחזיר לרשע, כרשעתו, שילווה ממנו ויכאב לו, שזה נלקח בהלוואה ולא הוחזר. כשרשע מצער צדיק, העונש שלו יהיה באותו מטבע אשר הוא תבע.

אור / צדיקים מאירים את הדרך

תלמיד בא לרבו ואמר לו: רבי, כשאני יושב ולומד תורה אני מרגיש חיות ואור גדול, אך ברגע שאני מפסיק ללמוד הכל נעלם, מה עלי לעשות?

הרבי ענה ואמר: כך בדיוק הוא, כאשר האדם הולך ביער בלילה אפל ומוצא אדם עם מנורה אשר הולך איתו לעומק היער, אך שניהם, האדם עם המנורה והאדם בלי

המנורה מגיעים לפרשת דרכים, כל אחד הולך לדרכו, וכך נשאר האדם במצב אף יותר גרוע, ביער עמוק מאוד בתוך האפלה, במקום מסוכן ביותר, והנה הוא לבד, חברו המשיך לדרכו. דרך אחרת המשיך הרב ואמר: אך אם האדם נושא את מנורתו שלו עימו, אינו צריך לפחד משום חושך המנורה שלו איתו.

הנה החיים הם דבר קשה ביותר, ולהיות סמוך על שולחן אחרים זה הדבר הקשה ביותר, וחז"ל אמרו)ביצה לב, ב(כל הסמוך על שולחן חברו חייו אינם חיים, ולכן צריך האדם להשתדל בכל כוחו, שחייו יהיו בידיו ולא בידי אחרים, כל עוד אתה הולך באורו של אדם אחר, טוב לך, יש לך אור, אך באיזשהו מקום ביער, ויכול להיות במקום החשוך ביותר והמסוכן ביותר מחיות רעות, שם בדיוק חברך יצטרך לפנות לדרך אחרת, ואתה תשאר לבד במקום המסוכן ביותר, שחייך יהיו בסכנה. לכן, כל אדם צריך שהמנורה תהיה שלו ולא להיות סמוך על שולחן אחרים.

וכן בדרך ה', התלמיד צריך את רבו, ובלי רבו לא ידע להגיע לשום מקום, ולא יהיה לו מי שיאיר לו את הדרך וילמד אותו לילך בנתיבי החיים, אך מגיע זמן, שרב צריך להיות לו כמגדל אור, ללמד אותו ולהראות לו את הגבולות ואת הסכנות, והוא צריך לנוע עם מנורה שלו.

ומול עינינו, מעשה שמשננים אנו אותו לרבים, ברבי נתן אדלר, רבו של רבינו החתם סופר, אשר באחד הימים אמר לתלמידו החתם סופר: תתרחק ממני למקום אחר, פה אני חוסם אותך לעלות ולהתעלות, במקום אחר תשיג יותר, לכן לך למקום אחר ושם תעלה ותתעלה יותר בעבודת ה' ובתורה הקדושה.

לכן, נשתדל בכל כח לשנן את עצמנו במנורה, שתהיה חלק מאיתנו, ואת התורה, לא ניקח אותה כדבר כשרוצים הולכים ליד מי שמחזיק מנורה והולכים איתו, אלא נכניס את המנורה להיות אף היא חלק מאיתנו, דבר שלא ניפרד ממנו, בגדר "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום", החיות שלנו תהיה עם אור התורה בכל מקום אשר נלך, וגם אם צריך לסבול תקופה ויהיה מעט חושך, נסבול עד אשר נשיג את האור, שהוא חלק מאיתנו והוא שלנו ומנת חלקנו.

הנה, אנו נמצאים בדור יתום אשר הנסיונות בו מרובים ביותר, וצריכים כוחות גדולים להגיע לתיקון הנפש האמיתי, ולדעת מה תיקון נפשנו ושליחותנו בעולם הזה, ולכן נשתדל בכל כח לעבוד עבודה חזקה מאוד בכל המישורים ובכל הדברים.

ומשל לאדם, שיש לו גינה עם הרבה עצים ופרחים, ומשקה את כל הגינה ומזבל את האדמה, באחד הימים בתוך כל הגן היפה והטוב, רואה עץ אחד או פרח אחד, אשר הוא מיוחד בעיניו, והוא ראשית הביכורים של האדם, ובה משקיע יותר מן האחרים,

ושומר שמירה מיוחדת ביותר.
כך במידות האדם יתן את כל כוחו בכל המידות וישקה את כולם זמן, עד אשר ימצא את המיוחד שרואה בנפשו, וזה הוא המידה אשר צריך להשקיע ולתקן יותר, ושורש נשמתו נמצאת במידה זאת, להשלימה ביותר, ואת אותה מידה ישמור וינצור ויגדל ויחזק, והיא העוטפת אותו בכל עת ובכל זמן.
המנורה של כל אחד ואחד היא המצוה אשר נפשו קשורה בה, אחד זה לימוד הפלפול, השני האגדה, השלישי החסד, ועוד זיכוי הרבים וכו'. אך גם כשאתה משקה את הגינה, ועץ אחד הוא קשור עימך, אינך מפסיק להשקות ולטפח את כל הגינה, אם תפסיק, כל הגינה תתקלקל ומזיקים יהיה בה, ובסוף גם העץ או הפרח הקרוב לליבך יתקלקל, ולא יהיה ממנו מאומה. והנה, כל עוד האדם לא מרגיש מנוח לנפשו, סימן שעדיין לא מצא את שאהבה נפשו, את שורש נשמתו, ולילך עם מנורה של אדם אחר, זה טוב, זה מאיר, אך זה לא שלך, זה לא חלק ממך, ולכן, אדם צריך לחפש את שורש נפשו גם בישיבה וגם ברב המוליכו.
מובא בספרים הקדושים, שבשמים יש כמה בתי מדרש, בית מדרש של משה רבינו לתלמידי חכמים, בית מדרש של אהרן לאוהבי שלום, בית מדרש של אברהם אבינו לעושי חסד וכן הלאה, ועל זה אמר התנא)אבות פ"א מי"ב(: "הוי מתלמידיו של אהרן", בבית מדרש בשמים, מיעץ התנא להיות בבית מדרש של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, יראה אדם שורש נשמתו ויתקרב לרב או לצדיק ששורש נשמתו באותו כח הטמון בצדיק זה.
וכך מצאנו אצל משה רבנו, כשבני ישראל ירדו ממדרגתם הנעלית, היה צריך שבעים זקנים שמעלתם פחותה ממשה רבנו, והם יוכלו להיות הצינור בין עם ישראל להקב"ה, וזה עומק "איש אשר רוח בו")במדבר כז,יח(, שיוכלו עם ישראל להתחבר עם נפשו, ויהיה כשביל בין הקב"ה ליהודי. ובדורו של רבי חנינא בן דוסא נאמר, ששפע הפרנסה, היה מכוחו של רבי חנינא בן דוסא, כמובא: כל העולם ניזון "בשביל", באותו שביל של רבי חנינא בן דוסא.
הנה נחזק עצמנו בחסד, באמת, ובזיכוי הרבים.
זהו דור אשר חייב לחזק את נפשנו להאיר לעולם כולו את אור האלוקים, להודיע בעולם ובשער בת רבים ש"אין כאלוקינו אין כאדוננו אין כמלכנו אין כמושיענו, מי כאלוקינו מי כאדוננו מי כמלכנו מי כמושיענו".
ונקשה, מדוע מתחיל בתשובה, אין כאלוקינו אין כמלכנו, ואחרי כן ממשיך בשאלה

מי כאלוקינו מי כמלכנו, היה צריך להתחיל בשאלה, מי כאלוקינו ולא להתחיל בתשובה?!
אלא יסוד גדול, אחרי שיודעים את האמת שאין כאלוקינו ואין כמלכנו, אפשר להוסיף ולחדד.
נאיר העולם כולו, ונהיה כמנורה גדולה עד אשר כל אחד יקח את המנורה לעצמו ויאיר לעצמו את הדרך שהיא משורש נשמתו.
ונזכה לימים טובים, אשר תפילתנו לפני ריבון העולמים שיבואו במהרה, ואור אמת יואר לנו בקרוב ממש. ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

אחדות / ע'י האחדות מגיעים לשלמות

צריכים אנו להתבונן בדבר חשוב ולייישבו על ליבנו, שראשית המחלוקת והחורבן בכל מקום, נובעים ממה שהאדם רואה רק את עצמו ואת טובתו, ולא מחפש לראות את טובת ותועלת הסובבים אותו. וכאשר עם ישראל נמצאים באחדות השכינה שרויה ביניהם, ואמרו חז"ל)תנחומא צו(שבשעה שישראל נמצאים באחדות, אפי' אם עובדים עבודה זרה, מידת הדין לא יכולה לשלוט בהם, לפי שכל כך גדולה מעלת האחדות, ואינו דומה מועטים העושים את המלאכה למרובים העושים את המלאכה. ובכל מעשה שעושה, יראה היכן יכול לשתף את הכלל בטובתו. ואמנם שלצורך כך יאלץ האדם לאבד מזמנו ומממונו, בכל זאת מחוייב לראות את טובת הכלל יחד עם טובתו, ומי שדורש ודואג רק לעצמו הרי זה חלק רע ומדה מגונה.
הקשו חז"ל)בראשית רבה א,י(למה נברא העולם בבי"ת ולא באל"ף? ונראה לבאר, שהאות אל"ף מסמלת על חוסר שיתוף ואחדות, שכן בגימטריה אל"ף מספרו אחד, ומאידך האות בי"ת מורה על אחדות ושיתוף, שכן בגימטריה מספרה הוא שתים, לכן פתח הקב"ה את התורה וברא את העולם דווקא באות בי"ת שהיא מלמדת על האחדות ועל השיתוף משום שאין לך ברכה גדולה מהאחדות.
לכן ברא הקב"ה את בני האדם שכל אחד יודע מלאכה מסויימת ונעדר ידיעה ממלאכות אחרות, כדי שכל אדם יהיה נצרך לזולתו, ועל ידי האחדות שנוצר מהצורך ההדדי של בני האדם להנות מחבריהם, יש קיום לעולם.
וזה הביאור בברכת: "בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שבראת להחיות בהן נפש כל חי", והיינו שהקב"ה ברא בעולם הזה נפשות רבות, ומאידך יצר אצלם חסרונות שאפשר להשלימם רק ע"י היתרונות שיש אצל אנשים אחרים, ועל ידי כך אפשר להחיות נפש כל חי, דהיינו, ע"י החסרונות שיש לכל אדם והוא נצרך לזולתו להשלים את חסרונו, יהא חיים וחיות לכל בני האדם, וזאת באמצעות השיתוף והעזרה

ההדדית, שיקבלו זה מזה.
והן אמת שכל יסוד ושורש הקיום בין בני אדם הוא ע"י השיתוף בדעות ובהרגשות שבין אדם לחבירו, אך אם אדם מרגיש וחש רק את עצמו, זהו חורבן והרס השותפות והקיום של בני האדם יחדיו.
וכן בין איש לאשתו, עיקר העיקרים שכל אחד ירגיש את בן זוגו ולא יחיה לבד בעולמו, וזה יסוד קיום הבית על מכונו באהבה ובשמחה, וכשהאדם מרגיש את אשתו, על ידי כך זוכים להיות לבשר אחד, ומגיעים לאחדות ולשלמות, ומתקשרים זה לזה בקשר אמיתי, והנשמות חוברות יחדיו והיו לאחת.
זה מה שאמר רבי יוסי)שבת קיח,ב(מעולם לא קראתי לאשתי אשתי ולשורי שורי אלא לאשתי ביתי ולשורי שדי. הנה בית הוא סמל לאחדות ושיתוף יחד של שני בני אדם, על הרצון ההדדי לשכון יחד תחת קורת גג אחד, ועל הנתינה המשותפת כדי שתאפשר חיים בצוותא בשלום וברעות. ורבי יוסי אמר שמעולם לא קרא לאשתו אשתו אלא ביתו, משום שבית מסמל על אחדות ושיתוף ונתינה הדדית, ובזה רבי יוסי מלמדנו היאך צריכה להיות ההתייחסות של האדם לאשתו, וצריך האדם לנטוע את הדברים האלו עמוק בליבו, שאי אפשר להצליח בבנין הבית אלמלא שיש שיתוף ואחדות גמורה.
ומצינו שנאבק המלאך עם יעקב אבינו, ונראה לומר, שבאותה השעה החליט יעקב אבינו להיוותר לבדו בלי שותפות ושייכות לאף אדם, ובאופן כזה רצה לעבוד את ה', וזה עומק כוונת הפסוק)בראשית לב,כה("ויוותר יעקב לבדו". לכן מיד ובסמוך למחשבה
זו הגיע למצב של "ויאבק איש עמו", כי כאשר האדם נמצא בודד בלי שותפים יש כח למזיקים להתפס בו ולהזיק לו, אך כאשר האדם נמצא באחדות ובשותפות יוכל לעמוד כנגד כל המזיקים והמקטרגים, ולכן המלאך לא נאבק עמו ליד בני ביתו, ללמדנו שכאשר האדם נמצא באחדות ובשיתוף קשה יותר לגבור עליו ולנצח אותו.
זהו הסוד בלימוד התורה בבית מדרש, שהוא מקום קיבוץ לחכמים וסופרים, משום שההצלחה בלימוד התורה היא רק ע"י אחדות ושיתוף. ודרשו חז"ל)ברכות סג,ב(על הפסוק)ירמיה נ,לו(: "חרב אל הבדים ונואלו", חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים שעוסקין בד בבד בתורה, ומי שעוסק בד בבד בתורה, והוא בבחי' 'ויותר יעקב לבדו', מיד יש כח למזיקים לשלוט עליו חלילה.

אחריות / לקיחת אחריות דבר גדול הוא

חז"ל מביאים במדרש)תנחומא נח ט(את גודל הטירחה והיגיעה שטרחו נח ובניו

בעבור כל דרי התיבה, אמר רבי לוי, כל אותם שנים עשר חודש שהיו בתיבה, לא טעם נח טעם שינה, לא הוא ולא בניו, שהיו זקוקים לזון את הבהמה, החיה והעופות. יש בהמה שאוכלת לשתי שעות בלילה, ויש שאוכלת לשלשה. תדע לך שלא טעמו טעם שינה, דאמר רבי יוחנן, פעם אחת שהה נח לזון את הארי, הכישו הארי ויצא צולע, שנאמר)בראשית ז,כג(: "ויישאר אך נח". הרי לנו, שנח ובניו טרחו עד קצה גבול כוחם, כדי
לתת לכל בריה ובריה די מחסורה.
אך, לאחר שנסתיים המבול נאמר בתורה)בראשית ח,ט(: "ויזכור אלוקים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר איתו בתיבה". ומקשה רבי אברהם אבן עזרא, מדוע הוזכר רק נח, ואילו התורה לא הזכירה את בניו שאף הם טרחו ועמלו רבות בתיבה, ומדוע לא זכרם ה' לטובה.
תירץ האבן עזרא תירוץ מופלא, משום שנח היה העיקר. ובמה נח היה עיקר יותר מבניו?! ביארו חכמי המוסר, אמנם בניו של נח יגעו וטרחו רבות להאכיל את כל הבהמות והחיות, נדדו שינה מעיניהם ולא טעמו טעם שינה. אך הם לא היו בעלי האחריות על הנהגת התיבה, הם רק סייעו - אמנם במלא כוחם - אך היה זה רק סיוע לנח אביהם. האחריות האמיתית הייתה מוטלת על כתפי נח לבדו. לכן הארי, שהוא מלך החיות, ידע שצריך להכות רק את נח ולא את בניו, כיון שהם לא נטלו על עצמם את האחריות, אלא רק נח לבדו.
וזו תכונה חשובה ביותר, לדעת ליטול אחריות, ולא להתחמק ממנה! כאשר הטיל הקב"ה על נח את האחריות לדאוג לבניית התיבה ולהקמתה, לא הטיל זאת נח על אחרים, אלא טרח ויגע בעשר אצבעותיו כדי לקיים את מצוות ה'. משום כך נאמר: "ויזכור אלוקים את נח", לבניו לא ניתנה הברכה המיוחדת הזו, כי אם למי שנשא בעול באמת, מתוך רגש אחריות ותחושת שליחות.
אמרו חז"ל בירושלמי, חכם חתן ונשיא גדולתן מכפרת עליהן, דהיינו שנמחלים להם עוונותיהם בעת עליית החכם והנשיא לגדולה, וכן לחתן בשעה שנושא את אשתו. וכל כך למה? מפני מה זכו למחילת עוונות?! אלא כאשר החכם והנשיא נוטלים על עצמם עול הציבור, להורות את דרך ה' ולכלכל ולפרנס. כיון שנוטלים על עצמם את עול האחריות, מן השמים מוחלים להם על עוונותיהם, כדי שיוכלו לעמוד בעול אחריותם. וכן החתן, כיון שנטל על עצמו את עול אחריות פרנסת אשתו, מן השמים מוחלים לו על עוונותיו, כדי שיוכל לשאת בעול אחריותו.
כל כך גדולה היא מידת נטילת האחריות, עד שזוכה האדם בגינה למלוכה, שהרי

יהודה זכה למלוכה בשעה שנטל על עצמו את האחריות למעשהו, ואמר לתמר)בראשית לח,כו(: "צדקה ממני".

אחריות / סעייתא דשמיא מיוחדת ללוקח אחריות

בתורה מצאנו דבר מופלא, שיעקב אבינו מבקש מבניו שירדו מצרימה להביא שבר לביתם, ואע"פ, שבבית יעקב לא היה חסר דבר, למרות הרעב. אך מחמת שהוא חשש לעין הרע ובכדי שלא יתראו בעיני הבריות, לכן ציווה את בניו שילכו למצרים להביא שבר לביתם.

אך למרות שיעקב אבינו ראה צורך גדול שבניו ילכו למצרים, בכל זאת חשש שיקחו עימם את בנימין, שמא יקרה לו אסון בדרך, כיוון שרחל אימו מתה בדרך ויוסף אחיו נטרף בדרך.

ואם כן, הדרכים לגביו הם בחזקת סכנה ולכן, חשש יעקב אבינו לבנימין, יותר ממה שחשש על כל שאר בניו.

אך, כאשר ארכו הימים ולא יכלו לחכות יותר, והוצרכו לרדת למצרים, אמר ראובן ליעקב אבינו, שישלח עימם את בנימין, כדי שיציגו אותו בפני אדון מצרים וכאשר חשש יעקב אבינו שמא יקרה אסון לבנימין, אמר ראובן: את שני בני תמית, אם יקרה אסון בדרך. וחז"ל אומרים שיעקב אבינו התרעם על ראובן שאמר לו כך ולא הסכים לשלוח את בנימין, אך כשיהודה אמר ליעקב שישלח עימם את בנימין, והוא ערב עליו, מיד הסכים יעקב ונתן להם רשות לקחת את בנימין איתם למצרים.

וזה פלא, מדוע התרצה יעקב לדברי יהודה ולא התרצה לדברי ראובן? אלא, בדבריו של יהודה היה טמון יסוד גדול, כי אמנם ראובן אמר שהוא מוכן להיענש בצורה חמורה ביותר אם יקרה אסון לבנימין בדרך, אך ראובן לא לקח על עצמו אחריות מלאה על בנימין.

מה שאין כן, יהודה שקיבל על עצמו אחריות על בנימין ואמר שהוא ערב על הנער שיחזור לביתו שלם ומשום כך, הסכים יעקב אבינו, כי ראה שיהודה לוקח עליו אחריות ואדם שמקבל על עצמו אחריות, יש לו סיעתא דשמיא מיוחדת להצליח במשימתו.

וזהו יסוד גדול בחיי האדם, לדעת לקחת אחריות על מעשיו ולקחת אחריות על דברים העומדים תחת ידיו ומי שלוקח אחריות אמיתית, ומוסר את נפשו להצליח, מסייעים אותו מן השמים שיצליח גם כנגד כללי הטבע.

וכן אמרו חז"ל: שמוחלים לחתן על כל עונותיו ביום החופה. וצריך להבין, מדוע מוחלים לחתן על עוונותיו? ומה מיוחד ביום החופה שנותנים לחתן כזו מתנה נפלאה

של מחילת העוונות?! אלא, החתן ביום חופתו מקבל עליו את האחריות על אשתו, ומדין תורה, הריהו מתחייב לדאוג לאשתו על שלשה התחייבויות; שאר, כסות ועונה, ורבנן הוסיפו עוד שבעה דברים שהבעל מתחייב לאשתו, והחתן לוקח על עצמו אחריות מלאה לדאוג להם. אחריות זו, לא הייתה לבעל טרם נישואיו וכעת, כשמקבל עליו אחריות גדולה זו, מן השמיים מסייעים אותו שיצליח במה שלקח על עצמו ומוחלים לו על כל עוונותיו.

הרי לנו כמה גדולה ונכבדת היא לקיחת האחריות.

ולכן הקב"ה כעס על קין מאוד, כי כאשר קין עמד על הבל אחיו והרגו, שאל אותו הקב"ה: איה הבל אחיך? וקין ענה: השומר אחי אנוכי?! ועל תשובה זו הקב"ה כעס על קין מאוד מאוד, וכעס הקב"ה לא היה רק על מעשה הרצח שעשה קין, אלא הקב"ה כעס על מה שאמר "השומר אחי אנוכי?!" שבזה, ניסה להוריד מעליו כל אחריות לשלום אחיו, כי אם היה שומר, אז היה גם אחראי. ואם אינו שומר, אז גם איננו אחראי. ועל כך, הקפיד הקב"ה הקפדה גדולה על קין, על שניער מעליו את האחריות שהיה צריך לקחת על המעשה שעשה.

אין עוד מלבדו

רב חיים מוולוז'ין בספרו "נפש החיים" אומר יסוד גדול, אשר צריכים אנו לשים נר לרגלנו, וכך לשונו: ובאמת היא בעיני זכות וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל דיניו ורצונות אחרים שלא יכלו לשלוט בו ולא יעשו שום רושם כלל, כשהאדם קובע בליבו לאמור הלא ה' הוא האלוקים האמיתי ואין עוד מלבדו יתברך שום כח בעולם בכל העולמות כלל, והכל מלא רק אחדותו הפשוטה יתברך שמו, ומבטל בליבו ביטול גמור ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם, ומשבר ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ברוך הוא, כן יספיק הוא יתברך בידו, שממילא יתבטלו מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם שלא יוכלו לפעול לו שום דבר כלל. ע"כ.

והנה, יסוד סגולי זה, אשר אומר רבי חיים מוולוז'ין, צריך לחזקו בנפשנו, לחזק האמונה בהקב"ה, ולהבין ולדעת, שכמה שהאמונה תהיה יותר חזקה והדבקות בבורא עולם תהיה יותר חזקה, כך שום כח בעולם לא יוכל לעמוד ליד האדם. ונדע שהצרות והבעיות באים כגודל חולשתינו וחוסר אמונתינו וחוסר דבקותינו בהקב"ה, וכך אמרו חז"ל: "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם" כאשר אנו דבקים בה', "חיים כולכם היום" זוכים לחיות.

וכך אומר דוד המלך "אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח", בתורה הקדושה אני בוטח.

וכבר מצאנו אצל יעקב אבינו "וירא יעקב מאוד ויצר לו", מדוע וירא יעקב מדוע פחד יעקב? משום ש"ויצר לו" הרגיש צער בליבו שאמונתו לא מושלמת על פי גדולתו, שצר לו בליבו, לכן וירא יעקב.

הרי ידוע, במלחמת החשמונאים היה שגור בפיהם את מזמור התהילים "יושב בסתר עליון", ואמרו חז"ל שזה מזמור, אשר אף היה שגור בפיו של דוד המלך בשעת מלחמותיו שזהו מזמור של אמונה בה'. לכן, נשתדל לחזק בכל כוחנו באמונה חזקה בהקב"ה.

והנה, ידוע מעשה על רבינו החתם סופר באחד הלילות, באמצע הלילה, שלח החתם סופר את שמשו לראש הקהילה ודרש ממנו שיבוא אליו בדחיפות, הוא ויחד עימו, שניים מראש הקהילה היהודית; הלך השמש הנאמן ועשה את דברי רבו, האנשים הגיעו בבהלה לבית רבם, כשישבו לפני החתם סופר, אמר להם החתם סופר, אצל מושל המחוז במגירה, מונחת גזרה קשה על היהודים, אשר היהודים לא יוכלו להתקיים עמה, ולכן, לכו כעת, באישון לילה, לבית המושל ותבקשו ממנו לבטל ולא להוציא לאור את רוע הגזרה. ניסה ראש הקהל להסביר לחתם סופר שאין זה דבר מקובל ללכת בלי הזמנה למושל ועוד באמצע הלילה, עמד החתם סופר על דבריו וחייבם לצאת ולעשות את דבריו.

יצאו שלושת ראשי הקהל בבהלה מרובה לכיוון בית המושל, הגיעו לנהר, אשר מעברו היה בית המושל ולא מצאו שום אוניה לחצות את הנהר, בצר להם ובלית ברירה, הלכו לאחד מבתי הדייגים ודפקו על דלתו שיואיל בטובו לעזור להם. הדייג, פתח את הדלת, בחמת זעם וקללות שגורות בפיו, מדוע ואיך העזו להפריע לו בשנתו, אחרי יום קשה של עבודה? מיד מסרו לו סכום מרובה של כסף. בשמחה, העלה אותם על אונית הדייגים ויצאו לדרך. האניה הייתה מלאה בריח של דגים ואנשי הקהל נזהרו שלא ידבק בבגדיהם מהריח הזה והגלים היו חזקים ביותר עד שבסוף, בניסים, הגיעו לעבר השני של הנהר.

בעבר השני, מצאו גינה מפוארת ביותר, התחילו להלך בה, והיה חייל מכוון את נשקו אליהם ובצעקות קשות צועק לעברם מה עושים פה, עמדו ראשי הקהל ואמרו: גינה ציבורית וזכותינו להלך בה. מהצעקות התעורר המושל וביקש לדעת מה הרעש? אמר לו: על שלושה היהודים אשר מהלכים למטה ומבקשים לפגוש בו, הסכים המושל ואמר, כך או כך שנתי עברה, הושיבם המושל בחדרו וציווה את משרתו להביא לפניהם חלב. המושל שתה והם לא שתו. שאל המושל מדוע אתם לא שותים? ענו ואמרו לו: יש לנו איסור בתורה לשתות חלב עכו"ם; שאל המושל: תסביר לי מה הפירוש ? מה

התורה פוחדת מחלב עכו"ם? ענו ואמרו לו: חוששים שמא במקום חלב פרה, או עז, יביאו בטעות חלב אתון או אנקה; מיד קרא המושל למשרתו ואמר לו חלב שלנו הוא מהעז שלנו? אמר העוזר: העז חולה ולקחנו מהשכנים חלב של אנקה; הזדעזע המושל ושאלם על מה באתם? ענו ואמרו לו: רבנו, החתם סופר, שלח אותנו לבקש לבטל את הגזרה אשר נמצאת במגרה שלך; שוב, הזדעזע המושל וביטל את הגזרה.
יהודי, צריך להיות בעל אמונה חזקה בהקב"ה ולמסור נפש על אמונתו ושום פחד ושום אימה, לא יעצרוהו באמונתו ובדבקותו ואף הקלה שבמצוות ובכוחות אלו ובקבלות אלו ובאמונה זו, עם ישראל קיים וימשיך להיות קיים מכח אמונה תמימה ומסירות נפש.

אישיות / אישיות מובנת ומסודרת

הנה כשנתבונן בקורח ננסה להבין מה היה שורש טעותו וקלקולו, ואיך התדרדר ונפל לשפל הנמוך ביותר, להיות למשל ושנינה בעם ישראל על מעשיו הרעים.
אפשר לבאר ולומר, קורח היה אדם שלא הייתה לו אישיות מובנת ומסודרת, אלא בכל יום היה רוצה להיות איש אחר. כפי שמובא על העורב, מדוע העורב מקפץ מצד לצד ואינו הולך ישר? אלא, באחד הימים ראה העורב את היונה שהליכתה מצאה חן בעיניו, ניסה העורב לחקות אותה ולילך כמותה, אך כעבור כמה ימים כשלא צלחה דרכו, וניסה לחזור להליכתו הרגילה, שכח את הליכתו המקורית, ומאז הרי הוא הולך בצליעה וקפיצה. והפסיד גם את דרכו וגם את דרך הילוכו הראשונה.
כך אירע לקורח, הוא היה אדם שרצה וניסה לחקות את כולם, כל מי שראה רצה להיות כמותו, בן יצהר בן קהת בן לוי, ומרוב רצונותיו לחקות את כולם ולהיות כמותם, איבד את עולמו ונחרבו חייב.
צריך אדם להיזהר זהירות גדולה ביותר, להיות מה שהוא, ולא לנסות להיות כמו אחרים, יתבונן אדם ויתעמק לרדת לעומק נפשו, לגלות את כוחותיו הטמונים בו, ואיתם ללכת במשעולי החיים. ויזהר מעצת היצר, כי כאשר דבר חסר אצל האדם, בתכונות או במידות, היצר דוחף את האדם להתנהג ולהראות כאילו שיש לו את הדבר שחסר אצלו.
וידוע המעשה המובא על עיר אחת ששלשה תושבים גרו בה, אחד עיוור אחד חירש ואחד עני מופלג. באחד הימים התאספו שלשת האנשים והתחילו לומר זה לזה: העיוור אמר, רואה אני צבא גדול שבא ומתקרב לצור על העיר למלחמה, החירש אמר שומע אני את קול ציחצוח החרבות ותרועות המלחמה, והעני שלף את חרבו ואמר, הנני מתגונן מפני הצבא שבא לקחת את רכושי. כשיתבונן האדם עמוק במעשה זה,

ימצא את עצמו באחד משלושת האנשים, או בעיוור או בחירש או בעני.
וזה אשר קרה עם קורח, הוא ידע שאינו מושלם, אך הלך וצעק, כי כל העדה כולם קדושים, מה שהיה חסר בו להגיע למעלת הקדושה ולשער המרומם שאליו הגיע משה, הוא צעק ואמר שכל העדה הגיעו למדרגה זו.

אישיות / בגרות הנפש

אתמול, בא לפנינו מעשה במחלוקת בין שני שותפים, אשר הם אהובים וחביבים לנו מאוד. והתעמקנו והתבוננו בדברים ולמסקנת הדברים נראה לנו; יש הבדל גדול, בין חכמה, ערמומיות ותחכום, לבין בגרות נפשית. אדם יכול להיות חכם, מתוחכם, ערמומי בכל ענייני החיים, אך עדיין, לא בוגר נפשית. לדעתנו, יש אנשים בגיל שישים ואף יותר שעדיין אינם בוגרים; אפשר שבוגרים בגוף בגיל, אך בנפש עדיין לא בוגרים. אדם יכול להוביל מהלכים עצומים, אך אינו בוגר. וזו אחת הבעיות הקשות, בין בעל לאשה, בין שותפים ובין חברים - חוסר הבגרות. בתחילת הדרך לא תמיד מזהים את זה.
תחילת השותפות בין שותפים, קשר בין בעל לאשה, זה כמו עץ עם פירות, אשר הפרי יכול להראות, מבחוץ, יפה מאוד וטוב, אך עדיין, לא הבשיל בפנים, כשטועמים ואוכלים, רואים שהוא חמוץ. כך בגרות האדם.
ישאל האדם: איך מגיעים לבגרות? להכנס לנבכי הנפש ולהגיע להבנה ולהסכמה נפשית לכל הדברים התמוהים והקשים והלא מובנים בנפש ולהכיר את נפשו. וכאשר עושה דברים, שלם בעצמו ועושה אותם בביטחון ודעתו, אינה פוחדת מדעות אחרים. אפשר לכבד ולא לעשות אבל לא מפחד מבשר ודם, לא לעשות.
מובא מעשה, שיש בו מוסר גדול: אחד הפרושים הצדיקים, אשר חי לפני שנים רבות ואשר היה חי בסגפנות גדולה. בביתו לא היה כלום, בית ריק, בלי רהיטים ובלי מאומה, רק שמיכה ומזרן והבגדים שעל גופו. לילה אחד, נכנס גנב לביתו והתחיל להסתובב בבית, פתאום נבהל הגנב, והוא רואה מול עיניו אדם, הדור פנים, אוחז נר בידו, אמר אותו צדיק לגנב, כשלושים שנה אני גר בבית, לא מצאתי מאומה אני אעזור לך לחפש.
הגנב פחד ורצה לברוח, אך הצדיק המשיך לדבר עימו ולומר לו תסלח לי אין לי כלום מה לתת לך, אני מתבייש שבאת בשעה כ"כ מאוחרת ואין לך לקחת כלום אך יש מצווה בתורה, הכנסת אורחים והנה השמיכה היחידה שיש לי, הניחה על צואר הגנב ושלח אותו לדרכו.
הגנב, בפחד איום, התחיל לרוץ, פתח את הדלת ויצא. בעודו במנוסה שומע קול

עמוק החודר אל הלב: אינך מתבייש, דרך ארץ, לא לומר תודה על השמיכה, לא לסגור את הדלת יפה?! הדברים האלה, חדרו עמוק לליבו ונכנס להלם מוחלט.
אחרי זמן, נתפס בגנבה אחרת ועמד בפני שופט, השופט ביקש, יש הרבה עדי תביעה כנגדך, תביא איש אחד, שידבר בזכותך. אמר הגנב, רב פלוני הוא ידידי, יקראו לו שידבר בשבחי. אמר השופט, עדותו של צדיק, זה כמאה עדים, קראו לרב, הרב בא לפני השופט ואמר: פלוני ידידי, הוא בא לביתי באמצע הלילה, נתתי לו את השמיכה, הוא סגר את הדלת וכו'.
השופט שיחרר אותו. כשיצאו מלפני השופט אמר הגנב לרב: אני לא נפרד ממך לעולם, אתה מורי ורבי, אתה תוליך אותי לדרך נכונה. עבר זמן ואותו אדם נהיה בעל תשובה גדול. וזה בגרות בגדר ש"יש קונה עולמו בשעה אחת".
בכל העניינים, יש שני דרכים להגיע גבוה, או במדרגות או במעלית. מדרגות, הפירוש עבודה רגילה יום יומית, רגע רגע; מעלית, במעשה אחד, בהתעלות הנפש אחת, להשיג השגה, של שנים של עבודה.
בימים שלנו, עם כל הטירדות ומה שהלב חושק הזמן עושק, קשה מאוד, העבודה הרגעית, הטבע נהיה, שהכל רוצים להשיג מהר. וכן ידע האדם, הקב"ה מביא לאדם כמה הזדמנויות בחיים, שאם הוא יודע איך לתפוס אותם, מגיע לגדר שיש קונה עולמו בשעה אחת. וזה בכל ענייני החיים.

אישיות / ישנם כשבעה סוגים של אנשים

סוג אחד של בני אדם, הם אנשים אשר כל מהות חייהם היא לאכול ולשתות וליהנות מן החיים, כל חייהם הם חיים בשביל אכילה שתיה והנאה.
סוג שני של בני אדם, הם אנשים אשר כל חייהם בנויים על רגשות, הרגשות מובילות אותם לקחת החלטות ולעשות את כל אשר עושים.
סוג שלישי של בני אדם, אלו אנשים אשר כל חייהם בנויים על השכל, מה שמובן בשכל, מה שמסתדר להם מבחינה שכלית זה מה שעושים, ומה שלא מסתדר לא יעשו, גם אם ידעו שכך טוב לעשות. אם אין אישור של השכל לא יעשו.
סוג רביעי של בני אדם, אלו אנשים אשר הגיעו כפסיעה אל האור, אל ההבנה של האמת, אך עדיין לא זכו להכנס לתוך האמת נמצאים כצעד לאמת.
סוג חמישי של בני אדם, אלו אנשים אשר זכו להיכנס לאמת ומבינים את מהות החיים ומה טמון ונמצא בתורתנו הקדושה ובדרך ה'.
סוג שישי של בני אדם, אלו אנשים אשר כל הספיקות נעלמו, והם מבינים את האמת, וכל אי שביעות הרצון שלהם נעלמה, והם שמחים ושבעי רצון ממה שיש להם

בעולמם, שמחים בחלקם.
סוג שביעי של בני אדם, זו דרגה כפי שאומר דוד המלך בתהילים)קט,כב(: "וליבי חלל בקירבי", אין מחשבה, לא של שביעות רצון ולא שלא שביעות רצון, הלב חלל - מעלה הגבוהה ביותר.
הנה עבודת הרב, התלמיד חכם, לעמוד עם האדם בדרגות הללו. אדם בעל דרגה ראשונה שחייו הם בשביל אכילה ושתיה, מחוייב הוא לשמוע מוסר והדרכה, לשנות את חייו ולילך בדרך חדשה ולתקן את תאוותו, אשר אין גבול וסוף לתאוות, משביעו רעב כמה שישביע את יצרו, היצר יהיה יותר רעב ועל ידי לימוד המוסר, שמיעת התוכחות, אולי ישוב לדרך טובה.
הסוג השני של בני אדם, אלו אשר כל חייהם וכל החלטות החיים הם על ידי רגשות, זה גם לא דרך ה', האדם צריך להחליט ולעשות על ידי דעת תורה, על ידי המגדל אור של תורתנו הקדושה. ולא להתנהג על פי הרגש אשר קובע לו מתי להתקרב לה' ומתי פחות, מתי לקיים מצוה בהידור ומתי פחות, הרגש הוא לא מצפן של יהודי שומר תורה ומצוות, ופעמים רבות, הרגש הוא עצת היצר הרע לאבד ולהרוס לאדם את כל חייו.
הסוג השלישי, זה אדם אשר כל דבר צריך אישור שיכלי, זה לא דרך ה', משום שאנחנו צריכים לקיים את התורה כי ה' ציווה אותנו ולא משום שמובן לנו בשכל שטוב כך לעשות, אנו עבדים של הקב"ה וצריכים להרחיק את השכל ולקבל את דבר ה' בלי שכל. אם אחרי שקיימנו ועשינו רוצים להוסיף הבנה שיכלית מותר, אבל לא לפני העשיה של המצוה.
הסוג הרביעי, אלו אנשים אשר הגיעו לפתח, אך קשה לעבור את הצעד המכריע, צריך האדם לדעת שישנם נהרות שלבד אתה לא יכול לעבור אותם ואתה צריך מישהו שיודע לשחות טוב והוא יעביר אותך בנקל את הנהר. וזה הקירבה אל הצדיק, התלמיד חכם והצדיק עברו את הנהרות הללו והם יודעים להגיע למחוז חפצם, ואתה שלא יודע יכול לטבוע, לך אל הצדיק והוא יעביר אותך את הדרך הזאת.
אם כן הצדיק יחזק את בעל התאוה, בעל הרגש, בעל השכל, ויוביל את הסוג הרביעי למחוז חפצו להגיע לדרגות גבוהות, וכן הלאה במדרגות הבאות ימשיך על פי כוחו.

אלול / אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש

לפני שנים רבות, היה נגר פשוט בירושלים, אשר היה קשה מאוד להשיג רהיטים ממנו, ומי שזכה שהנגר הירא שמים הזה, יבנה לו דבר מעץ, היה מעיד על יופי נדיר

ומשהו מיוחד ברהיטים, ואותו נגר נהיה שם דבר בכל ירושלים וסביבתה.
באחד הימים, שמע הפחה של ירושלים, על הנגר המיוחד, וביקש ממנו שרוצה הוא שיבנה עבורו משרד שלם. אמר הנגר: בשמחה!, רק תחזור אליי בעוד שבוע. חזר הפחה בעוד שבוע, אך שוב דחהו הנגר, ואמר לו עוד שבוע, וכך עברו שלושה חודשים, כאשר הנגר דוחה את הפחה בכל עת.
כעס הפחה כעס גדול, מי יכול לדחות אותו בזילזול גדול, ועוד לשמוע שמקבל הנגר עבודות חדשות, ולו, לפחה, אין עדיין תשובה האם יואיל בטובו הנגר לבנות את מבוקשו או לא. בבוקר מוקדם הגיע הפחה לביתו של הנגר ובכעס גדול שאלו: האם רוצה אתה בכונה להשפילני?, מה ההתנהגות המבזה שלך נגר!.
ענה הנגר בענוה גדולה: חס וחלילה, מכבד אני את הפחה בכל כוחי, אך כשבונה אני את הרהיטים אין אני הולך סתם לחנות של עצים וקונה עץ ובונה שולחן, אלא הולך אני אל היער, מדבר ומרגיש אני את העץ האם מוכן ורוצה הוא להיות כיסא או שולחן עבור פלוני או אלמוני, וכשמרגיש אני מחובר ומתחבר, חוטב אני את העץ ומכינו להיות כיסא או שולחן. והנה, הפחה החשוב, כבר שלושה חודשים הלכתי מעץ לעץ, מיער ליער ודיברתי והרגשתי את העצים, אך אף עץ, אני מרגיש, עדיין לא הסכים להיות השולחן ולא הכיסא ולכן עדיין לא קיבלתי על עצמי לבנות לך את המשרד.
הנה אחד הדברים המיוחדים בחיינו זה כאשר הדבר שלם ומושלם. כל דבר אשר אינו מושלם, או שלא מרגישים בו שמחה, או שהשמחה מדומה, ובסופה עצב גדול ביותר. גם שולחן צריך להיות מושלם וגם כיסא, וכן כל דבר צריך שיהיה בו את השלמות.
הנה המיוחדות של חודש אלול היא להשלים את כל מה שלא הושלם במשך השנה, עשינו הרבה דברים השנה אך מה שלא שלם, חסר מאוד והחיסרון יכול להזיק ולהפריע, לכן נתן לנו הקב"ה את הימים המיוחדים האלו, ימי אלול, לעבוד על עצמנו להגיע למושלמות.
וזה בקשת דוד המלך "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי", עומק בקשת דוד המלך "אחת", הבקשה החשובה והמיוחדת היא השלמות "שבתי בבית ה' כל ימי חיי", דוד מבקש מהקב"ה שלמות, להיות ולהגיע למושלמות.

אלול / אני לדודי ודודי לי

אמרו חז"ל: "אני לדודי ודודי לי" וצריך לדעת שתשובה ותפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזרה ובכדי שנבין את עומק עניין הצדקה נביא את המעשה המובא במסכת שבת קנ"ו: מעשה ברבי עקיבא, שהייתה לו בת ואמרו לו החוזים בכוכבים שלפי

מערכת הכוכבים והמזלות הם רואים שביום חתונתה תמות על ידי הכשת נחש. והיה רבי עקיבא דואג על זה מאוד. ביום חתונתה כשבאה לחדרה הוציאה סיכת זהב מראשה ותחבה אותה בין הלבנים שבכותל הבית, נזדמן שהיה שם נחש ארסי שהיה אורב לה וכשהיא תחבה את הסיכה בקיר ננעצה בראשו של הנחש הארסי שהיה אורב לה ואז פרפר הנחש ומת. למחרת בבוקר בא רבי עקיבא לשאול בשלומה, היא קמה להתלבש וכשהוציאה את הסיכה נסרך הנחש אשר היה בסיכה מת ויצא עם הסיכה. ונודע הנס שאירע לה, אמר לה רבי עקיבא בתי תגידי לי מה מעשה טוב עשית? אמרה לו: בא עני לבית המשפחה וראיתי שאין מי שישים ליבו אל העני הזה. קמתי מן החופה והגשתי לו את מנת הסעודה שלי. אמר לה: מצווה גדולה עשית והיא שהגנה לבטל הגזרה שהייתה עליך. יצא רבי עקיבא ודרש ו"צדקה תציל ממות" לא במיתה משונה בלבד, אלא כמו שנאמר "רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד".

ועוד מובא בחז"ל על כוחה של הצדקה רבי מאיר הלך למקום אחד ששמו ממלא ראה שם אנשים כהנים שהיו מתים בקיצור ימים ושנים כשהם בחורים, אמר להם: כנראה שממשפחת עלי הכהן אתם, שנאמר בהם "וכל מרבית ביתך ימותו אנשים" אמרו לו: רבי יתפלל עלינו ונחיה אמר להם בני לכו תעסקו בצדקה ותזכו לזיקנה ושיבה, שנאמר: "עטרת תפארת שיבה ודרך צדקה תמצא". וכך מובא באבות דרבי נתן: מעשה בחסיד אחד שהיה רגיל לתת צדקה לעניים פעם אחת היה מפליג באניה ובאה רוח סערה והטביעה את האניה בים, ראה רבי עקיבא ובא בפני בית דין להעיד על אשתו שתנשא והנה בא אותו חסיד ועמד על ידו, אמר לו רבי עקיבא: לא אתה הוא שטבעת בים? אמר לו: הן, אולם הצדקה שעשיתי היא שהעלתני מן המים אמר לו מאין אתה יודע? אמר לו כשנפלתי לעמקי מצולה שמעתי קול רעש גדול מאת גלי הים ואחד אומר לשני, רוצו ונעלה את האיש הזה מן הים ליבשה מפני שעשה צדקה כל ימיו פתח רבי עקיבא ואמר ברוך שבחר בתורה ובמצוות ובדברי חכמים הקיימים לעד לעולם שנאמר "שלח לחמך על פני המים כי ברבות הימים תמצאנו" ונאמר וצדקה תציל ממות".

וידוע מעשה על איש עשיר גדול שבנו חלה בחולי גדול ובא לפני רב והרב ציווהו לתת צדקה ונתן סכום מרובה לצדקה ואחרי כן, מת בנו בא אותו עשיר בפני הרב בטענה ובדרישה הרי צדקה תציל ממוות ומדוע בני מת? ענה לו הרב במשל ונמשל איש חכם בקיץ חוטב עצים בכדי שיהיו יבשים ונוחים להסקה אדם שאינו חכם בחורף שקר לו הולך וקונה עצים, אשר רטובים הם ואז קר בבית ויש ריח לא טוב ואדים מזיקים, כך צדקה, צריך לידע לתת אותה עוד לפני הבעיה, כך שבשעת הבעיה קלה

היא בפני האדם וישועה גדולה באה לאדם בלי אף טענות.

אלול / עבודת חודש אלול

עבודת חודש אלול לחפש כל מה שלא מושלם ולא הושלם בנפשנו, במעשנו ומיד להשלימו. כמו אדם שמכין את ביתו לימי הגשם, ובודק, כל דבר אשר לא מושלם ויכול לגרום לגשם להכנס לביתו, מיד מכין ומסדר את כל ביתו לקראת הגשם. אנו חייבים לדעת כי ימים אלו ימי תיקון וסידור חוסר השלמות.

ונדע שישנם שלושה תחנות בימים האלו, תחנה הראשונה שהיא ההתחלה, ראש חודש אלול זה זמן ראשון לתיקון; תחנה שנייה מראש השנה עד ערב כיפור, עשרת ימי תשובה היא התחנה השניה; תחנה השלישית היא יום הכיפורים. ולכל תחנה יש את הסוג המיוחד של העבודה של אותה תחנה.

אך צריך להזהר שלא נהיה כמעשה המובא במדרש על השועל אשר ראה את כל החיות בוכות בכי גדול, התקרב השועל ושאל: מדוע החיות בוכות?, מה הסיבה?, ענו החיות ואמרו: יש לנו צרה ובעיה גדולה מאוד שאנו בטוחים שאין מי שיכול לעזור לנו, ומדוע להפסיד את הזמן בסיפורים. ענה השועל ואמר: אתם יודעים שאני חכם גדול ויש לי פיתרון לכל בעיה, תספרו לי את הבעיה ואני ודאי אמצא תשובה ופיתרון. ספרו החיות לשועל, שהאריה מלך החיות כועס מאוד עליהם והם בצרה גדולה והבעיה חמורה מאוד, ענה השועל: אל תפחדו, אני אלך איתכם למלך, לאריה, יש לי הרבה משלים וסיפורים יפים, שלוש מאות משלים, אספר אותם לאריה, אשמח אותו, ואז אבקש שיסלח לכם. שמחו החיות והחלו ללכת כולם יחד אל האריה.

אחרי שהלכו 2000 אמה, עצר השועל ואמר: אוי!, שכחתי מאה משלים, אני לא יכול להמשיך ללכת, אמרו לו החיות: נמשיך בכל אופן, גם מאתיים זה הרבה מאוד, הסכים השועל. עברו עוד 2000 אמה, עצר השועל ואמר: שכחתי עוד מאה משלים, אני לא יכול להמשיך ללכת. אמרו לו החיות: יש לך מאה משלים, גם זה טוב ומספיק, תמשיך איתנו. המשיך עד ביתו של האריה ושם עצר והחל לבכות ואמר: שכחתי גם את המאה הנותרים ואין לי כעת על מה ולמה להכנס לפני האריה, אך האריה ראה אותם עומדים בפתח הבית ומה יעשו כעת?!.

כך האדם, בשלושת התחנות שיש לנו בחודש אלול, צריך למלאות אותם בצידה לבית המלך, ולא לפרוק מעלינו את אשר יש לנו, כפי שעושים בעסק ספירה של כל המלאי אשר יש לאדם, כך צריך בחודש זה לעשות ספירת מלאי של כל מעשי האדם, ומה שחסר ואין לו במעשיו, אולי אין מספיק חסד, אולי אין מספיק תורה וכו', או שיש מעשים טובים אך לא מושלמים, מיד ישלימם ויתקנם שיהיו בצורה הטובה ביותר

שיש. ויזהר האדם מעצת היצר הרע אשר משכנע את האדם ומטעה אותו ומסביר לו שהטעות היא הנכונה והיא האמת.

וכך ביארנו לפני כמה שבועות, על אדם בעל תאות אכילה גדול מאוד, אשר בכל יום היה אוכל כבש שלם, הכבשים פחדו ממנו מאוד וכולם ברחו ליער, וכאשר היה בא האדם לקחת אותם מן היער היו מתנגדים בכל כח ומנסים לברוח ממנו משום שידעו להיכן מובילים אותם. לבעל תאוה היה קשה מאוד המצב הזה, טיכס עצה, לקח את הכבשים שלו ולכל כבש הסביר וסיפר סיפור אחר, לאחד אמר והסביר אתה בכלל אריה ולא כבש עד שהכבש האמין שהוא אריה, לכבש שני הסביר שהוא בכלל נמר ולא כבש, וגם הוא האמין בכך, וכך לכל חיה הסביר דבר אחר. כשבא השליח לקחת את הכבש לשחיטה, הכבשים לא התנגדו, הרי הכבש הזה האמין שהוא אריה והשני נמר וכו', ואינם בכלל כבשים וכך הלכו בנאוה ובביטחון עד סכין השחיטה.

כך דרך היצר הרע, האדם מתבונן ורואה איך החיים ומה קורה בחיים ומה סופם של אנשים ומה סוף הרע, והאדם ממשיך במעשיו הרעים, איך ומדוע?!, היצר הסביר להם שלהם זה לא נוגע ולא שייך מאומה, הם דבר אחר, וכלום לא קשור אליהם ולא נודע.

הימים האלו הם ימים של התבוננות ופקיחת העיניים והבנה, "דע מאין באת ולאן אתה הולך", "ואם אין אני לי מי לי", וכל ההסברים והעצות שהיצר מסביר לנו, הם עצות היצר, ריקים מתוכן ומן האמת, והכל יש בהם חוץ מדבר אחד, מן האמת, שזה היצר מסתיר כמה שיותר ולכן נקרא שמו של היצר הרע בין השמות הרבים חמסין: מלשון חמישית, הטעם, אינו נותן לאדם לראות את הדבר בשלמות גמורה.

האדם רואה את כל הרע שבחברו ונמנע מלראות על עצמו. וידוע המעשה על עשרה עיוורים אשר היו מהלכים בדרך, הגיעו לנהר גדול ופחדו איך יעברו את הנהר, אולי אחד מהם יטבע או יסחף בסחף הנהר, החליטו להחזיק כל העשרה ידיים חזק וכך לעבור את הנהר, החזיקו חזק ועברו, כאשר הגיעו לצד השני חששו: שמא אחד מאיתנו אבד ואין אנו רואים זאת?!. החליטו שראש החבורה יספור את כולם, החל לספור והנה אסון!, יש רק תשע. אך בכדי לוודא בודאות, ביקשו שוב מאחד נוסף מבני החבורה לספור, ואף הוא ספר והגיע לתשעה, הצטערו ובכו בכי גדול.

אדם שעמד מרחוק וראה את כל אשר קורה התקרב ואמר: אני אספור אתכם, אני אכה כל אחד מכם ותספרו את הצעקות, כך עשו והגיעו לעשרה. שאלו אותו: איך אנחנו ספרנו פעמיים ורק תשעה, ואתה מיד הגעת לעשרה?. ענה ואמר להם: כך זה בחיים, אדם רואה את כל מעשי כולם חוץ ממעשיו הוא, עד שזה נוגע בו ממש. נראה

כל אחד את עצמו את מה שמוטל עלינו לתקן ולעשות טוב ולא רק מה אחרים צריכים לעשות ולשנות ולהשתנות.

מוצאי שבת קודש / אליהו הנביא

נוהגים במוצאי שבת קודש כמה שיותר להזכיר את השם אליהו הנביא. יש נוהגים 42 פעמים ויש נוהגים 250 פעמים - כל אחד עפ"י מנהגו. ונראה לבאר, מה מיוחד בלילה קדוש זה ומה כוחו משאר הלילות.

וחשבנו לבאר ולומר, לילה זה ליל מוצאי שבת, כוחותיו מרובים ועצומים ואי אפשר להצביע על דבר מסויים אחד ולומר זה כוחו. אלא, מכלול מרובה של דברים טמונים בליל מוצ"ש, ואחד מן הכוחות הוא לסדר דברים מעורבבים, לשים כל דבר במקומו. בכל ימות השבוע, יש בלבול הדעת גדול, הטוב והרע מתערבבים, השמחה והעצבות מתאחדים, ההצלחה והכשלון מתחברים. קשה להניח דבר דבור על אופניו, אלא ערבוב ובלבול עצום, שאין כדוגמתו, אך במוצ"ש יש כח מיוחד ביותר, המבדיל בין קודש לחול, זה זמן של ההבדלה בין דבר לדבר.

את הקודש אפשר לשים במקומו, את החול במקומו, ואת המצב האמיתי של כל דבר ודבר, להבין לאשורו. וזה, הכח המיוחד של מוצ"ש ובכח זה, טמון שורשי וזרעי הגאולה, משום כשיבוא המשיח יתבהר לנו מהו האמת ומהו השקר. ולכן, אנו מזכירים אליהו הנביא, פעמים רבות, משום שאליהו הוא עתיד לבוא ולבשר לנו את הגאולה, ולכן במוצאי שבת אשר פעמי גאולה ממצמצים ובאים, ומקפידים ועושים סעודת מלווה מלכה של דוד מלך ישראל, ומתחילים ראשית חדשה, האור המיוחד של הגאולה ושל הבירור וחוסר הערבוב, עומד ועולה.

ועפ"י זה נבין, עוד יסוד גדול, רצונם של כולנו להתקרב לבוראנו וכמה שאדם קרוב לבוראו כך כוחו ומעלתו. ודוד המלך, מבקש מהקב"ה בתהילים בקשה אשר ממנה נלמד, כמה חשובה הקרבה להקב"ה: "אל תשליכני מלפניך ורוח קודשך אל תיקח ממני" ואז דוד חותם עם פסוק, אשר הוא סגולה למציאת חן: "השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני" הקרבה להשם, זוהי המעלה הגדולה ביותר וכאשר חוטא האדם ומתרחק מבוראו, נבנה קיר הסתר בינו לבין הקב"ה. וכאשר שונה ומשלש האדם במעשים הרעים, נהיה הסתר על הסתר, שני הסתרים ונבאר מהו הסתר על הסתר?

הסתר ראשון - זה הריחוק בין האדם לבין הקב"ה, אך ההסתר המסוכן ביותר הוא, כאשר האדם רחוק מהשם, אך אינו יודע ואינו מרגיש את הריחוק אשר יש בינו לבין הקב"ה וזה אשר נאמר: "אנוכי הסתר אסתיר פניי" שאדם איננו בכלל מבין שהוא

בתוך ההסתר ובכוח מוצ"ש ע"י זכירת אליהו הנביא, וכן ההבדלה שמבדילה בין קודש לחול, וכן קריאת זוהר הקדוש במוצ"ש, ובוודאי הוצאת שבת אחרי הזמן, מובילה את האדם לדרגה של להבדיל בין הקדוש לטפל ולהגיע להבנה לשים כל דבר במקומו, וזה מכח הלילה הקדוש הזה.

במוצאי שבת, טמונים סגולות גדולות מאוד ואשרי מי שמבין וזוכה להשלים ולנצל כח לילה זה ונבאר כמה סגולות בקצרה, אשר אנו משתדלים להקפיד בהם:

א. סגולה להינצל כל השבוע מרעה - אחרי הבדלה, יסתכל בכח ויראה מצחו שלו ויאמר ג' פעמים על הכוס את הפסוק בבראשית ל"ב: "כי ראיתי אלוקים פנים אל פנים ותינצל נפשי" ובכל פעם יכוון בשם זה)אגל"א(.

ב. סגולה להינצל מכישוף - יאמר בשעת ראיית צפורניו, הפסוק משמות ל"ג: "וראית את אחורי ופניי לא ייראו".

ג. המכוון בהבדלה, בדעתו במחשבה על המלאך "מיכאל", מבטל כל מחשבות רעות.

ד. להריח עמוק מן הנר של ההבדלה, סגולה להינצל מרוחות רעות וכן, סגולה לזיכרון.

ה. קריאת פרשת המן מסוגלת להצלחה ולאושר.

ו. קריאת פיטום הקטורת ופרשת העקדה למנוע הקליפות שלא יקטרגו עליו כל ימות השבוע.

ז. יקפיד לומר ז' פעמים "לישועתך קיויתי ה'". ז' פעמים "ויעקב הלך לדרכו עד מחניים", י' פעמים "יברכך ה' וישמרך", ו-ה' פעמים "המלאך הגואל אותי".

ובע"ה, הקב"ה, יושיענו ויגאלנו, ישמיענו ברחמיו לעיני כל חי הן גאלתי אתכם אחרית כראשית להיות לכם לאלוקים.

אמונה / אין לנו על מי להישען, אלא על אבינו שבשמים

"מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו")תהילים כד,ג(. הנה, דוד המלך אומר לנו, שתי דרכים בעבודת ה': אחת, מי יעלה בהר ה', פירוש, מי יזכה לעלות ולהתעלות ולהגיע למקום מרומם וקדוש, להתנתק מכל רע, להתעלות ולהתחזק.

ואחרי כן, יש דרך שניה, ומי יקום במקום קדשו, מי יזכה לשמור על המדרגה הגבוה אשר זכה האדם לעלות ולהתעלות, מי ישמור על מדרגה זאת.

צריך לדעת, אחרי שהאדם עלה והתעלה והגיע למדרגה גבוה, המלחמה של היצר הרע, גדולה וחזקה מאוד להוריד אותו ממדרגה זאת, ואחד הדברים אשר היצר הרע בא לאדם, מביא על האדם צרות רבות עם צער מרובה ביותר, אשר בתוך הצער הזה

יש אכזבה גדולה מאנשים אשר היו קרובים, או אנשים אשר האדם עשה עימם טובות מרובות, והאדם בראותו כל הטוב והחסד אשר עשה, שזה התגמול אשר גומלים לו, נכנס האדם לעצבות ויאוש גדול, ואלו הרגעים הגדולים של היצר הרע, אשר נכנס לתוך חיי האדם ברגעי השפל של היאוש והצער ומנסה להוריד את האדם לתחתית וליגון שאולה.

וידע האדם יסוד גדול, אשר בדוק ומנוסה הוא: שבזמנים קשים של צער, אין לאדם שום חבר ושום עזרה, ולפעמים לוקח לאדם זמן להבין זאת, וכל עוד הוא חושב שחברו יושיעו, הצרות והבעיות לא מסתיימות, אך כאשר האדם מבין ששום אדם לא עומד עימו, כדברי דוד המלך)תהלים קמו,ג(: "אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה", אז הקב"ה עומד ומסייע, עומד ומושיע את האדם.

וחשבנו לדקדק זה מנוסח התפילה: "אני והו הושיעה נא". כאשר נשאר רק אני והו - אני והקב"ה, ומבין האדם שלא תצא ישועה משום אדם, הוא הושיעה נא, אז הקב"ה מושיע את האדם מכל צרותיו וצדיק מצרה נחלץ.

וכך, בכל הזמנים הקשים של עם ישראל, ברגע שהבינו שאין לנו על מי להישען, אלא על אבינו שבשמים, נחלצו מכל צרה.

גם דוד המלך, כשעמד לפני גולית, אשר כולו היה לבוש עם כלי מלחמה וחרב גדול בידו, דוד השליך מעליו את הכל ועמד ערום מכל והכניע את גולית אשר היה מחרף ומגדף את הקודש, אך כאשר אני והו, אני והקב"ה לבד, אז 'הושיעה נא', ה' מושיע את האדם.

וכך בפורים, כאשר עם ישראל עמדו ושבו בתשובה וצמו שלושת ימים, התנתקו מכל הגשמיות ומכל קירבה למלכות, והבינו שאין לנו על מי להישען, אלא על אבינו שבשמים, אז באה הישועה הגדולה לעם ישראל ונושעו מכל שונאיהם ומבקשי נפשם.

בכל עת וזמן, יפקח האדם את עיניו ויראה ויזהר מזרע האנשים, אשר מעשיהם מעשים אכזריים. וכאשר פוגש ורואה אנשים עם מידות אכזריות, ידע שיש פגם בזרעם ואינם זרע קודש, או ממזרות, או פגם מהותי בנפשם. וכדברי הגמרא במסכת ביצה)לב,ב(: שבתאי בר מרינוס הגיע לבבל, רצה עבודה לעבוד ולא נתנו לו; אוכל, גם לא נתנו לו, עמד ואמר אלו הם מערב רב.

על עם ישראל נאמר)דברים יג,יח(: "ונתן לך רחמים ורחמך"; כל המרחם על הבריות, בוודאי זרע ישראל, וכל שלא מרחם, זרע פגום הוא ואינו מזרעו של אברהם אבינו.

וכתב הרמב"ם בהלכות צדקה)מתנות עניים פ"י ה"ב(: מי שהוא אכזר, צריך לבדוק אחרי

ייחוסו, דכתיב)ירמי' נ,מב(: "אכזרי הוא ולא ירחמו".

אמונה / אמונה אינה באה מתוך הבנה שיכלית

הנה, אחד הקלקולים של התקופה הזאת הוא שהחדירו בעולם, שכל דבר שעושה האדם בחייו, חייב להיות מובן שיכלית. ואם אינו מובן בשכל של האדם, נמנע האדם מלעשות את הדבר. ולכן פותח האדם דרכים מרובות לדעת כל דבר, וכל מידע, ברגע אשר נעשה הדבר, ומנסים העולם לדעת ולהתעדכן בכל פרט אשר קורה בעולם, שלא יהיה חס ושלום דבר או פרט קטן אשר התרחש בסוף העולם והוא לא ידע ממנו. אך, דבר זה הוא חורבן גמור, השכל נעשה שכל לא מקורי ולא אמיתי ועייף מידיעות סרק, ומסיפורים המטמטמים את הלב.

וידע האדם, הדעת של האדם היא כמו מחסן, ומחסן כמה שמאכסנים בו יותר ומתמלא, בסוף יגיע למצב שאי אפשר להכניס מאומה בפנים. כך השכל, ממלאים אותו בדיברי הבל וסרק וממלאים אותו בדברים רעים, אשר ריחם נודף ומרקיב דברים עדינים, טובים ונכונים.

לכן, ישתדל האדם להתרחק מן ההיגיון והשכל המוטעה הזה ויחנך את בניו מקטנות שדברים אלו מטמטמים את הלב. וזה עומק, לדור זה, "קדושים תיהיו כי קדוש אני", קדש עצמך במותר לך, שלא תאמר דבר זה מותר ואין בו שום איסור ויתיר לעצמו, כמה שיתיר יותר לעצמו למלאות את דעתו בדברים ריקים, מאבד את טוהר ליבו ואת תמימותו יאבד ברבות הימים.

הנה שכל האדם הוא דבר אשר פחד שולט עליו, ואינו מוכן לעשות דברים עד אשר מבין אותם, אך זה חוסר יראת שמים, וכתוב)תהלים נה,כג(: "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך". כאשר האדם רוצה להבין הכל בשכל, זה כמו אדם אשר רוצה מפת דרכים, וכאשר השכל מבין את הדברים והוא רוצה להביא את המפה למציאות, המפה כבר אינה מעודכנת, הכל השתנה, האדם אינו יכול להתמודד עם החיים עם מפות דרך שכליות, משום שהם אינם מעודכנות בסיום בנייתם. לכן, הבגרות שיכלית האמיתית היא אמונה בה' והשלך על ה'.

ואם נתעמק נמצא עד כמה מסוכן האמונה בשכל, בלי ביטחון בהקב"ה.

המשנה באבות אומרת)פ"ה מ"י(: "שלי שלי ושלך שלך, מידה בינונית ויש אומרים מידת סדום", וקשה לנו, מדוע על מידת שלי שלי ושלך שלך, התנא באבות פוסק ואומר זו מידת סדום?!, הרי סדום זה סמל של רוע ושחיתות וחוסר מידות וערכים הקשה ביותר, ומה עשה האיש הזה אשר אומר, מה ששלי שלי ומה ששלך שלך, סדום זה נראה חמור מאוד?!.

אלא, על פי דברינו, האדם הזה אשר אומר, מה ששלי שלי ומה ששלך שלך, הוא אדם שכלי, רואה את הכל בשכל, והשכל פוחד מחוסר, מהבלתי נודע, לכן מעדיף האדם ששלו ישאר שלו, והוא ישלוט על המצב ולא יקחו ממנו מאומה, וגם הוא לא יקח מאחרים מאומה, זו מידה שמביאה את האדם מהבלתי נודע, והשכל המוביל אותו להגיע למידת סדום.

וכשנתעמק באנשי סדום נבין, הגמרא במסכת סנהדרין)קט,א(, מספרת ואומרת שחבל האדמה של סדום היה הטוב ביותר בכל העולם, ואנשי סדום פחדו שיבואו זרים וישבו על אדמתם ויגרמו לקיפוח פרנסתם. עמדו וחקקו חוקים חדשים שאף זר לא יוכל להשתקע בארצם, רק ילידי המקום בלבד. וכך לשמור על שלי שלי ושלך שלך. וכך בא לעולם החוק של ארץ סדום, אם בא לעיר אורח מקבץ נדבות, מותר לתת לו כסף לצדקה, אבל אסור ששום אדם ימכור לו בעיר לא אוכל ולא שתיה ולא מאומה. וכך היה מגיע עני אוסף כסף לצדקה, יש לו את הכסף בכיסו, אך לא מוכרים לו לא אוכל ולא שתיה עד שהיה מת, וכל אחד היה בא ולוקח חזרה את כספו אשר נתן לאותו עני.

וכך ידוע גם המעשה עם אותה נערה טובת לב, שראתה עני זרוק על הרצפה ימים רבים ועומד למות מחוסר מאכל ושתיה, רצתה לעזור לו אך ידעה שאם תיתפס נותנת אוכל לעני, יענישו אותה בעונשים החמורים ביותר. ולכן בכל יום שמה בתוך כד לחם והלכה ברחוב ליד העני וכאשר עברה לידו, עשתה עצמה נופלת וכך הייתה זורקת את האוכל לעני, עמדו אנשי סדום ואמרו: הנה ימים רבים עוברים ועדיין לא מת העני הזה, מדוע?, עקבו ובדקו ומצאו את המעשה אשר עושה הנערה. הגמרא מספרת, מרחו את כל גופה בדבש וקשרו אותה בככר העיר, באו דבורים ועקצו אותה בכל גופה עד שמתה, מדוע?, כי עברה על החוק שלי שלי ושלך שלך.זה חוק שיכלי של פחד, ובניית מפת דרכים אשר אינה אמיתית ואינה נכונה, אשר מובילה את האדם להיות כסדום, אנשי שכל, המוביל לאבדון ולחורבן.

אנו נשתדל להתחזק באמונה בה' ועל ידי האמונה ניזכה לילך בדרך ה' האמיתית ולאור חדש ולתקן עולם במלכות שדי, להיות מבוני העולם ולא חס ושלום ממחריבי העולם. ולכן כל דבר אשר מחזק התמימות והאמונה בה' חייבים לחזק בכל דרך.

אמונה / אמונה בצדקת הדרך

מסופר בעיר גרודנא היה מפעל גדול ליצור טבק, המפעל היה בהנהלה יהודית ורוב העובדים היו יהודים, המפעל הזה היה מן המפעלים החשובים ביותר במדינה, אשר רוב החקלאים ותושבי המדינה השתמשו בטבק, ולכן הממשלה הוציאו צו

שהמפעל חייב להעלות את כמות היצור, וחייבים להתחיל לעבוד גם בשבת קודש.
תושבי גרודנא נחרדו חרדה גדולה מאוד, ושלחו שליחים לחפץ חיים לשאול עצה מה לעשות? ולבקש שיעשו מהר אסיפת רבנים בוורשא הבירה לטכס עצה. איך לנהוג? ומה לעשות?
החפץ חיים היה מבוגר בגיל, וכששמע ענה בקצרה לעשות אסיפת רבנים בגרודנא, חשבו השומעים שמפאת גילו וחולשתו טעה ואמר גרודנא במקום ורשא, משום שבגרודנא היה המפעל, אבל לעשות השתדלות כלפי הממשלה צריך לעשות בורשא ולא בגרודנא. אך, החפץ חיים שוב ענה בתוקף בגרודנא וציוה לעשות אספה בגרודנא. ואמר שאף הוא יגיע אפילו שחלש הוא מאוד בגופו.
וכך עשו, כינסו את כל יהודי גרודנא, והחפץ חיים הגיע ודיבר בכל כח על חיזוק השבת ועל מעלת שמירת השבת, ושאין שום כח בעולם שיכול להתיר חילול שבת, ומבקש הוא בכל כח מכל תושבי גרודנא להתחזק בשמירת השבת.
כשסיים החפץ חיים את דרשתו, המשיך לבעלי המפעל של הטבק ודיבר איתם בחוזק גדול מאוד על כח ומעלת השבת, וכשקיבלו על עצמם שבשום אופן לא יפתחו את המפעל בשבת, המשיך החפץ חיים לעובדי המפעל וכינס אותם וביקש לקבל על עצמם שימסרו נפש על שמירת השבת, ובעד כל הון שבעולם ובעד מסירות נפש לא יחללו את השבת, והסכימו. נחה דעתו של החפץ חיים.
ראשי קהילת גרודנא לא הבינו את כל מהלך, החפץ חיים הרי צריך לשלוח שתדלנים לממשלה בוורשא, ולא לחזק את יושבי גרודנא לשמור שבת, מדוע כך נוהג החפץ חיים? אך בעוד כל ראשי הקהילה מדברים ביניהם עמד החפץ חיים ובחר שני אנשים שלח אותם לאנשי הממשלה בוורשא, לבקש בעד קהילת גרודנא שפתיחת המפעל בשבת נגד אמונתם ודבר זה יפגע קשות ברגשותיהם, אך גם בדבר זה תמהו ראשי הקהל, באשר שני השלוחים היו אנשים לא מנוסים, ומדוע אותם שולח החפץ חיים? והנה כל אנשי הקהילה בחרדה האם תצליח שליחותם או ח"ו לא?
בסוף נודע שהממשלה קיבלה את בקשת השתדלנים, והורידו את הצו לפתוח את המפעל בשבת קודש.
הנה במעשה זה יש מוסר גדול ביותר לכל אדם בחייו לגדול לקטן ולבינוני, דבר אשר עושים בחיים צריכים להאמין בו אמונה שלמה, מי שעושה דבר בלי אמונה, הדבר אשר עושה יכול לפעמים להצליח, אך רק לזמן קצר ביותר משום שדבר שעושים בלי אמונה, זה עץ בלי שורשים, האמונה במה שעושים זה השורשים של הדבר.
החפץ חיים כל דרך חייו היה אמונה, יסד לנו את הלכות לשון הרע, שבעומק הם

הלכות אמונה, משום שהשורש של לשון הרע זה חוסר אמונה, מי שמדבר רע על חברו, העומק הוא חוסר אמונה בהקב"ה.

החפץ חיים מבקש על אף חולשתו לנסוע לגרודנא עיר רחוקה, בכדי לחזק את היושבים בשמירת שבת, את בעלי המפעל, את העובדים, שאין דבר אשר עומד ליד שמירת שבת, ולאחר שהם מבינים את עומק ענין השבת, ומוכנים לאבד את המפעל ואת הפרנסה, רק אז שולח החפץ חיים שליחים לא מומחים לשכנע, משום שהשיכנוע כבר נעשה בשמים, והחריש נעשה בלב הממונים לקבל את בקשתם, אם היו שולחים את האדם המומחה ביותר לשכנע והיה משכנע את אנשי הממשלה על השבת זה היה אולי מצליח, וגם אם היה מצליח רק לזמן קצוב. משום שלהצליח בדבר צריך אמונה שלמה ביותר בדרך בלי עוררים, וכאשר האמונה וההחלטה שלמה בלב, בעד כל דבר שבעולם גם שני שליחים שלא מומחים בשכנוע יכולים בנקל לשכנע את המלכות בגזרה הקשה ביותר אשר נגזרת, שאין אף מציאות שיבטלו את הגזרה.

לכן חייבים ללמוד וללמד, בכדי להשיג דבר צריך להאמין בו בכל הכח. ולכן דוד המלך מלמד אותנו)תהלים קטז,י(: "האמנתי כי אדבר", האמונה החזקה נבנית מדיבור והבנה, וכאשר מבינים והחלטיים בדרך רק אז משיגים את הכל. ואפילו את הדברים הקשים ביותר נהיים קלים, כל העולם כולו וכל אשר בו נהיים כלים לאדם להשיג את אמונתו, ומשיגים את הדברים עם שורשים לאורך שנים ודורות ארוכים.

ומי שחושב להשיג דברים בעורמה, ומנצל מצבים מסויימים להגדיל את אשר רוצה, בין עושר בין כבוד בין גדולה, עליו נאמר)ירמי' יז,יא(: "עושה עושר ולא במשפט בחצי ימיו יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל". והיצר יודע טוב איך להגדיל את העונש של האדם ולהעמיק לו את הבור עמוק עמוק.

כשרואה אדם אשר נפשו דבוקה ברע גדול, או אדם אשר חוטא חטאים אשר שנואים אצל הקב"ה ומכעיסים את השמים ומעוררים קטרוגים רבים, כשקר וכזנות או חוסר הכרת הטוב, היצר הרע הוא השטן נותן לאדם בתחילה כביכול להצליח בדרכו, והכל נראה לו טוב מאוד, ריבוי חברים וידידים ואוהבים, אשליות שהנה תיכף קרוב הוא כפסיעה לכבוש את העולם כולו, ובאותו זמן מאבד את כל זכויותיו וממשיך ליפול וליפול.

אך נראה לו שהוא עולה למעלה למעלה, כמו הבהמה לפני ששוחטים אותה נותנים לה הרבה לאכול ולשתות, הבהמה חושבת הנה אני יותר מכל חברותי רק לי נותנים לאכול בשפע גדול, אך, האכילה הזאת בכדי שיהיה יותר בשר למכור ולאכול. לכן, יזהר האדם מלהשיג השגות של עורמה ושל תככנות ושל שקר, כל השגיו אשר

רוצה שישארו אחריו, וישאירו חותם על בניו אחריו ועל העולם כולו, יבואו ביושר מלאים באמונה ובשאיפה לטוב מה'.
וראינו בחיינו אנשים אשר העלו בדעתם לעשות רמאות בעיני העולם, וחשבו שאף את השמים אפשר לנצח במרמה ובשקר, כעשיו אשר שאל איך מעשרין את התבן, ובמרמה ניסה להשיג את הברכות על ידי מאכל אשר היה מאכיל את יצחק אבינו, אך, בליבו היה אף להרוג את אביו, ודרשו חז"ל)בר"ר עה,ט("יקרבו ימי אבל אבי"
)בראשית כז,מא(, שחשב עשיו להרוג את יעקב ויצחק ולירש את כולם, אך, בסוף איבד את כספו את כל אשר לו ואף את הברכות לא קיבל. עם אמונה ותקווה ויושר אפשר להגיע לכל דבר טוב.

אמונה / אמונה שלימה

הנה התורה נתנה לעם ישראל במדבר, וכמה מהמאורעות החשובים ביותר לעם ישראל, אירעו במדבר, מקום ציה ושממה, מקום נחש שרף ועקרב. בני ישראל הלכו למדבר ברצון ה', ועל אף הקושי להתקיים במדבר, וחוסר הוודאות מנין תגיע הפרנסה והדברים הבסיסיים ביותר שאדם זקוק להם כדי להתקיים. ועל כך משבח הנביא את בני ישראל)ירמי' ב,ב(: "זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה". האמונה שהאמינו בני ישראל בה', היא זו שנתנה להם את הכח לעמוד בכל המצבים הקשים שהיו במדבר.
מעשה מופלא מובא במסכת חגיגה)יד,ב(תנו רבנן, ארבעה נכנסו בפרדס, ואלו הן: בן עזאי ובן זומא, אחר ורבי עקיבא וכו', בן עזאי הציץ ומת. עליו הכתוב אומר)תהילים קטז,טו(: "יקר בעיני ה' המוותה לחסידיו". בן זומא הציץ ונפגע, ועליו הכתוב אומר)משלי
כה,טז(: "דבש מצאת אכול דייך פן תשבענו והקאתו". אחר קיצץ בנטיעות, רבי עקיבא יצא בשלום.
כל אדם צריך להיות איתן באמונה בה', גם אם השאלות והקושיות גדולות ביותר, מוטב להתייסר באי-הידיעה עד מוות או עד טירוף הדעת, מאשר לזוז כחוט השערה מהאמונה התמימה. ארבעה חכמים גדולים נכנסו לפרדס לראות במראות אלוקים, לא הכל היו גדולים וראויים כרבי עקיבא שנכנס ויצא בשלום. עקב מה שראו התעוררו בליבם ספיקות ואי הבנות. בן עזאי העדיף למות, ובלבד שלא לפגום באמונתו. בן זומא בחר את טירוף הדעת על פני אובדן האמונה, רק אחר, ששאלותיו הביאו אותו להסקת מסקנות וקיצוץ בנטיעות, יצא לתרבות רעה ואיבד את עולמו.

כל אדם במשך חייו, נכנס בהתמודדויות קשות, מאורעות מסויימים מזעזעים אותו. צריכים תמיד לזכור, מותר שתהיינה שאלות. מותר גם לנסות לקבל תשובות, אך כל זאת בתנאי שהאמונה איננה נפגמת.

זה מה שאנו אומרים כל בוקר בתפילה "אין כאלוקינו", ולכאורה היה צריך להקדים "מי כאלוקינו" שהיא השאלה, ואחריה להשיב תשובה ש"אין כאלוקינו", ולמה מקדימים את השאלה לתשובה? אלא, למדונו חכמים שלפני מקשים קושיות, יש לידע את התשובה ש"אין כאלוקינו" - וזו היא הסכמה שאין עליה מחלוקת. ולאחר מיכן ניתן לנסות ולברר - "מי כאלוקינו?".

אמרו חז"ל)מכות כד,א(בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר)חבקוק ב,ד(: "וצדיק באמונתו יחיה", עיקר האדם בעולמו ויסוד העבודה, היא האמונה בהקב"ה, שאין עוד מלבדו, ושהוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

מסופר על רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע, שחזר לבית חמיו אחרי שהיה תקופה ארוכה אצל המגיד ממעזריטש זי"ע. פנה לעברו חמיו שנמנה על כת המתנגדים לחסידות, בשאלה, איזו חכמה קנה בשהות כה ממושכת אצל רבו. למדתי לדעת שיש מנהיג לעולם, ענה רבי לוי יצחק. לגלג עליו חמיו: הן את זאת יודעת אף המשרתת הפשוטה. קראו למשרתת ושאלוה: מי ברא את העולם? ענתה ואמרה: הקדוש ברוך הוא! אכן השיב רבי לוי יצחק, היא אומרת, אבל אני יודע! כי המרחק מאמונת המוח עד אמונת הלב, הוא כמרחק שמים וארץ!

כח האמונה שהיא צרי לנפש האדם ומחבשת לכל עצבותיו, מרפאה את כאבי העבר, נותנת כח לעמוד מקושי ההוה, ומחדירה תקווה בלב האדם בצפיה לעתיד מבורך. בזכות האמונה נגאלו אבותנו ממצרים, כן נזכה להגאל ולהוושע בתשועת עולמים.

אמונה / ביטחון ואמונה בה' יתברך

אחד מהרגעים, הגבוהים והגדולים, שעם ישראל, הגיע אליו היה בשעה, שאמרו "נעשה ונשמע!" הקדימו את הנעשה, לפני נשמע, וזוהי מעלה גדולה ביותר, של אמונה מוחלטת בהקב"ה.

והנה, ביום זה, צריך לחזק ביותר, את מעלת האמונה והביטחון בקדוש ברוך הוא. ימים אלו, אינם ימים פשוטים; ימים שהפרנסה בדוחק וכל צעד וכל שעל, צריך אמונה חזקה בהקב"ה. רבים מאחינו, בני ישראל, מחויבים, בחובות ממון כבדים מאוד, ודוחק השעה ודוחק הפרנסה קשים ביותר.

אך, כאשר נתבונן, על עם ישראל במדבר, לא נדאג, יותר לפרנסה. בכל יום, הקב"ה,

נתן דבר יום ביומו, והיסוד והשורש, של היהודי, לא לצור את צרת מחר "השלך על ה' יהבך והוא יפרנסך והוא יכלכלך" ובכל עת ובכל זמן, משתדלים אנו, לחזור, על המעשה אשר צריכים להרבות, לאומרו, בימים אלה.

מעשה בתלמיד, שהלך אצל רבו, ואמר לו: רבי למדני מידת האמונה והבטחון בהקב"ה, אמר לו רבו: לך לעיר פלונית, שם גר יהודי, שמלאכתו היא בית המזיגה)כמעין חנות יין שהייתה שייכת לפריץ ויהודים היו חוכרים ומתפרנסים ממנה(ופעם בשנה, היה צריך לשלם

את דמי השכירות, ומי שלא היה משלם, היה הפריץ לוקח אותו ואת בני משפחתו, לבית האסורים, לעינויים עד כלות הנשמה.

וכך היה דרכו של הפריץ - ביום המיועד לתשלום, בבוקר השכם, היה שלוחו בא ודופק דפיקה חזקה בדלת, בצהריים היה שב, ודופק, שתי דפיקות ולקראת ערב היה שב, ודופק שלוש דפיקות חזקות, ומרגע זה, נתון האדם, לחסדיו של הפריץ.

הלך התלמיד וישב, בביתו ביום התשלום. כבר נשמעה דפיקה ראשונה, היהודי היה שליו ורגוע, היה בטוח התלמיד שיש עימו את הכסף, הגיעה שעת המנחה, שתי דפיקות קשות נשמעו בדלת, התלמיד נחרד מעוצמתם, שאל את בעל הבית השליו: האם יש לך את הכסף, ענה לו: עדיין אין לי פרוטה לתשלום, שאלו: איך אינך פוחד? ענה ואמר לו: יש לי ביטחון עצום בהקב"ה.

לקראת ערב, שכבר הדפיקה השלישית נשמעה על הדלת, והתלמיד יודע, שאין לבעל הבית פרוטה מן החוב, יצא בעל הבית, שליו לכיוון ביתו של הפריץ. שאלו התלמיד: להיכן אתה הולך, אין בידך את הכסף? ענה ואמר לו: ביטחון יש לי בהקב"ה. התחיל להלך פתאום כרכרה נעצרה, התלמיד נשאר מאחור ובעל הבית הלך לקראת יושבי הכרכרה. אחרי דין ודברים ביניהם, חזר בעל הבית לתלמיד והמשיכו בהליכה. שאלו התלמיד מי הם האנשים בכרכרה? ענה לו: סוחרים שבאו לקנות ממני יין, שאלו: האם מכרת להם? הסתדרת עימם? ענה לו בעל הבית: לא, שאלו מדוע? ענה ואמר לו: ביקשתי את הסכום, שאני צריך לשלם, כעת, לפריץ, הם לא נתנו לי, ולכן לא רציתי למכור להם מאומה, עד שיהיה לי את כל הסכום, לתת לפריץ. ובעל הבית, עדיין, רגוע, שליו, אפילו כשנראה שכלתה אליו הרעה. המשיכו להלך, עוד כחצי שעה, פתאום רואים את אותה כרכרה, חוזרת ואותם סוחרים, שילמו את הסכום שנקב בעל הבית. זוהי, אמונה שלמה בהקב"ה!

הדור הזה, רואים אנשים הולכים, נפולי פנים בדאגה ובצער - מה דאגתם? בעוד חצי שנה, צריכים לשלם חוב. אמונה בה', שבעוד רגע, שכל החיים יכולים ליפול לצרה

ומצוקה, ובידי פריץ עריץ, הוא ובני משפחתו - לא ליפול, בדכדוך הנפש - "ישועת ה' כהרף עין!" זוהי אמונה חזקה בהקב"ה, "נעשה ונשמע אמרו כאחד" - ובפסוק זה, טמון סוד הכח של האמונה, כשאדם מרגיש את עצמו, אחד, עם בני ישראל, באחדות ובאהבה, ורואה כל אחד, כגופו, אז יכול לקיים "נעשה" כי אמונתו באה, מעוצמה חזקה, של כל עם ישראל יחד. אך, כאשר אדם, מרגיש עצמו לבד, אין לו את הכח של כלל עם ישראל אחריו ואינו יכול להיות בעל אמונה חזקה.

ולכן, נקבל על עצמנו, להתחזק באמונה "והשלך על ה' יהבך והוא יפרנסך והוא יכלכלך" ומי שפירנסנו 40 שנה במדבר, הוא ידאג ויושיע וירחם ומצוות "וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל", תהיה נר לרגלנו.

אמונה / עצת ה' לעולם תעמוד

התורה הקדושה מלמדת אותנו, שכאשר בני ישראל התבססו בארץ מצרים, והחלו להתרבות בארץ, מציאות זו הייתה קשה מאוד בעיני פרעה, עד שחשש שבני ישראל ישתלטו על מצרים, וכאשר תהיה מלחמה, יצטרפו בני ישראל לאוייב הנלחם וימרדו בשלטון. לכן התחכם פרעה לבני ישראל, וכינס את יועציו לבקש תחבולה, איך לפתור את הבעיה שיש לו עם בני ישראל.

ומובא בגמרא)סוטה יא,א(, אמר רבי חייא בר אבא, אמר רבי סימאי, שלשה היו באותה עצה)של הבה נתחכמה לו(, בלעם ואיוב ויתרו. בלעם שיעץ להרוג את עם ישראל,

נהרג. איוב ששתק ולא ייעץ שום עצה, נידון ביסורים. יתרו ששמע על מה מבקשים את עצתו, קם וברח, זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית.

ויש להבין, הרי ההתנהגות של שלושת היועצים של פרעה הייתה ההפך מאופיים ותכונתם. שהרי אמרו חז"ל)אבות פ"ה מי"ט(שרוחו של בלעם היתה גבוהה, והיה בעל גאווה גדול עד שכל אדם לא היה נחשב בעיניו לכלום. ולכן כשבאו שרי בלק להזמינו ללכת עמם לקלל את בני ישראל, אמר להם בלעם)במדבר כב,יג(: "מאן ה' לתיתי להלוך עמכם", והיינו, שאפילו שרי מואב הנכבדים היו פחותים ובזויים בעיניו, ואמר להם שאינם ראויים להיות לו כמלוים בדרך. ואם כן, לגודל גאוותו של בלעם לא היה לו לייעץ לפרעה על גזירת הבה נתחכמה, אלא היה צריך להבזות את בני ישראל בעיני פרעה, ולפי אופיו היה צריך לייעץ לפרעה שאין לו מה לחשוש מבני ישראל, כדרכם של בעלי גאוה שהם בזים ומבטלים את הערך של מי שעומד למולם. ואם כן צריך להבין, מדוע יעץ בלעם עצה שאינה לפי טיבו והאופי הרגיל שלו.

וכן צריך להבין מדוע איוב שתק, ולא קם ללמד סנגוריה וזכות על בני ישראל,

ולבטל מעליהם את רוע הגזירה, שהרי אמרו חז"ל)ב"ב טו,ב(שגדול הנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם אבינו, והיינו, שהנהגתו של איוב היתה ברחמים גדולים, והיה מופלג בעשיית חסד ועזרה לכל נצרך. ואם כן מדוע בשעה זו שפרעה בא להיוועץ בו ולשמוע את דעתו על כדאיות הגזירה, שותק איוב ואינו אומר דבר, הלא היה צריך לקום ולעמוד בפרץ ולייעץ לפרעה שלא יענה את בני ישראל. ומדוע חרג מטבעו ושם מחסום לפיו.

ואף הנהגת יתרו צריכה הבנה, שכידוע יתרו היה איש אמת, שסלד מהשקר ומכל דבר שיש בו עיוות, ולא פחד והתייירא מפני איש, אלא באמת לבדה היה בוחר, וכפי שאמרו חז"ל במדרש)שמות רבה א,לב(שכאשר הבין יתרו שכל האלילים שקר הם ולא יועילו, מיד הרהר בתשובה והלך להתגייר ולהצטרף לעם ה'. ואף על פי שכל מכיריו ומשפחתו נידוהו וגרשוהו מעל פניהם, והיו רודפים אותו ואת משפחתו, בכל זאת לא שת ליבו אליהם, אלא דבק באמת שהיתה אהובה עליו מכל. ואם כן מדוע לא אמר את האמת בפני פרעה, שאסור לשעבד את בני ישראל, ושהעינוי שלהם נוגד את דרך המוסר והיושר, ולמה נשא את רגליו וברח מפני אמירת האמת, ומדוע איפה נהג היפך ממידתו ומטבעו.

אלא למדים אנו יסוד גדול באמונה, שכאשר הקב"ה חפץ בקיום דבר בעולם, גם אם יקומו כל החכמים שבעולם לא יוכלו לבטל את רצון ה', ודבר אלוקים יקום לעד. והקב"ה יהפוך ויסובב את כל העילות והסיבות שיהיה כרצונו, ומשום כך, יועצי פרעה נהגו כנגד טבעם וכנגד הנהגתם מימים ימימה, ולא עצרו את מחשבת פרעה לשעבד את בני ישראל. ואף שבדרך הטבע, כל אחד משלושת היועצים היה צריך להתנגד לרעיון השעבוד, בכל זאת הקב"ה הנהיג את עולמו היפך מדרך הטבע, כדי לקיים את גזירתו "ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה", כפי שאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים.

והנה ענין האמונה צריך חיזוק בכל דור ודור, כיון שהאמונה היא יסוד העבודה הרוחנית של האדם, ואלמלא האמונה לא היה האדם יכול להנצל מיצרו, ומשום כך בא חבקוק הנביא והעמידן על אחת שנאמר)חבקוק ב,ד(: "וצדיק באמונתו יחיה", משום שהאמונה היא יסוד לכל עבודת האדם. וכאשר בונים יסוד טוב ואיתן, ניתן להעמיד עליו בנין גדול וחזק, כך כאשר האמונה של האדם חזקה ואיתנה, יוכל לקבל עליו את עול המצוות כולן.

ובפרט בדורנו אנו שהנסיונות כל כך חזקים וקשים, והסתר הפנים כה גדול, וההתמודדות היא דבר יום ביומו. ואלמלא האמונה היו לאדם שאלות קשות ונוקבות,

שאין לך יום שאין צרתו מרובה משל חבירו. ועל כן צריכים אנו להתחזק באמונה, ולקחת בכל יום זמן ופנאי לחזק את עצמנו בענין האמונה, לדעת ולהשיב אל ליבנו שהקב"ה מסדר ומתקן את עולמו בצורה הנכונה והנאותה ביותר, ועל ידי חיזוק האמונה יוכל האדם להתחזק ולהתגבר על יצרו שמבקש להחטיאו ולהמיתו בכל יום. וכשם שבזכות האמונה זכו אבותנו ונגאלו ממצרים, כך נזכה גם אנו לזכות לגאולה שלמה בזכות האמונה

אמונה / שירת הים

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה')שמות טו,א(. אמרו חז"ל)שמות רבה כג,ד(, מיום שברא הקב"ה את העולם ועד שעמדו ישראל על הים, לא מצינו אדם שאמר שירה להקב"ה, אלא ישראל. ברא אדם הראשון ולא אמר שירה. הציל אברהם מכבשן האש ומן המלכים, ולא אמר שירה. וכן יצחק מן המאכלת ולא אמר שירה. וכן יעקב מן המלאך ומן עשיו ומן אנשי שכם, ולא אמר שירה. כיוון שבאו ישראל לים ונקרע להם, מיד אמרו שירה לפני הקב"ה. אמר הקב"ה, לאלו הייתי מצפה.

גילו לנו חז"ל ברוח קודשם, שהקב"ה ציפה לשירתם של בני ישראל, ומכל הברואים כולם שהיו משבחים ומהללים את שמו, ציפה הקב"ה דווקא לשירה המיוחדת הזו. וכל כך למה, כיוון ששירת בני ישראל על הים לא היתה סתם אוסף וקיבוץ של מילות תודה גרידא, כשאר שירות וזמירות של בני האדם. אלא שירה זו היתה תמצית האמונה בהשם, ובמילים הקדושות של השירה טמונים כל יסודות האמונה בהשם. שהרי בשעה שעמדו בני ישראל על שפת הים, והמצרים נוסעים אחריהם, היו דואגים ומצירים מפחד רודפיהם, וכבר חשבו שכלתה אליהם הרעה, או אז גילה ה' את זרוע עוזו וקרע להם הים ונפרע מאויביהם.

באותה השעה עמדו בני ישראל ואמרו שירה, אשר בה גנוזים ואצורים כל תחושות נפשם, את סערת נפשם והתרוממות הרוח שהיתה בזמן גילוי השכינה על הים, בשעה שהיו מורים באצבע ואומרים זה אלי ואנווהו, זה ה' אשר קיוינו לו ויושיענו, כל התחושות הללו חברו יחדיו ויצאו מגרונם של בני ישראל, בשירת אמונה והודיה לבורא העולם. ולכן שירת בני ישראל ניצחית היא, ונאמרה בלשון עתיד - "אז ישיר", והיא שירת האמונה אשר נחקקה ונחרטה בליבות בני ישראל לעד.

מכל מקום, צריכים אנו להבין את דברי המדרש, שמיום שנברא העולם לא אמר אדם שירה, עד שבאו ישראל ואמרו שירה על הים, ואיך יתכן שאדם הראשון שהוא נזר ומבחר הבריאה כולה, לא עמד ואמר שירה על בריאתו. וכן מדוע לא אמרו אברהם יצחק ויעקב שירה על כל החסד והטובה אשר ה' גמל עמם והצילם.

ונראה לבאר, שאבות העולם לא אמרו שירה, משום שהשירה שלהם יכולה להתפרש שלא כראוי, והיינו, שאם אדם הראשון היה אומר שירה על שהוא נזר ותפארת הבריאה, יכול הדבר להראות כגאווה ורמות רוח, משום כך לא עמד ואמר שירה. וכן אברהם אבינו כשניצל מכבשן האש, אין ראוי לאמר על כך שירה, מכיוון שעל ידי שניצל מכבשן האש לא זכה למות על קידוש ה', שזו מעלה גדולה מאוד. ומכיוון שבהצלתו יש חסרון כל שהוא, אין מן הראוי לומר שירה. ועוד, שהיה נראה כאילו אברהם שמח על כך שניצל ולא קידש שם שמים, לכן לא אמר שירה, שאין ראוי לומר שירה על הצלה מקיום מצוות קידוש ה'. וכן מה שניצל ממלחמת המלכים, אם היה אומר על כך שירה, יכולה הייתה שירתו להתפרש כאילו הוא משתבח על מה שניצח את המלכים, ונראה הדבר כגאווה, ולכן לא אמר שירה.

וכן יצחק אבינו שנעקד על המזבח ומסר את נפשו, ואמנם כי מעשה העקידה נזכר לדורי דורות, והקב"ה כובש את כעסו לנגד אפרו של יצחק שכאילו עומד הוא צבור ומונח על גבי המזבח. בכל זאת אם היה יצחק אבינו אומר שירה בסיום מעמד העקידה, היה נראה כלפי חוץ כאילו הוא שמח על זה שניצול מלהיות קרבן עולה על גבי המזבח, ולכן לא אמר שירה, למען הסר לזות שפתים ולהיות נקי מה' ומישראל. ויעקב אבינו אם היה אומר שירה אחרי שניצל מהמלאך ומעשיו ומאנשי שכם, היה אפשר לטעות ולומר שהוא משתבח בכוחו ועוצם ידו שהצליח לגבור על אלוקים ואנשים, על כן העדיף שלא לומר שירה.

אבל בני ישראל, כשעמדו על הים אמרו שירה, והיתה זו השעה המוכשרת והראויה ביותר, ומיום שנברא העולם לא היתה שעה ראויה לזה, ולשירה אמיתית שכזו היוצאת מעמקי הלב הקב"ה ייחל וציפה. משום שכשבני ישראל עמדו על שפת הים והמצרים היו רודפים אחריהם והים מצד אחד והרים מצד השני וחיות רעות מעבר השלישי, ולא היה להם לאן לפנות ולברוח ובמה להציל עצמם, אלא רק לזעוק ולקרוא אל ה'. ומתוך הצרה הגדולה שלהם ובשעה שהיו בצער ופחד גדול שאין לתאר, הציל ה' את עמו ופתח להם שער להצלה שלא כדרך הטבע.

לכן, לנוכח נס והצלה זו עמדו בני ישראל ואמרו שירה. והסכימו משמים לשירתם, שהרי רוח הקודש שרתה עליהם בעת שאמרו השירה ושירה זו עומדת לעד ולנצח משום שהיא מושלמת זכה וברה מכל סייג ופגם.

צריכים אנו להתחזק ולהשתדל באמירת שירת הים בשמחה גדולה, שהרי חז"ל קבעו לאומרה בכל יום ומעלה גדולה יש באמירתה, ובאמת עבודה גדולה היא לומר השירה בשמחת לב ובשלמות, וצריך האדם להתייגע יגיעה גדולה כדי להכניס בליבו

את ההרגשה שכאילו הוא עומד על הים ומודה לה' על רוב חסדו, ואם יזכה לזה הרי שהוא בן העולם הבא, וכמובא בזוהר הקדוש.

אמן / עניית אמן יהא שמיא רבא

ידוע מעשה הנורא ברב מרדכי יפה, "בעל הלבושים", אשר נסע לאיטליה לעיר ונציה כדי ללמוד את חוכמת עיבור החודש אצל החכם אבוהב הספרדי ולמד אצלו בערך 4 חודשים ובסוף ה 4- חודשים, בנו הקטן של חכם אבוהב, בן 5 שנים, בירך ברכת בורא פרי העץ בקול רם וכל הבית ענו אמן, חוץ מרב מרדכי יפה שלא ענה אמן. חכם אבוהב כעס עליו מאוד, גער בו ונזף בו נזיפה גדולה ונידה אותו. הרב מרדכי חיכה 30 יום, כדין נידוי מרב לתלמיד, ואחרי כן בא לפייסו, ושאל את רבו; מדוע הכעס הגדול הזה ונידוי אשר נידהו 30 יום? ענה חכם אבוהב ואמר לו תדע שאהבה גדולה אהבתיך, אהבה שאינה תלויה בדבר ותדע שבשעה שלא ענית אמן נתחייבת מיתה לשמים, והנידוי היה לך לכפרה על הפגם הגדול שנגרם, ומחילת העוון יהיה לך בתנאי שבכל מקום ובכל קהילה שתדרוך כף רגלך תפרסם את גודל החטא והפגם של מי שאינו עונה אמן וגם תפרסם מעשה נורא שאספר לך.

במדינת ספרד היו קהילות קדושות לפני גזרת תתנ"ו והייתה שם עיר גדולה לאלוקים, עיר ואם בישראל ובאותה עיר היה מלך שרצה לגרש את היהודים מעירו כמה פעמים, ובכל פעם שחזרה הגזרה, צדיק גדול וחסיד שהיה בעיר היה הולך לפני המלך וממתק ומרכך את ליבו. והנה שוב הגזרה הקשה יצאה מתחת ידי המלך וכל היהודים בעיר בפחד ואימה וחרדה גדולה, מיד באו לביתו של הרב הצדיק שיבוא עימם למלך להשתדל לבטל את הגזרה, ענה הרב ואמר ימתינו לי עד אשר אסיים להתפלל תפילת מנחה, ענו חשובי הקהילה עת צרה היא ליעקב, אסור להתמהמה רגע אחד, הסכים הרב והלך עימם כשהגיעו לבית המלך, איך שראה המלך את פני הרב הצדיק נתרכך ליבו, קיבל המלך את הרב בכבוד ובהדר וכיבדו כבוד גדול, עודם מדברים והנה ניכנס אחד מן הכמרים החשובים והמוערכים במדינה, אך משונאי ישראל המרים והקשים, כשראה את הרב חשב בדעתו איך יצר וירע לרב ולמלוויו, מיד עמד והתחיל לברך את המלך בברכות מרובות שונות ומשונות אשר לקחו זמן ארוך, בראות הרב שהזמן מתארך החליט לעמוד ולהתפלל את תפילת מנחה שלא יעבור זמנה, עמד והתפלל. בינתיים סיים הכומר את ברכותיו השונות והמשונות ועמד וצעק; האם כולם ענו אמן? כולם עמדו ואמרו שודאי ענו אמן על ברכת המלך, חוץ מהרב אשר עמד ואמר אני התפללתי מנחה ולא עניתי אמן. מיד נפל הכומר על הריצפה והתחיל לבכות ולומר למלך כעת כל הברכות נהפכו לקללות ואף ברכה לא תתקיים, בגלל הרב.

חמת המלך בערה בו וציוה לחתוך את הרב לחתיכות קטנות ולשימו בשקים ולשלוח השקים לביתו. לאחר מכן ציוה המלך לגרש את כל היהודים מארצו.
אחד מצדיקי הדור ההוא שהיה חבר טוב של הרב, הצטער צער גדול, ומהמקרה החמור אשר קרה לא התנחם בליבו ימים רבים ורצה לדעת, על מה ולמה קרה לצדיק וחסיד אסון קשה כל כך. באחד הימים שישב אותו רב בחדרו, עסוק בתורה, ראה מחזה נורא; את אותו צדיק וחסיד אשר מת על קידוש ה', בא לפניו ואמר לו; דע לך שכל חיי הקפדתי על כל המצוות קלה כבחמורה, אך פעם אחת בני הקטן בירך ברכה ולא עניתי אמן, ונגזר בגלל עניית אמן את כל הרעה הגדולה הזו. ולכן כל באי עולם יזהרו בעניית אמן.
אמר החכם אבוהב לרבי מרדכי יפה תפרסם המעשה הזה ותקרא אותו פעם בחודש, להודיע לכולם מה העונש למי שאינו עונה אמן אפילו על ברכת תינוק כל שכן בבית כנסת כששליח ציבור מתפלל שמונה עשרה או קדיש.
נחזק עצמנו בעניית אמן, וידוע את אשר אמרו בשם הסבא מקלם: היה כדאי להקב"ה לברוא את העולם למשך ששת אלפים שנה כדי שיהודי יזכה לומר אמן פעם אחת בלבד במשך זמן הבריאה וברוך הוא וברוך שמו, ואלף פעמים ברוך הוא וברוך שמו לא מגיע לגודל חשיבות של אמירת אמן פעם אחת בלבד ואלף פעמים אמן לא מגיע לגודל חשיבות של אמירת אמן יהא שמיה רבא פעם אחת בלבד, ואלף פעמים של אמירת אמן יהא שמיה רבא לא מגיעה לזכות של אות אחת מלימוד תורה.
ועל זה הוסיף אחד מהגדולים והצדיקים של הדור הקודם שנוח לו לאדם לחיות שבעים שנה ולסבול את יסורי איוב ולזכות פעם אחת בחיים לומר אמן יהא שמיה רבא.

אמת / הניצחון והאמת שני הפכים

האדם מוכן להפסיד הרבה אך בתנאי שאף אחד לא ירויח, אם יודע האדם שאדם אחר מרויח ואפילו מעט מאוד, משתנה האדם ונהיה אדם אחר ואף יכול לנהוג בתקיפות. וזה אחד מן המבחנים אשר אפשר לבחון בו את האדם, אם בן עליה הוא ובעל נפש מרוממת.
וכך מסופר מעשה עם מוסר מרובה, באחד מבתי הדין החשובים אשר היו לעם ישראל בדורות הקודמים, בא מחלוקת בענין ממון קטנה מאוד בין שני קצבים, הדיין שהיה מגדולי עם ישראל פסק לטובת אחד מן הקצבים, באותו רגע קם הקצב אשר הפסיד בדין תורה, עמד וצעק ודיבר קשות על בית הדין ועל הדיינים. הבן של האב בית הדין, אשר לימים אף הוא נהיה לאחד מגדולי עם ישראל, עמד ושאל את אביו:

אבא לפני כשבוע ימים אותו קצב אשר עמד וקילל וגידף, בא לכאן בענין שאלה הלכתית על בהמה אשר שחט, ופסקתם שהבהמה נבלה והיה צריך לזרוק אותה, והיה לו הפסד ממון גדול מאוד, והוא לא אמר מאומה, וקיבל את הדין בשמחה, ואילו היום הנזק מהדין תורה הוא לא עשר אחוז מהנזק של הבהמה, והנה הוא עומד ומגדף ומחרף הייתכן?!

ענהו אביו: בני, לפני שבוע אף אחד לא הרויח, אף אחד לא ניצח אותו, אלא הדין תורה היה על הפסד כספי פרטי שלו, היום זה דבר אחר, היום משהו ניצח, הרויח, ומשהו שמישהו הרויח, זה קשה לו ביותר.

וזה יסוד גדול, האדם מוכן להפסיד סכומים עצומים אך שאף אחד לא ינצח וירויח ממנו, כאשר חושב שמישהו הרויח וניצח אותו, מסוגל להתדרדר עד שמאבד את כל עולמו, שקם נגד תורתנו הקדושה ולחרף ולגדף צבאות ה'. ההרגשה שמשהו חכם מהאדם, מוצלח מהאדם, זו ההרגשה הקשה ביותר, שקשה לאדם להתמודד איתה.

דבר זה ראינו בעינינו, לפני שנים בא לפנינו ענין קשה ביותר בין שני שותפים, מחלוקת על ממון מרובה, שאחד הצדדים היה מוכן להפסיד סכומים, אשר כמה משפחות יכולים לחיות בסכומים האלו דורי דורות, רק רצה שיקרא שהוא ניצח את המחלוקת.

ההפסד, האדם יכול להתגבר עליו, הניצחון, שאדם אחר ניצח אותך, את זה קשה לאדם להשלים עם זה. וצריך לדעת, אדם אשר מרגיש מידת הדין מתוחה עליו, דבר הזה אשר גובר על יצרו ומוכן להיות, לא רק מופסד אלא גם מנוצח למען השלום, ומנוצח למען טובת הכלל, זו מידה אשר מעוררת רחמים בשמים וגורמת מיתוק הדינים, לא רק על האדם הפרטי אלא גם על משפחתם, על כל סובביו וגם על כלל עם ישראל.

וידועים דברי חז"ל)איכ"ר הקדמה כד(: בשעת חורבן בית המקדש הייתה מידת הדין קשה ביותר בעולם וכמעט הייתה כליה על כלל עם ישראל, עמד אברהם אבינו לפני הקב"ה ואמר: ריבון העולמים תרחם על בני ישראל ותזכור את עשרת הניסיונות אשר ניסית אותי ועמדתי בהם, דחה אותו הקב"ה. עמד יצחק אבינו לפני הקב"ה ואמר, ריבון העולמים תזכור איך עמדתי בשעת העקדה והייתי מוכן למסור את נפשי על קידוש ה', אף אותו דחה הקב"ה, עמד יעקב אבינו וביקש רחמים על עם ישראל והזכיר את כל אשר עבר אצל לבן וביקש רחמים על כלל עם ישראל, אף אותו דחה הקב"ה. באותה שעה עמדה רחל אימנו לפני הקב"ה ואמרה: ריבון העולם, יעמוד לפניך כמה אהבה יעקב אבינו אהבני ועבד שבע שנים עבורי, וכאשר ראיתי את אבי

רוצה לתת ליעקב את לאה אחותי ואחותי עמדה להתבייש, משום שסימנים היו ביני לבין יעקב, מסרתי את נפשי וגיליתי ללאה את הסימנים בכדי שאחותי לא תתבייש, באותה שעה רחמים גדולים ירדו לעולם ואמר הקב"ה: בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומם, "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו. כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועינייך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו'. ויש תקוה לאחריתך נאום ה' ושבו בנים לגבולם")ירמי' לא,יד-טז(.

כל הכוחות של עם ישראל, אבות העולם השורשים, לא הצליחו לעורר רחמים מידת הדין הייתה מתוחה ביותר, דבר אחד עצר את הדין הקשה ועורר רחמים, מעשה רחל אמנו שידעה להפסיד משלה למען הטוב של אחותה, כשאדם יודע להקריב משלו לחברו, ולא להפסיד רק לשום אדם אלא לחברו, ומקבל הדין באהבה, רחמים גדולים יורדים לעולם, ואף מן המצבים והמשברים הגדולים אשר האדם חושב שאין דרך לצאת ולהיפטר מהם, נושע האדם.

גם שרה אמנו לא נפקדה בבנים עד אשר הקריבה מעצמה ונתנה לאברהם להתחתן עם הגר, ורק אז זכתה לרחמים מן השמים להיפקד ביצחק. וכן רחל אימנו. כאשר האדם מקריב לאחר זוכה לרחמים גדולים.

הנה אור ליום שישי, יושבים אנו בחשבון נפש על השבוע החולף, כמה תהפוכות היו בו, כשאדם יתבונן כמה ירידת הדורות יש, פחד ואימה וחרדה גדולה נחרד, כשקין הרג את הבל בא הקב"ה ושאל את קין)בראשית ד,ט(: "אי הבל אחיך", קין ענה להקב"ה: "השומר אחי אנוכי". זו טענה אשר צריך כל אחד לחדד בנפשו, איה הבל אחיך.

כל מה שקורה בעולם, יש לנו חלק במה שקרה, משום שאם קרה רע גם לנו יש חלק בו, אם היינו נוהגים יותר בטוב היינו מונעים את הרע לבא לעולם, איה הבל אחיך, כל מה שקרה לאחיך, גם לך יש חלק במה שקרה לו, ותשובת קין, השומר אחי אנוכי, זו לא תשובה ראויה.

אמת / ללכת עם האמת

הנה היצר הרע והנפש הטועה פוחדת מן השלמות.

מעשה באדם אשר חי מן הקבצנות וכל ימיו היה הולך ממקום למקום ושולח יד ומבקש צדקה ועושה עצמו מסכן, עד שהבריות היו מרחמים עליו ונותנים לו מעות, כשהתחתן הצטער ופחד איך יתפרנסו ילדיו כשיולדו לו. והנה אשתו הרתה, צערו היה גדול מאוד, וכאשר עמד אשתו ללדת, עמד על המילדת וביקש ממנה: כשמוציאה את התינוק, תעקמי את רגלו שיהיה צולע, כך שירחמו עליו אנשים ויתנו לו צדקה. וכך עשתה, נולד לו בן צולע ברגלו. וכך כשעמדה אשתו ללדת את הבן השני, שוב

עמד וביקש להזיק בגופו שירחמו עליו אנשים ויתנו צדקה, וכך עשתה המילדת. בבן השלישי, ראתה המילדת בן יפה תואר ומושלם, עמדה ואמרה: איך אני יכולה לפגום בבן כל כך מושלם, אני לא אעשה כלום. והנה נולד בן מושלם. אביו היה בצער גדול ביותר, מה יהיה עם בנו, הנה נולד מושלם יפה תואר וכו', מי יתן לו צדקה?!, איך יתפרנס?!.

וזה עצת היצר הרע ונפש בעלת מום וטועה, לראות את השלמות כחיסרון גדול ביותר, צריך האדם להאמין באמת ולילך עם האמת בכל כוחו, גם אם רואה ימים של חושך, אזי דווקא "מן המיצר קראתי יה ענני במרחב יה".החיים הם ניסיונות גדולים והם כמו תמונה ויש בתמונה חלקים עם צבע בהיר ויש חלקים עם צבע כהה, כשיש צבע כהה זה חלק מן התמונה, כאשר התמונה מושלמת רואים את יופיה ותפארתה.

אסון / התורה מגינה ומצילה

מדוע קורים אסונות גדולים בעולם ודברים קשים, אשר אי אפשר לשער ולתאר, מתרחשים בזמן האחרון?.

הנה צריך לדעת, הקב"ה ברא את העולם, עולם טהור וישר ונאמן, אך כאשר האנשים חוטאים ומזידים, ומגיעים לאיזה גבול, אשר הקב"ה סימן את הגבול הזה, שהוא גבול שלא עוברים אותו, כשעוברים את הגבול הזה, אין לעולם יכולת להמשיך ולהתקיים, וכשנחצה הגבול הקב"ה מזכך את העולם, ואם אין דין למטה יש דין מלמעלה, ופתאום מתרחשים אסונות ודברים קשים וחמורים.

לכן האדם צריך לדעת שכאשר חטא ולא עשה תשובה מכביד הוא על העולם וכאשר שב אל ה' וחוזר בתשובה, מוריד מן המשקל על העולם ומוריד את מידת הדין. ולכן ירא ה' יקפיד בכל יום לפני השינה להתבודד עם עצמו ולעשות משפט ודין על כל מעשיו ביום שעבר, וכאשר רואה בנפשו דבר לא הגון אשר עשה, ישתדל מיד לעמוד ולתקן, ואף יכביד על עצמו כמו עונש ומשפט על המעשה הלא הגון אשר עשה, וכאשר דן ושופט את עצמו, ממתק הדין ומשפט על עצמו ועל העולם כולו. וכך נהגו ועשו אבות אבותינו וגורם טובה לעולם שממתק מן הדין בעולם.

ונבאר דברי חז"ל)ברכות ה,א(: "אם רואה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בענין ביטול תורה". כאשר רואה אדם שיסורים, מידת הדין מתוחה עליו, יפשפש, יחפש היכן חטא, היכן פשע, ואם מצא שחטא ופשע, מיד יעשה משפט לעצמו וישוב אל ה'. ובדרך זאת מוריד ממנו מידת הדין, פישפש, חיפש ולא מצא שיש עמו חטא, ידע שדבר זה בא בעוון ביטול תורה. ומדוע ביטול תורה?, משום שהתורה הקדושה ממתקת זמנים קשים ומידת הדין כאשר מתוחה בעולם.

ואמרו חז"ל)אבות פ"ג מ"ה(: "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ", התורה מורידה מידת הדין מן העולם, כאשר יש זמנים שאסונות ודברים קשים עומדים לבא לעולם, התורה ממתקת זמנים קשים, ואם האדם לא לומד תורה, או אינו חלק מן התורה, אין מה שימתק את הדין, וזה הסיבה שאין מה שימתק את הדין, לכן באים עליו צרות ויסורים. אך אם ירבה בתורה, הרע יורד מן העולם.

ולכן ישתדל האדם בכל כוחו להרבות בתורה, כל שיעור תורה ישתדל להיות חלק ממנו, ואם הוא לא הולך, ישתדל לזרז אחרים שילכו, כל יהודי שזיכית לדעת עוד חידוש תורה, אתה מרבה תורה בעולם, ועל ידי ריבוי התורה, מתמתקים הדינים, וטוב יורד לעולם, והרע יורד מן הארץ.

לכן יובן האסונות הרבים שקורים בעולם, הרע מתמלא מהר ממה שהיה מתמלא בימים עברו, משום שהניסיונות רבים והחטאים זמינים יותר, וזה גם לכלל וגם לפרט. כשאדם רואה צרה על צרה באה אליו, סימן שהסאה מתמלאת אצלו מהר, או מעוון שחוטא, או שטועה בדרכו, או במעשיו ופוגע במי שלא צריך לפגוע ומצער מי שלא היה הגון איתו, אפילו שהוא בטוח בנפשו שהוא צודק במעשיו.

הנה חשבנו היום, מה ההבדל בין הימים האלו לבין הימים שעברו, בדורות הקודמים, אשר היה נחת ושלום בין העולם ויותר אהבה ואחוה?.

וחשבנו בנפשנו, הנה בדורות הקודמים אנשים היו חושבים ועושים את מעשיהם מהלב והכל היה, ישר, אמיתי על פי לב האדם, אך ככל שעברו הימים והדורות התקדמו לזמן הזה, נכנס שכל יותר בחיי האדם, וכאשר האדם לוקח את ההחלטות עם בני משפחתו וקרוביו על פי השכל, שם מתחיל הבעיות הקשות אשר קשה מאוד לפתור אותם, ולסדר את הבעיות מהסוג הזה.

וכך במשפחות והאנשים הטובים ביותר, כמה שנכנס יותר השכל ויוצא הלב, החיים נהיים יותר מתוחים קשים ולא נוחים. ואמרו חז"ל "הקב"ה ליבא בעי", הקב"ה רוצה את לב האדם.

ולכן ישתדל האדם לעשות את המצוות ודרך ה' בלב שלם, ולא לתת לשכל להכנס לדברי מצוה ולדברים הטהורים אשר עדיין נשארו או שצריך לשמר בחיינו.

אות ב

בושה / מרחיקה את האדם מן החטא

מידת הבושה מידה חשובה ביותר היא. וצריך האדם להשתדל בכל כח לשמור את מידה זו חזק אצלו ולהשתמש בה כמגן ומציל מן היצר הרע ברגעים מסוכנים, אשר

אינו מוצא דרך איך להנצל מן היצר הרע.
וידועה הגמרא במסכת קידושין)פא,א(: מעשה ששבאים שבו קבוצה של יהודיות והובילו אותם לעיר נהרדעא שבבבל. רבי עמרם חסידא פדה אותם בכסף, וקיים מצות פדיון שבויים. הסתפקו כולם היכן לשמור אותם, החליטו שבקומה השניה, בביתו של רבי עמרם, זה המקום הבטוח והטוב ביותר. וכך עשו, לקחו את בנות ישראל הנפדות מן השבי והחביאו אותם בקומה השניה. ובכדי שלא יכנס יצר בלב אף אדם, הורידו את הסולם אשר משקלו היה כבד ביותר, ועשרה אנשים היו צריכים להרימו ממקום למקום.
באמצע הלילה, נכנס בליבו של רבי עמרם חסידא יצר הרע, קם והלך למקום הסולם הכבד, הרים את הסולם אשר עשרה אנשים צריכים בכדי להרימו, הרימו לבד והוליכו לחלון והחל לעלות לבית הנשים. והנה באמצע הדרך ראה שעומד ליפול ולחטוא, עמד וצעק בקול גדול: נורא בי עמרם, יש אש אצל עמרם, חשבו כל יושבי העיר שפרצה שרפה בביתו ובאו כולם לבית הרב עם דליים של מים לכבות את האש. עמד רבי עמרם ואמר: האש היא אש אחרת, אש של יצר הרע בליבי, עמדו תלמידיו ואמרו לו: רבי ביישתנו בושה גדולה. עמד ואמר להם: מוטב שתתביישו בי בעולם הזה ולא תתביישו בי בעולם הבא.
הנה כח הבושה מרחיק את האדם מן החטאים הקשים ביותר, לכן יחזק האדם בכל כוחו את הבושה שתהיה חזקה אצלו ושמורה בנפשו, אך בושה נכונה ובושה אמיתית, ולא בושה שמשתקת את האדם בחייו מלעשות את המוטל עליו, בושה זו היא בושה אסורה ההורסת את חיי האדם.ומצאנו מעשה באחד מן הצדיקים אשר היה נוסע בעגלה מעיר לעיר, והנה באמצע הדרך נעצר בעל העגלה וירד לשדה והחל לגנוב מן השדה תבואה. אותו צדיק החל לצעוק לבעל העגלה שיזהר משום שרואים אותו, מיד רץ בעל העגלה לעגלתו והחל לנסוע מהר מאוד, לברוח מן המקום. לאחר זמן עצר את העגלה ושאל את הרב: מי ראה אותנו, הרי הנה אף אחד לא רודף אחרינו, ומדוע כך אמרת לי. ענה הרב ואמר: הקב"ה רואה וראה לכן הזהרתי אותך.
יזהר האדם לחזק את בושתו לא רק כלפי בשר ודם, אלא ידע שהקב"ה נמצא בכל מקום, "מלוא כל הארץ כבודו". הבושה היא מן המידות הטובות והמיוחדות אשר חרוטים בנפש היהודי, ביישנים רחמנים וגומלי חסדים.

בטחון / הבוטח בה' חסד יסובבנו

הנה, יסוד ההצלחה בחיים, היא האמונה והביטחון בהקב"ה וכדברי הכתוב)תהלים לב,י(: "והבוטח בה' חסד יסובבנו" וככל שמרבים בביטחון בה', הברכה מתרבה והשפע

גודל.

ידוע המעשה בימי רבינו חיים ויטאל זצוק"ל, אשר באחד מדרשותיו דרש ואמר: ככל אשר ישים האדם בהקב"ה מבטחו, כך יזמן הקב"ה כל צרכיו וגם אם לא יעשה שום פעולה והשתדלות לצורך פרנסתו!

בין השומעים את דברי רבינו חיים ויטאל, היה אדם פשוט ותמים, אשר הדברים נכנסו לליבו וקיבל על עצמו, מתוך אמונה תמימה, לחדול מעסקיו ולהתחזק באמונה שלמה בהקב"ה, וכך עשה, היה בא בכל יום לחנותו והיה יושב וקורא תהילים ולא עושה מאומה בשביל פרנסתו.

והנה, אחרי כמה ימים, נכנס לחנות גוי חשוב מאוד ובידו מעיל מפרווה גדול וכבד מאוד ועמד וצעק על היהודי: מדוע אינך עובד כבימי קדם? מה קרה לך יהודי? והניח את המעיל ואמר ליהודי תשלם לי סכום קטן מאוד וזה יהיה לך לפרנסה; שילם היהודי התמים את אשר ביקש הגוי, והגוי יצא מן החנות. אחרי כמה רגעים, החזיק היהודי את המעיל והמעיל נפל על הקרקע והנה ממנו, נפלו מטבעות של זהב רבים מאוד ומן המטבעות האלו התפרנס היהודי הזה כל ימי חייו.

בסמוך לחנותו של היהודי, היה עוד יהודי, אשר שמע על אשר קרה לשכנו ואף הוא, קיבל על עצמו לעצור מלעבוד, ואמר גם לי יעשה הקב"ה נס גדול וישלח לי פרנסה כאשר שלח לחברי. עצר את כל ענייניו ועסקיו וחיכה שבוע, ועוד שבוע, ועוד חודש, עד אשר הגיע לחרפת רעב. הלך אותו אדם לפני רבינו חיים ויטאל לשאול מדוע אין מסייעים לו מן השמים בשפע גדול, כפי שזכה חברו?! ענה לו רבינו חיים ויטאל, שאין דמיון בין אמונתו לאמונת חברו, חברו בטח בה' שיעזור לו ויושיע אותו; ואילו הוא בטח בפרווה עם מטבעות זהב שישלח לו הקב"ה, ולכן ה' לא עזר לו ולא הושיע אותו; צריכים לחזק את האמונה והביטחון בהקב"ה ולא בפרווה, או במטבעות של זהב.

ועל פי יסוד זה, אפשר לבאר ולומר, אמרו חז"ל)פסחים קיח,א("קשים מזונותיו של האדם כקריעת ים סוף", וקשה, מדוע קשים מזונותיו של אדם וכו'? יש דבר אשר קשה לפני הקב"ה?! אלא, אפשר לבאר ולומר, כאשר האדם מאמין שזה "מזונותיו" שמגיע לו ורק צריך לעשות דבר מסוים, בכדי שיתנו לו את אשר מגיע לו, אז נהיה הכל קשה לפני האדם הזה ואין עימו הצלחה במעשה ידיו.

ולכן נאמר)משלי י,כב(: "ברכת ה' היא תעשיר", ברכת ה' ואין מחשבות של מחוייבות שיש מן השמים לאדם.

נחזק האמונה והביטחון בהקב"ה, בטוהר הלב, בלי שום פניה ומחשבה עצמית ואז

נזכה לגאולה וישועה בקרוב.

בטחון / הבוטח בה' לא יחסר לו כל טוב

בכל עת שמתבוננים ביוסף הצדיק, רוממות הנפש עולה בנו, איך נער צעיר בן שבע עשרה שנה, מעונג ומפונק, הבן האהוב על אביו, נמכר לעבד בארץ זרה, עובר כחפץ מיד ליד, מישמעאלים למדינים סוחרים ולפוטיפר, ולא די בכך אלא שתוך זמן קצר מושלך לבור הכלא, על עלילה שפלה, בלא עוול בכפו. והקושיה הגדולה היא, מנין היה כח ליוסף לעמוד בכל הנסיונות הללו, ומנין היה לו עוצמות נפש להתמודד בכל משברי החיים שבאו עליו, והוא אך נער צעיר רחוק מכל חיק משפחתו?

אלא חז"ל אומרים, שיוסף היה מיוחד במידת הביטחון, ונכון ליבו ובטוח היה בה', שלא יעזוב אותו ה' בכל אשר יפנה. וכל כך היה יוסף חזק במידת הביטחון, עד שכל המאורעות שהתחוללו סביבו לא שברו את רוחו, ולא הפילו את תעצומות נפשו.

ומשום כך, כאשר פנה יוסף לשר המשקים ובקש ממנו שיזכיר אותו לפני מלך מצרים, מיד נענש שנוספו לו עוד שנתיים לשבת בבית הכלא, כיון שלפי גודל דרגת הביטחון שהיה לו, היה צריך להמשיך לבטוח בה', ולא לפנות לשר המשקים ולבטוח ברהבים ושטי כזב.

וכך מצאנו בכל התקופות שהיו לעם ישראל, שהצדיקים הגמורים שזכו ללכת ולדבוק בדרכי אבותינו היה ליבם סמוך ובטוח בה' ועמדו איתנים בדעתם, בלי להרהר אחר מידותיו של הקב"ה, והיו בטוחים וסמוכים בכל ליבם שה' לא יחסיר כל טוב מהדורשים אותו באמת והבוטחים בו. ואפי' השתדלות להצליח את מעשיהם לא עשו, אלא בטחו בה' בכל ליבם, ומאת ה' היתה הישועה.

וזה כוונת הפסוק)תהלים כב,ה(: "בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו", ולכאו' היה הפסוק צריך לאמר כך: בך בטחו אבותינו ותפלטמו, ולמה חזר וכפל בטחו ותפלטמו. אלא שבא הכתוב ללמדנו שכל ההצלה והישועה של אבותינו היתה ע"י שבטחו בה' ואפי' ההשתדלות לא עשו, וע"כ בטחו ותפלטמו ולא בושו משברם ובטחונם בה' צור העולמים.

יש מעשה מופלא שמעורר חיזוק גדול במידת הביטחון, בחסיד אחד שהיה עני מרוד ובביתו אין לחם ושמלה, ובאחת הזמנים כשהגיע ערב שבת ולא היה לו במה לעשות את צרכי השבת, ומכיוון שלא רצה להזדקק לבריות, וכמו שאמרו חז"ל)שבת קיח,א(עשה שבתך חול ואל תזדקק לבריות, עלה בדעתו לצאת ולחפש לו איזה דבר שיוכל להתפרנס ממנו מעט כדי שלא יעשה שבתו חול, ואכן יצא מביתו ללכת לשוק על מנת למצוא טרף לביתו. והנה בעודו הולך ברחוב העיר, חיזק אותו החסיד את

ליבו בבטחון בה' ואמר לנפשו, הלא אם רצוי הוא מלפני ה' להזמין לי פרנסה, א"כ למה לי לטרוח ולאבד את זמני בשווקים וברחובות, הלא מה שנקצב לאדם לפרנסתו אפשר ויגיע אליו גם בלא כל השתדלות, ומיד התיישב בדעתו וגמר אומר לשוב ולחזור לביתו. ובעודו מהלך לביתו ראה סכום של כסף מונח על הארץ, ומיד שמח על שהקרה ה' לפניו ממון כשר שאין לו בעלים התובעים אותו ויוכל לעשות את השבת כראוי ובשמחה. בעודו מהלך כדי להרים את אותם המעות, עלה בדעתו להתחזק עוד בבטחון בה', ואמר, הלא אם מוכנים אותם המעות לי לצרכי, הלא אין צורך גם להתכופף בכדי ליטול את אותם המעות, ומן השמים יזמינו לי מעות אחרים לתוך ידי ממש בלא כל טורח, ומיד חיזק עצמו בבטחונו בהשי"ת ופנה ללכת לדרכו. והנה לאחר שהלך מאותו מקום הגיע אליו אדם ונתן בידו מעות בדיוק כמספר המעות שמצא ברחוב העיר, ואמר לו אותו אדם שמצא את אותם המעות ברחוב העיר וגמר בדעתו לתת אותם לעני הראשון שיקרה בדרכו, מיד עמד אותו חסיד ונתן שיר ושבחה לה' על רוב רחמיו איתו.

ומזה נלמד מוסר וניקח לקח לעצמנו עד כמה גדולה מעלת הבטחון, ומי שבוטח בכל ליבו בהקב"ה לעולם לא יראה מחסור, ומן השמים יזמינו לו את כל צרכו ומחסורו גם בלא כל השתדלות ומעשים מצידו.

בטחון / החלטה בידי שמים

הרבה מצבים בחיים, האדם, מגיע לפרשת דרכים ואינו יודע מה להחליט, מה עליו לעשות? איך לנהוג? צריך לדעת יסוד גדול:

במצבים כאלה, להשאיר את ההחלטה בידי שמיים ומה' יבוא הטוב. ונביא לכך ראייה מהתורה הקדושה: דוד המלך, לפני מותו, קורא לבנו, שלמה ומעביר לו, את כל מלכות בית דוד, ומבקש ממנו כמה בקשות; אחת הבקשות החשובות, שהן צוואתו של דוד "ואיתך שמעי בן גרא מבחורים והוא קיללני קללה נמרצת". מבקש דוד משלמה, להרוג את שמעי בן גרא. "והורדת את שיבתו ביגון שאולה". זו אחת הבקשות האחרונות, של דוד משלמה, לפני מותו. לימים, דוד נפטר, שלמה לוקח את המלכות, קורא לשמעי ומצווה אותו, שלא יצא מירושלים וביום שיצא מירושלים, יוציאוהו להורג!

הנביא מספר, עברו ימים, אתונותיו של שמעי יצאו מירושלים, רדף שמעי אחריהן ויצא מירושלים. נודע הדבר לשלמה, לקחו את שמעי והוציאוהו להורג.

נשאלת השאלה: המדובר בצוואת דוד המלך, הכיצד שלמה לא מקיימה במהירות?! מדוע מתמהמה? מה עם "מצווה לקיים דברי המת"? ומה אם שמעי, לא היה יוצא

מירושלים, איך שלמה היה עומד בנדרו ובשבועה? אלא, יסוד גדול: שלמה המלך ידע, ששמעי בן גרא, תלמיד חכם גדול, דיין גדול ומראשי הסנהדרין. פחד שלמה, שמא, המחלוקת, אשר הייתה בין שמעי, לדוד, היא מחלוקת תורנית, לשם שמיים ואינו יכול לעשות את דברי אביו, משום שזו בעיה הלכתית לכן, מה עשה שלמה? כאשר אתה לא יודע מה לעשות- תשאיר את זה בידי ה' ומה שהשכל לא עושה, הזמן עושה.
שלמה, השאיר בידי הקב"ה, ואז, שמעי יצא מירושלים ו"רצון יראיו יעשה" ושמעי, שהיה מורד במלכות בית דוד ו"כל המורד במלכות בית דוד, חייב מיתה".
לכן, כאשר עומד האדם, בפרשת דרכים וקשה לו ההחלטה, "הבוטח בה' חסד יסובבנו".
וכך, ידוע מעשה, באבא עשיר מופלג ולו שני בנים. לפני מותו, פחד משותפות בין הילדים "הטוב שבשותפים, שותפו של עמלק". לכן, לקח את כל כספו וחצה אותו ל 2- ונתן לכל אחד מחצית מכספו. שני הילדים יצאו לדרכם, אחרי מות אביהם. הזמנים והימים נהיו קשים והתחילו להפסיד מהקרן של אביהם; ירדו ב 20%- , אחרי כן, ב- 40% , אחרי כן, ב- 60% וכן הלאה. אחד הבנים אמר, מה שנשאר לי, לא אסכן זאת יותר - הלך ומכר את כל אשר לו, קנה אבנים טובות, קבר אותם באדמה, הוריד את רמת חייו והלך לעבוד כפועל. אחיו, לעומת זאת, אמר: חס וחלילה! הלך ופתח עשרות חברות ולווה כספים ואמר, אני בכח אשיג יותר ואתעשר יותר.
האח עם הרצונות להתעשר - הלך והדרדר, נהיה בעל חוב עצום, עד, שמתוך צער ושברון לב, מת מן העולם.
האח הראשון, המשיך כפועל, פתאום, התחיל להרגיש הארת פנים מן השמיים. יום אחד, מוצא אבן טובה על הריצפה, יום שני, בעל הבית קורא ונותן לו העלאה בשכר. וכך, התחיל להרגיש זמנים טובים. אמר בליבו, הזמן הקשה השתנה ונהיה לטוב. הוציא האבנים הטובות מהקרקע, מכרם, לקח את הכסף ושוב, הקים עסקים והתעשר עושר עצום. כך חיי האדם, צריך לדעת מתי לעמוד איתן ומתי להרכין ראש ולחכות לזמנים אחרים.

בטחון / המגיע לך יגיע עד אליך

ידוע המעשה ביהודי חסיד אשר היה גר בעיר קראקוב, והנה חולם בלילה שבעיר פראג מתחת לגשר, אשר קרוב לארמון המלך, נמצא אוצר גדול ואם ילך ויחפור ימצא ויתעשר עושר גדול ביותר. לא ייחס החסיד חשיבות לחלום ושוב הלך לישון. וכך לילה על לילה החלום הזה חוזר על עצמו, עד שאמר: ודאי יש ממש בחלום הזה, מיד נסע לעיר פראג, הגיע לגשר ליד הארמון והנה הגשר הזה היה מסובב בשומרים, בכל

מקום היו שומרי המלך עומדים בתוקפנות ובפנים קשות. והיהודי החסיד מקראקוב עומד יום ועוד יום, מסתובב סביב הגשר, עד אשר ראש המשמר ניגש אליו ואמר לו: אתה עומד ומסתובב פה בצורה מחשידה ימים רבים, האם אתה יכול להסביר לי את אשר אתה עושה פה?. ענה ואמר לו: אני יהודי מקארקוב וחלום חלמתי כמה פעמים, שפה תחת הגשר ישנו אוצר גדול ושטוב שאני אבוא ואקח את האוצר ולכן הגעתי. צחק ראש השומרים ואמר גם אני חלמתי שבעיר קראקוב יש יהודי בשם...)ואז אמר את שמו של היהודי(ובביתו תחת האח יש אוצר גדול וכי אני אסע אחרי החלום שלי?, אני

לא נוסע. ואני נשאר פה למלא את עבודתי ומלאכתי. כששמע דבר זה היהודי שמח שמחה גדולה, רץ מהר לביתו מפראג לקראקוב והלך לאח וחפר, והנה מצא אוצר גדול ביותר.

שנים רבות מעשה זה מונח מול עיננו כאבן יסוד בחיינו, לפעמים צריכים ליסוע לסוף העולם להבין שהטוב נמצא אצלנו תחת ידינו, ומה שיש לנו זה הטוב ביותר ואנו מחליפים אותו ברע ובחוסר יציבות מחליפים טוב ברע.

צריכים לעבוד על עצמנו לדעת להתבונן, לדעת להסתכל נכון, לדעת לשמוע ולדעת לשפוט נכון, את כל הדברים אשר ה' זיכה אותנו בהם. הרבה אנשים הלכו רחוק מאוד והבינו שהאוצר נמצא אצלם, אך היה קשה להם להודות בטעותם ונשארו לחיות חיי טעות בידיעה גמורה שחיים בטעות, אך הקושי להודות בכך היה גדול מאוד.

אשרי מי ששם מבטחו בה', ויודע את דברי חז"ל)יומא לח("בשמך יקראון ובכיסאך יושיבוך ואת שלך יתנו לך". רק לדעת יותר, להבין ולהשכיל, לשמוע, ללמוד וללמד.

בין אדם לחברו / היזהר בכבוד חברך

בפרשת משפטים ישנם דינים רבים הנוגעים להנהגות שבין אדם לחברו, דינים ומצוות אלו הם ההמשך למעמד קבלת התורה בהר סיני, וכמו שדרשו חז"ל, "ואלה המשפטים")שמות כא,א(, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני. דהיינו, כשם שבמעמד הר

סיני היו כולם כאיש אחד בלב אחד באחדות גמורה, וזו הייתה המעלה הגדולה ביותר. כך בני ישראל צריכים להמשיך את האחווה והאחדות בניהם, וממילא לא יצטרכו לדינים אלו.

אמרו חז"ל)אבות פ"ב מ"י(רבי אליעזר אומר יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך. וכן מצינו בחז"ל)ברכות כח,ב(, בשעה שחלה רבי אליעזר, נכנסו תלמידיו לבקרו, אמרו לו: רבי,

למדנו אורחות חיים ונזכה בהם לחיי העולם הבא. אמר להם: הזהרו בכבוד חבריכם, ומנעו בניכם מן ההגיון והושיבום בין ברכי תלמידי חכמים, וכשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם עומדים, ובשביל כך תזכו לחיי העולם הבא.

מעשה מופלא זה צריך תלמוד, כיון שבגמרא בסנהדרין)סח,א(משמע, שאמירה זו של רבי אליעזר היתה סמוך ונראה לשעת פטירתו והסתלקותו מן העולם, בשעה שעמד להוריש צוואה רוחנית לתלמידיו ולבני דורו. וברגעי חייו האחרונים, בטרם נר ישראל יכבה, מנחיל רבי אליעזר את תמצית משנת השקפתו - "הזהרו בכבוד חבריכם". מצווה רבי אליעזר את תלמידיו על הזהירות בכבוד הזולת, קודם שהוא מצווה אותם על חינוך הבנים ועבודת התפילה. ואף על פי שחינוך הבנים עומד במעלה יותר מן הכל, וכן התפילה היא מהדברים שעומדים ברומו של עולם)ברכות ו,ב(, עם כל זאת מקדים רבי אליעזר לצוות על הזהירות מפגיעה בכבוד הזולת. ללמדנו, עד כמה גדול ונשגב ערך כבוד כל אדם באשר הוא.

יסוד המחלוקת, היא העדר הכבוד ההדדי בין אדם לזולתו, ללא כבוד הדדי, ובהעדר הערכה לזולת, באים לידי אמירות פוגעות ולידי מעשים שפוגעים בשני, והיא יסוד למחלוקת כולה.

נאמר בתהלים)קמז,ג-ד(: "הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם. מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא". יש להבין, מהו הקשר והשייכות בין שתי המעלות הללו שמשבח בהם דוד המלך את הקב"ה. "הרופא לשבורי לב" הוא שבח לה' שהוא רופא כל בשר ומפליא לעשות, ומאידך "מונה מספר לכוכבים" הוא שבח נוסף של ה' שהוא משגיח ומצוי בכל העולמות, ואפילו את הכוכבים והמזלות ה' מונה וקורא בשמותם. ולכאורה לשני השבחים הללו אין קשר וחיבור, ואם כן מדוע כלל וכרך דוד המלך את שני השבחים הללו יחדיו.

ונראה לפרש, ידועה הקושיה שהקשה רבי שמעון בן פזי)חולין ס,ב(, נאמר)בראשית א,טז(: "ויעש אלוקים את שני המאורות הגדולים", ומאידך נאמר "את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה", הרי שבתחילה קרא הקב"ה לשני המאורות 'גדולים', ואילו לאחר מכן חילק ביניהם, ורק השמש נקראת גדולה ואילו הירח נקרא המאור הקטן. אלא מכן למדו חכמים, שאמרה הלבנה לפני הקב"ה, רבונו של עולם, אפשר ששני מלכים ישתמשו בכתר אחד? אמר לה הקב"ה לכי והמעיטי את עצמך. אמרה לפניו: רבונו של עולם, בשביל שאמרתי דבר הגון לפניך אמעיט את עצמי. אמר לה הקב"ה, לכי המעיטי את עצמך ותמשלי ביום ובלילה, ולא נחה דעתה. אמר לה, בך ימנו ישראל ימים ושנים, ולא נחה דעתה. אמר הקב"ה לישראל, הביאו

כפרה עלי על שמיעטתי את הלבנה.
עוד אמרו חז"ל)בראשית רבה ו,ד(, שבשביל שמיעט הקב"ה את אור הלבנה, הרבה את צבאה כדי להפיס את דעתה, וזהו שנאמר "ואת הכוכבים". והואיל שמיעטה את עצמה להיות שולטת בלילה, אמר הקב"ה גוזר אני עליה, בשעה שהיא יוצאת יהיו כל הכוכבים יוצאים עמה, ובשעה שהיא נכנסת יהיו כל הכוכבים נכנסים עמה.
הרי לנו לימוד עצום ומחודש עד כמה חמורה הפגיעה בכבוד כל נברא, שהלא הקב"ה אשר במאמרו ברא שחקים, וברוח פיו כל צבא השמים, ובטובו מחדש בכל יום תמיד את כל הבריאה כולה, ואין קיום לכל דבר המצוי בעולם מבלעדי רצונו יתברך. ועם כל זאת מבקש הקב"ה שכביכול עם ישראל יביאו עליו כפרה על מה שמיעט את הירח, ולצורך כך גם ברא את כל הכוכבים על כל מסילותיהם וגלגליהם, כדי לרצות את הלבנה.
ובזה יובן מה שאמר דוד המלך "הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם", דהיינו, כאשר הקב"ה רואה שאדם נמצא בצרה, מיד הקב"ה משתתף בצערו, ומרפא את שברונו וחובש ונותן רפואה למכת עצבונו. והראיה שהקב"ה נוהג כן, מכך ש"מונה מספר לכוכבים", וכל מטרת בריאת הכוכבים היתה כדי להפיס את צער הלבנה, ולחבש ולרפא את עצבונה ושבר לבה, על שגזר עליה הקב"ה להמעיט את אורה. לכן נכללו שתי השבחים הללו יחדיו, ואחד מוכיח על חבירו, על גודל חסדי ה' ומדת רוב טובו, לרחם ולהיטיב עם כל נברא.

בין אדם לחברו / מרבה שלום

ישתדל האדם, בכל כוח, להרבות אהבה ואחוה בביתו, במשפחתו, עם קרוביו וידידיו, ולא ליתן חס ושלום ליצר הרע להיכנס ולהחריב, בזמן עדין ורגיש זה, את היסוד של חיי האדם, בין אדם לחברו.
מובא בגמרא, בבא מציעא)נט(, על מחלוקת אשר הייתה בין רבי אליעזר לחכמים בדין של תנור של בית עכנאי. ואמרו חז"ל: רבי אליעזר השיב כל תשובות שבעולם ולא קיבלו ממנו, אמר להם: אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח, נעקר חרוב ממקומו מאה אמה, אמרו לו: אין מביאים ראיה מן החרוב, אמר להם: אמת המים יוכיחו, אמרו לו: אין מביאים ראיה מאמת המים, חזר ואמר: אם ההלכה כמותי כותלי בית המדרש יוכיחו וכו'. יצאה בת קול ואמרה: מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום. עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: תורה, לא בשמים היא שכבר כתבת בתורה)שמות כג,ב(:
"אחרי רבים להטות". ועמדו חכמים ונידו את רבי אליעזר.ואפשר לבאר ולאמר רמז

על דברי הגמרא ועל מחלוקת קשה זו: הנה מובא בנביא)ירמי' ט,כב(: "אל יתהלל חכם בחכמתו וגו', כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי וגו' כי באלה חפצתי נאום ה'". רבי אליעזר הביא ג' ראיות, ח'רוב; מ'ים; כ'ותלי בית המדרש, ראשי תיבות "חכם", ולכן רבי אליעזר הביא ראיה מראשי תיבות, חכם, אך הפסוק מזהיר אותנו אל יתהלל חכם בחכמתו, ולא מחכמה כזאת אפשר להביא ראיה לדברי הלכה, "כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי וגו' כי באלה חפצתי נאום ה'". "אלה", ראשי תיבות: א'חרי ר'בים ל'הטות.

האדם צריך שדעתו תיהיה עם הרבים באהבה ואחוה, ולהשתדל בכל כוחו להרבות שלום בעולם. ויבואר דברי הגמרא)ברכות נו,ב(הרואה סיר בחלום יצפה לשלום. וקשה, מדוע סיר בחלום סימן לשלום?!. ואפשר לבאר ולאמר, דהנה אש ומים אינם יכולים להיות יחד, אך כשיש סיר אפשר לעשות פעולת שלום אשר יוצא ממנה טוב לעולם, הסיר אשר מלא במים בתוך הסיר, על גבי האש אפשר לבשל וליצור טוב לעולם. ולכן הרואה סיר בחלום יצפה לשלום.

ישתדל האדם בכל זמן להיות ממרבי שלום בעולם. ובימים אלו ביותר, וכך מביא האדם ברכה על עצמו ועל בני משפחתו.נשתדל בכל כח להרבות שלום אך שלום של אמת.

ונדע יסוד גדול, הגדולה של האדם לעמוד בניסיונות בשעות ובזמנים הקשים ביותר ולא רק בזמנים נוחים וטובים לאדם.וידוע המעשה שבא חסיד לפני רבו ואמר לו: רבי, עבודתי היא למכור בכפר יין לכל הגויים, והנה בלילות באים הגויים ומשתכרים ומדברים דברי נבלה, וקשה לי. ענה האדמו"ר ואמר לו: ה' רוצה שיקיימו מצוות ומעשים טובים לא רק בישיבות ובבתי כנסיות, אלא לעמוד ולקדש שם שמים גם בזמנים ובמקומות קשים ביותר, והמעלה באותה שעה גדולה ביותר.

בין המצרים / להתרחק מהכעס

מיום י"ז בתמוז, עד תשעה באב, יש כ"א ימים ובמדרש איכה נאמר, שהם כנגד ימי יציאת הפרי ועץ השקד, מיום שהלוז מוציא את ניצניו, עד שהוא גומר את פירותיו, כ"א ימים, כך מיום שהובקעה העיר, עד יום שנחרבה, כ"א ימים.

וחכמי הרז דרשו ואמרו, שסגולת השקד, היא לבטל הכעס, וידוע שתכלית נבואת ירמיה הנביא, הייתה מקל שקד שראה ירמיה, וזה היה קידמה של סגולה לכעס. שקד, לפני שבא לעולם, החורבן, בימי ירמיה הנביא, מיתוק הכעסים, אשר היו בימים ההם מן השמים. ואלו הכ"א ימים, אשר בלעם הרשע, ניסה בהם לקלל את עם ישראל, בשעות ובזמנים שקוטב מרירי חזק בעולם. ורמזו "ויהפוך ה' את)את - ראשי תיבות אב

תמוז(הקללה לברכה"
והארכנו בשיעורים ובדברי החיזוק הקודמים, על הזהירות בימים האלו, בין השעות, תשע וכמה, עד כמעט 4 אחה"צ ושולט מי"ז בתמוז עד תשעה באב. ויזהר ביותר, ביום שישי, אשר השטן מקטרג ביותר ומנסה להכניס, הרס וחורבן בחיי האדם ועל זה נאמר "לא תבערו אש בכל מושבותיכם" איזה אש? אש המחלוקת, אשר קשה ביותר בימי שישי ובפרט בזמנים אלו. לכן, ישתדל האדם, בכל יום שישי ובפרט בימים אלו, ליתן צדקה לעניים, אשר צדקה, ממתקת את הדינים וכן, יקפיד בלימוד תורה שבעל פה, גמרא, משנה, אשר מורידה את הדינים מעל האדם ויכנס לשבת, בשמחה ובטוב לב.
וידוע, בימים אלו, יש 3 שבתות ואמרו חכמי הרזים: 3 שבתות כנגד 3 מועדים: סוכות, פסח ושבועות ומכל שבת, מן השבתות האלו, יונקים כח לחג אחד מן המועדים וביותר יש כח, לשבת חזון, אשר בו כוחו גדול, כחזון וכח ראייה לכל השנה כולה.
ובזמן הזה, הקב"ה, קרוב לעם ישראל ודרשו על הפסוק "כל רודפיה השיגוה בין המצרים" כל מי שרודף ורוצה להתקרב לקב"ה; 'השיגוה' - יכול להשיג ולהגיע להשגות גדולות, יותר מכל ימות השנה.
ומשלו הדבר, למלך גדול, כאשר נמצא בארמונו, אין בא לפניו, אך כאשר יוצא לשדה, כל מי שיעשה השתדלות, יכול לראות את מלכו. כך, אלו הימים, כל מי שיעשה השתדלות גדולה, יראה את מלכנו.
וידע האדם, דמובא בספר הקדוש זכר דוד, דמן חורבן בית המקדש, הפסיקו לרדת נשמות חדשות לעולם וכל הנשמות, הם המשך וגלגול של נשמות עברו ובשבת קודש, יש כח של כיבוס הנפש וזיכוכה.
ונקפיד, בכל כח, על כל מנהג ומנהג, אשר נהגו בו כלל עם ישראל וכן, כל מנהג, אשר נהגו בו בני משפחתו ודרשו: מנהג, אותיות גהנם - יזהר וישמר, לא לשנות שום מנהג, דמביא דינה של גהנום על האדם ומובא, על אחד מן הראשונים, אשר היה בימי הסליחות בקהילת קודש, אשר אינה קהילתו ובני המקום, שינו לכבודו את מנהגם ועשו כמנהגו וביום הכיפורים באותה השנה, מתה בתו של רב בית הכנסת, על אשר שינה את מנהג המקום, לכבוד רב מגדולי עם ישראל שבא לעירם. והרמ"א בא"ח ס"י תרי"ט וז"ל: ואל ישנה אדם ממנהג העיר אפילו בניגונים או בפיוטים, שאומרים ע"כ ובכל מקום ינהג כמנהגם ומוצאים כח המנהג מובא בספר ירמיה ל"ה:"הדבר אשר היה אל ירמיה מאת ה' וגו' הלוך אל בית הרכיבים)שם משפחה(ודיברת אותם והביאותם בית

ה' אל אחת הלשכות והשקת אותם יין וגו'" הולך ירמיה ומביא את בני המשפחה "ואתן לפני בני בית הרכיבים גביעים מלאים יין ואומר אליהם שתו)יין(ויאמרו: לא נשתה יין, כי יונדב בן רכב אבינו ציווה עלינו לאמור לא תשתו יין אתם ובניכם עד עולם ובית לא תבנו וזרע לא תזרעו וכרם לא תטעו ולא יהיה לכם כי באוהלים תשבו כל ימיכם למען תחיו ימים רבים על פני האדמה אשר אתם גרים שם ונשמע בקול יונדב בן רכב אבינו לכל אשר ציוונו לבלתי שתות יין, כל ימינו, אנחנו, נשנו בנינו ובנותינו וגו'" ובראות ה' שלא עזבו את ציווי אביהם אמר ע"י ירמיה הנביא: "כה אמר ה' צבאות אלוקי ישראל יען אשר שמעתם על מצוות יונדב אביכם ותשמרו את כל מצוותיו ותעשו ככל אשר ציווה אתכם לכן כה אמר ה' צבאות אלוקי ישראל, לא יכרת איש ליונדב בן רכב עומד לפניי כל הימים"

ואמרו חז"ל: רבי יונתן אומר: גדול הברית, שנכרת עם יונדב בן רכב, מן הברית, שנכרת עם דוד המלך, שזה לא נכרת, אלא על תנאי, אם ישמרו את בריתי ואם לא "ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עוונם" אבל הברית שנכרתה עם יונדב, לא נכרתה על תנאי, שנאמר "לא יכרת איש וגו' עומד לפניי כל הימים"

בין המצרים / עמו אנוכי בצרה

בין המצרים, מי"ז בתמוז ועד ט' באב, אלו זמנים קשים ביותר בימות השנה וכוחו של מלאכו של עשו תקף! וקוטב מרירי, שהוא כטיפה רעה נכנסת בכל דבר טוב ובכל מעשה אשר עושים.

וכבר הזהירו חכמים קדמונים להיזהר מאוד בין השעות תשע וכמה בבוקר, עד כמעט ארבע בצהריים, שזה הזמן, אשר הרוח הרעה הזו תקיפה וחזקה ובעיקר במקומות בין צל לשמש. ויזהרו מאוד בשמירת הילדים ובכל סכנה אחרת האורבת בחיים. וצריך להיזהר ולשמור, כל ענייני האבלות, אשר חכמים התקינו לנו בימים אלו. ואפשר לומר שחודש זה, חודש אב, מזלו אריה, וחודש ניסן, מזלו טלה - וזה, מה שאומרים בזמירות שבת: "פרוק ית עמך מפום אריותא")זמירות שבת(זוהי הבקשה, שמבקשים בכל שבת מהקב"ה שיציל את חודש טלה, שזה ניסן, שזה חודש הגאולה "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל" מידי אריותא שזה אריה, חודש אב. אך בכל צרותם לו צר, בכל צרותם של עם ישראל, להקב"ה בכבודו ובעצמו, צר על צערם ובכל עת, אנו חוזרים ואומרים, את אשר מובא בפרשת משפטים: "ותחת רגליו כלבנת הספיר" מובא במדרש, שתחת רגליו של הקב"ה מונחת לבנה, מהלבנות אשר בנו בני ישראל בארץ מצרים בשעבוד הנורא, אשר שיעבדם פרעה, לראות ולזכור בכל זמן את צערם של ישראל.

וכך מובא: כשירדו בני ישראל אל הגלות שוביהם ספרו כמות מסוימת של שבויים; באוניה אחת ספרו 100 ובאוניה אחרת ספרו 300 וכשהגיעו עם השבויים, לארצם, שוב ספרו, לראות מה נחסר ומצאו, בכל אוניה מספר אחד יותר.
הלכו ושאלו את חכמיהם מה זה? לא ידעו לענות וכששאלו את חכמי ישראל ענו ואמרו להם: הקב"ה נמצא בכל מקום שיהודי בצרה וזה "עימו אנוכי בצרה".
ולכן, בשבוע שנכנסים ל- 21 יום, של בין המצרים, צריכים לדעת שיש כנגדם, 21 יום מראש השנה עד הושענה רבא, ימים טובים של כפרת עוונות ובתוך האבן הקב"ה מצמיח ישועה. לכן, אל לנו גם בימים אלו, להיות בעצבות ובייאוש, אלא, אלה הם ימים של מרירות, נהיה מרירים על חורבן ביתנו, על גלות השכינה, אך לא עצובים, עצב המביא את האדם לייאוש ולחורבן הנפש.

בית הכנסת / הזהר בכבוד בית הכנסת

אמרו חז"ל: אחד מן הדברים, אשר מעכבים את הגאולה, הוא חוסר כבוד לבתי כנסיות ולבתי מדרשות. והזוהר הקדוש, בפרשת "תרומה", החמיר מאוד בעוון זה והחשיבו ככופר בעיקר.
וידוע את אשר מובא במדרש שוחר טוב: אמר רבי יוסי בן קיסמא, פעם אחת הייתי מהלך וראיתי 300 גמלים טעונים באף וחימה ופגע בי אליהו הנביא ואמר לי, זה למי שמדבר בבתי כנסיות.
וכך הגמרא במסכת מגילה אומרת: אלוקים נמצא בעדת אל והמדבר בבית הכנסת, כאילו הופך עורו למול השכינה. וידוע, החלום המזעזע, אשר חלם התוספות יום טוב בשעת ת"ח ות"ט נהרגו עשרות אלפים מעם ישראל במיתות משונות ואכזריות, אשר אוזן לא שמעה עליהם מעולם; חתכו ידיים ורגליים של ילדים ונתנו להם לפרפר ולגסוס ולמות; קברו ילדים עם הוריהם, חיים באדמה; היו לוקחים ילדים חיים וצולים אותם באש ומחייבים את ההורים לאכול את בשרם; לא הייתה מיתה משונה, או מחשבה רעה וזדונית, אשר לא עשו. קרעו ספרי תורה ועשו מהם שקים ונעליים לרגליהם; מהתפילין היו מייצרים נעליים ועם ישראל, בבוקר היו בוכים, מי יתן ערב ובערב בוכים, מי יתן בוקר.
וידוע, שבאותו זמן, הרגו את הגאון הקדוש המקובל האלוקי רבי שמשון מאוסטרופולי ומיתתו הייתה מיתה קשה ומשונה ביותר, לקחו כידון חד ודקרו, למטה בגופו והוציאו דרך ראשו וזאת הייתה אחת השנים הקשות, אשר עברה על עם ישראל והייתה עת צרה ליעקב, אשר כמותה לא נראתה ולא הייתה.
עד שקם איש אלוקים קדוש, בעל התוספות יום טוב ובתעניות ובשאלות חלום

שיודיעוהו מהשמיים, בשל מי הצרה הגדולה הזאת? ובלילה חלם, כל זאת משום שמדברים בשעה שהציבור מתפלל בבתי כנסיות ובעבור זה, באה הרעה הגדולה על ראשי עם קדוש ונתחייבו במכת "דבר" כי פגמו באות ו' של "דבור" ונעשה "דבר". מיד לאחר מכן ייסד "מי שבירך" מיוחד, לאותם שאינם מדברים בשעת התפילה והפיצוהו בכל תפוצות ישראל. וידוע, שבאותו זמן, נחלקו שני קדושי עם ישראל, על מה כל הרעה הזאת באה לעם ישראל?! אחד מקדושי עם ישראל, סבר, בעוון ייחוד- שהיו מתייחדים עם בנות ישראל בלי חתונה; ואחד סבר, בעוון שמדברים ומזלזלים בבתי כנסיות.

עמדו חכמים באותו הדור ואמרו: הבה ונבדוק איזה סברה היא האמת, האם הייחוד או הדיבור בבתי כנסיות? הלכו ולקחו ילד קטן, כבן 5 והניחו לפניו תנ"ך ואמרו לו שיפתח את התנ"ך ובפסוק שיצביע, זו הסיבה למה כל הרעה הזו הבאה על עמנו. פתח הילד את התנ"ך ויצא הפסוק: "הכזונה יעשה את אחותינו" ראייה ניצחת שהכל בגלל איסור ייחוד, כך אמר אותו חכם כסברתו. אמר לו הצדיק השני, יפתחו תרגום יהונתן בן עוזיאל, מה מפרש על הפסוק הזה ומצאו: "לא יאי למהוי מתאמר בכנישתהון דישראל")פירוש- לא טוב שידברו בבית הכנסת של ישראל(.

אם כך, דבר מדהים- פירוש של אותו צדיק ראשון, בגלל ייחוד ופירוש של יהונתן בן עוזיאל, בגלל שלא טוב שידברו בבתי כנסיות של ישראל. אם כך רואים ששני העוונות הקשים האלו, ייחוד ודיבור בבית הכנסת, משקלם משקל כבד וקשה ומשקל חמור הוא לעשות אף וחימה על כלל עם ישראל.

וידוע, המעשה המובא על קדוש עם ישראל, רבי מנחם מנדל מרימנוב, אשר מו"ר זקני רבנו מאיר אבוחצירא, היה אומר שסגולה להינצל בשעת צרה, רק לקרוא בשמו של רבי מנחם מנדל מרימנוב וישועה קרובה לבוא. ידוע, בתקופתו הייתה חבורת הקוזקים, הידועה ברשעותם ובאכזריותם ואלוקיהם הם סוסיהם, אשר היו אוהבים ומכבדים ובכל כוחם עשו כדי לשמור ולכבד ולהטיב עם סוסיהם.

באחד מן הימים, הגיעו לעירו של רבי מנחם מנדל מרימנוב, חבורת קוזקים אכזרית וחיפשו מקום לשמור את סוסיהם והמקום המהודר והטוב ביותר בעיר, מצאו את בית הכנסת והודיעו לגבאי בית הכנסת, שיפנו את בית הכנסת, משום שלמחר בבוקר, רוצים הם להחנות את סוסיהם בבית הכנסת. באו כל הקהל, בבכי ובצער, בפני רבי מנחם מנדל מרימנוב ואמרו לו: איך יחללו את בית אלוקינו?! ישבו לטקס עצה ופתאום אחד מן הקהל קם ואמר: יש לי רעיון ועצה טובה - בגג בית הכנסת יש חור ונוזל מים מן התקרה. נלך ונספר לקוזקים, על החור ושסוסיהם יירטבו ולכן, מוטב

שייקחו את הסוסים למקום אחר, נוח יותר, אשר לא מטפטף גשם מהתקרה.
עמד רב מנחם מנדל מרימנוב, בחרדה גדולה וצעק ואמר: מייד ילכו לתקן את הנזילה בבית אלוקינו! עמדו כמה מן הקהל וניסו להביע את דעתם, שטוב לעשות את הדרך הזו ולספר על הנזילה וזה יציל מחילול בית המדרש. הרב מנחם מנדל מרימנוב, עמד איתן בדעתו וצעק ואמר: כל הגזירה הקשה, לחלל את בית המדרש באה בעוון הנזילה בבית המדרש וכאשר יתקנו זאת, כל הגזירה תתבטל.
מיד הלכו, כמצוות רבם, לתקן את הנזילה. בעודם מתקנים, הגיע שליח מן הקוזקים והודיע, שאינם חונים עוד בעיר וקיבלו פקודה לנוע לכיוון אחר. ידע האדם, שחובה ומצווה על כל יהודי ויהודי, להדר ולקדש את בית ה' וידוע, שביום שנחרב בית המקדש, הקדושה והאמונה נמצאת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ועל זה אמרו חז"ל: "אבן מקיר תזעק" - שבשעת חורבן בית המקדש, לקח הקב"ה מכל אבני בית המקדש ופיזרם, בכל העולם כולו ובכל מקום, שנפלה אבן מבית המקדש, נבנה בית מדרש, בית כנסת, ישיבה, או מקום של תורה.
אם כך, בכל בית כנסת, יש אבן וחתיכה מבית המקדש ומי שמחלל, או לא נוהג בכבוד, בבית הכנסת, מחלל את בית מקדשנו. נקבל על עצמנו במוצאי שבת קודש, מהיום ולהבא, לכבד יותר בתי כנסיות ובתי מדרשות, להיזהר בכבודם וכמה שאפשר יותר להדר זה נתפלל להקב"ה.

בית הכנסת / מקדש מעט

הרבה מן האסונות אשר קרו לעם ישראל באו בעוון חוסר כבוד לבית הכנסת בעיירה של רבי מנחם מענדל מרימינוב זי"ע, הגיעו הקוזאקים, הידועים באכזריותם וברוע ליבם, והעובדים המשועבדים לסוסיהם, חיפשו היכן לשים את סוסיהם האהובים עליהם מכל. החליטו שהמקום הטוב ביותר הוא בית הכנסת, שם המקום הטוב ביותר לסוסים והודיעו לראשי הקהילה, מחר לקראת ערב מגיעים לעיר להכין את הבית כנסת עם תבן ומספוא לסוסים. הצטערו מאוד כל יושבי העיר, איך יעלה על הדעת?!, בית אלוקים, בית כנסת, תהפוך למקום לסוסים.
התאספו כל ראשי הקהל לביתו של רי מנחם מענדל מרימינוב, לחקור ולדרוש ולחשוב מה לעשות בגזירה הגדולה והקשה הזאת, בתוך הדיבור בבית הצדיק העלו כל אחד מן היושבים רעיונות איך להינצל מן הגזרה, אחד מן היושבים אמר שיש לו רעיון איך להנצל מן הגזירה, רבי מנחם מענדל מרימינוב ביקש שיאמר את עצתו. עמד אותו אדם ואמר: הנה בימים האחרונים יש נזילה גדולה מגג בית הכנסת, ואולי הטוב ביותר, שנשלח לקוזאקים ידיעה שיש נזילה בגג בית הכנסת וזה לא טוב לסוסים אשר

יתרטבו וינזקו, וכך ניצל מן הגזירה שהסוסים יהיו בבית הכנסת.
כששמע זאת רבי מנחם מענדל מרימינוב, מיד קם ואמר: מיד תתקנו את הנזילה בבית הכנסת!. אמרו לו כל ראשי הקהל: רבי, זו הדרך היחידה שלנו להינצל מכל הגזירה והבעיה אשר אנו נמצאים בה. ענה ואמר להם הצדיק: בגלל הנזילה בבית הכנסת, אשר אתם זלזלתם בה, הקב"ה הביא עלינו את הצרה הגדולה הזאת והגזירה הקשה הזאת, וכאשר נתקן זה תרד הצרה. מיד יצאו ראשי הקהל ולקחו איש מקצוע שיסדר את הבעיה בגג בית המדרש. לקראת ערב, נודע לראשי הקהל שיש שינויים בתוכניות של הקוזאקים והם הולכים למקום אחר ולא יבואו לעיר וכך בית הכנסת ניצל מחילול גדול.
הנה, יש יסוד גדול בחיים, ישנם דברים אשר עצם הדבר הוא נראה דבר קטן, אבל הוא מקור הבעיה, הנזילה בבית הכנסת, חוסר כבוד מצד הקהל לבית הכנסת, זה הבעיה, זה הביא את כל הצרה הגדולה על הקהילה, והפיתרון הוא לתקן את הקילקול, ואחרי שיתקנו את הקילקול כל הגזירה תעבור.
ברוב הבעיות בחיינו, הפיתרון נמצא קרוב מאוד אלינו, בדבר הקטן ביותר, אנו רק צריכים לפתוח עין ופותרים את הצרות והבעיות הקשות והגדולות ביותר.
ודבר אשר מול עינינו כל חיינו, לאחר שהתחתנו, כעשר שנים לא זכינו לפרי בטן, הצטערנו, בכינו לבורא עולם השתדלנו בכל כוחנו וכו', אחרי ימים וזמנים קשים בדקנו ענין הכתובה, אשר לרבנית שתחיה שני שמות, ושם השני רשמו הראשון, ובאותו חודש שתיקנו הכתובה נפקדנו בפרי בטן. האדם יכול ללכת דרך ארוכה ולחשוב מחשבות, אך רק יפתח את עיניו, כל הצרות והבעיות, הפיתרון קרוב אליו בפיו ובלבבו, רק פתח את העיניים, לא צריך להרחיק נדוד הפיתרון קרוב מאוד מאוד.
ובענין בתי כנסיות ובתי מדרשות, הזהירות צריכה להיות גדולה מאוד, הרבה מן האסונות אשר קרו לעם ישראל באו בעוון חוסר כבוד לבית הכנסת, לבתי מדרש, בתי כנסיות ובתי מדרש הם המקדש מעט שיש לנו אחרי שחרב בית מקדשנו, ולכן הזהירות וההקפדה בהם צריכה להיות גדולה ביותר.
וידוע בשנת ת"ח - ת"ט עברו על עם ישראל מאורעות מן הקשים ביותר שהיו לעם ישראל, שפכו את דם בני ישראל באכזריות גדולה ביותר, היו מורידים את עורם ונותנים לכלבים לאכול את בשר עם ישראל, היו חותכים את ידיהם ורגליהם וזורקים את גופותיהם מפרפרים לכביש, ועוד רעיונות שונים ומשונים של אכזריות איומה ונוראה. וגדולי עם ישראל לא ידעו ולא הבינו מדוע כל ההרג והחורבן הגדול הזה, בבוקר היו בוכים מי יתן לילה ובלילה היו בוכים מי יתן יום. ובאותו זמן תפסו את

אחד מקדושי עם ישראל רבי שמשון מאוסטרופולי, ה' ינקום דמו ולקחו שיפוד גדול וחד ודקרו אותו למטה והוציאו את ראש השיפוד למעלה בראש. עד שקם קדוש עם ישראל, התוספות יום טוב והרבה בתפילות ותחנונים להקב"ה, על מה הגזירה הזאת, ועשה שאלת חלום מדוע כל הגזירות הקשות האלו?!. וענו לו בתשובה על שאלת החלום מן השמים: כל זאת בגלל שמדברים בשעת שהציבור מתפללים בבתי כנסיות ובעבור זה באה הגזירה הגדולה הזו. והתחייבו במכת דבר, כי פגעו באות "ו". של דיבור ונהיה דבר.

מסופר שבאותו דור עוד צדיקים חלקו ואמרו שעוון זה הוא מפני שבנות ישראל היו חוטאות עם העשירים שבאותו דור. באחד הימים הצדיקים התווכחו האם זה בגלל חילול בתי הכנסת או חילול בנות ישראל, לקחו ילד קטן ואמרו לו לפתוח תנ"ך וכשפתח יצא הפסוק בבראשית)לד,לא(: "הכזונה יעשה את אחותנו", ראיה שהחורבן בא בעוון חילול בנות ישראל. אמרו החולקים נעיין בתרגום יונתן בן עוזיאל מה אומר על הפסוק הזה ונמצא שכך דבריו: "לא יאי למהוי מתאמר בכנישתהון דישראל". פירוש, לא טוב שידברו בבתי כנסת של ישראל, אם כן שני הסברות צדקו גם פריצות וגם חוסר כבוד לבתי כנסת.

נשתדל בכל כוחנו לחזק מורא בתי כנסת. מסופר על גדולי עם ישראל אשר זכו להיולד לעולם אחרי שלהוריהם לא היו ילדים שנים רבות, משום שכיבדו מאוד את הבתי כנסת והיו מנקים את הבתי כנסת. וכך יהושע בין נון זכה להנהיג את עם ישראל באחד מן התקופות החשובות, כניסת עם ישראל לארץ ישראל, בזכות שהיה מנקה את בית המדרש של משה רבינו.

סגולות מרובות בכל עניני בית הכנסת: סגולה לפרנסה, לקנות מכספך את מצרכי ההבדלה לבית הכנסת שרבים יעשו הבדלה מכספך, סגולה לבנים וכן בנים תלמידי חכמים לשלם את כסף החשמל של בית הכנסת ובית המדרש, סגולה למיתוק הדינים על האדם להיות מעשרה הראשונים לפני התפילה, סגולה שלא יאבד את ממונו ואת אשר השיג בחייו לצאת מעשרה האחרונים מבית המדרש, סגולה שדבריו ישמעו בכל מקום לא לדבר שום דבר של בטלה בבית הכנסת ובבית המדרש, סגולה שאשתו תלד בנקל בלי שום סיכון וכו' לפתוח פתיחת ההיכל. שמענו מאחד מאבותינו הקדושים סגולה לפרנסה לעשות סעודה בסיום תפילת שחרית למתפללים. וכן רבו הסגולות והכוחות בענין בית הכנסת ובית המדרש.

נרחיב ונגדיל את בית חיינו ונתפלל להקב"ה שיבנה בית המקדש במהרה בימנו ושם נעבודך ביראה ובאהבה אמן סלה.

ברית מילה / שערי שמים נפתחים

הסנדק הראשון המוזכר בתורה זה יוסף הצדיק שנאמר: "בני מכיר בן מנשה אשר גדלו על ברכי יוסף" ודורשי רשומות דרשו שיוסף הצדיק היה הסנדק.

וידוע, מעשה בתינוק שאביו היה חולה ונוטה למות, אחד מקדושי עם ישראל בא לעיר ושמע שיש ברית, שאל מדוע מתעכבים ולא מלים, אמרו לו, אבי הילד נוטה למות והרופאים נותנים דקות לחייו, מחכים שתצא נשמתו ואז יקראו לבן על שם אביו.

גער בהם הרב ואמר, לקרוא לרפאל המלאך לרפא את האבא, אין מידי זכויות אך רפאל המלאך מחויב לבוא לרפא את הרך הנולד אחרי ברית ואחרי שירפא את התינוק נבקש ממנו לרפא את אבי הבן, שהרי, כך או כך יהיה פה. וכך עשו, מלו את הבן, קראו בשמו ואחרי הברית התאושש האב וקם והאריך שנים.

כך היה מו"ר זקננו רבי משה אהרון פינטו זצוק"ל אומר לחולים, שהיו באים להתברך מפיו, לכו לברית מילה ושם אליהו הנביא ורפאל המלאך נמצאים, תבקשו מהם מחילה וירפא לכם.

וכן צריך לדעת, הרגע הנשגב ביותר בברית שבו שערי שמים פתוחים, זה הזמן שהתינוק בוכה בשעת הברית, להשתדל לא לעצור את התינוק מלבכות ובשעה שבוכה חזקה שכל התפילות עולים עם הבכי לפני הקב"ה. וחזקה שאין תפילה כזאת חוזרת ריקם.

והנה קושיה שתמיד התקשינו בה: ידוע דברי חז"ל שאין אף תפילה עולה ריקם, אם כך איך תפילות מרובות התפללנו וביקשנו ולא נענו בהם?! מי התפלל על בנים ועדיין לא נושע?! מי על פרנסה ?! מי על זיווג?! אם כך מדוע?

אלא הקב"ה רחום וחנון, מקבל את כל תפילותנו, אך כל מעשה ומעשה לא הגון, אשר אנו עושים, אנו בעצם בונים מחיצה ביננו לבין הקב"ה והמחיצות האלו מונעות מהתפילה, לעלות תחת כיסא הכבוד וכך מתאספות עשרות ומאות ואלפי תפילות ובקשות אשר ביקשנו ולא נענו, עד אשר באה תפילה אחת, עטופה עם סגולות עילאיות ושוברת את כל המחיצות וברגע אחד כל התפילות של שנים רבות עולות לפני כיסא הכבוד וכאשר באה הברכה, באה הברכה עד בלי די, בכל העניינים ופתאום נענה בבקשות גם שביקש לפני שנים וזה כוחה של תפילה בברית מילה. תפילה חזקה, שמשברת הרים ומפוצצת סלעים.

אות ג

גאוה / חללים רבים הפילה

יזהר האדם לשמור את עצמו במידת הענוה בכל זמן, משום שהגאוה היא המידה אשר מוציאה את האדם מן העולם, וגורמת לאדם לאבד את כל חייו, ולאבד את הדברים הגדולים והטובים ביותר.

לפני שנים רבות, שמענו מעשה, אשר יש בו מוסר גדול ביותר, וטוב לחשוב אותו ולתלות אותו כמו תמונה מבין התמונות אשר תולים בנפש, שבכל פעם אשר נתעמק בנבכי הנפש נראה גם את התמונה הזאת בנפש שלנו, תמונה זאת יכולה להועיל הרבה, משום שגם יום המוות יש בה, וגם גאוה ואיבוד החיים על טעות קטנה.

וכך המעשה על אומן גדול אשר היה יודע לפסל ולבנות כתבניות של בני אדם, אשר כל מי שהיה רואה את פסלו היה חושב ובטוח שזה אדם ממש. והנה אותו אדם הרגיש שיום מותו מתקרב ובא, פחד מהמות ואמר בנפשו: אני אעשה הכל בכדי שלא אמות. וכך עשה, הלך ובנה תשעה פסלים אשר היו דומים בדיוק לו, והלביש אותם בבגדים מן בגדיו. וכך כששמע שמלאך המות מגיע אל ביתו. מיד נכנס לחדר הגדול אשר שם הפסלים בדמותו, ועמד אף הוא כמו כל הפסלים, כך שמתוך עשרה פסלים אשר דומים אחד לחברו, מלאך המות לא ידע היכן הוא נמצא, ולא יוכל לקחת את נשמתו. והוא כך עומד באותה צורה, שעה ועוד שעה. פתאום מלאך המות צעק ואמר: הכל עשית דומה להפליא אך דבר אחד לא עשית טוב ובזה נכשלת, מיד צעק אותו פסל: תאמר לי מה לא עשיתי טוב, צעק ואמר לו מלאך המות, הגאוה שהשבת, שאומרים שעשית לא טוב, גילתה אותך, והנה אתה, וכך לקח את נשמתו.

הנה מעשה זה הוא תמונה בנפשנו שנים רבות, האדם חושב על תחכומים רבים להציל את נפשו ולהנצל, "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום". ועומל וטורח לבנות עשרה צלמים, ומאמין שיצליח להשיג ולהגיע לדברים גדולים מאוד. ובתחילה נראה שמצליח, הנה כמה שעות אף המלאך המות לא יכול לו, אך כאשר נוגעים בכבודו, "כל חכמתם תתבלע", מאבד את כל חייו את כל אשר לו, וכך מלאך המות לוקח את חייו.

תמיד ישים מול עיניו שהגאוה היא מהחורבנות הגדולים של חיי האדם, ויזהר מן הגאוה אשר חללים רבים הפילה. ה' יעזור שנלך בדרך טובה ולא תצא תקלה מתחת ידנו ונזכה לראות בטוב ה' כל הימים.

גבול / לדעת מתי לעצור

אחד מן הבעיות הקשים ביותר של האנשים זה שאינם יודעים מתי לעצור במה שעושים, הן לטוב והן לפחות טוב, וכאשר האדם לא יודע את הגבול, מאהבה, ברגע הכל נהפך לשנאה, ומנצח למפסיד, הגבול הזה הוא דק מאוד מאוד.

בקטנותנו שמענו משל שיש בו הרבה לימוד, ביום חם מאוד ישבו יושבי הבית בעלטה גדולה, נכנסו כולם לישון, היה ציפור מדבר וכן כלב אימתני ומסוכן, הציפור היה משוחרר ובא בשקט לאוזנו של הכלב וצעק בשמו וברח, הכלב קם בבהלה, הסתכל וראה שאין אף אחד אשר קורא את שמו, חזר לישון. שוב חזר הציפור ובמהירות, צעק את שמו באוזנו וברח, הכלב התעורר בכעס גדול, הסתכל לכל צד וידע והבין שאין שום אדם ושום דבר בבית, ומישהו עושה עימו מעשה קונדס. עשה עצמו יושן וכששב שוב הציפור, הספיק לצעוק ולאמר: הבעיה שלי שלא ידעתי אף פעם את הגבול.

כך חיי האדם, לכל דבר בחיים יש טעם טוב, אך יש גבול שמסתיים, וברגע אחד הטוב הגדול נהפך לרע גדול ולכעס ולמחלוקת ושנאה גדולה. גם הכלב, בפעם הראשונה היה יכול לשמוח במעשה הקונדס של הציפור, ואולי בפעם השניה היה כעס בלבד, אך בפעם השלישית שם עבר הגבול של הכעס, שאת זה כבר לא היה אפשר לתקן.

וכך קורה במשפחות רבות בין בעל ואשה וכן בין שותפים וכן חברים, כשעוברים את הגבול הדברים משתנים לגמרי ונהיים עולם אחר. וידע האדם בכל תחום ועניין בחיים, לדעת את הגבול ולשמור על הגבול הזה בחכמה גדולה.

בכל זמן שאנו חושבים על העומק שצריך האדם להזהר לשמור על הגבול, לא לעבור אותו, נזכרים אנו: לפני עשרים שנים היינו מקפידים להתפלל כל תפילת מעריב בבית חיינו, בכותל המערבי, כך במשך יותר משנתיים, ברוב הימים. בכניסה לכותל היה אדם עם בגדים פשוטים מאוד, אוסף צדקות, והיה ממש נראה מסכן, וסיפר לנו החברותא שלנו שאדם זה היה שם דבר בכותל, אם מביאים לו לחבור בין שטר של מאה או שטר גדול או מטבע של עשרה שקלים, הריהו לוקח את העשרה שקלים בלבד, וכך כולם יודעים בכותל הולכים אליו ומראים מאה ועשרה והוא לוקח את העשרה.

לאחר יותר משנה שכך ראינו כמה פעמים, אמרנו לחברותא שלנו: קשה לנו להאמין שכך אדם, שנים על גבי שנים, נשאר בדעתו לקחת את המטבע הקטן ולא השטר. באחד הימים התעכבנו בכותל ובסוף עמדנו לידו ואמרנו לו: שנה שלמה, אנו רואים אותך כמעט בכל יום, ותמיד סביבך אנשים באים ובודקים את האגדה והסיפור המסופר עליך, שאת המטבע הקטן תיקח ותשאיר את השטר. שאלנו אותו: כמה שנים

אתם מסתובבים פה ואוספים כסף, ענה: עשרים שנים, אמרנו לו: עשרים שנה אינך יודע מה השטר הגדול אשר משתלם לך יותר לקחת?, ענה ואמר לנו, כשחיוך גדול על פניו: ודאי שאני יודע מה השטר הגדול, אני אוסף שבע מאות שקלים או אלף שקלים ביום מן המטבעות, אם אני אקח שטר גדול, זה השטר האחרון שלי בחיים, מן המטבעות באים שטרות, אך כשאני אבין כלפי חוץ מה זה שטר, אותו שטר יהיה סוף פרנסתי.

הנה האדם הזה שמר עשרים שנה לא לחרוג בפעם אחת את הגבול, שהוא הגבול להובילו לתחילת סוף פרנסתו.

בכל פעם שאנו נזכרים וחושבים על מעשה הזה, לומדים אנו מוסר גדול מכמה כיוונים על החיים המורכבים, ועל העולם המורכב אשר בו אנו חיים, לכל אדם ולכל דבר יש את נקודת השבר, שצריך לשמור על הדבר המסויים לא לעבור בעניינים.

וכן בין אנשים. גם לאברהם אבינו, שהיה מגייר אנשים ומקרבם להקב"ה וזה היה כל חייהם של אברהם ושרה, היה קו שבר עם לוט, שלאחר שלוט עבר את הקו הזה, עם כל המסירות של אברהם לקרב אנשים, עמד ואמר בתוקף גדול: "הפרד נא מעלי", ולא עזר שום ענין לשנות את ההחלטה הזאת. וכן שרה לוקחת את בנו של אברהם, ישמעאל, לאחר שחצה את הגבול ומגרשת אותו למדבר למצב הקשה ביותר בלי רחמים, משום שחצה את הגבול.

וכך לאורך כל הדורות, דוד המלך מבקש משלמה שיהרוג את שמעי בן גרא, משום שחצה את הגבול. ולכל עניין של גבול שצריך למצוא אותו ולשמור עליו משני הצדדים לא להזדרז לפני הגבול ולא ללחוץ עד הגבול.

גבול / קדש עצמך במותר לך ובזה תינצל מן החטא

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם")שמות כא,א(.

דיני המשפטים פותחים בדיני עבד עברי הנמכר בידי בית דין, ונתנה התורה כח בידי בית הדין למכור את הגנב, כדי שיוכל לפרוע את חוב גניבתו.

לא בכדי פתחה התורה את דיני המשפטים, בדיני עבד עברי, ללמדנו, על הכח הנתון בידי חכמי ישראל, ומשפטי ה' אמת צדקו יחדיו, תורת ה' תמימה יחד עם הסיגים שקבעו חכמי ישראל. כי חכמת התורה עמוקה מי יכילנה, וירדו חכמים לסוף דעתו של אדם, שלפעמים קשה לו להשמר מן החטא, לכן כאשר דברי התורה ומשפטי ה' משתלבים יחד עם הדינים שקבעו חז"ל, ועם הסייגים וההרחקות שקבעו חכמים, אז צדקו הם יחדיו. כיון שאי אפשר לאדם להיות נבדל ומופרש מהרע ביום אחד ובשעה אחת, וצריך לזה עבודה ועמל גדולים ביותר. על כן, העצה להתחזק בזה היא, שיעשה

האדם לעצמו גדרים וסייגים כדי להתרחק מהרע, או אז לאחר שיגדור עצמו, שוב לא יכשל בעשיית רע או באהבת הרע.

כי הנה, עיקר ההליכה אחר הרע נובעת מתוך ההרגל והתדירות עם הרע, ומתוך ההרגל והקירבה סוף שיבוא האדם לעשות הרע בעצמו. ומשום כך אמרו חז"ל)אבות פ"א מ"ז(הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע, משום שעצם השכנות עם הרשע גורמת לאדם אט אט לנהוג במעשי רשע בעצמו, ואף על פי שהוא עצמו מעיקרו ויסודו הוא צדיק. אך כאשר האדם גודר את עצמו ועושה סייגים יוכל להמלט מעשיית הרע בעצמו.

וכשנתבונן בדברי חכמינו ז"ל, נראה עד כמה גדול כוחו של סייג להרחיק את האדם מן העבירה, דהנה נצטוינו בתורה במצוות כיסוי הדם)ויקרא יז,יג(: "ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר". וטעם המצוה כתבו הראשונים)בספר עיר מקלט בשם בעלי הנפש(שכידוע יש

איסור לאכול דם כי הדם הוא הנפש, ואמרו חז"ל)סיפרי יב,מב(רבי יהודה אומר, שהיו בני ישראל שטופים לאכול את הדם, לפיכך הוצרך לאמר)דברים יב,כג("רק חזק לבלתי אכול הדם". ומתוך החשש שמא כשהאדם יראה את הדם הולך לאיבוד ויבוא לאוכלו, על כן נצטוינו לכסות את הדם. ודוקא דם חיה ועוף שדמם דק, יש חשש שמא יבוא לאוכלו, ועל כן צריך לכסותו, אבל דם בהמות שהוא עבה וגס אין צורך לכסותו משום שבלאו הכי נפשו של אדם קצה בו.

נמצינו למדים, שאף על פי שבני ישראל היו להוטים אחרי אכילת דם, עד שהוצרך הקב"ה לצוות על איסור אכילתו בלשון תקיפה, ואמר: "רק חזק לבלתי אכול הדם", מכל מקום די בכיסוי הדם כדי למנוע את האדם מאכילתו. ולכאורה קשה, הלא האדם יוכל להסיר את העפר מעל גבי הדם ויאכלנו, ואם כן מה הועילה התקנה. אלא מוכח מזאת, שכאשר האדם עושה לעצמו סייג, ואפילו שהוא מעשה קטן ומועט, בכל זאת מועיל הדבר כדי שלא יבוא לעשות את גוף האיסור.

אך אם האדם לא יעשה מעשה, ולא ישים לעצמו גדר וסייג יכול לבוא לידי חטא, שהרי נפסק להלכה בשולחן ערוך)יו"ד סימן כח ס"י סי"א(, כיסה הרוח את הדם בעפר

פטור מלכסותו, ואם חזר ונתגלה חייב לכסות. אבל אם הוא עצמו כיסהו, ונתגלה מעצמו אינו חייב לכסותו פעם אחרת. ואפשר לבאר את ההבדל בין שני המקרים, שכאשר עשה האדם בעצמו את מעשה כיסוי הדם, כבר קבע בעצמו סייג והרחקה

מן הדם, ולכן גם אם חזר הדם ונתגלה אין צריך לחזור ולכסותו, כיון שמכל מקום כבר פעל האדם בעצמו את הפעולה הנצרכת. אבל אם נתכסה הדם ע"י הרוח, וחזר ונתגלה, צריך לחזור שנית ולכסותו, שהרי כעת הדם עומד גלוי ואפשר שיתגבר עליו יצרו ויבוא לאוכלו, שהרי לא עשה בעצמו סיג וגדר למנוע מעצמו את אכילת הדם, משום כך צריך לחזור ולכסותו בשנית כדינו.

ועל פי זה יובן מה שנפסק להלכה בשולחן ערוך)או"ח סימן קפ ס"ה(שנוהגים לכסות הסכין בשעת ברכת המזון, ונהגו שלא לכסותו בשבת ויום טוב. ומובא בבית יוסף)שם(טעם לדבר בשם רבינו שמחה, משום שפעם אדם אחד כשהיה מברך ברכת המזון והגיע לבונה ירושלים נזכר בחורבן הבית ומרוב צערו נטל הסכין ותקע בבטנו, ומשום כך נהגו לסלק הסכין בשעת ברכת המזון. ולכאורה מה יועיל כיסוי או סילוק הסכין מעל השולחן, הלא אם האדם יצטער כל כך בשעת הברכה מי יעצור בעדו מלקחת הסכין ולסכן את עצמו, ואם יש בדעתו לעשות את המעשה ילך ויקח את הסכין ממקום שהניחו שם. אלא למדים אנו, שכאשר עושה האדם סייג לעצמו, וגורם לעצמו עצירה או שהייה, ואפילו שהיא קטנה ומועטת, בכ"ז יש בכח אותו סייג או מעצור להניא אותו מלעשות את הדבר או המעשה שאינם ראויים על פי הדין והיושר לעשותם.

וכעין זאת מצאנו עוד במה שאמרו חז"ל)מנחות מד,א(השוכר בית בחוצה לארץ כל שלושים יום פטור ממזוזה, אבל השוכר בית בארץ ישראל עושה מזוזה לאלתר מפני ישוב ארץ ישראל. וכתב רש"י, משום ישוב ארץ ישראל דלאחר שקבעה שוב אינו נוטלה משם אפי' יוצא ממנה. הילכך בקושי יוצא ממנה מפני טורח מזוזה אחרת. ואפילו יוצא ממנה ישכרנה אחר מהרה כשימצאנה מזומנת במזוזה, ונמצאת ארץ ישראל מיושבת.

הרי לנו כמה גדול כוחו של סייג, שמאחר שקבע מזוזה באותו בית, מחמת כן ימנע לעבור לחוץ לארץ ללכת לדור במקום שליבו חפץ, ואע"פ שטרחה מועטת היא. אלא מכיון שהניח מזוזה בפתח הבית, גילו לנו חז"ל שבזה הוא כבר עשה מעשה של קביעות דירה בארץ ישראל, כיון שיהיה קשה לו לעזוב את דירתו, מחמת הטרחה המועטת שיש לו לטרוח בקביעות המזוזה.

מזה נלמד להוסיף לקח, ולקדש עצמנו במותר לנו, ולגדור ולעשות סייגים ומשמרת למשמרת, ובזה ניצל מן החטא ומכל דבר רע. וכאשר האדם עושה לעצמו סייג ומשמרת גם שאינו מחוייב בה, בזה הוא מכניס את עצמו בכלל אוהבי ה' ששונאים את הרע ומתרחקים ממנו בתכלית הריחוק, ועל ידי כך יקבל סיעתא דשמיא מיוחדת להנצל מכל רע, ולדעת לכוון לאמיתה של תורה, ללכת בדרך האמיתית העולה בית

אל.

גזירה / ותשובה ותפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזרה

כאשר חס ושלום רע יורד לעולם, חייב הרע הזה להיתפס בדבר מסוים ולכן, התפילה והבקשה מהקב"ה, שהרע לא ירד לעולם וזה אשר אומרים בימים הנוראים: "לעולם ה' דברך ניצב בשמים".

כי אם הרע יורד, יכול גם צדיק וטוב, להיתפס ברע הזה.

ועל פי זה יובן, מה שנאמר בפרשת השבוע פרשת עקב: "והסיר ה' ממך כל חולי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך ונתנם בכל שונאך".

ועלתה בדעתנו קושיה: מהו ונתנם בכל שונאך? וכי לא די לנו בזה, שלא ישים את המחלות על ישראל? די לנו שנהיה בריאים ושלמים, מדוע ההבטחה היא שהמחלות והרע ילכו לשונאים, וכי נקמה אנו צריכים?! א-ל נקמות ה', אנו לא נבקש שום נקמה, ה' יעשה את אשר חפץ?! אלא, נבאר ונאמר יסוד גדול: כשמידת הדין והפורענות, שולטת בעולם אין היא שוקטת עד שבא הדין לידי מיצוי וכל זמן שלא מוצתה, הרי הוא עומד ומקטרג ותובע את התגשמותו בעולם. ולכן, הקב"ה ברוב רחמיו הגדולים, מחליף את מידת הדין מישראל ונותנה על אומות העולם ובזה, הוא משקיט את מידת הדין וממלא את תביעתה.

וזה אשר נאמר "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזרה".

מהו מעבירים? לא כתוב מבטלים אלא מעבירים, מה הפרוש מעבירים? אלא כדברינו, מידת הדין חייבת לבוא לידי מיצוי ותשובה ותפילה וצדקה, גורמים לה לעבור מהאיש הטוב אל הרע, מהיהודי אל הגוי, וזה אשר אמר רבי נחוניא בן הקנה: כל המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ וכל הפורק ממנו עול תורה, נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ.

וכך מצאנו אצל אברהם אבינו "וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו". וצריך להקשות: מה כל ההתאמצות של אברהם אבינו להקריב איל, הרי הקב"ה אמר לו: "אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה"? אלא, היה חייב משהו תמורת יצחק, מידת הדין עמדה ודרשה חלופה ולכן האיל, הוא החלופה ואברהם לא נחה דעתו עד אשר הקריב את החלופה והרגיע את מידת הדין. וכך מובא בילקוט: רבי אלעזר הלך לבית הכסא ומידת הדין הייתה מתוחה עליו ונחש היה בבית הכיסא להכישו ובא רומאי גוי ודרש מרבי אלעזר להיכנס לפניו, נתן לו רבי אלעזר. הנחש, אשר היה מכוון להכיש את רבי אלעזר, הכיש את הרומאי והרומאי מת. כשראה רבי אלעזר את הדבר הזה עמד ואמר:

"ואתן אדם תחתיך".
לכן, ידע האדם שכל קללה וכל קטרוג וכל רע אשר יורד לעולם, יכול להתפס אף בקרוביו ואף באוהביו, לכן בפיו וליבו תמיד יבקש לרחמים ולחסדים ולא חס ושלום קיטרוגים ועונשים, משום שאין ביטחון ברע.
ועוד צריך לידע האדם, שלפעמים נכתב שירד הרע ומידת הדין, חייבת להיתפס באדם ועל ידי מצוות ומעשים טובים האדם ממתק מעונשים קשים, לדברים יותר קלים, כמו שאמר דוד המלך בתהילים "ארוממך ה' כי דיליתני ולא שימחת אויבי לי" אומר דוד: אני מודה לך, משבח אותך, מהלל ומקלס, כי דיליתני, עשית אותי דל, עני, משום שזה תמורה, "ולא שימחת אויבי לי", ממות ומדברים יותר קשים.
כשמידת הדין יורדת היא חייבת להתפס באדם. טוב יותר שתתפס בממון, או בדברים פחות חשובים מן החיים. ויובן חז"ל שאומרים: סנדקאות מעשירה, פירוש: מי שיושב סנדק זוכה לעשירות והנה כשנתבונן, כמה פעמים ישבו אנשים סנדק ולא התעשרו? היכן ההבטחה שסנדקאות מעשירה? אלא, באמת סנדקאות מעשירה אך לפעמים נגזר על האדם מוות או אסונות קשים לו ולבני ביתו והקב"ה, לוקח את העושר אשר כעת צריך להתעשר בזכות הסנדקאות ופודה את זה לחיי האדם.
וכך גם יובן עניין "עשר בכדי שתתעשר", הקב"ה נותן הבטחה, כל מי שיעשר את כספו יתעשר ופעם יחידה בתורה הקב"ה מבקש: "ובחנוני נא בזאת", והנה כמה אנשים עישרו ולא התעשרו והיכן הבטחת הקב"ה? אלא, וודאי כל מה שאמר הקב"ה, שריר, בריר וקיים, אך אסון חמור מזה, היה צריך לבוא עליהם והקב"ה פודה את מידת הדין מאסון חמור וקשה לממון.

גזירה / ביטולה

יש מצוה גדולה להרבות בכבוד שמים ולהרבות בזיכוי הרבים, בכל יום ובכל רגע. ולכן נשתדל לתקן עולם במלכות שדי, בשבוע הבא לקראתנו, לחזק כמה שיותר יהודים לקבל עליהם להקפיד לקיים את מצוות הנחת תפילין. התפילין הם הקשר שלנו להקב"ה, ורבי שמעון בר יוחאי אומר מי שלא לובש תפילין, הריהו מפושעי ישראל. וכאשר מזכים אנו יהודים להניח תפילין, גורמים לעוד יהודי להיות בקשר עם הקב"ה, ואנו כאדם אשר מחזיר למלך את בנו האבוד.
לפני כתשע שנים זכינו לחזק את ענין התפילין, וראינו ישועה גדולה מאוד. וזו פעם ראשונה שאנו מספרים ואומרים דבר זה, כשעברנו לישיבה החדשה באשדוד, הבנין אשר נבנה בצער ויגון ורדיפה רבה אשר עברה הישיבה באותם ימים. היה בליבנו שמחה מרובה, ערב ראש השנה היה, ובליבנו הרגשנו מזמור שיר חנוכת הבית לדוד,

אך באותו לילה חלמנו שאחד מבני הקהילה הקדושה, בנו נדרס ומת חס ושלום, וקמנו בצער גדול ביותר, יצאנו מהבית והלכנו לירושלים שלושה ימים בבכי ויגון ותפילה להקב"ה לבטל הגזירה. ואז קיבלנו על עצמנו מצוה לקנות אלף תפילין שבזכות מצוה זו ה' ימתיק את הגזירה וחזרנו לביתנו ובליבנו הרגשנו שהגזירה הומתקה. "דע מה למעלה ממך", תרגיש ממך, בלבך.

אחרי ששבנו לביתנו, בכמה שעות באו תלמידים דופקים בבהלה בדלת, אחד מן האברכים הצדיקים של הישיבה, שהיום הוא אחד מן הרבנים בשובה ישראל אהוב מאוד עלינו וחביב, בנו בן כמה ימים נפל מן המיטה או דבר אחר, והוא בלי הכרה בסכנת חיים וכו'. היה בהלה גדולה אצל כל בני קהילת קודש שובה ישראל, אך עין במר בוכה ולב שמח, ידענו בליבנו שישועת ה' כהרף עין, והבן יקום ויהיה בריא, על אף כל הדיבורים של הרופאים, ויודעים אנו בברור שזו המצוה שמיתקה את הדינים. אף אנו בשבוע זה, נחזק מצות תפילין בכל מקום ומקום, ואף שאלו ימי דין, אנו נמתק הדין על ידי מצוות יומיות בכלליות ובשותפות. וכך, ברגע שכל אחד מבני החבורה זיכה יהודי בתפילין, הזכות תעמוד על כולנו יחד.

גלות / לא להתייאש

"על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזוכרנו את ציון על ערבים בתוכה תלינו כינורותינו"

בני ישראל, כשהיו בגלות בבל, הלכו לבכות בנהרות בבל וצריך להקשות: מדוע רק בנהרות הלכו לבכות? מדוע לא בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בכל קיבוץ יהודי? מה מיוחד בבכי בנהר?

ועוד, מה הלשון "תלינו כינורותינו"? ואפשר לפרש ולומר, כשיש לאדם צרה או כאב, מחפש חבר עם כאב דומה ושניהם יחד, מנחמים איש את רעהו וכאשר ימצא האדם, חבר, אשר נשא בצרה הזו, שנים רבות לפניו ועמד והחזיק מעמד נחמתו גודלת. עפ"י דברים אלה, נפרש ונאמר: אמרו חז"ל "שפכי כמים ליבך, נוכח פני ה'". ידוע, שבשעה שסיים שלמה המלך לבנות את בית המקדש, באותו לילה, נשא לאישה את בתיה בת פרעה ובאותו לילה, עמד מלאך ונעץ קיסם גדול בים ושם נבנתה רומי. ואמרו חז"ל: מלא החרבה בשעה שרומי בנויה, ירושלים חרבה ובשעה שרומי בנויה ירושלים חרבה. וידוע, שכמות הים אשר נבראה בבריאת העולם היא כמות, אשר כך הייתה צריכה להישאר עד ביאת משיח צדקנו, אך כאשר נבנתה רומי ונוצר האי הזה בעולם, הוקטנה כמות המים בעולם, משום שרומי נבנתה בלב ים על המים.

אם כך, המים נחסרו מבניינה של רומי, והמים עומדים ובוכים ומתפללים לפני

הקב"ה, שטבעם המקורי יחזור לקדמותו ומתי יחזור לקדמותו? בשעה שירושלים תיבנה כמו שאמרנו אם בנויה ירושלים רומי חרבה.
אם כך, המים בוכים ומתפללים על בניית בית מקדשנו לכן, "על נהרות בבל"- היהודים בשעת הגולה, הלכו לחפש חבר, שותף לצרה על חורבן הבית ומיהו החבר ומיהו השותף אשר יזעק עימם ויתפלל על בניין בית המקדש? זה הנהרות והימים ולכן "על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזוכרנו את ציון"
ונמשיך וננסה לבאר ולומר, עד כמה אמונתינו בהקב"ה צריכה להיות חזקה והביטחון אסור שיתערער, באף צרה אשר באה על האדם.
ידוע, שעמד מלך בבל - אחרי שכל הגולים הגיעו לבבל וביקש מן הלוויים "שירו לנו משיר ציון"- עמד ודרש מהם, לשיר לכבודו את השירים והמנגינות, אשר היו אומרים הלויים בבית המקדש. עמדו הלויים ואמרו: איך נעשה הרעה הגדולה הזאת לאלוקים ונשיר לרשע זה את שיר שהיו הלויים אומרים בבית המקדש?
עמדו חלק מרובה מן הלויים ולקחו את בהונות אצבעותיהם ונשכו בשיניהם בכל כוחם ותלשו לעצמם את בהונות אצבעותיהם ועמדו לפני מלך בבל ואמרו: איך נשיר אין לנו אצבעות? המדרש מספר, עמד המלך וחמתו בערה בו והרג ושפך את דם רוב הלוים אשר עשו זאת.
מסופר שהשרידים, אשר נשארו כשנבנה בית שני, עמדו וביקשו לנגן את שיר ה' בבית שני
עמדו חכמי ישראל ואסרו עליהם, משום שמחוסר איבר, אסור לבוא בבית המקדש, לא לנגן ולשיר את שיר ה'.
עמדו הלויים והתלוננו ואמרו: אצבע זו חסרה על מסירות נפש, שמסרנו ותלשנו אצבעותינו ענו חכמי ישראל ואמרו להם: היה אסור לכם לפגוע בעצמכם, הייתם צריכים להישאר שלמים ולא להזיק לעצמכם!
וזה יסוד גדול אשר צריך האדם לדעת, כל צרה אשר תבוא, יבוא איתן וחזק, סופה לחלוף ולעבור; לא יזיק לעצמו, לא יצער את עצמו, יחכה לזמן הקשה, אשר יחלוף וכך, כשבאה על האדם צרה, לא יתייאש וירים את ידיו וזה מה שאמר הפסוק "על ערבים בתוכה תלינו כינורותינו" החכמים והצדיקים, כשבא החורבן לא זרקו את הכינורות והתייאשו, אלא רק תלו את הכינור וחיכו שהזמן הקשה יעבור וכשיעבור, יקחו שוב, את הכינור וישירו את שיר ה'.
כך האדם, כשקשה בעסקיו, לא יסגור את הדלת יקח את המפתח וישליכו לים, כשחורף מסתיים, אל תשליך את המעיל ובגדי החורף, תשמור אותם לחורף הבא;

תלינו כינורותינו, לא זרקנו, רק תלינו וחיכנו לימי שמחה, אשר בוא יבואו לעם ישראל.

גשמיות / המטרה צריכה להיות לשם שמים

סוף מעשה במחשבה תחילה! יחשוב האדם בדעתו, שכל רע וחוסר הגינות, אשר נוהג, הפנקס פתוח והיד רושמת ועל הכל, יביא אלוקים במשפט ואף, פעמים רבות, משלם האדם, כפל כפליים על מעשיו.

וידוע המעשה, על מלך גדול, ששלח את עבדו, לקנות לו דג. העבד העצל, קנה דג מבלי לבדוק את טיבו, והדג היה, מקולקל והעלה ריחו. כשהביא הדג, בפני המלך, כעס המלך כעס גדול, ונתן לו עונש, עם שלוש אפשרויות לבחור: או לאכול את הדג המקולקל, או לשלם מאה דינרים לקופת המלך, או ללקות מאה מכות. חשב העבד, מה משתלם לי ביותר והחליט, ללקות את המאה מכות; זה הנוח והטוב לו לעת הזאת. ביקש את זה העונש.

בא שליחי המלך והחלו להכותו; מכה, 10 מכות, 30 מכות, 50 מכות, כשהגיעו ל- 80 , גופו לא עמד בכך וצעק חמס. ביקש מהמלך, לשנות את עונשו וליתן לו, לאכול מן הדג המקולקל. התחיל לאכול, אכל 10 אחוזים, 30 אחוזים, כשהגיע ל- 80 אחוזים מן הדג לא עמד בכך, וצערו, היה צער גדול. עמד וביקש מן המלך, לשלם את המאה דינרים, אם כך, מה היה בסופו של זה, גם לקה, גם אכל, וגם שילם.

וכך, עונשם של כל הרשעים: פרעה, לקה, שילם בממונו ואף, שיחרר את בני ישראל ממצרים וכן, כל עושי עוולה, מימות בראשית, לקו, אכלו את החרפה ובסוף אף שילמו.

לכן, כשנכנס אדם, לכל דבר בחיים, ישים מול עיניו את הצדק והיושר האמיתי. לא הצדק והיושר, אשר נוח לו, אשר טוב לו לספר ולומר, לאנשי ביתו ולחבר מרעיו, אלא היושר והצדק האמיתי, אשר אותו יצטרך לעמוד, לפני כיסא הכבוד ולהתמודד עימו. וכאשר אדם, רואה את הקב"ה מול עיניו וכל מעשיו לשם שמיים, גם בדברים, שכביכול הם להנאתו או לטובתו, אך מטרתו לגדל את שמו יתברך, ודברים אלו, הם רק להחיות את נפשו, אף עליהם, יקבל שכר מאיתו יתברך.

וידוע, המובא בדברי חז"ל, איש בעל תאווה של אכילה ושתייה, עלה לישיבה של מעלה לפני בית דין הצדק בשמיים ונשמתו פחדה מאוד מן הדין. מחוץ לבית דינו של הקב"ה, נשמתו שמעה משפט, אשר הקב"ה וביו"ד הצדק שופטים אדם. וכך שומעת אותה הנשמה: הקב"ה שואל: באיזה שעה קמת? אומרת הנשמה הנשמטת: בשעה פלונית, הקב"ה שואל: כמה זמן למדת תורה? הנשמה עונה. הקב"ה שואל: כמה זמן אכלת? כמה זמן שתית? כמה זמן ישנת? בסיום השאלות, שומעת הנשמה,

מעבר לדלת, על מה שקמת מוקדם להתפלל, כך וכך שכר מרובה ; על מה שאכלת, כך וכך שכר מעולה; על מה ששתית, אף שכר גדול; על מה שישנת, גם כן שכר מעולה. הנשמה שעמדה בחוץ וידעה, שאין בה תורה ומצוות, אלא, רק אכילה ושתייה וגשמיות, שמחה מאוד; אמרה לעצמה, הנה הקב"ה, נותן שכר מרובה, על אכילה ושתיה ושינה, אני הרביתי במעשים אלה, בוודאי, שכרי ישגה מאוד.

הגיע תורה, להדיין ולהישפט, בפני הקב"ה - הקב"ה שואל: מה היו מעשיך? מספרת הנשמה: כל היום אכלתי, כל היום שתיתי, כל היום ישנתי. כשסיימה, משפטה היה, מר ורע וגורלה עדי אובד. התקוממה הנשמה, מדוע הקודם, על אכילה ושתיה קיבל שכר ואני, על אכילה ושתיה ענוש נענשת?! ענו לה מן השמים: הנשמה הקודמת, התפללה, עשתה מעשים טובים והאכילה והשתיה וההנאות הגשמיות, היו לחזק ולהתחזק היו להבריא את הגוף, להמשך המעשים הטובים, אצלך הכל בנוי על הנאות, הוללות, אכילה ושתיה, בריקנות ולכן, את מיורדי דומה.

כך ידע האדם, אפשר לאכול, אפשר לשתות, אפשר לשמוח, אך שהעיקר יהיה עבודת ה', מעשים טובים אהבת חינם ויושר ואמת, נר לרגלי האדם, ולא, ישלם את כל הרע, יחדיו ואויה לו ואויה לנפשו.

אות ד

דאגה / מרבה נכסים מרבה דאגה

צריך ללמוד יסוד גדול, שככל שהאדם רודף אחרי המותרות והתאווה, מתרחק הוא מן השמחה ומן האושר.

ידוע המעשה בקיסר גדול, אשר נפל לעצבות וליגון גדול, וכאשר האדם, נותן לעצמו ליפול בייאוש, זה הבור הגדול בלי תחתית, אשר בלי להרגיש מאבד האדם את עצמו ואת אוהביו וחבריו ובני משפחתו. ואותו קיסר כך קרה לו, איבד כל אשר לו והוא נשאר במצולות הייאוש. עמדו קרוביו בצער גדול וחשבו איך אפשר לעזור לו לצאת ממצבו, הלכו לכל הרופאים המומחים ולחכמים הגדולים וכל עזרה, לא עזרה להצילו.

באחד הימים, אחד מבני משפחת הקיסר, הכיר יהודי חכם וירא שמים, אשר מתוך השיחה ראה שמבין גדול הוא בכל ענין, עמד ושאל על הקיסר אשר מיום ליום, אבד להם ואם יש עצה טובה ליתן לו או תרופה לצערו? ענה היהודי החכם: אם ימצאו בגד של אדם, אשר אין לו שום דאגה ושום צער והקיסר ילבש את הבגד הזה, כל מחלתו תעבור ומיד יתרפא ממחלתו.

מיד, רצו כל השלוחים בדבר הקיסר למצוא בגד של אדם נטול דאגות; הלכו אל

הנשיא וביקשו ממנו את כותנתו, אמר להם הנשיא: אין אדם דואג יותר ממני, בכל יום מחשבותיי על ענייני המדינה ודאגותיי גדולות וחיי אינם חיים; הלכו לעשירים, כל עשיר ענה ואמר על דאגותיו, על צרותיו המרובות, על לילות בלי שינה מלאים בצער ודאגה; הלכו לכל יושבי הממלכה ולא מצאו אדם בלי דאגות.

בתוך כל חיפושם, אחרי אדם נטול דאגות ושמח, הגיעו אל מחוץ לעיר, למקום אשר נאסף לשם כל האשפה של העיר כולה. ושם, מצאו משפחה, אשר גרה בתוך האשפה, וראו את בעל המשפחה אדם שנראה שמח מאוד. החלו לשאול אותו על חייו, עמד וסיפר להם שהוא האדם השמח ביותר שיש בעולם, הקב"ה חנן אותו באישה צדיקה, שמחה ומשמחת שכל היום, כל אשר לה להטיב עימו; אוכלים הם מצדקות אשר אנשים טובים נותנים להם והשמחה מנת חלקם.

שמחו אנשי הקיסר, הנה מצאנו את האיש השמח בעולם, אשר אין לו שום דאגה ובוודאי פה טמונה ישועת אדונינו הקיסר. עמדו ואמרו לו: הנה מזלך זרח ואתה עומד להפוך לאיש עשיר גדול ולא תדע יותר חיים במקום שפל כזה, אך אנו צריכים ממך דבר אחד, את הכותונת שלך, בכדי שהמלך ילבש וכל צערו יעבור לו. עמד האדם ואמר להם, אין לי כותונת ואין לי בגד, אילו היה לי בגד, היה לי דאגות רבות, איך לכבס אותו ומה יהיה אם יקרע לי וכו', אין לי כלום לכן אין לי שום דאגה!

וזה יסוד גדול: 'מרבה נכסים מרבה דאגה'.

גם אם ה' חנן אותך בדבר מסוים, אל תעשה את הדבר הזה חלק ממך, תשמח בו, תודה להקב"ה על אשר נתן לך, אך אם תתחיל כל היום לשקול אותו ולמדוד אותו, הדבר הטוב הזה, מדבר טוב, נהפך לדבר קשה ודבר כואב ביותר, ובשביל הדבר הטוב הזה, אשר חיכית לו שנים רבות ורצית אותו מאוד, כשקיבלת אותו זה היה בעוכריך ובגללו איבדת את הכל.

וזה עומק דברי חז"ל מי שיש לו מנה רוצה מאתיים. ומצאנו אצל רבי הקדוש, רבי יהודה הנשיא, אשר היה עשיר מופלג ועושרו וגדלותו נרשמו בספר דברי הימים, מהעשירים הגדולים אשר היו בכל עת ובכל זמן ולפני מותו, עמד והרים את עשר אצבעותיו לשמים ואמר, כל חיי לא נהנתי מהעולם הזה כאצבע קטנה. רבי לא הכניס את העושר להיות חלק מחייו, הכל היה סביבו, ה' נתן, שמח בזה שמחה גדולה, אך גם אם לא היה, גם היה שמח ומודה לה'.

אסור שהטוב והעושר יהיה חלק ממך.

וזה הסוד של הפורים, שלכן צריך לשתות יין, עד אשר לא ידע בין ארור המן, לברוך מרדכי, משום שברגע שהאדם מתחיל לחשוב ומפעיל את דעתו ומכניס את

הדברים להיות חלק ממנו, אי אפשר שתהיה שמחה לאותו אדם בשום ענין. ולכן, רואים אנו כל אותם אנשים, אשר חיים את ההנאות ואת העולם הזה, חייהם אינם חיים, כאמור בכתוב)קהלת ה,ט(: "אוהב כסף לא ישבע כסף".

נשתדל לעבוד על עצמנו בימים האלו, אשר השמחה יורדת מן השמים, ורק צריך לפקוח את העיניים, ולראות שגם ברע יש טוב, ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולתקן את נפשנו, את ראייתנו לחיים, אשר מתוכנו כל הטעויות והעיוותים והצער אשר עוברים. כאשר נסדר את דעתינו, הרבה דברים יוקלו עלינו.

דאגה / הדאגה אינה פתרון לבעיות

אפשר למצוא לימוד מוסר גדול, אחרי אשר מתבוננים ביעקב אבינו ע"ה, שמיום עומדו על דעתו עובר ניסיונות קשים ומרים, עשו נלחם בו בכל כוחו ושולח את בנו, אליפז, לשפוך את דמו ולהורגו, וכפשרה, אליפז, לוקח את כל ממונו של יעקב ומשאיר את יעקב ערום ועריה עם מקל, ועל אותו מקל אומר יעקב)בראשית לב,יא(: "כי במקלי עברתי את הירדן הזה". ממשיך יעקב ומגיע לבית לבן, לבן סמל השקר, סמל חוסר היושר, כל דיבורו וכל מעשיו שקר הם, ומשנה ומחליף את משכורתו של יעקב, מחליף את רחל ולאה וכל דבר של חוסר יושר, ומנגד עומד ועושה יעקב אבינו, עובד בכל כוחו, ביושר ונאמנות וכל רגע, אינו יודע מאיפה תצמח, או תבוא הצרה הבאה. הדבר הרע שלבן עומד לעשות לו בממונו, או בנפשו, או במשפחתו, או עם ילדיו ובכל העת הזאת, מרחפת מעל יעקב אבינו סכנה קיומית, שעשו יבוא עם חייליו ויהרוג אותו ואת בני משפחתו, כקנאה, כנקמה, כשנאה ובכל הצער הגדול הזה והדאגה, יעקב אבינו עומד בתעוזת נפש עצומה ובונה את שבטי י-ה עדות לישראל.

בנים קדושים וצדיקים, לא נולדים ונוצרים ונבנים, בלי השקעה, בלי עמל, בלי תפילה, בלי חינוך; יעקב השקיע את כל כוחותיו שיצא ממנו לוי, שהם משפחת הכהונה; יהודה, שהוא משפחת המלוכה; יששכר, סמל התורה; יוסף, סמל קדושת הברית, דברים אלו נבנו על ידי עמל עצום של אבא קדוש, יעקב אבינו ואמהות קדושות, אשר מסרו את נפשם על חינוך שבטי י-ה עדות לישראל. יעקב הוא השורש של עם ישראל, עם ישראל נקרא ישראל על שם יעקב שהמלאך אמר לו "לא יקרא שמך יעקב אלא ישראל".

והנה, לימוד מוסר גדול, לכל אחד מאיתנו כמה צרות וקשיים ובעיות יש לנו בפרנסה, וכן, כל צער שאדם יעלה בדעתו, נסתכל כמה זמן עובר לנו ריק, אשר עצורים מלעשות את אשר צריך לעשות, וכל כוחנו הולך לריק, לדאגות לשווא, אשר לא מעלות מאומה ולא פותרות אף בעיה.

אם הדאגה והפחד היו פותרים אף בעיה אחת בחיים, היינו צריכים כל היום לדאוג ולפחד בכדי שיפתרו הבעיות, אך דאגה ופחד לא פותרים שום בעיה, ההיפך הם רק מתישים כוחו של האדם, שוברים את רוחו ומערערים את יכולותיו, ומביאים את האדם, לשבר נפשי אשר מי ישורנו.

לכן, חובה גמורה על כל יהודי ויהודי, לשים את כל פחדיו, דאגותיו, בפינה מסויימת ולא לערבב אותם עם כל חייו, ללמוד מיעקב אבינו עם כל הפחד הגדול שהיה לו על בניו, שלא יתקלקלו ממשפחת לבן הרמאי, סכנות החיים אשר עבר בתור רועה צאן ולכל מה שמנינו לעיל, עומד איתן, שקול, יציב בדעתו וכל עניין במקומו ולא מערבב את הדברים ונופל ברוחו.

"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון". אמרנו כמה פעמים, האדם צריך לשים בדעתו, כמו ארון עם מגירות, בכל מגירה ישים עניין אחד מחייו, מגירה אחת לפרנסה, מגירה לחינוך הבנים, מגירה אחת לבריאות ולא יערבב הכל יחד, וכל עת שרוצה לחשוב על הפרנסה, יפתח המגרה ויחשוב וידאג על הפרנסה, יסיים יכניס את עניין הפרנסה למגירה, יסגור ויעבור למגירה של הבריאות וכן הלאה, בכל עניין ועניין בחייו, וכך ישאר שקול, בריא בנפשו, בריא ברוחו ויהיה אדם שחושב בצורה ישרה ונכונה.

דמיונות / עולם הדמיון יכול להביא לידי הרס

מסופר על אדם, אשר מעולם לא נתן אף פרוטה לצדקה וכל אשר היה לו, היה שומר בכל כוחו ואף, לילדיו לא נתן מאומה וילדיו היו כעניים פושטי יד, בכדי להתפרנס, הגיע יום מותו ובניו, ברגע אחד, קיבלו את כל כספו, עושר מרובה ביותר. כאשר התחילו לתכנן את הלוויה, ידעו בניו שלא יהיה אדם אשר ירצה להתעסק, לא בקבורתו, לא ברחיצת גופו ולא בהספדים. מיד, שלחו שליח לראש הקברנים, עם סכום נכבד מאוד, אשר ייתנו וכן, לראש הרוחצים, אשר רק לו, הבטיחו דורון מרובה ולראש המספידים הבטיחו תשורה מרובה מאוד. מיד הגיעו אנשי חברה קדישא לטפל בנפטר, בבית החיים, התחילו לחפור את הקבר וראש המספידים התחיל להכין את ההספד אך בליבם של כולם, היה המחשבה על הממון הרב, אשר תיכף יקבלו; הקברן, חשב איפה ישקיע את הכסף החדש, אשר מגיע לו; הרוחץ דמיין בנפשו את הבית החדש, אשר ירכוש, אך הגדיל לעשות ראש המספידים, אשר בדעתו, כבר חילק את הנדוניה לבנותיו.

אך פתאום, האנשים, אשר התעסקו עם הגופה מסתכלים ורואים שהנה הוא זז והנה פתאום קם ועומד על רגליו, הזדעזעו כולם ותוך כמה רגעים, הבין הנפטר שקם לתחיה, על הכסף אשר הבטיחו לכולם ובכעס גדול, שלח שליח שאיננו נותן מאומה

לשום אדם והננו חי וקיים. ראש המספידים המיואש, בצער גדול, אשר כל חלומותיו נגנזו, לא האמין ורצה לראות בעיניו שפלוני קם לתחיה. הלך לביתו, עצוב ומיואש והנה מול עיניו רואה, את העשיר הקמצן, עומד וצועק ורודה בכולם ומיואש ומדוכא שב לביתו.

בדרך חזרתו לביתו פגש בחסיד, ירא ה' אשר ראהו עצוב ומדוכא, שאלו: מדוע רעות פניו? סיפר לו ראש המספידים, על אותו עשיר קמצן, שמרוב אהבתו לממון, אף שמת ועלה לשמים ושמע על בניו, אשר נתנו ממונו, לא יכל וחזר לעולם הזה. אמר לו החסיד, קח יסוד ושים אותו נר מול עינך: כל דבר בחיים, אשר אינו בידך והוא בגדר הבטחה ובכל גדר שהוא, הוא כחלום ועד הרגע שאין זה בידך, אינו שלך!

וזהו יסוד גדול בחיינו, כמה מכשולים גדולים נגרמים לאדם, אשר חושב מחשבות ומדמיין דמיונות, בדברים שעדיין אינם בידו?! כמה נזקים קשים וכמה חורבן, נגרם לעולם בשנים האחרונות, כאשר אנשים חשבו שגדולתם גדולה ועושרם רב, אך כלום לא היה בידם הכל היה בגדר חלום?! כאשר אדם נכנס לעולם הדמיון, אין דבר מסוכן יותר מלחיות בעולם הדמיון, אדם מאבד את כל אשר לו ומאבד את כל קרוביו ונהיה בעל מחלוקת ומסוכסך עם כולם, משום שהוא חי בחלום, חברו או בני ביתו, חושבים במציאות ואז החלום והמציאות מתנגשים ולעולם זה לא יכול להסתדר וכן, אף אם בני ביתו או קרוביו חיים בחלום - חלום עם חלום ועוד חלום, חורבן גדול יוצא מדבר כזה!

צריך האדם לדעת, שהמחשבות, זה כמו כביש שנוסע וכל מעצור גורם נזק איום, זה כמו כביש, אשר עצירה פתאומית, גורמת תאונת שרשרת, של מכונית על גב מכונית ועוד מכונית. כך המחשבה, כאשר עוצרים במחשבה אחת ונכנסים לעולם הדמיון, מוביל הדבר למעצור מאחורה של מחשבה על גבי מחשבה ועוד מחשבה וכך, נכנס האדם לעצבות ולדכדוך ואינו יודע ומבין מה קרה עם נפשו. לכן, נלחם עם עצמנו לחיות את המציאות ואל לנו ליפול לעולם הדמיון ומה שבידנו, זה מתנת ה', אשר נתן לנו, נשמח בדבר ונודה לה' על אשר זכינו.

בשנים האחרונות, אנו משתדלים להתעמק במה שקורה ומבינים, שדבר זה הוא מהבעיות הקשות של הדור הזה וצריך, רפואת הנפש לרפא חולי זה, וב-"רפאינו ה' ונרפא", נכוון להקב"ה, שירפא אותנו מחולי הדמיון.

דרך / דרך נכונה

כתוב)בראשית כו,כ-כב("ויריבו רועי גרר עם רועי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו. ויחפרו באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה. ויעתק משם ויחפור באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחובות ויאמר כי עתה

הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ.
הנה, מצאנו כי שלושה בארות חפר יצחק אבינו, עשק שטנה ורחובות; שלושה בארות אלו מסמנות שלשה תקופות בחיי האדם, בתחילה שאדם מתחיל את חייו, עשק, היצר הרע מנסה לעשוק אותו, היצר נמצא בכוחותיו החזקים, מערער את האדם ומנסה להוליכו לדרכים רעות; שלב שני בחיי האדם, שטנה, אדם מצליח ובונה מעמד כלשהו בחייו, והנה, באה השטנה, שאנשים רעים קמים שמנסים להזיק להפריע לו ולצערו, אך כאשר אדם יודע איך לנהוג "ויעתק משם", יודע בחכמה, איך להתרחק ולעבור את שני השלבים האלה בחיים, מגיע לשלב רחובות, כי ירחיב ה' לנו ונכנס לתקופה של חן חסד ורחמים מהקב"ה.
צריך לדעת, שבכל עניין בחיים, האדם עובר עשק, שטנה ורחובות; בעסק חדש אשר פותח, בדרך חדשה אשר הולך בה, ולכן צריך להיות חכם איתן, לדעת למצוא את השביל הנכון להלך בו, ולא להישאר שקוע ודבוק בעשק, או בשטנה.
הרבה אנשים עברו תקופות של עשק, או שטנה בחייהם, והעשק, או השטנה נהיו עול על צווארייהם, והם קדשו השטנה כעול על צווארייהם לסבול ממנה כל ימי חייהם, וכך, כל חייהם חיי יסורים, חיי עושק וחיי שטנה. לכן, על האדם לנסות, בכל כוחו, להיכנס במהרה לרחובות כי ירחיב ה' גבולנו.
כאשר, האדם מרגיש מיצר ודברים קשים סוגרים את נפשו, ילמד יסוד גדול: יכניע את נפשו לפני ריבון העולמים ויקבל על עצמו ונפשי כעפר לכל תהיה, ויקבל על עצמו קבלות חדשות וחזקות בעבודת ה', להרבות בתורה, להרבות בחסד, להרבות בעזרה לזולת, להרבות ביראת שמים, "ואתה מחייה את כולם" הקב"ה נותן בו חיות חדשה, "קוה אל ה' חזק ויאמץ ליבך וקווה אל ה'". הקב"ה משפיע שפע ממרום ומחזקו ומרוממו מעלה מעלה ומקויים הפסוק "וקורא לך שם חדש" המהות של חייו נהיית, מהות של חיים חדשים.

דרך / דרך קצרה שהיא ארוכה

הגמרא מביאה מעשה ברבי יהושע שהיה הולך בדרך, פגש בילד היושב בפרשת דרכים ושאלו, איזה דרך קרובה יותר לעיר? הצביע לו הילד על דרך אחת ואמר: דרך זו ארוכה אך קצרה, והדרך השנייה, הצביע ואמר, זו דרך קצרה, אך ארוכה.
הלך רבי יהושע, בדרך הקצרה אך ארוכה, והנה הגיע כמעט ליעדו מהר, אך ככל שהתקרב היו שם מכשולים רבים וקושי גדול. חזר לילד ואמר לו: הטעית אותי, אמרת לי קצרה ויש שם מכשולים רבים וקושי גדול להגיע ליעד. אמר לו הילד: זה מה שאמרתי לך, קצרה במרחק, אך רחוקה בגלל כל המכשולים שיש שם, והדרך השניה

היא ארוכה, יש הרבה הליכה ללכת, אך קצרה משום שאין מכשולים, והדרך סלולה.
יסוד זה, צריך האדם לדעת כל חייו שהרבה מהדברים שנראים קצרים והרווח וההנאה נראים בנקל, כלאחר יד, טמון בהם לקראת הסוף נזק וצער וקשיים גדולים ביותר. ודברים אשר נראים ארוכים, מתישים ומייגעים, הם הדרכים הקלות ביותר, אשר בנקל משיגים השגות גדולות.
וניקח למשל ולדוגמה, שני אנשים כעסו ורבו, ישנם שני דרכים, או שתגיב ותענה למי שפגע בך ותצעק ותריב, אולי ברגע ראשון תרגיש מנצח, הנה, השבת למי שציער אותך כגמולו, אך אחרי זמן, כשכל השטן וכל הדחפים הפנימיים שוקעים נשאר האדם עם עצמו, עם הכעס שלו, עם הפגיעות אשר פגע, ואז החרטה שזה דבר חמור וקשה נשארת עם האדם והכאב כואב מאוד.
וזו דרך קצרה, לכעוס, לצעוק, אך ארוכה היא בסופה.
צריך האדם לדעת שהלב הוא כמו עגלה, או מכונית ככל ששמים עליו יותר מזוודות וארגזים הלב נהיה כבד יותר, צריך להקל מעל הלב, כמה שפחות שנאות, כמה שפחות כעסים, כל שנאה וכל כעס משפיעים השפעה חמורה ורעה על לב האדם.
ישתדל האדם, בכל כוחו לקחת את אחת המצוות, אשר מרגיש קירבה אליה בליבו, ולקדש אותה בכל כח, שתהיה כתר ועטרה על ראשו וידוע מעשה על בעל הנועם אלימלך אשר היה איש כפרי פשוט, אשר היה עני מרוד, והיה מקפיד בכל כמה חודשים לנסוע לביתו ולהסתופף בצל קורתו של הנועם אלימלך, ובעיר הזאת היה בעל מסעדה יהודי, רחוק מדרך ה', חוטא, כל חייו היה צחוק וקלות ראש אך, בכל כח היה מקפיד במידת החסד ואף אותו כפרי יכל לבא לרבו, בזכות אותו בעל מסעדה, אשר חינם אין כסף מילא את כל צרכיו. באחד הפעמים, שהתארח הכפרי אצל בעל המסעדה, ראה בעל המסעדה שהכפרי עצוב עצב גדול, שאלו מדוע עצוב כל כך, ענה ואמר לו, יש לו בבית כמה בנות ואין לו כסף למצוא להם שידוך ונדוניה ולהביאם לחופה. ענה בעל המסעדה אני מוכן לעשות איתך עיסקה, תימכור לי את עולם הבא שלך ותמורת העולם הבא אתן לך כל מחסורך בשפע לחתן את בנותיך. אמר היהודי הכפרי, אלך לשאול אל אישתי.
חזר את כל הדרך הרחוקה עד ביתו ופנה לאשתו בהצעת בעל המסעדה. אמרה לו אשתו, נסכים נחתן את בנותינו ומה' יבוא הטוב. למחרת השכם בבוקר קם ושוב חזר לעירו של הנועם אלימלך, לבעל המסעדה ותקיעת כף עשו ביניהם על מכירת עולם הבא תמורת כל חתונות בנותיו.
כשהכפרי חזר לביתו מצא שאשתו חזרה בה ואינה מסכימה ועומדת בתוקף להפר

את ההסכם ואינה מוכנה לוותר על העולם הבא. שוב חזר הכפרי דרך רחוקה לבעל המסעדה ועמד ואמר צריכים אנו להפר את ההסכם, אמר בעל המסעדה, הסכם זה הסכם ואיני מוכן להפר. התחיל דין ודברים ביניהם והתחיל להגיע לדין ומדון, החליטו לפנות לנועם אלימלך לדין תורה ומה שישית עליהם, שניהם קיבלו לקבל את הדברים. פנו לנועם אלימלך זה בטענתו וזה בטענתו, היהודי הכפרי טען שבעל המסעדה ידוע כאדם שאוהב לצחוק ולעשות קלות ראש מכל עניין ואף ההסכם היה צחוק וקלות ראש; ובעל המסעדה טען, צחוק וקלות ראש במקומם, אך עסק זה עסק ופה עשינו עסק עם תקיעת כף. אמר להם הנועם אלימלך: נחכה שאחי, רבי זושא יבוא וביחד נחשוב ונחליט ונפסוק. כשנכנס רבי זושא ביקשו משניהם לצאת החוצה, ישבו ודיברו בינהם, כשסיימו לדבר קראו שוב לשניהם להיכנס.

אמרו האחים הקדושים לבעל המסעדה, האם על העסק הזה אתה מוכן למסור נפש? אמר להם, בוודאי, על כל חסד אני מוכן למסור את נפשי. אמרו לו, בא ונלך לשדה, הדליקו שרפה גדולה, עצמו את עיניו, ואמרו לו, זה המבחן האם ברצינות גדולה אמרת את דבריך והאם מוכן אתה להיכנס לאש ולהישרף. עצמו את עיניו בכיסוי עיניים והדריכו אותו ללכת בתוך האש. התחיל בעל המסעדה לצעוד בהליכה מהירה להיכנס ולהישרף בכבשן האש, כשהליכתו הייתה מהירה וכבר רגליו דרכה בתוך האש וכמעט נכנס הוא ונשרף, צעקו האחים הקדושים שיעצור ועמדו ואמרו לו, אתה מנוחלי העולם הבא.

הנה, כל אדם יראה לנפשו לקחת מצווה, אשר חשובה וקרובה היא לליבו ולהשקיע את כל כוחו ואת כל אשר לו לחזק ולרומם את אותה מצווה.

ובוודאי, בימים אלו צריכים אנו לחזק פרקליט מיוחד אשר יעמוד מליץ יושר בעדנו.

אברהם אבינו נתן את כל כוחו ומידתו היא מידת החסד, יצחק אבינו מידתו מידת תפילה, יעקב-לימוד תורה, כל אחד מאבות העולם לקח מידה ומצווה חוץ מכל המצוות והמעשים הטובים, אשר עשה, אף עמוד שידרה אחד חזק היה לכל אחד מהאבות הקדושים.

אות ה

הודיה / להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות

האדם צריך לדעת דבר גדול בחייו: לנתק את הכעסים הפנימיים שלו ולחשוב על הדברים כמו שהם, בלי לערב כעסים ודחפים פנימיים, כאשר האדם מערב כעסים

ודחפים פנימיים מאבד הוא את כל האמת שבחייו. ואף אם מרגיש ורואה שהשתיקה גורמת להפסד, והאויב משתמש בה להזיק לך, מוטב נזק של השתיקה ולא הנזק של התגובה עם כעסים פנימיים שבך, משום שתגובה עם כעסים פנימיים, סופה צער ונזק ארוך טווח יותר מהשתיקה.

וידע האדם יסוד גדול, שמה שהשכל לא עושה, הזמן עושה, יש לזמן כח גדול יותר מכל עשייה שיעשה בפזיזות ובכעס.

מסופר על שני שרי צבא גדולים, אשר בין מדינותיהם הייתה מלחמה גדולה וקשה ואלפים מתו במלחמה הזאת. באחד הימים ישבו חכמיי ויועציי אחד מן המדינות ונתנו עצה למלך: הנה אלפים ורבבות מתים במלחמה הזאת אשר לא נגמרת, וכמה אלמנות וכמה יתומים יש לשני העמים, אנו מבינים שאי אפשר לעצור את המלחמה משום שעמנו נלחם על עקרונות חשובים, והעם השני נלחם רק למען רצונו להילחם ולשפוך דם, אך עצה טובה לנו למלכנו, יקחו את שר הצבא שלנו ואת שר הצבא של המדינה הנלחמת בנו וכל אחד יקח את חרבו וילחמו, ומי שינצח וימית את שר הצבא של המדינה השניה, הניצחון יהיה לעמו, בלי כל השפיכות דמים הגדולה של כל החיילים ובני העם.

שמע המלך ושמח, אך ביקש את אישור המדינה השניה, כשהציעו להם עצה זאת, שמחו שמחה גדולה, שאף להם החלה כבר המלחמה להכביד מאוד, ופנעה בהם בפרנסתם ובכל מהלך החיים, והמלך של אותה מדינה ידע ששר צבאו אכזר וצמא דם, כך שבטוח היה בנצחונו.

וכך קבעו שתי המדינות, על יום מסויים, המלך של העם הראשון, אשר הציע את המלחמה הזאת יעמוד בצד אחד, ואחריו כל שריו וקציני צבאו, ושר צבאו יעמוד להלחם עם שר הצבא השני, אשר מלכו ושריו וקציניו יעמדו מאחור, ומי שינצח לו משפט הבכורה, וכל דרישות ובקשות הצד המנצח יקוימו.

בני שני העמים שמחו מהעצה, אך היו מודאגים מאוד, כי שרי הצבא היו אהובים במדינתם, במדינה הראשונה השר היה איש עניו, בעל מעלות ומדרגות נעלות. והמדינה השניה שר הצבא היה איש יהיר וגאה אשר בני עמו הלכו שבי אחרי יהירותו.

יום הראשון עבר, מלחמה קשה של שעות ארוכות, פעם ידו של הראשון על העליונה ופעם ידו של השני, אך בסוף המלחמה הייתה שווה, ובהסכמה של שני המלכים דחו את המשך המלחמה ליום המחר. ביום המחר שוב המלכים ישבו בדאגה וכל השרים והיועצים בחרדה, ושוב המלחמה הייתה שקולה ודחו את המלחמה לעוד יום. כך עברו עשרה ימים, הכל היה קשה מאוד, לחוץ מאוד ומדאיג מאוד.

ביום העשירי שר הצבא של המדינה הראשונה, השר העניו והאציל הצליח להכניע את השר של המדינה השניה ולשים את חרבו על גרונו. והנה בעוד רגע הורגו ומנצחו, וכבר כמעט הסתיימה המלחמה הקשה בין שני העמים שלקחה זמן ממושך של שנים. אך רגע לפני שהכניעו השר הראשון, השר של המדינה השניה הגאה והיהיר, ירק בפניו של השר הראשון, ובאותו רגע שירק, התרומם השר הראשון ולא הרגו ולא עשה לו מאומה, השר השני לא האמין למראה עיניו, וכן המלך של מדינתו עמד נפעם, הנה כמעט נצחו אותנו, ומדוע לא הרג הוא את שר הצבא?!

נעמד השר הצבא הראשון, וכך אמר: אנו נלחמים על אמונה אשר אנו מאמינים בה, על עקרונות אשר הם העקרונות של חיינו, אך ברגע שנכנס כעס ושנאה במחשבותינו, נהיית המלחמה מלחמה של כעס ושנאה, מלחמה כזאת היא לא מלחמה אמיתית, זה היא מלחמה על צרכים אישיים. בו ברגע שירקת על פניי, אם הייתי מוציא אותך להורג, שוב הייתה זו מלחמה אישית, מלחמה של כעס, על פגיעה, על שנאות אישיות, זאת מלחמת חורבן שטמון באחריתה נזק יותר מניצחון מדומה בראשיתה.

לכן כשיורקים על האדם, החכמה הגדולה לא לנצח באותה שעה את המלחמה, אלא לחכות לזמן הנכון לנצח במלחמה, שנאות וכעסים אף אם חושבים שזו עצת ה', זו עצת יצר הרע ולא עצת ה', כי "עצת ה' לעולם תעמוד". ואם יש כעס, אין הקב"ה עם האדם, משום שכל הכועס כמי שעבד עבודה זרה, ובודאי הקב"ה ועצתו לא תעמוד עם עובד עבודה זרה.

לכן ילך האדם בדרך ובמתווה אשר הולך בה, "דרך המלך", נלך ולא נטה ימין ושמאל, ולכל צער יש סוף ולכל כאב יש מרפא, וכשאדם יודע שהוא מתרפא מהכאב, זה חלק גדול מן הרפואה של הצרה והבעיה, וכשאדם אינו יודע שהתרפא, וחושב עוד על המחלה ועל הצער האם הוא בריא או לא?!, זה הבעיה והצרה הגדולה של האדם.

לפני כמה שנים ביקשו מאיתנו לקבוע מזוזה בבית חולים מהחשובים בארץ הקודש, אשר אחד מן הקרובים האהובים עלינו תרם שם מחלקות וכו'. מנהל בית החולים הסתובב והראה לנו את המחלקות, מחלקה זו, היא מחלקה של חולי סרטן, מחלקה שני, היא של השתלות, וכך המשיך להראות לנו עוד כמה מחלקות, כשהוא מסביר על כל מקום ומקום, למה הוא משמש. בסוף אמר לנו על איזה מחלקה מסוימת, שהיא המחלקה הקשה ביותר והמסוכנת ביותר בבית החולים, הסתכלנו בפנים והנה ראינו אנשים נראים טוב הולכים, אוכלים, שותים, מדברים עם בני משפחותיהם. שאלנו את המנהל בית החולים וכל החכמים אשר איתו: מדוע זו המחלקה המסוכנת ביותר?!, ענה ואמר, מי שחולה בסרטן או בכל מחלה יודע ונלחם להתמודד עם המחלה, אך

כאן במחלקה זו, הוא המקום שמתאוששים בו, לפני שיוצאים מבית החולים הביתה, וישנם הרבה אנשים שאחרי שכבר עברו את המחלות הקשות, הרי שכאן במקום הזה, שמרגילים אותו לצאת בריאים לחיים הרגילים ולהתנתק מהחולי שעברו, דבר זה קשה וחמור ביותר בשבילם, לדעת כי סיימו ניסיון גדול, וכעת עליהם ולצאת לחיים חדשים עם כל הצער והכאב. ולכן זו המחלקה הקשה ביותר.

זה התפילה הגדולה שכל יהודי צריך להתפלל כשעוברים ניסיון קיומי, לדעת לא לענות ולעשות דברים מכעס, אלא עם יראת שמים, ולדעת לצאת מן המחלקה של האנשים שהם בעצם כבר בריאים, אך בעומק נפשם לא יודעים להתנתק מהחולי, זה הדבר החשוב ביותר, משום שאדם שצועק ואומר עברתי ניתוח וחולי, אולי הכאב בגוף עבר, אבל כל עוד שמזכיר זאת עדיין לא התרפא. לספר על ניסיון שעבר, אולי הניסיון עבר, אך הרושם עדיין נמצא בתוכו.

לכן ניקח את הלימוד שצריך ללמוד, את האמונה בהקב"ה שרוצה לראות את עם ישראל עובדים את הקב"ה בכל המצבים, בטוב, בפחות טוב, בשמחה ובצער ולהמשיך באמונה בה' "טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון להגיד בבוקר חסדך", "בוקר" זה כשבוקר לאדם וטוב לו וכל עיניניו בצד הטוב ביותר, אך להיות חזק בלילות כאשר הכל חושך ורע לדעת שזה ניסיון ולחזק את האמונה בלילות.

הזדמנויות / הקב"ה, נותן לאדם כמה הזדמנויות

יסוד גדול בחיים: איך לנהוג בחיי היום יום של כל אדם, וננסה להשכיל ולהבין;

כשבני ישראל היו במצרים, בשפל המדרגה, שולח הקב"ה את עבדו הנאמן משה רבנו ומבקש ממנו לתת כמה סימנים לעם ישראל בכדי שיאמינו בגאולה:

סימן ראשון, מבקש הקב"ה ממשה, להשליך את המטה על הקרקע ונהפך לנחש, לאחר מכן נוגע משה בקצה הנחש, והנה נס, חוזר הנחש להיות מטה. סימן שני, ידו של משה נהפכת לצרעת, לאחר מכן חוזרת להיות יד רגילה. סימן שלישי, מים, אשר היו ליד משה, נהפכים לדם. אך פה, פלא גדול, הדם לא שב להיות מים, כמו בנס עם הנחש והיד המצורעת.

שנים רבות היה קשה לנו, מדוע הדם לא שב להיות מים כבניסים הקודמים?

אלא, יסוד גדול צריכים ללמוד, הקב"ה, נותן לאדם כמה הזדמנויות לתקן את מעשיו הרעים והקב"ה נותן לאדם זמנים שונים לחזור בו, אך כאשר האדם, מתמיד במעשיו הרעים ועם כל ההזדמנויות אשר נותנים לו מהשמים לשוב, אינו שב, מגיע עת וזמן, שאפילו שישוב, אי אפשר לתקן את אשר קילקל.

וכך רומז משה, המטה הוא המקל של משה רבנו, אשר כל הניסים נעשו עם המטה,

קריעת ים סוף והרבה מן הנפלאות אשר ראו בני ישראל. והנה, המטה מסמל את נשמת היהודי הטהור והמרומם, אך אדם יכול ליפול ולהדרדר עד הדיוטה האחרונה ולהגיע למדרגה של נחש, שזוהי המדרגה הטמאה והשפלה ביותר. אך בכל אופן, כשנוגעים בקצה של הנחש, בגדר "פיתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם", אפשר לתקן ולשוב להיות כבראשונה מטה.

ואם סימן והזדמנות זו, לא השתמשו בה, הקב"ה נותן עוד הזדמנות- היד נהיית מצורעת - וידוע, שהצרעת היא טומאה חמורה וקשה ביותר, אך משה מסמן ומלמד אותנו, גם מהצרעת, שהיא טומאה קשה, אפשר לתקן ולשוב והיד המצורעת, חוזרת להיות כבראשונה.

ואם גם זה לא משפיע על האדם לשוב- המים נהפכים לדם והדם, לא שב להיות מים, כבאותות הקודמים!

כשאדם מפליג ברשעותו, באכזריותו וברוע מעלליו, מגיע עת וזמן, שאין מחילה על מעשיו, ואז, לא מצאנו שהדם נהפך למים.

הכרת הטוב / המדד והמבחן למדוד חברים

כתוב)שמות א,ח(: "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף". ואמרו חז"ל)שמו"ר א,ח(אותו מלך היה, אלא, שביקשו המצרים לשעבד את בני ישראל בפרך. בתחילה, פרעה לא הסכים עד שהורידוהו מכיסאו שלשה חדשים וחזר והסכים לשעבד את עם ישראל.

וקשה, עם ישראל, עם מבורך, עם חכם, עם שהביא את מצרים להשגים גדולים בפרנסה, ומצרים נעשתה הארץ החזקה והעשירה ביותר וחכמת היהודים הייתה חכמה רבה, אם כן מה השנאה הזו?

אלא, אפשר לבאר ולומר יסוד גדול: צריך להיות מול עינינו, שאדם אשר מקבל טובה מחברו, נכנס בליבו כמו רע ומרגיש דחף בנפשו להחזיר רעה תחת טובה, וכמה שהטובה יותר גדולה, כך הרעה אשר יחזיר מקבל הטובה, יותר גדולה.

וידוע על הגאון מוילנא, אשר היה בשולחנו מגרה עם אבנים קטנות, כששאלו אותו מדוע מחזיק מגרה עם אבנים? תירץ ואמר להם: כל אדם, אשר בא לפניי לבקש עזרה, או טובה, נותן אני לו אבן קטנה ואומר לו כשאסיים לעשות לך את הטובה תשליך עלי רק אבן קטנה ולא סלע גדול.

ומעשים בכל יום הוא, כי המזיקים הגדולים ביותר הקמים על האדם, אלו כפויי הטובה, והאנשים אשר צר להם וכואב להם, להשיב טובה תחת טובה, ומשיבים רעה תחת טובה.

וזה אשר קרה למצרים, בארץ מצרים, לאחר כל הטוב, אשר יוסף הצדיק גמל לארץ מצרים והעשירה, עושר עצום, עמדו המצרים באותו ניסיון, אשר רבים וטובים נפלו בו והיה קשה בעינם להחזיר טובה תחת טובה והשיבו לבני ישראל רעה גדולה; שעבוד, שפלות, צער, יגון ואנחה.

ואפשר לבאר על פי יסוד זה ולומר)פסחים מט,ב("שנה ופירש קשה מכולם", 'שנה' פירושו, אדם שלמד תורה, אדם שהיה קרוב למקום של חסד ושל מעשים טובים וינק משם תורה, חסד ורומם את נפשו. 'פירש', התרחק, קשה לאותו אדם להשיב טובה להקב"ה, על תורתו הקדושה ועל הטוב אשר קיבל במחיצת בתי המדרש; קשה מכולם נהיה אותו אדם, עוכר ישראל, מזיק לתורה וללומדיה משום שקשה לו להחזיר טובה תחת טובה.

וצריך ללמוד מוסר ויסוד גדול מול עינינו להמשך חיינו: כשרואים אדם בדברים הקטנים ביותר, כפוי טובה וכופר בטובתו של חברו, צריכים להיזהר להישמר ממנו, משום שבסוף יכפור בטובתו של מקום, ואין אחרית ואין סוף לרוע נפשו.

המודד והמבחן למדוד חברים ולמדוד קרובים, אם יש בהם הכרת הטוב או לא, מי שאין בו הכרת הטוב ירחק ממנו בכל כוחו.

וכבר הקב"ה הרחיק שתי אומות מעם ישראל, כנאמר)דברים כג,ד(: "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה", אין גרותם מתקבלת בעם ישראל "על אשר לא קידמו אתכם בלחם". עם ישראל עזר לאומות אלו והם כפרו בעזרה ולא עמדו בשעת צרה, אך החמירו את הצער של עם ישראל, לכן, שורש נפשם פגום ובעלי מום הם. ולכן, לא יבואו בקהל ה'.

אך על האדם לדעת בעלי כפיות טובה ואנשים אשר כופרים בטובת חבריהם, כפרעה וכבעלי המומים אחריתם עדי אובד; בסוף מפסידים את עולמם עוה"ז ועוה"ב.

וידוע, משל אשר משלו חז"ל, על פרעה, למלך גדול, אשר היה לו עבד, ביקש מעבדו לך וקנה לי דג; הלך העבד וקנה דג מקולקל ובישלו למלך, ישב המלך לאכול את הדג והנה דג מקולקל לפניו, כעס המלך, כעס גדול וציווה את עבדיו להעניש את העבד: או יאכל את הדג, או ילקה מאה מלקות, או ישלם מאה זהובים. חשב העבד לעצמו, הקל ביותר והריווחי בשבילי, זה לאכול את הדג; החל העבד לאכול את הדג כשאכל יותר משמונים אחוז מהדג, החל להקיא ולא עמד בכך, ביקש מהמלך אין אני יכול לאכול רוצה אני מלקות במקום אכילת הדג; החלו להלקותו, כשהמלקות אחזו בשמונים וחמשה הלקאות, לא יכל לעמוד בעוד חמש עשרה מלקות, ביקש מהמלך לשלם את המאה זהובים. אם כך יצא, גם אכל את הדג גם לקה וגם שילם וכך קרה לפרעה, בסוף לקה לקחו כל רכושו וגם שיחרר את בני ישראל מארץ מצרים.

כשאדם רואה כפויי טובה ועושה עוולה כפרעה וכדומים לו, יתייצב ויחכה, שאף יאכלו הדג, אף ילקו ואף ישלמו.
לכן, תמיד נשתדל להיות מהזוכרים וזכורים לטובה ונשתדל להטיב לכל ונקבל על עצמנו להיזהר מן הכפויי טובה.
ורגילים אנו לחשוב שהתגמול בעד חסד שאדם מקבל מחברו, צריך להיות בהתאם לערך החסד והטובה, משום שאי אפשר לדרוש ששיעור השכר יעלה על מידת הטובה, אך בתורתנו הקדושה, למדים אנו שכל העושה לחברו טובה ואף הקטנה ביותר, מחויב המקבל כל חייו בכבודו, בהכרת הטוב על הטובה אשר קיבל מחברו.
מוצאים אנו אצל יעקב אבינו, כאשר הלך לבית לבן, בדרכו פגש את רחל אמנו באה עם הצאן, ומובא בחז"ל, שבאותם ימים היה דוחק במים ורועי הצאן היו מניחים אבן גדולה וכבדה מעל הבאר, אשר אחד או כמה יחד, אין בכוחם להרים את האבן, אלא צריכים מספר רב של אנשים להרים את האבן מעל הבאר, וכך, עד שמתאספים כל הרועים, היה בכוחם להרים את האבן לתת לצאן בצורה שיוונית בין כל הרועים מים לשתות, וכאשר יעקב פגש את רחל חז"ל דרשו ואמרו)בראשית כט,י(: "ויגל את האבן מעל פי הבאר", ודרשו חז"ל)בר"ר ע,יב(כאדם שמעביר את הפקק מעל צלוחית להודיעך שכוחו גדול.
והנה, מהדברים האלה מוצאים שהחסד שעשה יעקב עם רחל, בהרימו את הפקק, אינו דבר כל כך גדול וקשה, ועוד יעקב כשראה את רחל, ידע שהיא שורש נשמתו ואיתה עתיד להתחתן ולילד את השבטים הקדושים, אם כן גם הרמת האבן היא כפקק מעל צלוחית וגם עזר לבת זוגו לעתיד, אם כן מה הרעש הגדול אשר חז"ל מזכירים החסד שעשה יעקב עם רחל בהרימו את האבן, ועד כמה החסד הזה אנו מזכירים אותו כחסד גדול בתפילת הגשם, בזמן בצורת מעוררים רחמים ואומרים שיזכור ה' כמו שיעקב הרים את האבן לרחל, כך יפתח לנו שערי שמים הרי חסד קטן דבר זה נראה?!
אלא, יסוד גדול אין חסד קטן וחסד גדול, כל חסד אפילו הרמת פקק לחברך הוא חסד גדול, ואין אתה יודע מה גורם או יגרום רחמים בעולם, הדבר הפעוט והקטן אשר חושב אתה שעושה, לכן "מצוה הבאה על ידך אל תחמיצנה".
ותמיד נזכר מול עיננו, מה שאירע עמנו לפני שנים רבות, באחת מן הנסיעות שנסענו למדינה רחוקה, ישב קרוב אלינו יהודי אשר דיבר עימנו, ועזרנו לו בדברים פעוטים בחיזוק הנפש; אחרי זמן, שלח מכתב שנדע שהיה בדעתו לשלוח יד בנפשו על הצרות הרבות אשר היו לו, והדיבור והעזרה הפעוטה, מנעה זאת. לפני שנים מספר, בא לישיבתנו הקדושה באשדוד ולא היינו אז בישיבה, ושעות ספורות אחרי,

שלח יד בנפשו!
דיבור ועידוד קטן, יכול להציל חיים ומי יודע מה טמון בתוך החיים הללו, "וכל המציל נפש בישראל כאילו קיים עולם ומלואו".
ויותר מכך, מובא בחז"ל שכל העושה חסד עם יהודי אחד, כמו שעשה חסד עם כל עם ישראל. ומצאנו, כששאול המלך יצא למלחמה עם עמלק שלח שאול לבני יתרו שהם הקיני, ואמר להם)שמואל א טו,ו(: "לכו סורו רדו מתוך עמלק פן אוסיפך עימו ואתה
עשיתה חסד עם כל ישראל בהעלותם ממצרים". והקשו חז"ל)שהש"ר ב,יח(: וכי עם כל ישראל עשה חסד והלא עם משה בלבד עשה ?! אלא ללמדך, שכל מי שעושה חסד עם אחד מבני ישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו עשה חסד עם כל ישראל. ואף שיתרו היה מחוייב בדין למשה להאכילו, משום שמשה הציל את בנות יתרו מן הגויים, אך בכל אופן הכרת הטוב על חסד, היא הכרת הטוב בלי גבול, בלי זמן ואין מחיר לפטור החוב של נותן החסד.
נחזק בנפשנו ונאמת ברוחנו את מידת הכרת הטוב על חסד אשר מקבלים מן החבר.
ורואים אנו בראיה ברורה, שכל מי שקיבל טובה וחסד מחברו, ושילם רעה תחת חסד, אולי בתחילה חשב שמעשיו צלחו לו, אך בסוף התשלום והעונש אשר מקבלים על חוסר הכרת הטוב, אין לו גבול ונענשים בעונשים המרים, האכזריים והכואבים, במקומות הרגישים ובזמנים היותר לא נוחים.
ישלם ה' שכר לכל המוסרי נפש על התורה הקדושה והחסד, בישיבותינו הקדושות "שובה ישראל", ובזכות אבותיי הקדושים, ובזכות החסד היתומים והאלמנות ותורתינו הקדושה, ישלם ה' שכרכם ותהי משכורתכם שלמה!

הלב / הלב יודע מרת נפשו

בתורה מצאנו דבר מופלא, לאחר שיתרו בא לפגוש את חתנו משה רבנו, במקום לבקש ממנו שישאר עם בני ישראל, ביקש ממנו לחזור לארצו, וכמו שכתוב)שמות יח,כז(:
"וישלח משה את חותנו וילך לו לארצו".
וצריכים אנו להבין, הלא משה רבנו כיבד את יתרו חותנו ושמע לעצתו, וא"כ מדוע שילחו לארצו, ואדרבא היה צריך להשאירו עם בני ישראל, אחרי שטרח ובא ממדין עד מחנה ישראל להקביל פניהם, ואחרי שלימד אותו כיצד לשפוט את העם, בוודאי שהיה צריך להכיר לו טובה ולהשאירו עם בני ישראל, וכי זה הוא שכרו לשלחו ריקם

לארצו?
ישנן כמה דעות מתי אירע הענין ששילח משה רבנו את יתרו חזרה לארצו, דעת רש"י הובאה על ידי תלמידו בספרו "מחזור ויטרי")סימן תקח(, שמשה רבינו שילח את יתרו לארצו קודם מתן תורה, וזאת בכדי, שלא יהא חוצץ בין אחד מישראל לבין קונם, לפי שהיה גוי. אמנם דעת ה"אבן עזרא" שיתרו הגיע אחרי מתן תורה. וצריך להבין את דעת רש"י, מדוע לא השאיר משה רבינו את יתרו יחד איתם במעמד הנשגב של מתן תורה, הלא יתרו היה גדול ונכבד עד מאוד, ושבעה שמות היו לו, ונקרא יתרו שיתר פרשה אחת בתורה, ונקרא חובב שחיבב את התורה, וא"כ מדוע דחה את יתרו ממחיצתו ושלחוהו לארצו, הלא אחרי שטרח ויגע לראות פניהם, בוודאי היה מגיע לו לראות את מעמד הר סיני, ושיזכה לראות בנתינת התורה.
במדרש "פסיקתא דרב כהנא" דרשו על הפסוק)משלי יד,י(: "לב יודע מרת נפשו", לפיכך, "בשמחתו לא יתערב זר". אמר הקב"ה, ישראל היו משועבדים בטיט ולבנים במצרים, ויתרו ישב בתוך ביתו השקט ובטח, ובא לראות בשמחת תורה עם בני? לפיכך וישלח משה את חותנו, ואחר כך ובחודש השלישי קבלו התורה. למה כן, דרש משה מקל וחומר, מה מצווה אחת כשבא הקב"ה ליתן מצוות הפסח, אמר)שמות יב,מג(: "כל בן נכר לא יאכל בו", עכשיו כשהוא בא ליתן את התורה לישראל, יהא יתרו כאן ויראה אותם, לפיכך וישלח משה את חותנו, ואחר כך בחדש השלישי.
וצריכים אנו להבין, מהו החסרון הגדול שהיה ליתרו בגלל שהיה יושב שקט ושליו בביתו, בשעה שבני ישראל היו משועבדים בטיט במצרים, ומדוע בשל כך לא יוכל לראות בשמחת נתינת התורה לעם ישראל?
וביאור הענין על פי המסופר בגמרא)בבא מציעא פד,ב(שכשנפטר רבי יוסי בן רבי אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי, העלוהו לקבורה במערה של אביו. היה מקיף נחש למערה, ולא נתן להכניס את רבי יוסי לקבורה. אמרו החכמים לנחש: עכנא עכנא פתח פיך ויכנס בן אצל אביו, לא פתח להם. סבורים העם לומר, שזה גדול מזה. יצאה בת קול ואמרה, לא מפני שזה גדול מזה, אלא זה היה בצער מערה וזה לא היה בצער מערה.
וצריך להבין, מדוע לא זכה רבי יוסי להיקבר במערה יחד עם אביו וסבו רשב"י, הרי גם הוא היה גדול בתורה וביראה כמו אביו כפי שהעידה בת הקול שיצאה מן השמים. ומה עוד שזכות גדולה היא לבן להיקבר אצל אביו, כפי שיעקב אבינו בקש מיוסף)בראשית מז,ל(: "ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם", וזאת משום, שיש ענין וסוד גדול

שהבנים יטמנו בקבורת אבותם. וזה מה שטענו המלווים את מיטתו של רבי יוסי לנחש שהקיף את המערה, פתח פיך ויכנס בן אצל אביו, והיינו, בגלל המעלה והזכות שיש בדבר, וא"כ מן הראוי שתפתח פיך כדי שיכנס בן אצל אביו. ומדוע נמנעה מרבי יוסי זכות זו, בגין שלא היה בצער מערה, ומה היחודיות שיש בצער המערה, עד כדי כך שלרבי יוסי אין את הזכות להיקבר עם אביו, כיוון שלא היה בצער המערה?

למדים אנו יסוד גדול, שישנם מאורעות שהאדם עובר והם נחקקים ונטבעים עמוק בתוך נפשו ומותירים את רושמם לנצח, וע"י אותו המאורע האדם עבר שינוי מהותי וממש נהפך מן השורש והיה לבריה חדשה, ואף על פי שכלפי חוץ הדבר לא ניכר, בכל זאת בלב עמוק פנימה האדם מרגיש וחש את רושם והשפעת המאורע. ואת השינוי הזה אי אפשר להסביר במילים, ואי אפשר להגדיר ולתאר אותו, ולסבר את האוזן במהותו, דברים אלו רק הלב מרגיש, רק הלב יודע ומבין, וההרגשה הזאת טמונה בחדרי לב האדם ובתוך קרבו.

וזה מה שאמר שלמה המלך "לב יודע מרת נפשו", רק הלב יודע ומרגיש את המרירות ואת הסבל שעבר האדם, רק בחדרי הלב פנימה אצורה הרגשת הקושי והשעבוד. ולכן, ב"שמחתו לא יתערב זר", אף אדם לא יכול להרגיש את השמחה שיש בעת היציאה מן המיצר, זר לא יוכל להבין ולהכיל את ההרגשה, לא יוכל להרגיש ולהתערב ולהיות שותף בשמחה. ולא די שאינו יכול להבין את השמחה, אלא אף אינו רשאי להשתתף בה, אסור לו לקחת חלק בשמחה אשר אין מרגיש כלל לשם מה היא באה.

לכן, בעת שמחת קבלת התורה, במעמד הנפלא של קודשא בריך הוא אורייתא וישראל חד הוא, לא היה רשות לאף זר להשתתף, רק למי שסבל את סבלות מצרים. ומשום כך, דרש משה רבנו מיתרו שישוב לו לארצו.

הרי לנו, עד כמה חשובה היא הרגשת הלב, וצריכים אנו לחזק עצמנו להיות בגדר של נושא בעול עם חבירו ולשאת עם חברנו בצערו וצרתו, ולהרגיש בליבנו את הסבל והיסורים שסובל זולתינו. ולזכור תמיד, שכל הצער שיש לעם ישראל נובע מצער השכינה שנמצאת עמנו בגלות, ואף הקב"ה עצמו כביכול נמצא בגלות, וכמו שכתוב "עמו אנכי בצרה". וצריכים אנו להתחזק בכל יום בזכרון חורבן ירושלים, ולהצטער על החסרון שיש לעם ישראל מחמת החורבן, ומי שזוכר ומצטער על חורבן ירושלים זוכה ורואה בשמחתה. בבחינת לב יודע מרת נפשו, הוא אשר זוכה ומשתתף בשמחת הגאולה שתבוא במהרה בימינו.

השגחה / בכל דור ודור עומדים עלינו והקב"ה מצילנו מידם

הנה, ימים אלו, מהקדושים ביותר הם לעם ישראל. ואמרו חכמינו)שו"ע או"ח סימן תרצד ס"ג(: "כל הפושט יד נותנים לו". אף הקב"ה, כמנהג זה נוהג כשפושטים יד לפניו, כעני דופק על דלת ומבקשים מלפניו "א-לי א-לי למה עזבתני", הקב"ה מושיע ומרחם ונותן את מבוקשנו.

אמרו חז"ל, שלהמן הרשע היו שלוש מאות שישים וחמש יועצים, כמניין ימות השנה, אך כל יועציו היו כקליפת השום, כלפי עצותיה הרעות של זרש אשתו. אמרה זרש להמן בעלה: מרדכי מזרע היהודים הוא ולהורגו בדרך פשוטה, יהיה קשה לך ביותר, ולכן, צריך אתה לבוא אליו בחכמה מרובה ביותר, ולחפש דרך שאף צדיק לא עמד בניסיון ובסכנת כליה כזו, משום שכל צדיק אשר עמד בסוג של סכנה וניסיון, כבר התפלל ובכה להקב"ה ונושע, ואז בנקל, מרדכי יתפלל ויזכיר את אותו צדיק שניצל מן הניסיון המסויים, ובזכותו אף הוא ינצל.

כבשן האש, אם תרצה להשליכו, חנניה משאל ועזריה ניצלו, יקרא בשמם ויושיעו ויגנו עליו; לגוב האריות, אם תשליכהו, כבר דניאל ניצל; לבית האסורים, יוסף הצדיק ניצל; אם תשליכהו למדבר, אבותיו, פרו ורבו במדבר; אם תעוורו את עיניו, שמשון הגיבור כבר עבר דבר זה.

לכן, צריך לחשוב דרך חדשה להכניע את מרדכי. ישבה זרש וחשבה ימים רבים ותכננה, איך להכחיד את מרדכי, ועימו, את כלל עם ישראל, ובסוף, עלה בדעתה לתלות את מרדכי על עץ - זה דבר אשר לא נעשה לאף צדיק; עמדה ונתנה עצה להמן יותר מכל יועציו, לתלות את מרדכי על עץ.

וכך, בכל דור, ישנו המן וישנה זרש, אשר מחפשים הרס חדש ואחר, אשר לא היה קיים עד היום, להרוס את התורה, את החסד, את האלמנות, את היתומים, אך הקב"ה בונה דרך, ביסורים של צדיקים, לסלול לעם ישראל כח להתמודד במצבים כאלו, ובסוף, אותו המן וזרש של אותו דור, במה שרצו להזיק לכלל עם ישראל, בזה הם בקרוב ינזקו!

אך צריך להקשות, מדוע דווקא על עץ נתנה זרש את העצה לתלות את מרדכי? אפשר לפרש ולומר: כשזרש רצתה לשכנע את בעלה לעשות את הרע, מה תאמר, שכל מעשיה נובעים משנאה, מקנאה, מרוע אשר חקוק בנפשה, נפש טמאה?!!! זרש הלכה ואמרה: מרדכי מכשף הוא ואין דרכו דרך אמת, מקולקל במידות, מקולקל במעשים, ולכן כל כוחו של מרדכי הוא מן הכישוף, והדרך להתגבר על מרדכי, שרגליו לא יהיו על הקרקע, משום שידוע שכל כוחם של עושי הכשפים, כאשר עומדים

על הקרקע, כפי שמצאנו בדברי הגמרא)סנהדרין מה,ב(על רבי שמעון בן שטח, אשר בזמנו היו שמונים מכשפות באשקלון שהיו מזיקות לעולם. שלח רבי שמעון שמונים בחורים וציווה אותם, כשתגיעו לפני המכשפות, אל תתנו להם רגע פנאי, מיד תרימו אותם מהקרקע, כך לא יהיה בכוחם להזיק לכם, וכך עשו, וכך הוציאו להריגה את שמונים המכשפות.

ולכן, זרש ייעצה להרוג את מרדכי ולהשמיד את עם ישראל על ידי תליה על עץ, שלא יהיה חיבור לקרקע, ולכן, מאותה עצה, אשר נתנה זרש להמן, כל פעם שהמן ראה את מרדכי יושב בשער המלך, הצטער צער גדול ואמר: הנה, שוב יושב על הקרקע ויש בכוחו כח כשפים ועל ידי זה מזיק לי, מזיק לפרנסתי, מזיק לחיי, ושנאתו וקנאתו בערה בו והיה מכפיל ומשלש את שנאתו ורוע ליבו.

אך אחרית דבר, מרדכי נתן כח לעם ישראל להתמודד גם עם צרות קשות מסוג זה.

השגחה / השגחה פרטית

לאחר פטירתו של יעקב אבינו, חששו האחים שמא יוסף ינטור להם טינה על שמכרוהו, ועל כן באו אליו בתחינה ובקשו ממנו שישא את עוונם, וימחל להם על חטאם כלפיו. כה מפתיעה הייתה תשובתו של יוסף)בראשית נ,יט-כ(: "ויאמר אליהם יוסף

התחת אלקים אני. אתם חשבתם עלי לרעה, אלקים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב". יוסף הצדיק בדבריו אלו אמר לאחיו, את אחד מיסודות האמונה הגדולים ביותר. והוא: שכל מה שמתרחש בעולם הוא בהכוונה מדוייקת מאת השם יתברך.

וזהו יסוד גדול מאוד באמונה. כי פעמים אדם סבור שיש דברים שהם מזיקים לו, או שיש אנשים שגורמים לו רע. ואמנם, כן הוא, אותם אנשים או מאורעות גרמו רע לאדם, אך זה היה בשליחות של הקב"ה. וכל מה שנעשה, זהו ברצון ה' ומכח שליחותו. ואין אדם נוקף אצבע מלמטה, אלא אם כן מכריזים על כך מלמעלה. לכן אמר יוסף לאחיו, אמנם אתם חשבתם עלי לרעה, אך אתם הייתם רק השליחים של הקב"ה לבצע את רצון ה' יתברך, ואתם לא הזקתם לי כלל, ואתם הייתם כמו המקל שבידי האדם, שאמנם המקל הוא זה שמעביר את המכה, אך האמת שהמכה באה מידי האדם המכה, גם אם לא הכה בידיו ממש. לכן אמר יוסף לאחיו שהאמת היא שאלקים חשבה לטובה, כדי להחיות עם רב. כך שבעצם האחים לא הזיקו ליוסף, ועל כן אין בכלל מקום לשמור טינה, ולכן גם לא נצרכת המחילה.

מי שמחדד אצלו את האמונה הברורה הזו, שאין דבר רע בא מידי איש לרעהו,

ואין אדם יכול להזיק לחברו, אלא אם כן הקב"ה גזר שכך יהיה. מי שחי מתוך אמונה זו, קל לו להתמודד עם כל משברי החיים. מי שחי מתוך אמונה זו, יכול בקלות לעמוד מול כל הקמים עליו לרעה, המקטרגים והמשטינים עליו, ולהשאר עם רוח חזקה ובתעצומות נפש.

כך אמר דוד המלך על המחרפים אותו, ובמיוחד על שמעי בן גרא שדבר סרה ודברים קשים כלפיו, ובשעה שדוד המלך ברח מפני אבשלום בנו, באותם רגעים קשים שמלכותו הייתה מעורערת ונפשו הייתה נתונה בסכנה, עמד שמעי בן גרא, וקלל את דוד המלך בקללה נמרצת. אך דוד המלך לא החזיק לו טינה, ולא כעס אישית על שמעי, מפני שידע שה' אמר לו לקלל. דוד המלך ידע והאמין בתוככי ליבו, ששמעי הוא רק השליח, ואין יסורים בלא עוון, ואם כן מה לו להלין על שמעי. ואמנם שמגלגלים זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב. אך, היסורים הללו הם מוסר מאת ה', ואת אשר יאהב ה' יוכיח.

חז"ל מספרים שבעיר אחת היה ערוד שהיה מזיק את הבריות, יש אומרים שהערוד הוא סוג של נחש, ויש אומרים שהערוד הוא סוג אחר של חיה שמזיקה. באו ואמרו לרבי חנינא בן דוסא על הערוד. אמר להם הראו לי את החור שבו מסתתר הערוד. הראו לו את המקום המסוכן. מיד נטל רבי חנינא בן דוסא את עקבו והכניסה לחור שהערוד נמצא בו. הכיש הערוד את רבי חנינא, אך במקום שרבי חנינא ינזק, מיד נפל הערוד ומת. נטלו רבי חנינא והעמיסו על כתיפו, נכנס לבית המדרש ואמר: לא הערוד ממית, אלא החטא ממית. בא רבי חנינא להזכיר לנו, שאם יש ערוד שמטיל את חיתתו על יושבי העיר, אין זה מקרה בעלמא, כי אם בשליחות ה'. אין הערוד ממית, אלא החטא. ולכן הכניס רבי חנינא את עקבו לחור של הערוד, ולא הכניס את ידו, כדי לרמוז לנו, שבגלל המצוות שאדם דש בעקיביו, לכן באים עליו העונשים מאת ה'.

ביום זה, יום צום עשרה בטבת, שקבעוהו חכמים כדי שנזכור על מה בא חורבן בית המקדש לעם ישראל. ביום זה אנו צריכים לחזק בעצמנו את הידיעה שאם באה צרה לאדם, הרי שזו באה בשליחות ה', ואלו שגורמים לצרה הם רק השליחים. כמו שיצאה בת קול מן השמים ואמרה לנבוזראדן, שהיה ממונה על החורבן וההרס בירושלים, קמח טחון טחנת! דהיינו שאמרו לו לנבוזראדן הרשע, שלא עשה כלום מעצמו, אלא הוא רק שליח של ההשגחה העליונה לבצע את רצון ה'. בעזרת ה' נתחזק באמונה וביראת ה' ונזכה בקרוב לגאולת עולמים בבנין בית מקדשנו.

השתדלות / השתדל בכל כחך כך ה' יהיה בעזרך

אדם בעל אמונה, היודע בתכלית הידיעה ומאמין, שכל היסורים, הצרות והסבל

שיש לו בעולם הזה, הכל הם לטובה!
וזה מה שאמר דוד המלך)תהלים ל,יב("הפכת מספדי למחול לי", אני יודע בבירור, כי כל המספד והרע שבעיני העולם נחשבים לרע, הרי אצלי הוא להיפך, המספד והבכי, הוא למחול, "פתחת שקי", כשפותח אתה את השק, המלא ברעות, בצרות ובעיות בתוך הצרות והבעיות האלו, "ותאזרני שמחה", אני יודע בבירור שהם לטובתי, משום שאתה ריבון העולמים, מביא את הצרות והבעיות האלה וממך יתברך לא יצא רעות.
"למען יזמרך כבוד ולא ידום" על ידי הצער והיגון אשר עוברים, אחת מן הטובות הנצמחות לנו, שיודעים מאותו יום והלאה, להודות ולהלל לה' על הטוב אשר נתן לנו, כי טבע האדם, כאשר טוב לו ונח לו, שוכח הוא את מי שנותן לו את הטוב ומרגיש בליבו שזה שלו ומגיע לו בדין, וכך, מגיע לכפור בטובת חברו.
כידוע, מעשה על עשיר מופלג, אשר לקח יתום עני כבן בית ומילא את כל מחסורו כבן, וברבות הימים, היתום כפר בטובת חברו וזילזל והתנהגותו הייתה התנהגות מתנשאת והתנהגות לא ראויה.
באחד הימים, לא הגיע היתום לבית העשיר ובא עני אחר לבית העשיר, הושיבוהו והאכילוהו והעני בדמעות היה מהלל ומשבח ומודה על הטוב אשר גמלו עימו, אשת העשיר עמדה ואמרה לבעלה: תראה היתום הרגיל, אשר בביתנו, אפילו אינו מודה על האוכל ואף מזלזל ומתנהג בצורה רעה, והעני, אשר היום סעד בביתנו, מתנהג בצורה מכובדת ביותר. מאסו ביתום וגרשוהו מביתם; בתחילה, היתום התנהג בקושי עורף, אך כשעברו הימים והרגיש את החיסרון, נשבר ליבו ונפל והתדרדר לשברון נפש גדול, וברבות הימים, ריחם העשיר ואשתו על היתום והחזירוהו לביתם ומאז, ידע להכיר טובה על אשר ריחם עליו הקב"ה.
בכל צרה, אשר באה לאדם, וודאי יש ישועה גדולה ורק בסוף, רואים את הישועה. אך תמיד נשים מול עינינו, עוד ישועה גדולה שיודעים אנו להעריך את הטוב, אשר נתן לנו הקב"ה.
ובכל זמן, ישים האדם מול עיניו, שיש בכוחו להשיג את כל הדברים הגדולים והקדושים והמרוממים, רק צריך האדם לעשות השתדלות גדולה.
כך משלו הדבר, למלך גדול, שבנה בכיכר העיר בניין גבוהה ביותר וחוט ירד מראש הבניין עד למטה, ואמר המלך, כל מי שיטפס על החוט ויגיע לראש הבניין יקבל פרס גדול ביותר. הגיעו כל האמיצים שבעיר לנסות את כוחם; הראשון, עלה עד קומה 20 והתייאש; השני, עד קומה 30 ; עוד אדם, עד קומה 40 , אך היה עוד הרבה קומות לטפס, כאשר אף אחד לא הצליח!

באחד הימים, התפשטה שמועה בעיר, שאחד האנשים הצליח לעלות עד ראש הבניין.
נקבע יום שהמלך יתן את הפרס הגדול- כולם באו לראות את האיש שזכה, כשקיבל את הפרס שאלוהו, איך הצלחת? ענה ואמר: השתדלתי בכל כוחי, בקומה 60 תש כוחי, אך המשכתי בכל הכח, והנה, בקומה 80 , פתאום נמשכתי בחוט עד למעלה בלי אף השתדלות. כך חיי האדם, תשתדל בכל כוחך, כשתגיע לסוף הכח, שם תבוא הישועה מהקב"ה ותעלה ותתרומם מעלה מעלה.

התבוננות / לאן אתה הולך?

"איש אימו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו אני ה אלוקכם")ויקרא יט,ג(. ונקשה, הפסוק מתחיל: קדושים תהיו, ענין קדושה, וממשיך: איש אמו ואביו תיראו, ענין כיבוד אב ואם, וממשיך: שמירת שבת. מה הקשר בין קדושים תהיו לבין הדברים אשר התורה ממשיכה בהם?.ואפשר לבאר ולומר, המשנה באבות בתחילת פרק ג' אומרת: "עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלושה דברים וכו' דע מאין באת ולאן אתה הולך וכו' מאין באת מטיפה סרוחה וכו'". ומובא בספרים הקדושים, שדברי עקביא בן מהללאל אלו דברים לאנשים פשוטים איך ללמוד ולהתנהג ולראות, מאין באת? מטיפה סרוחה, לאן אתה הולך? למקום עפר רימה ותולעה, לפני מי עתיד ליתן דין וחשבון? לפני מלך מלכי המלכים. אך לאנשים צדיקים ההסתכלות היא אחרת: "מאין באת"? מהאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, האמהות הקדושות וכל ההסטוריה הקדושה של עם ישראל, ולכן החובה עלינו להתקדש ולהטהר. "לאן אתה הולך"? לעולם הבא, מקום שכל הצדיקים והחסידים נמצאים בגן עדן. "ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון"?. להסתכל בגדולת הבורא, בקדושת הבורא. כך צריך בן עליה ללמוד את אמרת חז"ל זאת.
וכך נבין את הפסוק "קדושים תהיו", והתורה רומזת לנו שלושה אמצעים, אשר על ידם, נוכל להינצל ונוכל להתקדש. ראשית, "איש אימו ואביו תיראו", פירוש, להסתכל על האבות והאמהות, מאין באנו. "ואת שבתותי תשמורו", שבת מנוחה מלשון סוף הימים וזה לאן אתה הולך. "אני ה' אלוקכם", זה לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון.
נשתדל בכל כוחנו, אם רואים עצמנו בחולשה ובקטנות הדעת, להסתכל על השלושה דברים אלו בצורה של אימה ופחד. ואם במעלה מרוממת אנו, נראה את הדברים האלו ברוממות.
וזה יסוד גדול בחיי האדם, שישים העיקר מול עיניו וכאשר הוא בשמחה יאהב את ה' מרוממות ומשמחה ומטוב, אך כאשר מרגיש שנמצא בחולשה ובקטנות, ישים

מול עיניו את הפחד מה', את הבדידות, להפסיד את הקרבה לה', את הטוב שה' נותן, את הפחד מן הדין, וכך יוקל בעיניו הניסיונות והזמנים עם התהפוכות של החיים אשר האדם עובר כל הימים.

התבוננות / מחשבה עמוקה ונכונה לפני המעשה

אחד מן הצדיקים הגדולים עמד בחלון ביתו ביום גשום מאוד. והנה רואה אדם עובר ליד ביתו, עצר אותו וקרא לו להכנס לביתו, כשנכנס, שאל אותו הצדיק; אם תמצא תיק מלא בשטרות של כסף, האם תחזירו לבעליו או לא?, אמר האדם; בודאי, איך שאמצא כזה דבר אעשה את הכל להשיב הכסף לבעליו.

שלחו הצדיק לשלום, והמשיך להסתכל מן החלון, הנה אדם שני עובר, עצרו הצדיק וקרא לו להכנס לתוך ביתו. כשנכנס, שאלו הצדיק את אותה שאלה, אם תמצא תיק מלא בכסף, מה תעשה עימו?. אמר האדם: אני לא אשקר, אני אקח את זה לעצמי, פרנסתי דוחקת אותי מאוד ודבר זה יעזור לי מאוד לפרנסה.

שלחו הצדיק, והנה עובר אדם שלישי ואף לו קרא הצדיק ושאל אותו; אם תמצא תיק מלא בכסף, מה תעשה עימו?. ענה האדם: איני יודע, אני מתפלל להקב"ה שיתן לי כח לגבור על יצרי, זוהי תפילת חיי, לעמוד כנגד יצר הרע ולא ליפול ליצרי. כששמע זה הצדיק שמח שמחה גדולה מאוד ואמר זה תשובה אמיתית ונכונה.

וזהו יסוד גדול בחיים, יש אדם שצועק מיד, אני אעמוד, אני אעשה, אני אפעל, אך אל לנו להתפעל מן הממהרים והמזדרזים, עם ההבטחות, הרבה כאלו זה תשובות של התלהבות ושל רצונות, אך המרחק בין ההתלהבות והרצונות לבין המציאות היא גדולה מאוד מאוד. גם עפרון אמר לאברהם אבינו, כאשר רצה אברהם לקנות את מערת המכפלה קבר לשרה, שיתן לו את המערה בחינם ובסוף ביקש ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר, צדיקים אומרים מעט ועושים הרבה. ההתלהבות, הרבה פעמים היא מסוכנת ומטעה.

וידוע המעשה של רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל, שהוא המייסד של עולם הישיבות, כשהלך לרבו הגאון מוילנא זצ"ל, וביקש ממנו ברכה ועצה להקים את הישיבה המחודשת שזו היא הישיבות בסדר של היום, דחה אותו הגאון מוילנא ולא התיר לו לפתוח את הישיבה בראשונה. הצטער רב חיים מוואלוז'ין, אך הוא היה עושה דברי רבו. אחרי זמן שוב הלך וביקש להקים את הישיבה, שוב דחה אותו ושוב יצא בלי מבוקשו בידו. עבר זמן ושוב בא עם אותו עצה להקים עולם ישיבות, ענה לו הגאון מוילנא; כן, תקים את הישיבה אשר אמרת. הקשה רבי חיים מוואלוז'ין; מדוע דחית אותנו זה כמה פעמים ופתאום כן התרת לנו להקים את הישיבה?!, ענה הגאון ואמר:

פעם ראשונה אולי זה התלהבות של יצר הרע ואז זה היה נופל מהר, לכן דחיתי אותך. פעם שניה ראיתי שאתה מאוד רוצה, אך עדין אולי זה עצת יצר הרע. וכן כמה פעמים אשר עמדת איתן וכו', סימן שזה דבר אמיתי ביותר ומשמים, ולכן התרתי לך להקים את הישיבה הקדושה. אחרי שרואים שההתלהבות ירדה ואדם עושה דבר שכלי, ולא מברק או מכאב עושה את דברו, מורה על דבר אמיתי מנפש חפצה.

האדם השני, מיד אמר שיקח לעצמו את המציאה זה, אדם אשר טועה בצורה ברורה וביום מן הימים ישוב מן דרכו הרעה.

האדם השלישי שאומר; אני מתפלל, אני אשתדל, זה דרך האמיתית "אל תאמין בעצמך עד יום מותך", "קוה אל ה' חזק ויאמץ ליבך וקוה אל ה'". אל תסיק מסקנות מהר בשום ענין, הפזיזות דבר גרוע ביותר, וההרס והחורבן שבא לעולם מן הפזיזות קשה וחמור ביותר, כאשר האדם אומר דבר ומקבל על עצמו דבר, צריך להיות שלם עם הדבר בצורה בהירה וברורה ולא לעשות דבר ולהצטער ממנו ולחפש פרצות איך להתיר לעצמך ולצאת מן הדבר אשר קיבלת על עצמך, "נשבעתי ואקיימה", מה שנשבעת תקיים "מוצא פיך תשמור".

לכן התורה נותנת לנו בחיים דברים אשר מטרתם לעצור את האדם בכדי לחשוב ולא לעשות דברים בפזיזות. כך מצאנו, גט של כהן, הוא לא כשאר גיטין של ישראל ונבאר הדברים, גט פשוט של ישראל הוא בן שתים עשרה שורות, והגמרא במסכת גיטין מרחיבה למה שתים עשרה שורות, או ש ג' - ט' ביחד זה שתים עשרה, או שבכל התורה אין את המילים ג-ט אחד ליד השני, ועוד סיבות רבות נאמרו במפרשים. ולכהן הצורה של הגט שונה, בשעה שכהן כותב לאשתו גט רושמים שורה ראשונה, מקפלים אותה ותופרים אותה, וכך כל המשך השורות כותבים שורה ומקפלים ותופרים, ומדוע? אלא, כהן שגירש את אשתו, אסורה עליו משום שכהן אסור בגרושה, לכן חוששים שמא כעס על אשתו ואין ליבו שלם לגט זה, וכל מעשיו הם מדחפים וכעסים ואחרי שיתן הגט, יצטער. לכן נותנים את המרחב של הזמן הזה בכדי שהכעסים יעברו והצער ירד אף במעט, ואז יחזור בו ולא יתן את הגט לאשתו.

וכך עוד ראיות רבות בתורתנו הקדושה שהעצירה אף לרגע מורידה את ההתלהבות ומביאה את האדם לחשוב מחשבה עמוקה ונכונה בכל דרכיו.

ה' יזכה אותנו לחשוב מחשבות של אמת ולא להסיק מסקנות מן התלהבות ולהיות שלמים בדרכנו דרך האמת.

התבוננות / ע"י התבוננות יעשה המצווה בשלמות

הקב"ה, משתוקק לכל מיני סוגים של עבודת האדם וכשנתבונן, נמצא איך כל

תקופה בחיי האדם, האדם עובד את בוראו, בצורה אחרת.
כשהוא עשיר, מרבה בצדקה; כשתש כוחו, מרבה בהתבוננות ובעמקות; אם נפל מנכסיו, עוזר לזולת בגופו. בכל גיל, ובכל זמן ובכל מצב, העבודה היא עבודה בצורה אחרת.
כך גם בימות השנה, בראש השנה, העבודה היא להמליך עלינו את הקב"ה; ביום כיפור, יום מחילה וסליחה; חנוכה, סוג אחר של עבודה, וכן ט"ו בשבט, הודיה לה' על הניסים הגלויים, אשר עשה עימנו; בפורים, הודיה לה' על הניסים המלובשים בטבע; חודש ניסן, העבודה היא עבודה אחרת, עבודה של שמחה, אמונה, דקדוק במצוות מתוך שמחה, הקפדה גדולה בדקדוק, קלה כבחמורה.
עזרה לזולת, מהיסודות של חודש קדוש זה.
אך ידע האדם יסוד גדול מול עיניו: כל אשר עושה, יעשה בשלמות גדולה ומטוהר הלב, מי שעושה דברים לא מושלמים, הוא אכן קיים את המצווה, אך חסר בכזו מצווה, חיות.
וב"ה שזכינו להגיע לזמנים ולרגלים קדושים אלו, נדע איך לעשותם בשלמות מוחלטת מהיסוד.
וכמו שמצאנו אצל התנא רבי חייא, אשר רצה ללמד ילדים תורה, אך רצה שהתורה תחקק בליבם ובנפשם, לכן הלך וזרע פשתן, והתפלל לה' שירד גשם, כשגדל הפשתן הכין רשתות לציד, עמד לצוד התפלל לה', שיפול ברשת ציד, כשנפל ציד, עמד ושחט וחילק את הבשר לעניים ומן העורות כתב ספרי תורה והיה עומד ומלמד בספרים אלו תינוקות.
כך אנו צריכים לנהוג, הכל בטוהר, ביושר, בהגינות הראשית והיסוד של כל עניין, דבר שראשיתו לא טהור, אוי מה יהיה אחריתו.
ושמענו מעשה על נגר, אשר חי לפני שנים מרובות בירושלים וכל כיסא, או שולחן, או כל דבר אשר היה בונה, היה מיוחד מאוד ונוח נוחות גדולה ביותר. התפלאו כל הנגרים, הרי הם עושים מלאכה טובה ממנו, מדוע מעשה ידיו יותר נוחים, יותר רצויים משלהם?! באחד הימים הלכו לשאול אותו, מדוע מעשיו כל כך נוחים וטובים? ענה ואמר להם: אני עושה עבודה אחרת משאר הנגרים, כאשר האדם בא לבקש ממני לבנות לו כיסא, אני הולך ליער או למקום של מכירת העצים, ואני עובר עץ עץ ומבקש ושואל את העצים, מי מסכים להיות כיסא, ומי מסכים להיות שולחן וכו', ורק כאשר אני מרגיש ויודע איזה עץ רוצה להיות מה ואיך, אני לוקח ובונה את השולחן או הכיסא, על פי רצון העץ ולא בלי רשות או בכפיה.

וכך מסופר שהפחה של ירושלים, ביקש שיבנה לו שולחן, והנגר במשך חודשים רבים סירב, וכששאל הפחה מדוע? ענה ואמר לו: שום עץ לא רוצה, עד שאחרי זמן ענה ואמר לו יש עץ אחד, אשר מסתפק.

כך נהגו אנשים עם טוהר הלב, ולכן כל אשר עשו היה ניצחי יותר, עם ראשית אחרת מכל אשר אנחנו רואים היום בעניינו, אלו ימים של שטחיות והשטחיות וחוסר העמקה בדברים, זה דבר מהחמורים ביותר; הדעות אינם יצוקות, המחשבות מתחלפות חדשים לבקרים, רוצים הכל בקלות.

לפני שהבעל שם טוב, האיר את דרכו, שנים רבות העמיק והתבונן והתייסר, עד אשר קמה דרך חדשה דרך החסידות, וכן, כל דבר ניצחי, הקדים לו העמקה מרובה ושורשים חזקים עמוקים וגדולים, וכך נאמר)ילקוט שמעוני קהלת ב,תתקסח("תורה שלמדתי

באף היא שעמדה לי", דבר אשר למדת בצער ומסירות, היא רק נשארת עם האדם.

התחדשות / יסוד ביהדות

בעם ישראל, יש התחדשות בכל בוקר זה התחדשות "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית" - כל שבוע זה התחדשות, כל ראש חודש, זה התחדשות. אחד היסודות ביהדות, זה ההתחדשות. אדם יכול להיות רשע גמור, אך שב אל ה' ונהיה בריאה חדשה.

חז"ל אומרים: "המקדש אישה, על מנת שהוא צדיק גמור ובאמת הוא רשע, מקודשת, שמא הרהר בתשובה". אין ביהדות דבר, שאין לו שינוי, דבר שאין לו התחדשות ובכל שבת, זה התחדשות ומתחילים שבוע חדש. אין אדם שיכול לומר: אני אני ולא מוצלח ולעולם כך אהיה, ברגע אחד יכול לשנות את מזלו ולהתחדש וישנה לו הקב"ה את כל חייו. ע"י תפילה אפשר לשנות את הכל.

כח התפילה, מובא בשם הבעש"ט, שכל מי שמקפיד בכל מוצאי שבת, לעשות סעודת מלווה מלכה, על לחם ולהדליק 4 נרות, לא ימות מן העולם, עד שיזכה לראות את דוד המלך, ובשם מו"ר זקננו רבי ישראל אבוחצירא, הבבא סאלי, מובא: להדליק 4 נרות לעילוי נשמת 4 צדיקים ולבקש בקשה אחת ולא שניים וחזקה שתפילתו תתקבל.

כולנו בזמן לא מובן, העולם נמצא בבלבול גדול, האמת נעדרת ואין יודעים מה ילד יום. כל יום נהיה דחוק, מיום שעבר, האמון אבד ולכן, צריך לחזק האמונה בקב"ה בכל הכח, ולהתפלל לבעל הרחמים, שירחם על כלל עם ישראל ועל הפרט.

וידוע המעשה, על איש עשיר וטוב לב שעלה על סוסו, יצא מחוץ לעיר לטייל.

פתאום רואה, מול עיניו, איש עני, פיסח בשני רגליו, בוכה ומשווע לעזרה. עצר האיש הטוב, ירד מסוסו ושאל לאביון: מה רצונך? ומה בקשתך? אמר לו אותו איש: רצוני להגיע לעיר וזה כל מבוקשי. העלהו העשיר על הסוס, נתן בידיו את מושכות הסוס וכך, הוליכו לעיר.

עם כניסתם אל העיר, אמר העשיר לעני, היכן להורידך? אמר לו העני: הסוס שלי, תניח אותי לנפשי ותלך! צעק העשיר- חסד עשיתי עימך, התחיל העני לצעוק צעקות קשות, כי העשיר מבקש לגזול ממנו את סוסו. כל תושבי העיר ידעו את האמת, אך העני צועק בקול גדול.

החליטו ללכת בפני הדיינים, ומה שיפסקו הדיינים יעשו. עמדו בפני הדיינים ואמרו הדיינים: מי שאוחז במושכות הוא בעל הסוס. ומי אוחז במושכות?! העני ! אף שידעו כולם שזה גזל גמור, אך זה הדין. לכן, יזהר האדם, את המושכות לא לתת, בשום אופן, לשום אדם ויזהר מתחבולות ועצות היצר.

התחלה / כל ההתחלות קשות

צריכים לחזק בנפשנו יסוד אשר אמרו חז"ל: "כל התחלות קשות", כל דבר טוב אשר מתחיל האדם, ראשיתו קשה מאוד ואחרי שעומל ומשתדל ומוסר את נפשו, הדבר נהיה קל יותר לעמוד ולהתמודד; וכמו שאדם קונה נעל חדשה, בתחילה צרה וצפופה ברגלו, עד אשר מואס בה ורוצה להורידה, אך לא בחכמה יעשה אם יורידה, ילבש אותה עוד מעט ולאט לאט תתרחב ונוח מאוד יהיה ללכת עימה.

וכך, באחת מנסיעותינו, הטייס בא לדבר עימנו וסיפר לנו את כל הדרכים והדברים והניסים והנפלאות אשר בכל טיסה ובתוך הדיבור אמר לנו, כשהמטוס עולה לשמים כ 30 אחוז מהדלק נאבד בעליה, והשאר בהמשך הדרך.

הנה, מזה נלמד מוסר גדול, כשעולים ומתחילים דבר חדש, 30 אחוז מכוחו של האדם מאבדים אותו בראשית וזה עינה בדרך כוחי כוחו של האדם נאבד בדרך להשיג את אשר רוצה להשיג.

וזה כל ההתחלות קשות, לכן חכם עיניו בראשו לפני שמתחיל דבר חדש ידע בנפשו שההתחלה והראשית קשה ביותר.

ואפשר לדקדק ולאמר נוסח הקידוש תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים- כשאדם מתחיל מקראי קודש, דבר קדוש או התחלה חדשה, תזכור בנפשך את יציאת מצרים איך זה היה הראשית של עם ישראל, איך עוננו שועבדנו, הושפלנו, כל דבר קשה אשר אפשר לתאר בנפש האדם את זה עברנו בגלות מצרים. מול עינינו, בכל עת, תהיה יציאת מצרים ונתאר בעצמנו בכל קושי, אשר מתמודדים, שאנו בשיעבוד

ואחריו תבוא הגאולה.
והנה, כשנתבונן בבית המקדש, אחד השערים נקרא "שער ניקנור" ואמרו חז"ל, שאף לעתיד לבוא, כשיבנה הבית השלישי במהרה בימינו ישאר שמו של שער ניקנור בשמו על שם אדם ששמו ניקנור; ומי הוא ומה הוא אותו ניקנור? אמרו חז"ל אדם הגון וישר בשם ניקנור נסע לאלכסנדריה במצרים, בכדי לקנות ולהכין ולהביא לבית ה' שערים לעזרה. העזרה היא הכניסה הראשונה לקודש לבית המקדש ובדרכו באניה לארץ הקודש עמד עליו נחשול שבים לטובעו, עמד ניקנור וביקש שישליכו אותו לים יחד עם שער בית המקדש וניסים גדולים קרו לו, עד אשר הביא את השער לבית המקדש ותחילה לכניסה לקודש הוא ושערו, שער ניקנור והנה שער הכניסה לקודש שעל שמו מסמן גם את אשר היה עם ניקנור.
כשרוצים לבנות דבר חדש, צריכים לעבור התמודדויות קשות צריך להיות איתן וחזק ולדעת שניסיונות קשים ומרים רבים יעמדו מול עיניו והוא צריך לעמוד איתן ולא להישבר ולא ליפול "שבע יפול צדיק וקם".
וצריך כל אדם לשים מול עיניו, שישנו עול של שיעבוד גלויות גדול ביותר, כמו שהגמרא בברכות י"ז אומרת רבי אלכסנדרי כשהיה מסיים את תפילתו היה אומר ריבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה)יצר הרע(ושיעבוד מלכויות, וקשה, מה פרוש שיעבוד מלכויות, הרי היום אין שיעבוד מלכים, ממשלות לכפות על עם ישראל לעבור על דתם ועל מצוותם כמו שהיה בימי קדם?! רוב המלכויות בעולם מלכויות חסד, לא מצרים את צעדיהם של עם ישראל ולא היה זמן כזה מימי קדם בעולם שהנחת והשלווה בענייני תורה ומצוות הייתה מנת חלקם של עם ישראל, אם כן מה פרוש שיעבוד מלכויות? אלא, אפשר לפרש ולומר כל מדינה ומדינה יש לה את השר שלה בשמים אשר הוא עומד ומגן, נלחם, שומר על עמו וכאשר המלאכים בשמים רבים ביניהם פורצת מלחמה בין אותם מדינות בארץ וזה דברי חז"ל: "עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו" כאשר יש שלום במרום, בין המלאכים נהיה שלום עלינו וכך, למלאכים הללו בשמים ישנם כוחות וכן יש כוחות, אשר אותם מלאכים פרוצים בהם וכאשר האדם נמצא במדינה אשר המלאך פרוץ במידה הרעה הזו נהיית המלחמה של כל יושבי אותה מדינה קשה באותה מידה וכך רואים, יש מדינות, אשר פרוצים בעריות, יש מדינות ברצח, יש מדינות בגזל ומדוע? משום שאלו המידות של המלאך בשמיים של אותה מדינה ולכן, הגמרא בכתובות ק"י אומרת: כל הדר בא"י דומה כמי שיש לו אלוה וכל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה משום שבארץ ישראל הממלכה והשילטון תחת הקב"ה

ובשאר העולם תחת מלאכים הממונים מה'.
ובדורנו זה, אין שיעבוד ממשלות על עם ישראל, אך יש שיעבוד של המלאכים של הממשלות מהשמים והשעבוד קשה ביותר והיצרים בכל ארץ ובכל מדינה, שונים ומשונים והמלחמה היומית קשה ביותר והמקום להינצל הוא בבתי מדרשות ובבתי כנסיות ובשיעורי תורה - זה מה ששמר עלינו דורות וזה אשר ישמור אותנו עד ביאת משיח צדקנו.

התמודדות / סוף מעשה במחשבה תחילה

מובא בחז"ל: מעשה בשועל, אשר ראה כרם של ענבים עם ענבים משובחים ביותר ותאוותו גברה בו, חיפש השועל חור בגדר בכדי להיכנס להשיג את זממו, לאכול ולשבוע מן הגזל, אך לא מצא.
והנה אחרי תחבולות רבות מצא חור צר ביותר להכנס לתוך הכרם, ניסה לדחוק ולדחוף את גופו בכל כוחו עד שלאחר מאמצים מרובים הצליח לחדור לתוך הכרם.
שמח השועל שמחה גדולה, במשך ימים רבים אכל וכילה את כל הענבים המשובחים והרגיש בנפשו שהגיע לתכלית ולשמחה המרובה ביותר אשר שועל יכול להגיע. והנה כשהסתיימו הענבים מן הכרם, ביקש לצאת מן הכרם ולהמשיך את חייו, אך כשניסה לצאת מן החור לא הצליח, גופו התרחב ביותר מכל המאכל אשר אכל. הצטער השועל צער גדול ובכל כוחו ניסה שוב לצאת אך דבר זה לא התאפשר, הבין שרק לאחר שלא יאכל ימים רבים מאוד יוכל לצאת מהחור שנכנס.
כך רואים בחוש ממש, כל אותם אנשים, אשר תאוותם בערה בהם ולא יכלו לשלוט על יצרם ונתנו לתכונות הרעות לשלוט על עצמם, אולי חשבו שהנה נהנו ושמחו, אך לבסוף, החזירו את כל אשר לקחו ויצאו בחרפה ובבושה ובאות קלון, להם, לזרעם ולזרע זרעם.
לכן, "סוף מעשה במחשבה תחילה". וככל שיפליג אדם ברשעותו, בחטאיו וברוע לבבו, ישלם כפל כפליים. וידע שאין מציאות בעולם לעשות רע והזמן יחלוף בלי חטא ועונש. לכן, יזהר האדם וישמר האדם לא ליפול אחרי יצרו.
הנה, ידע האדם, מרגע שנולד לעולם, מחפש הוא דבר אשר לעולם אינו מוצא את הדבר שמחפש בגשמיות. למצוא את אשר מחפשים, אפשר למצוא רק ברוחניות, העשיר מחפש כל חייו ואינו מוצא, העני מחפש, הבריא מחפש, והחולה מחפש, ומה שמחפשים נמצא רק ברוחניות. כמה שישביע את יצרו, ירעב יותר, כמה שיחשוב שיהיה לו וזה יספקו, ימצא שזה הרעיבו יותר. כשנולד לעולם, האדם נכנס למלחמה ולחיפוש אשר אינו נעצר, מי שיש לו מנה רוצה מאתים.

וידוע הסיפור על אלכסנדר הגדול, אחרי שכבש את כל העולם נכנס לחדר וסגר על עצמו, חיפשו אותו חייליו וקציניו ולא מצאו אותו, פחדו שמא קרה לו דבר רע. נכנסו לחדר ומצאו אותו מתייפח מבכי, עמדו ושאלו אותו: מדוע, מה קרה, למה הבכי הגדול הזה, הרי צריך לשמוח, השיג את מבוקש וכבש את העולם כולו?!. עמד ואמר להם: כל עוד הייתי במלחמה ובדאגות ובסכנות, התמודדתי עם זה וגם חיפשתי להגיע לדבר אשר לא הגעתי. כעת הגעתי, השגתי, כבשתי את העולם כולו, אך כעת אין לי מה לעשות ואני רואה שנשארתי במקום שהייתי ועדיין סקרן לדברים שאני לא יודע מה הם.לכן צריך להזהר האדם ולחשוב טוב, סוף מעשה במחשבה תחילה. לאן נכנס, מה עושה? הסקרנות אשר לוקחת את האדם, להזהר שלא תיקח אותו למקומות לא נכונים. התאוות והרצונות, לדעת איך ליישרם עם המותר על פי התורה, על פי הכללים הנהוגים במקום מושבך, בקהילתך. ואם לא, סוף האדם לצאת, כפי שיצא השועל מן הכרם, ערום וחסר כל.

היצר הרע קשה ביותר, האדם צריך איזון איך לשלוט על יצרו. ישאל האדם: איך ימצא את האיזון?.

ואפשר ללמוד מן המעשה במלך גדול, אשר היו לו שני חברים טובים והמלך אהב אותם מאוד מאוד. אך שני האנשים חטאו חטא גדול למלכה וגזר דינם היה חייב להיות הוצאה להורג. המלך הצטער מאוד, אך לא ידע איך הוא יכול לעזור, משום שמי שחטא חטא כזה חייב לצאת להורג. המלך חשב, איך אפשר להציל את ידידיו ולהישאר נקי ושלם כלפי נתיניו וממלכתו?. חשב והנה עצה טובה עלתה בדעתו: לשים חבל דק בין שני בנינים גבוהים ולבקש משניהם לעבור מעל החבל, מי שיפול ימות ומי שיעבור ניצלו חייו. וכך עשו, שמו חבל דק, והנה הראשון עבר והגיע לצד השני וניצל. חברו שהחל לעבור כעת בפחד ואימה גדולים, צעק לחברו: חברי הטוב, אני בבהלה גדולה תן לי עצה, איך אתה עברת וניצלת, ענה החבר: כל פעם שהרגשתי שאני עומד ליפול לצד אחד, נטיתי את עצמי לצד השני וכך ניצלתי.

וזהו יסוד גדול בחיי האדם, כאשר מרגיש ורואה שעומד ליפול לאכזריות, יטה מאוד לרחמנות. וכן אם רואה שעומד ליפול לרחמנות אסורה, בגדר כל המרחם על האכזרים סופו להתאכזר לרחמנים, יטה לכיוון הקושי וכך לכל ענין. וזו הדרך אשר יוכל להנצל ולעבור את הגשר הצר של החיים, עם הסכנות המרובות אשר כל רגע מהחיים עומדים בו.

התמודדות / בדרך האמיתי שלך

אחד הצדיקים של השיעור שנים רבות, בא ושאל אותנו שאלה, אשר מהדהדת

בנפשנו: אני מנסה הרבה דברים לעשות בפרנסה, בשלום בית, בעבודת ה', בכל אשר עושה כלום לא מצליח, מדוע?.
הפנים והעיניים בשעת השאלה חדרו עמוק לנפשנו, המילים נראים מילים פשוטות, אשר הרבה פעמים שומעים אותם או חלקים מהם, אך דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, והשאלה לא מרפה מאיתנו כל הימים האלו.
הנה חושבים אנו להתחזק ולומר, היה אדם אשר החליט לחקור ולדרוש על אודות הנהר הגדול ביותר במדינתו, גמר אומר בנפשו להפליג מראשית הנהר ועד סופו מרחק עצום מאוד, ביקש מן המומחים את כל המפות של הנהר, היכן יש זרמים יותר חזקים, היכן פחות, היכן יש פניות ימינה או שמאלה והיכן שוב יש פניות בנהר, מי הם האנשים אשר עשו דבר זה לפניו, איך עשו?!, מה אמרו באחרית מסעותיהם? היכן יש בדרך כפרים לעצור ולקנות אוכל ושתיה וכו'?!.
לאחר שהתארגן, עלה על סירה ויצא למסע הגדול והקשה, הנה מראשית המסע דרכו לא צלחה, המפה הראתה לו שבעוד מיל יש שיפול בנהר, התקרב והנה אין שום שיפול, המפה שוב מראה לו שבעוד שני מיל יש שיפול לצד שמאל, מתכונן להסתובב לשמאל אך השיפול הוא לימין ולא לשמאל. הדרך הלכה ונהייתה לו קשה ביותר, הייאוש היה מנת חלקו, ואף כשרצה לעצור ולקנות מאכל ומשקה והמפה הראת לו היכן יש כפר, כשהתקדם לשם לא מצא את הכפר אשר המפה הראתה לו.
רגע לפני שזנח את מחשבתו ורצונו להפליג מתחילת הנהר ועד סופו ולהגיע למטרתו, התעמק במחשבתו ואמר: כל עוד אני אחתור על פי המפות, אני לא אגיע לשום מקום, וכן, כל עוד אני חושב שהנהר יתיישר על פי המפה, אף מסכן אני את חיי. הניח את המפות ואת כל עצות היועצים ואמר:" אם אין אני לי מי לי", אני נמצא פה והנהר ביחד, נתמודד אחד עם השני עד שנצליח. וכך על פי ראייתו והרגשתו, עבר את כל הדרך עד שהגיע למחוז חפצו.
כך חיי האדם, האדם רוצה להצליח בפרנסתו, הולך ומחפש מפות איך אחרים הצליחו, מנסה לפעול ולחיות על פי המפות, הנהר השתנה, הנהר של היום אינו הנהר של פעם, השיפול שהיה לפני עשר שנים לימין אינו קיים היום, הוא נהיה לצד שמאל, האדם אשר כתב וסיפר על הסחף שיש במפרץ הזה, זה היה אולי בחורף או בחורף בשנה גשומה מאוד, אינו דומה דבר לדבר אחר.
לכן כל אדם צריך לדעת שיש אותו ואת הנהר עם הכלים אשר חנן אותו בורא עולם, להיכנס לנהר שזה החיים ולהרגיש היכן הסחף, היכן השיפול לימין ומיד עוד פעם לימין או לשמאל, ולא ממה שספרו לו חבריו או שמע מאחרים, כל עוד אדם חי

ממה שסיפרו לו ושמע, במקרים בודדים זה הצליח, אך ברוב המקרים זה נחל כישלון גדול.

כך, כל בחור ישיבה לא יכול לחיות ולהיבנות מסיפורים אשר סיפרו לו ואגדות אשר שמע, כל בחור הוא עולם אחר, כל אברך הוא עולם אחר, תלך לרבותיך לחכמיך שיסבירו לך מי אתה ואם יש לך הכח להפליג בנהר או עדיין לא ואיך להפליג.

דבר זה הוא לכל נתיבי החיים, לאדם יש כמה שלבים בחיים, וכל שלב אינו דומה לשלב שעבר, עשרה ניסיונות קיומיים שיהודי עובר אינם דומים אחד לשני, כל אחד הוא במידה שונה ובכוחות שונים, ואף יש ניסיון אחד קיומי שבא בכמה אופנים וצורות שונות, והוא עוד ניסיון אחד ולא שני נסיונות.

לכן האדם צריך לדעת את עצמו ועם כוחותיו שלו, בהדרכת רבותיו, יצא לים ועם חושיו יזהה את הסכנות האורבות לו, וכאשר רבותיך ומוריך מייעצים לך שעדיין לא הגיע זמנך לצאת לנהר, אל תצא עם כל הדחפים והרצונות והכוונות.

גם אחרי חטא המרגלים, עמדו חלק מבני ישראל ובקשו לעלות לארץ ישראל ואמרו)במדבר יד,מ(: "הננו ועלינו", ונכשלו.

יזהר האדם, ישנם מחשבות ועצות שנראות לשם שמים שהם רק עצת היצר הרע, וזה היצר מחופש לצדיק, למחשבה טובה ולעצה טובה לשם שמים, וזה מפלה של היצר הרע.

ולכן יזהר האדם לשים מעצור למחשבותיו, האדם קרוב לעצמו ומשוחד מעצמו, ורואה את טובת עצמו וקשה מאוד לשלוט על עצמו, והמרחק בין המחשבה והדימיון למציאות, רחוק מאוד וכשמגיעים למציאות, מבינים כמה רחוק הייתה המחשבה מן המציאות.

זוכרים אנו מעשה אשר היה לפני ח"י שנים, נסענו לפריז לחזק את הישיבה הקדושה אשר הייתה בראשיתה ולתת שיעורים וכו', נכנס אלינו יהודי אשר היה נראה אדם חולה כחוש וממש רחמנות גדולה עליו, אדם מוזנח וכו', וביקש ברכה. שאלנו אותו במה עוסק, אמר לנו שהוא רופא, וכדבריו אין לו מזל ולא באים אליו חולים, ומתי שבאים אליו רואים אותו ושואלים היכן הרופא, חושבים שהוא החולה, והיותר מעודדים הם חושבים שהוא המזכיר, ולא הרופא, וכך שבוע ימים, שלוש פעמים ביום או יותר, ראינו מרמור גדול. כששאלנו אותו: ומה יהיה תשתדל יותר, ענה ואמר: אני קונה הגרלה כבר כמה שנים וממלא אותה ואני מקוה לזכות בסכום גדול ולעלות לארץ הקודש, שמחנו והתפללנו למענו.

עברו עוד כמה חודשים, שוב הגענו לפריז, ושוב ראינו אותו עצוב ממורמר וממלא

הגרלות בקר וצהריים וכו', אמרנו לו: אולי בהגרלה שאתה ממלא תשתף איתך את אחד המלוים אשר היו עימנו, שהיה יהודי עשיר מאוד, וכמה שתרויח כמה שתיתן לו והוא ודאי יתן זה לצדקה, והרופא מיד עמד ואמר חמישים אחוז אתן לו לצדקה. הלך וקנה ההגרלה לעוד שבוע ימים, בלילה אחרי שסיימנו השיעורים ולראות האנשים, ביותר מאחד בלילה, אנו שומעים דפיקות בדלת, ביקשנו ממי שהיה איתנו לפתוח, אותו רופא בפנים של בושה, אמר: אני מרגיש שבפעם הזאת אני אזכה בסכום עצום, אם אפשר שהרב יוריד את השותפות עם העשיר שיתן זה לצדקה, ובמקום חמישים אחוז, עשר אחוז, ראינו הצער שעל פניו אמרנו לו: ודאי. שמח והלך. למחרת בבוקר שוב פנים נפולים, בא ואמר: אני מרגיש שהפעם הזאת ודאי אני מרויח ואולי עשר אחוז זה הרבה, אני מחוייב מעשר לישיבות אחרות, לבני משפחה, אמרנו לו: ודאי כך יהיה. בלילה שוב חזר אלינו וביקש רק אחוז לתת כאות וסימן, לבסוף לא זכה במאומה.

אך מוסר גדול למדנו ממעשה זה, ככל שאדם רחוק מהמציאות ורחוק מהאמת קל לו להבטיח, לאמר, לחשוב, אך ככל שמתקרב לאמת ומבין את האמת, האמת הולכת ונהיית לו קשה מאוד.

לכן דע מי אתה מה הכוחות שיש לך ובמה אתה יכול להתמודד וכמה?. ורק כך תחיה חיים אמיתיים, חיים שבאמת הם אתה, ולא להפליג בנהר עם מפה לא מעודכנת, ואז מגיעים למצב שכלום לא מסתדר לאדם בשום ענין.

התמודדות / בכוח האדם עצמו

צריך לדעת יסוד גדול, שהאדם מגדיל את הבעיות אשר יש לו, רוב הבעיות אשר אנו שומעים הם לא קשים כפי שהאדם חושב בדעתו, משום שאם זו בעיה קטנה האדם מרגיש עצמו קטן, לכן יש לאדם יצר הגאוה גם בבעיות והוא מגדיל את הבעיה ובאמת אינה גדולה.

והנה, בפרשת חוקת מצאנו: הקב"ה מצוה את משה לדבר אל הסלע שיצאו מים, משה מכה את הסלע, על זה נענש משה שלא נכנס לארץ ישראל. וקשה, מדוע העונש הגדול הזה?!.

אלא יסוד גדול, הקב"ה אומר למשה, ההשתדלות להוציא מים צריכה להיות השתדלות קטנה, רק על ידי דיבור, לא יותר מכך, אך משה מגדיל את הבעיה ומכה את הסלע. אתה מגדיל את הבעיה, העונש גדול ביותר ולא תזכה להכנס לארץ הקודש. לכן ישתדל האדם לא לחפש את גודל הבעיה אלא לחפש את הקלות של הבעיה שעומד לפניה.

ואפשר למשול זה למלך גדול, אשר קם בבקר והנה הרגיש שגרונו יבש, עמד וקרא לכל עבדיו קריאת חירום, ובצער גדול התלונן לפניהם שגרונו יבש. רצו עבדיו בבהלה, הביאו לגרון של המלך שמן, אף שלגרון יבש צריך מעט מים, אך המלך הגדול ודאי שמים לא מספיק לו. כששתה את השמן גרונו לא היה יותר יבש, אך ביטנו כאבה לו מאוד מאוד. המלך צעק מכאבים קשים, מיד הביאו את טובי הרופאים לטפל בבטן הכואבת של המלך, הרופא הגדול שראה את יסורי המלך וכו', אמר; צריך מיד לשתות חומץ זה יקל על הבטן וכו', כששתה את החומץ שוב גרונו היה כואב ולא נוח לו.

הצטער המלך הגדול ויסוריו היו יסורים גדולים, עמד שם אדם זקן ופשוט ובא למלך ואמר לו: מלכי, אני אדם פשוט, אך אני חושב שהמלך לא צריך להתייסר כל כך, מעט מים אם תשתה, הכל יסתדר ויעבור הכל, ואינך צריך לשמן ולחומץ אלא מעט מים. כעס המלך כעס גדול ואמר לו: אתה לא רואה את כאבי ואת טובי החכמים והרופאים איך עומדים ומסתפקים לגבי הבעיה הגדולה הזאת, אולי לאיש פשוט מספיק מים, אך למלך גדול כמוני, מעט מים לא יכולים לרפאות את צרתי הגדולה אשר גרוני יבש ולאחר מכן מעי כואבים וכו' וכו'.

כך האדם, כל אחד על פי דרכו מחפש ומגדיל את צרתו ואת בעיותיו, אך רוב הבעיות אינם גדולים וקשים כפי שהאדם מגדיל ומרחיב אותם. נחפש לראות את הטוב והחיובי שבכל ענין וענין, ולחפש מה לומדים מכל זמן מורכב ואיך מפיקים תועלת מכל משבר. האדם יכול להיבנות גם מהדברים הקשים ביותר, ויכול חס ושלום ליפול לייאוש ולאבדון גדול ביותר.

הנה, אנו רואים בנפשנו, בשנה שחלפה עלינו, עברנו יסורים גדולים וקשים ביותר, ובאחד הימים חשבנו בדעתנו; הקב"ה מעמיד אותנו בניסיון גדול והניסיון הוא לא רק עלינו באופן אישי, אלא על קהילה שלמה "שובה ישראל", שמיום ליום נהיית ההתקבצות והחיבור הגדול של היהודים בעולם. וזה ניסיון כללי שצריך ללמוד ממנו ולהפיק ממנו לקחים וללמוד לדורי דורות דברים חשובים, וכן ללמוד לעבוד את ה' גם בצורה הקשה הזאת. והלימודים והקרבה לה' אשר ראינו בשנה הזאת, לא ראינו בכל חיינו.

נשתדל לקבל על עצמנו להתחזק באמונה ובבעיות, אף הגדולות, להקטינם כמה שאפשר. ולכן דאגה בלב איש יקטיננה, וכמה שיקטיננה, כך הבעיה הולכת ונהיית קטנה וילמד לעשותה קטנה ככל שאפשר.

ולכן רוב הבעיות בעולם לא נפטרות, או שהאדם נשאר עם הכאב והבעיה עד המוות ומת מן העולם עם הבעיה, או שהאדם מניח את הבעיה ומתייאש ממנה ושוכח

ממנה. ומדוע?, משום שרוב הבעיות בעולם הם לא אמיתיות, הם מזויפות ודבר מזויף, כאשר נותנים רפואה לחולי אשר לא קיים, החולי הלא קיים מתרפא, אך הזיוף נשאר ולא מתרפא, משום שלא מטפלים בזיוף הבעיה. כאשר האדם מתלונן שכואב לו הראש ובאמת לא כואב לו הראש, הוא רק חושב שכואב לו הראש, כל התרופות אשר ישתה נגד כאבי ראש ירפאו כאבי ראש, אך לא ירפאו זיוף שחושב שכואב לו הראש. לכן הכאב האמיתי לא קיים, אך הזיוף של הכאב, התרופה לא מרפאת אותו.

נשתדל בכל כח לרדת לעומק הדברים, לראות את האמת ולא לראות את הדימיונות אשר מחריבים והורסים את חיי האדם. לכן, ישתדל האדם לראות בראיה אמיתית את החיים ולא לעצור בדברים מסוימים בנפש אלא להמשיך את מסע חייו.

ואפשר למשול דבר זה, לאדם אשר נוסע במכונית ויש מכוניות רבות נוסעות במהירות גדולה, ופתאום מסתכל הנהג בדבר בצד הדרך ויורד לשולי הדרך ונעצר וממשיך להסתכל בדבר, אך בינתיים המכוניות נוסעות במהירות גדולה, ולו קשה ביותר לשוב להשתלב בדרך ונשאר נוסע לאט במקומו. כך החיים, האדם עוצר במחשבותיו ומדשדש במקומו, ולאחר מכן קשה לו לחזור לדרך ונשאר עומד במקומו.

ישתדל האדם להמשיך ללכת ולא לעצור בדברים קטנים אשר בורא אותם גדולים וממליך אותם על עצמו ונהיה שבוי בעול הרעיון. וידע האדם, כאשר נעצר תחת רעיון או צרה אשר איננה נכונה, מיד לאחר מכן באה העצבות ודכדוך הנפש והייאוש וכל הדברים הקשים, כי כאשר האדם עומד עם בעיה טבעית ואמיתית, אין זמן ומקום לייאוש ולעצבות ולכל חולאי הנפש לבא על האדם, כאשר האדם עומד מול מחלה או צרה מזוייפת, אז יש מקום לכל חולאי הנפש לבא ולחול על האדם.

התמודדות / הדרך להתמודד עם בעיות

הנה באחד הימים, ישב אצלנו אחד מאהובינו היקרים, מן הרופאים החשובים באמריקה, אשר שמו הולך בכל קצוות הארץ, זכה לקדש שם שמים בהדגשת יהדותו ואמונתו וברית גלי לחזק את אמונתו ומצוותיו. וסיפר לנו מעשה על אדם, מן המשפחות החשובות באמריקה, אשר עושרם עושר עצום מדורי דורות. יום אחד, מסתכל הרופא הצדיק ביומנו, ורואה שאותו אדם קבע פגישה לבוא לרופא. והנה נכנס בפעם הראשונה אותו בן עשירים ומפורסמים בבהלה גדולה ממחלה קשה, אשר הוא חושד שיש לו, מיד שלח אותו הרופא המסור שיעשה את כל הבדיקות, עם דרישה ובקשה להזדרז מהר, משום, שאם זו המחלה המסוימת הזאת, הרי כל יום שעובר הוא סכנה גדולה ביותר. במשך כל היומיים הללו עד שהגיעו התשובות, היה הבן עשירים מתקשר לרופא הגדול בבוקר, בצהריים וכו'. כשהגיעו התשובות הכל היה כשורה וגופו

בריא, וירבו בריאים כמותו בעולם, שמח הרופא ואף החולה יצא.
עובר שבוע ימים ושוב בן העשירים מבקש לבוא לרופא, שוב חושד על מחלה אחרת שיש לו, הרופא אמר לו לא לדאוג, כבר לפני שבוע עשו את כל הבדיקות והכל היה על הצד הטוב ביותר, אך בן העשירים היה בפחד גדול, וביקש שוב וכו', הכל היה על הצד הטוב ביותר.
עברו עוד ימים ושוב חוזר לרופא, עם דרישה שיעשו לו שוב את הבדיקות. נענה הרופא ואמר לו: נראה לי שאתה קורא עיתונים וכל מחקר חדש שיוצא על מחלה מסויימת, אתה מרגיש את התסמינים של המחלה ובא אלי עם אותם תסמינים, אפילו שאתה חשוב ומבוגר ממני, אני מבקש ממך להפסיק לבוא אלי, אין לך כלום. הצטער צער גדול והלך.
עברו ימים, האדם המבוגר נפטר מגילו וביקש לכתוב על קברו שמת מן המחלות, אפילו שלא האמינו לו שיש לו את המחלות. במעשה זה למדנו מוסר גדול, שנים רבות אנו רואים אנשים, אשר באים לקבל ברכה ועצה, והרבה אנשים מרגישים אנו, שהם שמחים בסבל שלהם, בפצעים שלהם, בחולי שלהם. ואם החולי או הסבל יעבור, הם לא ידעו מה לעשות, הם יהיו כל כך לא עסוקים, אתה עוזר להם לצאת מזה והם שוב חוזרים לדבר אחר, כמו שיש היצמדות עמוקה אל הסבל, הם מקבלים מזה משהו, זאת השקעה והיא משתלמת.
ולכן מי שיש לו בעיה, צריך דבר ראשון לבדוק האם אתה רוצה לפתור את הבעיה או שאתה רוצה רק לדבר על הבעיה. תיכנס לתוך עצמך ותחקור, כל היסורים שלך קיימים כי אתה תומך בהם, בלי תמיכה שלך כל הדברים האלו לא יכולים להתקיים, לכן אתה תראה בעצמך, אם אתה רוצה להתרפא, או רוצה לדבר ולהנות מבעייתך.
ואחרי ח"י שנים ששמענו רבבות רבות של יהודים, הרבה מהם, ראינו שרוצים לדבר על הבעיה ומעטים מאוד רוצים לפתור באמת בעיות.
וצריך לדעת שלדבר על בעיה ולא לפתור, דבר זה מוריד מאוד מכוחות האדם, ואדם אשר חי בבעיות בכדי לדבר עליהם, מאבד את כוחו מרגע לרגע.
נתעמק ונחשוב אדם אשר עבד קשה, מרגיש בסוף היום חלש ומותש, משום שעבד קשה, אדם אשר היה עצוב ומדוכא גם מרגיש מותש, אפילו שלא עשה שום פעולה גופנית ומדוע?, כי כל הכוחות הולכים בעצבות אשר הוא עצוב ומאבד את כוחותיו, אפילו שבשכל פשוט נראה שמי שלא עבד רק ישב והתעצב, צריך להיות לו יותר כח, אך לא כך, מאבד את כוחו, את שכלו, את תעצומות הנפש.
לכן צריכים להגיע להבנה נפשית עמוקה שכל בעיה, אף הקטנה, שאומרים

שרוצים לפותרה, לא רק לומר, אלא לרצות מעומק הנשמה גם להפסיד מעט מהכבוד מהממון ולפתור הבעיה, כי כל עוד היא פתוחה משקולת היא לעתיד חיי האדם.
וכאשר מבינים זאת בנפש, קל יותר לבנות חיים טובים, שהאמת והשלום אהבו ולחיות חיים קלים יותר בלי משאות ומכאובים בלב ובנשמה.
"רפאינו ה' ונרפא הושיענו ונושע" ושלח גאולה וישועה ופרנסה ברווח לכל הישיבות הקדושות "שובה ישראל".

התמודדות / הקטנת הבעיות מסייעת לפתרון

ברוך ה' שבוע חדש, התחלה חדשה. אך בכל התחלה חדשה היצר מנסה לייאש את האדם ולשים לפניו את כל הדברים הלא נוחים ולהגדיל מול עיניו בעיות קטנות ולעשותם כדברים גדולים וקשים. אך צריך לדעת שזה עצת היצר הרע וצריך האדם לבטוח בה' ולהתקדם לעבר הדברים בביטחון בהקב"ה ולא לקחת את כל הבעיות כמקשה אחת, אלא דבר בעיתו מה טוב, כל צרה ובעיה או כל ענין כשיגיע יעמוד ויתמודד כנגדו. וינסה האדם לחלק בדעתו, לשים במקום את דאגות הפרנסה ובמקום אחר דאגות השלום בית ובמקום אחר דאגת הילדים ולא יערבב את כולם יחד, כי אם יערבב את כולם יחד חורבן גדול יהיה לנפשו. יקצה זמן למחשבה על פרנסה, זמן לשלום בית וכן הלאה.
עצת היצה"ר לערבב כל המחשבות יחד. וידוע משל על הצפרדע שפגש את המרבה רגליים, שאל הצפרדע את המרבה רגליים: איך אתה מסתדר עם יותר ממאה רגליים, אני עם ארבעה רגליים בקושי מסתדר?. אחרי שבוע עבר הצפרדע שוב באותו מקום ומצא את המרבה רגליים עומד במקום שהיה, תמה הצפרדע ושאלו מה עושה באותו מקום, ענה ואמר לו: מהיום שאני חושב ורוצה לסדר בדעה מסודרת את הליכתי אני לא מצליח להסתדר עם הרגליים. כך האדם, אם יעמיד את הכל במחשבה ובדעה לא יוכל להסתדר וישאר עומד במקומו. "השלך על ה' יהבך והוא יפרנסך והוא יכלכלך". זה יסוד גדול בחיי האדם. וצריך כל יהודי לחזק בנפש לא ליפול במלכודת היצר אשר שם הכל מול עיניו כחומה בצורה.
הדאגות העולות בלב האדם הם הגורם לחולי הגדול אשר הורס את חיי האדם.
ואמרו חז"ל: "דאגה בלב איש ישיחנה". ואחרים דרשו: "דאגה בלב איש יקטיננה". וזה שני דרכים להתמודד עם דאגה ובעיה, או להשיח; לדבר אותה עם הקרובים והאהובים אשר יעזרו לו בבעיה ובדאגה, או שיש דברים שמוטב להקטין אותם בלב, לא לתת בהם ממש, לא לדבר עליהם ולא לספר עליהם.
וצריך לדעת יסוד גדול כאשר האדם חושב על דבר ונותן בו ממש, הוא מגדיל

אותו ומעצים אותו. ח"ו כשיש לאדם רודף אשר מציק לו ורודף אותו, אם יחשוב עליו וידבר עליו הוא מחזק ומגדיל אותו ונותן לו כח, הפתרון לדחוק אותו מהמחשבה, לא לחשוב, לא לדבר וכך מוריד את כוחו של הרודף. בכל ענין כמה שמתעסק יותר נותן משמעות לענין.

וכך מצאנו אצל יוסף הצדיק: כאשר ביקש מהשר לדבר עליו טוב אצל פרעה ואחרי כן הבין יוסף שלא היה צריך לעשות כך אלא היה צריך לבטוח בה'. ודרשו חז"ל: "אשרי הגבר אשר יבטח בה' וכו'", מה עשה יוסף?, נקט בשיטה זו, דחק במחשבתו את בקשתו מהשר, וכאשר דחק את המחשבה הזו, גם השר שכח מבקשה זו. ועל זה נאמר: "ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו", והנה הלשון תמוה, אם לא זכר פשוט ששכחו, א"כ מהו וישכחהו?. אלא על פי דברנו יובן: מדוע לא זכר שר המשקים את יוסף?, כי יוסף שכחו "וישכחהו". וכך ינהג האדם בדברים לא נוחים יקטינם, לא יתן בהם ממש ואז קל ונוח לעבור את כל המשוכות שבחיים.

התמודדות / כל דבר בחיי האדם בא בהדרגה

בהדרגה האדם מתרגל לדברים הקשים והחמורים ביותר. הגנב אינו נהיה גנב גדול, עד שמתחיל פעם ראשונה בגנבות של דברים קטנים ביותר, האכזר אינו נהיה אכזר בפעם אחת, אלא מתחיל באכזריות קטנה ומשם נמשך לדברים הקשים ביותר, וכך כל חיי האדם מתחיל בדבר קטן ומתפתח לדברים גדולים.

וכך גם בעבודת ה' צריך להתחיל את ההתחלה, ואחרי שמתחילים את ההתחלה ועולים את המדרגה הראשונה, יש לזה המשך.

וכך קראנו בפרשת קדושים)ויקרא יט,לב("מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלוקיך אני ה". והיה קשה לנו הרי יראת אלוקים צריכה להיות הדבר הראשון, ואחרי כן לקום לאדם מבוגר ולכבד את הזקן, מדוע הפסוק מתחיל בקימה למבוגר ובכבוד לזקן, ורק אחרי כן ויראת מאלוקים, בעוד שזה דבר ראשון אשר צריך לקיים?

אלא נבאר ונאמר, כשאדם מאבד את יראת אלוקים זה לא בא ברגע אחד, קדם לזה דברים אחרים אשר גרמו לאדם להגיע לאשר הגיע, חוסר יראה, ומה קדם? קדם חוסר כבוד למבוגר, חוסר כבוד לתלמיד חכם, זה קודם לכל נפילה וירידה גדולה אשר נמצא בה האדם. כאשר האדם מכבד את המבוגר ומכבד תלמידי חכמים, זה כמן מגן לריחוק ושמירה לכבוד שמים, וכך דרך היצר הרע לזלזל במורים ובהורים ובתלמידי חכמים, ואחרי כן לפרוץ את החומות ולהגיע עד מלכות שמים.

וכך נאמר בתורה)ויקרא כא,ט(: "ובת איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת", וקשה אם בת כהן עושה עבירות ומחללת את הכהונה, מה זה קשור לאביה?, אלא

נדקדק בפסוק בת כהן כי "תחל לזנות", אם ראית קלקול, זה לא בא ביום אחד, אלא שזה כבר מבית אביה, רק שהיא הסתירה את קלקולה.
כל אדם צריך לדעת לשים חומות בצורות, והחומה הראשונה להקב"ה היא חומת תלמידי חכמים ומבוגרים, כשזה נפרץ, מהר מאוד האדם יגיע רחוק מאוד ברע עד הקב"ה.
צריך האדם לשלוט על טבעיו כי אם לא ישלוט, אזי "יצר לב האדם רע מנעוריו", היצר יגרור אותו למקומות הרחוקים והגרועים ביותר.
וידוע המשל, המובא בקדמונים, היה איש עשיר רוכב על סוס מחוץ לעיר, והנה ראה עני פיסח על הקרקע, ריחם עליו העשיר וביקש ממנו שרוצה להעלותו על סוסו ולקחת אותו לעיר, שמח העני הפיסח ועלה על הסוס, העשיר הטוב לב ירד מהסוס ונתן את המושכות בידי הפיסח והיה הולך ברגליו. הנה כשהגיעו לעיר ביקש העשיר מהעני הפיסח לרדת מהסוס, העני הפיסח החל לצעוק ולאמר זה סוס שלי, הזדעזע העשיר הרי לפני כמה דקות עשיתי עימך חסד והעליתי אותך לסוס, איך פתאום הסוס נהיה שלך?! כל העיר התקבצו סביבם, הפיסח צועק חמס שרוצים לקחת ממנו את הסוס שלו. הלכו לדיינים לשאול מה הדין מצווה לעשות במקרה כזה? ענו הדיינים ואמרו הפיסח אוחז במושכות הוא בעל הסוס. ידעו כולם ידיעה ברורה שהעשיר הוא העשיר וטוב לב הוא, אך כאשר אתה נותן לאדם את המושכות ביד, תהיה מוכן שיקח לך את הסוס, תעשה חסד, אך תיזהר זהירות גדולה בכל זמן להשאיר את המושכות שלך ביד.
היצר הרע שונא יותר את האדם אשר הטיב לך ודוחף את האדם להוקיר רעה תחת טובה.
וישנם אנשים אשר דבר זה חקוק בטבעם ממי שקיבלו טובה חייבים להחזיר רעה, משום שרק זה מחזיר אותם להרגשה שאין הם חייבים מאומה לאדם.
ולכך עלינו כמובן, לא לסגור דלת בפני הטוב, ולהמשיך בכל כח בטוב, אך יזהר להשאיר את המושכות בידיו, וכך האדם יעשה הטוב לשם שמים ולא יצפה בשום אופן לשום תמורה כנגד הטוב אשר עשה.
יצר לב האדם רע, ומובא מעשה בשר ערבי גדול אשר נפל לבאר מים, כל העיר באו להצילו, עמד השר והיה צועק שמבקש עזרה מי יצילו? וכולם באו לעזור לו מושיטים את ידם וצועקים לו תיתן לנו את ידך בכדי שנוכל להצילך, והשר לא נותן את היד, אך ממשיך לצעוק מי יצילו?, האנשים לא הבינו, אתה מבקש עזרה והצלה, תושיט את ידך ראשון, אך הוא חוזר על שלו ומבקש עזרה אך לא מושיט את ידו, בא יהודי חכם

ועמד בפי הבאר ואמר שר גדול וחשוב קח את ידי, מיד השר הושיט את ידו וכך ניצל, מידות האדם קשות המה גם כשמוצא ורואה את עצמו בחורבן המידות שולטות עליו.

התמודדות / שויתי ה' לנגדי תמיד

זה כלל גדול בחיי האדם, שיהיה ה' לנגדו תמיד וכן, "והיו עיניך רואות את מוריך". על כן, ישתדל האדם לבנות בנפשו כמו תבנית אשר בה יוחק באותיות מאש, "שויתי ה' לנגדי תמיד", יראה את ה' בכל צעד וצעד ובכל מעשה אשר עושה לנגדו תמיד. וכמו כן יבנה תבנית מול עיניו עם תמונתו וצורתו של רבו, אשר יבחין בה בכל עת ובכל זמן.

וידועים דברי הקדמונים, שלכל אדם צריך שיהיו שני רבנים; רב אחד בארץ, אשר יורה לו את הדרך אשר בה ילך וזה "עשה לך רב"; ורב אחד בשמים, אשר נפטר ונפשו תהיה קשורה בנפשו, במחשבה ובתורתו לזכות ששפתותיו יהיו דובבות בקבר. וכך, יושפע על האדם שפע רב מכל העולמות.

והנה, ההסתכלות על הרב, וכן, המגדל אור של "שויתי ה' לנגדי תמיד", הוא מן היסודות החשובים בחיי האדם, לבל יאבד את דרכו בחייו, משום שהחיים קשים המה וכדברי חז"ל)עירובין יג,ב(מוטב לאדם שלא נברא מאשר נברא, וכשנברא העצה הטובה

היא יעסוק בתורה. ומדוע? משום שהתורה ודרך ה' הם הישועה והתרופה לכל החולים ולכל מקרי הזמן הקשים, אשר באים, באו ויבואו לאדם בחייו.

ומי שאין לו את המגדל אור של "שויתי ה' לנגדי תמיד" ואת "והיו עיניך רואות את מוריך", או שישקע במחשבות ובתפיסות ישנות אשר זמנם תם ונשלם מן העולם ונמצא שהוא חי בחיי העבר, עם התמרמרות גדולה ויאוש מוחלט, או שהולך, חס ושלום, בדרך רעה ובלי הדרכה למכשולים הקשים והמסוכנים, אשר יש לנו בדור הקשה הזה, ויכול לאבד את כל עולמו. וכפי שיש קונה עולמו בשעה אחת, יש מחריב עולמו במחשבה קטנה וברגע קטן.

לכן, רב המאיר והמדריך ומגדל אור של "שויתי ה' לנגדי תמיד", הם השמירה בימים טרופים אלו.

והנה, ידוע מעשה, בראשית כאשר נודע החשמל, לא כולם ידעו וזכו שיהיה בביתם מנורה עם חשמל. באחד הימים, בא לביתו של אחד החכמים והמשכילים חבר, אשר אף הוא היה חכם ומשכיל, אך עדיין לא זכה לקידמה שבביתו יהיה מנורת חשמל. בעל הבית כיבדו כבוד גדול ואחרי סעודה דשנה, הכניסו לחדר השינה שיעלה על משכבו, שמח האורח שמחה גדולה ואחרי שקרא מעט מספרי החכמה אשר לו, רצה

לעלות על יצועו ולישון, הנה האור הפריע לו לישון; עלה על כיסא וניסה לנשוף רוח לתוך המנורה, בכדי שהאור יתכבה, נשף ונשף, אך האור לא נכבה, חשב בנפשו אני אלך לבעל הבית ואומר לו האור לא נכבה, אך נמלך בדעתו שאין זה מתאים להפריע בלילה וגם דבר זה יוריד מכבודו שהוא לא יודע לכבות מנורה, והרי הוא כן יודע, יש לו בבית מנורת שמן, מנורת גז והוא מכבה אותה בכל יום.

כך, לילה שלם, אותו חכם מנסה לישון ולא מצליח, שוב עולה על הכיסא לכבות את האור ונושף בכל כוחו וגם לא מצליח, עד הבוקר כך היה. בבוקר, כאשר בא אל בעל הבית, סיפר לו על כל אשר עבר עליו בלילה, עמד בעל הבית ואמר לו: זה לא מנורה של שמן ולא גז, זה של חשמל ולא צריך לנשוף ולא כלום, אלא הנה על הקיר יש מתג שרק צריך ללחוץ עליו והחשמל נכבה או נדלק, וכל מלאכתך וכל צערך כל הלילה היה לשווא.

כך האדם, נשאר הוא עם דעותיו הקודמות, עם מחשבותיו על העולם, על חבריו, על בני משפחתו, על ילדיו, ממשיך הוא לדבר עם ילדיו כפי שדיבר איתם כשהיו קטנים, ועם אשתו כפי שדיבר בהיותם צעירים, ועם רעיו וחבריו כפי שדיבר לפני עשרות בשנים, ואף הוא נשאר כך, ושם החורבן והצער והאכזבה גדולים ביותר.

ואם, חס ושלום, ילך לבד לכל קידמות ומחשבות, אשר אין להם גדר יפול בתהום מסוכן ביותר אשר אחריתו מי ישורנו. וזה האדם אשר עומד ליד המנורה שחושב שהיא של שמן ושל גז ובכל כוחו נושם ומתנשף לכבות את האור, אך זה דבר אחר לגמרי היום, והדעות והמחשבות לא יכבו ולא יזוז במאומה כל מעשיו.

לכן, בימים ובזמנים כאלו, המגדל אור של "שויתי ה' לנגדי תמיד" והדרך של "והיו עיניך רואות את מוריך", הם המדריך הטוב לאדם לא ליפול לשני הצדדים, אשר התהום בהם גדול מאוד.

התנהגות / התנהג כמנהג המקום

יש שני דרכים איך האדם יודע ומכיר את עצמו, דרך אחת היא, שהוא עובד עבודה חזקה ומתעמק בתוך עצמו ויודע את חולשתו את מידותיו ואת מעשיו, ויש דרך שנייה, שהאדם שומע מה אחרים מספרים ומדברים עליו, ומדיבורם של אחרים ומשבחים אשר שומע על עצמו, כך חושב שמכיר ויודע את עצמו. אבל זה טעות חמורה ביותר, משום שאם אתה עדיין לא מכיר את עצמך, איך אחרים ידעו מי אתה ומה אתה, ואיך אחרים יבנו את אישיותך ואת מה שאתה, בזמן שאתה לא מכיר את עצמך?!

לכן, צריך האדם לדעת מי הוא ומה הוא, וידע שהרבה מן הדברים, אשר הוא חושב שהם אישיותו וטבעו, הם דברים נזילים וחולפים ומשתנים.

ישנם טבעים וישנם הרגלים; הרגל אפשר לשנות טבע קשה לשנות, וזה מלחמה גדולה. ולכן יעבוד האדם על עצמו לדעת מה הרגל אצלו ומה טבע, וישתדל מהר לעבוד על ההרגל לתקן אותו, לפני שיהיה טבע, כי כאשר נהיה ההרגל טבע, קשה מאוד להתנתק ממנו.

וכך אומרים בשם חכמי המוסר, שיותר קל ללמוד את כל הש"ס מאשר לתקן מידה אחת רעה, אשר נהיית טבע אצל האדם. לכן ישתדל האדם לדעת את עצמו את כוחותיו, את חולשותיו, ועצם הידיעה היא התקדמות גדולה לקראת תיקון הנפש, כי כאשר האדם חי ונבנה על דברים אשר אחרים מספרים ואומרים, מאבד מעצמו ונהיה עבד של העולם הנשלט על ידי דיבורים של אנשים ומחשבות ורצונות של העולם.

ישתדל האדם לדעת מה הוא ומי הוא, וידע שאי אפשר לשים משא גדול בתוך תיק קטן, וכן, אינך יכול לשאוב מים מבאר עמוקה עם חבל קצר. הרבה אנשים מנסים חיים שלמים למלא את התיק הקטן עם משא גדול, שמים חלק מן המשא מוציאים אותו ומחזירים שוב את המשא, וכך, חיים שלמים עוברים במלחמה למלא את התיק, ולנסות לשאוב מים עם החבל הקצר, אשר לא מגיע לשום מקום.

ולכן, נבין בדעתנו את עומק הדברים האלו, וכן, כל מקום יש לו את הכללים שלו, ובכל מקום האדם צריך לנהוג לפי הכללים הנהוגים באותה מדינה, באותה עיר ובאותה משפחה. זה דבר קשה ביותר ולעיתים בלתי אפשרי, לחיות במקום אחד עם כללים של מקום אחר, כפי שיש מדינות שהמכוניות נוסעים עם ההגה בצד אחד, ומדינות אחרות נוסעים עם ההגה בצד שני, אי אפשר לבוא למדינה השניה ולנהוג בצורה שאתה רגיל לנסוע בה, זה סכנה גדולה ודבר לא אפשרי.

כך החיים, בכל מקום תדע לנהוג על פי הכללים שלו, אבל אתה תשתדל ותלחם עם עצמך ושמור על עצמך ועל דרך ה', לא לסור ממנה ולא לשנות את היסודות שלך, וכל זה רק אם לא סותר את דרך ה' ואם, חס ושלום, סותר, תרחק מכל דבר וכל דרך כזאת.

התקרבות / הדרך להתקרב להקב"ה

מובא בספרים הקדושים, בכל שנה, בחג שבועות, מתן תורה חוזר על עצמו, והקב"ה ופמליה דילי יורדים ועשרת הדברות, ובראשם אני ה' אלוקיך, חוזרים כבראשונה. אך, רק זכי הנפש, מקבלים את ההארה וטל של חיות מושפע עליהם.

אם כך, מה הסוד לקצר הדרך ולהתקרב במהרה, למלכו של עולם? היו לנו ימים רבים, מליל ראשון של תפילת העומר, ליישר ולתקן את מעשינו. הקב"ה ציוונו: "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה" להכין ולהניף את

נפשנו לפני בוראינו - איך נעמוד ונהיה מוכנים, כאיש אחד בלב אחד "ויחן ישראל כנגד ההר" - חושבים אנו, ומקבלים על עצמנו את דברי הנועם אלימלך)הנועם אלימלך, מקדושי עם ישראל היה, ומו"ר זקני, רבי מאיר אבוחצירא זצ"ל, היה אומר, בכל בית חייב שיהיה הספר הקדוש
נועם אלימלך, אפילו שלא לומד בו, סגולה הוא לשמירה, מכל דבר רע(ובספרו הקדוש אומר: בכל רגע
פנוי, ידמה אדם בנפשו, שעומדים לכפור, בענייני אמונה בה' ובשביל אהבתו לה', מוסר את נפשו ונשרף בכבשן האש. בכל פעם, שמדמיין מחשבה זאת בנפשו, מרומם את נפשו ומתקרב קרבה עצומה להקב"ה.
אך כשנתבונן, בדברי הגמרא, במסכת ברכות, נמצא מעלה גבוהה מזו, אצל רבי עקיבא; כשהוציאוהו להורג, היו מסרקים את בשרו, במסרקות של ברזל. תלמידיו הזדעזעו ואמרו לו: רבנו, כך נראה את סופך? אמר להם: כל חיי חיכיתי לרגע זה.
הנה, ההבדל, בין דרך הנועם אלימלך לדרך רבי עקיבא: הנועם אלימלך, מלמד אותנו לחשוב לקפוץ לאש ולהישרף על יחודו של עולם; ורבי עקיבא, לימודו כל החיים לחשוב ולדמיין שמעניים אותנו ומנתקים את עורנו מבשרינו, כל זה במצוות אהבת בוראנו.
אם כך, כשרוצים לקצר הדרך בהתקרבות לה', מסירות נפש, היא הדרך הקצרה ביותר, לאבינו שבשמים והמסירות נפש היא, במחשבה, או, כלימוד הנועם אלימלך, בקפיצה לכבשן האש ובמסירות נפש מהירה, באהבת ה', או בדרך רבי עקיבא, במחשבה של עינוי הגוף, על אהבת ה'.
עם ישראל קדושים, אין אנו יודעים מעלה של אף אדם; מי צדיק אמת, מי יותר ומי פחות?! אפילו פושעי עם ישראל, מלאים במצוות, כרימון וכבר המשנה אמרה "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" ובכל חיינו, יהיה חירות בליבנו.
לפני שנים רבות, בא אצלנו יהודי, אשר התרחק מאוד מהקב"ה ופשע וחטא ועבר, על רוב תרי"ג מצוות, בין אדם למקום, ובין אדם לחברו. ישבנו עימו, זמן ארוך ודיברנו עימו, שיחדל ממעשיו הרעים, ואחרי שיחה ארוכה ומילים היוצאות מן הלב, אמר: יתנו לי כמה ימים לחשוב, אמרנו לו: בעוד כמה ימים נבוא לביתך.
עברו הימים, נסענו לביתו, ישבנו עימו, היה שבור ובוכה בכי גדול, אמר לנו, אני מוכן למסור את נפשי כעת, על קידוש ה', אני רוצה למות על קידוש ה', אך קשה לי לחיות על קידוש ה'. ומאותו יום, הלימוד זכות על עם ישראל, על אהבת ה' האמיתית הטמונה בנפשם, מול עינינו בכל יום, הדמעות והמילים: "אני מוכן למות על קידוש ה',

קשה לי לחיות על קידוש ה'".
אנו נעבוד על עצמנו, במחשבה יום יומית, לחיות את חיינו, בקידוש ה' ונכין את נפשנו, במחשבה אמיצה, למסור את נפשנו על אהבת ה', בין ביסורים, בין ליטול את גופנו לכבשן האש - ובמחשבה של מסירות נפש, של אלפי יהודים, ביום אחד, זה לפיד אש, לפני ה', להאיר את חיינו ולמתק, מעל כלל עם ישראל, דברים קשים, המתרגשים ובאים לעולם.
זה זמן ארוך, שהקב"ה, פרט את היסורים על הכלל ועל הפרט, וכדברי יעקב אבינו "וריוח תיתן בין עדר לעדר", ביקש יעקב מהקב"ה, אל תיתן צרה אחת על עם ישראל, אלא, "וריוח תיתן בין עדר לעדר", מרחק תיתן בין בעיה לבעיה - כך בשנתיים האחרונות, "עת צרה היא ליעקב" וישועתה היא, בריוח בין עדר לעדר, וכשנבין, בימים הקרובים, ממה הושיענו הקב"ה, נגיל ונשמח בישועתו.

אות ז

זהירות / אל תאמין בעצמך עד יום מותך

בפרשת וירא מובא את כל עניין עקידת יצחק. ואמרו חז"ל)בר"ר נח,ה(: כששמעה שרה אימנו על העקדה, פרחה נשמתה וכך נפטרה מן העולם. וקשה, כמה צדיקים וצדיקות לאורך כל הדורות מצאנו שהקריבו את כל ילדיהם למען קדושת שמו יתברך ולא באו באף טענה וטרוניה כלפי שמים.
וידוע סיפור עם חנה ושבעת בניה, אשר הקיסר ביקש מהם להמיר את דתם ואף אחד מן הבנים לא רצה להמיר את דתו, וכך הרג הקיסר את כל ילדיה. ובבן הקטן, ביקש ממנו המלך שלא ימיתו, בתנאי שישליך הקיסר את טבעתו על הקרקע, והילד הקטן יתכופף וירים את הטבעת וכולם יראו כמו שהשתחווה, הילד הקטן, לא הסכים אף לזו, ואף אותו הוציא המלך להריגה. ועל אותה חנה נאמר, אם הבנים שמחה הללויה.
אם כן, שרה אימנו, צדקת קדושה, אשר שמה השני יסכה, ואמרו חז"ל שהייתה סוכה ברוח הקדש, הייתכן שתצא נשמתה על זה ששמעה על עקדת יצחק?!
ועוד צריך להקשות, מה הלשון עקידת יצחק? מהי עקידה? היה צריך לומר הקרבת יצחק, העלאת יצחק לעולה, מהי עקידת יצחק?
ואפשר לבאר ולומר יסוד גדול: עקידה היא מלשון קשירה, לעקוד, לקשור, ושם טמון פטירתה של שרה אימנו, ששמעה שרה שהיה צריך לעקוד לקשור את יצחק, הצטערה צער גדול שרה אימנו, איך בנה בן שלושים ושבע, אשר השקיעה בו את כל כוחותיה, וחינכה אותו למסירות נפש גדולה, מדוע צריך לקשור אותו לעקוד אותו,

ומדוע לא נתן נפשו בלי לקשור, ומצער העקידה, אשר חששה שמעלתו של יצחק לא גדולה, פרחה ויצאה נשמתה, רואים את צער האימהות הקדושות על חינוך ילדיהם.
ומסופר על אחד מאבותיי הקדושים, שבכל בוקר היה נושא תפילה להקב"ה ואומר ריבונו של עולם בן שילך בדרך ה' ויעשה לך נחת רוח, חייו יחיה, אך אם אחד מבני יצער את ריבון העולמים, בבקשה תיקח את נפשו בעודו זכאי ושלא יגיע להיות חייב.
לתקן באנו בעולם ולא לקלקל, רק לעשות נחת רוח לבוראנו ולעשות רצון בוראנו.
ואם נקשה מדוע באמת היה צריך לעקוד את יצחק, אלא יצחק אבינו פחד מהיצר הרע אף על פי שמעלתו וגדולתו גדולה, אך היצר האורב מסוכן הוא, ומי יודע, אולי ברגע האמת, היצר יגבר וישנה את דעתו, לכן, יצחק אבינו מבקש מאביו שיקשור אותו, הדק היטב היטב, משום שלא סומך על עצמו.
אם כן, כמה לימוד זכות אפשר ללמד על עם ישראל, יצחק אבינו עולה תמימה לפני הקב"ה, נפשו רמה פוחד ואינו סומך על עצמו מן היצר האורב, קל וחומר בן בנו של קל וחומר אנו בדור יתום זה אשר הניסיונות קשים, מרגע לרגע ומשעה לשעה, ובכל אשר פונים מוצאים את היצר המנסה בכל כוחו להחטיא את האדם כמה רחמים אנו צריכים משמים. אם יצחק פוחד ומבקש לעוקדו, מה אנו צריכים להתמודד עם היצר?! ואמרו חז"ל)אבות פ"ב מ"ד(: אל תאמין בעצמך עד יום מותך. וכבר מצאנו)ברכות
כט,א(כהן גדול ששימש בקודש הקודשים ובסוף ימיו כפר בהקב"ה.
רגע רגע, שעה שעה, צריכים אנו לנטוע בתוכנו אהבת ה' ויראת שמים. החיים דומים לגינה, כל יום שלא מטפלים בה, גדלים עשבים מזיקים, צריך לטפח את הנפש בכל רגע, ואם תעזבני יום אעזבך יומיים, ומי שמזניח יום אחד את נפשו מעמל תורה ומדבקות בה', ידע אף שאינו מרגיש מתחילים לצמוח אצלו בנפש עשבים שוטים.
כל ירידה מתחילה בדבר קטן אשר עליו בא עוד דבר גדול.
ומסופר על אחד מאבותיי הקדושים אשר שלח את הגבאי לקנות מאכלים לסעודת ראש חודש, ואמר לגבאי תדאג לא לשלם יקר מידי, אבל גם לא זול מידי. שאלו בני הבית את הצדיק לא יקר מידי אנו מבינים, אך מדוע לא זול מידי, אם אפשר לקנות דבר בזול זה טוב, ענה ואמר להם לא לקנות יקר זה דבר טוב, אך כאשר לוחצים את החבר לזול מאוד, סימן שאין לו וקשה לו, ושמה נזרע הזירעונים של הפורענות והשנאה הגדולה, כל פורענות יש לה את הזרע הראשון שזרעו, וזרע ראשון הוא המסוכן ביותר.
ולכן אנו אומרים בתפילה "אל תזכור לנו עוונות ראשונים", ומה עם עוונות

אחרונים, אלא הראשונים הם החורבן הגדול .

זהירות / בדברים קטנים

כאשר רוצים לבחון אדם, בוחנים אותו, ביישוב דעתו, בדברים הקטנים ביותר. מי שמקפיד בדברים הקטנים, וודאי, שנזהר מאוד בדברים הגדולים וכך, למדנו, בדרכי הקב"ה, אשר את כל גדולי ישראל, בחן בדברים הקטנים: דוד המלך - לא משחו למלך, עד אשר בחנו בכבשה, אשר היה מוכן למסור את נפשו, להציל כבש קטן וכן, משה רבנו, בחנו הקב"ה בכבש. מי שמקפיד בדברים הקטנים, וודאי נזהר בדברים הגדולים.

הנה, העיר הגדולה ביתר, אשר אמרו חז"ל שהייתה מהערים החשובות בעם ישראל, עוד מהיותנו עם, לא נחרבה אלא על דבר קטן ביותר, כאשר היה מנהג באותם ימים, כל בן או בת אשר נולדו לעולם, ביום הלידה היה האב והאם לוקחים לבן סוג של עץ, ולבת סוג אחר של עץ והיו זורעים באדמה, והיו משקים ומטפחים מזבלים עד אשר הבן והבת היו מגיעים לחופה, ולכבוד חופתם היו קוצצים את העץ של החתן והעץ של הכלה ובונים בהם מעין עטרה, וכך היו מוליכים אותם לחופה.

באחד הימים, בתו של המלך, נסעה בכרכרתה, יחד עם פמלייתה, חיילים, שומרים ומשרתים, והנה נשברה דופן הכרכרה, עמדו עבדי המלך ולכבוד בת המלך, כרתו כמה עצים, אשר היו לכבודם של חתן וכלה בכדי לתקן את הכרכרה. נאספו בני המשפחה אשר הרגישו פגיעה חמורה בבניהם והיכו מכות נמרצות את עבדי המלך, שומרי המלך ובת המלך.

כששמע זאת המלך, שלח שמונים אלף ראשי גייסות והמיט חורבן והרס בכל העיר ביתר, עד שאמרו חז"ל, שנהר של דם היה הולך מביתר עד הים הגדול והגויים היו משקים, במשך תקופה ארוכה, את שדותיהם, בדם אנשי ביתר. ועם כל זה, לא שככה חמת המלך, אשר עמד ועשה להביא לקבורה, את הרוגי ביתר וביום, אשר התירו לקוברם, תיקנו חכמים את ברכת "הטוב והמטיב".

הנה, על דבר קטן ביותר, נחרבה עיר ואם בישראל ומאות אלפים, נשפך דמים, לכן, על קמצא ובר קמצא, חרבה ירושלים. שנאה קטנה, אשר קצת חכמה ותבונה, היו מונעים, את כל ההשפלה וכל הרע, אשר נעשה. לא היה את החכמה להתגבר על דברים קטנים ומזה, חרב ביתינו, נחרב היכלנו ועד היום, אנו נמצאים בצרה ומצוקה ובאבל, אשר לא נשכח ולא ישכח ומזכירים אנו, בכל עת ובכל זמן "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני" ואף, אוייבי ישראל, קיבלו את כוחם, ממעשה קטן, אשר עשו טוב, כדמובא בחז"ל: נבוכדנצאר, זכה לשלוט בכל העולם, בבני אדם, בחיות ובעופות

ומשום מה זכה לכך? אמרו חז"ל, שמלך יהודה, חזקיה המלך, נעשה לו נס, אשר השמש עמדה עשר שעות מלכת, לכבודו; עמד מלך בבל וביקש מראש הסופרים במלכות, אשר היה זה נבוכדנצר, לכתוב אגרת שלומי להההוא גברא, חזקיה המלך. כשחיפשו את נבוכדנצר ולא מצאו, נתנו לסגנו לכתוב את האגרת. עמד הסגן וכתב: לכבוד המלך חזקיה, לכבוד ירושלים עיר הקודש ולכבוד אלוקי חזקיה והמשיך בדברי שלומים ושלח את האיגרת.

כשהגיע נבוכדנצר לארמון וסיפרו לו על האיגרת, ביקש לקרוא אותה. קרא וראה, שהשבח הראשון - למלך חזקיה, השבח השני - לירושלים ורק השלישי - להקב"ה.

עמד ואמר: הקב"ה - אותו צריכים ראשון, לשים באיגרת ולא המלך חזקיה. אמרו חז"ל: עמד ופסע 3 צעדים לקרוא לשליח ובשביל אותם שלושת הצעדים, זכה להיות מגדול המלכים, אשר היו אי פעם בעולם.

הנה, שלושה צעדים של רשע, שהחריב בסופו את בית חיינו, את בית מקדשנו, ניתן לו כח עצום, על דבר פעוט ביותר!

זיכרון / זיכרון תודעתי וזיכרון נפשי

זיכרון תודעתי, זה לזכור את שמו, את שם משפחתו שם בניו וכו' דברים קיומיים לו.

זיכרון נפשי, הוא זיכרון על דברים, אשר עבר פגיעות ונפגע וכו'.

והנה, הזיכרון הנפשי מסוכן הוא, משום שיכול לגרום לאדם לא לחשוב בצורה נכונה על החיים ולהחליט החלטות לא נכונות, עקב הזיכרון הנפשי, ולכן, לתיקון העולם, צריך להימנע ולמחוק מן הנפש, כמה שאפשר את הזיכרון הנפשי.

אך ישנם דברים שמחוייב לזכור כל ימי חייו וזה מצווה כגון "זכור את אשר עשה לך עמלק", זה זיכרון נפשי לנצח נצחים לא ימחה ואין כיסאו של הקב"ה שלם עד אשר ימחה זכרו של עמלק.

זמן / יש קונה את עולמו בשעה אחת

ספר שמות, הספר שבו מתוארת הגלות הקשה שעברו בני ישראל בארץ מצרים, גלות זו הייתה קשה מנשוא, שבה המצרים מיררו את חיים של בני ישראל, וגזרו עליהם גזרות קשות ביותר.

עד כדי כך היו הגזרות קשות, שבגינן קבלו כל בני ישראל החלטה קשה ומחרידה. וכפי שמובא בגמרא)סוטה יב,א(, עמרם גדול הדור היה, כיוון שגזר פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, אמר, לשווא אנו עמלים, עמד וגרש את אשתו, עמדו כולם וגרשו את נשותיהן. למדים אנו, שהצרות והגזרות היו כל כך קשות, עד שגרמו לפירוק

המשפחות של כל בני ישראל, שאין לך גזירה קשה מזו.
ממשיכה הגמרא ואומרת, שלאחר זמן אמרה מרים בתו של עמרם: אבא, קשה גזירתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות. פרעה לא גזר אלא בעולם הזה, ואתה גזרת בעולם הזה ובעולם הבא. עמד והחזיר את אשתו, עמדו כולם והחזירו את נשותיהם.
צריכים אנו להתבונן בדין ודברים שהיה בין עמרם למרים בתו. במחשבה ראשונה נראה לאמר שעמרם אכן פעל בהגיון, ועל ידי שעמדו כולם וגרשו את נשותיהם, נמנע סבל גדול מעם ישראל. כי הלא הצער שהיה להורים בעת שלקחו את ילדם הרך, שזה עתה נולד, והשליכהו למים שימות במיתה משונה ואכזרית, הוא נורא ואיום. ואין אנו יכולים לתאר ולשער בדעתנו את הסבל והיגון שהיה להוריו, ואין לך צער גדול מצער האם בשעה שנוטלים ממנה את בנה וממיתים אותו לעיניה. והצדק היה עם עמרם במה שגזר לבני ישראל לגרש את נשותיהם, ובטענתו לשווא אנו עמלים, היה מן ההיגיון והיושר. ואם כן צריך להבין, מדוע קיבל עמרם את עצת מרים בתו ונשא שנית את יוכבד, ומדוע שינה את טענתו וסברתו הראשונה.
ונראה לבאר, שמרים הנביאה חידשה וגילתה לעמרם אביה, שכל רגע ורגע של חיים בעולם הזה יש לו חשיבות עליונה, וכל רגע שהאדם נמצא בעולם הזה יכול לתקן ולפעול דברים גדולים ונשגבים. וכבר אמרו חז"ל)עבודה זרה יז,א(שיש קונה את עולמו בשעה אחת, והיינו, שבשעה קלה וברגע אחד, אם ינצל האדם את אותו הרגע כדבעי, ויעשה את הדבר הנכון והראוי, יוכל להשיג ולקנות את העולם הבא שלו.
ובתחילה עמרם היה סבור, שמכיוון שהמצרים לוקחים את ילדיהם מיד בעת לידתם ומשליכים אותם ליאור, אם כן לשווא הם עמלים וטורחים להביא את הילדים הללו לעולם, שהרי עדיין אין באפשרותם לתקן ולפעול דבר, ולכן מוטב שלא יבואו כלל לעולם והוריהם לא יסבלו. אך מרים טענה, שאפילו הילדים הרכים והקטנים גם בעצם ביאתם לעולם יש דבר גדול ונשגב, וגם על ידי שעה אחת קלה שהם חיים בעולם הזה, על ידי כך זוכים לחיי העולם הבא.
וזהו יסוד גדול בחיי האדם, לדעת את ערכו הגדול של כל רגע ורגע בעולם הזה, וצריך להתחזק בידיעה זו ובפרט בימים קשים אלו, אשר אויבים רבים קמים עלינו לנפשנו, וצער קושי הפרנסה כבד מנשוא, ויש בני אדם אשר ממש כורעים תחת הנטל הכבד המונח עליהם, ויש עליהם עול ושעבוד הנפש והגוף ממש. עם כל זה צריכים להתבונן בערכו של כל רגע ושעה קלה בעולם הזה, ואפילו שהם מלאים ביסורים וקשיים, בכל זאת יפה שעה אחת בעולם הזה.

וכפי שאכן ראינו אצל בני ישראל, שאחרי שעמרם החזיר את אשתו, עמדו כולם ונהגו כמותו, ואף שידעו שהם עתידים לסבול צער ויסורים גדולים, בכל זאת כיוון שהסביר להם עמרם את נבואתה של מרים, כמה גדול ערכו של כל רגע בעולם הזה, קיבלו על עצמם לסבול את כל היסורים שבעולם, כיון שהבינו מה גדול ערכו של רגע אחד של חיים בעולם הזה, וברגע אחד הכל יכול להתהפך לטובה, מן הקצה אל הקצה.

לכן מרים עמדה על שפת היאור לראות מה יקרה למשה, ואף על פי שבאותה שעה לא היו למשה לו הרבה סיכויים לחיות, הן מצד המצרים שהיו בכל מקום ובודאי ימיתו אותו, והן מצד שיהיה מאכל לדגי הים, וא"כ מדוע הלכה מרים לראות מה יעשה לו. אלא, שמרים ידעה שאמנם מצד הטבע למשה אין הרבה סיכויים לחיות, אך כל רגע בחיים יקר ואי אפשר לדעת מה יכול להתרחש ברגע אחד. ואכן בגלל אמונתה הזכה, זכתה לראות את ישועת ה' ואיך שבשעה קלה אחת, התהפך הכל לטובה, ובתיה בת פרעה לקחה את משה רבינו להצילו, וזה מנוגד לכל הגיון וטבע, שמושיען של ישראל יגדל דווקא בבית פרעה.

וזה מה שאמר דוד המלך בתהילים)קיח,יח(: "יסור יסרני יה ולמוות לא נתנני". שכל כך גדול ערך חיי האדם באשר הם, ובכל מצב ועם כל היסורים עדיף לחיות בעולם הזה ולתקן ולפעול, והעיקר ש"למוות לא נתנני".

ומזה יקח כל אדם לקח לעצמו להתבונן בזכות הגדולה שנתן לנו השי"ת לחיות עלי אדמות, והקב"ה ברוב טובו מחיה ומחזיק את נשמתינו בקרבנו בכל עת ובכל שעה, כדי שנוכל להשלים את עבודתינו לתיקון והשלמת נשמתנו בעולם הזה, וזה יהא כלי עזר לכולנו לעבור את כל אתגרי החיים בקלות ובנחת.

זמן / לרומם את הרגעים המיוחדים ולא להפסידם

עלה בדעתנו לבאר מעלת בכור, שזוכה בכהונה, גם ירושה כספית הוא לוקח כפליים, ועוד דברים מרובים ומעלות גדולות.

וצריך להבין, בין יעקב לעשו שני אחים תאומים, הבכורה היא לעשיו, מפני שהוא יצא לאויר העולם ברגע אחד קודם; וכי על רגע אחד אפשר לקרוא בכורה, לתת כהונה, ירושה כפליים ואף את הברכות, אשר עומקם אין דעת אנוש יכולה להשיג.

אלא מפה נלמד יסוד גדול: מהו כוחו של רגע אחד? יש לכל רגע מהחיים, כח גדול וחזק, אשר אין לשער ולתאר את מעלתו, גדולתו ועוצמתו.

וכך מצאנו, על אותו רגע "ויהי אך יצוא יצא יעקב מאת פני יצחק אביו ועשיו אחיו בא מצידו")בראשית כז,ל(, להגיד ניסים שנעשו ליעקב בא הכתוב, שאילו הקדים עשו לבוא רגע אחד לא נתברך יעקב, אם יעקב אבינו היה מתעכב בהליכתו עוד רגע

וממשיך בויכוח עם אמו על אשר אינו רוצה ללכת וליקח את הברכות, עוד רגע אחד, ההפסד והנזק היה הפסד ונזק לדורי דורות, הרגע הזה הוא שיצר והוליד את עם ישראל, על הרגע הזה עומד כל עם ישראל, ועל אותו רגע, עמדו בציפיה וברעדה מלכי השמים, מי ינצח ויקח את הברכות, יעקב או עשיו? ואותו רגע, יעקב תפסו והלך עימו והביא את הישועה והגאולה והחל והמשיך את עתיד עם ישראל.

וכך, אפשר לבאר ולומר מצאנו בקריעת ים סוף, הקב"ה אומר)שמות יד,ד("וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי אני ה'", ואמרו חז"ל: וידעו מצרים הנשארים וגם הנטבעים לפני מותם כי אני ה'. וצריך להבין מילא הנשארים טוב שידעו את ה', אך הנטבעים שעוד רגע לא יהיו בני החיים מה לנו שידעו. אלא, אף לאדם שעומד למות ובליבו ידיעה ואמונה בה', אף לרגע אחד, יש לרגע הזה מעלה גדולה ביותר!

ולכן, נשתדל בכל כוחנו, לחזק ולרומם הרגעים המיוחדים, לכל אחד מאיתנו יש רגעים אשר אפשר להגיע עימם להשגות ולדברים מרוממים וגבוהים ביותר, נזהר לא להפסיד הזמנים הקדושים והמרוממים הללו.

וכך מצאנו, אצל המלאך של עשו שפגש את יעקב אבינו)בראשית לב,כה("ויוותר יעקב לבדו ויאבק איש עימו עד עלות השחר", בעלות השחר ביקש המלאך "שלחני נא", מדוע? אמרו חז"ל)חולין צא,ב(: מבריאת העולם חיכה המלאך לרגע המיוחד הזה לומר שירה לפני ה'.

לכולנו יש את הרגע המיוחד בחיים, אם יודעים לתפוס אותו, מגיעים להשגות ולדברים גדולים ביותר.

וידוע דברי חז"ל : אם גויים תפסו חבורה של בנות ישראל כשרות, ועימם נמצאת בת ישראל אשר חיללה את עצמה, ומבקשים הגויים שיתנו להם בת ישראל אחת לחלל אותה ולא יחללו את כולם, שלא יאמרו ניתן את המחוללת, שהרי בין כך ובין כך חיללה עצמה ונשאיר ונשמור על כל בנות ישראל קדושות, אלא ימסור נפש ולא ימסרו אף אחת מהן, ושאלו חז"ל מדוע? אמרו חז"ל: שמא הרהרה בתשובה, ואם הרהרה בתשובה, מעלתה ככל בנות ישראל הקדושות

וכך אמרו חז"ל)קידושין מט,ב(: אדם שאמר לאשתו הרי את מקודשת לי, על מנת שאני צדיק גמור מקודשת. ושאלו חז"ל מדוע? הרי אינו צדיק ואיך תופס הקידושין על תנאי. ותירצו ואמרו: שמא הירהר בתשובה ואם הירהר בתשובה, הרי הוא כצדיק גמור.

ניקח עצמנו בכל כוחנו ונשתדל לנצל הזמן ולדעת מעלת כל רגע ורגע וכך, נזכה

לתפוס את השעה והרגע הנכון ולזכות לגאולה שלמה.

אות ח

חברים / לא להיגרר עם הזרם

יש להשתדל לראות כל אחד את מעלת חברינו ולא חסרונו, משום שבדור זה, אחד מן עצות היצר הרע, הם לראות רק את הרע בחברינו ולא לראות את עצמנו.

אמרנו כמה פעמים בשיעורים הקדושים, משל, אשר מוסר גדול יש בו: מעשה בעשרה עיוורים אשר רצו לעבור נהר גדול, אשר הזרם בו היה חזק ביותר, פחדו העיוורים פחד גדול ביותר שאחד מהם או כמה יסחפו במים, ישבו וטיכסו עצה, בפחד ואימה, מה לעשות, ואחרי מחשבות מרובות, החליטו שכל העשרה יחזיקו את ידיהם חזק מאוד האחד עם חבירו, וכך יעברו הנהר וישמרו איש את רעהו. וכך עשו, נכנסו בפחד ואימה שלובי ידיים איש לרעהו. והנה כשהגיעו לצד השני של הנהר, אמרו: כעת אחר שעברנו, החשוב שבינינו יספור את העוברים, לראות שכולם עברו בשלום את הנהר. וכך עשו, הבכיר שבחבורה החל לספור את חבריו, והנה שוד ושבר, סופר את חבריו ומוצא שרק תשעה יש, ביקש ראש החבורה מחברו הקרוב: תספור אתה, וחברו סופר ואף הוא סופר תשעה, אחד חסר!. השלישי סופר ואף הוא מוצא תשעה!. מרחוק עמד איש פיקח וראה את כל אשר קורה, וצחוק גדול היה בליבו, רץ לקראתם ואמר: אני אספור אתכם, עמד ונתן לראשון מכה בידו, הראשון צעק, אמר להם: הנה אחד, לשני נתן מכה בידו ואף הוא צעק, אמר: הנה שניים, וכך המשיך עד אשר הגיע לעשר. והנה פלא לחבורת עוברי הנהר עשרה חברים, לא חסר אחד. אמרו לו העיוורים: איך אתה ספרת עשרה ואנו ספרנו כמה פעמים והגענו רק לתשעה. ענה ואמר להם: זה דבר עתיק יומין ובעיה גדולה בעולם, התרגלו העולם לספור את כולם, אך את עצמם שוכחים לספור, וכך ממשיך העולם, כל אחד רואה את חבריו ואת נגעיהם, אך את עצמו שוכחים לספור ולראות.

נשתדל בכל כוחנו, לראות את נגעי עצמנו ולתקן את דרכינו ורק אחרי כן לנסות לתקן ולחפש בנגעי חברינו.

צריך האדם להיזהר זהירות גדולה ביותר, לא ליפול בידי הזרם של החברה, החברה של היום דוחפת את האדם, ומדרדרת אותו למצב שלא יראה את עצמו ואת נגעיו ונהיה כסוס שוטף במלחמה.

וכמשל אשר משלנו לפני שנים, על איש בעל תאוות גדולות אשר היה גם חכם ובעל כח גדול וחזק. בכל יום היה שוחט כבש בבוקר לאכילתו וכבש בצהריים לאכילתו

ועוד אחד בערב. הכבשים פחדו וראו איך כל יום שוחטים שנים או שלושה כבשים. והיו, מן הפחד, בורחות ליער, ואותו בעל תאוה היה צריך בכל יום ללכת לחפש את הכבשים ביער. החליט האדם לילך בדרך חדשה, לקח את הכבשים והסביר לכל כבש דבר

אחר, לכבש אחד הסביר שהוא בכלל אריה ובכלל לא כבש, לכבש השני הסביר שהוא אדם, ולעוד אחד הסביר שהוא נמר, וכך כל כבש הסביר דבר אחר לגמרי. וכך הכבשים הפסיקו לפחד והיו הולכות בכל יום למרעה, וחוזרות שמחות מבלי פחד שישחטו אותם. וכאשר היו רואות ששחטו כבשה היו אומרות, זה כבש אני אריה, השני היה אומר אני נמר וכו'. וכך אותו בעל תאוה, בלי דאגה ועמל, אכל ושחט ואכל.

כך היצר הרע לא נותן לאדם לעצור ולחשוב לאן הוא מגיע ומה יהיה עימו. ואם מתחיל האדם לחשוב ולדאוג ממעשיו, היצר על ידי שליחיו הרבים, מסביר לו שבכלל דבר זה אינו נוגע אליו, הוא זה דבר אחר לגמרי.

נדע בחיים האלו לעבוד על עצמנו, לעצור ולדעת מי אנחנו, ולספור גם אותנו, ולראות את מעשינו, ולא לחיות בחיים שאולים ומזוייפים, עד שיגיע הזמן והיצר יפיל את האדם בבור עמוק אשר מי ישורנו.

חגים / הושענא רבה ושמחת תורה

חשיבות התורה יום הושענא רבה, שהוא גם ערב החג הקדוש, חג שמיני עצרת - שמחת תורה, שבו אנו שמחים ומודים לקב"ה על שזכינו שוב לסיים את התורה הקדושה, וזכינו למחילת עוונות.

מובא בספרים הקדושים, שיום הושענא רבה נקרא בשם זה, כיון שנ"א ימים אנו מרבים בתפילה ותחנונים לה', ויום הושענא רבא הוא היום הנ"א, יום החיתום ומסירת הפתקאות. ואנו מתפללים לה' "הושע-נא" הושע אותנו בנ"א ימים שאנו זועקים אליך. ולכן, כאשר מאמינים אנו ובטוחים שנחתמנו לחיים טובים ולשלום, עושים אנו שמחה גדולה.

מובא במדרש)קהלת רבה א, א(על הפסוק)מ"א ג,טו("ויבא)שלמה המלך(ירושלם ויעמוד

לפני ה' ויעל עולות ושלמים ויעש משתה לכל עבדיו", א"ר יצחק, מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה, מיד שרתה עליו רוח הקודש ואמר)שלמה המלך(שלשה ספרים הללו, משלי ושיר השירים וקהלת. ומכאן מקור ויסוד למשתה ושמחה שנוהגים לעשות בשמחת תורה, לשמוח ולהלל לה' על שזכינו לגמרה של תורה)שו"ע או"ח תרס"ט(.

וכתב בספר 'בכורי יעקב', שיש המזלזלים בשמחה זו, ורעה עושים, וביזוי כבוד

התורה גרם שהתורה מונחת בקרן זווית.
לכן עיקר העבודה ביום קדוש ונשגב זה, היא, להחדיר בנפשנו כי קיום ולימוד התורה, היא השמחה הגדולה ביותר והתענוג הנשגב שיש לאדם עלי אדמות, וע"י הכרה וידיעה זו תהא השמחה באה ועולה וממלאת את לב האדם.
אמרו חכמים)נדרים פא,א(, אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב)ירמיה ט,יא("מי האיש
החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ", דבר זה אמרו חכמים ולא פירשוהו, אמרו נביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, שנאמר)שם יב("ויאמר ה' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם", אמר רב יהודה אמר רב, שלא בירכו בתורה תחילה. ופירש רש"י ז"ל, כשהיו עוסקין בתורה לא היו מברכין לפניה.
והדבר קשה להבין, וכי מפני שלא ברכו ברכה קודם לימוד התורה נענשו בעונש כ"כ חמור, ומדוע הברכה מעכבת כ"כ עד שנגזר מחמת כן עונש כה קשה, ובאף מצווה לא מצינו שהברכה מעכבת כל כך?
הנה כל אדם צריך לחזק בדעתו שכל השפע שבא לעולם הוא ע"י לימוד התורה, ואין קיום לעולם כלל בלי עמל ולימוד התורה, ואם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי. וכאשר האדם דואג לרוחניות שלו וקובע עיתים לתורה ומחזיק לומדי תורה, בזה זוכה לקבלת השפע והברכה מאת השי"ת. אך אם האדם סבור שאפשר לעולם להתברך גם בלי התורה, עי"כ ח"ו מגיע מצב של אבדה הארץ, ומחמת שלא ברכו בתורה תחילה ועם ישראל לא הרגישו שהטוב והשפע האמיתי טמון בתורה, ושזו תחילת הברכה עצמה, וממנה באה ונמשכת הברכה כולה לעולם, לכן נענשו שאיבדו את גשמיותם והארץ נהפכה שממה כמדבר
מובא בטור אורח חיים)סימן תרס"ט(שביום שמחת תורה רגילין להתחיל לקרוא מיד בבראשית, כדי שלא יהא פתחון פה לשטן לקטרג, לומר, כבר סיימו אותה ואינם רוצים לקרותה עוד, עכ"ל. ונראה לומר עוד בטעם המנהג להתחיל את התורה מחדש בקריאת פרשת בראשית סמוך ונראה לשעה שסיימנו את ספר דברים, ללמדנו, שאין מציאות של סיום והפסקה כלל מלימוד התורה, והתורה היא כדמיון הגלגל החוזר, שאין לו תחילה וסוף, כך התורה הקדושה, אין בה תחילה וסיום, אלא החיוב ללמוד ולהגות בה הוא ללא הפסק ועצירה כלל. מכיוון שהתורה היא תורת חיים נצחית, וממנה כל חיות האדם, והפורש ממנה הוא פורש מן החיים, והעוסק בה זוכה לחיים נצחיים. לכן מיד בסיום התורה מתחילים אנו ללא הפסק שוב מבראשית, להוכיח

ולגלות שאיננו עוזבים את התורה ואפילו לשעה קלה.
וזה מה שאנו מודים ומברכים להקב"ה בכל יום: "ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו", והיינו, שע"י התורה הקדושה שהיא נצחית וקיימת לדור דורים, יש לנו יכולת ואפשרות לזכות לחיי עולם, חיים נצחיים שאין להם סוף וגבול. וע"י שנחנך את בנינו וננחיל להם את דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, בזה אנו קונים לעצמנו חיי עולם ונצח. וע"כ אנו מוסיפים להתפלל: "הוא יפתח לבנו בתורתו וכו' לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה", שכיון שאנו רוצים לזכות לחיי עולם נצחיים, ע"כ אנו מבקשים שלא ניגע לריק ולא נלד לבהלה את בנינו ח"ו, אלא כולם יהיו זרע ברך ה' עוסקים בתורה ובמצוות, ועל ידי כך נוכל לזכות לחיי עולם, שמי שיש לו המשך למורשתו ולתורתו, אינו נחשב כמת מן העולם, אלא נחשב בכלל מה שאמרו חז"ל)ברכות יח,א(שצדיקים לאחר מיתתן קרויים חיים מספרים חסידים, שפעם נכנס יהודי פשוט אל רבנו שניאור זלמן מלאדי זיע"א, בעל "התניא", ושאלו: מה עניין יום שמחת תורה, ענה לו ואמר: יום שמחת תורה הוא כמו תמצית מרוכזת שמספיקה להמתיק כמות גדולה של מים, כך יום שמחת תורה הוא תמצית השמחה של כל השנה, וממנה נמשכת השמחה לכל השנה כולה.

חגים / ט"ו באב

ט"ו באב, יום, אשר לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב.
והרבה פרושים פרשו חז"ל, מה המיוחדות של יום זה:
אחת מן הסיבות היא, כאשר בני ישראל בכו באותו לילה קשה, ליל תשעה באב-ביום שחזרו המרגלים לרגל את ארץ ישראל והביאו את דיבת הארץ רעה ואמרו על ארץ הקודש "ארץ אוכלת יושביה היא" - נגזר על אבותינו להישאר עוד ארבעים שנה במדבר ושכל הדור ההוא ימות במדבר. ביום קשה זה, תשעה באב נחרב בית ראשון ובית שני וכל הצרות הרעות אשר עברו ועוברים אנו, עד היום, מיום קשה זה תשעה באב. ועונש הדור ההוא, דור המדבר היה, שבכל שנה, בתשעה באב, כל הגברים היו חופרים לעצמם קברים ובליל תשעה באב נכנסים ושוכבים בקבר ומחכים לבוקר. במשך 40 שנה, כל בוקר של תשעה באב, היו מתים אלפים ורבבות בעם ישראל, להשלים את הקללה והעונש, אשר גזר הקב"ה, שימותו כל דור המדבר, במדבר ומה שנשאר לבני משפחת הנפטר, למלא את קיברו בחול, משום שכל הנפטרים כבר שכבו בקברם. בשנה האחרונה לפני כניסת עם ישראל לארץ ישראל, ליל תשעה באב, כל שארית הפליטה, חפרו את קבריהם ושכבו בתוך האדמה, מחכים לבוקר לראות, מי חי ומי מת, כמידי שנה ושנה ב 40- השנים האחרונות. אך בבוקר מנו וספרו והנה, כולם

חיים ולא נחסר אחד, אשר החזיר את נשמתו לבורא עולם. חשבו עם ישראל, שטעות נפלה בחישובם ואין היום ליל תשעה באב, אלא למחרת.
למחרת, שוב, כולם שכבו בקבריהם וחשבו שזה הלילה תשעה באב ושוב, כולם חיים וקיימים. שוב, בלילה השלישי, חשבו שטעות בידם ואף בבוקר ראו שכולם חיים, המשיכו כך, עד ליל ט"ו באב.
בכל לילה חפרו את קבריהם ומחכים אולי, היום יום פקידה עד ליל ט"ו באב, אשר אז הבינו, שוודאי הלבנה בגדולתה ובודאי עבר תשעה באב ולא נפל טעות בחישובם. עמדו בשמחה גדולה והבינו שהגזרה הסתיימה וקרובים הם להיכנס לארץ הקודש.
מאותו יום, כוח של ט"ו באב, כח של שמחה, כח של גדולה ולא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב ונדע, שביום זה, יש כוחות גדולים וחזקים, שערי שמים פתוחים, הקב"ה משפיע שפע ממרום ושמחה מגן עדן מקדם מושפעת מכל העולמות.
והנה, ביום של רוממות הנפש, צריכים לחזק מידה ויסוד גדול בחיינו והוא ההשכמה בבוקר וידע האדם, שכאשר הוא מקפיד להשכים, בכוחות נפש חזקים והוא מעורר את השחר, הוא זוכה שיום זה יהיה מבורך ומוצלח בכל העניינים, אך כאשר נגרר האדם, אחרי היום הוא משכים, כי אין לו ברירה ונסחף ונגרר לתוך היום, היום הוא לא יום מבורך ומוצלח אצל אותו אדם.
ואמרו חז"ל: "קומו רוני בלילה" ראשי תיבות "בקר"; כאשר, האדם קם בבקר מוקדם והוא מעורר את השחר, מעלתו כמו שלמד כל הלילה כולו. והגמרא במסכת שבת פ"ו אומרת: כל עליותיו של משה, בהשכמה היו. משה בהשכמה עלה ובהשכמה ירד, פירוש, כל העליות של האדם צריכות להיות בהשכמה מכח הבוקר. והנועם אלימלך אומר: כי להשכים בבוקר, ללמוד, לא רק ללימודו זה מועיל, אלא גם לגבי יראת שמים. ואפשר לדקדק ולומר "בוקר ויודע ה' את אשר לו" שהכל תלוי בבוקר איך האשמורות הבוקר שלך, שם ויודע ה' את אשר לו; ניכר מהבוקר מיהו עובד ה' באמת.
אך ידע האדם, שגם בלילה, כשהולך לישון, צריך לישון בקדושה ובטהרה, כדברי הגמרא בברכות י"א: כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן, אין מבשרים אותו בשורות רעות, שנאמר במשלי: "ושבע ילין בל יפקד רע".
וידוע המחבר בשולחן ערוך מתחיל את סדר היום ואומר: יתגבר כארי לעבודת הבורא והרמ"א הוסיף עליו הגהה: בשכבו על משכבו, ידע לפני מי הוא שוכב ומיד שיעור משנתו יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה.
זו ההלכה הראשונה בשולחן ערוך. וקשה מה ההגהה של הרמ"א שמדבר על שינה? אלא הקימה בבוקר, קשורה לשינה בלילה; אם השינה בלילה, בצורה הגונה,

צנועה וקדושה, הקימה בבוקר היא "קומי רוני בלילה" שזה ראשי תיבות ב.ק.ר. אך אם האדם, ישן כאחד הפוחזים והריקים, אף הקימה בבוקר מתחילה בצורה קשה ורעה.

חודש אב / חודש שממעטין בשמחה

"משנכנס אב ממעטים בשמחה"

וידוע, שימים אלו, היו הקשים ביותר לעם ישראל בכל העיתים ובכל הזמנים וצריך להקשות: בדור חורבן בית המקדש, היו צדיקים וקדושים, אשר אין לשער ולתאר את קדושתם וגדולתם, רבי צדוק, רבי יוחנן וכל גדולי עולם אשר היו בדורות ההם, איך תפילותיהם ותחנוניהם לא התקבלו לפני הקב"ה ונמנע האסון, ההרג, החורבן הגדול והקשה מעם ישראל? 40 שנה תעניות של רבי צדוק ועוד סיפורים מחרידים, איך הצדיקים התענו וקיבלו על עצמם קבלות למתק את הגזרה של החורבן מעם ישראל, מדוע כל זה לא עמד ומיתק את הדברים הקשים אשר עם ישראל עבר?

אלא, אפשר לבאר עפ"י דברי החכמים הקדמונים : ידוע ששתי כיתות יש בטומאה ובס"א ושם האחת 'מחלת' ושם השנייה 'לילית' למחלת יש 478 חיילות, כמניין מחלת וללילית יש 480 חיילות, כמניין לילית ושני כוחות הטומאה והרוע האלו, ממלאות את חלל העולם אך, בכל זמן, שני הכוחות האלו בפירוד ומחלוקת קשה ביותר: מחלת, היא הנותנת כח לאנשים, בזמן שחוטאים ועושים רע, לצחוק לשמוח ולהתהולל לדבר עבירה, לכן שמה מחלת, מלשון מחול ושמחה וליליט, כוחה הוא, להכניס בליבות האנשים עצבות, בכי התמרמרות ושמה 'לילית', מלשון 'יללה'

וכאשר מחלת שולטת על האדם, האדם בשמחת עבירה, מרומם בנפשו וכל דבר רע, טוב בעיניו וכאשר לילית שולטת על האדם, נמצא האדם, בייאוש, בהתמרמרות, ובמחלוקת ורע עם כל סביבתו ובשעת חורבן בית המקדש מהדברים המשונים ביותר, אשר קרו בעולם מחלת וליליט התחברו וניהיו לאחד. בכל זמן, כאשר מחלת שולטת והעולם נמצא בשיכרון ובהוללות ובקלות דעת, ע"י כח ההפוך ממחלת בבכי ושברון הלב, אפשר להעלות התפילות השמיים אשר יעלו, ובשעה שליליט שולטת בעולם והעולם בעצבות ובייאוש ובאנחה, ע"י עבודת ה' בשמחה, אפשר לתקן ולהעלות כל הזמנים הקשים.

אך בזמנים הקשים, כזמן בית המקדש התאחדו, שני הכוחות האלו יחד וסגרו את שערי שמים וכל התפילות, התחינות והבקשות נחסמו ולכן, לא היה כח, אשר יכול לעמוד, וחורבן חמור היה בעולם.

והבן איש חי, משל את שני הכוחות הללו, לאדם, אשר הלך עם חמורו ועל חמורו

היה רכוש מרובה והנה, כשירד החשכה החליט לרדת ולישון ליד חמורו.
מצד אחד ראה ליסטים את החמור מלא באבנים טובות ומצד שני ראה ליסטים שני, את החמור מלא אף הוא באבנים ורכוש טוב. שניהם התקרבו לגנוב את הסחורה היקרה, כשהגיעו פנים אל פנים, כל אחד חשב, שהעומד למולו הוא בעל הבית ונלחמו אחד עם השני, עד ששניהם הכניעו אחד את השני ובעל החמור ניצל עם סחורתו.
כך נלחמת העצבות הרעה והשמחה הרעה, כשני ליסטים הנלחמים ובין מלחמתם, יכול האדם לחמוק ולהינצל.
והאדם צריך לדעת, יש עיתות וזמנים, שצריך לנהוג ב"עבדו את ה' בשמחה"- שזה כנגד 'מחלת' ויש עיתות וזמנים, שצריך לנהוג ב"עבדו את ה' ביראה" - כנגד 'לילית'
לכן, ננהג בטוב טעם ודעת ונדע את העיתים והזמנים דבר בעתו מה טוב.

חורבן / בכייה לדורות

מספרים חז"ל: ישב ירמיה הנביא על האבנים והעצים של בית המקדש והיה מיילל מבכי. בא אליו אחד מחכמי אומות העולם ושאלו: אתה ירמיה הנביא, אשר שמך הולך לפניך? בתור איש חכם ונבון, מדוע ולמה בוכה אתה על עצים ואבנים חרבים ענה ירמיה ואמר: מה שאיבדנו איני יכול להסביר לך, משום שלא תבין והמשיך ירמיה לבכות.
עמד אותו חכם ואמר, עם שבוכה כך על עברו, וודאי יזכה לעתיד גדול אנו עדיין בוכים ומתמרמרים על עברינו על חורבן בתינו וזאת תקוותינו, שאחריתנו תשגה מאוד וכך מסופר, על אחד מגדולי עם ישראל, אשר נכנס לפניו יהודי, פקיד בבנק חשוב מאוד, אשר פיטרוהו מעבודתו, עקב מצב כלכלי קשה, אשר נקלע אליו הבנק. נכנס אותו פקיד בכיר לרב, בוכה ומצטער, מדוע פיטרו אותי? מה חטאתי ומה פשעתי? ואותו אדם, היה רחוק מתורה ומצוות, לא שמר שבת, לא קיים מצוות. היה רחוק מכל ערך יהודי. שהיה מספר את סיפורו לרב, הרב נאנח בכאב
אחד הגבאים, אשר עמד ליד הרב, כשראה את אנחותיו של הרב, לא הבין מדוע הרב כל כך נאנח; כל כך הרבה יהודים בצרות ובבעיות, מה האנחה הזו של הרב כשיצא אותו פקיד, נכנס הגבאי לפני הרב ושאלו מדוע כך הרב נאנח והצטער? ענה הרב ואמר לו: אני מצטער איך יהודי עם כל מה שחוטא, לא מבין למה יש לו בעיה? כך אנו, ככל שנצטער על חורבן הבית, איננו מבינים עד כמה הפסד גדול הפסדנו וכבר אמרו חז"ל: דור שלא נבנה בו בית המקדש, כמו שנחרב בו לכן, צריכים אנו להרגיש, ממש כפי שהרגישו בדור החורבן- דור שלא נבנה בו, כמו שנחרב.

חורבן / זכר לחורבן בית המקדש

"אם אשכחך ירושלים, תשכח ימיני, תדבק לשוני לחיכי, אם לא אזכרכי, אם לא אעלה את ירושלים, על ראש שמחתי"

מחוייבים אנו, בכל עת ובכל זמן, לזכור את חורבן בית המקדש בדרך העולם. כל מלך כותב, בספר דברי הימים של מלכותו, את כל נצחונותיו ומפרסם ומגדיל את מלכותו ואת כשלונותיו וימיו הקשים, מסתיר הוא מכולם. אך מלכנו, לא כך; בליל הסדר, מספרים את גאולת מצרים, קריעת ים סוף, עשר מכות וכו' ובימים אלו ובליל תשעה באב, מצוונו מלכנו, לזכור את חורבן ביתו, זוהי גדולת אלוקינו!

לא רק בימים אלו, מזכירים אנו, את חורבן בית המקדש, אלא בעדות רבות, ישנו מנהג, בכל בית אשר נכנס לגור בו האדם, לשייר, אמה על אמה, בפתח הבית, בלא סיד וצבע. וכך נהגו, מימים ימימה, בכל שולחן סעודה, אף סעודת מצווה, להשאיר מקום אחד, או חלק אחד בשולחן, להחסיר ממנו מעט ולהניח מקום פנוי, בלי קערה מן הקערות הראויות להיות שם ובעדות רבות, מנהג טוב הוא: כל אישה, בת ישראל קדושה, כשלובשת את תכשיטיה, כסף וזהב, משיירת ממיני התכשיטים, שנוהגות נשים לענוד ולא עונדת אותם במלואם, כסט שלם. וכן, כשחתן נושא אישה, נהגו בעדות רבות, לשים על ראש החתן, במקום התפילין עפר וכן, שוברים הכוס מתחת לחופה ומזכירים בכל זמן "אם אשכחך ירושלים..." ובכל שמחה, ששמח האדם, מזכירים את חורבן ביתנו. וידוע המובא בספר עמק המלך, שבכל שמחה, המתקיימת בעולם, בא לפני הקב"ה, קול בכייתה של רחל אמנו ובוודאי, גם אנו, צריכים לזכור ולהזכיר, את חורבן ביתנו ואמרו חז"ל: המתעצב ודואג בסעודתו על החורבן, מעלה עליו הקב"ה כאילו חזר ובנאו.

וסיפר לנו אחד מבני קהילתנו, אשר ידידו משנים עברו, אשר היה מעשירי עולם, אך רחוק מהקב"ה, רכש את אחד מהבניינים החשובים והיקרים בעולם וקבע את יום פתיחתו, ליום תשעה באב. הלך אותו יהודי לחברו, אשר רכש הבניין וניסה לשדלו במילים: 'יהודים אנו! ואלוקים החריב את ביתו ביום זה ואינו מן הראוי לעשות יום שמחה והילולה, ביום רגיש זה'. אך אותו אדם, בשלו, חזר ואמר: הזמנתי את כל גדולי האומה ואין אני יכול לבטל. בליל תשעה באב, רובו ככולו של עם ישראל, ישבו ובכו על חורבן הבית ואותו יהודי, ישב ושמח והתכבד בעושרו ובהדר גאונו; לא עברו חודשים ומעושר מופלג ועצום, אותו יהודי הלך וירד מטה מטה, עד שבסופו הגיע לפשוט יד.

וכששמענו המעשה, חשבנו בדעתנו, על מה שמובא בנביא על יהויקים המלך, כאשר ישב על כיסא מלכותו ובאו והביאו לפניו, את מגילת ספר אשר ציווה ה' לירמיה,

חרה אפו עד מאוד והתלונן על אשר מפריעים את מנוחתו, בבית החורף שלו, בחודש התשיעי. באותה עת, היה יושב ליד האח, לקח המגילה והשליכה לתוך האש. ויהי אחרי מעשה יהויקים, ציווה הקב"ה לירמיה נביאו: שוב וקח לך מגילה אחרת ונוסף בה, עוד דברים קשים וחמורים. ומה עלה בסופו של יהויקים? מובא במדרש ויקרא רבא: כיוון שעלה נבוכדנצר להחריב את ירושלים, עינהו עיניים קשים ביותר; אמרו חז"ל: לקח את בשרו ולקח חתיכה חתיכה, בפני הכלבים, שיאכלו.

ולכן, נשמור וניזהר בימים אלו, אשר חורבן הבית הראשון, קרה באותו היום וכן, בית שני וכן, גירוש ספרד וכן, גירוש צרפת וכן, דברים רעים וקשים קרו ביום זה. ונקשה מדוע כל זה קרה ביום זה? הקב"ה מזכיר לנו, בכל פעם שנראה שכחה, באים דברים קשים לעולם, להזכיר את חומרת ותוקף יום זה!

חורבן / לקשר את הצער הפרטי לכלל

כל צער אשר פוקד את האדם בחייו, צריך האדם לקשור את הצער לחורבן בית המקדש, ומי שעושה כך קושר את הצער הפרטי לצער הכלל, ויותר מכך לצער הדורות שעברו.

וידועה הגמרא במסכת סנהדרין)קד,ב(ובמדרש איכה: אשה אחת הייתה גרה בשכנות עם רבן גמליאל, והיה לה בן חשוב מאוד, ומת באסון בקיצור ימים, והייתה האם בוכה על בנה כל הלילה והיה רבן גמליאל שומע את קולה והיה נזכר בחורבן בית המקדש, והיה בוכה עימה עד שנשרו ריסי עיניו, כשתלמידיו הרגישו וראו הדבר, עמדו ופינו אותה משכנות עם רבן גמליאל.

הנה גמרא זאת תמוה בעיננו שנים רבות, ונראה לבארה. הנה כשיש לאדם צער פרטי צריך להצטער, ומתוך הצער הפרטי, להיזכר ולקשור הצער הפרטי בחורבן בית המקדש, וכאן רבן גמליאל כל הימים היה שומע את צערה ומצטער עימה על מות בנה, ומן הצער הפרטי של מות בנה היה נכנס לצער הגדול של חורבן בית המקדש, אם כן, צער בית המקדש היה צער של תולדה של צער פרטי, ומצער של פרט נכנס לצער של חורבן הבית, זה צער טוב לימים מסוימים, אך התלמידים של רבן גמליאל ראו שהצער על החורבן נהיה רק תולדה של צער פרטי, לכן לא קיבלו זאת והעבירו את האשה למקום אחר לגור.

הנה מגמרא זו לומדים לימודים חשובים ביותר, צריך לבכות ולהצטער על צרת חברך בכל כח ולהרגיש שהיא צרה שלך, בגדר של עימו אנוכי בצרה, ועד שריסי עיניו של רבן גמליאל נשרו לו התלמידים לא ראו לנכון לעשות מאומה. ואחרי שנשרו הריסים והבינו התלמידים שמצער הפרטי של האשה עובר רבן גמליאל לצער החורבן,

כי כך צריך לנהוג להתחיל בצער הפרטי ולהמשיך לצער הכללי, עצרו התלמידים, משום שצער החורבן צריך להיות לאחר זמן ארוך כל כך, צער על החורבן, אינו דומה תולדה לצער הראשון, ולכן עשו את מעשיהם והעבירו את האשה לגור במקום אחר.
וזה דברי הכתוב)ירמי' ו,כו(: "אבל יחיד עשי לך", יש זמנים שהאבל צריך להיות יחיד. הנה קשה, בזמן חורבן בית המקדש היו צדיקים וחסידים גדולים מאוד, ואיך לא עמדו בתפילות ותחנונים לפני הקב"ה לבטל החורבן, ואם החורבן זו הייתה גזרה שאי אפשר לבטלה, לפחות לעצור את כל השפיכות דמים הגדולה אשר הייתה בזמן ההוא, נהרות של דם נשפכו בעם ישראל, ואיך לא עצרו הגזרות הקשות האלו.
מובא בספרים הקדושים ובשם רבי משה גלאנטי זצוק"ל, ששני כתות יש בסיטרא אחרא, שם אחת "מחלת" ושם השניה "לילית", למחלת יש 478 חיילות כמניין מחלת, ולילית יש 480 חיילות כמניין לילית. והם ממלאים חלל העולם בכל זמן בימות השנה, שני כוחות אלו מחלת ולילית אינם מסתדרים, ומלחמה גדולה יש בניהם, כי כוחה של מחלת היא כח של מחול ושמחה של עוונות ודברי ליצנות וקלות ראש, וכוחה של לילית היא כח של בכי יללות ועצבות גדולה מאוד. וכך כל השנה הם נלחמים, שמחה של עוונות ומרה שחורה ועצבות, ובין המלחמה של שניהם הישועה של עם ישראל, והשקט מן הקטרוגים והדברים הקשים והרעים.
והנה בזמן חורבן בית המקדש, התאחדו שני כוחות הטומאה האלו יחד, להילחם עם עם ישראל, ובאותו זמן נסתמו כל התפילות של עם ישראל ושל הצדיקים הגדולים. וידע האדם שהדרך להחליש את הכוחות האלו, ועוד כאשר האדם מרגיש שדברים סגורים לו וממש נלחמים בו כוחות יותר חזקים ממנו, יכניעם בדרכם, כנגד מחלת יעשה מחול ושמחה של מצוה, ירבה שמחות של מצוה, סעודות של מצוה, שמחה של תורה וכו'. וכנגד לילית ירבה בכי על חורבן בית המקדש, על פטירת צדיקים מן העולם, וכך מחלישים את כח שני הדברים הקשים והרעים אשר אורבים לכל אחד בדרך.
ומשלו חז"ל, משל על עם ישראל עם השני כוחות של הטומאה: מעשה ביהודי אחד אשר הלך ביער ועימו אוצר גדול של כסף וזהב, ברבות ההליכה התעייף ועצר לישון, הנה שני גנבים עקבו אחריו לגנוב לו את כספו, ואחד לא ידע מן הגנב השני. כשנרדם הראשון בא לגנוב, התחיל לנגוע בתיק עם האוצר, ופתאום גם הגנב השני הגיע ומצא את הראשון נוגע, וכך החלו להלחם מלחמה קשה בינהם שני הגנבים, בינתיים התעורר היהודי מיד לקח את האוצר וברח.
כך יהודי, יש שני כוחות קשים שרוצים לקחת ממנו ולשבות את הנשמה הטהורה, וכל אחד מהם אורב לשעה המתאימה, שמחת העוונות ההוללות הקלות ראש מנסה

להרוס את האדם, ומצד שני הכח של העצבות והצער והמרה השחורה מנסה אף היא להחריב את חיי האדם ולגנוב לו את האוצר הטמון בו.
יתעמק האדם בנפשו וימצא שרוב חייו נמצא במצבים קיצוניים, או שמחה של ריקנות והוללות או עצבות ומרה שחורה, ויחשוב על מה אני שמח, על עוד דבר רע, על עוד הוספה של דברים בטלים, או על מה אני עצוב על חורבן בית המקדש או על מחלוקת או פגיעה אשר נפגע על דברים בטלים. וידע או שנשלט באותו זמן או ממחלת או מלילית, וכאשר ירבה במצוות של שמחה ובצער של תורה ושל חורבן בית המקדש, דוחק הוא את הסיטרא אחרא ומחזק הוא את מלכות שמים.
בימים אלו אשר רואים בעוונות הרבים איך כח הסיטרא אחרא מתחזק בעצבות וביאוש, נדע איך להכניע את כוחות אלו על ידי צער על חורבן בית מקדשנו, ואת כל הצערים הפרטיים אשר לוקחים אנו על נפשנו, נתעמק בהם ונגיע לצער חורבן בית מקדשנו.
ונחזק עצמנו באמונה בהקב"ה, ונדע שחיינו בתוך מלחמה בין כח שמחת הטומאה לבין כח עצבות הטומאה, ונדע לילך ביניהם כאותו יהודי שנתן להם ללחום וברח עם האוצר.

חיים / כל זמן שאדם חי אפשר לשנות

הרבה פעמים בחיים אנו מחפשים את הדבר היקר והחשוב לנו ומרחיקים נדוד למוצאו, אך הוא נמצא תחת ידנו. אסור להצטער על המרחקים, אשר הלכנו, לחפש את שאהבה נפשנו ולבסוף היה תחת ידנו, כי המפתח במקרים רבים, נמצא רחוק, אך הדבר הטוב נמצא קרוב. וידוע, מעשה על איש חשוב, אשר חלם, שבגשר הראשי בעיר רחוקה טמון אוצר גדול, מיד נסע לעיר רחוקה, הדרך הייתה קשה, תלאות רבות עברו עליו בדרך, עד אשר הגיע. כשהגיע, מצא גשר מאובטח, עם שומרים רבים וחיילי המלך נמצאים, בכל פינה ופינה. חיכה יום ועוד יום, והחיילים לא זזים ושומרים על הגשר הזה מכל משמר. אחרי כמה ימים מפקד המשמר, התקרב ליהודי ושאלו: מה אתה עושה פה ימים רבים? ענה לו היהודי, חלמתי כמה פעמים, שמתחת לגשר הזה, יש מטמון גדול, השמור לי ולכן, אני עומד פה ומחכה לשעת כושר לחפור פה ולמצוא את המטמון, ענה השומר ואמר: זה סתם חלום, גם אני חולם כבר זמן מרובה, בבית השייך לפלוני בן פלוני מתחת לתנור, יש אוצר גדול ואני לא הולך לשם כי זה סתם חלום. הזדעזע היהודי מדברי השומר, עיר פלונית זו, עירו. בית של פלוני זה הוא. מתחת התנור, זה צורת ביתו, רץ מהר לביתו, ניכנס בבהלה, שבר התנור, התחיל לחפור ועמוק למטה מצא אוצר גדול.

כך זה החיים, האוצר נמצא לידך, אוצר רוחני אוצר גשמי, אוצר אנושי, אך, צריך לנדוד, מסע נדודים ארוך, להגיע לגשר ושם לקבל את המפתח ולשוב לביתך ולמצוא את אשר אהבה נפשך.

לכן, ידע האדם, שהרבה פעמים בחיים, הוא יוצא למסעות בנפש, קשים ומפרכים, אף שחושב שלא מצא ולא השיג בהם כלום, טעות בידו. הוא מביא איתו מפתח, לדברים שסביבו אך מוסתרים מעיניו. ולכן, בכל מצב בכל זמן יודה לה' וישמח בחלקו.

מובא מעשה, בשם אחד הראשונים, אשר הרבה מוסר ודרך חיים, טמון בו; על איש עשיר ומבורך; אשר לקח אחוזים מכובדים, מכל רכושו והחליט לתת אותם, צדקה לאדם, אשר אין תקוה לחייו, הלך אותו עשיר והסתובב ממקום למקום וחיפש את האדם אשר אין תקוה לחייו. בחיפושו, עבר באיזור הקבצנים ברחובות העניים, עד שהגיע לבית הקברות לחפש, אולי שם יש אדם אשר אין תקוה לחייו והנה, בבית החיים, הוא רואה אדם, שוכב בין הקברים, כולו מלוכלך בבוץ, התקרב אליו והתחיל לעוררו ולבקש ממנו, שרוצה הוא לתת לו תקוה בחייו ושיקום לקבל ממנו ממון מרובה.ענה אותו אדם, טעות בידך, כל אדם שחי, יש לו תקוה, לא משנה את מצבו הכלכלי וכו, עצם זה שחי, התקוה היא חלק ממנו. אמר לו, אתה בבית הקברות תחפש מתים, למתים אין תקוה. העשיר, אשר המילים חדרו עמוק, אל תוך ליבו, הזדעזע והודה, שרק למתים, אין תקוה. הלך והסתובב בין הקברים וחיפש מת צעיר, אשר נקטף, בדמי ימיו והנה, מצא נער בן 14 שנים, שמת באסון גדול; אמר בליבו, זה האדם, שאין לו תקוה, חפר ליד הקבר בור והכניס שם סכום עצום של כסף. עברו הימים והמזל לא האיר פנים לאותו עשיר, הלך והתדרדר מדחי לדחי, עד שהגיע לפת ולחם. באחד הימים, קם בצער ואמר, אני האדם אשר אין לי מזל, קם והלך לבית הקברות, פתח את הקבר, אשר שם שמר את הכסף והתחיל לחפש אור ותקוה. עודו מתעסק בקבר, שומרים באו ותפסוהו ומסרוהו לבית האסורים. כל העיר הזדעזעה, מהעשיר לשעבר, אשר מתעסק בקברים וגונב תכריכים.

שר העיר עמד לשופטו ואז, התפרץ העשיר לשעבר, בבכי וסיפר: עשיר גדול הייתי ולקחתי חלק מכספי לתת לאדם אשר אין לו תקוה. לבית הקברות הגעתי ושם מצאתי איש עני, אשר אמר לי, רק למתים אין תקוה וכל עוד שהאדם חי יש לו תקוה. ואז חפרתי בור באחד הקברים ושם שמתי את כספי. עברו הימים ואיבדתי את כל ממוני ובאתי לחפש בכדי להתפרנס. אז התפרץ שר העיר בבכי, ואמר לו, אני הוא אותו עני, ששכבתי בין הקברים ואמרתי לך, כל עוד האדם חי, יש לו תקוה. והנה, מעני שאין לו מאומה, תוך זמן נהייתי שר העיר.

כך בחיים, אין דבר שאי אפשר להופכו. רק למתים אין תקוה, כל עוד אתה חי, יש בכוחך לשנות את הכל.

חיים / ספרי חיים ומתים

בראש השנה ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפני הקב"ה, ועל כך אנו מתפללים "זכרנו לחיים", להיכתב בספרי החיים.

ולכאורה, יש לתמוה על פתיחת הספרים, מילא ספרי חיים מובן, אך מדוע צריך לפתוח אף את ספרי מתים, על מה ולמה.

הנה לכל אדם נכתב כמה זמן יחיה, אך יש אנשים אשר לא נוהגים כשורה עם אשר נתן להם ה', או בגלל סיבה מסוימת אינם יכולים להמשיך את חייהם, או אז הקב"ה לוקח מחייהם ונותנם לאחר. וכאשר האחר משלים טוב את חייהם, הם עצמם מקבלים בשמים שכר כמי שהם עשו את הזמן הזה הטוב ביותר על פי דרך ה'. כלומר, שהשכר בשמים מתחלק לשניים.

וזהו "את מספר ימיך אמלא")שמות כג,כו(, פירוש, ה' ממלא ומוסיף על האדם עוד חיים. וכן "שני חיי שרה")בראשית כג,א(, מה שחיתה ומה שלא השלימה את חייה, ובא אחר והשלימם, גם על זה קיבלה שכר בשמים.

וכך מצאנו אצל כלב בן יפונה ויהושע בן נון אשר הם היו מן המרגלים והם חיו חיים ארוכים ביותר יותר מכולם, ומדוע. אלא כל חיי המרגלים שמתו לפני זמנם הועבר אל כלב בן יפונה ויהושע בן נון, וחייהם היו חיים ארוכים, ועל ידי שהם לקחו את חייהם והם נהגו בדרך ה' טובה, זכו המרגלים שמתו לפני זמנם על חטאם, שמקבלים שכר בשמים, משום שבחייהם שניתנו לכלב וליהושע הם שותפים, והחיים האלו מביאים אותם למעלה גדולה ביותר בשמים.

וכך מצאנו בחטא בעגל, הקב"ה אומר למשה)דברים ט,יד(: "הרף ממני ואשמידם ואמחה את שמם מתחת השמים ואעשה אותך לגוי גדול עצום ורב ממנו", הקב"ה יודע שמשה לא יסכים להכחדת עם ישראל, אלא ה' אומר לו, גוי עצום ורב "ממנו", מהחיים שלהם אתה ומשפחתך תמשיכו את חייהם, ואתם תתקנו את כל אשר בני ישראל, עיוותו ותביאו אותם למדרגה ודרגה גבוהה ביותר.

ועל זה אנו אומרים: "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים כתבנו בספר חיים", אם נתבונן נמצא שכופלים חיים חיים. אלא לפעמים נכתבים לחיים, אך על ידי החטאים והמעשים הלא הגונים, נלקחים החיים למישהו אחר, חלילה. ולזה אנחנו אומרים וכתבנו לחיים, החיים האלו יהיו כתובים שלנו, ולא יינתנו למישהו אחר.

על פי יסוד גדול זה, נבאר ונאמר, משה רבנו התפלל וביקש בכל דרך לזכות להיכנס

לארץ ישראל, וכשראה שאין מסכימים מן השמים שיכנס, רצה למות ואמר יהושע יכנס, וביקש למות לפני הזמן. ומדוע, אלא על פי דברינו יובן, כי משה אמר אם לא נכתב עלי להיכנס לארץ ישראל, לכל הפחות יהנה יהושע מן החיים שלי ויכנס לארץ, ויהיה לי בזה חלק ושותפות, אך מן השמים לא הסכימו לזה.

ולכן, לפני פטירתו של משה עמד ואמר)דברים לא,ב(: "בן מאה ועשרים שנה אנוכי עמכם", מודיע שלא נתן לשום אחד מימיו וימיו מלאים, ולכן בסוף האבל של משה נאמר)דברים לד,ח(: "ויתמו ימי בכי אבל משה", לא נשאר ימים אצל אחרים, רק נגמר ימי

משה רבנו ולא נתנו לשום אחד אחר.

ולכן בימים הקדושים והמרוממים האלו צריך להקפיד ולהיזהר בכל רגע ורגע ובכל דיבור ודיבור היוצא מפינו ובתפילה, להשתדל כמה שיותר לדעת יותר את פירוש המילים ואת הכוונות הטמונות בכל המילים.

חינוך / הדרך הנכונה

פרשת משפטים פותחת בדיני עבד עברי, אדם שירד לדיוטה התחתונה ופגע בממונם של אחיו, וכאשר נתפס בקלקלתו, לא היה לו די ממון כדי להחזיר את גניבתו, לכן מכרהו בית דין לאדון בעל יכולת, ותמורת עבודתו אצלו שש שנים, פורע האדון את חובו לנגזל.

הרי לנו שהתורה נהגה עם הגנב בדרך חכמה מאוד, הרי מטרת התורה הקדושה לא רק להעניש את החוטא על חטאו, כי הבורא לא יחפוץ במות המת, כי אם בשובו מדרכו וחיה. והיסורים הבאים לאדם, הם בכדי ליישר אותו ולכוון אותו לדרך של אמת. לכן, במקום לבייש את הגנב ולהשפילו ברבים, בחרה לו התורה דרך של תיקון מן השורש, לחנכו בדרך של כבוד, לחבר אותו עם בעל בית צדיק ונאמן, ירא ה' וחסיד. שהן מי יסכים להכניס גנב מועד לביתו? ומי יביא לתוך ביתו את הרעה החולה הזו?! רק אדם צדיק וישר שנזהר בממון אחרים ולכסף אין ערך בעיניו. הוא זה שיוכל בדרך עקיפה לחנך את הגנב ולהראות לו את סדרי העדיפויות האמיתיים שבחיים. שהרי אמרו חכמים שכל הקונה עבד עברי לעצמו כאילו קונה אדון לעצמו, משום שהאדון צריך לנהוג בעבד בכבוד ובהגינות ולתת לו את הארוחה הטובה ביותר, הבגדים הטובים ביותר, ולהקדים את הנאת העבד להנאת האדון. ועל ידי כך ילמד העבד דרכי חכמה ויבין שערך הממון פחות מערך כבוד האדם, ואחרי שש שנים בוודאי יחזור למוטב, וזאת על ידי שקיבל חינוך בדרך של כבוד.

אכן, כשנתבונן בדברי חז"ל נלמד על כוחה של הוכחה בדרך של כבוד,)ויקרא רבה

יב,ה(, אמר רבי יודן, כל אותן שבע שנים שבנה שלמה בית המקדש לא שתה בהן יין, כיון שבנאו ונשא בתיה בת פרעה, אותו הלילה שתה יין, והיו שם שתי משתאות, אחת שמחה לבנין בית המקדש, ואחת שמחה לבת פרעה, אמר הקב"ה של מי אקבל של אלו או של אלו, באותה השעה עלה על דעתו להחריב את ירושלים. והיה שלמה ישן עד ארבע שעות ביום, ומפתחות של בית המקדש נתונות תחת ראשו. אמר רבי לוי, אותו היום נתקרב תמיד של שחר בארבע שעות, והיו ישראל עצבים, שהיה יום חנוכת בית המקדש ולא היו יכולים לעשות מפני שהיה ישן שלמה, והיו מתיראים להקיצו מפני אימת המלכות. והלכו והודיעו לבת שבע אמו, והלכה היא והקיצתו והוכיחתו. ומובא בגמרא)סנהדרין ע,ב(, אמר רבי יוחנן משום רשב"י, מלמד שכפאתו אמו על העמוד ואמרה לו, מה ברי ומה בר בטני ומה בר נדרי, מה ברי הכל יודעים שאביך ירא שמים היה, עכשיו יאמרו אמו גרמה לו. ומה בר בטני כל הנשים של בית אביך כיון שמתעברות שוב אינן רואות פני המלך, ואני דחקתי ונכנסתי כדי שיהא לי בן מזורז ומלובן. ומה בר נדרי, כל נשים של בית אביך, היו נודרות ואומרות, יהא לי בן הגון למלכות, ואני נדרתי ואמרתי, יהא לי בן זריז וממולא בתורה והגון לנביאות. "אל למלכים למואל אל למלכים שתו יין")משלי לא,ד(, אל למלכים, אמרה לו, בני מה לך אצל מלכים ששותים יין ומשתכרים ואומרים למה לנו עול, "ולרוזנים אי שכר", מי שכל רוזני עולם משכימין לפתחו ישתה יין וישתכר. אמר רבי יצחק מנין שחזר שלמה והודה לאמו, דכתיב)שם ל,ב(: כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי, כי בער אנכי מאיש, מנח דכתיב)בראשית ט,כ(: "ויחל נח איש האדמה", ולא בינת אדם לי זה אדם הראשון, ששניהם נכשלו בגפן היין, ולא למדתי מקלקולם.

ויש להתבונן באיזה חכמה ותבונה לימדה בת שבע את שלמה בנה מוסר ותוכחת, ובאיזה דרך מיוחדת חינכה אותו לדרך הישר, הלא מי ימלל ויתאר את מעמדו של שלמה המלך באותו היום, בשמחה הגדולה של חנוכת בית המקדש, כאשר הינו עומד בשיא מלכותו ושמחתו. והרי בזמן זה כלל לא ניתן לדבר עימו ולמצוא מסילות לליבו, וכל ישראל היו חרדים מפני כבוד המלכות לאמר לו דבר וחצי דבר, ואפילו על ביטול תמיד של שחר מזמנו חששו לדבר עמו, ומי הוא זה ואיזה הוא אשר ימלא אותו ליבו לעשות כזאת ולפגוע בכבוד המלכות. אך בת שבע מצאה את הדרך הטובה ביותר. וכשנתבונן נראה שבראשית דבריה, כלל לא הטיחה דברים בשלמה בנה, רק אמרה שעתה יחשבו הכל שמחמת קלקלתה וחוסר כוונת ליבה יצא כל הדבר הזה. ובכלל לא באה בטענה אל שלמה, רק אמרה לפניו שעתה היא מצטערת על מה שיאמרו 'עליה', וכביכול שלמה לא אשם במה שקרה, ורק היא אשמה בכל, וע"כ עוררה אותו לשים

לב על מעשיו.
ואחר כך עוד הוסיפה בת שבע דברים בדרך של כבוד גדול, ואמרה לו, שאין מתאים למלך רם ונישא כמותו שכל מלכי מזרח ומערב משחרים לפתחו, להתנהג בריבוי שתיית היין, ובדבריה כלל לא פגעה בו או הצליפה בו בשבט לשון, רק רוממה את מעלתו והרחיבה בפניו את גודל מעלתו, ואמרה, שלפי מעלותו אין יאה ונאה לאדם במעמד וגדולה שכמותו לנהוג כפי שנהג, וזו היתה הכפיה הגדולה ביותר שכפאתו אימו על העמוד, ואין הכוונה שממש כפאתו והלקתה אותו לעיני כל ישראל, רק שבנועם אמריה ובחכמתה ידעה איך לומר בפניו דברים של כבוד שיכנסו בליבו, ויעשו בו רושם כאילו הלקתה אותו בשבט חובלים.
הרי שבחינוך ונתינת מוסר בחכמה, אפשר לבנות ולהשיג גדולות ונצורות, ועל ידי שבת שבע נהגה בחכמה ובתבונה, לא די ששלמה בנה קיבל את דבריה ואת תוכחתה, אלא עוד הוסיף לעשותם עטרה לראשו, כדי שכל בנות ציון יהיו לומדים ממנה גם כן מוסר. ומזה נלמד גם אנו להתעורר וללמוד מוסר, לדעת איך להטיף מוסר ולחנך, שיהיה החינוך רק בדרך של כבוד ואהבה, שזה כפי ערך הדור והצורה הנכונה להתנהג בה לבני התקופה הזאת.
וכן מצינו במשה רבינו שהוכיח את בני ישראל ולימדם מוסר בדרך של כבוד, וכמו שכתוב)דברים א, א(: "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל", ופירש רש"י, לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן את כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים, והזכירן ברמז מפני כבודם של ישראל. ורש"י ז"ל כתב עוד על הפסוק)שם ג(: "ויהי בארבעים שנה", מלמד, שלא הוכיחן אלא סמוך למיתה. ממי למד, מיעקב, שלא הוכיח את בניו אלא סמוך למיתה. אמר, ראובן בני, אני אומר לך מפני מה לא הוכחתיך כל השנים הללו, כדי שלא תניחני ותלך ותדבק בעשו אחי. וכן יהושע לא הוכיח את ישראל אלא סמוך למיתה, וכן שמואל, וכן דוד את שלמה בנו.
והדבר נורא למתבונן, הלא משה רבינו הוכיח את עם ישראל רק ברמז מפני כבודם, ובכל זאת לא ראה מקום ויכולת ושעת הכושר להוכיחם, אלא סמוך למיתתו. והלא פשיטא שאם היה מוצא שעת הכושר להוכיחם קודם לכן, ודאי שהיה מקיים את מצות התורה של)ויקרא יט,יז(: "הוכח תוכיח את עמיתך", וכפי שדרשו חז"ל)ב"מ לא,א(
אפילו מאה פעמים יהא חוזר ומוכיחו עד שיקבל את דבריו. ובכל זאת רואים אנו שמשה רבינו נמנע מלהוכיח את בני ישראל, משום שידע שלא היו מקבלים את דבריו, ותוכחתו לא היתה מוצאת מסילות לליבם כדי לעשות פרי. ועל כן נמנע וכבש את

תוכחתו כל אותם השנים, ורק כאשר ראה שהגיע הזמן והשעה המוכשרת לומר את תוכחתו, אמרה לבני ישראל בכבוד הראוי והיאה להם.
וזהו לימוד גדול עבורנו, כי פעמים ואדם רואה דבר של קלקול בביתו או בבניו או בחבריו, ומיד בוערת בו קנאת ה' להוכיח ולעמוד בשער בת רבים, אך החכם עיניו בראשו לראות האם יתקבלו דבריו ויעשו פרי, כי כשם שמצוה לומר את הדבר הנשמע כך מצוה שלא לומר את הדבר שאינו נשמע)יבמות סה,ב(. וכאשר מוכיח בכבוד מקבלים
את דבריו, ולמזהיר ולנזהר שלומים תן כמי נהר.

חינוך / ואת עמלנו אלו הבנים

מסופר על אחד מהסבים הקדושים שלנו, אשר בכל יום, שהרבנית, הייתה מבשלת ומכינה את הסעודה לבני הבית, היה נכנס, הסבא קדישא, למטבח והיה מערבב את הסירים וממלמל ומתפלל תפילה חרישית.
באחד הימים, אחד מאנשי שלומו, אזר אומץ, ופנה בשאלה: מה עושה הרב, במטבח? ענה ואמר לו: בכל יום ובכל שעה, בוכה ומתפלל אני על בניי, שיהיו זרע קודש יראי ה' ומנסה ומשתדל אני, בכל דרך,לבלול בתוכם, את האמונה והיראה, מריבון העולמים.
ובאוכל, אשר יש לו השפעה גדולה, על נפש האדם, עומד אני ובוכה לה', שבניי, ילכו בדרך ה'.
צריך האדם לדעת, שיש שני כוחות, אשר עומדים עימו, בשעות קשות. ובשעות מורכבות:
כח אחד - זה כוחה של זכות אבות, האבא, שהלך בדרך ה'; הסבא, שהיה תמים עם ה'; הדורות הקודמים, שמסרו את נפשם על האמונה, עומדים ומגנים ושומרים, על בניהם. וכך אומרת התורה : "וזכרתי את בריתי" זו ברית האבות, אשר כרת הקב"ה, עם אברהם יצחק ויעקב ובכל בן ישראל עם אבותיו, על פי מעשיהם וירושתם, אשר הורישו לבניהם אחריהם.
כח שני - העומד עם האדם בשעת צרה, זה כוחם של ילדי האדם, אשר הולכים, או עתידים ללכת, בדרך טובה, מצילים את האדם, מזמנים ושעות קשות. זכות העתיד של הבנים, עומדת להורים, בשעת חוסר זכויות של ההורים.
וידועה הגמרא, שבזמן רבי הקדוש, רבי יהודה הנשיא, הייתה שנת בצורת קשה, ופרוטה לא הייתה מצויה בכיס אדם. עמד רבי הקדוש, אשר היה מעשירי עולם, ופתח את אוצרותיו ואמר: רק מי, שתלמיד חכם ותורתו אומנותו, יבוא ויהנה מממוני.

עמד אחד התנאים, רבי יהונתן, אשר לא רצה להנות מן התורה, שהתורה לא תהיה קרדום לחפור בה. כיסה את פניו, שרבי לא יכירו ועמד, עם פנים מכוסות, בפני רבי ואמר לו: רבי, פרנסני, ככלב וכעורב. וצריך להקשות: כלב, הוא חיה טמאה ואף עורב, הוא עוף טמא, מדוע רבי יהונתן מבקש: פרנסני ככלב וכעורב? יאמר ככבש וכתרנגול, או כל חיה אחרת טהורה?! אלא, יבואר על פי דברינו: כלב, מסמל על זכות אבות, כפי שמובא בתורה: "כל נבלה וטרפה לכלב תשליכון" מדוע? כשיצאו בני ישראל, ממצרים ולבני ישראל לא יחרץ כלב לשונו וזה השכר אשר קיבלו הכלבים לדורי דורות כששוחטים בהמה ונמצאת טרפה, נותנים את בשרה לכלבים.

עורב, מסמל, זכות בנים, כדמובא במדרשים: כשפתח נח את התיבה להכניס, את החיות והעופות, כל חיה ועוף אשר באו להיכנס, שאלם נח: האם יש עימכם מצווה אשר עשיתם שתגן עליכם? כל הבריאה, היו בידם מצוות ומעשים טובים.

מלבד העורב, שמימות עולם, לא הועיל ולא עזר, לשום בריאה ואף לבניו, אינו מביא מאכל ואינו מרחם, כדברי דוד המלך :"לבני עורב אשר יקראו"

אמר נח לעורב, לך אין זכויות להיכנס לתיבה. עמד העורב בוכה ומתחנן על נפשו בפני נח, ודרישתו ובקשתו: אנא, לי אין זכויות, אך לעתיד לבוא, בניי, העורבים, עתידים לקיים מצוות, כדמובא בנביא, כאשר אליהו הנביא, ברח מן המלך אחאב, היו העורבים מביאים לאליהו אוכל לאכול. ובזכות, מצווה עתידית זאת, הכניס נח את העורב לתיבה.

על פי זה, תובן בקשת רבי יהונתן: פרנסני ככלב וכעורב - תפרנס אותי או בזכות אבותיי או בזכות בניי.

לכן, ישתדל בכל כח, על חינוך הבנים "ואת עמלנו אלו הבנים" אשר כוחם הוא עתידנו וכמה שיותר, עמלים על חינוך הבנים, מחזקים את קיום עם ישראל. לכן, יזהר האדם, את אשר מאכיל את בניו.

ואף צדיקים גדולים נכשלו, בבנים לא הגונים, משום שלא נזהרו בממון אשר האכילו את ילדיהם.

וידוע, על האמורא הגדול, ריש לקיש, שביום מותו, מצאוהו יושב ובוכה, שאלוהו, מדוע בוכה? ענה ואמר להם: יש לי מנה ארוחה, מיותרת, מונחת בצד, ונראה לי שעת פקידה הגיעה ומוסר אני, את נשמתי לבורא עולם, ומה עם הארוחה הזו, אשר עמלתי לריק עליה?

אמרו לו חבריו: תשאיר לבניך. אמר להם: לא. אם הולכים בדרך ה' כבר נאמר : "ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם" ואם לא הולכים בדרך ה' איני רוצה לעזור

להם במאומה. כך צריך לראות האדם את עולמו.
ויסוד גדול: ההורים, צריכים להיות, בדעה ועצה ומחשבה אחת, בחינוך הבנים, ולא האבא יאמר דבר, והאמא דבר אחר, משום שנזק חמור גורמים לנפש הילד, למשך כל חייו. כאשר, אדם מתבגר ורוצה לקחת החלטות בחיים: לקנות בית, להתחתן וכו', קרוע בתוך עצמו, פעמים רוצה מאוד, פעמים לא רוצה בכלל, מדוע? משום שמקטנות, התרגל, שכל דבר אשר רוצה, האבא אומר כן, האמא אומרת לא וכן להיפך.
לכן, נשאר פגם זה בנפשו, כל החלטה, אשר רוצה להחליט, ה"כן" של האבא דוחף אותו לכן, וה"לא" של האמא דוחף אותו ללא. אך, כאשר ההורים, בדעה, בעצה ומחשבה אחת, נפש האדם בריאה וכן - זה כן! ולא - זה לא! ואין שבר בנפש.

חינוך / חינוך הבנים הוא הקיום הנצחי לדורות הבאים

בספרים הקדושים מובא שבט"ו בשבט נוהגים עם ישראל קדושים, להרבות באכילת פירות)מגן אברהם סימן קלא(. ובספר שבט מוסר)פרק טז(, הביא מצוואת רבי אליעזר הגדול, שאמר: בני, הוי זהיר לברך על הפירות בט"ו בשבט, שמנהג ותיקין הוא. וכן יש מנהג קהילות שבחג השבועות נוהגים לשטוח בבית הכנסת אילנות ועשבים)שו"ע או"ח תצ"ד ב' ובבאר היטב(, כדי שיזכרו שנידונים בחג השבועות על פירות האילן
ויתפללו עליהן. ולכאורה קשה, שהרי אמרו חז"ל)ר"ה ב,א(שט"ו בשבט הוא ראש השנה
לאילנות, וכן אמרו חז"ל שחג השבועות הוא ראש השנה ויום הדין לפירות האילן ובעצרת נידונים על הפירות. ואם כן, הלא מן הראוי היה, שבט"ו בשבט שהוא ראש השנה לאילנות, יביאו לבית הכנסת אילנות, שזהו ענייני של יום. ובחג השבועות שהוא ראש השנה לפירות האילן, ירבו באכילת פירות. ומדוע איפה מחליפים את המנהגים.
ונראה לבאר, שכאשר דנים את האילנות בט"ו בשבט, מביאים את פירותיהם, כדי ללמד עליהם רחמים, ולכן דווקא בט"ו בשבט שזהו הזמן שהאילנות נידונים עליהם מביאים פירות, כדי שנראה את הטוב שהאילנות מוצאים, ועל ידי כך נתעורר לבקש עליהם רחמים ביום הדין שלהם. וכאשר דנים את הפירות בחג השבועות, מביאים אילנות ושוטחים אותם בבית הכנסת, כדי לזכור מנין יצאו הפירות, וכדי שילמדו עליהם רחמים.
ומזה נלמד על חובת האב והאם בחינוך ילדיהם לדרך טובה וישרה, והיינו, שכאשר מן השמים דנים את ההורים, שהם בבחינת האילנות שצומחים מהם פירות, אזי מביאים בשעת הדין את פירותיהם - את הבנים, כדי לראות איך ההורים גידלו

וחנכו אותם, ולפי זה דנים את ההורים. ואם ההורים חינכו טוב את בניהם ופירותיהם טובים, מוסיפים להם עוד אושר ונחת. אך אם ח"ו ההורים פשעו בחינוך הבנים, אזי כשמעמידים אותם למשפט מעוררים ומזכירים להם ענין זה. ואילו את הבנים דנים לפי הכוחות שנתנו ההורים בהם, כיון שלא דנים את האדם לפי מה שאין בו, אלא רק לפי הכוחות שאצורים בו ולפי החינוך שהוריו נטעו בו.

ולכן האדם צריך להתחזק מאוד בכל כוחו ובכל ליבו למסור נפשו לחינוך בניו, שיעשו פירות קיימים ועומדים לעד, ועל ידי זה העמל לא יהא לריק ולתוהו, כי חיי עולם הקב"ה נטע בתוכנו, ואם האדם מקיים את המצוות ועושה את רצון ה' כדבעי, על ידי כך קונה לעצמו חיי עולם נצחיים. ואנו באנו לעולם הזה כדי לעמול בגידול וחינוך הבנים, לטפח ולשמר את כרם בית ישראל, ולכן צריך להיזהר לעובדה ולשומרה כראוי וכדבעי, כדי שהדורות הבאים אחרינו יהיו ישרים ומבורכים לעדי עד עם קיום נצחי ולדורי דורות. כי אם אין המשך וקיום למה שהאדם חינך את בניו, ופירות החינוך לא עלו יפה, וכמו שאמר הנביא)ישעי' ה,ב(: "ויקו לעשות ענבים ויעש באושים", סימן מובהק הוא שגם הראשית לא היתה מתוקנת כראוי, ויסודות החינוך לא היו עומדים איתנים. וכל אדם צריך למסור את נפשו בתפילות ובמעשים כדי שחינוך בניו יצליח.

ואמרו חז"ל)שבת כט,ב(המכבה את הנר מפני שהוא מתייירא, מפני גויים מפני ליסטים מפני רוח רעה מפני החולה שישן, פטור. כחס על הנר כחס על השמן כחס על הפתילה, חייב. ופירשו הקדמונים, דהנה כתוב)משלי כ,כז(: "נר ה' נשמת אדם", והיינו, שהנשמה של האדם נמשלה לנר, שעל ידי התורה והמצוות מדליקים בו אור. ולכן אמרו חז"ל, שהמכבה את הנר, היינו, אדם שלא מחנך בכל כוחו את בנו, וכביכול גורם הוא לכבות את נר נשמת בנו. אם מתייירא הוא מפני גויים או מפני לסטים או מפני רוח רעה, והיינו, שיש גזירות ושמדות בעם ישראל, ורוחות רעות מנשבות בעולם ומונעות את האדם מלקיים את חובתו, או מפני החולה, שבנו חולה ואינו יכול לשאת בעול המצוות, א"כ אנוס הוא, ואנוס רחמנא פטרה. אבל אם חס הוא על הנר או על השמן והפתילה חייב, והיינו, אם האב חס וחומל על בנו שלא ליסרהו ולהוכיחו שילך בדרך טובים, ומחמת רחמנות לא מטריח את בנו להשכים ולהעריב ולשאת על עצמו עול תורה, אותו אב מתחייב בנפשו על פשיעתו בחינוך בניו, ועליו נאמר)משלי יג,כד(: "חושך
שבטו שונא בנו".

ואם ירצה האדם לבדוק ולדעת בשעה שעולים בליבו רגשי רחמנות על צאצאיו, אם הם רגשי רחמנות אמיתיים, או אכזריות במסווה של רחמנות, יראה ויבדוק על

מה הוא מרחם, ובאיזה עניינים תכונת הרחמנות גורמת לו לחמול על ילדיו. אם מחמת הרחמנות הוא רוצה לוותר ולמנוע מילדיו דברים שבקדושה, ידע שרחמנות זו היא עצת היצר ושורשה נעוץ באכזריות ורשעות. אבל אם רחמנותו של האדם גורמת לו לרחם על בניו בשאר עניינים, זוהי רחמנות של אמת, ומקורה מטוהר ליבם ומדותיהם של בני ישראל.

וענין זה רמוז במה שאמר ירמיה הנביא)איכה ד,י(: "ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן", והיינו, שמחמת הרחמנות שהייתה על דברי קדושה, נגרם שהגיעו לאכזריות כל כך גדולה עד שבשלו את בניהם, כיון שורש אותה הרחמנות הייתה נטועה באכזריות.

לכן חובה גדולה מוטלת על כל אדם לבדוק את עצמו תמיד בענייני חינוך הבנים, שהרי מן השמים זיכו אותו ומסרו בידו פקדון, נשמה קדושה וטהורה, ועליו מוטלת החובה לחנך ולהאיר את נשמת בנו באור התורה והמצוות, שעל ידי כך תאיר נשמתו באור נצחי לדורות.

חינוך / חנוך לנער על פי דרכו

במשפט שהקב"ה בוחן דן ושופט את האדם, אין הדבר תלוי לפי גילו של האיש, אלא לפי חכמתו, כוחותיו ומעלותיו הרוחניים. ולפעמים ייתכן, כי אף ילד צעיר נשפט בדין לפי כוחות נפשו, ולא לפי גילו הרך.

ראיה לדבר מצאנו אצל עלי הכהן. מובא בגמרא)ברכות לא,ב(אשר שמואל הנביא, בהיותו ילד כבן שנתיים, הורה הלכה לפניו, ועלי הכהן רצה להוציאו להורג, משום שמורה הלכה לפני רבו חייב מיתה. ולכאורה, איך רצה להורגו, הרי אין בית דין של מטה מענישים פחות מבן שלוש עשרה. אלא שכאן טמון יסוד גדול. הריב"א שהיה מבעלי התוספות, דן בפרשת וישב על ער ואונן בני יהודה, אשר מתו בהיותם בגיל שמונה בלבד, ומקשה איך דנו אותם בדין קשה וחמור. ומתרץ, שהקב"ה דן כל אחד לפי שכלו ודעתו, ולא לפי מספר שנותיו וגילו דווקא. ולפי זה מובן שאף שמואל הנביא, שהיה בן שנתיים, שכלו ודעתו ומעלתו הייתה גדולה. ולכן, רצה עלי הכהן לדונו למיתה.

ואפשר לסמוך את הדברים מהגמרא)חגיגה יג,א("תנו רבנן מעשה בתינוק אחד, שהיה קורא בבית רבו בספר יחזקאל והיה מבין בחשמל ויצא אש מחשמל ושרפתו, וביקשו לגנוז ספר יחזקאל אמר להם חנניה בן חזקיה, בתמיהה, אם זה חכם הכל חכמים הם". ואפשר לפרש שזה פירוש הפסוק)קהלת א,יח("יוסיף דעת יוסיף מכאוב", שככל שהתינוק מוסיף דעת, כך הוא יותר ראוי לעונש.

וכך מצאנו מעלת נשמות רמות ומיוחדות, שהם משיגים דברים יותר מהרגיל.

הגמרא בירושלמי)כתובות פ"ה ה"ו(, שמואל אומר מכיר אני את המיילדות אשר הוציאוני
מרחם אימי. רבי יהושע בן לוי אומר מכיר אני את המוהל שמל אותי. רבי יוחנן אומר מכיר אני את האנשים שהיו עם אימי בשעת לידתי)אימו של רבי יוחנן נפטרה בשעת לידתו(.
וכך, אפשר לדקדק ולומר "וימול אברהם את יצחק בנו בן שמונה ימים כאשר ציוה אותו אלוקים")בראשית כא,ד(, ואפשר לפרש ולומר שיצחק בהיותו בן שמונה ימים, כבר
קיים את המצוות ומילתו הייתה בשמחה עצומה "כאשר ציוה אותו אלוקים". כמי שציוה אותו ולא את אביו. אם התינוק אינו בר דעת, נוטל את מצוות מילה על הוריו, אבל אם התינוק חכם כמו יצחק אבינו ושאר התנאים הקדושים, הריהו מקיים "כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו".
ועל פי דברים קדושים אלו נבאר את הגמרא)סנהדרין קי,ב(קטן מאימתי בא לעולם הבא, רבי חייא ורבי שמעון בר רבי, אחד אמר משעה שנולד ואחד אמר משעה שסיפר, רבינא אמר משעה שנזרע רב נחמן בר יצחק אמר משעה שנימול, תנא משום רבי מאיר משעה שיאמר אמן.
הנה רואים כאן דברים מופלאים בדברי הגמרא, שלפי שיטת רבי מאיר משעה שיאמר אמן מובן, אך פה מוצאים אף משעה שנמצא בבטן אימו וכו'. הרי כמה צריך להיזהר האדם עוד מקטנות ילדיו איך נוהג עימם, איננו יודעים מה מעלה של כל תינוק וכל ילד, ומה הרס מביאים אנו על עצמנו ועל ילדנו, ואיזה תביעה תהיה נגדנו.
וידוע המובא בספר חסידים)סי' תרצ"ב(אחד בא לפני חכם ואמר לו זוכר אני כשהייתי קטן גנבתי מאנשים דברים מה דיני, ענה ואמר לו כל מה שאתה זוכר חייב אתה לשלם. הנה זוהי מידת חסידות, אך יסוד גדול הוא שדין האדם הוא על פי חכמתו.

חכם / הבדל בין חכם לערמומי

העולם חושב, שתואר חכם, הוא לאדם, שהוא ערמומי וכמה שהאדם יותר ערמומי, כך יקרא בפי האנשים חכם. אך, טעות גדולה ביד האנשים, ערמומי הוא ערמומי; וערמומי, לא עלתה בידו אלא ערמומיותו. חכם, זה דבר אחר כדברי חז"ל: "איזהו חכם, הרואה את הנולד". וכבר אמרו חכמים: חכם עדיף מנביא, כי כח החכמה, מובילה את האדם, לדרך הבטוחה והנכונה. לערמומי, ייראו זמנים אשר הוא ניצח וממון רב בידו והצלחה היא מנת חלקו, אך עליהם נאמר: "אנשי דמים ומירמה לא יחצו ימיהם". וידוע, מעשה על איש ערום ועריה, אשר בלשונו החלקלקה ובצביעות, קשר

קשרים וידידות, עם מלאך המוות וכך, התיידדו, טיילו שמחו, החליפו דעות ונהיו שותפים. ברבות הימים, פחד הרמאי שיומו מתקרב ואף עליו חרב המוות תבוא, לכן, חיכה להזדמנות, שמלאך המוות נראה שמח ומאושר ובעת רצון, עמד וביקש ממלאך המוות בקשה: אנא ממך, אל תיתן לי למות מן העולם, בלי שאזכה לומר תחנון לפני מותי. מלאך המוות, לא רצה לפגוע בידיד היחיד שלו, עמד והבטיח ונדר, שלא יקח את נשמתו מן העולם, עד אשר יאמר תחנון ווידוי. ברגע שנדר מלאך המוות, עמד אותו צבוע, שמח שמחה מרובה וקיבל על עצמו, לעולם לא לומר וידוי, על ידי זה, לעולם לא ימות. כך, עברה עליו שנה, בלי לומר תחנון, שלוש שנים, ויום המוות הגיע והקב"ה קרא להביאו לשמים, אך מלאך המוות, לא יכל לעשות את שליחותו, משום שהוא תחת נדר. ישב מלאך המוות, מסתפק מצד אחד, אוי לי מיוצרי, הקב"ה, ביקש ממני להביא את נשמתו, מצד שני, אוי לי משבועתי, לא לקחת את הנשמה ללא תחנון ווידוי. ישב מלאך המוות וטיכס עצה. התחפש לאדם חולה, מוזנח, אשר מונח על הקרקע ונוטה למות. התחנן אותו זקן בפני חברו של מלאך המוות, נשמתי עומדת לצאת, אנא ממך עזור לי לקרא תחנון וידוי. ריחם אותו אדם, על הזקן וישב איתו, מילה במילה, לקרוא את הוידוי וכשסיים את הוידוי, שלף מלאך המוות את חרבו ואמר לו, סיימת את הוידוי וזה העת לעלות השמיימה. וזה מה שאומרים בתפילה טעינו ותיעתנו.

לכן, ידע האדם, כמה שהולך יותר בשקר ויותר במרמה, הוא מאריך את החבל, את חבל התליה.

תמים תהיה עם ה' אלוקיך! ולכן, תמיד ישתדל האדם להיות איש אמת ודובר אמת בלבבו. השקרן, צריך להיות בעל זיכרון גדול, לזכור את כל שקריו והאדם הישר, לא צריך זיכרון גדול, יש אמת אחת והאמת הזאת, תמיד תנצח.

חנוכה / ארוממך ה' כי דיליתני

לאחר הדלקת הנרות, נוהגים לומר את מזמור שיר חנוכת הבית לדוד. מזמור זה הוא קודש קודשים, שבו דוד המלך שופך שיח של אמונה וגעגועי כמיהה לה' יתברך וכל כולו שבח זמרה ותודה לה' על רוב חסדיו.

ותחילת שיחו של דוד המלך הוא: "ארוממך ה' כי דיליתני", וידועה הקושיה, מדוע דוד המלך אומר מזמור על שה' השפיל אותו ועשה אותו דל? הרי אדם צריך לשבח את הקב"ה על שהצילו מהצרה, וההודאה צריכה להיות על שה' הושיע אותו ממה שהתרחשה עליו. אבל על עצם הצרה עצמה, לכאורה, לא צריך לשבח ולהודות לה', ומדוע אומר דוד ארוממך ה' כי דיליתני? דוד מרומם ומשבח את ה' יתברך על שעשה אותו דל.

אלא, פעמים אדם מקלקל את מעשיו ונגזרת עליו גזירה שימות, כעונש על אשר עיוות, אך הקב"ה לא חפץ במות המת, כי לא המתים יהללו יה. לכן, כדי להשאיר את האדם בחיים הופך הקב"ה את אותו אדם לעני ודל, ועני חשוב כמת, ובזה מתקיימת הגזירה של הקב"ה. ולכן, באמיתות הדברים, צריך לשבח ולהודות להשם גם על עצם הצרה עצמה, כי היא הישועה עצמה.

ומסופר על אחד מגדולי האדמורי"ם, שהיה לו חסיד עשיר מופלג, שעסקיו היו חובקים את העולם כולו. לימים, התהפך הגלגל על אותו החסיד ואיבד את כל ממונו. כדרך של תלמיד נאמן לרבו, פנה החסיד לרב בבקשת עצה וברכה, לדעת מה יעשה בשעה קשה זו. בירך הרב את החסיד שיצליח ושה' יאיר לו את הדרך. עברו כמה חודשים, והמצב לא השתפר ואף הלך והתדרדר. פנה החסיד לרבו וביקש ממנו רשות לפנות לאחיו ולבקש את עזרתו. אך הרב התנגד בצורה נחרצת, ואמר לו שלא יבקש עזרה מאחיו בשום פנים ואופן.

לאחר שעברה תקופה נוספת, וכבר לא היה לאותו חסיד מה לאכול בביתו, ברוב צערו וייאושו כתב מכתב נרגש לאחיו וביקש את עזרתו. כאשר האח קיבל את המכתב, מיד נחלץ לעזרה ושלח סיוע לאחיו כדי שיוכל לחזור בחזרה ולשקם את כל עסקיו. ואכן, תוך זמן קצר, הצליח החסיד לשקם את כל עסקיו ועלה שוב על דרך ההצלחה.

והנה, לא עברו ימים, ואותו חסיד חלה במחלה קשה ואנושה, מחלה שאין ממנה תקומה ורפואה, ל"ע. מיד, שיגר החסיד שליח לרבו שיבקש עליו רחמים. כששמע הרב את מצבו של החסיד, פרץ בבכי ואמר בכאב גדול: מדוע מיהר החסיד ללכת ולבקש עזרה מאחיו? כי בזה הביא עליו את כל הרעה הגדולה הזו כיוון שנגזרה עליו גזירה שימות מן העולם, אך החליפו לו את המיתה בעניות, ואם היה ממתין עוד מעט היה מסיים את תיקונו והיה חוזר לעושרו ולהצלחתו, אך עתה שוב חזרה אליו הגזירה של המיתה וכיוון שדחק את השעה, חזרה עליו גזירת המיתה.

לכן, גם בשעות קשות ביותר, צריך כל אדם להתחזק באמונה, ולדעת כי בזמנים הקשים ביותר, נפתחים שערי ישועות גדולות, והצרה עצמה היא הישועה! וזה כוונת הפסוק "ארוממך ה' כי דיליתני", אנחנו משבחים את הקב"ה על שפתח לנו דלת של ישועה גם בעת הצרה עצמה. "דיליתני" מלשון "דלת", ודווקא בעת הצרה, נפתחת דלת ופתח של ישועה וברכה.

חנוכה / הרגיל בנר הווין ליה בנים תלמידי חכמים

הנה החביבות הזאת, של המצווה החשובה הזאת, גדולה ביותר. ועל ימים אלו,

יוצא הרמב"ם מגדרו, וכותב: מצוות נר חנוכה; מצווה חביבה היא עד מאוד, מה שאין דרכו של הרמב"ם לכתוב כך על שום מצווה. ומוצאים מעשים של ישועות אשר אירעו לאנשים בזכות נר חנוכה.

מסופר על הרב הקדוש מרוזין, שהגיע חנוכה והיה זמן מלחמה ולא היה לו שמן להדליק את החנוכיה, הצטער צער גדול מאוד איך יעשה, ושלח את הגבאי, לחפש בכל העיר שמן לחנוכיה ולא מצא.

היה אדם, אשר היה חשוך בנים, אשר ראה את הגבאי רץ ומחפש שמן, יצא ואמר לו: יש לי שמן, ואני אתנהו לרב. נתנו את השמן לרב והרב, שמח שמחה מרובה, הדליק את החנוכיה, וליבו היה בשמחה גדולה מאוד. כשסיים, אמר הגבאי הרב יתפלל עליו לבנים אשר עדיין לא זכה. התפלל ואמר, וודאי יזכה לבנים זכרים ובשנה הבאה בחנוכה, בדרך נס, נפקדה אשתו בבן זכר.

במצווה הזו, יש סגולות וכוחות גדולים וכאשר האדם יודע לנצל ימים אלו, יכול לזכות לאור גדול.

והנה, נהגו שלשה ימים לפני חנוכה, להכין את החנוכיה במקום הדלקתה, ומן אותו יום שכבר מכינים החנוכיה במקומה, כבר מתחיל כח וישועות של חנוכה להאיר את העולם.

חנוכה / להודות ולהלל

ימי חג החנוכה עיקר מהותם היא, לפרסם את הנס בהדלקת הנרות, ולהודות ולהלל להקב"ה על רוב חסדיו וניסיו עם אבותינו, בימים ההם בזמן הזה, ועל כך נודה לשמו הגדול סלה.

ומעלת ההודאה לה' על חסדיו עימנו ופרסום הנס, הם יסוד גדול בעם ישראל, להכיר את הטובה וגם להודות למיטיב עמנו.

וכן ציוותה התורה על אדם שמקריב קרבן תודה לה')ויקרא ז,יב(: "אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן", דהיינו, שאם אדם מביא לבית המקדש קרבן שלמים על נס שנעשה לו, כגון, יורדי הים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא, שהם חייבים להודות לה', צריך להביא עם תודת שלמיו ארבע סוגי לחם, עשר חלות מכל סוג, ובסך הכל מביא ארבעים חלות. מה שאין כן בשאר קרבנות שלא מביאים כל כך הרבה חלות. וביאר הספורנו למה צריך להרבות כל כך בסוגי החלות שמביאים עם הקרבן תודה, כיון שברבות הלחם יתפרסם הנס לאוכלים רבים. והתורה הקדושה מחשיבה את קרבן שלמי תודה כאילו הוא קודש קדשים, כיון שההודאה לה' חשובה היא עד מאוד, ולכן

טעון קרבן תודה ארבעים חלות בכדי שיתפרסם הנס ע"י ריבוי האוכלים את חלות הקרבן.
ומובא במדרש תנחומא)צו ו(ראה היאך הקב"ה סולח לעוונותיהם של ישראל! אמר הקב"ה: מי שיש לו פר יביא פר, מי שיש לו איל יביא איל, ומי שיש לו שה יביא שה, ומי שיש לו יונה יביא יונה, ומי שאין לו אחד מכל אלו יביא סולת, ומי שאין לו סולת ולא כלום יביא דברים, שנאמר)הושע יד,ד("קחו עמכם דברים ושובו אל ה'". ותאמר שהוא מקובל? אמר הקב"ה, הן, "ונשלמה פרים שפתינו")שם(, למה? שאין חשובה לפני הקב"ה יותר מן ההודיה.
ודוד המלך אמר)תהילים נ,כג(: "זובח תודה יכבדנני ושם דרך אראנו בישע אלקים". ואמרו חז"ל)ילקו"ש תהלים נ,תשסג(אמר הקב"ה, התודה חביבה עלי מכל הקרבנות, לפי
שבאה בחינם, שנאמר זובח תודה יכבדנני. דהיינו, שאדם שמעצמו מתנדב קרבן תודה, לפי שמכיר בגודל הנס שנעשה עמו, מעלתו גדולה וחשובה מכל הקרבנות כולם.
ולכן קרבן התודה נחשב כקודשי קודשים לענין האכילה, משום שיצא מלב טהור של המתנדב, במה שידע והכיר בניסו ובא להודות לה' על רוב טובו.
ואכן חובה על אדם להתבונן בחסדי ה' עמו ולהודות על הטוב אשר גמלנו יוצרנו, וידוע בשם מו"ר זקננו רבי מאיר אבוחצירא זצוק"ל, שהיה אומר שכאשר אדם נמצא בצרה ינדור מעות לעילוי נשמת צדיק, וכשיצא מצרה לרווחה יעשה סעודת הודיה להשי"ת שהוציאו לאור גדול, וזה בבחי' סעדני ואוושעה. וכתוב בספרים הקדושים, שאע"פ שלא ראוי לאדם לידור נדרים וכמו שאמר שלמה המלך בחכמתו)קהלת ה,ד("טוב אשר לא תידור משתדור ולא תשלם", אמנם, בעת צרה ראוי לאדם לנדור נדר כדי שהמצווה תגן עליו.
ומעלת המודה בטובתו של הקב"ה ועל ניסי ה' עימו, כל כך גדולה עד שזוכה לדברים הרבה, וכן אמרו חז"ל)בר"ר עא,ה(לאה תפסה פלך של הודיה, ויצאו ממנה בעלי
הודיה, יהודה דוד ודניאל, שהודו. הרי, שלאה אמנו זכתה לשלושת הצדיקים הללו, שהאירו את העולם, בזכות זה שזכרה להודות ולהלל לה' על חסדיו עימה.
ומעלת ההודאה גדולה עד למאוד, ואמרו חז"ל)תנא דבי אליהו זוטא ו'(, אמר הקב"ה למשה, כשאני רואה בני אדם, אע"פ שאין בהם תהילה ושבח של תורה ומעשים טובים, לא במעשי ידיהן ולא במעשי אבותיהם, אלא רק בשביל שהם עומדים ומודים ומברכים ומשבחים ומרבים תחנונים לפני, אני נזקק להם וכופל להם מזונותיהם.

לכן, כשאדם זוכר את חסדי ה' עמו גם בשעה שיצא לרווחה, אין גודל למעלתו ולשבחו, כי אדם שנמצא במיצר וקורא אל ה' אין מעלתו כאדם שנמצא ברווחה ומודה ומשבח לה'. משום שבעת שהאדם מוצא צרה ויגון אין לו אל מי לפנות ואז בוודאי בשם ה' יקרא, ובשעת הצער והצרה הכל מרגישים ויודעים שאין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים. אך בזמן שרווח לאדם מצרתו צריך התעוררות גדולה בכדי לעמוד ולהלל לה', כי בטבע האדם ששוכח את טובת בוראו. וע"כ אין לך גדול ומשובח ואהוב לפני השי"ת כקרבן תודה, ומי שעומד ומודה להשי"ת מקבל מן שמיא שפע של טובה וברכה ופרנסה בשפע גדול וברווח.

על כן צריך כל אדם להרגיל עצמו שיהא שם שמים שגור על פיו לשבח ליוצרו, כמו יוסף הצדיק שהשתדל ששם שמים יהיה שגור על פיו, ובכל רגע היה מודה להקב"ה, גם בשעה שהיה בשפל המדרגה, ולעבד נמכר יוסף, עם כל זה התאמץ למצוא ולהכיר את חסדי ה' עמו גם בשעות קשות אלו, והודה לה' על חסדיו. ומשום כך זכה למלוכה, ושפע של פרנסה טוב וברכה יצא ממנו, ויוסף הוא המשביר לכל הארץ. כי שכר המודה לה' הוא שנכפלים לו מזונותיו ופרנסתו. כי חביבה ההודאה לפני ה' יותר מכל קרבן והיא קודש קודשים.

יזכנו ה' ללמוד ולהבין, לדעת ולהכיר בחסדיו עמנו, והראנו ה' חסדיך, ונודה עליהם, ואו אז ישעך תתן לנו, ונזכה לישועת ה' ולאור זורח ומאיר, כבימים ההם כן בזמן הזה.

חסד / העושה צדקה וחסד ה' בעזרו

ישתדל האדם לעשות טוב לכל מי שסביבו, ואף לרחוקים שלא מבני ישראל, כי אין האדם יודע היכן הישועה, והזמן אשר יעמוד בזמן מסוכן, ואלו האנשים יעמדו לנגדו.

וידוע, הגמרא המספרת על נער אינו יהודי אשר טבע בים ובקושי גדול ניצל מן הטביעה אשר טבע, כשיצא מן הים היה עייף ותשוש וחלש ביותר, בגדיו היו קרועים ובקושי גדול היה הולך, ראו אותו ילדיי היהודים וצעקו ואמרו: הנה נער אשר אינו יהודי נכהו ונעשה בו מעשה קונדס, החלו להתנכל לו, ביזוהו, היכוהו, עשו בו כאהבת נפשם. עד שרבי אלעזר עבר שם ומיד הצילו מידם, לקחו לביתו, האכילו, השקהו וכו'. עברו ימים, עברו שנים, עלה למלוך על הארץ מלך אשר שנאתו הייתה מרה וקשה על היהודים, וצער גדול היה בקהילת היהודים, כל יום התחדשו גזירות קשות על עם ישראל. בצר להם החלו לבדוק את עברו של המלך, מי הוא?, מי משפחתו?, מה היא ילדותו?, מי חברי ילדותו? ומה השנאה הגדולה אשר רוחש הוא לעם ישראל?. אחרי דרשות וחקירות, העלו ראשי החקירה שאותו מלך הוא הנער אשר ניצל מן הים ונערי

עם ישראל עשו בו מעשה קונדס, הכוהו, ביזוהו וכו'.
מיד הלכו לרבי אלעזר ואמרו לו: אתה הצלת אותו, לך תבקש רחמים על עם ישראל. הלך רבי אלעזר וביקש רחמים וביטל את הגזירות הקשים על עם ישראל.
האדם אינו יודע היכן יחכה לו הצרה, הבעיה שלו, של הכלל, צריך האדם להשאיר את כל הדרכים פתוחים ולא להשאיר בורות, לא להשאיר מכשולים, לא להשאיר שום מוקש בדרך, שלא יפול בבור אשר הוא חפר אותו.
ומתבוננים אנו שנים רבות על מהלכים ומעשים של אנשים מסויימים, איך עולים, ואיך אותם בורות שחפרו מורידים אותם לבאר שחת, אם רבי אלעזר לא היה מציל את הנער המסכן, המוכה, מי יודע לאיזה גזירות חמורות וקשות היה יכול להביא ולגרום עוד לבני ישראל?.
על מורנו הבן איש חי מסופר, כשנסע לארץ הקודש ביקש הוא עם מלוויו מן הערבי אשר הובילם על גבי הגמלים במדברות בקשה אחת, שאם יקיימה יתנו לו ממון ומחיר יותר גבוה, שביום השבת ישבתו ולא ילכו ויעמדו לקידוש ולשמור את השבת הקדושה, הסכים. אך כשהגיע השבת והיו באמצע המדבר, חזר בו מהסכמתו, והזהיר את הבן איש חי ואת מלוויו, שסכנת חיים להישאר במדבר, והוא אינו מסכים לסכן את חייו, וממשיך הוא בדרכו לארץ ישראל. הבן איש חי פסק לעצמו ולסובבים שהם לא ממשיכים בדרך ונשארים, ירדו מן הגמלים וקידשו את השבת, אותו ערבי המשיך בדרכו, אך במרחק ראיה, מוסווה בין השיחים, ועמד לראות מה יהיה עם הבן איש חי וחבורתו.
אחרי כמה שעות של ראיה, והנה קבוצה של שודדי דרך מתנפלים על החבורה, נפשו היה בטוח שזה סופם ואחריתם, מי יעמוד בפני חיות אדם אלו, אך ראה, ברגע שראש השודדים ראה את פניו של הבן איש חי, רעד כולו וברח מלפניו ואחריו כל חבריו השודדים.
רץ מהר הערבי מורה הדרכים, ובא לפני הבן איש חי מתנצל, ושאלו, מה זה אשר עשיתם לאותו שודד אכזר ורע?!. ענה הבן איש חי, לא עשיתי מאומה, אך לפני כמה שנים היה משפט בין אותו גוי שודד לבין יהודי מבני הקהילה, והגוי הפסיד במשפט, והגוי בא לפני הבן איש חי בצער וביקש דין תורה, משום שהצדק איתו והבית משפט טעה טעות חמורה. הבן איש חי דן שוב את הדין והדין תורה הורה לטובת הגוי, חייב הבן איש חי את היהודי לשלם, היהודי בכה שאין לו ממון לשלם, הוציא הבן איש חי מכיסו ושילם את החוב. לא עברו ימים והנה זה הגוי השודד אשר ודאי היה הורג את כולנו, הממון הקטן שנתן לו הבן איש חי הציל את כולם.

ישתדל האדם לתת רק טוב לעולם, להיות איש של חסד ורחמים, ומי שכך נוהג וליבו פתוח לעזור לכל אדם, ה' בעזרו, ואף נפשו נהיית נפש מרוממת, נפש של חסד, של נתינה.

יקפיד האדם, כשמקבל על עצמו לעשות מעשה טוב, מהר יעשה ולא יתעכב מלעשות, אלא איך שעלה בדעתו ירוץ ויקיים את הדברים הטובים אשר חשב לעשות. ואפשר להביא ראיה ודקדוק מן הפסוק)דברים טו,י(: "נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו". וקשה, מה הכפל נתון תתן לו?, צריך לאמר תיתן לו, מה זה נתון תתן?, אלא התורה מזהירה אותנו, כשהחלטת לתת אולי יש לך צער ראשוני, זהו נתון, אך אם אתה לא נותן מיד, ועובר זמן ואז דורשים ממך את הצדקה ואתה נותן, יש צער שני וזה תיתן, פעם אחת ההחלטה לתת, תתן בשעה שנותן. לכן יקפיד האדם שלא יגיע לשני צערים, צער של נתון וצער של תיתן, אלא מיד יתן הצדקה.

וכח הצדקה גדול ביותר, מגינה ומצילה שני דברים, גם מגינה שבעיות לא יפגעו באדם, כמין מגן שמגן על האדם מן הרע, וגם מצילה אם ח"ו הצרה והבעיה הגיע לחייו של האדם, ולאדם אין פתרון לבעיות, זכות הצדקה מצילה את האדם מן כל הצרות והבעיות הגדולות, לפעמים זה לוקח זמן, אך כאשר הישועה באה בזכות הצדקה היא באה בצורה "מצמיח ישועה", פתאום רואים צמחיה של ישועה ממקום לא צפוי.

וידע האדם כי "הבוטח בה' חסד יסובבנו", הן בצדקות ממון, הן בחסד של מעשים שנותן האדם מעצמו למען חברו.

חסד / מידה כנגד מידה

אלמנה בודדה התגוררה בעיר קטנה ומרוחקת, ואותה אלמנה הייתה בעלת חסד גדולה, אף שעניה גדולה הייתה, האלמנה הייתה מקפידה בכל כוחה על מצוות חסד ובכל יום הייתה קונה חיטים, הולכת לטחון את החיטים, מכינה ארבעה כיכרות לחם, אחד אוכלת ומחיה את עצמה, ושלושה כיכרות הייתה מחלקת בכל יום לעניים.

והנה באחד הימים, כשהכינה את כיכרות הלחם ככל הימים, ורצתה לצאת מביתה לחלק לעניים את הכיכרות, והנה אדם דופק בדלתה, עייף ורעב ומתחנן על נפשו, האוניה אשר הפליג בה טבעה ובנס ניצל, וכמה ימים לא בא לפיו לא מאכל ולא משקה, ומבקש רחמים דבר מה לאכול. ריחמה האלמנה על האדם המסכן ונתנה לו כיכר לחם אחד. בעודה מתכוונת לצאת שוב לחלק לעניים, דופק אדם נוסף על דלתה, ואף הוא מספר שניצל מן האוניה ולא אכל ארבעה ימים ומבקש אוכל, נתנה לו האלמנה את הכיכר השני. והנה עוד שני ניצולים באים ומבקשים אף הם אוכל, נתנה האלמנה את ארבעת כיכרות הלחם לניצולים.

הנה מוצאים אנו אשה עניה בעיר קטנה, אשר הפרנסה והמחיה קשים בעיר זאת, ואף אותה אלמנה בדוחק גדול מתפרנסת, אך החסד הוא היסוד הראשון בחייה, ככר אחד היא מחיה את עצמה, שלושה כיכרות בכל יום לצדקה, וזה יותר ממעשר, יותר מחומש, יותר מחצי וכו', אך החסד וטוב הלב מנת חלקה של אותה אלמנה.

כשהלכו הניצולים, ביקשה האלמנה לאכול אך לא היה בביתה, לקחה את כסף המחר שלה לארבעה ככרות הלחם והלכה לקנות חיטים, קנתה את החיטים הלכה לטחון את החיטים, וכשסיימה לטחון שמה את הכד עם הקמח על ראשה והלכה בקושי גדול מן העייפות והרעב לביתה. והנה הייתה רוח גדולה מאוד, והכד עם השקית עם הקמח הלכו עם הרוח, ניסתה האלמנה בשארית כוחותיה לרוץ ולתפוס את השקית עם הקמח, אך לא עלתה בידה, הרוח ניצחה אותה.

הנה מוצאים מסירות נפש של אלמנה, לוקחת את כסף המחר וביטחונה גדול בהקב"ה שהרבה שלוחים למקום, ובודאי הקב"ה ישלח מחר פרנסה משמים ותמצא איך לפרנס את עצמה, ולא להפסיק מן הצדקה אשר היא מקפידה ליתן בכל יום, הולכת וטוחנת לארבעה כיכרות לחם ולא מסתפקת בכיכר לה לעצמה, אלא ארבעה כיכרות.

הרבה אנשים נותנים צדקה אך מחשבים חשבונות מה יהיה איתם מחר ואיך יהיה בעוד זמן, אך צדקה בתמימות היא צדקה עם מעלות רמות, ואותה אלמנה נותנת צדקה בלי מחשבות על המחר, ומשתדלת לטחון את הקמח ולא רק ליתן מעות לצדקה, אלא להאכיל את העניים אוכל, כפי שחז"ל לימדו, שנתינת אוכל לצדקה המעלה גדולה ביותר. והנה רוח חזקה באה וכל עמלה לעצמה ולצדקה הולך לאיבוד.

הצטערה האלמנה צער גדול מאוד, והלכה לבית המדרש לרבנים, לשאול מדוע ולמה ה' עשה כך?!. הרבנים עמדו ושמעו את דברי האלמנה אשר בדמעות הייתה מספרת את כל אשר קרה לה בצער גדול ביותר.

והנה יסוד גדול, כאשר קורה לאדם דבר של צער גדול אל תסיק מסקנות אתה על פי דעתך, תלך לתלמידי חכמים והצדיקים שהם ישמעו ויראו. והתלמידי חכמים מחוייבים אף הם לעצור ולשמוע את דברי האלמנה, אפילו שדבריה נשמעים דברים פשוטים ביותר, ארבעה כיכרות לחם, בטוח באו לפתחם סיפורים ועניינים העומדים ברומו של עולם, אך לימוד גדול לחכמים לעצור ולשמוע גם סיפור קטן של אלמנה פשוטה.

וכך מצאנו אצל רבי ישמעאל כהן גדול, כשגזרו עליו למות במיתה משונה עמד הוא ועוד תנאים ודברו, מדוע סופם למות במיתה קשה ומשונה?, אולי זה עונש על נשים

אשר הייתה להם בעיה, ובאו לשאול ועיכבו אותם ולא ענו להם תשובה והצטערו, זה העונש למות במיתה משונה.

עוד החכמים עומדים עם האלמנה, נכנסו קבוצה של יהודים ובידם ממון רב ואמרו לחכמים: כסף זה הוא לכם. שאלו החכמים מדוע הצדקה הגדולה הזאת?, ענו ואמרו, היינו באוניה בלב ים ופתאום באה רוח גדולה ורעש גדול נשמע, אבן גדולה חבטה באוניה, חור נפער באוניה ומים רבים החלו להכנס לאוניה, והאוניה התחילה לטבוע, התפללנו להקב"ה ונדרנו נדרים שאם ננצל ניתן מעשר מכספנו לתלמידי חכמים.

הנה לנו יסוד גדול נוסף, בשעת צרה יקפיד האדם לנדור נדר לה', נדר של צדקה וחזקה שינצל ויוושע מכל צרה, וטוב להקפיד לא רק לומר אני אתן צדקה אלא ידור לה' סכום וינקוב בסכום, וכח גדול יש בשעת צרה כך לנדור. וכך מצאנו ביעקב אבינו כשהיה בצרה, נדר נדר, ואמר)בראשית כח,כב(: "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך".

עמדו הרבנים ושאלו את הניצולים, איך ניצלתם?, מה עצר את המים שחדרו לאוניה?, ענו האנשים, איננו יודעים. אמרו החכמים: לכו ותבדקו את האוניה ותשאלו את רב החובל.

הנה כאשר רואה האדם נס אשר התרחש לו, יבדוק איך נעשה הנס וממה נעשה הנס, ומתוך הידיעה איך ומה נעשה בנס, יבין וידע עוד דברים גדולים אשר יקרבו ויחזקו אותו יותר להקב"ה. וידע גם להיות בעל הכרת הטוב, להודות, "ברוך שעשה לי נס במקום הזה".

כשהגיעו האנשים לרב חובל ושאלו אותו איך המים הפסיקו להיכנס לאוניה, ענה ואמר להם רב החובל: גם אני לא יודע, האוניה נמצאת בתיקון, הלכו האנשים במצות הרבנים, עם רב החובל אל מקום התיקון, ושם מצאו שקית עם קמח שנהיה בצק, שנכנס בתוך החור, וכך עצר את המים מלהיכנס עוד לתוך האוניה. חזרו עם השקית של הקמח לבית המדרש, והאלמנה עדיין הייתה יושבת מחוץ לבית מדרש, בוכה על מר גורלה.

כשנכנסו האנשים לפני החכמים והראו את השקית עם הקמח, קראו מהר לאלמנה, ושאלו אותה, את יודעת של מי הקמח?, מיד אמרה, זה השקית שלי וזה הקמח שלי, ספרו החכמים לאשה על אשר היה, שהשקית שלה עם הקמח, הצילה עשרות יהודים מטביעה בים, ואת כל הממון אשר נתנו האנשים לחכמים נתנו לאותה אלמנה, ואמרו לה: לך נאה ויאה הכסף, קחי זאת, כי את תעשי בו את הצדקה הטובה ביותר.

הנה האדם עושה טוב בחיים, משתדל בחסד מעל כוחו במעשים טובים, ויש זמנים שמגיעים לעשות דברים טובים במסירות נפש ממש, כשאין לאדם, והאדם נותן ממה

שאין לו, ההרגשה היא של נתינת חיים ממש, כאותה אלמנה שנתנה את כל אשר לה. ופתאום רואה האדם שרע גדול יוצא לו.

ועל פי דברי הגאון מווילנא זי"ע: טבע האדם כשעושים לו טוב, רוצה הוא להחזיר רע למי שעשה לו את הטוב, ולכן הגאון מוילנא היה מקפיד, אשר כל אדם שהיה עושה לו טובה, היה נותן לו אבן קטנה, וכששאלו את הגאון: מדוע נותן אתה אבנים קטנות, ענה ואמר: אחרי שעשיתי טוב לאדם במקום שיזרוק עלי סלע מבקש אני שיזרוק עלי אבן קטנה.

אך יחזק האדם את עצמו, ואת כל מי שעושה טוב ורע מחזירים לו, מכל טוב אשר נעשה יוצא רק טוב, גם האלמנה איבדה את הכד עם המעט קמח אשר לה והצטערה מאוד, אך הקמח הזה הלך להציל עשרות יהודים מטביעה, ולבסוף עוד זכתה האלמנה בממון גדול, שיהא באפשרותה ליתן הרבה צדקה, שזה היה כל רצונה וכל מחשבותיה.

חסד / משכיל אל דל ביום רעה

"וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך")ויקרא כה,לה(. במדרש רבה)לד,א(הסמיכו לפסוק זה את מה שאמר דוד המלך בתהלים)מא,ב(: "אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'"

לפי פשוטו, כוונת נעים זמירות ישראל לומר, שאשרי משכיל אל דל, אשריו ואשרי חלקו של הנותן צדקה לעני בשכל ובדעת, ללא גרימת ביזיון או הרגשה לא נעימה לעני הנהנה מממון העשיר. ושכרו של זה המשכיל אל דל, תהיה הצלתו ממות, וכי ביום רעה ימלטהו ה', ביום שבו יסבלו האחרים, אם ממות ואם מכל צרה שהיא, הקב"ה ימלט אותו מהצרה בשל הצדקה שעשה, כי צדקה תציל ממות.

אך חשבנו לפרש את הפסוק בדרך אחרת, יש העושים חסד עם חבריהם רק בשעה שלהם טוב ואינם נמצאים במצוקה, אך כאשר הם עצמם נמצאים ביום רעה, וביום שקשה להם לקיים את עצמם ולעזור לנפשם, אין הם עוזרים לחבריהם באותו היום. ונימוקם עמהם: הלא הם עסוקים בצרת עצמם, ומנין ימצאו זמן וכוחות נפש לעזור לאחרים? כל ראשם פנוי לבעייתם שלהם, וכיצד איפה ימצאו מקום לצרותיהם של אחרים?

ואף שניתן ללמד זכות עליהם ולהבין את הנהגתם ביום הקשה הזה, מכל מקום ישנה דרגה נשגבה מדרגה זו, וזו דרגתו של צדיק אמיתי, אשר גם כאשר רע לו והוא שרוי במצוקה, מחשבתו נתונה גם לעזור לזולת. ולכך התכוון דוד המלך, כי אשריו של זה המשכיל אל דל ביום רעה, ויפה חלקו ונעים גורלו של זה העוזר לעני הפושט יד, בזמן שלו עצמו אין כל בביתו, והוא עצמו נזקק לעזרה. לאחד כזה מובטח, כי ה' ימלט

אותו מצרות ופגעים המתרחשים לבוא.
ודבר זה למדנו גם מישעיהו הנביא, שאמר כי מקובל הוא מבית אביו ש"אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים")ברכות י, א(, היינו, אפילו בשעה
שחרב מונחת על צווארו של אדם, והוא במצוקה קשה של ממש, מכל מקום לא ימנע עצמו מרחמיו על הזולת, ויחשוב על צערם של האחרים.
ואכן, הנהגה זו היא מהמלאכות הקשות שבמקדש, שגם בעת צרה ומצוקה להיות קשוב לצרתם של האחרים, לסבול ולהיות לעזר ולמשען לסובלים אחרים. וכזאת ראינו על זקננו הקדוש רבי מאיר אבוחצירא זצוק"ל וזי"ע, אשר בימיו האחרונים סבל בדומיה את כאביו, אך ביתו היה פתוח לרווחה ואוזנו הייתה כרויה לשמוע את צרותיהם של המתדפקים על דלתו. וכאשר היו באים להתברך מפיו, לשאול בעצתו או כדי לחזות בפני הצדיק, יסוריו היו גדולים, והיה שרוי בצער גופני גדול, ועם זאת נהרה של שמחה היתה שרויה על פניו, והוא קיבל את כל הבאים במאור פנים וארשת פנים שוחקות, משל לא היו בעולמו עשרה קבין של יסורים וצער. פיו קלח בדברי תורה, וכולו אמר חג ומועד.
זו מידתו של האדם הנעלה, להיות משכיל אל דל גם ביום רעה, להתייסר בייסורי גוף ונפש מחד, ולחשוב על צרתם של האחרים מאידך.
בימים אלו של ספירת העומר, שאנו מתאבלים על פטירת תלמידי רבי עקיבא, ראוי לכל אדם להיות משכיל אל דל, דל אינו רק בממון, יש מי שהוא דל בכוחות נפש, ויש מי שהוא דל בעצה טובה וכו'. צריכים אנו להיות משכילים אל אותם דלים, לפתוח את לבבנו להקשיב לרחשי ליבם, ולסייע ככל אשר נוכל.

חסד / שלח לחמך על פני המים

ישנו דבר, אשר הוא בעוכריהם של אנשים רבים; כאשר אדם נמצא בגדולה, או בכל עת וזמן, עומד ומזלזל ופוגע באנשים, אשר חושב באותה עת שאין לו מהם חפץ, או רואה אדם שאינו מחוייב לעזור לו ולא עוזר לו. עוברים ימים, עוברים זמנים ואותם אנשים נמצאים במצב שהאדם בצרה כל שהיא, או במצב כל שהוא, גורלו בא לידם ואז נתון הוא במצב לא טוב ביד אותם אנשים.
וידוע, מעשה בנודע ביהודה, אשר היה אחד מפוסקי ההלכה הגדולים שהיו בעם ישראל. מובא מעשה שבאחד הלילות הקרים והגשומים, פגש ילד נוצרי יושב בקור גדול על הקרקע ובוכה. שאלו, מדוע אתה בוכה? ענה הנער לנודע ביהודה; אימי מתה ואבי התחתן עם אשה אחרת ואשת אבי קשה ורעה ואכזרית עימי ובכל יום שולחת

אותי למכור לחמים אשר אופה וחייב אני למכור בכל יום את המיכסה אשר דורשת ממני ואם איננני עומד במבוקשה, מכה אותי מכות נמרצות ומונעת ממני אכילה ושינה. והנה, היום דבר חמור קרה, אחרי שסיימתי למכור את כל הלחם, איבדתי את כל הכסף אשר מכרתי ופוחד אני לחזור לבית אבי. ריחם הנודע ביהודה על הנער הגוי, הוציא מכיסו סכום נכבד של כסף ומסרו לנער.

עברו ימים, עברו שנים, חלפו 30 שנה, באחד מימי חול המועד של פסח, מגיע לביתו של הנודע ביהודה גוי, אשר מבקש בדחיפות לדבר עם הנודע ביהודה ומוסר לבני הבית שיש בפיו דבר חמור שאינו סובל דיחוי. קיבלו הנודע ביהודה בחדר פנימי בביתו, והנה בפיו דבר מזעזע, מספר הוא לנודע ביהודה; אחד הכמרים הגדולים בעיר, אשר שונא יהודים קרא לכל אופי הלחם שבעיר ואמר להם, בעוד יומיים יוצא החג אצל היהודים וכל היהודים קונים לחם במוצאי פסח, נתן עצה לכל האופים להכניס רעל בכל הלחמים וכך, במוצאי החג שכל היהודים אוכלים לחם ימותו בפעם אחת כל יהודי פראג. וממשיך הגוי ואומר לנודע ביהודה, כששמעתי את הדבר החמור הזה נזכרתי איך לפני 30 שנה ישבתי על הקרקע בוכה בלילה קר וגשום, בפחד לחזור לבית אבי, מאימי החורגת, ואיך עמדת ונתת לי את כל הכסף שאיבדתי, ברגע ששמעתי את הדברים הקשים האלו, הרגשתי מחויבות לבא ולספר לך ולהחזיר לך את החסד, אשר עשית עימי. מיד עמד הנודע ביהודה והודה לו. כינס את כל היהודים לבית הכנסת המרכזית והודיע שחלה טעות בחישוב חג הפסח וצריך לשמור עוד יום את חג הפסח, כך ניצלו כל יהודי פראג ממוות בהרעלה בלחם במוצאי חג הפסח.

והנה, מחסד אשר עשה הנודע ביהודה, עם אותו נער עבר כ 30- שנה וזכה הנודע ביהודה בזכות זה להציל קהילה קדושה מהקהילות החשובות בעם ישראל.

וידועה הגמרא שמספרת על נער גוי שטבע בים וברגע האחרון ניצל ויצא מן המים ערום מבגדים וחסר כל. בני הקהילה היהודית ראו את הנער הגוי כך, עמדו והיכוהו וביזוהו ביזיון גדול, עמד שם אחד התנאים הגדולים כשראה דבר זה, הציל את הנער מהנערים היהודים, הלבישו, האכילו ושלחו לביתו, עברו ימים עברו שנים וקם מלך חדש על הארץ אשר היה שונא ישראל גדול, רדף ועינה, השפיל וציער את כל בני ישראל, כשביררו מה עברו, מצאו ששנאתו על היהודים מהיותו קטן כאשר טבע בים ונערי ישראל עשו לו את אשר עשו לו, הלכו ודרשו וחקרו מי אותו יהודי אשר הצילו באו לפני אותו תנא וביקשו שילך לדבר אל ליבו, כשהלך ודיבר אל ליבו עורר רחמים גדולים וכך שינה המלך את טעמו עם עם ישראל.

הנה, ישים מול עיניו האדם, בכל עת ובכל זמן, כל אשר אומר וכל אשר עושה,

הדבר יעמוד, יחכה ויצפה לו בין לטוב בין לרע, כאשר פוגע ומצער, אדם אינו יודע מה יהיה אחרית אותה פגיעה ואותו צער, יכול הדבר לקחת שנים רבות ובשעה גורלית של האדם יעמוד אותו אדם נפגע ויחזיר לו את גמולו.

נדקדק ונקפיד יותר במעשנו, כמו שאמרו חז"ל: "דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון" והקשו, מה הכפל דין וחשבון, הרי דין וחשבון נראה כדבר אחד? אלא, דין על מה שעשה האדם לא כשורה ולא טוב, חשבון זו תביעה שהאדם יתבע על הזמן אשר עשה בו לא טוב מדוע, בזמן הזה, לא עשה טוב וכמה טוב יכל לעשות בזמן הזה, זהו החשבון שהקב"ה מחשב עם האדם חוץ מהדין שדן אותו.

ותמיד ישים אדם מול עיניו עצה טובה להכניע את יצרו זוהי הקימה המוקדמת בבוקר ומיד "ובקומך" יתחיל את היום בתפילה ובמצוות ובמעשים טובים וזה מה שאמרו חז"ל: "הבא להורגך" זהו היצה"ר שבא להרוג את רוחניות האדם ולהביאו לאבד את כל אשר לו, "השכם להורגו", השכם, פירוש, תשכים מוקדם בבוקר למצוות ולמעשים טובים ועל ידי כך אתה הורג את היצה"ר.

אות ט

ט'ו באב / לא היו ימים טובים לישראל, כ-טו' באב

ובכדי שנבין את עומק ימים אלו, נבארם על פי משל המובא בקדמונים: בן של עשיר גדול, אשר היה סמוך על שולחן אביו, אוכל ומתפרנס ואביו היה ממלא את כל משאלותיו ואת כל צרכיו.

באחד הימים בא הבן לאביו ושאל ודרש וביקש: אבא רוצה אנוכי לעשות גם לביתי. נתן לו האבא קרן של כסף ואמר לו קח ולך תעשה גם לביתך כרצונך. הבן, לקח את הקרן והלך לעשות לביתו. כשבא לבקש את מחייתו ופרנסתו היומית, אמר לו אביו כבר נתתי לך את שלך ותתפרנס ממה שנתתי לך ובזה תמלא את כל משאלותיך.

אמר הבן לאביו: הרווח מן הקרן אינו מכסה את פרנסתי. אמר לו אביו: זה שלך, זה פרנסתך, גדול אתה ותדאג למשפחתך. הצטער הבן מאוד על עצמאותו החדשה, אשר גורעת ממנו את השפע ואת הביטחון, אשר היה לו בבית אביו, אך זוהי גזרת אביו ובעל המאה הוא בעל הדעה; קיבל בלב כבד והמשיך את פרנסתו במלחמה להשלים את צרכיו. עברו ימים ובאחד הבקרים כאשר היה הולך לחנותו, באו שכניו ומכריו צועקים ואומרים לו: פרצו את חנותך ושדדו ובזזו את כל סחורתך ולא נשאר בחנותך מאומה. עמדו חבריו ברחמים, מסתכלים איך מקבל את הדברים ומצאוהו שמח וטוב לבב ולא כפי שחשבו, שיצטער על אשר קרה לו. שאלוהו חבריו: מדוע שמח אתה? ענה ואמר

להם: כל עוד היה לי את כספי, אשר נתן לי אבי, לא יכולתי עוד להיות, שוב, סמוך על שולחנו. כעת, שלא נשאר לי מאומה ולקחו לי את כל אשר יש לי, חוזר אני אל שולחן אבי ואינני צריך לדאוג לפרנסתי ולרווחתי יום יום.

כך ידע האדם, ישנם שתי הנהגות בעולם, הנהגת טבע והנהגה ניסית; כאשר האדם מתנהל על פי הטבע, צריך לדאוג לחייו ולחיי משפחתו כמנהג העולם, אך כאשר מסיים הוא את דרך הטבע, נכנס הוא להיות סמוך על שולחן אביו, ומי הוא אבינו שבשמים הקב"ה.

כאשר נחרב לאדם, כל אשר לו, האבא הרחום והחנון, דואג לו כבן והרבה שלוחים למקום למלא את משאלות ליבו לטובה.

וזה אשר נאמר בתהילים ע"ט: "אל תזכור לנו עוונות ראשונים מהר יקדמונו רחמך כי דלונו מאוד" - פרוש: ריבונו של עולם, אל תזכור לנו את ימי צעירותינו, אשר עמדנו וביקשנו בקשות שרוצים להיות ככולם, רוצים קרן שלנו, רוצים מה שמגיע לנו, כי אחרי שקיבלנו את הקרן וניהלנו כמו כולם: מצאנו שלרעתנו היה כל זה. "מהר יקדמונו רחמיך" פרצו לנו, לקחו לנו איבדנו את כל אשר לנו, "כי דלונו מאוד" לא נשאר לנו מאומה ולכן מהר ריבונו של עולם, תחזיר אותנו לתחילה, להנהגה של בן הסמוך על שולחן אביו וזוהי הנהגה ניסית.

וזה מה שמבקש משה רבנו "ואתחנן אל ה'" אדונות י- ה- ו- ה "אתה החילותה להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה". משה מבקש מהקב"ה, שינהג איתו בהנהגה של חסד, הנהגה ניסית, אם בדרך טבע לא מגיע לו להכנס לארץ ישראל, מבקש שבדרך רחמים, כבן הסמוך על שולחן אביו, ירחם עליו ויזכהו להכנס לארץ ישראל.

האדם בתחילת חייו רוצה ביטחון לעצמו הנהגה טבעית, אך כאשר עוברים הימים ומה שהשכל לא עושה, הזמן עושה ומבין את מהות החיים ומבין את הצער מלהיות רחוק משולחן אביו, הוא אבינו שבשמים, מבקש הוא לחזור כקדם וכבתחילה.

ולכן, בימים טרופים וקשים אלו, העוברים על העולם, נשמח בשמחה הגדולה, שקרובים אנו לשולחן אבינו.

ורבים מקרובנו ואהובנו אומרים לנו, יום יום, עם כל הקושי והצער אשר חווים, הם רואים השגחה פרטית, שמגיעים עד שערי מוות בעיניני פרנסה ובכל עניין, אך ברגע שצועקים אל ה' בצר להם ומגיעים לפי התהום "ממצוקותיהם יושיעם" והקב"ה, ממלא משאלות ליבם ולא נותן ליפול למצולות ולתהום.

וכך לאחר החורבן, נחרב הבית, נפלה עטרת ראשנו, עם כל הצער והכאב, אך

הקב"ה נוהג עימנו בחסד וברחמים, "נצח ישראל לא ישקר".
נתחזק באמונה בה' ומי שענה לאבותינו הוא יעננו. ונאמין באמונה שלמה בביאת משיח צדקנו, אשר יבוא ויגאלנו ואף, הפחדים והצרות, אשר פוחדים ודואגים לא יהיו כמובא בפסקיתא ל"ז : שנה שמלך המשיח נגלה בה, כל מלכי אומות העולם, מתגרים זה בזה; מלך פרס מתגרה במלך ערבי והולך מלך ערבי לאדום ליטול עצה מהם וחוזר מלך פרס ומחריב את כל העולם וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים ואומרים להיכן נבוא ונלך? ואומר להם לישראל: בני אל תתיראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי, אלא בשבילכם מפני מה אתם מתיראים אל תיראו בשבילכם, מפני מה אתם מתיראים אל תיראו?! הגיע זמן גאולתכם ולא כגאולה ראשונה, אלא כאחרונה. כי גאולה ראשונה, היה לכם צער ושיעבוד מלכויות אחריה, אבל גאולה אחרונה אין לכם צער ושיעבוד מלכויות אחריה.
והרמב"ם בהלכות מלכים פרק י"א אומר: מלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה, לממשלה הראשונה ובונה המקדש ומקבץ נידחי ישראל וחוזרים כל המשפטים בימיו, כשהיו מקודם מקריבים קורבנות ועושים שמיטין ויובלות ככל מצוותיה האמורות בתורה וכל מי שאינו מאמין בו או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבנו.

טוב ורע / מלחמה של טומאה נגד הקדושה

בפרשת תולדות מובא, כי כאשר היתה רבקה אמנו מעוברת, אזי בהיותה עוברת ליד בית מדרש יעקב היה מפרכס לצאת, וכשעברה לפני בית עבודה זרה עשו היה מפרכס לצאת, ותלך לדרוש את ה', אמרו חז"ל הלכה לבית מדרש של שם ועבר לדרוש את ה' מה לעשות.
וקשה: מה חשבה שיהיה בבית מדרש של שם ועבר. ועוד יש להתבונן מה היה כל מחשבתה והרגשתה של רבקה?
ואפשר לפרש ולומר כך, הנה ישנם כמה סוגים של אנשים: יש אדם רשע שיודעים שהוא רשע ואף הוא יודע, שהוא רשע; ויש אדם שהוא רשע, אך חושב שהוא צדיק וגונב את דעת הבריות במחשבה שהוא צדיק.
והנה הרשע שחושב שהוא צדיק, יש בזה בעיה חמורה ביותר, משום שחושב שהוא צדיק ומשכנע את עצמו שהוא צדיק, ובזה חוטא ומחטיא, ולעולם לא יבין את אשר עשה, וזו הסכנה הגדולה ביותר מהצבועים, אשר מראים עצמם כצדיקים ומטילים פגמים ומומים בקודשים. וכבר מבריאת העולם, היו את הבעלי מום, אשר הזיקו וציערו לעם ישראל.

והנה רבקה אמנו לא ידעה שיש לה תאומים בבטנה, חשבה שזה בן אחד, אשר פעמים רוצה לילך לבית מדרש ולפעמים רוצה לילך למקומות של עבודה זרה, פוסח על שני הסעיפים, גם תורה וגם דרך רעה, וזה היה הצער הגדול של רבקה אמנו, כי יותר טוב רשע, שיודע שהוא רשע והוא יחזור בתשובה, מרשע שמתנהג כצדיק, שמעולם לא יחזור בתשובה. וכבר אמרו חז"ל)כלים פי"ז מי"ג(: כל שבים טהור, ופירשו כל

החיות שנמצאות בים, אם נוגעים בהם לא יהיו טמאים, חוץ מכלב הים, שכלב הים כל מי שנוגע הוא נהיה טמא. ומדוע? מה שונה כלב הים מכל חיות הים? אלא, לכלב הים יש מידה אחרת מכל המידות והיא, כאשר רואה סכנה בים אומר אני בן יבשה ובורח ליבשה, מתי שרואה סכנה ביבשה אומר אני בן הים ובורח לים. ולכן, משום שטבעו טבע כפול, ונאמנותו אינה נאמנות מוחלטת, פעמים בוגד בחבריו בים ופעמים בוגד בידידיו ביבשה, ורואה רק את טובת עצמו, ולכן אמרו חז"ל: כלב הים טמא ומטמא! לכן, רבקה אמנו, כשחשבה שזה בן אחד שיש לו אופי כפול ואופי לא נאמן לדרך אחת, אלא נאמן רק לרצונותיו, למטרותיו ולצרכיו, הלכה לדרוש את ה' בבית מדרש של שם ועבר.

וידוע אשר אמרו חז"ל: כל המרחם על תלמידי חכמים נהיה לו בנים תלמידי חכמים, מי שמרחם על תלמידי חכמים, זוכה לבנים תלמידי חכמים. לכן, הלכה לבית מדרש של שם ועבר לרחם ולעזור לתלמידי חכמים, ובוודאי, מזה תזכה, שאותו בן שחשב שהוא בן אחד ולא תאומים ודחפיו ומחשבותיו כפולות, יכנס בו הזכות של הרחמים וישוב אל ה' בחיים.

מכך נלמד גם, כי כאשר האדם רואה שיש לו איזה צרה ובעיה ח"ו, הריהו צריך לעשות את הכל בכדי להתגבר עליה, בלחש ובשקט ולהשתדל להימנע מחילול ה', לכן, יש קווים אדומים, שוודאי צריך להיזהר לא לעבור אותם, אך כאשר מבינים, שזו מלחמת טומאה נגד הקדושה ושרוצים להרים יד על דת ישראל בגדר "יוונים נקבצו עלי" צריך להילחם בחירוף נפש, עד כדי מסירות נפש.

אות י

יאוש / היצר הרע היאוש והעצבות

ימים אלו הם ימים אשר היצר הרע היאוש והעצבות מנסים להכנס בכל מקום בחיי האדם, ואינם נותנים לאדם כח להבין הבנה עמוקה את האמת אלא חצאי וחלקי דברים.

וכדברי חז"ל: אחד משמותיו של היצר הרע הוא חמסן, מלשון חמישית, הטעם אשר מבין ולא יותר, כי אם אדם יבין יותר מחמישית הטעם, לא יטעה ולא יחטא, וכל אשר יעשה, יעשה על הצד הטוב ביותר, וכך היצר מנסה בכל דרך להכשיל את האדם למצוא כל דרך אפשרית להפוך ולשנות ולמצוא פרצות להיכנס ולהחריב כל חלקה טובה, והאדם צריך להיות עירני ולא לתת ליצר הרע להיכנס בשום דרך לחיים, וזו מלחמה תמידית שלא נגמרת אף לרגע אחד.

ומשלו את ערמומיות היצר, לגנב גדול, אשר כל חייו גנב בעיירה ופרץ את כל הבתים, עד אשר בני העיר שמרו מכל משמר שלא לתת לגנב לפרוץ לבתיהם, כל הבתים סגרו טוב את דלתות בתיהם בכל החלונות נבנו סורגים, וכך הגיע מצב אשר אותו גנב היה מסתובב בלי מה לאכול, ניסה הגנב לשלוח את ידו בעוד דברים, אך כולם פחדו ממנו פחד גדול ונזהרו לא להתעסק עם הגנב הידוע בכל העיר לשמצה, הגנב היה מסתובב בעיר מתוסכל, שום אדם בעולם לא רצה לעשות עימו מאומה.

באחד הימים עלה בדעתו רעיון, הלך לאחד מן עשירי העיר והתחבר אליו חיבור גדול, כפה את עצמו לאותו עשיר, כמעשה של סוג של רשעים, כאשר רוצים להפיל אנשים במצודתם, הולכים לבתי כנסיות יושבים בצד כמסכנים אשר חרב עליהם עולמם ועוול גדול נעשה להם, ובסוף התפילה מזמינים אנשים לביתם ומציעים את ביתם לכבוד כל דיכפין, ומעמידים את ילדיהם כאוד מוצל מאש, ובתוך הסעודה עומדים ובודקים את טרפם, אם רואים שיש סיכוי לגזול ולחמוס מלווים אותו לביתו, ובאחד מימות השבוע נזכרו דבר חשוב לומר לו אשר שכחו, ודואגים לקרוא לו, ואף להביא עימם תבשיל או דבר אחר.

וכך כדברי המדרש על טבעו של הכלב, כאשר רואה אופה אשר עומד למכור את מרכולתו, עומד הכלב ליד שולחן המכולת עם פנים נפולות, ומחכה לקנות את אימון האופה, וכל רגע מתקרב עוד צעד לכיוון השולחן, וברגע אחד אשר האופה עסוק עם הקונים, הופך הכלב את השולחן וכל הסחורה נופלת על הארץ, ובזמן שהאופה בבהלה אוסף את מרכולתו שהנה הלכה לטמיון, גונב הכלב חתיכה או כיכר אחד ובורח, כך דרך הרשעים.

וכעין זה עשה אותו גנב החל לבוא לעשיר אחרי התפילה, להזמינו לביתו לספר אגדות ומעשיות וכו'.

עד שבאחד הימים בא הגנב לאותו עשיר, וביקש ממנו שרוצה להלוות ממנו כיסא, העשיר חשב ואמר הנה הוא ידוע כגנב, אך כיסא גם אם יגנוב זה לא נורא, בכל אופן אני אוכל אצלו בשבת, והנה גם בזמן האחרון משתדל להנעים לו את זמנו הפנוי, עמד

העשיר והלווה לו את הכסא. אחרי כמה ימים מגיע הגנב בעל המום אל העשיר, והנה בידו שני כסאות, שאל אותו העשיר כסא אחד הלוותי לך, איך נהיו שני כסאות? ענה ואמר לו, הכסא שהלוות לי, הוליד עוד כסא, והנה זה שלך שתי הכסאות הללו.
עברו ימים, והגנב הידוע מגיע לעשיר עם בקשה להלוות ממנו שולחן, העשיר אשר החל ליפול במצודת הבעל מום, מיד הלוה לו שולחן, עברו ימים והבעל מום החזיר לו שני שולחנות, כששאל את הבעל מום מדוע שני שולחנות, הרי רק שולחן אחד הלוויתי לך, ענה ואמר לו עוד פעם השולחן שלך הוליד עוד שולחן. שמח העשיר, וכך כמה פעמים בכמה חפצים אשר הלוה, הוכפלו לשניים, עד אשר אמונת העשיר הייתה שלמה עם הבעל מום.
והנה, באחד הימים, כלאחר יד, בדרך שלא שמים לב, מבקש הבעל מום הלוואה של סכום כסף גדול, אותו עשיר אשר כבר היה שבוי בידי הבעל מום וחבר מרעיו, הלווה לו את הסכום הגדול של הכסף. מגיע זמן הפרעון הבעל מום לא משלם, העשיר חיכה ואמר אולי מחר, עובר עוד יום ועוד יום, עד אשר עמד העשיר וביקש את כספו, ענה הבעל מום ואמר הכסף מת! כעס העשיר ואמר מה הפירוש הכסף מת, הלויתי לך כסף, וכי כסף מת? נענה ואמר לו, וכי כסא מוליד, שולחן מוליד, וכן הלאה, כמו שהם ילדו, כך גם הכסף מת.
יזהר האדם מן היצר הרע ושלוחיו שכך באים לאדם באמתלאות ובסיפורים יפים, עד אשר האדם קונה את האימון בהם, וכאשר האדם קנה את האמון מיד בא הנזק הגדול והחורבן הגדול ביותר, בצורה שהאדם לא יכול לומר מאומה, כך זה נראה הנכון והטוב והטבעי ביותר.
ועל זה אמרו חז"ל)אבות פ"ב מ"ט(איזהו חכם?! הרואה את הנולד. ופירשו, כאשר האדם רואה מה נולד לאנשים אחרים מאותו סוג אנשים, ונזהר, זה הוא חכם. וכך בדיוק דרכי היצר הרע, נותן לאדם את ההרגשה של הביטחון הגדול ביותר, ומחזק את הביטחון בכל הכח, ולאחר זמן כאשר האדם מאמין, מיד מכה את האדם מכה קשה ביותר.
ידע האדם שלכל אחד בחיים אורב בעל מום כזה, וצריך לדעת שזהו ניסיון גדול ביותר.
כאברהם אבינו הניסיון עם עפרון במערת המכפלה, אברהם בצער, אשתו הצדקת שרה נפטרה לפני הזמן, ומחפש קבר ראוי לקברה, ומוצא את מערת המכפלה שהוא המקום הראוי ביותר לקבור את שרה אמנו, ומתחיל דין ודברים עם עפרון לקנות את המערה, עפרון אומר חס ושלום לי אברהם לא ישלם, זה כבוד גדול לנו לקבור פה את

שרה הצדקת, עפרון יוצא לכיכר העיר משתבח לפני כולם אני עושה לשם שמים, כל מעשי בלי תמורה, אני עושה טובה גדולה לאברהם, ומספר לכולם את הערכים שלו, כך חונכתי. אך רגע לפני הסוף, בא לאברהם ואומר לו רק לא לשכוח יש לי ילדים בבית, איך אני יאכיל אותם? איך אני אחתן אותם? תשלם לי ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר. אמרו חז"ל שזה היה סכום עצום מאוד של כסף. ואברהם עמד בצער ובבושה, הלויה התקיימה, עומדים להוריד את הגופה של שרה למערה, ובאותו רגע אחרי שהכל מוכן, וכל העולם יודע שעפרון עושה לשם שמים, עפרון מסביר שזה בשביל הילדים והמשפחה, הכל לשם שמים.

עפרונים זה נסיון שכל יהודי עובר בחיים, זה אחד מהעשר ניסיונות של אברהם אבינו, שגם אנו צריכים בחיים לעבור ניסיון זה, כשם שיש לכל יהודי ניסיון כעקידת יצחק של מסירות וכו'. כעין ניסיונות של אברהם אבינו, כך כל יהודי יעבור או עובר ניסיונות מעין אלו, וכאשר האדם מתפלל ומרבה במצוות ובמסירות נפש, ה' עוזרו ומסייע לו ומושיעו בכל הקשיים הגדולים, ואחרי כל ניסיון כזה מעשרה נסיונות זוכה לישועה גדולה, וזהו בגדר "נתת ליראיך נס להתנוסס" וזוכה לעלות ולהתעלות מעלה מעלה.

יאוש / אין יאוש בעולם כלל

אמרו חז"ל)הובא ברש"י קידושין סט,ב(: כשגלו ישראל, עמד נבוכדנצר ואסף את הלויים

וביקש מהם: תשירו לי את השירים אשר הייתם מנגנים ושרים בבית המקדש, עמדו הלויים ואמרו: לרשע כזה, אשר החריב את בית המקדש, נשיר שיר?!. אך מה יעשו הם שבויים בידו. עמדו ותלשו את בהונות אצבעותיהם בשיניהם, ושוב כאשר אמר להם נבוכדנצר לשיר לו את השירים של בית המקדש, הראו לו שבהונות ידיהם קטועים ואמרו לו: איך נשיר?, אין לנו אצבעות לשיר!. כעס נבוכדנצר והרג בהם רבים. ובאותה שעה נשבע הקב"ה "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני".

אך הגמרא ביבמות)פו,ב(אומרת: כשעלו בני ישראל לבנות את בית המקדש השני, באו איתם לויים אשר נשארו בחיים וביקשו לשיר את שיר ה' בבית שני אחרי הגלות המרה ולא קיבלו אותם, משום שהיו מחוסרים אצבע. וקשה, הרי האצבע החסרה נכרתה על ידי מסירות נפש גדולה וסיכון חיים גדול, מדוע נענשו עונש כזה חמור שלא יזכו לשיר בבית שני?.

אלא פה עלינו ללמוד יסוד גדול, עם כל הצרות והסכנות חיים וכל אשר עברו, היו צריכים להשאר באמונה ובטחון ולא להתיאש ולקטוע את בהונות ידיהם ועל זה

נענשו שלא זכו לשיר בבית שני.

והנה פלא גדול ולימוד מוסר גדול, האדם צריך להיות איתן וחזק באמונתו אף שכל הדברים הנראים לעין נראים נגדו, לא יפול ברוחו בשום אופן ולא לחשוב לעשות קיצורי דרך כדוגמת קטיעת הבהונות להציל או להינצל, להישאר איתן וחזק ועם ביטחון גדול בהקב"ה.

ובדרך זו יובן, הגמרא במסכת שבת אומרת)ל,ב(: שרוח הקודש שורה על האדם רק מתוך שמחה ומי שבעצב לא זוכה לרוח הקודש. הנה ספר איכה, ירמיה הנביא אמרו ונקשה, הרי ספר איכה הוא דבר של צער גדול וכאב גדול ואיך אפשר ברוח הקודש להתנבאות את ספר איכה, הרי זה דבר של עצב גדול מאוד?.

אלא, כאשר האדם מבין את עומק דרכי ה', מבין שאין בעולם דברים ריקים אשר קורים וכל אשר קורה לאדם, דברים גדולים טמונים עמוק בתוך דבר ה', ואף אם רואה זמנים קשים, אחרי החושך בא אור גדול מאוד, וכמה שהחושך גדול, האור לאחר מכן גדול יותר. אם כן, עם כל הצער שבחורבן, ירמיהו הנביא ראה וידע שעמוק בפנים דברים גדולים יקרו לעם ישראל, ולכן גם אם לא רואים כעת את הטוב ודאי "שמשפטי ה' אמת" ורק כאשר מחברים את הכל אז מבינים ש"צדקו יחדיו", הכל יחד מובן.

וירמיהו נהג כפי שנהג דוד המלך כאשר בנו אבשלום ביקש להורגו ובמקום לומר קינה לדוד, דוד אומר)תהלים ג(: "מזמור לדוד בבורחו מפני אבשלום בנו", דוד ידע שגם עם כל החרפה והצער הגדול שבנו מנסה להורגו, טמון דבר גדול ומאמין בהקב"ה ואומר: מזמור לדוד. וכך ירמיהו אף עם כל הצער רוח הקודש הייתה בו ואמר את הנבואה בדברי איכה.

ונראה ביום קשה זה לקחת מוסר לעצמנו, גם אם רואים חורבן שאין גדול ממנו כחורבן בית המקדש, לדעת לראות את הדברים בצורה הנכונה והאמיתית, לדעת להישאר עם האמונה והביטחון חזק בבורא עולם.

וידוע הגמרא המספרת)מכות כד,א(על רבי עקיבא אשר הלך יחד עם רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע שהיו עולים לירושלים, כשהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם וכשהגיעו להר הבית ראו שועל יוצא מבית קודש הקודשים, התחילו הן בוכין ורבי עקיבא צוחק, אמרו לו: מפני מה אתה צוחק?, אמרו לו: מפני מה אתם בוכים?, אמרו לו: מקום אשר נאמר עליו)במדבר יח,ז(: "והזר הקרב יומת", ושועלים הולכים בו ולא נבכה?!. אמר להם: לכן אני צוחק, דכתיב)ישעי' ח,ב(: "ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו", והרי אוריה היה בבית מקדש ראשון וזכריה בבית מקדש שני, וכו', עיי"ש. רבי עקיבא מחזק ואומר שהאמונה צריכה להיות חזקה מאוד

ובסוף תבוא הישועה.
כך אנו צריכים ביום זה לאסוף את כל הצרות אשר עומדים מול עינינו ולהתחזק באמונה חזקה בבורא עולם ולהתחזק בציפיה לישועה ולגאולה בקרוב ממש.
יהי רצון שדברים אלו יהיו לעילוי נשמת הסבתא הצדקת, אשר יום זה הוא יום פטירתה, נפשה הייתה נפש זכה וברה, עלתה השמימה בגיל "מה" שנים, נהגנו מיום הקמת מוסדות "שובה ישראל", זה ח"י שנים, שפותחים את הצום בסעודה ודברי תורה לעילוי נשמתה.

ידידות / יהי כבוד חברך חביב עליך

ימים אלו ימים מיוחדים ביותר. מצד אחד, אפשר להשיג בהם השגות גדולות ביותר, הכוחות הגדולות נמצאים קרובים ובהישג יד, לא כשאר הימים אשר להשיג השגות גדולות ברוחניות, רחוקים וקשים וצריכים עמל רב. אך מצד שני, ימים אלו ימים של דין גדולים הם, עשרים וארבע אלף תלמידים של רבי עקיבא מתו במיתה משונה ביותר והעולם נשאר ריק מתלמידי חכמים וצדיקים ומעטים נשארו. ועל מה היה כל החרון אף הגדול, משום שלא נהגו כבוד זה בזה. לא חס ושלום פגעו, הזיקו, הרעו, אלא משום שלא נהגו כבוד, לא כיבדו מספיק אחד את השני. והתביעה עליהם הייתה קשה משום שרבם, רבי עקיבא, ייסד את האמרה: "את ה' אלוקיך תירא")דברים ו,יג(, בא לרבות תלמיד חכם")פסחים כב,ב(, כשם שאדם צריך לירא ולכבד את הקב"ה, כך
צריך לירא ולכבד תלמיד חכם. ומשום שעברו על יסוד של רבם, מתו במיתות משונות, והעולם היה שומם מתלמידי חכמים.
הנה בימים אלו, מידת הדין מתוחה על חוסר כבוד הדדי. וזה אחד מן הדברים הקשים והחמורים אשר בדור הזה, עומדים אנו בניסיון קשה ביותר, אנשים שומרים פחות ויותר קשר ודיבור אחד עם השני, אך הלב והפה אינם שוים, ובלב אין רוחשים אהבה וכבוד כפי שאומרים ומדברים בפה.
כשנתבונן נמצא שלפני שנים, כאשר אנשים ישבו ודיברו, היו מרגישים בסיום הדיבור הרגשה של אהבה, של ידידות, חברות ורצון שוב להיות יחד, לדבר יחד ולפעול ולעשות כאיש אחד. אך היום, אנשים יושבים כשמחויבים לשבת ומדברים, ואף אם בפה אחד אומר לחברו ומספר על אהבתו וידידותו הרבה, כשנפרדים אין מרגישים את עומק הדברים, ומדוע?, משום שהקשר והחיבור הוא בפה, שטחי ואינו מעומק הלב. ומפה הדרך קצרה ביותר לפגוע ולהזיק בצורה החמורה ביותר, לחבריו, לאחיו, לקרוביו ולבני משפחתו, על האינטרס והצער הנמוך, ואף הקטן ביותר.

ואין האדם יודע שעל כל דבר הפעוט ביותר יביא אלוקים במשפט, כשפגעת בחברך והזקת לו, תענש גם על הפגיעה וגם על אם לא היית פוגע וחברך היה מצליח ועושה טוב, תענש על הטוב שנמנע מחברך. וזה "דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", דין, על הרע שעשית, וחשבון, על הנזק שנגרם מהרע אשר עשית.

יום הכיפורים / תשובה

שנים רבות הייתה בליבי קושיא, וברוך ה' בשבת שובה ישראל עלה בדעתנו בירור העניין. הנה בכל שנה ביוה"כ בשעת המנחה מפטירים את הפטרת יונה. ובספר הלבוש פירש ואמר שהפטרת יונה סגולתה להכניס הרהורי תשובה בלב, זאת ועוד, שהיא מלמדת אותנו את דרכי התשובה.

והנה כשנתבונן בכל מעשה יונה הנביא, קשה מאוד התנהגותו של יונה בשעת הסכנה כשהים סער והאוניה עמדה להישבר, יורד יונה לבטן האוניה ומתנתק מכל סביבתו ומנסה לישון, ובעוד כל המון הארץ עומדים וקוראים ומתפללים לאלוקיהם, הרי יונה מנותק נתק גמור מכולם, וכאשר מעירים אותו ומטילים את הגורל ומשליכים אותו לים אינו מתחרט ואינו מבקש על נפשו, כאדם שכל אשר סביבו אינו קשור ואינו מדבר אליו. וקשה מדוע כך נהג יונה שהרי אין מדובר פה באיש פשוט אלא בנביא ה'.

אלא אפשר לבאר ולומר, כי מצאנו באלישע בן אבויה אשר יצאה בת קול מן השמים ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר, אחר זהו אלישע בן אבויה. הנה הקב"ה דוחה את תשובתו של אחר, וקשה הרי הקב"ה רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואינו רוצה במיתת הרשעים אלא בשובם מדרכם וחיו, ואם כן מדוע הקב"ה דוחה כך את אלישע בן אבויה. והלא רשעים גדולים עשו רע ממנו והקב"ה חתר חתירה וקיבל את תשובתם ושבו מדרכם, ימין ה' פשוטה לקבל שבים, ומדוע כך נהגו מן השמים עם אלישע בן אבויה.

אלא אפשר לבאר ולומר כך, הקב"ה רחום וחנון ומכניס בליבות חוטאים הרהורי תשובה לחזור ולשוב אל ה'. אך ישנם חטאים ועוונות אשר גורמים שהקב"ה לא יכניס הרהורי תשובה בליבות האנשים, ואז כאשר האדם חוטא בחטאים מסוימים הללו, ליבו אטום חתום וסתום, עד כמעט ששום הרהור תשובה לא נכנס בליבו. ורק אם הוא בעצמו פותח בתשובה ה' יקבל את תשובתו, אך אין לו הרהורים ודחף לכך מלמעלה.

וזה אשר קרה עם אלישע בן אבויה הקב"ה סגר את השמים שהרהורי תשובה לא יכנסו בליבו, ואם רוצה לשוב בתשובה מכוחו מרצונו ממחשבתו הרשות בידו.

ועל פי יסוד זה נבאר עניין יונה, שבשעה ההיא היה ליבו אטום חתום מכל דחף והרהור, ולכן נהג בהתנהגות משונה זו, שלא התפלל ולא ביקש על נפשו אלא היה מוכן

לאבד הכל משום שליבו היה בלי דחף עילאי.
וזה מה שאנו מתפללים בתפילת ערבית: "ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים", אהבת ה' מתבטאת בהרהורים העילאיים הנכנסים בלב האדם בשעות ובזמנים של ירידה.
הנה בסמוך ליום הכיפורים מוצאים ורואים אנו יהודים אשר ליבם אטום ואף בתוך יום כיפור אינם מבינים את פשעיהם ואת עוולתם ואת חטאתם. מדוע, משום שעברו על אחת מן העוונות אשר גורמים לאבד את הרהורי התשובה, וכדברי חז"ל)יומא פה,ב(האומר אחטא ואשוב אין מספקים בידו לעשות תשובה.
ולכן כשמרגיש אדם שליבו נאטם, ישתדל בכל כוחו אפילו שאין לו עזרה מהשמים, להכניע את מידותיו להשפיל את גאוותו ולתקן את מעשיו ולהתקרב באמת אל ה', ורפא לו.
אך ישנם אנשים שחוטאים אך אינם יודעים איך לעשות תשובה. נמשלו הללו, לאדם זה, אשר ברצונו לנסוע לצפון ובטעות עלה אל הרכבת הנוסעת לדרום, ואחרי נסיעה של יותר משעה, הריהו קולט שנוסע בכיוון ההפוך, מה עשה, התחיל לרוץ בתוך הרכבת לכיוון הצפון. ריצתו בתוך הרכבת, לא מקדמת אותו בצעד אחד קדימה, מכיון שהרכבת ממשיכה בנסיעה מהירה לצד ההפוך. אם לא ירד מהרכבת ויעלה לרכבת לכיוון הנכון, כל מה שרץ לא יועיל לו במאומה. כך עלינו ללמוד איך לעצור, להתבונן, לרדת מהרכבת, ולעלות לרכבת הנוסעת בכיוון הנכון.

יומא דהילולא / רבי מאיר בעל הנס

נהוג בכל קהילות ישראל, בכל צרה שלא תיהיה, לקרוא בשמו של רבי מאיר בעל הנס ולקחת סכום של כסף ולומר: "שמן למאור לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס". כוחו של רבי מאיר בעל הנס שריר וקיים וחזק בכל עת ובכל זמן.
מנהג זה החל מהמעשה המובא בגמרא: אשתו של רבי מאיר , ברוריה, אשר הייתה צדקת גדולה. רומאים לקחו את אחותה לבית האסורים ורצו לשים אותה במקום טמא. הלך רבי מאיר לשומר בית הסוהר ואמר לו: קח סכום מרובה של כסף ותתן לי את אחות אשתי. פחד השומר ואמר: אם יתפסו אותי יוציאו אותי להריגה. אמר לו רבי מאיר: הנה כלבי בית הסוהר שמחכים לטבח, עומדים ומשוועים למאכל, לך לידם ואם ינסו להזיק לך תצעק: "אלהא דרבי מאיר ענני". וכך עשה והנה פלא הכלבים כששמעו "אלהא דרבי מאיר" פחדו להתקרב. מיד לקח הכסף ושיחרר את בת משפחת רבי מאיר בעל הנס. עברו ימים, נודע לרומאים אשר עשה שומר בית הסוהר וגזרו אחת דתו להמיתו. בשעת הוצאתו להורג, רגע לפני שערפו את ראשו צעק:

"אלהא דרבי מאיר עננ", וידו של המוציא להורג יבשה. בגמרא מובא המשך המעשה, אך מאותו יום כל צרה אשר יש בעם ישראל צועקים בשמו של רבי מאיר בעל הנס. יש מסורת ישנה שרבי מאיר נקבר בעמידה וידיו נשואות כלפי שמים, מתפלל ומבקש רחמים בכל עת על עם ישראל.

זמן פטירתו של רבי מאיר מחלוקת הוא, אך קידשו את היום הזה שיהיה זמן הילולת רבי מאיר. מובא שחכמי טבריה כעסו, מדוע כולם הולכים בל"ג בעומר להילולת רשב"י ותורמים שם מכספם לחכמי מירון, ולחכמי טבריה לא תורמים. עמדו כמה ימים לפני ל"ג בעומר וקידשו את יום זה יום הילולא לכבוד רבי מאיר בעל הנס. וידוע כל דבר שנגזר בבית דין של מטה מקדשים אותו בבית דין של מעלה.

הרבה ניסים ונפלאות נקשרו בכוחו של רבי מאיר בעל הנס. וטוב וסגולה בכל בית, שתיהיה קופת צדקה לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס ובכל יום רביעי יתן כל סכום לצדקה לקנות בשר לעניים לשבת קדש.

וידוע ששם מו"ר זקננו רבי מאיר אבוחצירא אף הוא על שם רבי מאיר בעל הנס. וכך היה מעשה ברבי ישראל אבוחצירא: לא זכה לפרי בטן כשלוש עשרה שנים והרבנית הייתה מתעברת והייתה מפילה את עובריה. באחד הימים הגיע לעירו של רבי ישראל, צדיק, שליח מארץ ישראל בשם רבי עמרם והביא איתו כמן עגיל ואמר לרבי ישראל: אשתך תלד ילד שיהיה צדיק גדול בעם ישראל ותקראו לו מאיר על שם רבי מאיר בעל הנס ואיך שיצא מבטן אימו תניחו על ראשו את החפץ הזה.

עברו כמה ימים ורבי ישראל חולם בלילה אדם הדור פנים ובחלום אומרים לו: זה תנא גדול. התעורר בבקר בחרדה גדולה והלך לרבו רבי משה תורג'מן וסיפר לו החלום, אמר לו רבו: סתם תנא בגמרא זה רבי מאיר בעל הנס. אז הבין רבי ישראל את החלום. הרבנית נפקדה, נולד בן, קראו לו מאיר על שם רבי מאיר בעל הנס. וידוע מעלתו וגדולתו של רבי מאיר אבוחצירא.

וביום קדוש זה הוא גם פסח שני לאנשים אשר לא היו טהורים בפסח ראשון לעשות הקורבן, ביום זה יש כח של פסח שהוא גאולה וחרות הנפש והגוף, וכן יום ההילולא של רבי יונתן בן עוזיאל אשר מעלתו רמה וסגולותיו רבו.

יהי רצון שהקב"ה ישלח ישועה ורפואה וגאולה לכל כלל עם ישראל ונזכה להיוושע בכל הישועות.

יומא דהילולא / רבנו מאיר אבוחצירא זצוק"ל)בבא מאיר ע"ה(

הנה יום זה קדוש ומיוחד לנו יומא דהילולא של הסבא הגדול רבנו מאיר אבוחצירא זצוק"ל, אשר הוא ה"מגדל-אור" בכל צעד ושעל בחיינו, ורואים אנו את דמותו בכל

זמן בגדר "והיו עיניך רואות את מוריך", ובטוחים אנו שמיום זה יושפע שפע רב מכל העולמות על כל קהילות קודש "שובה ישראל".

הנה ידוע שהסבא הגדול רבנו ישראל אבוחצירא זצוק"ל יותר משלוש עשרה שנים לא זכה לזרע של קיימא, ובכל פעם אשר הרבנית הייתה מתעברת, היה נפטר התינוק או מפילה את פרי ביטנה. ורבינו ישראל היה בצער גדול מאוד.

בעיר תאפיללת במרוקו היה מגיע בכל שנה רב מארץ ישראל לאסוף כסף לישיבת רבי מאיר בעל הנס, ושמו היה רבי עמרם, תלמיד חכם גדול היה ובעל מעלות גדולות, ואנשי העיר קראו לו רבי עמרם חסידא. והנה הרבנית התעברה שוב, אך רבנו ישראל היה בצער גדול, פחד ששוב כמו כל הפעמים הקודמות יקרה אסון. והנה באחד הימים פגש רבינו ישראל לאחר התפילה את רבי עמרם, ורבי עמרם הרגיש שרבינו ישראל נמצא בצער שאלו מדוע בצער? ענה ואמר לו הרבנית שוב התעברה ב"ה, אך פוחד אני שיקרה כמו שקרה בפעמים הקודמות אשר איבדה את פרי ביטנה. והנה פניו של רבי עמרם התמלאו בשמחה, ועמד ואמר יש לי סגולה גדולה מארץ ישראל, כמן עגיל ממתכת, אשר איך שיולד התינוק תניחו אותו על אוזן התינוק, וחזקה שאם תעשו כך, וגם תקבלו על עצמכם שהבן אשר יולד יקרא בשם מאיר, על שם רבי מאיר בעל הנס, כן יהיה ממש והילד יאריך ימים ויהיה צדיק גדול. שמח רבנו ישראל וקיבל על עצמו את דברי רבי עמרם.

עברו ימים וההריון התקדם, והנה באחד הלילות חולם רבנו ישראל חלום תמוה, והנה בחלומו רואה אדם בעל הידור פנים גדול, ובחלומו מרגיש פחד ואימה, ואותו אדם הדור פנים אומר לו אני תנא ותקרא לבינך בשמי, התעורר רבינו ישראל ולא הבין מי זה התנא ומה שמו, הלך רבינו ישראל לרבו רבי משה תורג'מן זצוק"ל וסיפר לו את החלום, ענה רבו ואמר לו בגמרא כל מקום שנאמר תנא סתם זה רבי מאיר בעל הנס. שמח רבי ישראל מהסימן השני. והנה כשנולד הבן קראו את שמו על שם רבי מאיר בעל הנס ושמחה גדולה התמלא הבית וכן העיר כולה.

והנה אחרי כחודשיים חלה הילד בחולי גדול עד אשר הגיע לשערי מות והיה כפשע בינו לבין המוות, הצטער רבינו ישראל צער גדול. ובפעם הראשונה בחייו הלך לאחיו הגדול, עטרת ראשנו רבי דוד ה' ינקום דמו, ובבכי גדול ושברון הלב ביקש ממנו שיעתיר ויתפלל על בנו שיחיה. בא רבי דוד לבית אחיו ונכנס לחדר והרים את הילד אשר היה קודח מחום ויצא למרפסת ובכה ואמר ריבונו של עולם כל חיי התייסרתי יסורים גדולים מאוד ולא באתי בטרוניה, ואף שמתו ילדי לא באתי בטרוניה, אך כעת מבקש אני שהילד הזה אשר נפשו נפש גדולה יקום ממיתת חוליו. והנה נס, כאשר

סיים את תפילותיו הנה החום הגבוה של הילד ירד והילד החלים וקם ממחלתו.
רבינו ישראל והרבנית שמרו על הילד שמירה גדולה מאוד, אף אדם לא הורשה להחזיק בילד, רק מי שרבינו ישראל ידע שירא ה' נגע בו. בגיל שלושה חודשים אביו החל ליקח אותו לטבול במקוה, וכן מגיל שבע אביו הקפיד להעירו בכל יום לשמוע ולומר עימו תיקון חצות.
באחד הימים סיפר רבי מאיר שרק בגיל שלוש עשרה כשלקחו אותו לסעודת הבר מצוה שלו היה הפעם הראשונה אשר ראה סוס משום שהקפיד לא לראות שום חיה טמאה.
באחד הימים אמר רבינו מאיר, במרוקו ארבעים שנה לא ראיתי דמות אשה. והנה רבנו עלה לארץ בגיל ארבעים ושמונה, אם כן מגיל קטן ביותר שמר על עצמו שמירה גדולה ביותר.
ידוע כשעלה לארץ ישראל הצטער מאוד על המצב הרוחני וגזר על עצמו שלוש שנים של תענית דיבור.
בזכות הסבא הגדול, הקב"ה יתן כח וסיעתא דשמיא גדולה שנזכה לילך בדרך אבותינו הקדושים, ולכל בני קהילתינו יושפע שפע רב מכל העולמות ויאיר ה' לנו אורה וישועה בקרוב ממש.
ישתדלו להתחזק היום ולקבל קבלה אחת, להקפיד בה כל הימים לעילוי נשמת מו"ר זקננו, ויעתירו בעדנו ובעד הישיבה הקדושה "שובה ישראל", שנזכה לעשות נחת רוח ליוצרינו ולעשות רצון בוראינו.

יסורים / כפרת עוונות

צריך האדם לדעת, כל דבר לא נוח, אשר קורה לו, אלו ייסורים מן השמיים. וחז"ל אומרים, אפילו חשב שכספו נמצא בכיס אחד והושיט את ידו ובסוף כספו נמצא בכיס השני, אלו גם ייסורים. כל דבר לא נוח, אשר עובר על האדם, יידע, אלו ייסורים מהקב"ה.
אך צריך לחלק, את הייסורים לשניים: יש ייסורים מאהבה, שמזככים וממרקים ומרוממים, את האדם ומביאים את האדם, לרוממות הנפש ויש ייסורים, שהם עונשים לאדם, על עוונות ודברים רעים אשר עשה.
יקשה האדם, איך ידע מהם ייסורים של אהבה, אשר מרוממים אותו ומה הם יסורים אשר עונשים הם? ותרצו חז"ל: ייסורים, אשר גורמים לאדם, ביטול תורה ומונעים ממנו, לקיים מצוות מצער ומטרדות, מדאגות ומפחדים, אלו ייסורים של עונשים. וייסורים אשר לא מונעים ממנו, תורה ומצוות ומעשים טובים אלו ייסורים

של אהבה שעליהם נאמר: "את אשר יאהב ה' יוכיח".
כמו שמצאנו ברבי אלעזר, בנו של רבי שמעון בר יוחאי, שבכל זמן, אשר היה פנוי, היה קורא לייסורים והיה אומר: ייסורים חביבים בואו וכשהיה מגיע זמן לימוד התפילה היה מתפלל לקב"ה והיה אומר יסורים חביבים לכו!
וזה המודל, אשר צריך האדם, לשים מול עיניו. כל בעיה שמונעת ממנו יישוב הדעת, מונעת ממנו לקבוע עיתים לתורה, להתפלל בכוונה, לקיים מצוות, אלו ייסורים לא טובים וכאשר, אדם עובר זמנים מורכבים ובכל זאת, מתחזק ומתעלה, אלו ייסורים של אהבה, אשר מרוממים אותו, מרימים אותו ומביאים אותו, להשגות גבוהות ולמקומות גדולים ביותר.
צריך לדעת, כל אדם יש לו את כוחו הרוחני, את נשמתו וכמו שפרצופיהם שונים, כך נשמותיהם וכוחם הרוחני של כל אחד ואחד, שונה. כך אפשר, ששני אנשים עומדים להתפלל: שניהם יתפללו 5 דקות, אך אחד, תפילתו הבקיעה רקיעים והשני, הייתה עוד תפילה.
כח הנפש הוא כח גדול ביותר, נפש יהודי שורשה מתחת כיסא הכבוד ומתי שאדם יודע איך להביא את נשמתו, למקום הנכון והאמיתי, מרים את נפשו למעלות גבוהות וגדולות ביותר ונהיה לו קשר גבוה ויש כח גדול לתפילתו ולכן, כל יסורים של אהבה, אשר באים לאדם, ישמח בהם ויכוון בדעתו, בכל בעיה אשר באה אליו, שמתפלל ויבקש מהקב"ה, שבכח צרה ובעיה זו, תזדכך נפשו ותתנקה, מכל החטאים והפשעים והדברים הלא הגונים אשר עשה, וכך, מקבל עליו את הדין בשמחה וממתק עליו את הדינים, כי אם לא, גם סובל האדם וגם הסבל לא מביא אותו לשלמות, אשר היה צריך להגיע.
וידוע המעשה על אחד מגדולי עם ישראל, אשר בזמן השואה האיומה, היה באמריקה ותלמידיו נתפסו למחנה הארור, אושוויץ. והרב שמע על זה ועשה ונקט בכל דרך אפשרית, לחזור לארצו. אמרו לו כל קרוביו, אם יחזור, מייד יוצא להורג והפצירו בו להישאר באמריקה; אמר לאוהביו: חס ושלום, תלמידיי נמצאים לבד, חייב אני להיות איתם תמיד, בטוב וברע וסיכן נפשו וחזר לאירופה, איך שהגיע אחרי ימים נתפס והעבירוהו למחנה, יחד עם תלמידיו.
באחד הימים, הבינו שיום המחר, מיועדים הם להוצאה להורג, בתאי הגזים, ישבו כמה מן התלמידים מדוכדכים, הרב ישב והסביר להם שמי שעושה מצווה, צדקה, או מביא קורבן וליבו לא שלם, גם נתן את אשר נתן וגם הפסיד, שמעלתו אינו שלמה. אמר להם: מחר מוצאים להורג, כולם ניתן את נפשנו, בשמחה ונהיה קורבן שלם ולא

קורבן חסר. עמד הרב ותלמידיו ורקדו ושרו, הגרמנים ימח שמם, שלא יכלו לראות זאת ואף לא יכלו לחכות לבוקר, עמדו והרגו אותם באותו הרגע.
כל ניסיון אשר בא לאדם, יקבל אותו בשמחה, ויכוון שיהיה לכפרת עוונות, ולנחת רוח לפני הקב"ה. וצריך האדם, להיזהר זהירות גדולה ביותר ולידע, שכאשר, חוטא חטאים, בורא מלאך רע, אשר המלאך הזה, עומד ונכנס באדם מסויים. ופתאום, קם אדם על חברו ואין האדם מבין מדוע עומד ומצערו כך.
וצריך לידע, שהאדם ההוא רק שליח ומה שמצערו, זה העוון אשר עשה וברא את הדבר הרע, אשר זה האשם הגדול בכל, הצרות שלו ובכדי לזכך ולהסיר הרע ממנו והצרה והבעיה, ישב וייעשה חשבון נפש, מה העוון, אשר חטא ופשע ונראה דומה לצרה ולבעיה, אשר נתקל בה ויעמוד ויתקן את מעשהו זה בכל כוחו ויראה שהצער והיגון אשר קם עליו ברגע עובר ובטל ממנו.
יהי רצון שהקב"ה יקיים בנו "ויבטחו בך יודעי שמך כי לא עזבת דורשיך ה'".

יסורים / מטרת היסורים

מזכירה התורה ענין גדול שצריך לימוד והעמקה, והוא, ענין היסורים שבאים לאדם, יש יסורים שהם עונש וכפרה על חטאים, ויש יסורים של קרבת ה', שבאים כדי לזכך את חומריותו של האדם.
הגמרא מספרת)בבא מציעא פד,ב(על רבי אליעזר ברבי שמעון בר יוחאי, זכותו תגן עלינו, שבעקבות מעשה שאירע, קיבל על עצמו יסורים. בלילה היו מניחים תחתיו שישים סדינים, ובבוקר כולם היו ספוגים ומלאים בדם ומוגלה. כשהגיע הערב היה אומר ליסורים, אחיי ורעיי, בואו! ובבוקר היה אומר להם: לכו כעת ממני מפני ביטול תורה. יסורים שאדם יכול לשלוט בהם, יסורים שאינם מבטלים את האדם מעבודת ה' שלו, הם יסורים של אהבה, שמקרבים את האדם לבוראו, ומעלים את המתייסר דרגה למעלה מדרגה.
אמרו חז"ל במסכת ברכות)נד,א – נט,א(על הזיקין ועל הזוועות ועל הרעמים ועל הרוחות ועל הברקים, אומר, ברוך שכוחו וגבורתו מלא עולם. מה הן זוועות? אמר רבי קטינא, רעידות אדמה. היה רבי קטינא הולך בדרך וכשהגיע על פתחו של בעל אוב אחד, געשה ורעשה הארץ. אמר, כלום יודע המעלה באוב, רעידת אדמה זו מה טיבה? נהם בעל האוב מתוך ביתו, קטינא, קטינא! ולמה לא אדע? בשעה שהקדוש ברוך הוא זוכר את בניו ששרויים בצער בין אומות העולם, מוריד שתי דמעות לים הגדול וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו, וזו היא רעידת אדמה.
רגילים אנו להקשות, הלא רעידות אדמה היו בעולם מאז ומקדם, וגם קודם חורבן

בית המקדש, ואם כן מדוע הייתה הארץ רועשת וגועשת, הרי הבית עדיין לא חרב? אלא אמרו חז"ל)ברכות ה,א(אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, שנאמר)איכה ג,מ(: "נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'". פשפש ולא מצא, יתלה בביטול תורה, שנאמר)תהלים צד,יב("אשרי הגבר אשר תייסרנו יה ומתורתך תלמדנו". ואם תלה ולא מצא, בידוע שיסורים של אהבה הם, שנאמר)משלי ג,יב(: "כי את אשר יאהב ה' יוכיח".

למדנו מדברי חז"ל שישנם שני סוגי יסורים. יסורים של כפרת עוונות, שעליהם נאמר שיפשפש במעשיו, ויסורים של אהבה, הנובעים מקרבת ה'. קודם חורבן בית המקדש, לא היו לעם ישראל יסורים של כפרת עוונות, שהרי אמרו חז"ל במדרש)במדב"ר כא,כא(, מעולם לא היה אדם בירושלים ובידו עוון. כיצד? תמיד של שחר מכפר על עבירות שבלילה, ושל בין הערבים מכפר על עבירות שנעשו ביום, שנאמר)ישעי' א,כא(: "צדק ילין בה". אך היו להם יסורים של אהבה, יסורים שהם בבחינת "את אשר יאהב ה' יוכיח", וכדברי הגמרא בברכות)שם(כל שהקדוש ברוך הוא חפץ בו מדכאו ביסורין. ועל צערם זה של ישראל היה הקב"ה מוריד דמעות לים הגדול והארץ הייתה רועדת.

יש דברים רבים בחיים שלא קונים אותם אלא ביסורים. צריך כל אדם לדעת, שלפני כל מעלה ברוחניות שזוכים לה, יש יסורים שקודמים לקנין אותה המעלה. וכן אמר רבי שמעון בן יוחאי)ברכות שם(, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורים. ואלו הן? תורה וארץ ישראל והעולם הבא.

עומדים אנו בימים שהם ערב ההילולא של רבי שמעון בר יוחאי זכותו תגן עלינו, וידוע בגמרא שיש שני תקופות בחייו של רשב"י, התקופה שקודם שנכנס למערה, והתקופה שאחריה. את עיקר מעלתו וזכותו, קנה רבי שמעון בר יוחאי בגלל הצער והיסורים שעבר במערה יחד עם רבי אלעזר בנו, אילולי היסורים לא היה זוכה ומגיע לפסגת רום המעלה שזכה לה. וכאשר אדם קונה קנין שהיסורים קדמו לו, יש בקנין זה נצחיות וכח גדול.

וכן אמר הקב"ה לבני ישראל במצרים)יחזקאל טז,ו(: "ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמייך חיי ואומר לך בדמייך חיי". כאשר אדם מתבוסס בדמו, ויודע הוא להעריך נכונה את מטרת היסורים, הרי שיסורים אלו הם מקנים לו את כח החיים, ובזכותם יכול הוא להגיע אל מיצוי כוחות נפשו ולהתדבק ביתר עוז ואמונה בה' ובתורתו.

יצר הרע / בתחבולות תעשה לך מלחמה

כל יום, יש מלחמה חדשה, עם היצר הרע, והאדם צריך לעשות תחבולות, בכדי

לנצח את היצר. וכדברי חז"ל: "בתחבולות תעשה לך מלחמה". כל תחבולה שתעזור לנצח את היצר הרע, יעשה האדם לנצחו.
ומובא מעשה, במלך גדול, אשר היה לו חוזה בכוכבים, אשר היה קרוב מאוד אליו ואותו היה שואל, איך לנהוג ואיך לעשות. אך עבר זמן וסר חינו מעליו, החליט המלך להורגו. קרא לו המלך ומחוץ לדלת, העמיד אחד השומרים שלו ואמר לו, כשארמוז לך רמז, תיכנס ותהרוג את האיש הזה. וכך היה, קרא המלך והתחיל לדבר עימו, החוזה בכוכבים, שם לב שליבו של המלך לא עימו, כתמול שלשום, והבין שכלתה אליו הרעה, מיד חשב מה לעשות. בעודם מדברים, שאל אותו המלך, האם אתה יודע מתי יום מותך?, מייד הבין הכל וחיפש בנפשו, מה לענות, ענה ואמר: כן המלך, הנה אני בודק, ואחרי כמה רגעים אמר למלך: יום מותי הוא שלושה ימים לפני מות המלך. נחרד המלך, חרדה גדולה ומאותו היום, שמר עליו, שמירה גדולה ופחד וחרד לגורלו, כל חייו. כך האדם צריך לעשות תחבולות עם היצר הרע.
לשים ולקשור דבר בדבר:
כעס - אם כועסים, מובא בספרים הקדושים: כל פעם שאדם כועס, סימן שהיה צריך להרוויח סכום של כסף והפסידו בגלל הכעס. וכן, עצבות, מאבדת ממון, מחלוקת מאבדת ממון. "השם גבולך שלום חלב חיטים ישביעך", עריות, מאבדת ממון- מי שחוטא בחטא זה, נאבד ממונו. כך יעמוד האדם, כאותו מעשה עם אותו המלך והחוזה בכוכבים, ויקשור, בעיקר ענייני ממון, לדברים אלו וכשיחטא בהם, ידע שממונו נאבד לו. וזה הדרך, בתחבולות תעשה לך מלחמה, היצר נלחם עם האדם, בכל כח, פעם נראה לו כאוהב ופעם נראה לו כאויב, פעם כצדיק, פעם כרשע, אך האדם, בכל דרך צריך לעמוד ולהלחם עימו.
וצריך לדעת, שחז"ל משלו את היצר הרע לזבוב, כמה שמגרשים אותו, הוא חוזר ובא ולא רק בא, אלא, בכל פעם שבא, הוא מביא איתו ליכלוך ודברים רעים ממקום אחר; בא עם רעיונות חדשים ועצות חדשות, להשחית, לקלקל יותר, ועל האדם להיות חזק לנצח, לדחות ולדעת, שבכל פעם, אשר ניצחנו, ניסיון אחד של היצר, עולים עוד מדרגה למעלה ומעלתינו עולה.

יצר הרע / היצר הרע מפתה במתנת חינם

תמיד נשים מול עינינו, את דרכו של היצר הרע אשר מנסה בכל דרך להוריד את האדם לדיוטה התחתונה ביותר.
סיפר הרב הצדיק רבי מאיר מאפטה, בעל הספר "אור לשמים", שהיה אצל היהודי הקדוש הרב מפשיסחא, וכשרצה להיפרד ולחזור לביתו, נכנס אצל הצדיק לדרוש

לשלום, עמד היהודי הקדוש מפשיסחא ודרש ואמר לו; תדע, כשאדם מישראל אומר "שמע ישראל" בכל כוחו, היצר הרע מתייאש ממנו, משום שיודע שלא יוכל להכשילו עוד, ומיד היצר הרע, זומם מזימה חדשה להורידו ממדרגתו הרוחנית, נותן היצר הרע לאדם עוד עליה רוחנית גדולה וכאשר האדם פתאום מגיע למדרגה יותר גדולה ממה שהיה, בלי עמל, בלי טורח, שם נופל האדם ומאבד גם את מדרגתו, אשר השיג על ידי קריאת שמע וכל מעלתו שהשיג על ידי עמל וטורח.

וכך רואים בחוש, אנשים עמלו והשיגו מדרגה חשובה, גם בחייהם הפרטיים, ומדרגה ומעלה זו שמורה טוב וחזק אצלם, פתאום משיגים בלי עמל וטורח, מעמד חברתי חשוב וגדול, חברים או בני משפחה, שפתאום מכבדים ומוקירים יותר. אך אל לטעות, זה המתנת חינם של היצר הרע, לאבד את הטוב אשר האדם עמל וטרח והשיג, וזה היצר הרע שלא יכול לקחת לאדם, ולכן נותן מתנה גדולה בחינם ושם האדם מאבד את שלו ונשאר עירום.

לכן, האדם צריך תמיד להסתכל, מה המתנות בחינם אשר השיג בלי עמל וטורח, לכל אדם יש את המתנות האלו, מן היצר הרע, להחריב את חיי האדם ולאבד את כל אשר עמל והשיג.

וכך המשיך רבי מאיר מאפטה ואמר: כשנפרדתי מהיהודי הקדוש מפשיסחא והלכתי לביתי, פתאום הרגשתי שזכיתי למעלה גדולה, שמעתי את הסוסים מדברים, את לשון הציפורים הבנתי, את כל חיות היער, ידעתי את דיבורם, ואז הבנתי את דברי הצדיק, הגעתי למדרגה גדולה בהיותי ליד הצדיק, היצר הרע לא יכל ולא ידע איך להורידני ממעלה זאת, לכן נתן לי מתנה גדולה בחינם להבין את שפת החיות וממתנה ומעלה זו שם להפילני. הלכתי והתבודדתי עם עצמי וביקשתי מהקב"ה שיקח ממני את המעלה הזאת.

לכן, נשתדל לעבוד על עצמנו, שנדע מה המתנות שקיבלנו מן היצר הרע, אשר הם כמו בהמה אשר רוצים לשחוט, לפני השחיטה, בזמן מסויים, נותנים לבהמה הרבה מאכלים, הבהמה שמחה מאוד, אך זה לא לטובתה, אלו המאכלים בכדי שיהיה יותר בשר למכור. כך אנו, ניזהר מהמתנות בכל דרך אשר היצר עורב וטומן לנו בהם ועל ידי התבוננות עמוקה נדע להבדיל בין העיקר ובין הטפל.

יצר הרע / היצר הרע מתחיל להשפיע בדברים הקטנים

יסוד גדול צריך לדעת; היצר הרע, אינו בא ביום אחד, להוריד את האדם לשאול תחתית, בכל עניין, אלא, מתחיל לאט לאט, עד שהורס את חיי האדם.

כך ביראת שמיים, היצר לא בא ביום אחד ומוביל את האדם, לעבירות חמורות,

אלא, מתיר לו דבר קל ועם הימים עולה איתו, לדבר יותר חמור, עד אשר מכשיל את האדם בדברים הקשים ביותר.
כך בחיי היום-יום, בין בעל ואישה ; בהתחלה, פוגעים במילה קטנה וזה ממשיך לאט לאט, בהדרגה, לדברים קשים ביותר.
ידוע משל חז"ל, על אותו אדם עשיר, אך קמצן, קמצנות קשה ביותר, שאף, בית לגור, לא היה לו. והיה גר בבתי כנסיות ובתי מדרשות, אוכל בסעודות מצווה, מברית לחתונה וכן, לבר מצוות וזה היה חייו - הכל עד לנגוע בכספו.
עברו הימים, וכבר התבגר בגיל ועדיין לא התחתן עם אישה. הלך לכל השדכנים וביקש שידוך. אמרו לו השדכנים, כולם יודעים את בעייתך, שהיא הקמצנות אפשר להסתדר בדוחק, ואולי, תהיה אישה שתסכים להתחתן איתך. אך בית לגור, זה דבר חייב!!! לא תוכל לקחת אישה, לישון איתך, בתחנות, או במקום מסתור צריך בית!!!
הלך אותו עשיר קמצן, לטכס עצה, איך ימצא בית מפואר, גדול וטוב, מבלי להוציא מכספו? הלך ברחוב היקר, והחשוב בעיר, והיה מסתובב שם,אובד עצות. והנה, עולה בדעתו מחשבה; הלך לבית היקר ביותר בשכונה, דפק בדלת, ושאל את בעל הבית, האם הבית למכירה? אמר בעל הבית : תציע מחיר. אמר אותו קמצן: מאה זהובים. ענה בעל הבית, בזלזול: בית זה עולה יותר ממיליון זהובים ואתה אומר לי מאה זהובים?!
ענה אותו קמצן: לפחות תמכור לי מסמר, לקבוע בקיר ואני אשלם לך מאה זהובים.
הסכים בעל הבית ואמר: מה איכפת לי שמסמר יהיה תקוע בקיר, תמורת מאה זהובים.
עמדו ועשו ביניהם הסכם, זכרון דברים, והכל חתום, הכל שריר, בריר וקיים. יצא בעל המסמר, שמח ובעל הבית שמח.
עובר כ- 10 ימים והנה,בעל המסמר, דופק בדלת העשיר ובפיו בקשה: האם אני יכול לתלות כובע וחליפה על המסמר שלי? צחק בעל הבית ואמר, בוודאי. נכנס אותו קמצן ותלה כובע וחליפה. עברו כשלושה ימים, ושוב, דופק בדלת, ומבקש לתלות דבר אחר. כעס בעל הבית והתחיל ויכוח גדול ביניהם, אך בסוף הרשה לו. אחרי יום, מגיע הקמצן, עם שק מלא בדברים, מלאים בריח רע ומבקש לתלות את זה. רבו ריב קשה, הלכו לבית הדין, מחלוקת גדולה, זה אומר שלי וזה אומר שלי. עד שחיי העשיר, נהיו מרורים ובכדי לשמור על בריאותו ושפיות נפשו, החליט, לעזוב את ביתו, לטובת הקמצן.
כך, זה היצר הרע; אינו בא לאדם ביום אחד, תיתן לי את ביתך! תחטא בדברים החמורים והקשים! אלא, מתחיל הוא, במסמר קטן, לקבוע בליבו של אדם, ואחרי ששולט על המסמר, לאט לאט, משתלט על ליבו ועל כל האדם, עד שמוביל את

האדם, לבאר שחת.
לכן, בכל עניין, בחורבן הגדול, זה הפעם הראשונה, המסמר הראשון, אם לא יהיה את הראשון, לא יהיה כלום. נשמר ונזהר, מדברים שנראים קטנים, אך הם חורבן חיי האדם.
הקב"ה בע"ה ייתן כח, הצלחה וישועה וברכה. נשתדל בע"ה יותר, באהבת חינם ונזכה לגאולה שלמה בקרוב.

יצר הרע / כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו

ככל שהאדם גודל, הן בגילו, הן במעמדו ובמעשיו, גדלים התביעות כלפיו, ואין הוא יכול להשאר עם המחוייבות אשר הייתה עליו בזמן הקודם לגדולתו. ומי שחושב לגדול במעלה ובגיל, ולהישאר עם התביעות הקודמות, זו היא תחילת נפילתו. וכך אמרו חז"ל)סוכה נב,א(: "כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו". וכך רואים בכל יום, אנשים רבים אשר היו בדרגה מסוימת, והתעלו לדרגה גדולה יותר ממה שהיו, וכאשר הניסיונות שלהם גדלים וההתמודדויות שלהם עולות לדברים יותר קשים, מתמרמרים מדוע כל כך קשה לנו. אך טעות בידם, זה סימן שעלו דרגה, ובעליית דרגה ההתמודדויות נהיות קשות יותר.
ידוע המעשה אשר היה אצל החפץ חיים, אשר היה לו תלמיד, אשר בכל פעם היה מבקש ברכה לפרנסה והיה מבטיח הבטחות, כאשר יהיה עשיר יתן הרבה צדקה ולא יקמץ בצדקה וכו'. החפץ חיים הזהיר אותו, שידע שחייב לעמוד בהבטחות, ואם נודר, מתחייב ליתן כפי שאמר צדקות. עברו ימים ואותו תלמיד התעשר עושר גדול ביותר אשר אין לשער ולתאר את עושרו הרב ומרוב עיסוקיו ועסקיו עבר לגור בעיר מוסקבה. והנה שכח הוא מן מצות הצדקה ולא תרם מאומה לשום ענין של כלל עם ישראל.
באחד הימים נסע החפץ חיים למוסקבה בשביל עיניני הישיבה, כל גבירי העיר באו לקבל את פני החפץ חיים, וגם אותו תלמיד היה בין הנאספים, עבר זמן וכולם החלו ללכת לביתם, נשאר התלמיד עם החפץ חיים לבד בחדר, ניגש התלמיד לרבו ואמר לו: רבי, אני בצער גדול, יש לי מחלה קשה ביותר, שאל אותו החפץ חיים מה היא המחלה, ענה ואמר: אני לא יכול לתת פרוטה לצדקה, יש לי כמין חולי שלא יכול להוציא מכיסי פרוטה ואני יודע שאני עושה דבר רע, אך זה יותר מכוחי.
אמר לו החפץ חיים: אמשול לך משל למה הדבר דומה: איש פשוט הלך לעיר לעשות את קניות החג, נכנס לחנות של חנווני וביקש ממנו קמח ברובל אחד, אמר לו בעל החנות: הנה שק הקמח, תמלא כמה שאתה רוצה ואחרי כן אני אשקול את

השק שלך. החל האדם למלאות את שקו הרבה מאוד, יותר מן הרובל אשר אמר, והנה כשסיים הניח רובל על השולחן ורצה לצאת. עצר אותו בעל החנות ואמר לו: יש פה יותר מחמש רובל קמחו! ואתה רוצה לילך עם זה, זה עולה יותר. ענה האדם: אבל אמרתי רובל. ענה לו בעל החנות: אבל לקחת חמש רובל. אמר לו החפץ חיים: כך אתה, רוצה לקחת שקים גדולים בתשלום כמו ששילמת פעם.

לכל דבר בחיים יש את המחיר שלו. לכן, כשהקב"ה נותן לאדם ישועות, האדם מחוייב יותר, וכשהאדם עולה ומתעלה, חייב האדם יותר לשלם. ואין האדם יוצא מן העולם הזה בלי לשלם את כל מחויבותיו אשר התחייב בעולם, יש פנקס בשמים פתוח אשר הכל נרשם הטוב והרע.

והנה, בימים אלו, אשר בלבול גדול עובר על העולם כולו ואין יודעים מה ילד יום ומה טמון ביום הבא. וכל אשר יודע ומבין, מרגיש שיש ערפל גדול וחושך וגיא צלמות וצריכים זכויות לעבור ימים ושבועות אלו.

וידוע סגולה המובאת בזוהר הקדוש להינצל מדינה של גיהנם. מסופר על התנא רבי אלעזר בנו של רשב"י, שעמד על שפת הנהר לעבור את הנהר. ובאותם ימים היו עוברים ברגל, והיו תמיד, בדבר זה, סכנות רבות. ורבי אלעזר היה לו מומחיות לעבור את הנהר, והנה רואה זקן ולצידו ילד קטן העומדים לעבור את הנהר, פנה רבי אלעזר אל הזקן ואמר: בואו נא ואעבירכם את הנהר, את הנער אשא על כתף אחד ואת השני על כתף השני ואעבירכם את הנהר וכן עשה. בדרך שאל את הזקן: מי הוא הנער המתלוה אליך, השיב לו כי הוא לומד אצלו, אמר לו רבי אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי: אם כן אני אצילך מדינה של גיהנום כי כוחי רב בעולם הזה ובעולם הבא, ובעוצם כוחי שיש לי שם לא אניח למלאך של גיהנום לנגוע בך.

והנה, דברי הזוהר הקדוש בפרשת לך לך יש בהם יסוד גדול: כל מי שיש עליו זכות של תינוקות וקטנים שלומדים תורה, אין כח של מלאכים רעים יכול לשלוט עליו. וכל אחד ימצא דרך, איך להוסיף על כל המצוות והמעשים טובים אשר עושה, גם זכויות של חלק בלימוד תינוקות של בית רבן, להגביר הזכויות ולמתק הדינים על הכלל ועל הפרט. ה' יושיע ויציל ונזכה לעלות ולהתעלות בעבודת ה' ונגאל גאולת עולמים.

יצר הרע / מפתה עם הצלחות מדומות

שני סוחרים, שעסקו במסחר הטקסטיל, שמעו שהפריץ הגדול מת, ויש ברכושו סחורה בעלת ערך רב מאוד. התאחדו שני הסוחרים והקימו שותפות בכדי לקנות את הסחורה, השקיעו את רוב כספם, והחלו לשלוח שליחים לאשת הפריץ שרוצים לקנות את הסחורה, אך אשת הפריץ לא אהבה כל כך יהודים ולא הסכימה לפגוש אותם

בשום אופן. המשיכו הסוחרים החדשים לנדנד ולבקש להיפגש איתה אך לא הסכימה. בסוף, אחרי הפצרות רבות, הסכימה שמנהל האחוזה שלה יפגוש את השותפים, הסוחרים היהודים.

הסוחרים הכינו את עצמם, והלכו לפגישה בהתרגשות גדולה. אחד הסוחרים דיבר רק אידיש, והשני ידע גם את שפת המדינה. החלו משא ומתן ארוך ומייגע אשר לא העלו דבר ממנו, מכיון שההחלטה נתונה הייתה רק בידי אשת הפריץ. החליט מנהל האחוזה ללחוץ על בעלת הבית, שתסכים להיפגש עם הסוחרים היהודים.

בתחילה לא הסכימה בשום אופן, אך אחרי לחץ גדול, הסכימה להיפגש עמהם לחמש דקות בלבד. ואכן, מנהל האחוזה הודיע לסוחרים היהודים שהנה, מחר בשעה שתיים עשרה בצהריים, אשת הפריץ תיפגש עימם. התרגשו היהודים והתכוננו לפגישה ברטט וחלחלה, הגיעה השעה ובאו באימה ויראה. מפגישה של חמש דקות, התארכה הפגישה לשעה ועוד, אשת הפריץ שמחה בהם והסכימה לכל מה שביקשו וכך המשיכה הפגישה, עוד דיברו בעיניני המדינה, בעיניני העולם, עד שסיימו.

כשיצאו, החלו להעמיס את כל הסחורות על העגלה, אך מצאו שצריך עוד ארבע עגלות, כי הסחורה היא פי ארבע ממה שחשבו, והמה מתעשרים עושר רב ביותר, וכל שליחותם הצליחה מאוד. כעת צריכים היו לנסוע לעיר הסמוכה, להביא עוד ארבע עגלות. ע"כ החליטו, כי אותו שותף ששפתו רק באידיש, ילך להביא את העגלות, ואילו השני שהוא דובר בשפת המדינה, יישאר בארמון הפריץ לשמור על הסחורה, בכדי שיישאר אוירה טובה. כששמעה אשת הפריץ שנשאר הסוחר היהודי בארמון, קראה לו וכך ישבו ודיברו, הוציאה לפניו יין נסך, ובחוסר נוחות לסרב לשתות יין נסך שתה, ואחרי כן, עבירה גוררת עבירה, אכל גם מאכלי איסור, ואין אפוטרופוס לעריות וכו'.

כשהגיע חברו עם העגלות, נפרדו מאשת הפריץ, ויצאו לדרכם. בדרך החל השותף אשר נשאר בארמון הפריץ לבכות. שאל אותו חברו: מדוע אתה בוכה ומצטער?, הרי הרווחנו היום רווח גדול ביותר, אשר כל חיינו לא היינו מגיעים לרווח כזה גדול!. עמד וסיפר לו את כל מה שקרה לו, ענה חברו ואמר לו אל תצטער, הנני מוכן לקנות ממך את כל העבירות שעברת היום בבית הפריץ, תמורת אותם 50 אחוז מחלקך בעסקה. נענה חברו: הרי זה סכום עצום, ענה חברו: גם העבירות עבירות עצומות. מיד הסכים, לחצו ידיים, עשו קנין, השאיר לו את כל הסחורה ויצא בלי מאומה, ונפרדו דרכיהם ולא נפגשו יותר.

אחרי שנים נפטר הסוחר קונה העבירות, וכך מסופר מעשה עם סימוכין ברבינו

המהרש"א: באחד הימים בא לפני רבינו המהרש"א אחד מבני קהילתו, שהוא הסוחר שמכר את העבירות, וסיפר ששלש פעמים בא אליו בחלום, השותף השני שקנה הימנו את הסחורה, ובחלומו הוא מספר לו, כי כאשר החזיר את נשמתו לבורא עולם, העמידוהו לדין, והניחו לפניו טענות קשות ביותר של חטאים גדולים וקשים, ואינו יכול לעמוד בצער של העונש, ולכן הריהו מבקש ודורש ממנו בחלום, שגם הוא יחזיר את נשמתו ויבוא לדין לפני בית דין של מעלה על ענין העסקה שעשו ביניהם, שאינה מקובלת עליו, ומוכן להחזיר את כל רכושו שהשאיר בעולם הזה, ובלבד שיחזיר גם את העסקה עם העבירות. הסוחר קם בבהלה ולא יודע מה לעשות. קרא המהרש"א לשליח בית דינו ואמר לו: לך לקבר של אותו סוחר ותאמר לו על קברו, שאנו מזמינים אותו לדין תורה בעולם הזה ביום פלוני בשעה פלונית.

כל בני הקהילה שמעו שרבם המהרש"א עומד לדון דין תורה עם נפש שנפטרה, כולם באו לבית הדין ביום ובשעה, הכינו פרגוד סגור לאותה נשמה, וכך החל הדין תורה. המהרש"א פסק להלכה שזו הייתה מכירה כדין, ומכירה אין לבטל. רק עצה אחת ניתן לעשות, שהחוטא עצמו יעשה תשובה, והורה לו המהרש"א סדר תשובה לעשות, להקל על הנפש שקנה את העבירות. בכי גדול שמעו מאחורי הפרגוד וכך הסתיים הדין תורה.

האדם צריך להיזהר זהירות גדולה ביותר, כאשר רואה פתאום הצלחות גדולות במסחר, או בכל ענין שבא לפניו, יחשוש ויזהר מה היצר טומן לו, ומדוע פתאום כל כך טוב לו.

גם הבהמות אשר מוציאים לשחיטה, מאכילים אותם הרבה מאוד, וחברותיהם אשר הם לחרישה או לדברים אחרים, לא מבינים מדוע מאירים פנים כל כך לאותם בהמות, אך כל זה בכדי שיהיה יותר בשר לאכילה.

גם המוצאים להורג במדינות רבות, אשר עד היום יש הוצאות להורג, יש מושג של הסעודה האחרונה, אשר באים למוצא להורג ואומרים לו: כל מה שהיה או יש בדעתך לאכול באיזה צורה ובאיזה טעם, מכינים לו לאכול והרבה מן המוצאים להורג אוכלים כמויות עצומות שעות רבות, אסיר אחר שרואה ולא יודע, כועס מדוע לו נותנים לחם מעט ומעט דברים קטנים, אך אינו יודע שהוא יאכל עוד הרבה, וזה האיש זו סעודתו האחרונה.

כך כשפתאום בא לאדם הצלחות גדולות, יחשוש ויזהר מדוע?, למה?, מה טמון כאן?.

וזה אשר קרה לשני הסוחרים, אחרי הסחורה הגדולה והרווח הגדול, הייתה זחיחות

הדעת גדולה, והיצר ארב לשניהם באותה מידה, הראשון חטא, נפשו נשברה, ואף שמכר את החטא הרושם נשאר ויישאר על נפשו לעד, חלון שנשבר כמה שמדביקים אותו עדיין שבור הוא. השני קנה את העבירות, אף שלא חטא, ברצונו או שלא ברצונו, זה נמצא איתו. ועבירה זאת רדפה את שניהם, וכח הפה וכח הממון היה הדבק בין שניהם להביא אותם לאן שהגיעו.

ישועות / ישועה מעל הטבע

"מזמור לדוד בבורחו מפני אבשלום בנו" וגו')תהלים ג(. דוד המלך עומד באחד מן הזמנים והרגעים הקשים ביותר, אשר עמד בהם בנו אבשלום, רודף ומבקש להורגו, מצב נורא וקשה ביותר. ודוד המלך במקום לבכות על האסון הקשה שהבן מנסה להורגו, דוד שר "מזמור לדוד", איך יובן דרך זו של דוד המלך, ומה עלינו ללמוד מדוד המלך, ממעשה זה לחיינו?.

אלא, אפשר לבאר ולומר יסוד גדול בחיי האדם, ישנם שני מצבים שהאדם עומד בהם, מצב אחד כאשר יש לאדם בעיה וצרה והבעיה הזאת היא בעיה שכלית נורמאלית, שקורת לאדם צרה, בעיה שהמציאות והחיים, יכולים להביא את האדם למצב של בעיה, ובמצב כזה האדם צריך לדאוג ולהצטער, משום שזו בעיה מובנת, בעיה אשר יכולה לקרות לכל אדם.

אך יש סוג שני של בעיה שהיא בעיה לא טבעית, בעיה מעל הטבע, בעיה ששכל של אדם לא יכול להבין, ולא יכול לקבל, בעיה בסוג זה זה בעיה לא מציאותית. בכזו בעיה, האדם צריך לדעת, כמו שהבעיה מעל הטבע, כך הישועה תהיה מעל הטבע.

ולכן כאשר דוד המלך ראה בעיה מעל הטבע, בן אשר ילד אותו וגידל אותו עומד ורוצה להורגו, עומד דוד המלך ושר להקב"ה: "מזמור לדוד בבורחו מפני אבשלום בנו", דוד ידע, כשם שהצרה מעל הטבע כך תהיה הישועה.

וזה הדבר היחיד אשר מחזק את הנפש, בזמנים קשים אשר קורים דברים מעל הטבע, הישועה תהיה מעל הטבע.

ישראל / ערבים זה לזה

עלה בדעתנו לפרש את הפסוק בפרשת ואתחנן: "וביקשתם משם את ה' אלוהיך ומצאת")דברים ד'(. וקשה וביקשתם - לשון רבים, ומצאת - לשון יחיד, מדוע מתחיל ברבים ומסיים ביחיד?.

וכך על פרשת נשא מובא: "איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם והתוודו את חטאותם אשר עשו והשיב את אשמו". וגם פה קשה התחיל בלשון רבים ומסיים בלשון יחיד, מדוע? אלא צריך לפרש ולומר יסוד גדול: אדם יחיד אשר חוטא, גנב,

רצח, נאף, כל עוון אשר עשה, צריך לדעת שקדם לזה שותפים רבים ואחראים רבים לחטא אשר היחיד חטא. כשאחד פורש מן הציבור וסוטה לדרך רעה מהקטן עד הגדול, שותפים להתנהגותו ולכן התורה הקדושה אומרת וביקשתם, כולם אשמים על אשמת היחיד, כולם צריכים לעזור ליחיד שחטא למצוא את דרכו מפני שכולם הרבים אשמים.
וכך הגמרא במסכת סנהדרין אומרת: "ויאמר ה' אל יהושע חטא ישראל וגם עברו את בריתי וגם לקחו מן החרם וגם גנבו וגם כחשו וגם שמו בכליהם", בלשון רבים.
וכשנתבונן על התורה הקדושה, מביאה את מעשה עכן אשר מעל בחרם של יריחו וצריך להקשות, אחד מעל, מדוע התורה מאשימה את כולם?. אלא כדברנו, אחד מעל אך כולם אשמים, לכולם יש חלק בקילקול של אחד.
וכך נמצא בעגלה ערופה, כאשר נמצא מת, בין שני ערים ולא יודעים מי שפך את דמו, מודדים מי העיר הקרובה ביותר וזקני העיר לוקחים עגלה ערופה ומתוודים ואומרים: "ידינו לא שפכו את הדם הזה", וידוע שלא הם שפכו את הדם? אלא כשאחד חוטא כולם אשמים, כל ישראל ערבים זה לזה וכבר הגמרא במסכת סוטה בדף מ"ו אומרת: אמר רבי יוחנן כל שאינו מלווה ומתלווה כאילו שופך דמים שאלמלא ליווהו אנשי יריחו לאלישע לא פגעו דובים ואריות.
והנה התורה הקדושה, באה בתביעה קשה על אנשי יריחו, אשר אלישע הנביא התארח שמה וכשיצא לא ליווהו ועמדו ילדים בני בלייעל וביזו את הנביא ובהקפדת הנביא יצאו דובים ואריות והמיתו כל הילדים, והתורה מטילה את האשמה על אנשי יריחו, אשר לא ליוו את הנביא, אם כך כל קילקול של הפרט, קשור הוא לכלל ואין הכלל יכולים לנקות את ידם מעוון הפרט.
עלה בליבנו קושיה, הנביא אומר "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וכו' מינעי קולך מבכי ועיניך מדמעה" וכו'. וחשבנו להקשות רחל מבכה על בניה? כשנסתכל היום על כלל עם ישראל, אפשר לחשוב שאין לרחל על מה לבכות, רוב בניה חיים בבטחה, לרוב בניה יש בתים, אוכל לאכול ומי שאין לו אוכל לאכול ברוך ה' לא אלמן ישראל, ברוך ה' אנחנו בדור של חסד, כמה בתי תמחוי, כמה עזרה לנזקקים.
כל עם ישראל עומד ונשען על צדקה וחסד, נחשוב ונאמר, הברכה, "ושבו בנים לגבולם" התקיימה ומתקיימת. אך טעות היא חמורה למי שיחשוב כך, וזה יסוד גדול אשר צריכים לחדדו בימים אלה, כמה שחושב האדם ששב לגבולו וחייו בנחת ובבטחה, אינו מבין מה העומק של הבטחת הקב"ה לרחל אימנו, "מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך ושבו בנים לגבולם"

אין אנו מבינים את נחמת ה' ואת הגאולה המדוברת בה, כ 17 שנים הקב"ה זיכנו להשתדל להיות עם הציבור, למסור שיעורים, לשמוח בשמחת הכלל ולבכות ולהצטער בצערם. ראינו בשנים אלו את רוב סוגי האנשים, מכל העדות ומכל הזרמים ומכל המגזרים, ראינו עשירי עולם אשר לעשרם אין גבול, אנשים אשר נלחמים על פרנסתם ובדוחק וכו' עקבנו בדעתנו שנים רבות אחרי כמה סוגים של אנשים וראינו בבטחה "אם ה' לא ישמור עיר שווא שקד שומר", "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום" אין ביטחון לשום אדם בשום עניין ובשום דבר ואם ביתו של הקב"ה חרב, הקב"ה בכבודו ובעצמו "במסתרים תבכה נפשי" כדברי הגמרא, הקב"ה יש לו חדר שמסתרים שמו ושם יושב הקב"ה בכבודו ובעצמו ובוכה על חורבן ביתו ואוי לו לאדם אשר עולה בדעתו שהתקיים בנו כבר ושבו בנים לגבולם.

אות כ

אות כ

כעס / התמודדות עם כעס ע"י התמימות

מידת הכעס קשה ביותר וצריך האדם לידע, כאשר כעס בא לידו, סימן שפרנסה גדולה עומדת לו מנגד. והכעס אשר כועס מרחיק את הפרנסה ממנו. אם כך, כל כעס אשר כעס הפסיד פרנסתו; כעס גדול פרנסה גדולה, כעס קטן פרנסה קטנה. לכן ישתדל האדם, בכל כוחו, לעבוד על מידת הכעס ואמרו חז"ל: אדם נבחן בכוסו, כיסו וכעסו.

אם כך, הכעס הוא, מהמבחנים העיקריים והחשובים בחיי האדם, לכן, ישתדל, בכל כוחו, לשמור ולנצור את מידותיו ולא יאמר האדם: אלו טבעיי מה אעשה? כך ברא אותי הקב"ה! אלא, ידע האדם, שיש לו כוחות חזקים ביותר לשנות את טבעיו ולעשות עצמו כאדם חדש.

וידוע המובא באגדות חז"ל: מלך גדול שמע, על האיש הגדול שבגדולים, אשר זכה לעלות לשמים ולהוריד את התורה ולדבר עם האלוקים. שלח המלך ציירים, לצייר את דיוקן פניו של משה רבנו. באו הציירים למדבר, עמדו רחוק וציירו את פני משה. חזרו לממלכה והמלך, לא גילה לאף אחד, מיהו דיוקנו של משה, אך קרא למומחים לחכמת הפרצוף וביקש מהם: בבקשה, אמרו לי מי האדם הזה? מה מידותיו? מה מעשיו? ישר, הגון או לאו עמדו ובחנו ובסיום אמרו למלך: איש זה, גנב וגזלן, נואף ורוצח, כל מידות רעות וקשות בו. כעס המלך, כעס גדול, עליהם וציווה להכניסם לבית האסורים, תמהו מדוע? אמר להם המלך: זהו גדול שבגדולים, ענק שבענקים,

זהו משה! אמרו לו המומחים: תביא מומחים אחרים לחוכמת הפרצוף ותראה מה יאמרו, אנו בנאמנות אמרנו את שלנו; הביאו מומחים אחרים, אשר, אף אמרו, כדברי הראשונים: גזלן רמאי, נואף, מידות קשות ביותר - לא הבין המלך, אמרו חכמי הפרצוף: אולי הציירים לא הגונים. ציווה המלך, לחבוש את הציירים ולשלוח ציירים אחרים, לילך ולבדוק ולצייר שוב, את פני משה; הלכו וציירו, כששבו, השוו את התמונות ומצאו, זהים הם - וזה משה הראשון וזה אותו משה. ביקש המלך, לחבוש את מרכבתו ויצא למדבר לקראת משה. עמד ופגש את משה, הסתכל בתמונות וראה, שעבדיו עשו מלאכתם נאמנה וזה משה האיש! עמד המלך ושאל את משה אתה הוא משה הצדיק הגדול וכו'?! ישמע מה אומרים, חכמי הפרצוף על פניך; גזלן, רמאי וכו' ענה משה ואמר: אמת בדברים, יש בתוכי יצר גדול של גזל, של כל הדברים הקשים, אשר דיברתם, אך נלחם אני עם עצמי ומונע את עצמי אני, מכל דבר.

כך צריך האדם, לשים מול עיניו, אף אם מרגיש מידות קשות, אשר טמונים וחקוקים בנשמתו. מעלת האדם, שעומד ונלחם בהם ומכניעם - איזהו גיבור? הכובש את יצרו! הקב"ה, ברא אותנו עם יצר הרע, בכדי שנשלוט בו ונכניעו ונאסוף, מעלות וזכויות ומדרגות גבוהות, לזכך את נפשנו, לעלות ולהתעלות; ניסיונות ומשברים, הם כמו מדרגות, כל ניסיון עולים עוד מדרגה, כל משבר עוברים עוד משוכה. אדם, אשר עומד במקום אחד, אינו יכול להשיג את המדרגות הגבוהות, אשר הקב"ה דורש מאיתנו.

וידע, שהתמימות אינה חולשה, התמימות היא כח גדול, אשר אין כדוגמתו וכך מצאנו אצל אברהם אבינו, אשר אומר לו הקב"ה: "התהלך לפני והיה תמים" 'התהלך לפני' - אחרי שתלך, דרך ארוכה, אז תגיע לתמימות - אנשים חושבים, שכמה שיש יותר ניסיון חיים, יש יותר עורמה, אבל זה לא האמת, אלא כמה שמתהלך האדם, יותר בדרך אמיתית וישרה, זוכה להגיע, לתמימות אמיתית ותמים תהיה עם ה' אלוקיך! זהו מהכוחות החזקים ביותר!

כעס / פוגע במהות האדם

אחד מן הנסיונות הקשים בחיים, הוא ניסיון הכעס. וצריך האדם להיזהר ממדה קשה זאת, אשר כל חורבן בה נמצא, והורסת את חיי האדם, ומי שלא עובד על מידה זאת הולכת איתו המידה עד המוות.

שמענו בקטנותנו מעשה, אשר השאיר רושם עלינו עשרות שנים, על אדם אשר היה ידוע בתור כעסן גדול, כל דבר ואפילו הקטן ביותר היה כועס כעס גדול ביותר, וכל אנשי העיר היו נזהרים, שלא להגיע איתו לשום עניין. אותו אדם חלה ומחלתו ניצחה

אותו, ועת החזרת הנשמה לבורא עולם קרב ובא, היה אותו כעסן שוכב במיטה ואנשי חברה קדישא עמדו לידו, לקרוא וידוי וקריאת שמע וכו'. והנה כמה נערים שובבים טיפסו על החלון, להסתכל מה קורה בחדר, האדם הכעסן, אף שכבר היה ברגעיו האחרונים, קימץ את ידו ובשארית כוחותיו רצה לצעוק על הנערים האלו, אך כבר נפשו יצאה, ונשאר עם הכעס על פניו.

לכן יזהר האדם לעבוד על עצמו לא להיות מאנשי הכעס, אשר חייהם נהרסים מן הכעס, אנשים אשר לא חושבים ולא מתעמקים בדברים אלא נותנים לכעס לשלוט על חייהם, וכך מאבדים את כל חייהם, את קרוביהם, אהוביהם, מחריבים כל חלקה טובה. וידוע בשם האר"י הקדוש, שכל עברה שאדם עובר פוגם באיבר אשר עבר בו את העבירה, אך כאשר האדם כועס, פוגם הוא בכל האברים שבגופו, הכעס פוגם בכל אשר לאדם.

ואחד הדברים העיקריים אשר נפגם זה הפרנסה, ידע האדם שבכל פעם אשר דבר כעס בא לידו, עומד כוח של פרנסה ברוח לפניו, אם יכעס, יאבד את השפע אשר צריך לבא עליו, לכן יזהר האדם מאוד מן הכעס.

ורבנו המהרח"ו, בשער רוח הקודש, אומר: אף על פי שעושה האדם תיקונים לנפשו, ותשובה מעולה על כל עוונותיו ומצוות רבות וגדולות, הכל נאבד ממנו לגמרי לפי שאותה הנשמה הקדושה, שעשתה את כל המעשים הטובים, נתחלפה לטמאה והלכה לה, ואז צריך לחזור ולתקן כל התיקונים הראשונים שעשה בתחילה. וכך כל פעם ופעם שכועס מקלקל הכל וצריך לחזור ולתקן מראשית, והוא ככלב שב על קיאו. עוד ידע האדם, כאשר כועס כל אויביו ושונאיו שולטים בו וידו על התחתונה.

מצאנו מעשה באחד מגדולי עם ישראל, אשר היה מזכיר בכל פעם כעס אשר כעס והיה מתחרט על הכעס הזה. כן ידוע על גדול ישראל, רבי ישראל מסלנט, שהיה קודש קודשים ובכל פעם אשר היה כועס על הציבור, היה מסתובב לקיר והיה אומר זה כעס רק בפנים, שלא חס ושלום יכנס ללב. אך באחד הפעמים מסופר שכעס כעס ממש.

וכך היה: בשנת תר"ח התפשטה מחלת החולירע בווילנא, ורבים מתו ממחלה קשה זאת, רבי ישראל מסלנט השכיר בית חולים עם אלף וחמש מאות מיטות וטובי הרופאים טיפלו בחולים. וכן גם לקח רבי ישראל את כל האברכים של העיר והכשיר אותם לטפל בחולים, ובימי שבת ציוה אותם שהם בעצמם יעשו את כל המלאכות הנצרכות, ולא צריך לתת לגוי של שבת. באחד מימי שישי, חלה נכדו של הגביר הגדול בעיר והובל אל בית החולים וטיפלו בו טיפול גדול והצילו את חייו. אחרי שקם ממיטת חוליו, בא הסבא אל רבי ישראל ואמר לו: רבי, באתי להודות לך על החסד הגדול

אשר אתה עושה ועשית, הנה נכדי ניצל בזכותך, אך יש בליבי דבר אחד אשר חייב אני לומר, קשה לי מדוע כל אברכי העיר נמצאים בבית חולים בשבת ומחללים שבת, ניקח גויים של שבת שיעשו את כל המלאכה הזאת. כעס רבי ישראל וצעק ואמר: אני נדרתי לכל האברכים שיטפלו בחולים ואני ערב ששום אחד מהם לא ידבק במחלה, אתה יכול לעשות זאת, פיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה וכו'. מיד הוריד אותו גביר את נעליו ובכה וביקש את סליחתו של רבי ישראל, וכל חייו של רבי ישראל היה חוזר על מעשה זה.

כל אדם עומד בחייו ברגעים קשים של כעס, אך צריך האדם להשתדל בכל כוחו לעבוד על עצמו ולהכין את עצמו לא ליפול באותם רגעים קשים.

גם הלל הזקן עמד במצב של התמודדות קשה שלא לכעוס, עם אותם שני אנשים אשר חלקו על סכום גדול של כסף מי יכעיס את הלל הזקן, ובא אחד האנשים בערב שבת עם שאלות מטרידות ומביישות להלל, והלל נשאר רגוע ושליו, ולא נפל למלכודת הכעס)עי' שבת לא,א(.

וידע האדם, בכדי להגיע לדרגה גדולה לשלוט על הכעס, צריך עבודה רבה של מוסר יום יומי, ללמוד ולקבל ולשמוע, רק כך אפשר להתגבר על מידת הכעס.

וסגולה גדולה למתק הכעס ולהרבות בפרנסה ובחיים ארוכים, לאמר בכל יום פיטום הקטורת, והנה ב"ה בשבוע זה קבלנו ידיעות שרבים וטובים מקפידים, בשבוע זה וכן בכל השנה, לומר את פיטום הקטורת, אשר סגולותיו רבות ומעלותיו עצומות.

נעבוד על מידת הכעס להכניעה, אף שרואים דברים אשר הדעת לא מקבלת, אך כל יום שעובר הסוף קרב ובא ולא יהיה חרטה בליבנו ושלמים אנו במעשנו, ה' ישמח ויגן ויושיע.

נשתדל לעשות תענית כעס, לקבל על עצמנו לא לכעוס על שום דבר אשר יעמוד לצערנו להכעיסנו.

כף זכות / ילכו מחיל אל חיל

יהודי, צריך לחזק את עצמו ולילך ממצוה למצוה ומעשה טוב, למעשה שני טוב וכן הלאה.והנה, יקשה האדם, מהיכן אני יודע שמעשה אשר עשיתי טוב הוא, אולי אינו מושלם, אולי אינו עושה נחת להקב"ה? אלא, כאשר האדם עושה מעשה טוב ומיד אחרי כן, בא לפניו מעשה שני טוב, סימן, שגם הראשון היה טוב וכן הלאה, נהיה שזור אחד לשני, ואם אדם עושה מעשה, אך אינו רואה, המשך של עוד מעשים טובים, הבאים לקראתו, סימן שהמעשה האחרון אשר עשה, אינו מושלם וזה "ילכו מחיל אל חיל"כאשר חיל ראשון, טוב ואמיתי ומושלם, בא החיל השני, טוב ממנו וכך,

עולה האדם במעלות ומידות טובות ומצוות ומעשים טובים.
הנה, כשנתבונן, בזמן הזה, נמצא, זמן מורכב ביותר, זמן אשר אינו מובן העולם נמצא על בלימה ויום רודף יום, וחוסר הוודאות, היא מנת חלקם של העולם כולו ובזמן הזה רק מי שישתדל לקרב יהודים לאבינו שבשמיים, הוא יכול בנקל לעבור את הזמן הזה ולהיות נושא בעול עם חברו - להרגיש את צער החבר "עימו אנוכי בצרה" זה מי שיזכה לעבור את הימים הקשים והלא ברורים האלו.
וילמד האדם יסוד בחייו, לא לדון שום אדם לכף חובה, אלא, יראה את מעלת חברו ולא חסרונו. ומובא מעשה, אשר מוסר גדול נלמד ממנו על אדם, אשר חטא לפני המלך בגנבה, גזר עליו אחת דתו להמיתו והאדם ההוא היה מחכה לביצוע גזר הדין, הוא היה יום ולילה עומד ומנדנד לפני השומרים: יש לי סוד גדול, אשר לפני הוצאתי להורג, אני רוצה לגלות את הסוד הזה למלך. המלך שמע דבר זה הרבה פעמים, אבל בסוף החליט לשלוח שליח ולשמוע באיזה עניין רוצה בן המוות הזה לדבר עימו.
והנה, באו שומרי המלך לפניו והאדם עומד ואומר שיש לו סוד גדול, איך אפשר לקחת כל פרי ולעשות איזה מרקחה ולזרוע באדמה ואחרי שעה, גודל עץ שלם, המלך שמע והאמין מיד, קרא לסגן המלך ולשר האוצר ואמר להם: יש סוד גדול, אשר יכול לרומם את המלכות להיות הראשונה בין ראשונות ולהעשיר את קופת המלכות.
הלכו לאותו נידון למוות לשדה לראות את אשר יעשה, עמדו כולם ברטט ובחלחלה, באימה וביראה והנידון למות, מערבב וכו' את המרקחה ובסוף כל התהליך הארוך אשר עושה עומד ואומר, הידיים האלו, גנבו וחטאו לפני המלך, טוב, לא יצא מידיים כאלו, אשר עשו רע, לכן, שר האוצר, הוא המשיך, וודאי ידיו טהורות, לא גנבו מעולם והוא יזרע את כל המרקחה הזאת ויצא פרי בתוך שעה. פחד ואימה שרר על כולם, שר האוצר עמד נבוך ואמר גם אני כשהייתי קטן, פעם גנבתי, אז וודאי לא יצא מידי מאומה.
העבירו את הדברים לסגן המלך, אף הוא עמד משתומם ונבוך וגם הוא הודה, גם אני כשהייתי קטן, גנבתי. עבר הדברים למלך, ואף המלך אמר, גם אני פעם לקחתי דבר, אשר אינו שייך לי.עומד הנידון למוות ואמר: כולם פה גנבים ומדוע רק אני יוצא להורג?כך, יראה האדם, לפני שדן את חברו לחובה, יראה היכן הוא נמצא, מה עם מעשיו ורק אז יטען על חברו.

כף זכות / להצדיק את חבירו

שופטים ושוטרים תיתן לך בכל שעריך.. ושפטו את העם משפט צדק..צדק צדק תרדוף למען תחיה..."

וקשה להבין מדוע הציווי על השופטים נאמר ביחיד? היה צריך לומר ברבים, משום שזה ציווי של רבים, היה צריך לומר שופטים ושוטרים "תתנו" לכם? אלא, אפשר לבאר ולאמר יסוד גדול, הגמרא במסכת שבת קכ"ז אומרת: הדן את חברו לכף זכות דנים אותו לזכות.

ומעשה באדם אחד, שירד מגליל העליון והשכיר עצמו אצל בעל בית אחד בדרום שלוש שנים. ערב יום הכיפורים, אמר לו תן לי שכרי ואלך ואזון את אישתי ובני. אמר לו: אין לי מעות אמר לו: תן לי פירות. אמר לו: אין לי; תן לי קרקע, אין לי; תן לי בהמה, אין לי; תן לי כרים וכסתות, אין לי, הפשיל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש. לאחר החג, נטל בעל הבית שכרו בידו ועימו שווי 3 חמורים, אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של כל מיני מגדים והלך לו לביתו של הפועל.

אחר שאכלו ושתו, נתן לו שכרו אמר לו: בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרתי אין לי מעות במה חשדתני? אמר לו: שמא סחורה גדולה בא לידך בזול וקנית אותה בכל כספך. אמר לו: בשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרתי אין לי במה חשדתני? אמרתי, שמא מושכרת ביד אחרים; בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרתי לך אין לי קרקע במה חשדתני? אמרתי שמא מוחכרת בידי אחרים; בשעה שאמרתי לך תן לי פירות במה חשדתני? אמרתי שמא אינם מעושרות; בשעה שאמרתי לך אין לי כרים וכסתות במה חשדתני? אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים. אמר לו: כך היו הדברים הקדשתי הכל לשמים ואחרי כן, התירו לי את נידרי. אמר לו :כשם שדנת אותי לזכות המקום ידון אותך לזכות.

והנה, שנים רבות הייתה קשה לנו קושיה:

יום כיפור הוא יום הגדול והנורא, יום הדין הקב"ה דן ושופט את האדם ואין ה' סולח על בן אדם למקום, עד אשר מתרצה האדם עם בן אדם לחברו ועל פי חז"ל בעל הבית היה רבי אלעזר בן הורקנוס, שהיה מהתנאים הגדולים והפועל היה רבי עקיבא. איך התנהג רבי אלעזר בן הורקנוס בערב יום כיפור בצורה קשה כזאת? תסביר לו, תפרט לו שנכסיך מוקדשים ואין אתה יכול כעת לתת לו את שלו ושימתין לו לאחר המועד מדוע התשובה הזאת, בקרירות הגובלת בצורה לא הגונה?! אלא, אפשר לפרש ולומר, הגמרא בסוטה דף ח' אומרת: כשאדם דן את חברו לכף זכות, מעורר כן למעלה שדנים גם אותו לזכות, וכפי שאדם נוהג, אפילו אם אדם רואה 99 אחוז, לדון את חברו לחובה ורק אחוז אחד לזכות, כך גם בשמים אם 99 אחוז הכל חובה אצלו ורק אחוז אחד טוב אצלו, אף הקב"ה ידון אותו לזכות.

ועל פי זה יובן, רבי אלעזר בן הורקנוס, בעל הבית ראה את רבי עקיבא, אשר היה

בזמן מורכב בחייו בן 40 שנה, חזר בתשובה, היה בזמן הדימדומים, בפרשת דרכים לקיים את הבטחתו ונידרו לרחל אישתו, אשר עזבה את בית אביה כלבא שבוע, אינו יודע קרוא וכתוב מה יעשה ואיך יעשה, רבי אלעזר בן הורקנוס העמידו בניסיון גדול, אחרי עבודה קשה של 3 שנים, מה יאמר אדם לבני ביתו? איפה הכסף שעבד? מה יענה להם על הציפייה שציפו לו 3 שנים ובא בידיים ריקות? אדם אחר היה מתלונן היה כועס היה מקטרג, רבי עקיבא לא קיטרג, לא כעס, לא התלונן, קיבל את הכל באהבה גדולה ובזכות הלימוד, זכות אשר לימד על בעל הבית, שזה רבי אלעזר בן הורקנוס, זכה שיפתחו לו שערי שמים ומפה החלה עלייתו הגדולה של רבי עקיבא, אשר הגיע לדברים הגדולים והנצורים, מהבודדים בעם ישראל שהגיעו לדרגתו.

ועל פי זה יובן "שופטים ושוטרים תתן לך" האדם בטבעו, הוא שופט מידי יום ביומו, את כל מי שרואה בעיניו ובעוונות הרבים, בדרך כלל שופט את כולם לחובה והתורה מזהירה להיזהר איך לשפוט, להשתדל לשפוט את כולם לצד הטוב ולחפש הזכות שבכולם ומצא בכל אדם את הצד הטוב שבו וכדברי דוד המלך בתהילים מ"ה: "אהבת צדק ותשנא רשע" ובמדרש רבה בראשית מ"ט ביאר ואמר: "אהבת" לצדק את הבריות "ותשנא רשע" מיאנת לחייבם שהיה אברהם אבינו דן את כולם לכף זכות. וזה "ושפטו את העם משפט צדק" - ישתדלו להצדיק את כולם ואם צריך לחפש ולחקור ולדרוש את הצדק של השני, זה מה שנאמר "צדק צדק תרדוף"

ובמעשה זה, יש מוסר גדול איך לנהוג ואף רבנו הרי"ף שדרכו לכתוב רק הלכה למעשה יוצא מגידרו והביא את כל הסיפורים האלו ללמדנו שזו היא ההלכה למעשה, המחייבת כל אדם בישראל להתנהג כך.

כשרות / להיזהר במה שמכניסים לפה

וכאשר רואה אדם, אשר התנהגותו משתנת, ומתנהג שלא כשורה, סימן שנטמא במאכלים לא כשרים.

וכך אמרו חז"ל: ונטמטם בה מטמטמים את לב האדם. ומי שמשתדל לשמור בעניין המאכלים, משמיים מסייעים לו שלא תבוא תקלה על ידו. וכאשר, אדם מזלזל בעניין המאכלים יורד ומדרדר מטה מטה, ועבירה גוררת עבירה, ובסופו, מי ישורנו. לכן, ישתדל לשמור האדם, בכל כוחו, ויתפלל להקב"ה שלא תצא תקלה תחת יחטא במאכלים האסורים.

וידוע מעשה בעיר אחת, צדיק גדול היה רבה. בא אליו אחד מיושבי העיר, ירא שמים וסר מרע וסיפר לו - ישנה ברית מילה לגנב של העיר, הגנב היה ידוע, פורץ בתים, פורץ חנויות, זוהי מלאכתו ושאל היהודי את הרב: האם מותר לי להשתתף

בברית מילה של הגנב, לאכול שם סעודת מצווה ואיך לנהוג? ענה לו הרב: תחזור בערב ואענה לך תשובה.

קרא הרב לגנב, והכניסו לפני ולפנים, חדר בתוך חדר, במקום שאין איש שומע ואמר לו: יאמר לי את האמת, ביני ובינך ורק הקב"ה שומע ואמר לו: מה מלאכתך? ענה הגנב לרב: כבודו ודאי יודע, גנב אני. שאלו הרב: תספר לי על מלאכתך והאם יש לך שותפים. ענה הגנב: יש לי שותפים יהודים וגויים, ואנו עובדים כל לילה, מלילות השבוע, במשמרות, יוצאים פורצים בתים, פורצים חנויות, כל דבר אפשרי, מוכרים את השלל ומתחלקים בכסף, ויש דברים אשר אנו לוקחים לביתינו. שאלו הרב: ואם יצא משמרתך בשבת, האם גם הולך אתה לפרוץ? ענה לרב: ודאי, זו פרנסתי.

אמר לו הרב: ואם יש ברזלים ומנעולים חזקים, איך פורצים? ענה לרב: עם מסור ופטיש וכל כלי מלאכה. שאלו הרב בשבת קודש? ענה לרב: מה נעשה זוהי הפרנסה. אמר לו: ואם מזדמן לפרוץ חנות של בשר של גויים, ענה: לוקחים את הבשר ומוכרים לגויים ועם הכסף מתחלקים. שאלו הרב: מדוע לא תיקח את הבשר של הגויים לביתך, לבני משפחתך? הזדעזע הגנב: חס ושלום, בני משפחתי לא יאכלו נבלות וטרפות! פטרו הרב לשלום. בלילה כשבא היהודי, לשאול אם לאכול בברית מילה או לא, ענה לו הרב, כן יאכל.

מדבר זה ישנו מוסר גדול, יש הרבה יהודים, שעושים דברים קשים, נגד תורת ישראל, אך יש יסודות, שעדיין נשמרו ושומרים עליהם - עניין אכילת כשר, הוא מהיסודות המיוחדים בעם ישראל, נבדלנו בכל הזמנים רק על שחיטת בהמה כשרה ומאכלים כשרים - בדור האחרון, השתבש אצל חלק מאחינו ישראל, עניין שמירת הכשרות - וצריך לדעת בפשטות - אכילת אוכל שאינו כשר, מעבה את הנשמה ובונה מחסומים, בין האדם לבין הקב"ה - צריך להיזהר ולהישמר מאכילת מאכלים לא כשרים. הדבר נראה קטן, לסוג מסוים של אנשים, אך הנזק הוא מהחמורים ביותר, אשר נגרמים לנפש.

וכן, נשתדל להקפיד יותר מכל, עניין המאכלים ולהזהר בטעות בין בשר וחלב. נהגו לשמור את ה - 6 שעות מאכילת בשר לחלב, שצריך להקפיד בזה הקפדה חמורה ולשים מול עיניו, שאין פשרות בדבר קדוש זה.

צדיקים גדולים נהגו, שביום שאכלו בשר, לא אכלו חלב, אך אלו הקפדות חמורות. את המחוייבות שלנו נפקיד ונשמור וננצור וכך נשמור את נפשנו טהורה וקרובה להקב"ה. אכילה שאינה כשרה, מולידה תולדות רעות בהתנהגות האדם, חוצפה, שנאה, מחלוקת, גאווה, רוע לב, נקמה, נטירה ועוד תחלואים רבים, אשר מי יישורנו.

אות ל

ל"ג בעומר / רבי שמעון בר יוחאי

ימים אלו, ימים מסוגלים ביותר לישועה והצלחה. ובפרט היום הקדוש ל"ג בעומר, יומא דהילולא של האור הגדול רבנו שמעון בר יוחאי, זמן מיוחד מכל ימים.

והנה ביום זה יש ענין מיוחד לשמוח שמחה מרובה. וכידוע המעשה עם האר"י הקדוש, אשר ביום ל"ג בעומר היה עם תלמידיו בציון הרשב"י ואחד מן גדולי תלמידיו היה בוכה, התקרב האר"י ושאלו: מדוע אתה בוכה?, ענה ואמר לו: יום אשר בו נפטר הרשב"י, איך לא אבכה?, ענה האר"י ואמר: בטוחני שלא ישלים את שנתו ובאותה שנה נפטר אותו תלמיד מחשובי תלמידי האר"י. וקשה, מדוע בפטירת רשב"י מחוייבים לשמוח שמחה גדולה, מה שלא שמחים כך ביום פטירת משה רבנו, אשר בז' באדר צמים, מצטערים וכו'?.

אלא אפשר לבאר ולאמר, הנה יום פטירת משה יש בו צער גדול ביותר: א', משה רבנו לא זכה להכנס לארץ ישראל וזה צער. ב', ביום פטירת משה רבנו נשתכחו מעם ישראל שלוש מאות הלכות ואף זה צער גדול ביותר. וידוע שרשב"י הייתה לו נשמת משה רבנו ובא להשלים את אשר נחסר ממשה רבנו, ולכן ביום פטירת רשב"י זה יום ההשלמה של משה רבנו, לכן השמחה מרובה ביותר ביום קדוש זה. ומרבים בשמחה, והקב"ה קרוב לנשברי לב, ורשב"י מלמד זכות בשמים על כל עם ישראל, ובפרט לעומדים ושמחים ומתדבקים בצדיק.

אמרו צדיקי אמת, שליום ל"ג בעומר יש כח כמו ליום הכיפורים, בענין קיבול תפילות ושערי שמים פתוחים כיום הכיפורים. וצדיקים אחרים, ביום ל"ג בעומר, היו הולכים למקוה ולפני הטבילה היו עומדים ואומרים: הריני מקבל על עצמי קדושת היום. וכן הקפידו ללבוש בגדי שבת ביום זה.

רבינו עובדיה מברטנורא, שחי לפני יותר מחמש מאות שנה ופירש את המשנה, כותב: הרבה עקרות נפקדו וחולים נתרפאו בנדר ונדבה שהתנדבו למקום הזה.

והנה לנו כח האמונה והתמימות: אחד מן האהובים והחביבים עלינו היה בצער מרובה ביותר, במדינתו רבים מחבריו אשר עסקו בעסק אשר עסק בשותפות, נמסרו על ידי מוסר לממשלה, והממשלה עצרה את רוב השותפים והעובדים, והוא, שהיה מן הראשים נכנס לחדר בביתו וסגר את הדלת והדליק נרות בכל החדר לכבוד רשב"י ובתמימות גדולה, היה שר בכל כח במשך שעות מרובות: "בר יוחאי נמשחת אשריך". והנה, רק הוא אשר היה הראש, נשכח מכל האחרים.

מו"ר זקננו רבי מאיר אבוחצירא היה אומר: כל ענין אשר קשור ליום זה, ולרשב"י

סגולותיו וכוחותיו מרובים ביותר.
בזכות רשב"י, ה' יושיע אותנו מכל צרה ויתן כח לכל החוסים בך.

לב / לב טהור ברא לי אלוקים

חז"ל מספרים על זוג, אשר היו נשואים 10 שנים ולא זכו לראות פרי בטן. הלכו לרבי שמעון בר יוחאי, ביקשו ממנו רשות ודרך איך להתגרש. ענה ואמר להם רבי שמעון: כמו שבשעת החתונה התחתנתם בשמחה, ובסעודה גדולה, אף את הגירושים תעשו כך. יעשו סעודה גדולה ושמחה ואח"כ יתגרשו.
קיבלו את דברי רבי שמעון בר יוחאי לכך, עמדו ועשו סעודה גדולה והזמינו את כל חבריהם, את כל משפחתם ובסעודה, הבעל שתה לשוכרה וליבו היה בשמחה גדולה. עמד ושאל את אשתו, כל אשר תרצי אתן לך. ענתה ואמרה: אינני רוצה, חס ושלום, גירושים, רוצה אני שבתינו ימשיך להתקיים. הבעל ענה ואמר: כל אשר תרצי כך יהיה ונרדם מיינו.
הלכה האישה החכמה, לקחה את עבדיה וציוותה עליהם, להרימו ולקחתו לבית אביה וכך עשו. כשהתעורר, מצא עצמו בבית אביה, לא הבין כיצד הגיע לשם, עמדה וסיפרה לו את כל אשר היה.
באו יחד לפני רבי שמעון, עם כל דבר המעשה. עמד רבי שמעון וברכם שלשנה הבאה יזכו לבן זכר וכך היה, לשנה הבאה זכו ופקדם ה' בפקודת ישועה ורחמים בבן זכר.
ותמיד היה בליבנו, הקושייה, מדוע רבי שמעון בר יוחאי מהרגע הראשון לא ברכם, להיפקד בזרע של קיימא? מדוע שלחם לעשות סעודה? הרי מייד אם היה מברכם, היו מקבלים את דברי רשב"י ומצפים ומייחלים, לברכתו שתתקיים ומדוע כך נהג?
אלא, אפשר לבאר ולומר יסוד גדול: בכדי שברכה תחול על דבר מסויים, צריך שיהיה לב שלם, כלי קיבול לקבל את הברכה. אם אין לב שלם, אין לברכה מקום היכן לחול ולכן כשהולכים לצדיק צריך התבטלות מוחלטת וכן, כשמבקשים מהקב"ה בקשה, צריך התבטלות גמורה. אך אם אין התבטלות - אין מקום לברכה לחול.
וזה אשר עשה רבי שמעון; כשבאו לפניו, היה ביניהם קטטה, טענות אחד כלפי השני, מי אשם בצער, שעדיין לא נפקדו בבנים, אחד מאשים את חברו, בצורה כזו, אין מקום לברכה לחול. היה רבי שמעון, צריך לנקות את המחלוקת, להסיר את הכעסים ואז, יהיה כלי קיבול, שתחול בו הברכה ואחרי הסעודה, היו מוכנים הם לברכת רבי שמעון בר יוחאי.
לכן יקפיד האדם, בכל ליבו, להיות בגדר של "לב טהור ברא לי אלוקים ורוח נכון

חדש בקרבי" כאשר הלב, לא שלם קודשא בריך הוא ליבא בעי.
האדם, מאבד כח גדול וחשוב ומכריע. ועפ"י יסוד זה, יבואר, על אישה חשוכת בנים, אשר הלכה לפני צדיק גדול וביקשה ממנו שיתפלל עבורה שתזכה לזרע של קיימא. הצדיק אשר היה קדוש עליון, עמד ואמר לה, רק אם תיתן לו סכום עצום של כסף ונקט במספר גבוה ביותר, מוכן הוא להתפלל ולבקש בעדה רחמים, שתזכה לזרע של קיימא. עמדה האישה וחשבה, אם תמכור את ביתה ואת כל אשר לה אינו מגיע ל - 20% מבקשת הצדיק. עמדה והתחננה על נפשה, שזה כל אשר יש לה, שירחמו עליה, משום שצערה, צער גדול ואין ביכולתה. והצדיק, עומד בשלו, עד אשר ישלמו לו הסכום שנקב, לא יתפלל ולא יברך.
ביקשה האישה המסכנה, כמה שעות לנסות לילך ולהלוות את הסכום העצום, הסכים הצדיק. הלכה מדלת לדלת, מקרוב לרחוק והתחננה להלוואה. מוכנה היא, לשעבד את עצמה לעבדות, כל ימי חייה, הספיקה והצליחה לאסוף, בעמל רב, עוד 20 אחוז, מבקשת הצדיק ובאה לצדיק, בבכי ואמרה לו: 40 אחוז מבקשתך, הצלחתי וזה כל אשר יש לי.
בבקשה, תרחם עליי ותעתיר בעדי, לזכות לזרע של קיימא. נענה הצדיק ואמר לה: אם אין את הסכום אשר ביקשתי איני מוכן. בשברון הלב, ובצער גדול, עמדה ואמרה: אם כך, אין לי ברירה ואני אבכה ואתפלל ואבקש מהקב"ה שיפקוד אותי. קמה לצאת, מלפני הצדיק, ענה הצדיק ואמר: זה מה שרציתי לשמוע. איני חפץ בממונך, אך ראיתי שכל מבטחך, מאווייך, הם על תפילתי וליבך אטום לתפילה. כעת, כשמבינה, כשרק בך תלוי הדבר, ע"י תפילתך ותפילתי, נהיית את כלי קיבול והתפילות, יחולו על ראשך וזכתה אותה אישה, לבן צדיק.
לכן, ישתדל האדם בכל כוחו, כל מעשיו יהיו בלב טהור, לבדוק בחורים ובסדקים לנקות את נפשו ואז, הברכה תחול בכל מעשי ידיו.
הנה, צריך לידע, שישנם, שני סוגי פרנסות: פרנסה טובה ופרנסה, שאינה טובה. פרנסה טובה, זוהי הבאה מברכת ה' ובה, חלה הברכה. אך יש פרנסה, אשר שורשה אינו טהור וקדוש מן השמיים ואינה ברכת ה', אלא עושר שמור לבעליו לרעה ולכן, ישנם אנשים, כשהיו רחוקים מדרך ה', הייתה להם פרנסה בנקל. וכשהתקרבו לדרך ה', כמה שיותר התקרבו, כך איבדו את ממונם. ומקשים העולם היתכן?! מדוע פלוני שחטא והחטיא, פרנסתו נראית בשפע וכעת, מחסור?!
אלא, השפע היה ממקום שאיננו קדוש, אך ככל שמתקרב לקודש, האור דוחה מן החושך ופרנסתו החדשה, היא ממקום עליון וממקום קדוש ולכן, בכל דרך ובכל מצב

אשר נמצא האדם, אשר מתקרב להקב"ה, ישמח ויודה להשם, משום שאדם יראה לעין והקב"ה רואה ללבב "ובנים אתם לה' אלוקיכם" ואבא מרחם ומטיב עם בניו וגומלם רק חסד וטוב.

לב / הכל תלוי בלב

חז"ל לימדונו שהשעות שקדמו לקבלת התורה היו מיוחדות מאוד, והיה בהם מעלה מיוחדת ונפלאה, וכמו שכתוב)שמות יט,ב(: "ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר". ואמרו חז"ל, כאיש אחד בלב אחד, אבל שאר כל החניות במחלוקות ובתרעומת היו. וצריכים אנו להבין, מה היתה המעלה המיוחדת של בני ישראל, במה שחנו ליד הר סיני 'בלב' אחד.

וכן יש להבין מה שאנו מזכירים בתפילה: אבינו אב הרחמן המרחם רחם נא עלינו ותן בליבנו בינה להבין ולהשכיל. ויש להקשות, מדוע מבקשים אנו מהקב"ה בינת הלב כדי שנוכל ללמוד ולהבין את התורה, הלא בכדי להבין דברי תורה צריכים דעת ושכל, שכידוע, שהאדם מרגיש דברים בלב, ובמוח האדם חושב ומחכים, ואי אפשר ללמוד תורה עם הרגשת הלב, אלא על ידי המחשבה שמקומה במוח, ולכאורה היה ראוי יותר לבקש, תן במוחינו להבין ולהשכיל.

מעין קושיא זו צריך להקשות גם על מה שאנו מבקשים בקדושת ובא לציון: הוא יפתח ליבנו בתורתו, ויש להבין מהי פתיחת הלב שאנו מבקשים בכדי ללמוד תורה, הרי הלב הוא לא הכלי ללימוד התורה, אלא הלימוד הוא עם המחשבה והמוח. ועם הלב מרגישים אהבה ויראה להקב"ה, וכמו שאומרים שם: וישם בליבנו אהבתו ויראתו, שהאהבה והיראה משכנם בלב, אבל החכמה מקורה במוח.

ונראה לבאר, שאמנם הבנת הלימוד היא על ידי המוח, אבל אם האדם לא יפתח את ליבו כדי לרצות להבין, אזי גם אם יאמץ את מוחו בכל זאת ההבנה תהא מועטת. כי חכמת התורה אינה כשאר חכמות העולם, ובכדי להשיג את חכמת התורה האדם צריך להכשיר ולהכין את ליבו ואת רצונו, ובלא הכנת והכשרת הלב אי אפשר בשום פנים ואופן לקנות את חכמת התורה. ומי שדעתו שפלה ורחוק הוא ממידת הגאווה, על ידי כך מוכשר ליבו לקבל דברי תורה.

וזה מה שאנו מבקשים בתפילה על בינת הלב ופתיחת הלב, בכדי להכשיר ולהכין את עצמנו ללימוד התורה, ואף על פי שבעזרת הלב לא לומדים, מכל מקום הלב הטהור הוא השער והפתח להכנס ולהיות ראוי לשקוד על דלתי התורה.

לכן מדגישה התורה שבני ישראל חנו ליד הר סיני כאיש אחד בלב אחד, בלא שום מחלוקות ותרעומות, אלא דעתם היתה שפלה ולא התגאו אחד על השני. ועל ידי

אחדות הלב שהיתה להם, עד שהיו ממש כאיש אחד, זכו להיות מוכנים ומוכשרים לקבלת התורה, כי אלמלא שזכו למעלה של כאיש אחד בלב אחד, לא היו יכולים לקבל את התורה.

וזה כוונת מה שאמר בעל ההגדה: אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו. ולכאורה קשה, הלא כל תכלית יציאת מצרים היא בכדי לעבוד את האלוקים על הר סיני, ואם כן מה שייך לומר אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו התורה דיינו, הרי לא די בכך, ומה התועלת להתקרב להר סיני בלי לקבל את התורה.

אך לפי המבואר, שבשעה שבני ישראל התקרבו להר סיני זכו למעלה הגדולה של כאיש אחד בלב אחד, ועל ידי כך הוכשר ליבם לקבל את התורה, אם כן, גם אם לא היינו מקבלים בפועל את התורה דיינו, שהרי ע"י הקירבה להר סיני זכינו לקבל את הכנת הלב בשביל עסק התורה, וא"כ נמצא שזכינו במעלה שלא היתה לנו קודם, וע"י הכשרת הלב היינו יכולים ללמוד ולעסוק בתורה אף על פי שלא קיבלנו אותה, כשם שהאבות הקדושים עסקו בתורה וקיימו את המצוות גם בלי שקיבלו אותה. ואמנם גדול המצווה ועושה, אבל בכל זאת יש מעלה ויתרון ע"י שהתקרבנו להר סיני, במה שהלב כעת מוכן ומוכשר ללימוד התורה, ואז אפשר לקנות באמת את דברי התורה.

וזה מה שאמרו חז"ל)עירובין נג,א(אמר רבי יוחנן, ליבן של ראשונים כפתחו של אולם, ושל אחרונים כפתחו של היכל, ואנו כמלא נקב מחט סידקית. והיינו, כל מה שזכו הראשונים לתורה וגדולה, רק מחמת שליבם היה פתוח יותר, ואם ליבנו יהא פתוח כאולם, גם כן נוכל לזכות ולהשיג. אך אנו שליבנו פתוח כנקב מחט סידקית, משום כך השגתינו פחותה. ולפי פתיחת הלב כן המשכת החכמה לאדם, כי הכל תלוי בלב כי בו משכן הנשמה וכל האיברים נגררים אחריו.

וכן כתב רבי אברהם אבן עזרא)שמות ח,יח(, שהלב הוא מלך על כל הגוף, ולכן ברא ה' את לב האדם באמצע הגוף, כמו המלכים שקובעים את משכנם באמצע ארץ ממלכתם.

נזכה בע"ה שה' יפתח את ליבנו בתורתו לעשות רצונו ולעובדו בלבב שלם, כן יהי רצון.

לב / הקב"ה מחפש את לב היהודי

כאשר משה רבנו פנה לבני ישראל שיתרמו לבניית המשכן, פנה אליהם בלשון רכה ובתחנונים. וכמו שכתוב)שמות כה,ב(: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל

איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי". וכתב בעל הטורים, פתח משה ואמר "דבר

אל בני ישראל", בלשון פיוס, כמו שכתוב "דברו על לב ירושלים". ובשביל שהיה בו חסרון, פייסם.

צריך להבין, מדוע הקב"ה לא ציווה את משה רבינו שיסביר לבני ישראל את גודל ערך מעלת המשכן, וכמובא במדרש תנחומא)נשא טז(, אמר רבי אמי, נתאווה הקב"ה, כשם שיש לו דירה למעלה, שיהא לו כך דירה למטה. כיוון שעמדו ישראל, אמר להם הקב"ה, לא יצאתם ממצרים אלא על מנת שתעשו לי משכן ואשרה שכינתי ביניכם, שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ואם בני ישראל ידעו את גודל מעלת המשכן, ושכל הקדושה שלהם נובעת מהשראת השכינה במשכן, בוודאי היה יותר קל להם לתרום ולנדב מממונם לבניית המשכן. ויתרה מזאת, הרי בעבודת הקרבנות שבמשכן ובמקדש היו מתכפרים עוונותיהם של בני ישראל, וכפי שאמרו במדרש)תנחומא תרומה

י(אמר לו הקב"ה למשה, אמור להם שיעשו מזבח העולה, שיהא מכפר על עוונותיהם של בני, שכך התניתי עם אברהם אביהם, שאם יחטאו בניו, על ידי קרבנות אני מכפר להם. מהו מזבח העולה עצי שיטים? מ- מחילה, ז- זכות, ב- ברכה, ח- חיים. העולה, בזכותה אתם מתעלים. שטים, ש- שלום, ט- טובה, י- ישועה, מ- מחילה.

ואם כן, הרי המשכן היה לתועלתם ולטובתם של בני ישראל, ואם היו יודעים דבר זה, בוודאי היו נודבים בחפץ לב, ואף על פי שיש חסרון כיס בדבר! ואם כן יש להבין מדוע דיבר משה רבינו עם בני ישראל בקצרה, ואמר להם ויקחו לי תרומה ותו לא, הרי עדיף היה להאריך עמם בדברים על מעלת המשכן, כדי שיתנו בעין יפה וברוח נדיבה.

ועוד יש להבין, הלא בדרך העולם כאשר רוצים לאסוף ולקבץ ממון בעבור מטרה מסוימת, בוחרים אדם שה' חננו בלשון לימודים ובשפה יפה ומליצית, וכך בנועם וחן אמריו יוכל להשפיע על הציבור שיוזילו מממונם. והנה בבניית המשכן שהיו צריכים בשביל הקמתו כמויות גדולות של זהב וכסף ושאר סוגי החומרים, הקב"ה ציווה את משה רבינו שהיה כבד פה וכבד לשון שיאמר לבני ישראל שיתנדבו לבנין המשכן.

ולכאורה היה עדיף שאהרן יבקש מבני ישראל על כך, שהרי אהרן היה יודע לדבר על לב בני ישראל בנועם ובשפה רכה, ולכאורה היה יכול להפיק יותר תועלת ממשה, ואם כן צריך להבין מדוע דווקא משה רבינו נבחר להודיע את מצוות ה' על בנין המשכן?

אלא למדנו כאן כלל גדול במצוות הצדקה, שעיקר מצוות הצדקה שתהא בנדבת לב ובשלמות, וכאשר מרבים בדברים כדי להשפיע על נתינת הצדקה, חסר בנדבת ורצון הלב. שהרי האדם לא נתן מנדבת ורצון ליבו, אלא מחמת ששכנעו אותו והרבו עליו דברים, ומחשבת הצדקה לא יצאה מליבו ומרצונו העצמי.

לכן ציווה ה' את משה רבינו שיאמר לבני ישראל "ויקחו לי תרומה", ותו לא, ומשה רבינו לא הודיע לבני ישראל על גודל וערך מעלת המצווה לבנות בית דירה לה' בתחתונים, בית שבו יביאו כפרה על חטאיהם. וזאת בכדי, שהתרומה תבוא ישר מלבבות בני ישראל, מהרצון הפנימי והעמוק, תצא ותנבע נדבת הלב. ומשום כך ציווה ה' דווקא את משה רבינו שיודיע לבני ישראל על מצוות בנין המשכן, והגם שהיה משה רבינו כבד פה ולשון, לא נמסר הציווי לאהרן שהיה לו לשון לימודים לדבר עם בני ישראל. משום שהקב"ה רצה שבניו יביאו תרומה לה' מנדבת ליבם, ממה שהם התעוררו בעצמם להביא, ולא שעוררו אותם אחרים לתרום ולהביא.

ומה שנצרך לבנות את בית ה', הוא ליבו של האדם, ההתעוררות והרצון הלב הפנימי, ולזה ה' חושק באתערותא דליבא, ורחמנא ליבא בעי, והאדם שנותן את ליבו זוכה לכל המעלות שיש, וכמו שאמרו חז"ל באבות, לב טוב עולה על כולן, ובכלל לב טוב כל המעלות והמדות הטובות כולן.

יתן ה' ונזכה לקיים את כל מצוות ה' באהבה ובשמחה ובחשק, ושכל מעשי המצוות יהיו בבחינת נדבת לב, מתוך רצון פנימי ועמוק, שעל ידי זה זוכה האדם לקיים את מצוות ה' בשלימות ובהידור גדול, שהרי הרצון לקיים את המצווה בא מעצמו ומפנימיות האדם, ונזכה שיקויים בנו ומלאה הארץ דעה את ה', במהרה בימינו אמן.

לשון הרע / החיים והמוות ביד הלשון

ענין נפלא מצאנו בגאולת עם ישראל, והיא ההבטחה שהבטיח הקב"ה לבניו אהוביו)שמות יא,ז(: "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו למאיש ועד אשה". צריכים אנו להבין, מדוע לא חרצו הכלבים את לשונם כנגד בני ישראל. ובכלל יש להבין מה היה קורה אילו הכלבים כן היו חורצים את לשונם ונובחים כנגד בני ישראל, הרי לא היה נגרם שום נזק מנביחתם, ואם כן מה ההבטחה הגדולה שמבטיח הקב"ה לבני ישראל ששום כלב לא ינבח.

חז"ל אומרים)פסחים קיח,א(אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה, כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים. וביאר בעל 'כלי יקר' טעמו של דבר, שכל המספר לשון הרע אף הוא דומה לכלב המנבח וחורץ בלשונו, ולפיכך במצרים שלא היה בהם לשון הרע משום כך לא יחרץ כלב לשונו, מידה כנגד מידה.

עוד אמרו חז"ל)שמו"ר א,ל(, רבי יהודה בר רבי שלום בשם רבי חנינא, ורבותינו בשם רבי אלכסנדרי אמרו, היה משה מהרהר בליבו ואומר, מה חטאו ישראל שנשתעבדו מכל האומות? כיוון ששמע דבריהם של דתן ואבירם, אמר, לשון הרע יש ביניהם, היאך יהיו ראויים לגאולה? לכך אמר)שמות ב,יד(: "אכן נודע הדבר", עתה ידעתי באיזה

דבר הם משתעבדים.
מבואר במדרש שבני ישראל שבמצרים היו לקויים בעוון לשון הרע, וזה היה הגורם לגלות ולשעבוד. אכן, אחרי שבני ישראל טיהרו וזככו עצמם, ולימדו את לשונם לדבר באורח מישור, זכו להגאל ולצאת מארץ מצרים. משום כך, בשעה שעמדו לצאת ממצרים אף כלב לא נבח ולא חרץ לשונו כנגדם, ללמדנו, שכעת כבר אינם לקויים ופגומים בחטא לשון הרע. וזה החידוש הגדול במה שהכלבים לא נבחו, שבזה גילו לנו את גודל מעלת בני ישראל, שטיהרו ונצרו את לשונם מרע ומדבר מרמה. ומכיוון שהמספר לשון הרע הרי הוא דומה לכלב המנבח וחורץ בלשונו, וראוי להשליכו לכלבים, לכן כאשר בני ישראל הפרישו עצמם מעוון זה, שוב לא היה בכח הכלבים לחרוץ את לשונם כנגדם.
ובזה ניתן לבאר את הכתוב)שמות ז,ח-ט(: "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן לאמר. כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה ויהי לתנין". וצריכים להתבונן מדוע ציווה ה' שהאות והסימן לפרעה שצריך לשחרר את בני ישראל יהא דווקא בצורת מטה שנהפך לתנין, ושוב חזר להיות מטה כבתחילה, ומה נרמז לפרעה על ידי אות ומופת זה.
ונראה לפרש, שהסיבה שבני ישראל היו בגלות מצרים משום שלא הקפידו בלשון הרע, וכמו שאמר משה רבינו אכן נודע הדבר, והיינו אכן נודעה סיבת הגלות. וכאשר משה רבינו בא לפרעה והודיע לו על ציווי ה' שישלח את בני ישראל ממצרים, אמר לו פרעה שעדיין לא הגיע עת וזמן הגאולה, ולא שלמו הארבע מאות שנים של הגלות, ולכן אינו חפץ לשחררם.
לכן ציווה ה' את משה שיאמר לאהרן שיקח מטה, וישליך אותו לארץ, ויהפך המטה לנחש. ורצה לרמוז בזה לפרעה שכבר הגיע זמן הגאולה, משום שהמטה רומז לעם ישראל, כפי שמצאנו שהקב"ה אמר למשה שכל שבט יקח מטה ויניחום באוהל מועד, וכל שבט ושבט יהא כלול במטה אחד. ומטה האלקים שביד משה היה רומז וכולל לעם ישראל בכללותו. ואחר כך, כשהושלך המטה ארצה נהפך לנחש, לרמז על חטא לשון הרע, וכמאמר חז"ל)ערכין טו,ב(שלעתיד לבוא מתקבצות כל החיות ובאות אל הנחש ואומרות לו, מה הנאה יש לך בנשיכתך, ואומר להם הנחש ומה יתרון לבעל הלשון. ואחר כך חזר הנחש להיות מטה כבתחילה, לרמוז לפרעה שעם ישראל כבר תיקנו את מעשיהם ושוב אינם נגועים בחטא לשון הרע, ולכן יכולים לצאת מארץ מצרים, וכבר אין סיבה שיהיו משועבדים ונשלם תיקונם.
ומצאנו שכח ההרס של לשון הרע הוא גדול מאוד, ובעזרתו הרסו דתן ואבירם

את הדבר החשוב ביותר שיש לעם ישראל, את אמונת החכמים. שהרי כל דרך קבלת ומסירת התורה היא ע"י החכמים, ומכח האמונה שכל דבריהם אמת, ואם מערערים על דברי הרב א"כ בעצם מערערים על דברי הקב"ה, ולכן אמרו חז"ל)סנהדרין קי,א(שכל

המהרהר אחרי רבו כאילו מהרהר אחרי השכינה. ואין לך שלימות בעם ישראל, אלא כאשר הם שומעים והולכים אחרי רבותיהם ומנהיגיהם. ואת כל המעלה הזו שהיתה לעם ישראל, את כל היופי וההדר שיש כאשר העם הולך אחרי המנהיג, אחר האיש שעל העדה שהוא עיני העדה שמורה ומתווה את הדרך, את הענין המיוחד וההכרחי הזה הרסו דתן ואבירם בעזרת לשונם, וע"י לשון הרע שדיברו על משה רבינו, הגיעו למצב של מחלוקת והרס בעם ישראל.

צריכים אנו להתחזק בשמירת הלשון, ומתפללים אנו בכל יום: "אלוקי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה", וזו תפילה קדומה שהקדמונים היו מתפללים אותה כמובא בגמרא)ברכות יז,א(, ואדם חייב לשים על ליבו ולנצור נפשו מחטא ועוון חמור זה, ואמרו

חז"ל)ערכין טו,ב(שלשון הרע חמור יותר מג' עבירות החמורות, עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים. וצריכים הרבה תפילות ועצות כדי להנצל מחטא הלשון. ואמר החכם מכל אדם)משלי יח,כא(: "מוות וחיים ביד הלשון", וע"י דיבור קטן אחד של האדם יכול לגרום מיתה לזולתו.

ובזכות שמירת הלשון נזכה לגאולה, וכשם שעם ישראל לא נגאלו ממצרים עד שתקנו את לשונם, כך נתאמץ ונתגבר לתקן ולנצור לשוננו, ועל ידי כך נזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו.

לשון הרע / כוח השתיקה שלו, מחזיק את העולם

אמרו חז"ל)בבא מציעא פז,א(: שפניו של יצחק היו דומים לפני אברהם. נס גדול זה, עשה הקב"ה, משום שליצני הדור היו אומרים כמה שנים, אברהם חי עם שרה ולא התעברה וכאשר הייתה בבית אבימלך, וודאי משם התעברה. לכן, עשה הקב"ה נס גדול ופני אברהם ויצחק היו כאחד.

הנה, צריך להקשות, הרי המצב הוא הרבה אנשים שדומים בעולם, וכן תאומים רבים, אם כן, מה הפלא והחידוש הגדול בנס שקלסתר פניו של יצחק ואברהם היו שווים?

ידוע, המדרש המספר, על שתי אחיות, שהיו דומות זו לזו, והייתה אחת, נשואה בעיר אחת ואחרת, בעיר אחרת. וביקש בעלה של אחת, אשר חשד שהיא סוטה

תחתיו, להשקותה במים המרים בירושלים, כששמעה זאת פחדה, משום שידעה, שבאמת, סטתה תחת בעלה. פחדה לשתות המים המרורים וקראה מהר לאחותה וביקשה ממנה, שתלך עם בעלה לירושלים והיא לא חטאה ובשתיית המים, לא יקרה לה מאומה. וכך היה, נסעה האחות עם גיסה, שחשב שהיא אשתו לירושלים, והכהן נתן להם לשתות מן המים, אשר שם המפורש היה מחוק בו ולא קרה לה מאומה, אך כאשר פגשה את אחותה, בשובה מירושלים, חיבקה ונישקה את אחותה והוציאה מפיה אוויר, אשר היה בו מן המים, ואיך שנשמה האחות הסוטה את האוויר מאחותה, נפלה ומתה! כפי שהתורה קבעה, אשה שסטתה תחת בעלה ואין עדים ובעלה חושד בה, לוקחים אותה לבית המקדש, מוחקים השם המפורש במים נותנים לסוטה לשתות ואם חטאה, הייתה מתה, כך קרה לאותה אשה, ברגע שהריחה את אחותה מתה כמיתת הסוטה.

אם כן, מוצאים שאותן שתי אחיות, היו כל כך דומות ואפילו הבעל לא זיהה ביניהן. ואפשר לבאר ולומר, מובא בשו"ת נודע ביהודה, שהיה מעשה בק"ק פין באשה עגונה, שבעלה הרחיק נדוד ושנים רבות הייתה יושבת שוממה, ואחרי ימים רבים ישבה בחנות ובא אדם לקנות ממנה את סחורתה, כשהביטה בו ראתה שזה בעלה, אשר הלך משכבר הימים. הלכה לרב, הביאה האיש עימה לרב ונתנה סימנים בגופו, וכן אנשי העיר הכירו אותו בתביעת עין, שזה האיש פלוני בן פלוני, מילדי קהילתם, בעל האשה הזאת. והאיש, הכחיש בתוקף גמור, שאיננו בעלה, אך משלחצו אותו מאוד שיתן גט, הודה שהוא הבעל של האשה הזאת וגירשה.

אחרי כן, הלך משם והגיע לעיר בשם פרעסלא ושמה הכירה אותו, אשה אחת עגונה, אשר גם היא מחכה שנים לבעלה, אשר הלך ולא שב, ואף שם לקחוהו בפני הרב ונתנה בו סימנים, ואף בני אותה קהילה טענו, שהוא בן הקהילה ולבסוף הודה שזה הוא ונתן גט.

הנודע ביהודה פוסק להלכה ומביא את הגמרא במסכת סנהדרין לח,א מצינו גדולתו של הקב"ה שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד וכולם דומים זה לזה, אבל הקב"ה טובע כל אדם בחותמו ואין אחד מהם דומה לחברו, ואין פרצופיהם דומים. והנודע ביהודה, מסתפק על כשרות הגיטין.

והנה מוצאים, שאין מציאות ששני אדם דומים במאה אחוז אחד לשני, ואילו כאן אצל אברהם ויצחק, שינה הקב"ה סדרי מעשה בראשית, ושניהם היו דומים, כאחד. מדוע? בשביל שליצני הדור לא יאמרו לשון הרע על יצחק?!

מפה נלמד יסוד גדול, יש זמנים כשמדברים על אדם לשון הרע, ישתוק, ונאמר

על מי ששותק בשעת מחלוקת "תולה ארץ על בלימה", שכוח השתיקה שלו, מחזיק את העולם, אך יש זמנים שצריך לעמוד איתן ולשנות סדרי מעשה בראשית, על דברי לשון הרע וליצנות ולהעמיד האמת על תילה, וכאשר מרגישים שמנסים לפגוע בתורה הקדושה, או ביסודות חכמינו צריך האדם לעמוד איתן וחזק, עד כדי מסירות נפש.

אות מ

מודעות / דרך החיים

כיצד איפה צריך לנהוג אדם השואף לעלות בהר ה', וכיצד צריך לנהוג תלמיד עם רבו, כשהוא חותר להיות כלי קבול לתורתו ויראתו של רבו?!

ידוע כי המנורה שבבית המקדש רומזת לחכמה, וכשם שששת הנרות אשר משני צידי המנורה היו פונים אל עבר הנר האמצעי, משמע כך גם בלימוד התורה על התלמיד לכופף את קומתו הרוחנית לפני רבו, עליו לראות את רבו כנר האמצעי המשפיע אורה לכל סביבותיו. וכשהתלמידים נוטים לרבם, מייחדים אוזן ומטים לב לשמוע את מה שאומר רבם, לראות את שנוהג רבם ולזכור את שראו ושמעו. עליהם לזכור כי הם כלי הקיבול אשר יתמלאו ממה שראו ושמעו מרבם, וכי בעתיד יהא עליהם להעביר את שקבלו הלאה. זוהי דרך מסירתה של התורה מדור לדור.

כך השתבח רבינו הקדוש, רבי יהודה הנשיא, על שורש השגותיו הכבירות, הוא התבטא ואמר: "האי דמחדדנא טפי מחבראי, דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה, ואלמלי חזיתיה מקמיה הוה מיחדדנא טפי")עירובין יג, ב(. כלומר, מחודד אני ושנון מחבירי, מפני שראיתי את רבי מאיר מאחוריו, ואילו ראיתיו מלפניו הייתי שנון עוד יותר.

הרי, ש"ראייתו" של רבי הקדוש את רבי מאיר, התבוננותו בדרכיו ובמעשיו, היא זו שהחכימתו מעל כל חבריו.

ואף בדורות האחרונים היה רבי משה סופר זי"ע בעל "חתם סופר", ידוע בהתבטלותו לפני רבו, וכתלמיד מובהק שקד לפני רבו איש האלקים רבי נתן אדלר זי"ע. בניו מספרים עליו, כי אחרי שדבק ברבו ועזב את בית אביו, "לקחו רבו לביתו, מפתו אכל וממימיו שתה, והיה בן ביתו ממש, ועזב את אביו ואמו ודבק ברבו בדביקות גדול".

צריך לדעת יסוד גדול, אלו הבאים ללמוד תורה, מתחלקים על פי רוב לשלושה, יש את הסוג האחד החפצים בכל נפשם ומאודם ללמוד, הם שקועים בלימודם עד למעלה מראשיהם, כרוכים אחרי רבותיהם ואזנם פתוחה לקלוט כל הגה ושיח שנשמעים במחיצת רבותיהם, ויש להם שאיפה ומטרה בלימודם. הסוג השני הם אלו שבאים

ללמוד מפני ש"כולם עושים כך", אין להם שאיפה מיוחדת, אין להם תוכנית עצמית, אך הם נמשכים אחרי הזרם ואחרי החברה. הסוג השלישי הם אלו אשר באים ללמוד כמו מי שבא אל "עיר מקלט", אין להם היכן לפנות, אין להם להיכן ללכת, אז הם יושבים במסגרת ה"גלות" שגזרו על עצמם עד ש"יגאלו".

שלושת הסוגים הללו אינם קיימים רק בלומדי התורה, גם בשאר מקצועות החיים, ישנם כאלו שדרכם סלולה להם וחייהם מלאים אתגרים חיוביים, ומן הקצה השני ישנם את אלו שמחפשים גאולה ומקלט לנפשם בעיסוק זה או אחר.

מודעות / האדם צריך להכיר בכוחות עצמו

בשעה שאדם הראשון חטא, ואכל מעץ הדעת, נפקחו עיניו וידע טוב ורע, וכיון שהרגיש בחטאו הסתתר מפני ה', והתחבא בין עצי גן העדן. והקב"ה פנה אליו בשאלה "אייכה??!!". וצריך להבין, וכי הקב"ה לא ידע היכן מסתתר אדם הראשון, הלא מלא כל הארץ כבודו, ומה מקום היה לשאלת אייכה?!

מסופר על רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א, בעל ספר התניא, שנתפס למאסר בגין לימוד תורה והפצת היהדות, והובא לחקירה בפני חוקר יהודי שפרק מעליו עול תורה ומצוות. במהלך החקירה אמר החוקר לרבי שניאור זלמן: דע לך, שעזבתי את דרך התורה והמצוות מפני קושיה שניקרה במוחי. אמר לו הרבי, ומהי הקושיה? ענה החוקר: כיצד שאל הקב"ה את אדם הראשון אייכה? וכי הקב"ה לא היה שליט בעולמו ולא ידע היכן אדם הראשון נמצא. ומתוך קושיה זו הגיע לכפירה.

ענה לו רבי שניאור זלמן: טעות בידך, לא זו הייתה כוונתו של הקב"ה לשאול את אדם הראשון. שהרי בוודאי שידע הקב"ה את מקום מסתורו כמו שידע את כל הצפונות שבחדרי לבבו. אלא ששאלת הקב"ה הייתה שונה לחלוטין. הקב"ה שאל את אדם הראשון: אייכה? היכן כל הכוחות המיוחדים שנתתי לך, היכן כל המעלות המיוחדות שהיו בך וכמו שאמר דוד המלך על אדם הראשון "ותחסרהו מעט מאלוקים". ואם כן, מדוע לא השתמשת בכל הכוחות המיוחדים הללו לטובה. אייכה? וכיצד נפלת והגעת להיכן שהגעת?!

הוסיף רבי שניאור זלמן ואמר לחוקר היהודי: שבעצם קריאתו של הקב"ה אייכה? אינה מכוונת רק לאדם הראשון, אלא לכל אחד ואחד מאיתנו. שהרי גם בנו נתן הקב"ה כוחות מיוחדים, ובכל אחד ואחד מבני ישראל טמונים כוחות נפלאים שצריך לדעת ולהשכיל ולנצלם כדבעי. אך בפועל אנו מאבדים את הכוחות הללו ושוגים בהבלי שווא. ועל כך שואל הבורא יתברך את כל אחד ואחד מאיתנו: אייכה?! כששמע החוקר היהודי את דברי הרבי, זלגו עיניו דמעות והרהורי תשובה התנוצצו בליבו, זעקתו של

הרבי: אייכה? חלחלה וחדרה לתוך חדרי לבבו!
דרשו חז"ל)בר"ר ב,ג(על הפסוק)בראשית א,ב(: "והארץ הייתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלוקים מרחפת על פני המים". רבי יהודה בר סימון, פירש את הפסוק הזה על הדורות העתידים לבוא. והארץ הייתה תוהו ובוהו, זה אדם הראשון שהיה ללמה ולא כלום. ובוהו זה קין, שביקש להחזיר את העולם לתוהו ובוהו. וחושך זה דורו של אנוש, על שם)ישעיה כט,טו("והיה במחשך מעשיהם ויאמרו מי" וגו'. על פני תהום, זה דור המבול שנאמר)בראשית ז,יא("ביום ההוא נבקעו כל מעיינות תהום". ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, על שם "ויעבר אלוקים רוח על הארץ")שם ח,א(. אמר הקב"ה, עד מתי יהא העולם מתנהג באפילה, תבוא האורה, "ויאמר אלוקים יהי אור" - זה אברהם. ומצינו עוד בחז"ל)סנהדרין צז,א(, תנא דבי אליהו, ששת אלפים שנה הווי עלמא,
שני אלפים תוהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח, ובעוונותינו שרבו יצאו מהם מה שיצאו.
ויש להקשות, מדוע דרשו חז"ל על אלפיים שנה הראשונות שמבריאת העולם שהם בגדר תוהו, והם ריקים ושוממים מבלי כל, ורק כשהיה אברהם אבינו בן חמישים ושתיים שנה והחל לגייר גרים ולעשות נפשות לעבודת ה' בחרן, החלו אלפיים שנה של תורה. והלא באותם אלפיים שנה דתוהו היו הרבה צדיקים וגדולים שקידשו את עצמם בעבודת ה', כפי שאמרו חז"ל)עירובין יח,ב(, שאדם הראשון היה חסיד גדול, וכיון
שראה שנקנסה מיתה לעולם על ידו ישב בתענית מאה ושלושים שנה עד שהעלה גופו זרזי תאנה. וכן הבל בנו של אדם הראשון הלך בתומת ליבו, ולמדנו ממנו היאך יש לאדם להביא קרבנות. וכידוע שמשה רבנו הוא גלגול של הבל, ומזה נבין את גדלות נפשו של הבל. וכן היה את חנוך שהתהלך לפני האלוקים בתום וביושר לבב, וכן היה בדורות ההם מתושלח שכל עוד שהיה חי הקב"ה נמנע מלהביא את המבול על הארץ. וכן היו נח ושם בנו שהקים ישיבה ללימוד התורה. וא"כ מדוע נקראו כל השנים הללו תוהו ובוהו?!
אלא נראה, שאמנם באותם אלפיים שנה היו צדיקים גדולים, אך לכל אותם הצדיקים לא היה המשך וקיום, וממעשיהם לא צמחו פירות ובניהם לא המשיכו את דרכם אחריהם. וזהו ההבדל המהותי והיסודי בין אלפיים שנה הראשונות, שהיו בהן אדם הראשון ונח ושאר הצדיקים, לאלפיים שנה השניות שבהם התחיל אברהם להפיץ ולהאיר את אור האמונה בעולם, ועשה נפשות וקרבן תחת כנפי השכינה. ואילו

אותם אלפיים שנה ראשונות היו נחשבים בגדר של תוהו, כיון שלא היה המשך וקיום נצחי לכל אותם הצדיקים.
הרי, שייתכן שאדם שאמנם ניחן בכוחות נפלאים, אך אם לא ינצל כראוי את כוחותיו, בעצם כל ימיו יקראו ימי הבל ותוהו, ובאחרית ימיו כשיבוא לתת דין לפני הקב"ה, ישאלוהו: אייכה?! והיכן כוחותיך המיוחדים שלא השכלת לנצלם כדבעי!

מודעות / דע את עצמך

באחד מן העיירות באירופה היו נוהגים, שכל העשירים גרו מחוץ לעיר בבתים מבודדים עם גדרות גבוהות, ומחוץ לגדר היה שומר מסתובב כל הלילה לשמור מן הגנבים. באחד הלילות יצא מביתו אחד הצדיקים לעשות חשבון נפש בינו לבין בורא עולם, והנה נפגש עם אחד השומרים אשר היה מסתובב ושומר על אחד הבתים. עצר הצדיק ושאל את השומר: בשביל מי אתה עובד? ענה השומר: אני עובד בשביל אחד העשירים של העיר, שומר על ביתו. כשסיים לענות שאל השומר את הצדיק: ובשביל מי אתה עובד. באותו רגע ששאל את הצדיק, הצדיק הזדעזע והשאלה הייתה כחץ לליבו של הצדיק.
השאלה נראית שאלה פשוטה ורגילה, אך פעמים רבות שאלות ודברים שנראים רגילים ופשוטים, טמון בהם מוסר ותביעה חזקה ביותר וקושי גדול.
ענה הצדיק לשומר ואמר לו: כרגע איני עובד בשביל אף אחד.
הנה בדברים אלו טמון מוסר ולימוד גדול מאוד, האדם שקוע בחיים ומשועבד לעבודה גשמית וחומרית, או מנוצל על ידי אחרים בעבודת כפיים, או מנוצל על ידי תאוותיו אשר משועבד ועובד עבורם שנים רבות, או את כל או רוב חייו. אותו צדיק הגיע לדרגה שאינו משועבד, לא בשביל אנשים בעבודות כפיים ולא בשביל תאוותיו. וכדברי הגמרא)ביצה טז,א(: הבבלים טיפשים שאוכלים לחם בתוך לחם. וקשה, מה איכפת לגמרא מדרכם של הגויים הבבלים, שיאכלו איך שרוצים ומה שרוצים, ומדוע הגמרא מגדירה אותם טיפשים?. אלא אפשר לדקדק ולאמר עומק הדברים, לחם בתוך לחם הוא, קמים בבקר עובדים קשה, כששואלים אותם מדוע עובדים קשה, עונים ואומרים בכדי שיהיה לנו כסף לקנות אוכל, או כשרואים אותם אוכלים בגסות ותאוה ושואלים אותם מדוע, עונים ואומרים בכדי שיהיה לנו כח לעבוד. אם כן, עובדים בשביל לאכול, ואוכלים בשביל לעבוד. ולכן הגמרא אומרת טיפשים הם, וכך שיעבוד האדם או עבודה אשר מנוצל בה או שתאוותו מנצלת אותו, כאותם בבליים, אך יש שלב בחיי האדם אשר עובד על עצמו עבודה רבה שמנתק את עצמו מן השיעבוד הזה, וכבר אינו עובד בשביל אחרים וגם לא בשביל תאוותו.

וזו השאלה הפשוטה של אותו שומר את הצדיק: ובשביל מי אתה עובד?. אותו צדיק כבר לא עבד בשביל שום אדם וגם לא בשביל שום תאוה, ומפה אחרי שניתק האדם את עצמו מעבודה בשביל תאוותו, מתחיל העבודה האמיתית בשביל הקב"ה. אך מי יכול לעבוד ולאמר אני עובד לעשות נחת רוח לשם שמים ליוצרי.

וידוע המעשה על צדיק גדול שלפני מותו בכה בכי גדול, שאלו אותו מדוע, ענה ואמר להם: פה יש לי מצוות ציצית לקיים, בשמים לא יהיה לי מצוות. עבודת הצדיקים הייתה, לא בשביל שכר או נחת אלא לעשות רצון אבינו בשמים. וכך מצאנו שצדיקים גדולים מכרו את עולם הבא שלהם תמורת אתרוג נאה, וכן בעיר שלא היה מקוה, עמד אחד הצדיקים ואמר שמי שיתרום כסף לבנות מקוה, נותן הוא לו את עוה"ב שלו. כשמתנתק האדם מתאוותו ומעבודה בעבור תאוותו, כל כוחו נהיה משועבד לעבוד את בוראו. עמד אותו צדיק וביקש מאותו שומר שיעבוד אצלו. שאל השומר את אותו צדיק: ומה תהיה עבודתי, ענה ואמר לו: עבודתך תהיה לשאול אותי, ואצל מי אתה עובד?.

פה יש גם יסוד גדול, אפילו כל העולם עומד ואומר לך: צדיק אתה. תהיה בפני עצמך כרשע, וגם אם משמים יאמרו לך שצדיק אתה, תאמר לעצמך זה היה ברגע הקודם, אך הרגע נפלתי ואיבדתי את כל המעלה אשר הייתי בה. וזה דבר שצריך להזכיר בכל עת וזמן משום שהיצר דואג להשכיח מהאדם את האמת, ונותן לאדם לשקוע במחשבות אשר נוחות לאדם.

דוד המלך, כל חייו היה תלוי מול עיניו את המקל והתרמיל שלו בכדי שיזכרם בכל עת וזמן, לזכור מאין בא.

ובכל עת אנו זוכרים, לפני כשמונה שנים היינו במשרד של אחד מהצדיקים האהובים עלינו ביותר, ירא ה' וסר מרע, תמים עם ה', וידידנו הוא ממש מל"ו צדיקים של הדור, בתמימותו הגדולה ובמסירותו לה' ולישיבה הקדושה, וזכה שהבית מדרש הגדול באשדוד על שמו. כשישבנו במשרדו, אחרי הדלת ראינו כובע שלובשים הנוסעים על שני גלגלים ובגדים פשוטים ביותר, שאלנו אותו מה זה?, ענה ואמר לנו: היום ה' הרחיב גבולנו ויש לנו כל, אך איני רוצה לשכוח מה עבדתי ואיך נסעתי בגשם, בקור, בבושה, בצער. וכך לפני כל דבר גדול שאני עושה מסתכל על תמונת הרב ועל מה הייתי ולהיכן הגעתי. וזה העבודה שביקש אותו צדיק מאותו שומר, להזכיר לו.

גם בין בעל לאשה, בין רב ותלמיד, בין חברים וכו', הזמן גורם לאדם לטשטש את הדברים, וכשהדברים מטושטשים מגיעים לחורבנות גדולים ביותר, כל אדם צריך לדעת מי הוא ומה הוא, ולא לחיות בהעתק של אחרים, ושדעתו תזוח עליו, וסוף כל

האנשים אשר דעתם זחה עליהם, אבדו את עולמם ויצאו מן העולם בחרפה גדולה.
על האדם לדעת כי "מעפר באת ואל עפר תשוב". לכל אדם יש את יעודו ושליחותו בעולם, אשר צריך לעשותה באמונה וביושר עם בוראו, ולזכור את זה בכל עת וזמן. וגם אם רואים שהדברים לא מסתדרים כמו שהאדם חפץ, לכל דבר יש עת וזמן, ומה שהשכל לא עושה הזמן יעשה, יש עת לכל ענין ולכל דבר.
מובא על תלמיד אשר חיפש צדיק אשר יורה לו את האמת ודרך ה', משום שדברים לא מסתדרים לו ולא קורים כפי שהוא חפץ ורוצה, הלך מעיר לעיר וממקום למקום לחפש מורה דרך לנפשו, עד אשר הגיע לצדיק פשוט ונסתר, ישב ביום הראשון ובקש כל היום סימן לדעת על מהלך החיים, הצדיק לא ענה לו, יום שני כל היום בכל רגע עמד וביקש, הצדיק לא ענה, יום שלישי שוב כל היום חזר על בקשתו, הצדיק לא ענה לו, ביום הרביעי כשדחק יותר מידי את השעה, ענה הצדיק ואמר לו: לך לעיר ותכנס לשלושה החנויות הראשונות, הלך מהר במצוות הצדיק, חנות ראשונה ראה נגר הבונה דברים מעץ, המשיך לחנות השניה מצא אומן המכין מיתרים, נכנס לחנות השלישית ראה אדם המכין עבודות ברזל. לא הבין, חזר לצדיק ואמר לו: הייתי בשלושה חנויות, הראשון, נגר, שניה מיתרים, שלישית רתך, ומה הלימוד על החיים?, ענה לו הצדיק: זה הלימוד.
יצא התלמיד בפחי נפש, גם פה אחרי כל הטירחה אינו מבין מאומה. אחרי כמה שבועות הלך להתבודד עם בוראו ביער מחוץ לעיר, והנה שומע נגינה מיוחדת, התקרב למקור הנגינה ומוצא את אחד מן האנשים, אשר היה באחד מן החנויות עומד ומנגן בכלי נגינה נגינות מיוחדות.
או אז הבין התלמיד את דברי הצדיק, בכדי להגיע לנגן, צריך לאסוף ולרכז ולחבר את שלושת הדברים, נגר מיתרים, מתכת. יש את החנויות לכל אדם להצליח בחיים, אך הוא צריך לחכות לזמן הראוי ולאסוף ולקנות את החלקים, וכך לחבר את כולם, ונהיה כלי הנגינה המיוחד והטוב ביותר שיש.
לכן ישתדל האדם לקנות החלקים על ידי עמל וטורח ותפילות, ולחכות לזמן הראוי לשמוע אל קול הנגינה המיוחד.

מודעות / דעה בהירה

אונקלוס הגר, אחד הגרים המפורסמים ביותר ביהדות, בן אחותו של קיסר רומאי, שעזב את ביתו ופנה ללמוד יהדות בארץ יהודה.
הגמרא מספרת)ע"ז יא,א(, שהקיסר שלח גדוד של חיילים להחזיר את אונקלוס הביתה ולהניאו מלהתגייר. אך לאחר שהחיילים הגיעו אל אונקלוס ופתחו עימו

בשיחה, התגיירו כולם. הקיסר שלח שוב גדוד שני, אך גם הם התגיירו כולם. לבסוף, אחר תסכול וכעס, שלח הקיסר קבוצת חיילים שלישית, וציווה עליהם לתפוס את אונקלוס ולהחזירו אליו, והזהירם להימנע מכל שיחה איתו. כאשר תפסו את אונקלוס, והתחילו להוציאו מחדרו, ראו החיילים שהוא מושיט ידו ומנשק את המזוזה שבפתח החדר, מה זה, שאלו אותו וכו', וגם הם התגיירו.

והנה מהיכן היה כוחו של אונקלוס, הרי הוא היה רק בראשית דרכו ביהדות, ומהיכן היה לו כח חזק כזה. אלא, כוחו היה כח ה"בהירות", מה שידע היה בהיר לו וברור לו ביותר.

כאשר יש לאדם כח של בהירות והוא בטוח בעצמו במאת אחוזים במה שהוא עושה ובמה שאומר, כוחו גדול ביותר. ובכח זה גייר את כל מי שבא לתופסו. וזה "דע מה שתשיב לאפיקורוס", אתה צריך לדעת להבין בבהירות את אשר עליך לעשות, ואחרי כן תוכל לענות לאפיקורוס.

כל הקושי להתמודד עם היצר הרע, נובע מכך אשר יצר הרע מטשטש את הידיעה אשר צריכה להיות ברורה ביותר. אם אדם יודע ומאמין בדבר באמת - אזי בסוף ישיג את הדבר. ואם האדם אינו מאמין והאמונה רפה, לא יוכל להשיג את מבוקשו.

וזה היה כח אבותינו הקדושים, אשר נקראו "איתני העולם", עמדו איתנים על דעתם, כל כח בעולם לא הזיזם מדעתם וממחשבתם.

ובזה אפשר לבאר את דברי הגמרא)ברכות ו,ב(: "כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו". וקשה, מדוע על קביעת מקום לתפילה מקבלים שכר כה גדול. אלא, כאשר האדם איתן אף בכיסאו בבית הכנסת, ואינו מחליף ומשנה את מקומו, ונשאר יושב באותו כיסא שנים רבות, אפילו שעלה לדרגה גבוה ונהיה מחשובי הקהילה וכדו', אך הוא עדיין במקומו. אלוקי אברהם בעזרו, הקב"ה עוזר לו ומסייע לו, משום שדעתו דעה חזקה יציבה ואמיתית.

וזה גם מבחן לבחון בני אדם. כמו שמובא בדרך משל, כאשר ברווז נופל ממקום גבוה, ויש צורך לבדקו אם ניתן לשוחטו, שלא נשברו עצמותיו, או אולי מוטב להשאירו בחיים שיתאחו עצמותיו, איך יבדוק. הדרך הנכונה הוא, להשליכו אל הנהר הזורם, אם ישחה כנגד הזרם סימן שעצמותיו לא נשברו, אך אם נסחף עם הזרם ואינו עומד איתן, אלא נגרר ונסחף עם המים, סימן שעצמותיו נשברו וחבל לו לאדם לשחוט את אותו ברווז.

כך האדם, מי שיודע לעמוד איתן, סימן גדול הוא לו, ומי שאינו יודע לעמוד איתן, יפול מדחי לדחי.

מו"ר זקננו הקדוש רבינו חיים פינטו זצוק"ל, כל חייו עמד איתן, מקטנותו מאז התייתם מגיל קטן סבל סבל מרובה צער וצרה, אך הוא עמד איתן בכל דרכיו. כשעמדו אנשי הכנסייה וביקשו ממנו להמיר את דתו, עמד ואמר להם, כנסו את כל היהודים ובפני כולם אני אמיר את דתי ח"ו. שמחו כל הכמרים שמחה גדולה, על כי הרב הגדול של היהודים ימיר את דתו.

והנה ביום ובשעה המיוחלת, עמדו כולם בפחד ואימה לראות ולשמוע מה יעשה רבינו הקדוש, והוא עמד בעוז ובתעצומות וצעק "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד". אחר אמר: כעת אני יודע שלימדתי את כולם מה לעשות בשעה כזו, כעת תוציאו אותי להריגה.

זוהי איתנות חזקה, אשר בא אחרי עבודה של שנים של יושר פנימי, של אמונה בדרך ונאמנות לדרך.

מוצאי שבת קודש / זמן פעמי הגאולה מתקרבים ובאים

אמרו חז"ל: דאין בן דוד בא, לא בערבי חגים ולא בערבי שבתות, משום שבנות ישראל כשרות, משתדלות בהכנת שבת ויום טוב ובכדי, שטרחתן לא תהיה לריק, ציווה הקב"ה, שהמשיח והגאולה לא יבוא ויהיו בזמן זה.

ולכן, במוצאי שבת, רוח הגאולה והישועה חוזרת ובאה ונקפיד בכל כח, אפילו בימים אלו, שהם ימי צער, להתחזק ולעשות המוטל עלינו בלילות מוצאי שבת קודש. וידוע המעשה, על אחד מקדושי עם ישראל, שבאחד ממוצאי שבת של שלושת השבועות, ציווה על תלמידיו, לא להרפות ידיים מעצב 'בין המצרים', אלא, לעשות סעודת מלווה מלכה, ברוב עם הדרת מלך.

ולפנות בוקר, כשישבו האדמו"ר ותלמידיו פתאום, על השולחן נעמדה ציפור. רצו התלמידים להשליכה החוץ, אמר רבם: השאירו אותה עימנו, מגולגלת בתוכה נשמת צדיק גדול, אשר הקפיד בכל המצוות, קלה כחמורה, אך לא הקפיד במצוות מלווה מלכה ושלחוהו בגלגול בציפור, להיות עימנו וללמוד איך לנהוג בסעודת מלווה מלכה וזה תיקונו ושכרנו יהיה מושלם.

והנה כשיוצאים משבת, וודאי, נדבק בנו מקדושתה ורוממותה של השבת וידוע, אשר נאמר בגמרא, על יוסף משיתא, אשר היה מפושעי עם ישראל: כשנכנסו הרומאים להחריב את ביתנו, קבלה הייתה בידם, שאם יהודי לא יפרוץ ראשון ויכנס ויחלל את בית ה', לא יעלה בידם להיכנס ולהחריב את בית היכלנו. עמדו וביקשו: כל יהודי אשר יסכים ללכת ראשון, לפניהם ולהיכנס לבית המקדש, כל אשר ירצה יקח לעצמו מבית אלוקינו.

עמד יוסף משיתא ונכנס ראשון ולקח לעצמו את מנורת הזהב, אשר הייתה בבית היכלנו, שיופיה היה יופי שאין כדוגמתו בעולם כפתור ופרח וסמלה הוא סמל חשוב בעמנו. כשיצא ובידו המנורה, אמרו לו: איש פשוט אתה ודבר זה אינו יאה לך, השאירוה אצלנו ותיכנס שוב ותיקח דבר אחר. לא הסכים בשום פנים ואופן ובכה ואמר: לא די, שציערתי את אלוקיי פעם אחת, אצערהו שוב?! עמדו והבטיחו לו, הבטחות מרובות; יפטרוהו ממיסי המלך, יתנו לו כל ואולם, בפיו, רק משפט אחד: לא די שציערתי את אלוקיי פעם אחת, אצערהו שוב ?! עמדו והזהירוהו באזהרות קשות, שיענו אותו ואת בני ביתו ויוציאוהו להורג והוא בשלו, חוזר ואומר: לא די וכו' עמדו הכובשים והוציאוהו להורג בעינויי הגוף והנפש, קשים ביותר ובבכי גדול, עמד והצטער שציער את אלוקיו.

וקשה: איך בתחילה הסכים להיות הפורץ גדר ולעמוד ולעזור למחריבי ביתינו ופתאום, מוכן לתת כל הון שבעולם ואף את חייו ולא לשוב על מעשיו? אלא, כשפעם אחת היה בתוך המקום הקדוש, האוויר והקדושה, השפיעו עליו והכניסו בו אהבת ה' וקירבה עצומה לריבון העולמים. כך, כוחה של שבת, כשעוברת על אדם שבת קודש, מעין עולם הבא, יום שבת מנוחה - יש בנו, בנפשנו, כח עצום להתקרב למלכנו.

מזיקים / ג' אבות נזיקים

הנה ישנם ג' אבות נזיקים בחיינו, וראשי תיבות שלהם "א-ש-ם" א-כילה ש-כנים מ-קום.

ענין האכילה, מה האדם אוכל, האם מקפיד על מאכלים כשרים, וכן שלא יהיה נבל ברשות התורה "וישמן ישורון ויבעט".

שכנים: מי השכנים שלך, ומה משפיע העיר אשר אתה גר בה, עליך ועל בני משפחתיך. וכדברי התנא: נתאי הארבלי אומר; "התרחק משכן רע".

מקום: אשר אתה נמצא בו, מה המידות של יושבי המקום, האם בעלי מחלוקת, בעלי לשון הרע וכו'.

כאשר האדם משתדל באבות נזיקים האלו א-וכל ש-כנים מ-קום, קל לו להתמודד עם הניסיונות האורבים לו בכל מקום ומקום לאדם.

מחלוקת / אין דבר מסוכן ורע בעולם יותר מהמחלוקת

החורבן של המחלוקת קשה ביותר. ואמרו חז"ל)עוקצים פ"ג מי"ב(: "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא שלום". וכח הפרנסה נמצא רק במקום אשר בו השלום. והכתוב אומר)תהלים קמז,יד(: "השם גבולך שלום חלב חיטים ישביעך". רק כאשר יש שלום, יש חלב חיטים פרנסה ושפע.

אך, כשנתבונן בפרשת קורח, נקשה; מדוע קורח נענש בעונש כל כך חמור וקשה, שנברא עונש חדש בעולם, האדמה פותחת את פיה ובולעת את קורח וכל עדתו ואת כל רכושו?, חסרים עונשים, מיתות, מגפות?, מדוע עונש כל כך חמור?. וכן, מדוע כך בתוך האדמה?.

ואפשר לבאר ולאמר, התורה מצוה אותנו להדבק בהקב"ה. ועל זה מקשים; איך אפשר להדבק בהקב"ה, הרי זה אש אוכלת ומי יכול להתקרב לריבון העולמים?. אלא, חז"ל מתרצים ואומרים)כתובות קיא,ב(: כאשר האדם מתקרב לתלמידי חכמים וצדיקים, זה הקירבה להקב"ה. והנה, מה קורח עשה?, קורח, ערער את האמונה במשה רבנו על ידי סיפורים שונים ומשונים, דברי שקר ובלע. ועל ידי מעשיו הרעים, גרם תמיהות, שאלות, התקררות באמונה, בדרכו של משה. וכך נגרם ריחוק של עם ישראל מהקב"ה, ועל ריחוק זה אין מחילה ואין כפרה, ולכן מיתתו מיתה הקשה וההחמורה ביותר.

דבר זה מצאנו לאורך כל הדורות, כל מי שקירר את עם ישראל וגרם ריחוק, תמיהות ושאלות, עונשו היה מן העונשים החמורים והמשונים ביותר, שעל ידי עונשו יראו את אשר קרה לעושה מעשה חמור זה, וע"י זה יהיה תיקון לחורבנו אשר החריב. ולכן קורח מת מיתה משונה ומיתתו גרמה להבנה אצל הכלל, שמעשיו היו מעשים של רשעים, עם אינטרס פרטי שלו, ובשביל הנאה קטנה שלו, גרר את עם ישראל לאחד מן החורבנות הגדולים והקשים ביותר, אשר עברו על עם ישראל מיום היותו עם.

ונקשה; מדוע הקב"ה לא ריחם על קורח ומיתתו היתה פחות קשה ממה שמת?. אלא יסוד גדול, ישנם מחלות אשר הם מדבקות וכאשר האדם חולה בהם, כל מי שקרוב לאותו אדם, נהיה נגוע במחלה החמורה הזאת. כך המחלוקת, זו מחלה קשה וחמורה וכל מי שנוגע בה נהיה נגוע במחלה זאת, גם הכסף וכל רכוש אשר שייך לבעל מחלוקת, נגוע ברע הגדול הזה. ולכן קורח וכל רכושו, לא רק בתורת עונש אלא גם בתורת נקיון לעולם מן הרע הגדול המדבק, היו צריכים להיכחד מן העולם, משום שדרכם דרך מטמאת ומקלקלת, ולא רק בתורת עונש אלא לתיקון העולם ממחלה קשה זאת של המחלוקת.

ישמר האדם מן המחלוקת ומן כל דבר אשר ערעור על תלמידי חכמים, משום שאין מחילה לדברים אלו והחורבן קשה וחמור ומסוכן ביותר.

מחלוקת / ולא יהיה כקורח ועדתו

צריך האדם להיזהר, זהירות גדולה ביותר, מן המחלוקת. בכל מקום, אשר המחלוקת

נמצאת, איום ונורא פוקד את בעלי המחלוקת. אמר דוד המלך בתהילים: "השם גבולך שלום חלב חיטים ישביעך" מתי זוכה האדם לחלב חיטים, פירוש לפרנסה? כאשר שם גבולך שלום, כאשר יש בגבולו, בביתו, שלום.

המחלוקת דוחה אלף פרנסות. בכל מקום, אשר המחלוקת נכנסת, המוות בא אחריה. וכבר אמרו רבותינו במדרש רבא: בוא וראה כמה קשה המחלוקת, שכל העוזר במחלוקת, הקדוש ברוך הוא, מאבד את זכרו, כמו שכתוב: "ואש יצאה מאת השם ותאכל את החמישים ומאתיים איש". ועוד אמרו חז"ל, על קושי המחלוקת: שבית דין של מעלה אינם קונסים, אלא, מבן עשרים שנה ומעלה, ובית דין של מטה מבן שלוש עשרה שנים. ובמחלוקת קורח ועדתו, אף תינוקות בני יומם נשרפו ונבלעו בשאול תחתיות.

אפשר לרמוז, מחלוקת, אותיות ח.ל.ק. "מת" שאם רוצה לחלוק ולהפריד בין איש ורעהו אז נחשב בבחינת מת, וכן אותיות מחלוקת: מ-מרה ח-חרון ל-לוקין ק-קללה ת-תועבה.

ויש אומרים, כל כליה הבאה לעולם ראשיתה מחלוקת, ואף בית המקדש השני לא נחרב אלא בעוון מחלוקת ושנאה חינם. ושקולה שנאת חינם כנגד גילוי עריות, שפיכות דמים ועבודה זרה. וכאשר נתבונן ונתעמק, מאיפה בא שורש המחלוקת, מה מקורו, אפשר לומר ששורש המחלוקת הוא הגאווה, ואף יעקב אבינו, לפני פטירתו, אמר לבניו: "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים". 'האספו' - הזהירים על

המחלוקת, שיהיו אסופים מאוד ומקובצים.

וידוע המעשה על אבא חכם, אשר לפני מותו, קרא לבניו וציווה אותם להביא עימם 2 מקלות. כאשר עמדו מולו עמד ואמר להם: כל אחד יקח מקל אחד וישבור אותו בידו. שברו כולם את המקלות. אחרי כן, ציווה אותם לקחת את כל המקלות של כל האחים, אשר במניין היו 12 בנים וציווה את הגדול, לקחת את המקלות המאוחדים וניסה לשוברם: ניסה ולא צלח בידו. העביר לבן השני, אף הוא לא צלח בידו. וכן השלישי והלאה. אמר האב לבניו: אם תהיו כל אחד לבד, כולם יוכלו להכניע אתכם, אך אם תהיו מאוחדים כולם כאחד, אף כוח בעולם לא יוכל עליכם. וכך אמרו חז"ל: "ויהי בישורון מלך". מתי יהיה מלך בישורון, שזה עם ישראל? בהתאסף ראשי עם, כאשר ראשי עם ישראל נאספים ומתאחדים, אז, עת הגאולה והישועה תבוא.

והנה, נקשה, מה שורש המחלוקת? מהיכן שורש החורבן הגדול הזה? שורשה הוא ממידת הגאוה ומזחיחות הלב, רבו המחלוקות בישראל.

וכשנתעמק יותר בפרשת השבוע, על אשר עשה קורח למשה: קורח, אשר כל הגדולה והטוב היה לו: עושר, מעמד גבוה, כל אשר רצה בעם ישראל היה בידו. עם כל זה, לא היה בשקט נפשי ורצה לערער את כל יסודות עם ישראל. מה ניסה לומר, כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'. משה, אתה לא יותר מעם ישראל, יש בעם ישראל לפחות עוד אנשים כמוך.

חטאו הקשה של קורח יותר מכל רשעי ישראל, יותר מכל ישראל, היה, שהעז פניו לקום, כנגד משה רבינו. וזה דרך בעלי הגאווה ורודפי הבצע ובכדי להשיג את מבוקשם ולהשקיט את מצפונם, בתאוותיהם, מוכנים לערער את כל יסודות היהדות, בשביל גאווה, שבתוכה רדיפת ממון ובצע.

בפרשת השבוע נלמד יסוד גדול, שכאשר פוגעים בתלמידי חכמים, הקדוש ברוך הוא, מעניש בצורה הקשה ביותר, הכואבת ביותר והחמורה ביותר.

וכך ידוע, באחד הימים בא רבי אלעזר, בנו של רבי שמעון בר יוחאי, לאשתו ואמר לה, תלמיד פלוני לא יגמור את שנתו. הזדעזעה אשתו, מדוע מקלל את גדול תלמידיו שאלה אותו, ענה ואמר לה: משום שהורה הלכה בפניי. וקשה, על זה שהורה הלכה בפני רבו, ימות בדמי ימיו ?!

אלא, עם ישראל נמשלו ליונה. יונה - חייה תלויים בכנפיה. חייה אינם חיים ובזמן קצר תיטרף או תמות היונה, תלמידי חכמים נמשלו לכנפיים, וכאשר אדם פוגע בכנפיים, של עם ישראל שהם תלמידים חכמים, פגע בכל מהות עם ישראל. ולכן, עונשו קשה ביותר. וזה הסיבה שהקדוש ברוך הוא, המית את קורח ועדתו ובכל הדורות את רודפי המחלוקת במיתות משונות.

מחשבה / לחשוב טוב ולהתכונן לעתיד

תמיד יחשוב האדם, רק על הדברים הטובים, משום שדעתו של האדם זה כמו מגנט, אם חושבים טוב, יכול לבוא לאדם טוב ואם חושבים רע, חס וחלילה, יצפה האדם לרע שעתיד לבוא אליו.

לכן, כל פניותיו של האדם, יהיו לצד החיובי, אך יבנה אדם את עצמו ואת בני משפחתו, להיות מוכן, אף לקשה ביותר, היכול לבוא עליו ועל בני משפחתו כפי שמצאנו בדברי רבי אליעזר פאפו בפלא יועץ: אף אם עשיר אתה וכל טוב לא חסר, אם תנהיג את אנשי ביתך בצורה שאף אם יחסר לך, ידעו איך להתמודד בחיים, משום שכאשר מרגיל האדם את בניו, לשפע מרובה ואינו מכינם לימים קשים, חס ושלום, אם בוא יבואו, איך ידעו להתמודד עם מקרי הזמן, אשר זה רק בידו יתברך ואין לשום אדם שליטה על זמנים ומצבים קשים?!

וכך מצאנו, בזמן חורבן בית המקדש, לכולם היה שפע מרובה, היו משפחות עשירות עושר מופלג, אשר אין לשער ולתאר וברגע שהכל קרס, נפל, אנשים ומשפחות שלמות, לא יכלו להתמודד עם הניסיונות הקשים, אשר הופיעו לפניהם. מסופר על אותה אישה עשירה מירושלים, אשר יצאה לחפש, אוכל ברחובות העיר ובלי כוונה דרכה על קליפת תמר ומהצער שהצטערה ומהפינוק שהייתה רגילה בו, נפחה נשמתה ומתה מן העולם. וכבר מצאנו, איך חינכו את גדולי ישראל.

על שלמה המלך נאמר: "בעטרה שעיטרה לו אימו ביום חתונתו וביום שמחת ליבו" ודרשו חז"ל: שחיפשו בכל התורה כולה ולא מצאו איזה עטרה העטירה אמו של שלמה, ביום חתונתו? וסיפרו לנו חז"ל סיפור, אשר הוא העטרה:

ביום חנוכת בית המקדש, שלמה המלך אחרי שפרש מאשתו 7 שנים ולא שתה יין 7 שנים וכולו היה מרוכז בבניית בית ה' באותו לילה, בחנוכת הבית, נשא לאישה שלמה, את בתיה בת פרעה והמפתחות של בית ה' היו תחת ראשו. הגיע זמן הקרבת הקורבנות, ביום הראשון של בניית בית המקדש, עמדו הכהנים והלויים לרגע המיוחל, להקריב את הקורבן, אך שלמה המלך לא בא. שאלו, הרהרו היכן שלמה? יודעי דבר אמרו, ששלמה עדיין לא התעורר. עמדו וחשבו מי ילך להעיר את המלך הגדול ולאף אדם לא היה האומץ להעיר את שלמה המלך, עד שהלכו לאמו, בת שבע ואמרו לה: אנו בבעיה קשה, אף אחד, אין לו האומץ להעיר את שלמה, זמן הקורבנות הגיע, מה נעשה? דרשו חז"ל: הלכה אמו לחדר שינתו, העירה אותו והקימה אותו ממיטתו, גררה אותו לבית המדרש בפני כל עם ישראל, הורידה את נעליה, היכתה אותו בפני כל גדולי האומה ואמרה לו: זכית למלכות בזכות זה שהידרתי שינה מעיני והתפללתי לזה וכעת אתה ישן בשעות כאלה?! וצעקה וביזתה אותו בפני כלל עם ישראל.

ודרשו חז"ל: וזוהי העטרה שהעטירה לו אמו, הבושה הצעקות, הביזיון - זוהי עטרה, הכתר המיוחד שהעטירה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו וזה מה שאמרו חז"ל: תורה שלמדתי בצער, ביגון ובאנחה, היא שנשארה איתי.

מחשבה / מחשבה רעה מזיקה לסביבתו

מה ההבדל בין שמחה לאושר? שמחה, זה דבר חולף. אדם שמח בחבר שראה, או שמח מדבר חדש, כשעובר רגע, השמחה מסתיימת. אושר, זה דבר אשר ממשיך לאחר זמן.

והנה כדי לבחון ולבדוק אם השמחה ששמחנו היא שמחה נכונה ושמחה אמיתית, על ידי שרואים ומרגישים האם לאחר השמחה יש המשך של אושר. אם כן, זו שמחה של אמת, שמחה של מצווה, שמחה עם שורשים אמיתיים וחזקים.

והנה חשבנו בדעתנו, לחזק ביום זה לנו ולכל אחינו ורעינו היקרים והחביבים עניין כח המחשבות.
האדם חושב שמחשבה זה דבר ריק, אשר אין בה ממש וזה דבר פרטי שלי אשר הוא אצלי ושלי ואינו קשור לשום אדם אחר, אך טעות ביסודה! המחשבות, יש להם כח גדול ביותר ולא רק משפיעות על האדם, אלא הם משפיעים על הסובבים לאדם, אפילו שאינו משתף את האדם במחשבותיו, הרי הם משפיעים ביותר. ואפשר לדמות את המחשבות לציפורים, הציפור, פעם עף ונכנס לגינתך ויוצא חזרה לגינת בעליו, אף שאינו שלך, חוזר הוא לתחומך. כך המחשבות, המחשבה שלך חודרת לתחומי חברך.
וכך רואים בחוש, כאשר עומדים ליד אדם צדיק, פתאום מחשבות טובות נכנסות בדעת, וחס ושלום, כשעומדים ליד אנשים לא הגונים, מחשבות רעות עולות בדעת האדם, או דברים אשר לא קשורים לחיי האדם, חודרים לדעתו והאדם לא מבין מדוע, אלא כמו ציפורים העוברים מגינה לגינה, ואותם מחשבות מזיקות ממקום למקום.
ולכן, צריך להתרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע, גם אם אינו מנסה לקלקל אותך מחשבותיו מזיקות ומשפיעות השפעה רעה מאוד על האדם.
ולכן, כשהולכים לבית כנסת, צריך הכנה ולא לילך עם כל הרע אשר בראשך משום שמזיק אתה לכל הסובבים אליך.
וכך אדם אשר עצוב, מדבק את כל הסובבים אותו בעצבות ואדם אשר שמח, גם כן מדבק את כל הסובבים אותו בשמחה.
וידוע על אחד מן האדמורי"ם הצדיקים, אשר היה מקפיד לא לישון רק על מיטה שלא שכב בה אדם רשע ושלא נעשה בה שום דבר לא כשורה. אותו אדמו"ר, הגיע לעיר ורבני העיר רצו שיהיה נוח וטוב לו, הלכו לנגר ירא שמים וביקשו ממנו לבנות מיטה וששום אדם לא ישב עליה, רק האדמו"ר יהיה הראשון אשר ישב וישן בה.
והנה, כשהאדמו"ר שכב בלילה על המיטה, צעק צעקה גדולה ביותר. נכנסו לחדר לשאול מה קרה? ענה ואמר להם: הרגשתי כמו סכין ננעץ בגבי. שאלו אותו: מדוע? זו מיטה חדשה, שום אדם בעולם לא ישב עליה. ענה ואמר: הסכין היה סכין של עצבות. שאלו את הנגר, והנגר אמר, כאשר בנה את המיטה היה בצער על בתו שמקשה ללדת, ואותו צער זה הסכין שהרגיש על המיטה.
ולכן, יזהר וידחה מחשבות לא הגונות שמזיקות לו ולרבים וכן, יתרחק בכל כח מן בעלי מחשבות רעות אשר מזיקים להם ולכל סביבתם.
ויובן מדוע רבן גמליאל שם שומר בפתח בית המדרש שלא יכנס כל אדם, כי פחד מן המחשבות הרעות של אנשים לא הגונים אשר מזיקים למחשבת האמת וזורעים

חורבן בעולם כולו.
וזוכרים אנו בגירסא דינקותא, איך מו"ר זקננו רבנו מאיר אבוחצירא זצוק"ל, היה מקפיד כמה אנשים שלא יכניסו אותם אצלו והיה אומר אלו בעלי מחשבות רעות. ולכן, מי שמרגיש שיש לו מחשבות פיגול יתרחק ממי שמדביק אותו בהם ויקפיד לקרוא זוהר הקדוש, אף אם לא מבין, ויקפיד באכילת מאכלים כשרים, ולהגיע "והיו עיניך רואות את מוריך". וכך, אפשר להנצל מחולי המחשבות אשר חורבנן חורבן גדול וגורמים נזק לרבים והתיקון עליהם קשה ביותר.

מחשבה / סוף מעשה במחשבה תחילה

ישתדל האדם בכל עת ובכל זמן וכן, בכל מצב אשר נמצא, לדחות את היאוש ואת העצבות, ולהמתין, כמה שאפשר, עם החורבן והאסון אשר מרגיש שהוא מנת חלקו. ומובא משל בקדמונים, אשר מוסר גדול טמון בו וילמד מזה האדם ויחקוק מעשה זה בנפשו, שיהיה דרך חיים אצלו;
מעשה באיש פשוט, אשר גר בכפר נידח. והנה, באחד הימים מצא יהלום יקר מאוד, הסתובב בין כל סוחרי העיר, למצוא סוחר, אשר יקנה ממנו את היהלום, אך כל הסוחרים הנאמנים אמרו לו: דע לך, יש בידך אוצר עצום ובכל האיזור, אין לכולנו גם יחד, לשלם לך את סכום היהלום הגדול, קח עצה טובה מאוהבים ולך לעיר הנמל ותפליג לעיר הבירה אשר ודאי יש סוחרים גדולים, אשר יקנו זאת ממך, משום ששם המסחר גדול ורחב וההזדמנויות שם גדולות מאוד.
הלך אותו עני עם היהלום, האוצר בידו והגיע לנמל והנה רואה, שמשלמים כסף לרב חובל ולו אין מה לשלם, חשב בדעתו מה יעשה, והנה רעיון גדול עלה בדעתו ביקש מהרב חובל להסתגר איתו בחדר ולדבר איתו. הסכים הרב חובל וכך, שניהם יחד, נכנסו לחדר צדדי באניה, הוציא האדם את היהלום והראה לרב חובל ואמר לרב חובל: אני נוסע לעיר למכור את היהלום ועשיר גדול אהיה ומשם, אשלם לך את תשלום ההפלגה ואף, אוסיף ואטיב עימך. שמח הרב חובל על האמון, אשר נותן בו וכן, על הרווח היותר גדול מכולם, אשר יקבל ממנו, וכך, התמלאה האניה ויצאו כולם להפלגה הארוכה. אותו בעל יהלום היה מסתובב בשמחה ובגאוה, כולם כיבדו אותו כבוד גדול, הרב חובל היה מסתודד עימו ומראה ומספר לו את כל הפתעות הים ואת כל מהלכי האניה.
והנה, בקר אחד, יושב בעל היהלום לאכול את ארוחת הבוקר, הוציא את היהלום להנות ממנו, כמה רגעים, שלא נתן את עיניו וליבו על היהלום, שהיה מונח על השולחן, הנה נעלם היהלום. צער גדול נפל עליו, מעשיר גדול, חזר לעני גדול ועוד, בעל חוב

גדול לרב חובל. ישב וחשב בדעתו מה יעשה; אם אגלה לכולם שאבד היהלום, סיכויים קלושים שימצאו היהלום והגנב יחזיר אותו, אך מה שודאי יקרה, ערכי ירד בפני כולם, יזלזלו בי כולם והרב חובל יתחיל לתבוע איך משלם לו את הנסיעה. לכן, החליט שהוא לא מספר לאף אדם על היהלום שנגנב וכך עשה. ישב בשקט, צערו היה בליבו ולשום אדם, לא סיפר את צרת ליבו. אחרי כמה ימים בא רב החובל אל אותו אדם ואמר לו: מדינתי במדינה רחוקה, אין לי משפחה ויש לי סחורה רבה ויקרה מאוד באמתחתי באניה ואני פוחד מן המכס, בבקשה, מאמין אני בך ורוצה לרשום את כל הסחורה על שמך.

הסכים האדם העני לבקשתו, הביאו עט ודף ושם על שמו את כל הסחורה. לאחר עוד יומיים של הפלגה, בבוקר כולם מחכים לראות איפה רב החובל, מחפשים ולא מוצאים אותו, נכנסו לחדרו ומצאו שהחזיר את נשמתו בשנתו לבורא עולם. והנה, בעל היהלום לשעבר זכה לרכוש עצום שאין כדוגמתו. אם כך, נחשוב בנפשנו, אם היה עומד ומתלונן ומצטער וצועק ומתייאש מן היהלום, היה נהיה בעל חוב, היו מזלזלים בו ואף מגרשים אותו מן האניה. כעת, ששתק ולא דיבר ולא צעק ולא אמר מאומה, זכה להתעשר בשנית עושר כפול ומכופל.

ומפה ילמד האדם יסוד גדול, יש הרבה זמנים ומצבים קשים בחיים, שאם יעמוד האדם וינסה וירצה לפותרם ברגע, בקול צעקה גדולה ובמרה, בסוף לא ישיג מאומה ויפסיד עולם ומלואו במעשיו. ועל זה אמרו חז"ל: "סוף מעשה במחשבה תחילה". והאמונה והשמחה בהקב"ה, בכל מצב צריכים להיות נר לרגלנו "כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד".

וידוע מעשה המובא בסדר הדורות)ערך נתן דצוציתא(שהיה איש אחד עשיר ושמו נתן ואהב אשה בעלת בעל ושמה חנה והיה בעלה עני מאוד ומרוב אהבתו לה חלה, עד שאמרו לו הרופאים שחייב שידבר עימה ויהיה עימה וכו'. אך חכמים עמדו ואמרו יהרג ובל יעבור, זו מהעברות עריות החמורות בתורה ולא תהיה כנבלה הזאת בישראל. וחנה ובעלה היו בעלי חוב גדולים, עד אשר בעלה לא יכל לעמוד ולשלם את החובות ולקחהו הנושים והשלכוהו לבית הסוהר. בצר לו, אמר הבעל לאשתו חנה, לכי לנתן ובקשי ממנו שילווה לנו ממון ותפדי נפשי ממוות. כעסה חנה ואמרה, הרי אתה יודע שזו כל מטרתו. יצאה בחורי אף מבית האסורים, מבעלה. עברו עוד ימים וחנה לא הולכת לבקר את בעלה, אך שמעה מקרובים שמצבו הולך ומחמיר ביותר, החליטה ללכת שוב לבקר את בעלה בבית האסורים וכשראתה את בעלה שנוטה למות, גמרה בנפשה ללכת לנתן.

לפני שיצאה לביתו של נתן עמדה ובכתה והתפללה להקב"ה, רבונו של עולם, תצילני מהעברה החמורה והקשה וכו'. הלכה לביתו של נתן, שמח נתן שמחה גדולה, שאלה, מה חפצת? מה תירצי? ענתה ואמרה לו: יש לבעלי חובות קשים מאוד והוא נמצא בבית האסורים ונוטה למות, תרחם עלינו, הסכים. אחרי שנתן לה את הכסף, עמד ואמר לה, עשיתי את רצונך, עכשיו תעשי את רצוני ותחייני. ותאמר לו חנה, הנני בידך ותחת כנפיך, ואין לי פה להמרות פיך, אבל אודיעך שבאה לך שעה לקנות חיי העוה"ב, תיזהר שלא תפסיד שכרך וטוב העוה"ב מדבר מועט, ואל תאסרני על בעלי, וחשוב שהגעת לחפצך ואל תאבד טובה הרבה, וחשוב באיסורי הקב"ה ואל תעשה דבר שתתנחם באחריתך וזו לך שעה קלה ותמנע לקנות חיים ארוכים ושכר טוב בעוה"ז ובעוה"ב, שלא יכול אדם להגיע לדבר זה, אלא בעמל רב ויגיעה רבה, ואתה יכול להגיע לרצון בוראך בשעה קלה. אם תשמע לשכלך ותגער ביצר, וטוב לך.

ויהי, כשמוע האיש דבריה ויגער, ביצה"ר ויקום ממיטתו, ויפול על פניו ארצה ויתנפל לפני ה', ויתפלל להכניע יצרו ולשבור תאוותו ולהדריכו בדרך ישרה וטובה ולסלוח לו על עוונותיו ולשוב בתשובה שלמה, ויענהו ה' ויעתר לו. ויאמר נתן לחנה ברוכה את לה' וברוך טעמך, אשר כיליתני היום הזה מבא בדמים ועברה, וידך הושיעה לי, לכי לשלום לביתך. ותלך האשה ותפדה את בעלה ותוציאוהו מבית האסורים ותגד לו את כל אשר עשתה ולא האמין לה בעלה כי חשדה כי נתן בא אליה, והעלימה ממנו.

ויהי כי ארכו הימים וישקף רבי עקיבא מבעד לחלון ויראה, איש רוכב על סוס ועל ראשו זיו גדול ומזהיר כשמש. ויקרא אחד מתלמידיו ויאמר לו: מי זה האיש הרוכב על הסוס? ויאמר זהו נתן רועה זונות ויאמר לתלמידיו: התראו אתם דבר על ראשו? ויאמרו לא. ויאמר להם מהרו והביאוהו אליי, ויביאוהו לפניו ויאמר לו: בני על ראשך אור גדול בלכתך ואני יודע שאתה מיושבי העוה"ב, הודיעני מה עשית? ויודיעהו את דבר חנה, אמר לו רבי עקיבא עשית דבר גדול ועל כן הזריח הקב"ה אור על ראשך. אמר לו רבי עקיבא: שב על ידי ואלמדך תורה ויעשה כן, ויפתח הפותח ואין סוגר דלתות ליבו בתורתו ויהי לימים מועטים הגיע למעלה גדולה בחכמה וישב בצד רבי עקיבא במעלה אחת.

ויהי היום ויעבור בעל חנה על מדרשות רבי עקיבא וראה את נתן בצד רבי עקיבא במעלה אחת ושאל אחד מן התלמידים, איך עלה זה לגדולה? ויספרו לו כל המעשה ויאמר לחנה אישתו ושקטה ממנו רוח הקנאה, שעברה עליו שחשד אותה. ועל פי מעשה מחריד זה יובן: בשעת הניסיון של נתן, לא היה אף כח, אשר ימנע ממנו את החטא ומה מנע ממנו? "סוף מעשה במחשבה תחילה", כשחשב על הסוף, מה יהיה

בסוף, כשתעבור הנאת החטא. ולכן, כך יטביע האדם טבע בנפשו, בכל עניין אשר מתמודד הוא, "תחשוב על הסוף". אותו אדם, שהיהלום נאבד לו, אם לא היה חושב על הסוף, גם היה נזרק מהאוניה בבושת פנים וגם לא משיג מאומה. כששתק וחיכה, זכה לאותו מעמד, אף שלא היה לו מאומה ואף, בסופו של דבר, לכל רכוש הרב חובל. וכך נתן, בשעת החטא לא היה מה שיעצור אותו משום שלרגע זה ציפה וייחל עד שנפל לחולי. אך, כאשר חשב מה יהיה הסוף, עצר והבין שהסוף רע מאוד ולכן, רבי עקיבא שינה את שמו של נתן למר עוקבא, עוקבא מלשון עקב ועקב זה סוף, כביכול האדם הזה, נתן, כוחו הוא מהעקב מהסוף. ואף יוסף הצדיק, כשאשת פוטיפר ניסתה יום יום, להכשילו ולהחטיאו, יוסף היה מסתכל על הסוף, עתידים כל השבטים להיות חקוקים על האבנט של הכהן ואם יחטא לא יזכה לזה. וכן, היה יוסף שם מול עיניו פגישה עתידית עם אביו ואם יחטא איך יוכל לפגוש ולראות את אביו. ומחשבה על הסוף מנעה ממנו לחטא ברגעים הקשים ביותר.

מחשבה / רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום

טבע האדם הוא, שהמחשבות סוחפות אותו למקומות ומחוזות שונים, ואם לא ישלוט הוא, על מחשבותיו, מחשבותיו יקחוהו, ברוב הפעמים, למקומות אשר, וודאי, בשעת יישוב הדעת ובשעה שהיא, הוא לא היה רוצה להגיע אליהם.

לכן, צריך האדם, להיזהר ולהישמר, שהוא ישלוט על מחשבותיו ולא הם ישלטו עליו. יש זמנים, שאין סיבה, להיות עצוב ודווקא, צריך להיות שמח, באשר נתן לו ה', אך המחשבות לוקחות אותו לעצבות, לדאגה ליאוש ולראות הכל, הרע ביותר.

וכן, יש זמנים שהם לא זמנים של שמחה, אלא זמנים של יותר התבוננות ומרירות, אך, המחשבות, לוקחות את האדם לשמחה מדומה. לכן, צריך לדעת האדם, שאחד הדברים הקשים, אשר צריך לעמול עליהם קשה מאוד, זה ההשתדלות לשלוט על דעתו ועל מחשבותיו.

ישנם שני דברים, אשר יש להם כח מכריע על המחשבה: האכילה, שאוכל האדם וראיית העיניים. כאשר האדם ניזהר' שלא לאכול, אכילה גסה ולשמור על כשרות ושומר עיניו, מדברים אסורים,

והמחשבות הפוקדות אותו, יותר מתונות, יותר קרובות לאמת, ופחות הורסות את חייו. אין הרס יותר גדול, מהרבה מחשבות. דבר זה, גורם לאדם, חוסר החלטה, חוסר יציבות, פוגע בשלום בית, פוגע בהחלטות האדם, מירמור ודאגה כל ימי חייו.

כאשר האדם נזהר ונשמר, מבער הרע מקירבו, המחשבות הם כמו גלים בים, הים נראה שקט ובטוח, אך ברגע אחד, גלים גבוהים, עולים ומחריבים את כל היסודות,

אשר בנה לעצמו.
לכן, יפעל האדם בשני דרכים, גם יעמול ע"י שמירת האכילה והראיה - להקטין את גובה הגלים, אשר לא יהיו גבוהים וחזקים. וגם, ע"י חיזוק האמונה בהשם יתברך, בונה מבצרים חזקים, שאף גל לא יכול לעמוד לפניהם.
הרבה אנשים, בנו עולמות בדעתם, אך באו גלי המחשבות, ואיתם הדאגות, והרסו כל חלקה טובה. אחרי שחיזק האדם, את אשר צריך לחזק ודבר זה, אינו חיזוק של פעם בחיים, אלא עבודה יום-יומית, לבצר ולחזק ולהקיף, שומרים כל היום וכל הלילה. ובאמונה חזקה בה', אפשר לעבור ולשרוד, את תקופות השפל ותקופות הגאות. וידע האדם, שאין עצה ואין תבונה כנגד ה' ואין אדם נוקף אצבע למטה, אלא אם כן גזרו עליו מלמעלה.
ומובא בחז"ל: ששלמה המלך, ידע שבתו, החביבה והאהובה, סופה להתחתן עם איש כפרי, פשוט מפשוטי העם. הצטער שלמה, בתו של המלך הגדול בעולם, אשר שלט בכל כדור הארץ, אף בחיות ובעופות, אשר ידע שפתם - וניסה, בכל דרך, לשנות ולהעביר את רוע הגזירה.
כשראה, שלא עולה בידו, פחד מן היום, אשר דבר זה יקרה. נסע ללב ים והביא עימו, פועלים רבים ובאי קטן, בנה מבצר עצום, עם חומות גבוהים, אשר אין שום בריאה היכולה להגיע למקום שמור זה. וציווה על הנשר, שבכל יום, יבוא לארמונו ויקח מאכלים רבים וכל מיני מעדני מלך, ויביא למבצר - קרא לבתו וסיפר לה, את מר לבבו וביקש ממנה שתואיל בטובה, ללכת למבצר ולהיות שם, ימים רבים, עד אשר, בשמים תתבטל הגזירה, ומזלה ייטב ותזכה להתחתן עם בן מלך.
קיבלה הבת את דברי אביה והוליכוה למבצר לגדול. כך, במשך ימים רבים, הנשרים מביאים מביתו של שלמה המלך, את כל מחסורה.
עברו ימים, ועצת ה' היא תקום, איש כפרי ופשוט, הלך לו בדרכו, והלילה ירד וגשם וקור גדול שררו במקום, חיפש מסתור והנה מצא, פרווה ועור גווית אריה, נכנס בפנים, להתחבא מן הצינה, ונפלה עליו תרדמה.
נשר גדול עבר, וראה את הפרווה, הרימה ועף עימה, הרחק בים. אחרי זמן מרובה של מעוף, התעייף, וחיפש מקום למנוחה. הנה, מרחוק, רואה מבצר גדול. בשארית כוחו, הגיע למבצר, הניח את משאו ועמד לנוח.
התעורר, הכפרי בבהלה גדולה, לא הבין היכן נמצא, יצא במנוסה וחיפש מקום מחבוא והנשר קם והמשיך במעופו.
בתו של שלמה, ראתה האדם, ואחרי ימים "ועצת ה' היא תקום" - כששמע

שלמה את הדברים, התפעל, כי אין עצה ותבונה כנגד ה'.
אף אנו נקטין את הגלים, נחזק את המבצרים, ונשים מול עינינו, את האמונה בה' , רבות מחשובות בלב איש ועצת ה' היא תקום.

מחשבות / ועשית מעקה לגגך

נאמר: "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך" ודרשו דורשי רשומות, יסוד גדול: כל אדם צריך לבנות מעקה, "לגגך", פירוש, בראשו, ונבאר הדברים:
האדם, חושב ביום כ 60,000- מחשבות והמחשבות, גוררות וסוחפות את האדם, למחוזות רחוקים ומשונים וחובה על האדם, לבנות מעקה ולעצור, את מחשבותיו, כי אם לא יעשה כן, הסחף של המחשבות, ייקח את האדם להרס וחורבן חמור וגדול ביותר.
ידוע מעשה, המובא, על יהודי, אשר מלאכתו הייתה, מכירת ביצים ובכל יום ראשון, היה עובר בין כל הישובים והכפרים וקונה ביצים, ליום השוק. קערה גדולה, היה מניח על ראשו ושם, היה מקבץ את הביצים והיה מתהלך ממקום למקום, וכך, בכל יום ראשון, היה שונה את מעשיו.
באחד מימי ראשון, בשעת האסיפה של סחורתו, סחף המחשבות התחילו להוליכו סחור סחור, ובשעה, שעל ראשו, הייתה מונחת הקערה, מלאת הביצים, אמר לעצמו, אילו היה לי כ- 500 תרנגולים, אשר יוכלו לדגור על 500 הביצים, היו נולדים 500 אפרוחים. ה- 500 אפרוחים, היו גדלים ואף הם, מטילים בצים ושוב, היו דוגרים עליהם, וכך, בתוך כמה חודשים, הייתי מגיע לכמה אלפים של תרנגולים, והלאה, במרוצת המחשבות, אמר לעצמו, לאט לאט, את התרנגולים הייתי מוכר ומרוויח ממון רב, והייתי עובר לעבוד בתחום מרעה הצאן, והלאה במחשבותיו, כבר נהיה רועה צאן גדול, ובמחשבותיו עבר, כבר לסחור בבדים, ולהיות מגדולי סוחרי הבדים בעולם.
המשיך במחשבותיו, והוא מתהלך עם הביצים על ראשו, וכבר פנה, לעסקי הבנייה ובמחשבותיו, כבר חשב שנהיה מעשירי העולם, סוחרי הבניינים, והנה, ממשיך הוא בדמיונותיו, וקהל עדתו, מינוהו, להיות ראש הקהל ונשיא היהודים במדינתו ובתוך דמיונותיו ומחשבותיו, הגיע ליום הולדת המלך, וביום הולדת המלך, בשם כל עם ישראל, קנה מתנה מיוחדת, להטיב את לב המלך ולב המלכות, על עם ישראל והוא בדמיונותיו חושב, איך לוקח את המתנה, לבוש במיטב מלבושיו, ונכנס לארמון המלך, ועובר מטרקלין לטרקלין, עד שמגיע למקום הנשגב, כיסא המלך, אשר המלך יושב עליו, וכך ממשיך במחשבותיו וקד קידה, אשר לא שם לב, שכבר הוא שקוע בעולם הדימיון. קד קידה בפני המלך וכל הביצים, אשר על ראשו, נפלו ונשברו וכל ממונו,

נחסר ונאבד ואיבד את כל אשר לו.
וזה מה שאומרת התורה: "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך". כל דבר בחיים, אשר עושה האדם, לבנות מעקה למחשבות, משום שהמחשבות, לטוב ולרע, לוקחות את האדם למחוזות אחרים לגמרי.
ולכן, יסוד גדול, אשר חוזרים ושומעים אותו, אנו, בתקופה האחרונה, כאשר אדם רואה אצל בני ביתו, אצל חברו, אצל שותפו, אפילו נקודה, שדבר אחד לא ברור ואף קלקול קטן, אפילו הקטן ביותר, לא ישאיר דבר זה פתוח, מייד יעמיד הדברים, בכל הכח ויפתור הנקודה, הלא ברורה, אשר יש ביניהם, משום, שכל הדברים הרעים והחורבנות הקשים ביותר בעולם, החלו מנקודה אחת קטנה ביותר, אשר אינה ברורה, אי הבנה אחת קטנה או ממחשבה קטנה של אדם, אשר האמין וחשב, שדבר אשר אינו מגיע לו - מגיע לו, ובנה עולמות בדעתו ולאט לאט, התחיל להאמין בזה, וכמו זרעון אשר זורעים באדמה, נזרעת בראש האדם, נקודה שחורה ומקולקלת, אשר עם הימים, נהייתה, שורש פורה ראש ולענה, ומשקה והישקה, את השחור משחור, בעדת עריצים ופריצים וכך, חורבן גדול, נעשה ועוול קשה נגרם בעולם.
לכן, יקבל האדם על עצמו, כשהיצר זורע בתוכו, אף נקודה קטנה, לא יישן עימה בלילה, כדברי הגמרא: אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה, אל תהרהר אחריו, שמא עשה תשובה, משום שצדיקים ותלמידי חכמים, יודעים מה כח של נקודה רעה אחת יכולה לגרום בעולם.
שותפים, בעל ואישה, או, כל קשר אחר, בעולם, לא ייתנו לדבר, שנראה קטן, לצמוח ולגדול "וביערת הרע מקירבך", בכדי שיהיה מקום לשכינה לשכון אני ה' ולכן "ועשית מעקה לגגך". לבנות מעקה במחשבה, ולא ליתן ליפול ולהידרדר ולילך, אחרי הדימיון, אשר לוקח את האדם לחורבן גדול.
הקב"ה, יזכנו לבית השלישי, אשר ירד מן שמיא ונזכה לגאולה שלמה וישועה בקרוב.

מידות / המעביר על מידותיו מוחלין עוונותיו

מסופר על מו"ר זקנינו ר' מאיר אבוחצירא זצוק"ל שהיתה לו מגירה, ששם היה שומר את כול החפצים של ימים נוראים: שופרות קופסא של האתרוג, טלית של ימים נוראים, ואפילו המניפה של הרוח שהיתה תמיד בידו של ר' מאיר, היתה מניפה מיוחדת של ימים נוראים ואחרי ט"ו באב, היה פותח את המגירה והיה מסתכל על החפצים והיה בוכה ואומר, יום הדין מתקרב ואימה וחרדה היתה אוחזתו.
בדורות הקודמים, היה לנו על מי להישען על חסידים וצדיקים טהורים ופרושים,

אשר נטעם הקב"ה, בכול הדורות, אך אנו בדור יתום ואין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים ונחפשה דרכינו ונשובה אל ה'.
וכאשר האדם, בצוק העיתים לא יודע את נפשו מחפש קיצורי דרך וסגולות איך למתק את הדין ולקצר את התלאות ולהגיע מהר למקום מבטחים.
וסגולה גדולה ישנה, לכפרת עוונות והיא בלי תעניות ובלי סיגופים והיא מובאת בגמרא ראש השנה יז' אמר רבא כול המעביר על מידותיו)שאינו מדקדק למצערים אותו ומוחל וסולח(
מעבירים לו על כל פשעיו)אין מהשמים מדקדקים על מעשיו(שנאמר)מיכה ז'("נושא עוון
ועובר על פשע" למי נושא עוון למי שעובר על פשע.
והגמרא מביאה מעשה: רב הונא בנו של ר' יהושע חלה מאוד, בא רב פפא לבקרו, מצא שהוא חולה מאוד, אמר לקרוביו תכינו לו תכריכים כי סופו קרב. לבסוף הבריא. התפעל ר' פפא שאלו מה קרה איתך? אמר לו רב הונא מיתה נגזרה עליי אלא מצאו בשמים שאני מעביר על מידותיי ואין אני מדקדק על מי שפוגע בי, לכן האריכו ימיי.
וכן, ידע האדם, כשמעביר על מידותיו, תפילותיו מתקבלות בשמים והגמרא במסכת תענית דף כה' מביאה מעשה: היתה שנת בצורת קשה ולא ירדו גשמים, ר' אלעזר ירד לפניי התיבה ואמר 24 ברכות ולא נענה. ירד ר' עקיבא ואמר: "אבינו מלכינו אין לנו מלך אלא אתה" "אבינו מלכנו למענך רחם עלינו" וירדו גשמים היו אנשים מרננים, שר' עקיבא, גדול מר' אלעזר. יצאה בת קול ואמרה לא שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מידותיו וזה אינו מעביר על מידותיו. זה סוד שיתקבלו תפילותינו ברצון להעביר על המידות.
הגמרא במסכת)מגילה כח(: שאלו את ר' זירא על שום מה הארכת ימים? מעולם לא הקפדתי על בני ביתי.
והרמ"א כתב: לפעמים צריך לבוא על האדם צרה שהיא כפרת עוונות, או שתבוא בבריאות או שתבוא בהפסד ממונו, או שתבוא בעילבון. יותר טוב לו לאדם שתבוא בעילבון ולא בבריאותו ובפרנסתו. ומסופר על החפץ חיים שבאחד הימים מצאו אותו בוכה, שאלו אותו תלמידיו מדוע הרב בוכה? ענה ואמר להם: אף אדם לא מעליב אותי ואין לי במה לכפר על עוונותיי לא יכעס לא יקפיד ויעביר על מידותיו בכול כוחו.
מסופר על צדיק גדול, אשר היה עני ואסף פרוטה על פרוטה, בכדי לקנות טלית קטן מהודרת והחייט, במקום לעשות חור אחד בטלית, עשה שני חורים ופסל את הטלית. עמד אותו צדיק ואמר: איבדתי את כל ממוני ולהכניס יותר את ראשי לציצית

טהורה לא אוכל, אך להכניס ראשי בחור של כעס אינני רוצה.
ועל אותו צדיק מסופר, שבערב חג הסוכות בכל אשר היה לו, קנה אתרוג מהודר כשאישתו שמעה שבכל כספו קנה אתרוג, אישתו כעסה וזרקה האתרוג ארצה. עמד אותו צדיק ואמר: את האתרוג כבר הפסדתי ולא אכניס את עצמי להקפדות ולכעסים.
ולא משנה מה מעלתך, גדולתך ותפקידך, תמיד תדון את האדם לכף זכות ותמיד תשתדל לא להקפיד וידוע הגמרא במסכת שבת דף ל': תמיד יהיה האדם ענוותן כהלל ועמדו שני אנשים והתערבו כל מי שיעמוד ויכעיס את הלל הזקן יקבל 400 זוז. אמר אחד אני יכעיסנו, אותו היום, שבת היה, והלל חפף את ראשו, הלך ועבר על פתח ביתו ואמר בלשון גנאי על נשיא עם ישראל מי כאן הלל מי כאן הלל התלבש מיד יצא ויצא לקראתו אמר לו: בני מה אתה מבקש? אמר לו: שאלה יש לי לשאול אמר לו: בני שאל; מפני מה ראשיהם של בבליים עגול? אמר לו הילל: שאלה גדולה שאלת בני והתשובה שהמיילדות שלהם לא מומחיות.
הלך אותו אדם וחיכה שעה וחזר, שוב וצעק מי כאן הילל מי כאן הילל אמר לו בני מה אתה מבקש? אמר לו: שאל בני. שאל: מדוע עיניהם של תרמודאים רכות? אמר לו שאלה גדולה שאלת בני, מפני שגרים בחולות והרוח נושבת ונכנסת בתוך עיניהם. הלך והמתין עוד שעה וחזר וצעק מי כאן הילל מי כאן הילל. התלבש הילל ויצא לקראתו, שאל בני מה אתה מבקש. מדוע רגליהם של אפריקאים רחבות? אמר לו: משום שרצים יחפים בחול וכו', אמר לו אותו אדם: שאלות רבות יש לי לשאול, מתיירא אני שמא תכעס. נתעטף וישב לידו, כל השאלות שיש לך לשאול שאל. אמר לו: אתה הוא הילל שקוראים אותך נשיא ישראל? אם אתה הוא, שלא ירבו כמותך בישראל! שאלו הילל: למה? בגללך איבדתי 400 זוז !
כמה מוסר יש בדברי הגמרא, הילל הזקן נשיא עם ישראל, הגדול שבגדולים, ח"ו מעלתו וגדולתו אינו מקלקלת אותו ונישאר עניו וצנוע.

מידות / הענוה מעלה מיוחדת

בכל מצווה, אשר עושה האדם בכל ימי חייו, צריך להיזהר זהירות גדולה מן הגאווה והיוהרה- הם הרס של חיי האדם. ומשה רבינו, אשר זכה להוריד את התורה לעם ישראל, נאמר עליו "והאיש משה ענו מכל אדם". זו המעלה המיוחדת, אשר נקשרה לשמו של משה. ומלך ישראל שהוא חי וקיים בכל ובכל זמן, דוד, אומר לפני הקב"ה, בזמן שמלכותו הייתה בתוקף גדול "לא גבה ליבי ולא רמו עיני ולא הילכתי בגדולות ובנפלאות ממני" ואמרו חז"ל : שכל חייו היה דוד הולך עם ראשו כפוף מטה ועיניו לקרקע ולא הרים ראשו והסתכל בפני אף אדם.

אך מובא, דבר תוכחה קשה, אשר היה עם דוד. מובא בחז"ל, שסיים דוד המלך לכתוב את ספר התהילים, זחה עליו דעתו ואמר לפני הקב"ה וכי יש בריאה שבראת בעולמך שאומרת שירות ותשבוחות יותר ממני?! באותה השעה, הזדמנה לו צפרדע אחת ואמרה לו: דוד, אל תזוח דעתך עליך, אני אומרת שירות ותשבחות יותר ממך ולא עוד, אלא כל שירה שאני אומרת, ממשילה עליה שלושת אלפים משלים. באותה שעה, אמר דוד: "אעפ"י שקילסתיו בכל אלה עדיין איני יודע לקלסו פי יספר צדקתך" והנה, לפני כעשרים שנה, בשבת שלפני שבועות, שלמדנו מדרש תהילים מזמור י"ח, התקשינו בקושייה זו וישבנו לילה שלם, בצער לפני הקב"ה, להבין מה הקשר בין הצפרדע לבין התוכחה, אשר הוכיחה את דוד. וכי צפרדע יכולה לעמוד לפני דוד מלך ישראל ולהוכיח אותו?! מי יכול לעמוד לפני דוד הגדול שבאדם, אשר כל חייו שבח והלל לה' ועומד הוא ואומר "עורה הנבל וכינור אעירה שחר" - בכל לילה דוד המלך היה ישן כשנת הסוס, 20 דקות, ובחצות הלילה, רוח הייתה נכנסת לחדרו ומיתרי כינורו, היו מנגנים מאליהם ומזה, היה מתעורר דוד, היה הוא מעורר את השחר. איך אפשר להעלות על הדעת שצפרדע תוכיח את משיח ה'?!

ורבינו בחיי אומר: ודע כי לא נתפרש עניין השיר עד שבא אדוננו דוד, עליו השלום - ובאותו מלווה מלכה, בדבקות בה', עלה בדעתינו, דבר אשר שימח את ליבנו וכעשרים שנה, הקפדנו בכל שנה לאומרו בליל שבועות.

ידוע, בבריאת העולם, האדם נברא אחרון ביום שישי, אחרי שהקב"ה ברא, את כל הבריאה ונשאר רק האדם, שעדיין לא נברא - עמד הקב"ה וביקש מכל היקום כולו, כל אחד יתרום ויתן את הטוב ביותר שלו; למען הדבר המובחר שבבריאה. ואז, עמדו כל החיות וכל אשר על פני תבל ותרמו את המיוחד שבהם - הנמר תרם את העזות, הנשר תרם את הקלות, הצבי תרם את הריצה, הארי תרם את הגבורה.

וכך, בריכוז של כולם, הקב"ה ברא את הבכיר שבבריאה, וזה האדם הראשון.

אחד התורמים לבריאת האדם היה הצפרדע. ומה תרם הצפרדע ? הצפרדע תרם את כוחו. ומה כוחו? הצפרדע מהלל ומשבח כל רגע, באלפי שעות ותשבוחות את ריבון העולמים. אם כך, כח השיר והשבח, אשר טמון באדם, בא מן הצפרדע בתרומתו, בריאת האדם. אם כך, כאשר, זחה דעתו של דוד, הצפרדע, אשר תרם את כח השיר והשבח, בא בתלונה: זה כח, אשר בא ממני ואין לך זכות שתזוח דעתך עליך! לכן, יובן מהיכן כוחו של הצפרדע להוכיח את מלכנו דוד.

מידות / השחתת המידות היא הדבר הקשה ביותר

הנה, מוצאים אנו לאחר בריאת העולם, כל מיני יצרים אפלים, ומלחמות של

הרעים והטמאים כנגד האור הטוב והקודש, כמו דבר זה אשר קין הורג את הבל. לאחר מכן בדור המבול, אשר חטאו בחטאים החמורים ביותר, גונבים, גוזלים, סוחטים, חוטאים בעריות החמורות ביותר, ופגמו בדברים הקשים ביותר, והכול בשם הצדק והיושר שמגיע להם. חז"ל מספרים את כל התעלולים וכל הדרכים שאנשי השקר האלו היו נוהגים ועושים, בעוד שבפניהם היו מראים צדקות, פשטות, מסכנות, עד שאינם מבינים כלל מה רוצים מהם, ורק עול גדול עושים להם.

כך רואים גם בדור ההפלגה, רשעים גדולים אשר היו גסים ופשוטים, והנה ביום אחד חשבו שנהיו חשובים וחכמים, ובשכלם ובהתקדמותם המודרנית הגיעו למחשבה נבנה מגדל ונעלה השמימה, והגיעו למחשבה להלחם עם הקב"ה. אך איך ילחמו עם הקב"ה, "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קודשו", עמדו ואמרו, על פי המפרשים, נעלה ונשנה את כל השיטה שהקב"ה מנהג את עולמו.

כך, מצאנו סדום ועמורה וכל מעשיהם הנלוזים, וכבר סיכם דוד המלך בפסוק ראשון בתהילים: "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב, כי אם בתורת ה' חפצו" "והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פיריו ייתן בעיתו ועליהו לא יבול" "לא כן הרשעים כי אם כמוץ אשר תדפנו רוח על כן לא יקומו רשעים במשפט".

ומה סופם של דור המבול? הקב"ה השחית את כל הארץ, ואף האדמה נכחדה שלשה טפחים.

ויש להקשות, אם האנשים מתו, מדוע היה צריך לשבור את העצים, את הבתים את השדות את הכרמים, ימיתו אלו העושי עולה, אך את כל העולם ישאיר בשלמות, לדור של אנשים הגונים וישרים, מדוע ההשחתה והחורבן הזה?

אלא אפשר לפרש ולומר, הנה ישנם שני סוגי מחלות, ישנה מחלה, אשר האדם חולה בה, אך אינה מחלה מדבקת, עם מחלה כזו עוד אפשר להתמודד. אך ישנם מחלות אשר הם מדבקות, וכל מי שנוגע בהם חולה אף הוא במחלה המדבקת הזו, ומה תקנתם ורפואתם? הכחדה מן העולם, משום שמדבקים את העצים, את הקירות. כמו כן, את כל אלו אשר נגועים במידות הרעות, אין להם תקנה, זולת הכחדה. וכמו שאמרו חז"ל על דור המבול שהיה צריך להיכחד אפילו שלשה טפחים מן האדמה, מפני שנגועים היו במידות מושחתות, ולכן הכחיד ה' את כל אשר להם.

וכך היה לקורח ולעדתו, קורח אשר עשה מעשים קשים נגד משה רבנו, בשם הצדק והיושר, בשם הטוב למען עם ישראל, וטען ואמר שהוא יודע ומבין ועושה את כל מעשיו לשם שמים, סופו היה, שנבלע באדמה הוא כל רכושו וכל אשר לו ועליהם

נאמר)תהלים נה,כד("אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם".
השחתת המידות היא הדבר הקשה ביותר, ועליה החריב הקב"ה את העולם. כי "כל הכופר בטובתו של חברו, ככופר בטובתו של מקום".

מידות / ידע האדם שמידה רעה היא קשה ומסוכנת

ומובא מעשה, אשר מוסר גדול טמון בו, על אדם אשר הלך ביער גדול ובתוך היער, ראה מחזה של פלא גדול ביותר, שובך גדול מאוד של יונים אשר בו אלפים רבים של יונים והשובך פתוח לרווחה, ואף יונה לא יוצאת מן השובך, והיונים מתרוצצות בתוך השובך בלחץ ובכעס גדול, תמה האדם, איך יתכן? אלפי יונים שלא יוצאות רגע אחד מן השובך, מה מונע ממנם לצאת? הלך ושאל אדם אשר היה גר בבית קטן בקצה היער, והנה האיש ההוא סיפר לו מעשה, השובך הזה הקים אותו אדם מלפני מאה שנים, והאדם הזה היה איש קשה ורע מעללים, וכאשר הקים את השובך לא נתן לציפורים לצאת מן השובך וציפור אשר היה יוצא היה הורג אותו, וכך במשך שנים הציפורים שהיו בשובך התרגלו שציפור שיצא, ראו איך מת, התרגלו הציפורים, שאינם יוצאים מן השובך, והרגל זה הרגילו גם את ילדיהם, וילדיהם הרגילו את הדורות הבאים אחריהם. ואף שאותו אדם מת לפני שנים רבות, אך הפחד וההרגל נשאר חקוק בציפורים הללו עד עולם.

כך הקב"ה ריחם על העולם כולו והאדמה בלעה את קרח ועדתו, משום שקרח ועדתו היו בעלי מחלוקת בצורה כל כך קשה וחזקה, שזה נחרט בתוכם בצורה חמורה וקשה, שהמחלוקת הפכה חלק מהם. ולעצור מידה רעה זאת, זה דבר לא אפשרי, כי הם ובניהם ובני בניהם יהיו כך. וכן דתן ואבירם וכן כל הנלוים אליהם, לכן מיתתם היא עזרה והצלה לכלל, כאותם ציפורים אשר נחרט בהם הפחד ואף בבניהם, לא לצאת מן השובך לעד.

לכן, ישתדל האדם להלחם בכל מידה רעה אשר לו, משום שמוריש אותה הלאה לדורות הבאים. וכך מצאנו בחז"ל כשמת נבוכדנצר וירד לגיהנום, פחדו כל יושבי גיהנום מנבוכדנצר. וקשה, מילא בארץ פחדו ממנו זה מובן, נבוכדנצר היה אחד מן המלכים החזקים והאכזרים שהיה בעולם, אך בגהנום גם שם לפחד מנבוכדנצר?!. אלא משום שהתרגלו בארץ לפחד ממנו, מידה זו נשארה חקוקה בהם, לפחד פחד גדול מנבוכדנצר גם לאחר שמתו.

וכך מוצאים אנשים, אשר השקר הוא חייהם, ועומדים ובוכים ומשקרים ולא מצטערים על מעשיהם, משום שזה חלק ממנם, ומידה זו ממשיכה לבניהם. ולכן מובא כשאדם מחפש שידוך צריך לבדוק ג' דורות באם האשה, שלא היה שום עניין

של זנות, אם היה יזהר זהירות גדולה ביותר.
וכך מצאנו אצל עשיו, כשמת, אמרו חז"ל)תנחומא צו ב(הלך ולבש טלית ורצה להיכנס לגן עדן, שאלו אותו; מי אתה?, ענה ואמר: אני יעקב, אמרו לו פה בשמים לשקר?, אתה זה עשיו!. ונקשה, איך בשמים עומד עשיו לשקר?!, אלא התרגל בצביעות ובשקר ומידה זו נשארה אצלו חקוקה וגם בשמים הלך לשקר.
וכך מובא עוד בחז"ל שכל יושבי גיהנום, בכל שבת יוצאים מן האש של גיהנום לשני הרים של שלג, לצנן את האש של גיהנום, ובמוצאי שבת חוזרים לגיהנום. והנה במוצאי שבת, חלק מן יושבי גיהנום, מנסים לגנוב שלג ולהכניס עימם לגיהנום. וקשה, איך נשאר גזל אצל יושבי גיהנום, הרי זו מן המידות הקשות והרעות?!, אלא מי שלא עובד על עצמו ומתקן את עצמו מן המידות הרעות והקשות, נשאר בו המידות הרעות. בכל עת וזמן אנו חושבים על ההרגל כמה מסוכן. הגמרא מספרת על שמואל, אשר הלך לישיבה ללמוד, ולפני שנסע נתן כסף לשכנתו, שתשמור לו על הכסף, כשחזר שמע שהשכנה נפטרה, הלך לבית הקברות לקיברה, ושאל את הנפטרת; היכן הכסף שלי?. ענתה הנפטרת לשמואל היכן שמרה הכסף, ואז שאלה את שמואל, השכנה השניה שיש לנו, האם עוד מסרקת את שערה ואיך, הנה אשה, מתה מן העולם, ועדיין נשאר בה השאלה, האם היא עוד מסרקת את שערה?!. זה מוסר גדול, איך יזהר האדם, לתקן מידות רעות ולזכך את עצמו מן הרע.

מידות / מידת הסבלנות

ידע האדם שהיסוד הגדול ביותר הוא מידת הסובלנות ולהגיע למדרגה של "ונפשי כעפר לכל תהיה".
הנה רואים אנו ומרגישים רוממות הנפש מרובה בימים אלו ומשתפים את אהובנו היקרים בדבר אשר היה לנו למתווה דרך בחיינו.
בליל בדיקת חמץ בשנה שעברה הצטערנו צער גדול ביותר ומרוב צער אשר ציערונו שני אנשים, אשר שפכו את דמנו בצער ובבזיון גדול, בכינו בכי גדול להקב"ה והיה יותר מארבעה שעות שלא הרגשנו בגופנו כל אשר קורה סביבנו, מהרוע והעוול הגדול אשר עשו.
כשהתעוררנו מתרדמת, אשר אינה תרדמה, אלא דבר עמוק בנפש, היה ספר מונח ליד השולחן אשר אין אנו יודעים מי פתח אותו, הסתכלנו בספר זה ובמקום אשר נחו עיננו מצאנו כתוב: הרמב"ם מספר מה שראה כתוב בספר מספרי המידות, אשר שאלו לאחד מחשובי החסידים: אמור לנו איזה יום הוא ששמחת בו יותר מכל חייך?, השיב החסיד ואמר: הוא היום שהייתי נוסע בספינה והיה מקומי במקום הפחות ביותר

באניה, היכן אשר המטען נמצא. ובספינה הזאת נסעו אנשים שפלים ביותר ואחד הנוסעים כל כך בז לי עד אשר עמד והטיל מימיו עלי, והייתי בעיניו כל כך שפל ונבזה, תמהתי מחוזק תכונת העזות שישנה בנפשו. אך, חי נפשי, כי לא כאב ליבי למעשהו כלל ולא התעורר רוח כעס בנפשי ולא התקוממתי נגדו בכח, למחות על מעשהו השפל, רק שמחתי שמחה גדולה שהגעתי לגבול של מידת הסובלנות, שלא הכאיבני יחס הבוז שנהג בי אותו סוחר, כאילו לא חשתי ולא הרגשתי לא בו ולא בבזיונו.
מסיים הרמב"ם: אין ספק שזאת תכלית פסגת מעלת שפלות הרוח. סימן זה הוא לאות ולסימן משמים לנו, ולימוד גדול חיינו והרגשנו בנפשנו.

מידות / עזות

חשבנו להקשות, המשנה אומרת: יהודה בן תימא אומר)אבות ה'(: "הוה עז כנמר קל כנשר רץ כצבי וגיבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים".
הנה העזות המשיל לנמר, ועלתה בדעתינו קושיה: הרי הגמרא במסכת ביצה כ"ה: שלושה עזין הן, כלב בחיות. וחשבנו להקשות, הרי הכלב הוא בחיות ומדוע יהודה בן תימא מונה את "הנמר" ולא את הכלב? ואפשר לפרש ולאמר, יש הבדל בין העזות של הכלב לבין העזות של הנמר, "נמר" אם לא מציקים לו ולא מפריעים לו, אינו מזיק, רק כאשר הנסיבות גורמות לו, עומד ומזיק ונהיה עז פנים.
אך הכלב לא כך, אף אם לא עושים לו מאומה, אפילו מטיבים איתו, ברגע אחד עומד ומזיק ונהיה עז פנים וכזאת עזות היא עזות פנים רעה מאוד ושפלה ולכן אין התנא מונה אותה בתור עזות פנים, זו עזות רעה ועזות לא של לימוד לשום דבר.
אלא, ירחק האדם מן העזות הרעה הזאת מן הכיעור ומן הדומה לו.
ולכן, חכמי הקבלה אמרו, אחד מן הגלגולים הקשים ביותר שיש, זה גילגול בכלב וכן בעלי לשון הרע מתגלגלים בכלב, משום שעל פי רוב בעלי הלשון הרע, מזיקים כעזות של הכלב, בלי סיבה, ליבם רע עליהם ומזיקים לאחר כעזות פניו של הכלב.
ולכן, כאשר מרגיש האדם, שעשה מעשים רעים ועזותו הייתה כעזות הכלב והזיק לחברו בלשון הרע כעזות הכלב, מוטב להתבייש בעולם הזה שזה עולם של שקר ולא להענש לעולם הנצח בעונשים קשים ומרים.
וידוע המעשה, על הגאון מוילנא, אשר הלך עם כמה מתלמידיו עם עגלון, על סוס ועגלה והעגלון הלך לחנות וגנב דבר. בעל החנות בא וחשד שהגאון הוא שגנב את הדבר, עמד אותו בעל חנות והכה את הגאון מוילנא. תלמידיו הזדעזעו זעזוע גדול ואמרו לרבם: רבי תאמר לבעל החנות מי הגנב, עמד הגאון ואמר: חס ושלום, אני לא רוצה לחזור בגלגול של כלב, כל מי שמדבר לשון הרע וכל מי שמוסר יהודי יחזור

בגלגול של כלב.
לכן, יזהר האדם, זהירות גדולה ביותר לא להכנס חס ושלום לגדר החמור והקשה הזה.
ובכל זמן, מול עינינו, מעשה אשר ראינו בעיננו בילדותנו וחרוט כגירסא דינקותא, בבית מו"ר זקננו רבנו מאיר אבוחצירא זצוק"ל; היה כלב שכל ערב שבת היה בא ועולה במדרגות ארבע קומות ויושב בפתח הדלת עד אחרי הקידוש ואחרי הקידוש היה יורד והולך ופעמים רבות בני הבית היו רוצים לגרשו, היה מתנגד ואומר, תניחו אותו. אחרי זמן מרובה של חודשים רבים, בשבת אחת אחרי הקידוש, רץ לכביש, נדרס ומת. רבי מאיר עמד ודיבר, כמה צריך להזהר מלשון הרע ומכבוד תלמידי חכמים ואמר הכלב הזה בא בגילגול על פגיעה בתלמיד חכם בעניין קידוש ובאה נשמה לעולם ככלב ומתי שסיימה את תיקונה נדרס ומת.
כמה האדם מאבד את עולמו על דברים רגעיים, אשר יוצא ממנם ממש בשום הנאה, רק הרגשה של הצלחה, של ניצחון, של הנאה ומקריב על הרגשה את כל עולמו ונכנס לגדר של עזי הנפש הרעים, כעזות הכלב ואחריתו עדי אובד.
וידע האדם יסוד גדול,כאשר אתה מדבר רע על חברך או פוגע בחברך בסתר, באותו רגע אדם אחר עומד בעולם ומדבר עליך רע, או פוגע בך בסתר "כאשר זמם לעשות לאחיו כן יעשה לו".
ולכן, כאשר האדם שומע שמרעים לו ומזיקים לו, ידע בשעות שאתה הצקת והזקת, נעשה לך כל הרע הזה, אז מדוע כעת תבוא בתלונות על אשר נעשה לך?
ונסיים ביסוד גדול אשר משתדלים לומר אותו לעצמנו בכל עת ובכל זמן "הוה עז כנמר וקל כנשר לעשות רצון אביך שבשמים" ואפשר לפרש ולאמר: יש הרבה אנשים ברוך ה' שמקיימים את התורה, ואת המצוות ולא אלמן ישראל, אך הם מקיימים את התורה כמו אדם שיודע את החוק של המדינה והולך על פי החוק, נזהר לא לעבור על החוק, בכדי לא להענש, משום שהוא פוחד מבית האסורים, מקנס וכו'. אך כל היום, הוא מתייעץ עם עורך דין וכל מי שאפשר, איך לקיים את החוק, אך לחמוק ממנו על פי החוק.
וכן, בעוונות, הרבה אנשים מקיימים את התורה והמצוות, אך אנו צריכים לעבוד על עצמנו ליהיות עזים כנמר וכו' לעשות "רצון" אבינו, לא רק לחמוק מן העונש, אלא לעשות את הרצון של אבינו שבשמים. וכדברי דוד המלך בתהילים מ': "לעשות רצונך אלוקי חפצתי", לא רק את דיבורך, אלא גם את רצונך. וזו מעלה גדולה, אשר מקרבת את האדם מאוד להקב"ה וגורמת לאדם להרגיש קירבה מיוחדת להקב"ה.

מידות / ענוה

הקב"ה משפיל ומרומם, מקים מעפר דל ומאשפות ירים אביון, כך בעת שהגיעה השעה היעודה, הרים הקב"ה את קרן יוסף הצדיק, והעלהו לגדולה בזכות פתרון חלום פרעה.

וצריך להבין, הרי ליוסף לא היה מעמד וחשיבות בארץ מצרים, ואדרבא, היה מושלך ומושפל בבית הכלא, וגם בשעה ששר המשקים הזכירו לפני פרעה, אמר, שהוא נער עברי עבד לשר הטבחים והרי הוא שוטה ועבד, ולכן, אינו ראוי למלוכה. ואם כן, איך העלה פרעה את יוסף לגדולה, עד שאמר שמבלעדיו לא ירים איש את ידו בכל ארץ מצרים והרכיבוהו במרכבת המשנה, וקראו לפניו אברך בכל ארץ מצרים? ואמנם, יוסף פתר לפרעה את חלומו על הצד הטוב ביותר, אך כידוע, שפרעה היה רשע גדול ובעל מידות רעות ומגונות ביותר ובפרט, היה נגוע במידת הגאווה ולא היה מוכן לשמוע לדעת אחרים ולתוכחתם, וא"כ איך כיבד את יוסף ואמר עליו שבחים כ"כ גדולים ומרובים, ונהג בענווה גמורה, היפך ממידת הגאוה שהיתה טבועה בו? !

שלמה המלך אמר בחכמתו)משלי יג,כ(: "הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע", ואמרו חכמים במדרש, משל למי שנכנס לחנותו של בושם, אע"פ שלא מוכר ולוקח כלל, יצא ריחו וריח בגדיו מבושם כל היום כולו. כלומר, שמי שנמצא בחברת החכמים השלמים אנשי המידות אשר שם שמים עליהם וכל מעשיהם, באמת ואמונה, בהכרח אף הוא יהא דבק במעשיהם ולמד מדרכיהם, כאותו אדם שנכנס לחנות הבשמים, שאע"פ שלא קנה לעצמו בושם, בכל זאת, ממילא נקלט בו מן הריח הטוב שיש אצל הבושם.

והנה, בשעה שיוסף הובא ביתה פרעה, הרי ברגע אחד יצא מבור תחתיות, ממעמד בזוי ונחות, אל רום פסגת המעלה, למצב שבו כל חכמי וחרטומי ארץ מצרים, ובראשם פרעה, מצפים ומייחלים למוצא פיו, לפתרון החלום, שסודו היה מסעיר את נפש פרעה, עד שכמעט היתה מבקשת נפשו לצאת. ובאותו המעמד כולם ראו את חכמת יוסף ואיך רוח ה' בו, ושהיה יודע בשבעים לשון של כל אומה ואומה. ועם כל זאת, יוסף לא התגאה ולא רמו עיניו, וכשפרעה אמר לו שמעתי עליך לאמר תשמע חלום לפתור אותו, מיד ענה לו יוסף: בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה, ולא נטל גדולה לעצמו לפאר ולרומם את מעמדו, אלא בענוות חן ובטוהר לשונו ענה ואמר: שלאלוקים פתרונות ושהוא רק הצינור והכלי שדרכו אפשר להעביר את דבר ה'.

ובוודאי היה ליוסף הצדיק נסיון גדול מאוד בזה, שהרי השליכוהו לבור הכלא שתים עשרה שנים, ולא היה לו גואל או קרוב בכל ארץ מצרים, ולא עוד, אלא שאמרו עליו

שהוא עבד ובזוי, והיה בשפל המדרגה.
וכעת בזמן שעמד לפני פרעה וכולם מצפים לאמרי פיו, הרי יש בידו את האפשרות לרומם את קרנו ולהשיב את כבודו שנלקח ממנו וכעת, יכל להראות לעין כל, את חכמתו ותבונתו.
לכן, מאותו המעמד והאווירה המיוחדת שהיתה באותו המעמד, הושפע גם פרעה הרשע, ואף בו דבק משהו מן הענווה הטהורה של יוסף הצדיק. ולכן, פרעה שיבח וקילס את יוסף ואף על פי שמעשה זה היה שלא כפי מידתו וכנגד כל אופיו וטבעו הגאה.
ומזה נלמד, עד כמה גדולה ההשפעה של דבר קדושה ומקום קדוש על האדם, עד כדי כך שהאדם יכול להפוך את עצמו מן הקצה אל הקצה.

מידות / קנאה

חז"ל אמרו: הקנאה התאווה והכבוד מוציאה את האדם מן העולם.
צריך כל אדם לחזק בנפשו את דברי חז"ל: "רקב עצמות קנאה". קנאה, היא הגורמת לרקב עצמות האדם והיא החולי הקשה ביותר מכל המחלות אשר יכול לחלות בהם האדם.
ונבאר הדברים, עפ"י יסודות ומאמרי חז"ל: הגמרא במסכת בבא מציעא מספרת: רבי אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי חיפש עבודה ומצא מלאכה, להיות משוטרי בית המלוכה אשר מלאכתם לעמוד על כל הפשעים הנעשים בממלכה. וכך, החל רבי אלעזר לפעול. באחד הימים פוגש את רבי אלעזר אדם וצועק לעברו: אתה חומץ בן יין. אתה, רבי אלעזר ח"ו, חומץ, ואביך, רבי שמעון בר יוחאי, הוא יין. הקפיד עליו רבי אלעזר ותפסו ומסרו למלך והוציא אותו להורג בתלייה.
אחרי זמן, הצטער רבי אלעזר, אולי גרם עוול לאדם. הלך וחקר ודרש אחריו ומצא, שאותו מוצא להורג, בעל נערה מאורסה ביום הכיפורים. עמד רבי אלעזר ואמר: "שישו בני מעיי שישו" אם הספקות שלכם כך. הוודאי שלכם קל וחומר. לאחר זמן, מספרת הגמרא, הלך רבי אלעזר, חתך חתיכה מבטנו והניחה בשמש, במשך חודשיים, כל חודש תמוז וכל חודש אב - זה מעשה אחד, המובא בגמרא.
עוד מעשה, המובא בגמרא: כשרבי אלעזר, עמד להיפטר מן העולם, ציווה את אשתו: לכשיפטר, לא תגלה לשום אדם שאיננו בין החיים יותר. נפטר רבי אלעזר, אשתו העלתה את גופו לעליית הגג. וכך, במשך למעלה מעשרים שנים לא קברו אותו, אף אחד לא ידע על מותו. באחד הימים, ראתה תולעת באוזנו והצטערה צער גדול, בלילה חלמה את רבי אלעזר, אשר אמר לה: לא תצטערי, פעם אחת שמעתי לשון

הרע, על תלמיד חכם ובזה בא עונשי.'
אחרי זמן, אשת רבי אלעזר, אשר יחסיה לא היו תקינים עם אחת השכנות, התווכחה עימה ועמדה השכנה וצעקה וגידפה: בעלך מת ואפילו לוויה לא עשית לו. כיוון שיצא הדבר, עוף השמיים יוליך את הקול, נודע הדבר לחכמים, אשר שאלו ודרשו היכן רבי אלעזר. ואז הבינו, שרבי אלעזר יותר מעשרים וכמה שנים לא נראה. באו לאשתו והבינו שלא בין החיים הוא וקברוהו בלוויה גדולה בכבוד הראוי לו במערת רבי שמעון בר יוחאי. וקשה להבין את שתי המעשיות המובאים על רבי שמעון בר יוחאי?
א. מדוע חתך חתיכת מבשרו ושמם בשמש, בחודשים תמוז ואב, שהם החודשים החמים בשנה, בעליית הגג?
ב. ועוד, הלכה פסוקה היא, כל אדם בן ישראל שנפטר מן העולם, צריך לקוברו בקבר ישראל, ומדוע רבי אלעזר ביקש שלא יקברו אותו?
אלא, עפ"י דברינו. שהקנאה התאווה והכבוד, מוציאים את האדם מן העולם ועוד "רקב עצמות קנאה" - מי שיש בו קנאה עצמותיו מרקיבים. ומזה פחד רבי אלעזר, שמא הרג את אותו אדם על זה שקרא לו "חומץ "בן יין". ואז קינא את קנאתו ועצמותיו ובשרו צריכים להרקיב, משום "שרקב עצמות קנאה לכן ביקש לשים בשר מבשרו בחודש תמוז ואב שאלה החודשים החמים בשנה למבחן, אם ירקיבו סימן שיש בו קנאה, אם לא ירקיבו מעשיו טהורים בלי קינאה. וכך, לפני מותו כל מי שמכיר את מסכת חייו של רבי אלעזר, היה יכול לתמוה ולשאול, אולי במקום פלוני היה קינאה של רבי אלעזר או הקפדה. לכן, להוריד לזות שפתיים, שכל מעשיו היו בלי קינאה, ביקש להשאיר את גופו בלי לקבור, למען יראו שכל מעשיו היו דרך ישרה ודרך הגונה לשם שמיים ואין אצלו דין של "רקב עצמות קינאה".

ממון / זהירות גדולה בענייני ממון

מובא בתנא דבי אליהו)פרק יז(כיוון שקבלו ישראל עול מלכות שמים בשמחה, ואמרו)שמות כד,ז(: "כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, מיד אמר הקב"ה למשה שיאמר לישראל שיעשו לו משכן, שנאמר)שמות כה,ב-ח(: "דבר אל בני וגו' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". וצריכים אנו להבין, מהו הקשר והשייכות בין אמירת בני ישראל נעשה ונשמע לציווי על בנין המשכן, ומדוע הא בהא תליא.
כדי להבין זאת צריך לדעת יסוד גדול, שיש להזהר זהירות גדולה בענייני ממונות, ואמרו חז"ל)סנהדרין ח,א(יהא חביב עליך דין פרוטה כדין מאה. ועוד אמרו, שדיני ממונות
אין לך מקצוע גדול בתורה יותר מהם)עין בברכות סג,ב(. ולפי גודל הנסיון וחומרתו, כך

גדולים תחבולות היצר, וצריכים אנו להשמר מכל משמר מכל נדנוד וסרך בעניני ממון. ולכן החמירו חז"ל בענין הממון עד שאמרו)עירובין סה,ב(אדם ניכר בכיסו, ולפי אופן הנהגת האדם עם ממונו, אפשר ללמוד על הכלל כולו ולדעת את תכונת ומדת האדם. שהרי אמרו חז"ל)חגיגה יא,ב(גזל ועריות נפשו של אדם מחמדתן, ועל כן לפי התנהגות האדם בענין הממון אפשר לרדת ולחקור את שורש נפשו והלך רוחו של האדם.

והנה ראינו אצל צדיקים גדולים בעלי מעלה ודרגה, שלשלת הדורות והיוחסין, שלא הניחו אחריהם זרע קדוש וטהור, ויצאו מחלציהם בנים שאינם מהוגנים, ורבים וכן שלמים תמהו בדבר, היאך אפשר שמצדיקים שכאלו יצאו בנים לא כשרים. אך פתרון הדבר הוא, משום שאותם צדיקים לא הקפידו הקפדה גמורה בענייני הממון, וקיבלו פדיונות מאנשים שאינם מהוגנים, משום כך נענשו ובניהם לא הלכו בדרכם, כיוון שהשפעת הממון שלא היה בתכלית הכשרות השפיעה על נפש בניהם והותירה בם רושם רע.

ואמרו חז"ל)פסחים קד,א(שרבי מנחם בר סימאי היה נקרא "בנן של קדושים", ואמאי קרי ליה בנן של קדושים, דלא איסתכל בצורתא דזוזא. והיינו, ששואלת הגמרא במה זכה רבי מנחם שנשאר בנן של קדושים והלך בדרכי אבותיו, ותירצה הגמרא, בזה שלא הסתכל בצורתא דזוזא, ומחמת שלא השתמש בממון, הוקבע שמו לדורות כבנם של קדושים, וע"י שלא הושפע מממון שאינו כשר בתכלית, זכות זו עמדה לו שנותר קדוש.

וכמו שזכור לנו ששמענו ממו"ר זקננו ה"בבא סאלי" זיע"א, שהיה לו מעטפה שהיה מניח בה את כספי הפדיונות מאנשים שאינם מהוגנים, ושם אותם במעטפה מיוחדת וקרא לה "כסף של בית הכסא", ולא רצה להשתמש בה.

אדם שמצליח לעמוד בנסיון הממון, יוכל לעמוד בנסיונות אחרים בשאר תחומי החיים, אבל אדם שנכשל בענייני ממון, יהא קשה עליו לעמוד בשאר נסיונות החיים. והן הן הדברים שאמרו חז"ל שאדם "ניכר" בכיסו, וע"י התנהגות האדם עם ממונו שלו ושל זולתו, יכולים אנו ללמוד ולהכיר את אופן הנהגתו עם שאר דברים.

ולכן "צדקה תציל ממוות")משלי י,ב(, וכן מובא בזוהר הקדוש)ח"ג קיג,ב(שצדקה היא אילנא דחיי, והצדקה מאריכה ימיו ושנותיו של האדם, וכל כך למה, משום שהאדם קשור אל ממונו, ולכן נקרא הכסף דמים, משום שהוא כמו דמו של האדם שממנו חיותו. ואדם שנתן צדקה הרי שכאילו נתן מחלבו ודמו, ובזה מכפר על מיתתו, משום שנתן את דמיו וכאילו הקריב את עצמו. ולכן נסיון העושר כל כך קשה, משום שנפש האדם מתאווה לממון, כי הדמים הם הנפש, ולכן מי שעומד בנסיון הממון יוכל לעמוד

בעוד נסיונות גדולים וקשים.
ועל פי זה יובן מדוע כשאמרו בני ישראל נעשה ונשמע, אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, כיוון שבשעה שבני ישראל מסרו את ליבם לה', וכאיש אחד בלב אחד הסכימו לקבל את מצוות ה' אפילו בלי ידיעה מוקדמת על מהות המצוות, כיוון שבאותה השעה היו לבבות בני ישראל פתוחים לקבל כל דבר, וה' רצה שיבנו את המשכן בנדבת לב גמורה, שתהא הנתינה בטוהר הלב גמור, והאדם קשה לו מאוד להפרד מממונו כשם שקשה לו להפרד מחייו, כי הדמים הם הנפש. לכן לא היתה שעה מוכשרת לבקש מבני ישראל על תרומת המשכן, אלא בשעה זו שאמרו נעשה ונשמע, בשעה שמסרו את ליבם להקב"ה, ובעת הזאת תרומתם תהא מושלמת בלא שום סרך של פקפוק. ויתרה מזאת, בשעה שאמר להם הקב"ה ויקחו לי תרומה, על ידי זה הוכשרו בני ישראל לעמוד בנסיון הממון שהוא נסיון גדול וקשה מאוד, וכיוון שפעם אחת הוציאו מממונם בלב שלם, בזה הוכשרה נפשם, שגם בשאר הפעמים יהא נקל יותר להתגבר על הנסיון הכרוך בענייני ממון.
ומזה נלמד לחזק את עצמנו בענייני הממון, וצריכים להיות שואלים ודורשים בהלכות אלו. וכמו שכתב בספר פלא יועץ)ערך ממון(שראוי להתחזק ברוב עוז ותעצומות לקיים מאמר התנא שאמר)אבות פ"ד מי"ד(ואל בינתך אל תישען. וידרוש ויתור מפי ספרים ומפי סופרים לדעת את אשר יעשה ואת הדרך אשר ילך בה. ולא יהא הכסף נחשב בעיניו למאומה במקום שיש צד נדנוד איסור, וירחק מן הכיעור מן הדומה לו כי מוטב לו לאדם שימות ברעב ואל יהא רשע לפני המקום שעה אחת, ומה גם כי דורשי ה' לא יחסרו כל טוב.

ממון / יתנהג בחומרה כלפי עצמו ובקולא כלפי אחרים

ישנה שאלה קשה בחיים, אשר הרבה אנשים מתחבטים בה ואינם יודעים, איך לחשוב, איך לפעול ואיך להשקיט את מצפונם. וככל, שהימים עוברים, והחיים, נהיים חיים יותר מורכבים ויותר מאכזבים.
והרבה מן היסודות, אשר היו מקודשים, מדורי דורות, נחרבים ומתפרקים מול עינינו. השאלה הזו, נהיית קשה, מיום ליום והיא: איך לדעת האם החבר הידיד העובד האדם שעומד למולך, האם יהיה נאמן בחיים וידע למסור נפש בזמנים ובמצבים קשים? או ונוסף הוא על אוייבינו וממנו תהיה הצרה והבעיה החמורה והקשה. איך לבחון ולדעת את נאמנות האדם?
ואפשר לפרש ולתרץ קושיה והתלבטות קשה זו, ע"י דברי הגמרא: הגמרא מספרת על רבי חנניה בן תרדיון, אשר היה הולך ומקהיל קהילות ומלמד תורה, ממקום למקום

ובאותה תקופה, הרומאים, גזרו גזירות קשות על עם ישראל ואסרו באיסור מוחלט את לימוד התורה. ומי שלמד תורה, וקל וחומר, לימד תורה, היה מוצא להריגה. ורבי חנניה בן תרדיון, לא הפסיק, רגע אחד ובכל כוחו, הלך מעיר לעיר ולימד תורה.

פגש אותו, באחד הימים, אחד מזקני התנאים, רבי יוסי בן קיסמא ואמר לו: מדוע אתה מסכן את חייך? האם אתה לא פוחד שהרומאים יתפסו אותך? ענה לו רבי חנניה בן תרדיון: מן השמים ירחמו.

ענה לו רבי יוסי: אני אומר לך דברי טעם ואתה, עונה לי "מן השמים ירחמו". שוב ענה לו: מן השמים ירחמו. אמר לו רבי יוסי: אולי יש לך איזה סוד, של מצווה גדולה, אשר עשית, שאתה בוטח בה ואינך פוחד מן הרומאים ולכן תשובתך, מן השמים ירחמו. ענה לו רבי חנניה: כן, היה לי כסף בשני כיסיי, באחד, כסף של צדקה ובכיס השני, כסף פרטי והכסף התערבב, לא עשיתי דין וחשבתי מה שלי ומה לא, אלא, לקחתי את הכל ונתתי לצדקה.

אמר לו רבי יוסי: מחלקך יהיה חלקי, מגורלך יהיה גורלי וכו'. לא עברו ימים, הרומאים, תפסו את רבי חנניה בן תרדיון מלמד תורה, לקחו ספוג רטוב הניחו על ליבו, לקחו ספר תורה וגילגלו את הספר על גופו וכך זרקוהו לתוך כבשן האש.

הגמרא הזו, הייתה תמוהה במשך שנים רבות, מה הדין ודברים, בין רבי יוסי בן קיסמא לרבי חנניה בן תרדיון? הרי בכל הדורות, היו מצבים קשים שנלחמו בדרכים שונות ומשונות, נגד היהדות ונגד התורה ותמיד הרבנים והצדיקים, מסרו את חייהם על התורה ולא ירפו. וגם כאשר הוציאו אותם להורג, לא נכנעו לאף גזירה נגד התורה. אם כך, מה רבי יוסי בן קיסמא אומר לרבי חנניה בן תרדיון?

אלא יסוד גדול - רבי יוסי פחד שהרומאים יתפסו את רבי חנניה ויענו אותו, עינויי הגוף, קשים מאוד ויכפו אותו לכפור, חס ושלום, באלוקי ישראל, שכך יראו כל המון העם את הרב הגדול, חס ושלום, כופר ויחליש את היהדות ואת האמונה בהשם. ומזה פחד רבי יוסי בן קיסמא. אך רבי חנניה בן תרדיון עונה לו: עמדתי בניסיון הכסף, כסף פרטי וכסף של צדקה - ויתרתי על הפרטי ומסרתי את הכל לצדקה וזה יסוד לכל החיים. אדם הנאמן בענייני ממון, ימסור את החיים ויהיה נאמן בכל עניין.

ומי שלא נאמן בענייני ממון, ודין פרוטה כדין מאה, יבגוד ישקר יכפור יעליל עלילות ואף את יהדותו ימיר תמורת הנאה ואף הקטנה ביותר.

וזוהי התשובה והבדיקה לכל אחד ואחד. תבדוק את שותפך את חברך כל אדם, אשר אתה רוצה לתת בו אמון, בעניין אחד, בעניין ממון. אם יהיה נאמן בממון, יהיה

נאמן בכל עניין ומי שלא נאמן בעניין ממון, וקל וחומר, בממונו של הקב"ה, סימן, שנשמתו היא מהנשמות העשוקות, הבזויות והנבזות ושומר נפשו ירחק מהם. ומי שבנקל בפניו לעבור על אחד מעשרת הדיברות: "לא תגנוב" בקלות, יעבור על "לא תנאף" ל"אנוכי ה' אלוקיך", ל"זכור את יום השבת לקדשו" ואף, אם ראית רשע, שהשעה משחקת לו, כי לא לנצח ובסופם "שם רשעים ירקב לדראון עולם".

לכן, יזהר האדם, לא לעשות דין לעצמו, משום שאדם קרוב אל עצמו ומתיר לעצמו היתרים ובכל עת בכל זמן ילך בחומרה כלפי עצמו ולא לקולא. וכך, אמרו חז"ל בעניין מאזניים אשר שוקל ומודד האדם תמיד המוכר צריך ליתן יותר במשקל לקונה. להיזהר להיות תמיד מן הנותנים ולא מן המקבלים.

לפני שנים רבות שמענו ממו"ר זקננו רבנו רבי מאיר אבוחצירא, בשבוע האחרון לפני פטירתו, מעשה, אשר צריך לשימו נר לרגלינו: במלכות גדולה נגנב למלך, מהאוצר, תכשיט היקר לו ביותר, המלך כעס כעס גדול, וציווה מי שיתפס גנב, מייד יוציאוהו להריגה.

ראש הכמרים הלך והסביר ושכנע את המלך, שאחד מראשי הקהילה היהודית הוא שגנב. המלך, מבלי לחקור ולדרוש, בכעס גדול, ציווה להוציאו להורג. מיד עושי דברי המלך, יצאו והביאוהו לכיכר העיר, לקיים את דת המלך. לפני הוצאה להורג, ראה, המוצא להורג, היהודי, את ראש הכמרים הולך ונזהר בצעדיו, לא לדרוך על נמלים, הצביע המוצא להורג על ראש הכמרים וצעק: הוא גנב!!!

המלך הזדעזע, שלח מייד רצים דחופים לביתו, חיפשוהו ומצאו את האצר בביתו. מייד המלך הפך את הדין ואת המוציא שם רע הוציאו להורג, ואת היהודי, לחופש. שאלו המלך: איך ידעת שהוא גנב ענה ואמר לו: בבית אבי לימדוני, להיזהר מן הצבועים שמראים עצמם נזהרים לא לדרוך על נמלה ומראים יושר ומוסריות גדולה - הם האנשים אשר תוכם אינה כחיצוניותם וקלקול וריקבון היא מנת חלקם. וזוכרים אנו את דברי רבי מאיר זכרונו לברכה. כל אדם, שיותר מידי מראה פרישות ודקדקנות, לבדוק טוב, מה קורה בפנים.

ממון / כח הפועל בנפעל

מובא במדרש רבה)בראשית נט,יא, גמליו של אברהם אבינו היו ניכרים בכל מקום, שהיו יוצאים זמומים

עם רסן בפיהם, שלא יאכלו משדות זרים גזל. וכך כתוב)בראשית כד,לב(: "ויבא האיש הביתה ויפתח את

הגמלים", ומובא במדרש)בר"ר ס,ח(שהתיר זממיהם.

עוד מובא במדרש שם רב הונא ורב ירמיה שאלו לרב חיא בר רבה מצאנו ברבי פינחס בן יאיר שמכר את חמורו והחמור לא רצה לאכול רק מאכלים כשרים בהידור, אשר היו מהדרים בביתו של רבי פיחס בן יאיר. אם כך, קשה וכי חמורו של רבי פיחס בן יאיר היה במדרגה גבוה מחמורו של אברהם אבינו.

ועוד מצאנו ברבי יוחנן בן תורתא שמכר שור לנוכרי והתעקש השור ולא רצה לחרוש ביום שבת, היה הנוכרי מכה אותו ולא רצה, הלך וסיפר למוכר, ובא רבי יוחנן ולחש באוזן השור, דע לך שאינך עוד ברשותי והיום אתה בידי הנוכרי ועליך לעבוד כל זמן שעולה בדעתו. מיד קם השור לעשות את מלאכתו. כיוון שראה הנוכרי כך, הלך והתגייר ומאז נקרא רבי יוחנן בן תורתא. והנה מצאנו שור מקפיד ושומר שבת. אם כן, מה עם גמליו של אברהם אבינו, מדוע צריך לזמום את פיהם?

אלא, צריך לבאר ולומר שאדם משריש את כוחו ואת מידותיו בחפציו וברכושו ובממונו, כמו שהגמרא אומרת על אותם אנשים צרי עין, שקומצים ידם בצדקה, אף אם שמים פירורי לחם לעופות השמים, שירדו ויאכלו הלחם וכך יוכלו לתופסם לא צריכים לשים הפירורים, משום שהציפורים מרגישים ויודעים בפירורי לחם של צרי העין והמקמצים בצדקה.

וידוע אשר אמר אחד מגדולי החסידות שמצאנו צדיקים גדולים, אשר בניהם לא הלכו בדרך טובה ומדוע? משום שהצדיקים הקפידו בכל מעשיהם, אך בכסף אשר קיבלו לא הקפידו הקפדה ראויה, ולכן הכסף הזה השפיע לרעה על ילדיהם ופרקו עול, או התירו לעצמם דברים אשר הם אסורים, וזהו כח הפועל בנפעל.

ועל פי זה יובן, אברהם אבינו שהיה עמוד החסד, ידע שגמליו הם רכושו וממונו ויקפידו להיזהר מן הגזל, אך בשעה שנותן אותם בידי רועי הצאן ובידי עבדיו, פחד שמא העבד מעלתו לא רמה וישפיע השפעה רעה, ומן ההשפעה הזו הגמלים וצאנו יאכלו מן הגזל. לכן, אברהם אבינו הקפיד לזמום את גמליו ובמעשה זה עשה גדר וסייג להתרחק מן הכיעור ומן הדומה לו.

והנה יסוד זה צריך ללוות אותנו כל חיינו להיזהר זהירות גדולה מדברים פגומים, משום שדברים פגומים משפיעים השפעה רעה ומקלקלים ומחריבים כל חלקה טובה.

ממון / לנהוג בהגינות ויושר

צריך האדם לחזק את נפשו בכל כח, ללכת ביושר גדול ולהיות שלם עם מעשיו ועם עצמו. ולדעת שבאמת הדרך אשר הוא הולך בה היא אמת, ולא משחד את עצמו ומאמין שהיא אמת כי זה מה שנוח וטוב לו, משום שהרבה פעמים בחיים האדם בטוח שהוא צודק ונלחם על היושר והצדק וההגינות שלו, ובכלל הוא הטועה והחוטא

והאדם הלא הגון.
ידע האדם, כמה שיתחכם להשיג דברים אשר אינם שלו ולא ביושר, יענש ויפסיד גם את שלו ובסוף ישאר בלי כלום, רק עם עגמת נפש גדולה.
והנה מובא מעשה אשר לומדים ממנו מוסר גדול לחיינו, היה אבא עשיר ובעל ממון ומעמד גדול מאוד, ולו שני בנים, ולבן אחד נתן לשמירה אבן יקרה מאוד אשר ערכה היה מחיר עצום מאוד. כשנפטר האבא ובאו שני הבנים לחלק את ירושת האבא, עמד הבן, אשר האבן היקרה הייתה אצלו ואמר לאחיו: אולי אינך יודע, אך אני חייב ללכת ביושר, הנה האבא נתן לי לשמירה אבן יקרה מאוד, רוצה אני להראות לך אותה ולחלק אותה ביושר והגינות ביננו. שמח האח וביקש לראות את האבן, כשראה את האבן לא האמין למראה עיניו, אבן יקרה ביותר אשר אין לה שנית בעולם.
האח השני אשר לא היה כל כך ישר והגון, מיד עמד ואמר לאחיו: גם לי השאיר האבא אבן יקרה מאוד מאוד ומבקש אני להראות לך את האבן. שמח האח הישר וההגון על דברי אחיו, האח הלא ישר רץ מהר לשוק האבנים המזויפות וחיפש אבן גדולה אשר נראית ממש אמיתית, וביקש וקנה אותה, עטף אותה בצורה היפה ביותר, ולקח את האבן והלך להראותה לאחיו. כשהגיע לאחיו, הראה לו את האבן בהתרגשות גדולה מאוד, וענין מרובה עשה מהרגעים האלו אשר הראה לו את האבן.
שמח האח הישר ואמר לאחיו: כעת איך נחלק את האבנים ביננו?, האח הרמאי עמד ואמר: כעת אנו לא צריכים למכור את כל נכסיי אבינו, נשאיר אותם שמורים עד שמחירם ילך ויעלה עוד, ואנו בינינו נחליט איך נחלק את האבנים היקרות, ביקשו האחים ביניהם שכל אחד יחשוב רעיון איך לחלק את האבנים ליום המחר. בא האח הרמאי ובפיו עצה, ניקח שני תיבות מהשוק וכל אחד ישים את האבן שלו בתיבה ונערבב את התיבות, שאף אחד לא ידע איזה אבן בפנים, וכך כל אחד יקח תיבה וזה האבן שלו. שמח האח הישר בעצת אחיו והלך בתמימות וביושר, מיד רץ האח הרמאי וקנה שתי תיבות, בתיבה אחת אשר בה שם את האבן המזוייפת סימן סימון קטן מאוד, וכך שניהם שמו את האבנים, כל אחד בתיבתו, והאח הרמאי הקפיד לשים את האבן בתיבה שלו המסומנת, בכדי להיזהר לא לקחת מהתיבה הזאת.
רגע לפני תחילת הגורל עמד האח הרמאי ובפיו עוד בקשה, להביא עדים מן השוק אשר יעידו שהכל נעשה ביושר ובתמים, וכן יעידו שאת הנעשה אין להשיב, האח הישר התלונן: מדוע?, אנו עושים את כל מעשינו ביושר ובאחוה, מדוע צריך עדים, מדוע צריך עוד אנשים אשר יראו את העניינים הפרטיים שלנו?!. אך האח עמד בתוקף על דבריו, הסכים האח הישר. בזמן אשר יצא האח הרמאי לחפש עדים, פתח האח

הישר את התיבות והסתכל באבנים, ובלי כונה מיוחדת, את האבן שלו שם בתיבה של האח הרמאי המסומנת, ואת של האח הרמאי שם בתיבה שלו, אשר אינה מסומנת. כשחזר האח עם העדים, הכל היה מונח בצורה הרגילה על השולחן, ושוב האח מודיע בפני העדים: אתם עדים שהכל ביושר ואין שום רמאות ואת הנעשה אין להשיב, עצר אותו אחיו ואמר לו: אחים אנחנו, מדוע כל כך אתה חוזר על עצמך?, אך כך אמר וכך עשה. בשעת הגורל הסתכל טוב האח על התיבה עם הסימון שמסמנת שזה האבן המזויפת שלו, והקפיד לקחת את הלא מסומנת של אחיו. ושוב לפני שיצאו כל אחד לדרכו, עמד האח הרמאי והזכיר לכולם שכל אחד מה שלקח זה שלו, והנה העדים, ואין דרך חזרה, ואין רשות למכור את הנכסים אשר האבא השאיר וכו' וכו'. כשהגיע האח הרמאי לביתו ופתח את התיבה. הבין את אשר קרה לו ואת ההפסד החמור אשר הפסיד.

הנה משל זה, זה משל קדמון ומוסר גדול ודרך חיים יש בו, וננסה לחשוב על דברים אלו לחזק עצמנו בכמה דברים הקשורים לחיינו יום יום:

האדם צריך להקפיד שכל דבריו יהיו נכונים ומסודרים ואין לסמוך על אדם. וכך מצאנו על ריש לקיש שאחד מחבריו מבית המדרש פגש אותו ברחוב וביקש ממנו הלואה, עמד וביקש ממנו שיתן לו שטר שנתן לו ההלואה, עמד האמורא חברו ואמר לו: אתה חושד ביי?, הרי ודאי אני אחזיר לך. עמד בתוקף ריש לקיש וביקש שטר. כל דבר אשר לא ניתן עם שטר, סכנה חמורה עוברת ממנו. יש יצר הרע גדול מאוד, ופעמים רבות היצר ובעיקר יצר הממון, גובר על האדם. ולא יתפעל האדם מאדם אשר נראה ירא שמים, או רב, או אביו או חמיו.

ומצאנו אצל חכמי הגמרא, אשר הלכו לאסוף כסף לישיבתם והגיע שבת והתארחו בביתו של אדם, אשר היה נראה להם תלמיד חכם ובסוף במוצאי שבת התכחש לתנאים על אשר נתנו לו.

ולכן יקפיד האדם בכל עת ובכל זמן, לשמור שטר על כל ענייני הממון, והורים יזהרו בכל ענין הממון אשר משאירים לבניהם, משום ששנאות ומחלוקות על ממון וירושות, הם שנאות אשר נחקקים לנצח לדראון עולם.

והנה האח הרמאי לא יכל להרגיש את ההשפלה בשבילו, שהאבא סמך על אחיו ולא עליו, ולפעמים מהרגשה של נחיתות, מנסה האדם להרגיש שגם הוא, אך הגם הוא בא בשקר ובמקום לא נכון, ומתדרדר להמשך של שקר ומרמה וגניבת דעת הבריות, ולעבור על דברים חמורים וקשים, ולאבד את האמונה והביטחון בהקב"ה, ולחשוב שאפשר להרוויח ממון על ידי גניבה ושקר, להחליף התיבות וכך לגזול את הכל.

אך בכל הזמנים מצאנו, שמי שהולך בתמימות בעולם וביושר ואמונה בהקב"ה, אף שסביבו כל הרמאים הגדולים שיש, ומנסים במשך שנים וימים את כל רמאותם, בסוף ישועה אחת, טעות של הרמאי, מאבדת לו את כל רמאותו ומפסיד גם את שלו, את חצי האבן אשר הייתה מגיעה לו ביושר ובתמים, מאבד אף אותה ונשאר ערום בלי מאומה.

וכאשר רואה האדם אדם מסויים אשר מדבר הרבה על יושרו ועל הגינותו, ומדגיש את זה בכל פעם, כאותו אח אשר בכל רגע ביקש עדים ושוב חזר על דבריו, צריך לחשוש חשש גדול ולבדוק טוב, מדוע כל כך דואג האדם לספר על יושרו הגדול.

ומצאנו מעשה במלך גדול, אשר נגנבה ממנו אבן יקרה מאוד והמלך הודיע: הגנב שיתפס יצא להריגה. אחד הכמרים הלך וסיפר למלך על ראש הקהל היהודי אשר הוא גנב את האבן והחביא אותה במקום שלא ימצא. מיד המלך, באימון של הכומר, הוציא את גזר דינו להריגה. בשעה שהיה מוצא להריגה ראה ראש הקהל את הכומר הולך ליד חבל התליה ומקפיד לא לדרוך על הנמלים, צעק היהודי בפני המלך, רגע לפני ההוצאה להורג: הכומר גנב את האבן והיא בביתו!.

המלך נבוך מאוד, וביקש לבדוק מהר בבית הכומר, ומצאו שם את האבן, מיד הוציאו את היהודי מן חבל התליה, כששאלו אותו: איך ידעת שזה הכומר?, ענה ואמר: ההצטדקות שלו הגדולה לא לדרוך על נמלים בהליכתו, זה החשד הגדול ביותר שהוא האיש האכזר והלא ישר ביותר.

מנוחת הנפש / ע"י ראיית הנולד

יעקב אבינו צווה את בניו לפני מותו, דרך חיים ותוכחת מוסר, ובדבריו הקצרים והתמציתיים, מונה את שבחן של בניו, ומגדיר את תפקידם ומהותם בעולם הזה. על ישששכר בנו אמר יעקב אבינו)בראשית מט,טו(: "וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד". פירוש, שראייתו של ישששכר את המנוחה הטובה ואת הארץ הנעימה, היא שגרמה לו להטות את שכמו ולסבול את עול התורה.

ויש להבין, הרי אדרבא, אם אדם נחשף למנעמי החיים ולהנאה שבמנוחה, הרי שיותר קשה לו לסבול עול ולקבל עליו אורח חיים סגפני ולהיות עמל בתורה! ואיך סייעה לישששכר ראיית החיים הטובים, כדי לקבל ולסבול על עצמו עול תורה.

מספרים על אדם שנאלץ לעקור את עצמו מחיק משפחתו לצורך פרנסתו, רצה להרחיק למדינת הים, לעסוק בסחורה ולהביא טרף לביתו. נטל את כל חסכונותיו בידו ויצא לדרך. כיון שהיה אדם חכם ונבון, חילק את כספו, מאתיים מטבעות כסף הפריש לצורך הנסיעה למדינת הים, חמשת אלפים מטבעות כסף ייעד לצורך המסחר,

ומאתיים מטבעות נוספות הצניע לצורך הוצאות הדרך חזרה. יצא לדרכו ומיד כשהגיע למחוז חפצו החל לעסוק במסחר, קנה ומכר סחורות ועשה חיל. כשסיים את עסקיו ורצה לחזור למשפחתו, מכר את כל הסחורות שבידו וקנה תיבה מלאה מרגליות ואבני חן. שמח יצא לדרכו חזרה, ומאתיים מטבעות הכסף בידו להוצאות הדרך. ברגע האחרון, לפני שעלה לאוניה בדרכו חזרה, הגיע אליו סוחר האבנים הטובות והציע לו לרכוש עוד מחרוזת פנינים מיוחדת במחיר מציאה. שמח הסוחר על ההצעה, אך לא היה בידו כסף כדי לרכוש את המחרוזת. מה עשה, נטל מאה וחמישים מטבעות כסף מהסך שהפריש להוצאות הדרך חזרה ונתן אותם בתמורה לסוחר האבנים. שמח שמחה מרובה על המחרוזת שקנה, ובליבו חשב לתת אותה לאשתו כאות תשורה והוקרה על כל הצער והסבל שסבלה בעת העדרו.

שש ושמח עלה לאוניה, וכשבקש ממנו רב החובל לתת את דמי הנסיעה, אמר לו שיש בידו רק חמישים מטבעות. ענה רב החובל שבמחיר כזה לא יוכל להשכיר לו שום חדר או תא באוניה, ולא יוכל להצטרף לנסיעה. בצר לו, הציע הסוחר לרב החובל, שיתן לו מקום ללון בירכתי הספינה ובמגורי הפועלים ואף יסייע להם מעת לעת בעבודתם. ניאות רב החובל להצעה, נטל את חמישים המטבעות, והראה לסוחר את מקומו באוניה. יצאו לדרך והסוחר נפשו הומיה מהמפגש עם בני משפחתו, הדרך הייתה קשה וארוכה, והמגורים בירכתי הספינה, במקום לח ומחניק, לא הטיבו עם הסוחר. כשיסורי הדרך וטלטולי הספינה כבדו עליו מאוד, וכשהיה קשה לו מאוד לשאת אותם, היה ניגש אל תיבת האבנים היקרות, פותח אותה, ומתבונן בהן ומחזיק בידו את מחרוזת הפנינים, כשהיה רואה את האבנים והמחרוזת, מיד הייתה נחה עליו דעתו, והיה נרגע לחלוטין. הידיעה שהוא מיטלטל כעת במקום צר ומחניק, ובתמורה לזה יש בידו את המחרוזת להעניקה לאשתו, הייתה נוסכת בו כוחות ותעצומות נפש להמשיך את המסע. על אף הקושי, בתוך תוכו ידע ששוה הוא המאמץ, וכדאית היא הדרך הקשה, כדי לזכות אחר כך להעניק לאשתו את המתנה שהוענקה בכל ליבו.

כך יששכר ידע, שאמנם עמל התורה הוא אינו פשוט, אך היה לו כח ויכולות בנפשו להטות את שכמו לסבול, כיון שידע מה הטוב הצפון לו לעולם הבא, כי אמנם קל לחיות בנוחות וללא עמל בעולם הזה, אך כשרואים את המנוחה האמיתית שבעולם הבא, ואת הטוב הצפון לצדיקים, יותר קל להטות שכם ולסבול עול.

וכן בכל ענין וענין, כאשר האדם רואה את התוצאה, ואת העתיד לבוא, יותר קל לו לסבול צער זמני, על מנת לקבל מנוחה אמיתית ושלווה קבועה. וזה יסוד גדול שצריך כל אדם לחזק בעצמו, להיות חכם ולדעת לראות את הנולד, ואת העתיד הטוב שעומד

לבוא, ואז יש מנוחת הנפש והדעת להתמודד עם כל אתגרי החיים.

מסירות נפש / עשרה הרוגי מלכות

נחזור ונשנן לעצמנו, לכל אהובינו, לעורר רחמים וזכות בשמים, על כלל עם ישראל, הנמצאים בצרה ובשביה, העומדים בין בים ובין ביבשה - "המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרווחה מאפלה לאורה ומשיעבוד לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב" ונשנן את ראשון, מעשרה הרוגי מלכות, אשר נהרגו בזמן כזה והם עומדים, בכל עת ובכל זמן, לפני הקב"ה ומליצי יושר על עמנו: ראשון שבהם רבי ישמעאל כהן גדול, אשר זכה למעלה רמה וגדולה, שאין ממנה והגיע למדרגה, אשר הקב"ה, בכבודו ובעצמו, היה אומר לו: "ישמעאל בני ברכני נא".

כשיצאה הגזירה מלפני קיסר רומי, ליקח עשרה צדיקים וקדושי עליון ולהוציאם להורג, על אשר, אחי יוסף, מכרו את יוסף לארץ מצרים ועמד הקיסר וטען - בתורתכם כתוב "וגונב איש ומכרו מות יומת" היכן התקיים דבר זה אצל אחי יוסף? עמד ואמר: עשרה מכם, יהיו כנגד עשרת השבטים. אמרו לו חכמי ישראל לקיסר: תן לנו זמן, שלושה ימים, אם נמצא זכות על עצמנו, מוטב ואם לאו, עשה מה שתחפוץ. הסכים הקיסר. יצאו מלפניו והלכו, מלפני רבי ישמעאל כהן גדול, שיזכיר את השם הגדול ויעלה לרקיע ויחקור וידרוש, אם גזירה זאת היא, מאת ה' יתברך. טיהר רבי ישמעאל את עצמו, בטבילה ובקידושין ונתעטף בטלית ובתפילין והזכיר השם המפורש, מיד נשאתו הרוח והביאתו למעלה, עד הרקיע השישי. ופגש בו גבריאל המלאך ואמר לו: אתה הוא ישמעאל, שאלוקיך משתבח בך בכל יום, שיש לו עבד בארץ שדומה לקלסתר פניו? אמר לו: אני הוא, אמר לו גבריאל: למה עלית לכאן? ענה ואמר לו: לפי שמלכות הרשעה, גזרה גזרה עלינו, לאבד מתוכנו, עשרה מחכמי ישראל ועליתי לידע הגזירה, אם היא מאת הקב"ה? אמר לו גבריאל: אם היא גזירה לא חתומה, תוכל לבטלה. אמר גבריאל המלאך לרבי ישמעאל: ישמעאל חי נפשך, שכך שמעתי, מאחורי הפרגוד, שעשרה חכמי ישראל נמסרו להריגה ביד מלכות הרשעה.

אמר לו רבי ישמעאל: למה? אמר לו: על מכירת יוסף, שמכרו אחיו, שמידת הדין מקטרגת בכל יום, לפני כיסא הכבוד ואומרת: כלום כתבת בתורתך אות אחת לבטלה, הרי השבטים מכרו את יוסף ולא פרעת עדיין מהם, או מזרעם, לכן נגזרה הגזירה על עשרה מחכמי ישראל, למוסרם להריגה ביד מלכות הרשעה. אמר לו רבי ישמעאל: עד עתה, לא מצא הקב"ה, לפרוע במכירתו, אלא בנו?! אמר לו גבריאל: חי נפשך ישמעאל בני, שמיום שמכרו השבטים את יוסף, לא מצא הקב"ה, בדור, אחד עשר צדיקים וחסידים, כמו השבטים, לכן, הקב"ה פורע מכם. כששמע סמאל את הדבר,

שמח שמחה גדולה והיה מתפעל ואומר ניצחתי את מיכאל השר. מיד חרה אפו של הקב"ה על סמאל הרשע ואמר לו: אי סמאל, או רצונך לפטור עשרה מחכמי ישראל מהריגה, או תקבל עליך צרעת לעולם הבא. אמר סמאל הרשע: לא אפטור עשרה צדיקים מהריגה ואקבל עליי צרעת לעולם הבא. חרה אפו של הקב"ה, על סמאל וקרא למטטרון, הסופר הגדול והשר ואמר לו: כתוב וחתום שישה חודשים שלמים, נגע צרעת, שאת וספחת ובערת וירקון ושחין רע, על ארם הרשעה וגופרית ואש, על האדם והבהמה ועל הכסף והזהב ועל כל אשר להם. וכששמע רבי ישמעאל כך, מיד נתקררה דעתו והיה מהלך ברקיע, אנה ואנה, והיה רואה מזבח סמוך לכיסא הכבוד. אמר לגבריאל: מה זה? אמר לו: מזבח הוא. אמר לו: מה אתם מקריבים עליו בכל יום? אמר לו מיכאל השר הגדול: נפשות של צדיקים אנו מקריבים עליו, בכל יום. מיד ירד רבי ישמעאל והגיע לארץ ואמר, שכבר נגזרה הגזרה, נכתב ונחתם. מצד אחד, הצטערו ומצד שני, שמחו ששקולים כנגד השבטים.

ואלו הם עשרה הרוגי מלכות: רבי ישמעאל, רבי שמעון בן גמליאל, רבי עקיבא, רבי חנניה בן תרדיון, רבי אלעזר בן שמוע, רבי ישבב הסופר, רבי חנניה בן חכינאי, רבי יהודה בן בבא, חוצפית המתורגמן ורבי יהודה בן דמא - אלו הם עשרה הרוגי מלכות.

נכנס הקיסר וכל גדולי רומי אחריו, אמר להם: מי יהרג ראשון? אמר להם רבי שמעון בן גמליאל: אני! נשיא בן נשיא, מזרעו של דוד המלך, אני אהרג תחילה! ענה רבי ישמעאל כהן גדול: אני! בן כהן גדול, מזרעו של אהרון הכהן, אני אהרג תחילה ולא אראה במיתת חברי! אמר הקיסר: זה אמר, אני אהרג תחילה וזה אמר, אני אהרג תחילה - אם כך, הפילו גורלות ביניכם. ויפול הגורל על רבי שמעון בן גמליאל וציווה הקיסר לחתוך את ראשו תחילה וחתכוהו. ונטל רבי ישמעאל, את ראשו של רבן שמעון בן גמליאל ונתנו בין ירכיו וצווח עליו במר נפש ואמר: אי תורה ואי שכרה?! הלשון שהחייתה, מבארת התורה ב- 70 לשונות, איך עתה לוחכת את העפר?! והיה מתאונן ובוכה, על רבן שמעון בן גמליאל. אמר לו הקיסר: מה זה ומה זה ? אתה זקן שאתה בוכה על חברך? היה לך לבכות על עצמך! אמר לו רבי ישמעאל: אני בוכה על עצמי, שחברי, גדול ממני בתורה ובחכמה ועל שהקדימני בישיבה של מעלה אני בוכה! עוד הוא מדבר ומתאונן ובוכה ומקונן, ביתו של הקיסר, הסתכלה מן החלון וראתה את יופיו של רבי ישמעאל כהן גדול ושלחה לאביה, שיש לה שאלה אחת מלפניו. ענה הקיסר ואמר: הכל אעשה למען ביתי, חוץ מרבי ישמעאל וחבריו. אמרה לאביה: לפחות, תפשיט את עורו ותיתן לי את העור, בכדי שאסתכל עליו. כיוון שהגיעו למקום תפילין, צעק צעקה גדולה ומרה ונזדעזעו שמים וארץ; צעק פעם שניה ונזדעזע כיסא

הכבוד, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: צדיק כזה שהראית לו כל גנזי העולם עליונים ורזי תחתונים, יהרג במיתה משונה?! זו תורה וזו שכרה?! אמר להם הקב"ה: הניחו לו שתעמוד זכותו לדורות שלאחריו.

אמר הקב"ה: גזירה היא ואין מי שיפר. יצאה בת קול ואמרה: אם אשמע קול אחר אהפוך את כל העולם לתוהו ובוהו. כששמע רבי ישמעאל כך, שתק! אמר לו הקיסר: עד עתה לא בכית ולא צעקת ועתה, אתה צועק. אמר לו רבי ישמעאל: לא על נשמתי אני צועק, אלא על מצוות תפילין שתחסר ממני. אמר לו הקיסר: עדיין אתה בוטח באלוקיך?! אמר לו רבי ישמעאל: הן יקטלוני לא אייחל. מיד יצאה נשמתו של רבי ישמעאל.

מצוה / גודל כוח המצוה

דע, שלכל מצווה יש כח גדול, וכל מצווה יכולה לפעול, פעולה גדולה בשמים, אשר אין לשער ואין לתאר.

וידוע המעשה במחותנו של בעל הפני יהושע אשר שמו היה הרב בעריש, אשר בעירו היה גר קצב גס רוח, מחוצף, מרוחק מאוד מהתורה הקדושה, אך מצווה אחת היה מקפיד בה, בכל כוחו, והיא מצוות נטילת ידיים. על מצוה זו היה מוכן לתת כל הון שבעולם לא להפסידה.

בהתקרב חג השבועות, שחט אותו קצב בהמה, בכדי שיהיה בשר לכל יושבי העיר והנה נמצא, שהבהמה טרפה. צער גדול היה לכל יושבי העיר, איך יגיע החג ולא יהיה בשר לחג? החליט הקצב לנסוע לעיר הסמוכה ולקנות בשר ולהביאו לעיר; לקח עימו את משגיח הכשרות ונסע עימו לעיר הסמוכה.

בדרך תקף את הקצב רעב גדול, החליט הקצב לאכול את אשר הביא עימו, אך לא היה עימם מים לנטילת ידיים וזו המצווה החשובה ביותר על הקצב. ביקש הקצב מן המשגיח כשרות שימתין, משום שרוצה הוא להכנס לתוך היער לחפש מים לנטילת ידיים. עמד המשגיח כשרות בכל לשון של בקשה, דרש מהקצב לא להיכנס ליער ואמר לו: יודע אתה שהיער מסוכן ביותר ובפנים שודדים ורוצחים מסוכנים וחיות רעות אל תעשה זאת. אמר הקצב: על נטילת ידיים מוכן אני למסור את נפשי ונכנס ליער. אחרי כמה רגעים שמע המשגיח צעקה קשה ומרה מאוד בתוך היער. מיד ברח לעיר.

בבוקר אמר לכל יושבי העיר את אשר היה, וכולם, כאיש אחד, באו לחפש את הקצב כשנכנסו לתחילת היער מצאו את גופתו של הקצב בביזיון גדול. בני משפחתו לקחו את גופת הקצב לקבורה.

והנה, בחג שבועות, בעת אשר עסק הרב בעריש בלימודו, התקשה הרב בעריש

קושיה גדולה בגמרא באחד מן התוספות, ולא ידע תשובה. והנה, פתאום, רואה שעומד מולו בבית המדרש הקצב; הרב בעריש לא ידע על מות הקצב ועל כל אשר היה איתו, ואיך שבא לדבר עם הרב בעריש דחה אותו הרב בעריש משום שידע מה יש לקצב לומר, רק דברי ליצנות, בלע וקלות ראש. אך הקצב עמד ואמר אל הרב בעריש: אתה רב של העיר ונשלחתי מישיבה של מעלה לשאול אותך שאלה. ענה הרב בעריש ואמר אם נשלחת מישיבה של מעלה, יש לי שאלה בתוספות תענה לי תשובה עליה. והנה, נעלם הקצב לכמה רגעים וחזר עם תשובה; הזדעזע הרב בעריש מהעניין ושאלו: מה השאלה אשר נשלחת מישיבה של מעלה, לשאול אותי? עמד וסיפר אל הרב בעריש, כשהגיע לישיבה של מעלה רצו לדונו כאדם אשר מסר את נשמתו על קידוש ה', אך המקטרגים, מקטרגים ואומרים שכל חייו חטא וחי חיים לא הגונים, ואי אפשר בשביל מצווה אחת, לזכות לעולם הבא, לכן החליטו בישיבה של מעלה, לרדת ולשאול את המרא דאתרא, הרב בעריש, מה דינו של הקצב ומה שיפסוק יהיה מקובל בשמים! מיד, פסק להלכה רב בעריש, שהקצב על מסירות נפשו על נטילת ידיים, מגיע לו חיי עולם הבא, יחד עם כל אותם שמסרו את נפשם על קידוש ה'. ובאותו רגע, נעלם אותו קצב. ומסופר שבגמרא של הרב בעריש עם אותו תוספות אשר הייתה לו קושיה, כתב הרב בעריש: זו הקושיה וזה התשובה שענה לי הקצב מהשמים וזה הסיפור. הנה כח של מצווה אחת, להיכן יכולה להוביל את האדם!

מצוה / המצוות כהגנה מפני הפחד

לפני כ 15- שנים, זכינו לנסוע לקברי אבותינו הקדושים, במרוקו ונפשנו הייתה בהתעלות הנפש גדולה ביותר. זכינו, בפעם הראשונה, להיות בציון מו"ר זקני רבינו חיים פינטו הגדול ולנסוע, לקצה השני, לציון רבינו, דוד אבוחצירא, אשר מסר את נפשו על קידוש ה'. ובחזור, נסענו כמה יהודים צדיקים,חזרה, למדינה אמצעית, בהמשך לארץ הקודש.

והנה, כשעתיים אחרי תחילת הטיסה, עמדנו להתפלל שחרית, עטורים בטלית ותפילין ופתאום, שוד ושבר, המנוע של המטוס, עולה בלהבות של אש והמטוס בסכנה חמורה ביותר. היה צעקות, בכי ואנו עמדנו, קראנו "קריאת שמע" בכל כוחינו וקיבלנו בדעתינו, עד כמה שאפשר, שמוסרים נפש באהבת ה' ועל ייחוד קדושת שמו.

אחד הגויים, אשר היה במטוס, עמד וצעק לעברנו, צעקה חזקה, אשר קולו נשאר מהדהד בנפשנו 15 שנים ולא יעבור מאיתנו, כל ימי חיינו: "אתם היהודים, יש לכם מצוות ודברים מיוחדים, כמו שאתם לובשים על עצמכם כעת. אין לכם מה לפחד מכלום. אלוקים שומר עליכם!"

בסוף, אל חנון ורחום, הצילנו ויצאנו משערי מוות, אך המילים, בשעת האימה והחרדה הגדולה, נשארו חקוקים ויישארו חקוקים.
יהודי צריך לדעת, הקב"ה נתן לנו כלים; הכלים הם המצוות, הטלית, התפילין, שבת. וכאשר האדם אוחז בהם אין לו בשום פנים ואופן, רשות לפחד מכל עניין בעולם "גם כי אלך בגיא צלמוות לא אירא רע כי אתה עמדי"
הפחד, מראה על חוסר אמונה בהשם, או על חטאים הנמצאים בידי האדם, כדברי חז"ל: "פחדו בציון חטאים" ועל מו"ר זקננו, רבינו חיים פינטו הגדול זצוק"ל, מסופר שתפסוהו הגויים וחייבוהו לכפור, חס ושלום, באמונתו ובדתו. עמד ואמר להם: לא נאה ויאה שאעשה זאת בסתר, תאספו את כל יושבי העיר ובפני כולם, אמלא את רצונכם. אספו בשמחה ובחדווה, את כל יושבי העיר. עמד רבינו חיים פינטו וצעק ואמר: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" אין כח בעולם, שיכול לעצור יהודי מאמונתו ובוודאי, לא פחד המוות.
המצוות, כטלית ותפילין, כשבת, כלולב וכאתרוג ובוודאי, לימוד התורה, הם מצוות אשר נותנות לנוכח, לדחוק את החששות והפחד מכל דבר.
וידוע, המעשה עם רבי זושא: אשר הגיעו לעירו, אנשי צבא אכזריים, אשר היו מתעללים ביהודים ונכנסו למקווה, להתרחץ ולהתהולל. רבי זושא, אשר הגיעה שעת הטבילה הקבועה אצלו, הלך למקווה בלי פחד, ראה את החיילים האכזריים ומפקדם בראשם, צוחקים צחוק של בוז ליהודים. לקח אבן, בכל כוחו, השליך לתוך חלון המקווה. משמיים, האבן פגעה בראשו של מפקדם, אשר נפצע בצורה קשה.
מיד, יצאו החיילים, לרדוף אחרי עושה מעשה זה. רבי זושא, רץ בכל כוחו והחיילים בעקבותיו, עד שכוחו לא עמד עימו. עצר, הסתובב לקבוצת החיילים הגדולה, מחזיק בטלית והתחיל, הוא, לרדוף אחריהם. החיילים, לא ידעו את נפשם ואימה וחרדה נפלה עליהם והחלו לברוח בפחד גדול, ממה? מאמונה בהקב"ה ומכח מצוות טלית קטן.
לכן, צריך יהודי, לשים מול עיניו, הזמנים והימים קשים ולא נוחים ולא יודעים מהיכן צרה ומצוקה תבוא לאדם. כל רגע וכל שעה, הם בחזקת סכנה; סכנה לחיים, סכנה לבריאות, סכנה לפרנסה.
ייקח האדם על עצמו, את המצוות המגינות, כטלית ותפילין, כשבת, כקביעת עיתים לתורה וכתיקון הנפש ויחזק וישמרם, בכל משמר ובשעות קשות, הם כמגן וצינה בעדו. להבדיל, כמו בשעת מלחמה, בונים מבצרים ובונים משוכות, בכדי לשמור ולהינצל, כך המצוות הללו, עומדות ומגינות ומצילות את האדם, מכל דבר רע, אך, ישתדל בכל כוחו, את אשר עושה בשלמות, משום שמצווה שנבראת בשלמות, כוחה

גדול ביותר.
נחזק ונתחזק ונקבל על עצמינו, להקפיד בכל הכח. הקב"ה, ישמור ויצילנו וירחיק כל פחד וכל צרה מעלינו.

מצוה / לסייע בידי עושי מצוה

נאמר בתורה)שמות כז,א(: "ועשית את המזבח עצי שטים חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב רבוע יהיה המזבח ושלש אמות קומתו". ומובא בדעת זקנים מבעלי התוספות, שלוש אמות קומתו כנגד שלשה גואלים שעמדו להם לישראל, משה ואהרן ומרים.
ויש מקום להקשות, הרי לא מצאנו שמרים היתה גואלת של עם ישראל, אמנם מעלות גדולות ונצורות היו במרים, והיתה מוסרת נפשה למען ילדי בני ישראל לילד אותם ולהצילם מגזירת פרעה, ובשבילה זכו בני ישראל לבאר מים במדבר להרוות נפש צמאים ועייפים. וכן אמרו חז"ל)בבא בתרא יז,א(שמלאך המוות לא שלט בה, וכן לא שלט בגופה רימה ותולעה, שזהו אות וסימן לצדקות ושלמות המעשים. אבל מכל מקום לא מצאנו שהיתה גואלת כאחיה משה ואהרן, שכל עניני הגאולה עשרת המכות והנסים במצרים ועל הים נעשו על ידם.
ונראה לבאר, נאמר:)שמות טו,כ-כא(: "ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה ותצאנה כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות. ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים". וצריך להתבונן בשירת מרים, מדוע בחרה לשיר יחד עם בנות ישראל דווקא את הפסוק שבו נאמר שסוס ורוכבו רמה בים, ומה נתייחד שבח זה משאר שירות ותשבחות שיש בשירת הים, שבחרה בו מרים לשבח את ה' על רוב חסדו.
ובכדי לישב קושיא זו צריכים אנו להקשות קושיה נוספת, מדוע נענשו הסוסים שעליהם רכבו המצרים, והלא היה להקב"ה לחוס על אותם בעלי חיים שלא חטאו במאומה, וכבר נאמר ורחמיו על כל מעשיו)תהילים קמה,ט(, ודרשו חז"ל בגמרא)בבא מציעא
פה,א(שזה נאמר גם על בעלי חיים. ומבואר במכילתא שהיו כמה סוגי עונשים למצרים, וכל אחד קבל כפי גודל רעתו ורשעתו, וגם הסוסים קבלו את העונש כפי שבעליהם קבלו, כפי שדרשו חז"ל על הפסוק "סוס ורוכבו רמה בים". והיינו, שסוס שבעליו היה רשע, אזי גם הוא ירד ועלה במצולות כמו קש ונתייסר הרבה עד שטבע, וסוס שבעליו היה רשע בינוני סבל פחות, וסוס שהיה בעליו כשר סבל פחות מכולם. וצריכים אנו להתבונן מדוע קיבלו הסוסים עונש בדיוק כמו בעליהם, ומדוע היו צריכים להיות

קשורים זה בזה ולקבל את אותו העונש.
אלא למדים אנו מדברים אלו יסוד גדול, שהמסייע לאדם יש לו חלק ושותפות במעשה שנעשה, ואף על פי שהמסייע לא עשה שום פעולה בעצמו, אלא רק נתן עזר וסיוע לעושה המעשה, בכל זאת נחשב לו כאילו הוא בעצמו עשה את המעשה, ומקבל שכר או עונש כאילו עשה בעצמו. ומשום כך נענשו הסוסים שרכבו עליהם המצרים וקבלו עונש וטבעו בים, מכיוון שהם סייעו למצרים להפיק את זממם ומחשבתם הרעה, על כן גם עליהם באה מידת הדין וקבלו את עונשם. ולא עוד אלא שכל סוס קיבל את עונש בעליו, ואף על פי שכל הסוסים פעולה אחת היתה להם, להביא את בעליהם ממצרים לים סוף, מכל מקום מי שבעליו רשע קיבל עונש גדול יותר, ומי שבעליו היה רשע פחות קיבל עונש קל יותר, כיוון שהמסייע נחשב כאילו הוא בעצמו עשה את המעשה.
לכן בחרה מרים לשיר עם בנות ישראל דווקא את הפסוק הזה, סוס ורוכבו רמה בים. שכידוע הנשים פטורות מהרבה מצוות, ובלימוד התורה גם כן אינם חייבות, ובכל זאת אמרו חז"ל)ברכות יז,א(שהנשים זוכות לחיי העולם הבא ומקבלות חלק בתורה, במה שמסייעות ועוזרות לבעליהן ולבניהן ללמוד תורה, ובשכר זאת מעלה עליהן הכתוב כאילו עשו בעצמן את המצוות ולמדו התורה. שהרי בלא הסיוע שלהן לא היו הבעלים יכולים לשבת ולהגות בתורה מתוך מנוחה והשקט, ואם כן נמצא שרק בזכותן אפשר לתורה להתקיים.
וזה מה שבאה מרים לרמוז וללמד את בנות ישראל, שכשם שהסוס קבל את עונשו יחד עם המצרי שרכב עליו, ואף על פי שהסוס לא חטא במאום, בכל זאת מן השמים קיבל את עונשו מחמת שסייע לאדוניו לעשות את העבירה. כך גם נשות ישראל תקבלנה את חלקן בתורה ובמצוות, ואף על פי שלא עסקו בהן, וזאת מחמת הסיוע שסייעו לבעליהן שיוכלו לעסוק בתורה ולקיים המצוות, והמסייע לדבר נחשב לו כאילו עשה בעצמו את הדבר.
לכן יובן מדוע התורה החשיבה את מרים כאחת מהגואלים שהיו לעם ישראל במצרים, כיוון שסייעה להולדתו של משה רבינו שהיה גואלן של ישראל, ולא עוד אלא שמסרה נפשה ועמדה על היאור לראות מה יעשה לו, והלכה בזריזות כעלמה והשתדלה למצוא לו מינקת מנשות העבריים, וגם העלימה דבריה מבתיה בת פרעה ולא גילתה שהיא אחותו והכניסה עצמה בסכנה למענו. משום כך נחשבת מרים גם היא לגואלת של עם ישראל, שהמסייע לדבר נחשב כאילו עשה הדבר בעצמו, ומכיוון שסייעה לגידולו של משה רבינו, על ידי כך יש לה חלק וזכות בכל מה שעשה משה

רבינו, וכל מעשיו של משה רבינו הם פועל יוצא ממעשיה של מרים אחותו, שאלמלא שמסרה נפשה להצלתו לא היה בכלל נמצא וקיים בעולם, ועל כן יש למרים זכות וחלק במעשיו.

ומזה נקח מוסר לעצמנו להיטיב את דרכינו ולישר את אורחותינו, ואם פעמים לא יעלה בידינו לעשות מעשים טובים לכל הפחות נשתדל להשתתף עם עושי מצווה ולסייע להם כאשר נוכל. וכבר אמרו חז"ל)מכות ה,ב(שכל הנטפל לעושי מצווה כעושי המצווה בעצמו חשיב, וכן בהיפך כל הנטפל לעושי עבירה כעושי עבירה הוא, וצריך האדם להשתדל שלא יהיה ח"ו במעשיו סיוע לעוברי עבירה ולמפירי ברית דת ישראל, ושלא תצא תקלה מידיו לעולם.

מצוה / שלוחי מצוה אינם ניזוקים

יסוד גדול בידינו, ששלוחי מצוה אינם ניזוקים לא בהליכתם ולא בחזרתן)פסחים ח,ב(, כיון שכח המצוה עומד וחופף על ראש העוסק במצוה, לבל יבוא עליו כל נזק וצרה, ומן השמים משמרים אותו מכל דבר רע.

לכן ציוה ה' את משה)במדבר יג,ב(: "שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען". ודרשו חז"ל במדרש תנחומא)שלח ה הובא ברש"י שם(, שלח לך - לדעתך, אני איני מצוה לך, אם

תרצה שלח. וצריך להבין, מדוע לא ציוה ה' בפירוש על שליחת המרגלים, ומה הצורך שתהיה רק לרצונו ולדעתו של משה רבנו? אלא, כאמור ששלוחי מצוה אינם ניזוקים, ואם היה הקב"ה מצווה בפירוש על שליחותם, לא היה יכול להתקיים כל ענין חטא המרגלים, כי מפי עליון לא תצא הרעות והטוב.

מצאנו בדוד המלך, שבקש והתחנן לפני הקב"ה)תהלים לט,ה(: "הודיעני ה' קיצי ומדת ימי מה היא")תהלים לט' ה'(, אמר דוד לפני הקב"ה, רבונו של עולם, הודיעני ה' קצי, אמר לו: גזירה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם. ואדעה מה חדל אני? אמר לו בשבת תמות. מכאן ואילך היה דוד המלך יושב בכל שבת ושבת, ועוסק בתורה ללא הפוגה והפסקה. כאשר הגיעה השבת שנגזר על דוד המלך להפטר מן העולם, היה עוסק בתורה בהתמדה וברציפות ולא היה פיו פוסק מלגרוס בדברי תורה, ומכיון שכך לא היה כח למלאך המוות לשלוט בו, ולא יכל ליטול את נשמתו. מה עשה מלאך המוות? מאחורי ביתו של דוד המלך היה בוסתן עם עצים, החל מלאך המוות להניע את העצים בקול רעש גדול, יצא דוד המלך לראות מה קול הרעש אשר בגן, כאשר ירד לעבר הגן נשמטה רגלו במדרגות הבית ופסק לרגע מדברי התורה, מיד קם מלאך המוות ונטל את נשמתו)עי' שבת ל,א(.

הרי, שכל עוד שדוד המלך עסק במצוות תלמוד תורה לא יכל לו מלאך המוות, והגם שנגזר על דוד המלך באותה השעה להסתלק מן העולם, אלמלא שמלאך המוות עשה את התחבולה המיוחדת שלו, לא היה דוד המלך מסתלק מן העולם, כיון ששלוחי מצוה העושים את שליחותם במצוות ה' אינן ניזוקים.

נחלקו חכמים)ויק"ר כ,ט(מה היה חטאם של בני אהרן, נדב ואביהוא, רבי ישמעאל אמר שתויי יין נכנסו למקדש, ויש שאמרו שנכנסו למשכן בלא רחיצת ידיהם ורגליהם, ויש שדרשו שנכנסו לעבוד במשכן מחוסרי לבוש אחד ממלבושי הכהנים.

אמנם יש להבין, הרי מקרא מפורש אומר)במדבר ג,ד(שחטאם היה כיון שהקריבו אש זרה, ומה להם לחכמים לחפש ולפשפש בטעמים אחרים?! אלא נראה לפרש, שכאשר בני אהרן היו עוסקים במצוות ה', בהקרבת קרבנות במשכן, כח אותה המצוה הגינה עליהם שלא יאונה להם כל רע, ואע"פ שנכנסו שתויי יין או מחוסרי לבוש, לא פגעה בהם מדת הדין, כיון שהיו עוסקים במצוה ומקיימים את שליחותו של הקב"ה בהקרבת הקרבנות, ושלוחי מצוה אינן ניזוקים ולכן לא יכלה האש לפגוע בם. אך בו ברגע שהקריבו אש זרה אשר לא ציוה ה', ובאותה השעה שפסקו מלהיות שלוחי מצוה מחמת שחדלו לקיים את מצוות ה', מיד פגעה בהם מדת הדין, ונענשו גם מחמת הסיבות שמנו חכמים.

ולסיבה זו אמרו חז"ל)ברכות לא,א(אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה. וזאת מכיון, שעל ידי דבר ההלכה שיאמר לחבירו היוצא לדרך, יהרהר ההולך בדרך בדבר ההלכה, ומצוה זו תהיה לו לזכות לשמירה בדרך מכל פגע רע, כי כל עוד שעסוק הוא במצוה יהא ניצול מפגעי הדרך.

וכן נהגו שמי שיוצא לדרך שנותנים בידו פרוטה לתת לצדקה כאשר יגיע למקום חפצו, וזאת בכדי כדי שיהא על ידי כך שליח מצוה, ושלוחי מצוה אינן ניזוקין לא בהליכתם ולא בחזרתם.

מזה נלמד מוסר השכל גדול, להיות דבוקים בכל רגע ושעה בתורה ובמצוות, גם בעת אכילה ושתיה ומשא ומתן ומסחר, לראות איך לקיים את ציווי ה' בכל צעד ושעל, שמתוך כך נהיה בגדר של שלוחי מצוה שאר אינם ניזוקים, וכח המצוה מגינה עלינו מכל רע.

מצוה / מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה

מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה, וזה יסוד גדול, כאשר האדם עושה מצווה אחת, נגרר לעוד מצוה, וחס ושלום, כאשר האדם עושה עבירה נגרר לעוד עבירה. וידע האדם, לרדת לשפל הנמוך ביותר בעבירות הקשות, זה לא בא ברגע אחד,

אלא לאורך זמן, מעבירה קלה, יורד ליותר קשה ויותר קשה, וכך עד שמאבד את כל אשר לו בנפשו, ועושה את העבירות הקשות ביותר. אך בענייני מינות וכפירה, לא בא הדבר בהדרגה, אלא מי שיש בו, או נכנס בו כפירה יורד ברגע אחד לעבירות הקשות ביותר, בלא ירידה מדרגה לדרגה, אלא ברגע אחד מאבד את כל עולמו ויורד לדיוטה התחתונה ביותר.

הגמרא במסכת קידושין)סו,א(מביאה מעשה בינאי המלך, שהלך לכוחלית שבמדבר)שם מקום(, כבש שם שישים כרכים, בחזרתו, היה שמח שמחה גדולה וקרא לכל חכמי ישראל והיה שם איש אחד, לץ לב, רע בליעל ואלעזר בן פועירה שמו, ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך: לבם של פרושים עליך)שונאים אותך ואינם שמחים בהצלחתך(, אמר

לו: ומה אעשה לדעת שכך הוא הדבר שהרבנים לא שמחים בהצלחתי?! אמר לו: תיקח את הציץ, אחד מבגדי הכהן גדול ותלבש אותו על מצחך. הלך ינאי ולבש את הציץ. ראו את זה חכמים והעירו לו, אמרו לו: ינאי די לך מלוכה, כהונה תניח לכהן גדול ולכהנים!

אמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך, להרוג את חכמי ישראל על מעשה זה. אמר לו ינאי: ואם אעשה דבר זה, מה יהיה עם תורת ישראל?! אמר לו אלעזר בן פועירה: תורה מונחת בקרן זוית, מי שרוצה יבוא ויטול. מיד נזרקה בינאי "אפיקורסות", קם ינאי המלך והרג את כל חכמי ישראל, והעולם היה שומם מתלמידי חכמים ותורה הקדושה. הנה, ברגע אחד, לא בירידה בהדרגה, אלא ברגע אחד שנכנס בו אפיקורסות, כפר, והכל התדרדר לשפל הנמוך ביותר, להרוג את כל חכמי ישראל, להרוס את עם ישראל, רגע שנכנס בו מינות אפיקורסות כפירה.

ולכן, צריך להיזהר מאוד מכפירה ואפיקורסות ולהתרחק מכל מי שריח אפיקורסות יוצא ממנו, ולהתחזק, בכל הכח, באמונה בהקב"ה ובאמונה תמימה בהקב"ה ובתלמידי חכמים, שהם שלוחיו של הקב"ה.

והנה, שמירת השבת היא כח לעמוד כנגד כל כוחות הכפירה, ומבצר ומחזק את נפש האדם באמונה בהקב"ה, ובוודאי בשבת קודש הבאה עלינו לטובה, נחזק עצמנו בקבלת השבת, כשעה לפני זמנה, נוסיף מחול על הקודש, ומיתוק הדין גדול, יבוא על העולם כולו. כל מי שיודע ומבין ומרגיש את אשר הולך ובא. ואנו נעמוד גיבורים בפרץ ונמתק הדינים על הכלל וכן על הפרט.

וידוע, כאשר האדם מת מן העולם נידון, ואם חס ושלום חטא וכו', הולך לגיהנום ובגיהנום נמצא כל ימות השבוע, ובשבת קודש, יוצאים כל יושבי גיהנום לשני הרים

של שלג, לצנן את נפשם מאש הגיהנום, וביציאת שבת חוזרים לאש גיהנום, אך כל עוד אחד מבני המשפחה, עדיין שומר שבת לא מוציאים את בן משפחתם מהרי השלג, וכך ניצול מעוד זמן קשה בגיהנום.

מצוה / חשיבות של כל דבר

אברהם אבינו אומר למלאכים שבאו לביתו)בראשית יח,ד(: "יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם". ביאורים רבים כבר נאמרו ב"יוקח נא מעט מים". ואפשר לבאר דבר, אשר חשבנו לפני שנים, ובזכות דבר קדוש זה, ייתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללוי-ה.

הנה, מובא בבראשית רבה, שבשעה שברא הקב"ה את העולם, הפריד הקב"ה בין המים העליונים לבין המים התחתונים; המים העליונים זה השמים וכו', והמים התחתונים, אלו הימים והנהרות וכו'. אך בשעת ההפרדה, המים העליונים התחילו להצטער ולבכות לפני ה', מדוע אנו רחוקים מה', ולכן נקרא שמם מים הבוכים, ומה עשה הקב"ה ליישב את דעתם, נתן להם לעתיד לבא, כשיבנה בית המקדש ייקחו מים למזבח, וכששמעו המים דבר זה, נחו ונרגעו מכל צערם ויגונם.

ולכאורה קשה, הנה המים הצטערו על קירבה לה' ובכו, איך מתרצים ממצווה אחת שרק אחרי אלפי שנים נבנה בית המקדש ומצוות ניסוך המים הייתה כמה מאות שנים, ועל זה מתרצים המים?

אלא, זה יסוד גדול שצריך כל אדם לשים מול עיניו, כל מצווה ואפילו הקטנה ביותר, יש לה מעלה וכוח גדול, אשר עולמות רבים לא עומדים ליד ערכה של מצווה אחת, ואפילו אם נראה לאדם קטנה ביותר. והראיה אשר המים נרגעו מצערם בגלל שזכו במצות ניסוך המים.

וזה אשר אומר אברהם אבינו למלאכים, אשר חשב אותם לערבים ריקים, אשר רחוקים מהקב"ה, וכעת רצה להכניסם תחת כנפי השכינה, ולכן אמר להם "יוקח נא מעט מים", אתם הרי מאמינים בעבודה ובעמל, ועד עתה הייתם רחוקים מהקב"ה, מה תאמרו איך בגיל כזה אחרי ריחוק מוחלט מה', נלך לדרך טובה? מה נוכל להועיל ולהשיג? עונה אברהם: תלמדו מהמים, ממצווה אחת של ניסוך המים נחו ושמחו שמחה גדולה. וכעת, תרחצו רגליכם מעוונות ומעשים רעים, ותלכו בדרך ה', בדרך של מעשים טובים.

צריך האדם לדעת, שיש לכל מצווה כח גדול מאוד ואין ראשית ואין אחרית לשכר והמעלה של כל מצווה.

ומול עיני, בכל עת, גרסא דינקותא, בבית הכנסת אשר מו"ר זקננו הקדוש רבנו

משה אהרן פינטו זצוק"ל היה מתפלל, היה מקפיד לכבד כבוד גדול אדם פשוט והיה מושיב אותו במזרח בכיסא לידו, ובאחת השבתות, בסעודת שבת, עמדו ושאלו את הצדיק מדוע כך מכבד את האדם הזה, לא תלמיד חכם ולא שום עניין מיוחד, יהודי ככל היהודים? ענה ואמר להם: אדם זה אמו אלמנה חולה, אשר לא יכולה בכוחות עצמה לעשות מאומה, והוא עזב את עבודתו ואת כל חייו הקדיש למצווה אחת, כבוד האמא ומסירות נפש על אימו. אמר מו"ר זקננו, אני מכבד אותו כבוד גדול על מצווה גדולה זאת, אשר מקפיד בה בכל כוחו.

לכל מצווה יש כח גדול ביותר, ואין האדם יודע באיזה עת ובאיזה זמן תעמוד איתו המצווה אשר מקפיד בה.

מצוה / מזון רוחני

הנה הקב"ה נתן לנו סוגים שונים של מצוות, מצוות של יום יום, מצוות של רגע רגע, מצוות רק לכהנים, מצוות רק ללוי, מצוות של זמנים חגים ומועדים. וידוע כשם שאוכל מחייה את גוף האדם כך המצות מחיות את נפש האדם.

וצריך להבין, יש דברים אשר בלעדם אין חיים לאדם וצריך אותם בכל רגע ורגע. כגון מים, אם אדם לא ישתה ימות, מאכל אשר חייב האדם לאכול. וישנם דברים אשר טובים פעם בשנה או פעמים. וכן יש גם דברים גשמיים אשר הם טובים רק לאנשים מסויימים, כך במאכל הרוחני ישנם מצוות שהם כמו מים לשתיה, שאם הם לא יהיו, אין לאדם חיות, וכך מצוות אשר הם יומיות אצלנו, לימוד תורה, אמונה הם המים לחיי האדם, אינם מותרות.

מצוות החגים הם כמו אוכל אחד לשנה, ההקפדה וההתלהבות צריכה להיות גדולה, אך אל לנו לשכוח שחיי היום יום מצריכים אותנו את הבסיס של האדם, ואלו המצוות היומיות אשר עימנו בכל רגע ורגע. ונקפיד בהם ביותר ונשמור את בריאות נפשנו ורוחנו, להיות המשך כלי קיבול לקבל מהקב"ה ברכה וישועה ושפע כל הימים.

מצוה / שומר מצווה לא ידע דבר רע

מצאנו אצל אברהם אבינו אשר הקב"ה מצווה לו)בראשית יב,א(: "לך לך מארצך, ממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך". הקב"ה מבטיח לאברהם אבינו כמה הבטחות; הבטחה ראשונה של בנים, פה לא תזכה לבנים, במקום אחר תזכה; הבטחה שנייה של עושר, פה לא תזכה לעושר במקום אחר תזכה; ודבר שלישי, לפרסם ולגדל את שמו בכל העולם.

יש לחקור ולדון בעניין אדם שעושה מצווה, האם יפרסם את שמו בעולם ולא יפחד מעין הרע, או מוטב לא לפרסם בכדי שעין הרע לא תחול עליו? הנה, מצאנו

סיפורים מפחידים בעניין עין הרע, אף באנשים שעשו מצווה, כפי שמביא רבי חיים פלאג'י, באותו חזן ירא שמים עשיר ויפה תואר ובעל קול ערב, אשר היה חזן בימים נוראים ונפל למשכב, עד שנפטר מן העולם. וכן עוד מעשים רבים. אם כן איך ינהג האדם?

ונראה לבאר ולומר, כשאדם מקיים מצווה ואנשים מסתכלים על המצווה, אם המצווה שקיים גורמת לאנשים להתקרב לה', ושאף הם יקיימו מצוות, אז בודאי כי זכות ריבוי המצוות שאחרים קיימו, מגינים על האדם ושומרים אותו שלא יינזק מכל רע, כדברי חז"ל: שומר מצווה לא ידע דבר רע. וכן שלוחי מצווה אינם ניזוקים. אך אם נעשה לאדם נס ואנשים מסתכלים ורואים את הנס שנעשה לו, שתי בעיות באות לפתחו, אחת, עין הרע יכול לפגוע בו, שתיים, כל מי שנעשה לו נס, מנכים לו מזכיותיו, וכעת יש לו פחות זכויות, וכשיש לו פחות זכויות, עין הרע וקטרוג של אחרים יכול לפגוע בו. ולכן, כשנעשה לאדם נס ובוודאי נוכו זכויותיו יפרסם הנס אשר נעשה לו, ועל ידי פרסום הנס אנשים מתחזקים ומתקרבים לה', ועל ידי שמתקרבים לה', נוספים לו עוד זכויות, ובזכות הזכויות החדשות, יש לו מגן משמים להינצל ממיעוט הזכויות אשר התמעטו בגלל הנס, וכן ריבוי זכויות להינצל מעין הרע.

וזה אשר היה עם אברהם אבינו, אברהם לא זכה לבנים ולא לפרנסה, הקב"ה מבטיח לו בנים ופרנסה, אם כך על ידי בנים ופרנסה, שני דברים קשים יכולים לקרות לו, אחד שיתמעטו זכויותיו, שנית, שעין הרע תיפגע בו. לכן נתן לו הקב"ה הבטחה שלישית "ואגדלה שמך", ועל ידי גידול השם, העולם כולו יתפעל מהניסים העצומים שנעשו לאברהם, והחיזוק הזה יביא עוד זכויות מרובות, ועל ידי הזכויות האלה ינצל אברהם מעין הרע וממיעוט זכויות.

ולכן, כשהאדם רואה שנעשה לו נס ופרסום נס זה יחזק אנשים, לא יפחד מעין הרע, ואדרבה יפרסם הנס, והוא בגדר שומר מצווה לא ידע דבר רע

כל מהותנו בעולם, לעשות נחת רוח ליוצרינו ולעשות רצון בוראינו, ובכל דרך אשר אפשר לגדל ולחזק את כבוד שמים, מחויבים אנו לחזק את כבוד שמים.

אדם, אשר מרגיש שחס ושלום, עין הרע פגע בו, והוא נמצא בתוך בעיה או צרה, או זמן ממושך של צער שיש לו, סגולה להוציא עין הרע מהאדם לומר ארבעים פעמים את הפסוק: "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחווה אל היכל קדשך ויראתך", ובודאי אם יש עליו עין הרע, עין הרע תצא מאותו בית ומאותו אדם ומאותה משפחה.

ספר בראשית, הוא ספר לימוד של מעשים טובים, איך לנהוג בחיינו. כשנתבונן על אברהם אבינו כל הקושי והצער, אשר עבר בבית אביו והקב"ה אומר לו: "לך

לך מארצך וממולדתך ומבית אביך". הקב"ה אומר לאברהם פה לא תזכה לבנים, פה לא תזכה לפרנסה, פה בבית אביך, אתה הרוס, מושפל, כמה פעמים מנסים להרוג את אברהם, והקב"ה אומר לו במקום אחר אשר תלך, יהיה לך פרנסה מרובה, יהיה לך בנים, שמך יהיה מהשמות הגדולים בעולם. זה נקרא אחד הניסיונות הקשים של אברהם אבינו, מעשרה ניסיונות "ניסיון לך לך". וצריך להבין איזה ניסיון זה, שאומרים לאברהם פה יהיה לך רע ושם יהיה לך טוב, זו מתנה, זה חסד מה', אין זה ניסיון? ומדוע זה נקרא ניסיון?

אלא, אפשר לפרש ולומר, אברהם עבד את ה', מאהבת ה' אמיתית שלא על מנת לקבל פרס, והיכן שראה את הפרס התרחק לא להיות משוחד מהפרס. ולכן, בשביל אברהם אבינו הניסיון היה לדחוק מהנפש את השמחה של כל ההבטחות, וללכת טהור ותמים, רק בשביל רצון ה' ודבר ה', וכאשר הצליח לדחוק את השמחה מהמתנות הגדולות שה' מבטיח לו, עושר עצום בנים, רק אז הרגיש שלמות בנפשו שעומד בניסיון.

וזוהי המעלה הגדולה שיהודי צריך לשאוף לה "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס ויהי מורא שמים עליכם". האדם צריך לקיים את התורה והמצוות, בלי תנאים עם הקב"ה, מי שעושה תנאים אין זו אהבת ה' אמיתית, דרכו אינה דרך אמיתית, וזהו ניסיון אשר כל יהודי יעבור בחייו, להתקרב להקב"ה עם אינטרס, עם מטרה. כל יהודי אשר עומד במצב הזה בחייו, צריך לגבור ולא ליפול בעצת היצר.

מקומות הקדושים / הכותל המערבי

לכל אומה יש דבר מקודש, ואף אנו זכינו לדברים המקודשים מכל העמים - מערת המכפלה, אשר מובא שכל יהודי שנפטר מן העולם בכל מקום, נשמתו עולה לשמים דרך מערת המכפלה, זה השער לעלות

וכן, עוד מקומות קדושים, אך יש את המקום, אשר מעולם השכינה לא גלתה ממנו וזה 'הכותל המערבי', אשר חרדה גדולה אוחזת בנו, בכל פעם, אשר זוכים להתקרב למקום המקודש והמרומם הזה.

הרבה קדושי עליון פחדו להתקרב לכותל, מו"ר זקננו רבנו מאיר אבואצירא זצוק"ל היה בחרדה לדבר על הכותל, וקל וחומר להתקרב למקום הקדוש הזה.

ונשתדל לחזק בזכרוננו את הידע, איך נשאר הקיר המערבי של בית המקדש קיים? ונבאר: כשצר אספסינוס על ירושלים, היו עימו ארבעה דוכסים: אחד היה, דוכס הערבים ושמו היה פנג'ר; השני היה דוכס אפריקה; שלישי היה דוכס אלכסנדריה

והרביעי, דוכס פלסטיניה. כשיצא רבי יוחנן בן זכאי אל אספסינוס, שאלו אספסינוס: חבית שקנן בתוכה נחש, כיצד עושים לה? ענה רבי יוחנן: מביאים מלחשים שילחשו לנחש ומניחים את החבית. אמר פנג'ר, דוכס הערבים, הורגים את הנחש ושוברים את החבית.

שאל אספסינוס: מגדל שקונן בו נחש, כיצד עושים לו? ענה לו רבי יוחנן: מביאים מלחשים, שילחשו לנחש ומניחים את המגדל. אמר פנג'ר הורגים את הנחש ושורפים את המגדל. אמר לו רבי יוחנן: אנו שכנים, מדוע כך אתה נוהג בנו? אמר לו פנג'ר: לטובתכם כוונתי, מפני שכל זמן שהבית הזה קיים, שונאים אתכם ומתגרים בכם. ענה רבי יוחנן: הלב יודע האם לטובה כוונת או לא?! אמר אספסינוס לרבי יוחנן: שאל ממני שאלה ואתן לך, השיב רבי יוחנן: הסר המצור מעל העיר ולך לך! ענה אספסינוס: לא המליכוני מסיבה אחרת, רק לבוא על ירושלים וכו'.

כשהתחילה המלחמה, חילק המלך את 4 קירות בית המדרש ל 4- והכותל המערבי, יצא בחלקו של פנג'ר ובשמיים נגזר שהכותל המערבי לא ייחרב לעולם וכך היה.

כל שלושת הדוכסים, החריבו את שלושת הקירות, אך פנג'ר לא החריב את הכותל המערבי. שלח אספסינוס לקרוא לו ושאלו: מדוע לא החרבת את הכותל המערבי? ענה ואמר לו: לשבחך לא החרבתי, שאם הייתי מחריב לא היו יודעים הבריות מה החרבת. פה ידעו מה היה, ממה שנשאר- וזה השבח שלך! ענה לו המלך: יש צדק בדבריך, אך עברת על דבריי וזה אי אפשר. לך תעלה לגג ותקפוץ, אם תחייה - ניצלת! ואם תמות, זהו עונשך. עלה וקפץ ופגעה בו קללת רבי יוחנן בן זכאי ומת.

זה הכותל המערבי, אשר אמרו חז"ל: רק להסתכל, בו כבר רוח טהורה עוברת על האדם ויש אומרים, שדוד המלך, התחיל לבנות את כותל המערבי וזה סוד "דוד מלך ישראל חי וקיים" לעולם לא ייכחד וכך הכותל, לעולם יישאר שלם והשכינה לא תסור ממנו לעולם ועד!

לכותל יש 45 שורות: 17 שורות שקועות באדמה ו 28- שורות, מעל האדמה; 6 שורות הם מבית ראשון, שנבנה ע"י שלמה המלך; 18 שורות שמעליהם, נבנו בימי בית שני; 4 שורות שלמעלה מהם' נבנו לפני 700 שנים והאבנים הנותרות, נבנו לפני כ 100- שנים ע"י הנגיד משה מונטיפיורי.

בכל זמן, ירושלים על ראש שמחתי. זהו טבורו של עולם ונפשנו, תמיד צריכה לזכור ולהזכיר ולא לשכוח, שאנו בגלות ובוראנו מלכנו על חורבן ביתו ובכל פעם, אשר עם ישראל הרגיש לבטח ושאנן ובנו בתי קבע והרגישו ביטחון במה שיש להם ושכחו, את אשר אסור לשכוח, רעות רבות וצרות, באו על עם ישראל.

מקומות הקדושים / מערת המכפלה

כאשר יעקב אבינו מצווה את בניו שיקברו אותו בארץ ישראל)בראשית מט,ל-לב(: "במערה אשר בשדה המכפלה אשר על פני ממרא בארץ כנען אשר קנה אברהם את השדה מאת עפרון החתי לאחוזת קבר. שמה קברו את אברהם ואת שרה אשתו שמה קברו את יצחק ואת רבקה אשתו ושמה קברתי את לאה. מקנה השדה והמערה אשר בו מאת בני חת".

צריך להבין מדוע יעקב אבינו מאריך בציווי שלו לבניו, ולמה לא קיצר ואמר סתם שיקברו אותו במערת המכפלה, ובוודאי בניו מבינים שמדובר במערה הידועה שבחברון, ולמה היה צריך לפרט ולומר שהיא המערה שקנה אברהם מעפרון החיתי, המערה והשדה שנקנו מאת בני חת? הלא בוודאי שיש לימוד וענין במה שהאריך יעקב אבינו בדבריו בשעותיו האחרונות.

אלא יעקב אבינו רצה ללמד את בניו דרך חיים ותוכחת מוסר, יעקב אבינו ידע שבניו כעת הולכים לשהות בגלות ארוכה במצרים, ארץ טמאה ומלאת גילולים, לכן פחד וחשש שמא בניו ילמדו ממנהגי המצרים, והעושר והכבוד שהיו במצרים יסיטו את ליבם מעבודת ה'. לכן אמר להם שחפץ הוא ליקבר במערת המכפלה, והדגיש להם שהיא המערה שאברהם אבינו קנה מאת בני חת בארבע מאות שקל כסף. ושלא היה ערך לכסף אצל אברהם אבינו, ואע"פ שאברהם היה עשיר גדול וכבד בכסף ובזהב, אך השכיל להשתמש בכסף הזה לרכוש אוצרות רוחניים שהם אוצרות אמת ונצחיים. מערת המכפלה מסמלת יותר מכל את הערך האמיתי של החיים, ועד כמה לכסף ולכבוד אין ערך, עד שהיה אברהם אבינו מוכן להפסיד ממון רב, ובלבד שיהיה לו חלק במקום שאדם הראשון קבור בו, וזה שער השמים. ובמעשה הקנין של המערה מבני חת, הוכיח אברהם אבינו את הערך האמיתי של דבר רוחני, ומאידך את חוסר הערך שיש לרכוש חומרי. לכן האריך יעקב אבינו לפרט לבניו את קנין המערה, שהיה בזה לימוד מוסר והתווית דרך לדורות הבאים.

וכן מצינו שיעקב אבינו שילם ממון רב עבור הזכות במערת המכפלה, וכמו שכתוב)בראשית נ,ה(: "הנה אנכי מת בקברי אשרי כריתי לי בארץ כנען שמה תקברני". ודרשו חז"ל מדרש רבה)בראשית ק,ה(, מהו לשון אשר "כריתי" לי, מלמד שנטל יעקב אבינו כל כסף וזהב שהביא מבית לבן, ועשה אותו כרי)ערימה(, ואמר לעשיו, טול זה בשביל חלקך במערה. הרי שיעקב אבינו היה מוכן למסור את כל רכושו שעמל עליו שנים רבות בבית לבן, ותמורת זה לקבל רכוש אמיתי, את הזכות להקבר במערת המכפלה. מערת המכפלה היא מקום החיבור של האדם עם העולמות העליונים הרוחניים,

וכמו שכתב האור החיים הקדוש, שמערת המכפלה נמצאת בחברון, כי שם החיבור של העולם הגשמי התחתון עם העולם הרוחני העליון. ושם טמונים האבות והאמהות הקדושים, היסודות של עם ישראל, שכל המידות הטובות והתכונות שיש בעם ישראל, בישנים רחמנים וגומלי חסדים, ומסירות נפש ודבקות בהקב"ה, מהאבות הקדושים הם, שנתנו את הכח לבניהם אחריהם. במערה זו יש לנו את הזכות לעמוד בתפילה ולעורר רחמי שמים וחסדי אבות כדי שיבוא גואל בקרוב למען שמו באהבה.

משנה תורה / ספר דברים סגולות גדולות טמונים בה

ספר דברים, אשר נקרא בפי חז"ל: "משנה תורה" סגולות גדולות טמונים בו, וצדיקים וקדושים בעם ישראל הורו לתלמידיהם בכל ימות השנה ללמוד כל יום מעט מספר דברים, סגולה לשוב בתשובה. ונתנו רמז לדבר "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל", אלה ר"ת: השיבנו אבינו לתורתך, וזה אשר דיבר משה אל בני ישראל. ולכן, יקפיד האדם בספר זה ובפרשות אלו, בכח גדול ביותר ועוד, שימים אלו ימים מיוחדים מכל ימות השנה, אשר בהם חודש אב, אלול ומעט מתשרי.

חשבנו בדעתנו, לפני זמן להקשות קושיה, שעל משה רבנו נאמר: "כי לא איש דברים אנוכי" ואמרו חז"ל, שמשה רבנו היה כבד לשון לאחר שאכל את הגחלים, בהיותו קטן בביתו של פרעה, נהיה אדם כבד פה וכבד לשון ולכן, מעיד ואומר על עצמו, לא איש דברים אנוכי. אך פה בפרשת דברים עומדת התורה ואומרת: "ואלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל" הרי משה אומר על עצמו, לא איש דברים אנוכי?

אלא חשבנו לפרש ולומר: אמרו חז"ל 'ואלו הדברים' - אלו דברי מוסר ותוכחה שמשה אמר לבני ישראל. שישנן שתי דרכים איך להוכיח בני אדם; דרך אחת - לעמוד ולהסביר לאדם את מעשיו הרעים ודרך זו לא תמיד צלחה, משום שאם המוכיח אינו בעל מעלה ומוכיח לשם שמים, סופה של תוכחה מחלוקת ושנאות וכמו שהעיד רבי טרפון שאינו יודע אם בדורו, דור של תנאים, יש מי שיכול להוכיח את חברו.

ודרך שנייה - דרך של תוכחה. זוהי תוכחה שאדם מוכיח את חברו בלי לומר מאומה, אלא כאשר האדם מתנהג בדרך מיוחדת במינה, ענוה, צניעות, פשטות, ובמידות מיוחדות ונעלות עד שגורם לאנשים להתבייש להתנהג לא יפה לידו. זהו סוג של תוכחה שנייה. וזה שני סוגי תוכחה, אשר הוכיח משה את בני ישראל. כל חייו של משה, משה אמר על עצמו: "לא איש דברים אנוכי", בלי דיבורים, ענוה גדולה "והאיש משה ענו מכל אדם", צניעות והתנהגות כאיש האלוקים, אשר עצם התנהגותו גרמה לאנשים תוכחה ובושה וחזרה בתשובה אך כעת לקראת סוף חייו של משה, עומד

משה ומוכיחם תוכחה אחרת, תוכחה בפיו "ואלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל".

ולכן ספר דברים, הוא ספר עם סגולות לשוב בתשובה כי זהו ספר, אשר משה, עבד ה', שליח ה', מסרו לעם ישראל בשם הקב"ה עם דברים חזקים בחוזק, אשר כל ישראל, בכל הזמנים ובכל העיתים יגרום להם הרהורי תשובה לשוב אל ה'

בא לפננו מעשה אשר גרורות רבות לו, על אדם, אשר חלק על תלמידי חכמים וצדיקי אמת וכאשר שאלוהו: איך חולק הוא על קדושי עליון ואיך מדבר סרה על צדיקים וחסידים ויראי ה'?! ענה ואמר לנו: משום שלא נהגו בדרך ה', הנה במעשה פלוני אלמוני וכו'. כשאמר לנו הדברים עלו בדעתנו, דברי הגמרא, במסכת בבא מציעא ל': אמר רבי יוחנן לא חרבה ירושלים אלא בשביל שהעמידו דבריהם על דין תורה, והקשו בתוספות דהרי הגמרא במסכת יומא אומרת מפני שנאת חינם. ומתרץ התוספות ויש לאמר דהא והא גרמא ע"כ.

וחשבנו לבאר ולאמר על פי דברי הגמרא שדרכם של רשעים מחרחרי ריב, בתחילה דרכם במחלוקם, לא יגלו שרבים הם; מחלוקתם היא על ממון, או על כבוד, או על אינטרסים פרטיים שלהם, אלא עומדים ואומרים מחלוקתנו בקשתנו קושיתנו תמיהתנו על דין תורה, על דברים אשר אינם הגונים כביכול ואינם ישרים כביכול, אך מה טמון אחרי הכל, רשעותם, אכזריותם. ועל זה נחרבה ירושלים, אשר כל מחלוקת ומחלוקת העמידו דבריהם בחזית על דין תורה, אך הכל היה באמת, כדברי הגמרא ביומא על שנאת חינם.

מתינות / אל יזדרז האדם להסיק מסקנות

החיים הם דברים מורכבים ביותר, ואל יזדרז האדם להסיק מסקנות מהירות מכל ענין וענין, יקח האדם את הזמן לחכות ולראות איך הדברים מסתדרים, בלי הסקת מסקנות.

וננסה להמחיש את הדבר: אדם רצח ועמד לפני משפט גדול ביותר, והשופט עומד בקשב רב לשמוע את העדים. עד אחד עמד ואמר: אני ראיתי את הרוצח עומד מתחת כיפת השמים והלבנה עמדה מעל ראשו, השופט וכל הסובבים הזדעזעו מהפירוט המדוקדק של העד על מעשה הרצח הנפשע. עד אחר נכנס להעיד והנה, הוא אומר דברים שונים וכך אומר: עמדנו ליד הקיר והרוצח עמד ליד הדלת עם הסכין בידו, וכך הצמיד את הנרצח לקיר ודקר אותו פעמים רבות עד שיצאה נשמתו. השופט הוא אובד עצות, עדות א', שנראת נאמנה ביותר והעד נאמן וישר אומר כך, והעד השני, שאף הוא אדם נאמן וישר, אומר דבר הנראה אחרת לגמרי. היתכן? או תחת כיפת

השמים והלבנה על ראש הרוצח, או בבית בין קורותו! כל יושבי בית המשפט ראו את מבוכת השופט. פתאום הרוצח התחיל לצחוק צחוק גדול ביותר, השופט כעס ושאל אותו: מדוע אתה צוחק, ענה הרוצח: משום ששני העדים דוברי אמת, הרצח נעשה בבניין בלי גג וגם הלבנה הייתה על ראשי וגם הקירות היו סביבי.

החיים מורכבים מאוד וגם הדברים הנראים לעין בצורה אחת, הם מורכבים מאוד, ויכולים לאחר זמן להיראות בצורה אחרת לגמרי. לכן אל לאדם להסיק מסקנות בשום ענין. האדם צריך לחיות את חייו, ללכת בתמימות ולחזק את האמונה בהקב"ה: "שאין אדם נוקף אצבע למטה עד אשר מכריזין עליו מלמעלה", ולא להזדרז בהסקת מסקנות ולדון שום עניין. ולכן כשאדם נמצא בזמנים מורכבים של הכרעות, ימתין לראות, וכפי שאמר הקב"ה למשה: "התייצבו וראו את ישועת ה'".

בכל עת אנו אומרים לאנשים, מה שהשכל לא יעשה הזמן יעשה, ואם עובר זמן והיסורים גדולים וחזקים, כל עוד היסורים האלו לא פוגעים בלימוד תורה וביראת שמים, אלו יסורים של אהבה ומירוק עוונות, והם משורש נשמתנו. ואסור לנו לערער אחרי מעשי ה' ומי שמערער, זה חוסר אמונה בהקב"ה, ואין דבר קשה יותר מלערער אחר מידותיו של הקב"ה. רבי אלעזר בנו של רבי שמעון בר יוחאי היה בכל לילה צועק ואומר: יסורים חביבים בואו אלי, ובשעת הלימוד היה אומר: יסורים לכו צריך ללמוד תורה)ע' בבא מציעא פד,ב(.

ידע האדם שאחרי תקופה של יסורים של אהבה ועמידה בהם, הקב"ה מאיר לאדם פנים, כפי שהקב"ה האיר פנים ליוסף הצדיק לאחר השנים הקשות שנמכר לעבד ולאחר בית האסורים. ולכן יקבל היסורים באהבה ובסוף הצער יראה איך הכל מסתדר לדברים הטובים ביותר והנוחים ביותר. לכן כשעומדים בניסיון, לעמוד בו בלי לערער.

ידוע המעשה על צדיק ורשע שגרו בשכנות ושניהם מתו ביום אחד, המלאך שנשלח לקחת את נשמתם התפלא, הצדיק לגיהנם והרשע לגן עדן, מדוע ? תמה, אולי יש כאן טעות ?. אך זה מה שקיבל לעשות. אחרי זמן הבין, הצדיק היה לומד ומלמד, אך כל חייו היה מסתכל על חיי הרשע ומקנא ממנו, הוא חי חיי נוחות, אוכל ושותה, שר ושמח, מטייל ונהנה, שמחות ומסיבות מנת חלקו, והוא חייו קשים ומרים, חיי שיגרה, חיי צומות, חיי פשטות ומסכנות וכו'. ומצד שני הרשע כל חייו היה מצטער על סגנון חייו, מתירנות בלי גבול, אין שום מעצור, אכילה גסה, שתיה מרובה, קלות ראש, חיים ריקים מכל תוכן, ובכל פעם שראה את הצדיק ליבו כאב לו והיה אומר בליבו, מי היה נותן לי כח להיות כמוהו. הרשע חי במרמור על חייו ובקנאה על חיי הצדיק, והצדיק חי במרמור על חייו ובקנאה מן הרשע. ולכן זה זכה למקום נעלה על

מחשבותיו ושאיפותיו ורצונותיו העמוקים, וזה אף הוא כך על מחשבותיו.
וידע האדם שיש כח גדול ביותר למחשבות אשר חושב. מסופר על אדם אשר התחזק וחזר בתשובה ובנה בתוך ביתו בית כנסת ומקוה טהרה. אולם אשתו לא שבה בתשובה וכל רגע פנוי היו רבים על הדרך ועל התשובה וכו'. באחד הימים בא רב אל האשה לביתה, לדבר עימה, מדוע היא גם לא מתחזקת והולכת עם בעלה לבית הכנסת, האיש שהיה בבית שלו בית הכנסת, שמע את הדיבור בין הרב לאשתו, ושמע את ההוכחות שהרב מוכיח אותה, ושמע איך אשתו עונה לרב ואומרת שבעלה לא מתפלל וכו', דברים נגד הבעל וממשיכה לדבר דברים קשים מאוד עד שאומרת לרב: אף היום הוא לא בבית הכנסת. הבעל לא יכל לסבול את הגידופים והדברים הקשים, נכנס לבית ושאל בכעס את אשתו: אם לא בבית הכנסת איפה אני נמצא כעת?!, אמרה לו: אצל מוכר הנעליים, אמר לה: יש אמת בדברים, חשבתי על זה בתפילה, איך ידעת?, ענתה ואמרה לו: אתמול לפני השינה אמרת לי שאתה רוצה לקנות נעל מסויימת והמוכר רוצה מחיר גדול סתם ומה שאדם מדבר בלילה, בדרך כלל, זה מה שהוא מתחיל את הבוקר וחושב. ענה ואמר: כן, בתפילה חשבתי על הנעליים וכו'.
האדם צריך לשמור את מחשבותיו חזק מאוד, ולדעת שאיפה שהמחשבה נמצאת הנפש של האדם נמצאת. ועל ידי שיחשוב נכון ויתבונן על החיים בצורה אמיתית ונכונה, וידע לשים את מבטחו בה' ולדעת שכל "מאן דעביד רחמנא לטב עביד", ויסורים שאין בהם ביטול תורה הם יסורי אהבה, ולכל אדם יש את התיקונים שלו אשר צריך לתקן בעולם הזה ולא לנסות לעזור להקב"ה להנהיג את עולמו, ה' מנהיג את עולמו בחכמה גדולה ובסוף הדרך, אם נזכה ואם יזכה האדם, יראה כמה נזק עשה על ידי כל ההתערבות או כל המחשבה מצידו לשפר מצב, לתקן את המצב, זה רק מקלקל ומאריך את הזמן ומכביד על המעמסה, הישועה באה בהיסח הדעת בגדר של: "התייצבו וראו את ישועת ה'".
הנה בתוך שכותבים דברים קדושים אלו מעומק הלב, כפי שאנו משתדלים, שכל חידוש יומי יהיה דברים אשר אנו מרגישים בנפשנו שצריכים לתקן ולסדר בנפשנו, נמצאים אנו במטוס בדרך לישיבה הקדושה בלוס אנג'לס, מקום של אור של תורה וחסד, מקום של קירוב לבבות לאבינו שבשמים. ניגש אלינו אחד מן האהובים והחביבים שקרוב לליבנו שמונה שנים ואומר לנו: אני רוצה לספר סיפור, כל חיי נתתי צדקות מרובות במאות מליונים ושמרתי הכל בסוד ששום אדם בעולם לא ידבר ולא יאמר מאומה, לפני חודשיים קיבל מכתב שהוא מקבל סמל הערכה מהנשיא של אמריקה, מה שחמישה מקבלים בשנה, על מעשיו, שזה, כך לדבריו, הדבר החשוב

ביותר באמריקה. וכך משיח לפי תומו: כשבא לך רע, אל תאמר כלום, זה יעבור בלי שתתערב, כשאתה עושה טוב, אל תכפה את עצמך לכלום, ה' יתן על מעשיך הטובים טוב. ורואים אנו סימן בדבר לשמחה בשמים.

מתינות / לפעול במתינות שלא יבוא לידי חרטה

צדיק גדול מן הדורות הקדומים לקח את בנו לעשות עימו ימים נוראים בבית האדמו"ר, והנה הבן רץ לאביו הצדיק ושאל אותו: אבא איך יתכן שהאדמו"ר הגדול מתפלל בשקט ובפשטות מבלי שיראה עליו שום סימן משונה, לא מתנדנד בצורה חזקה וכו'?.

ענה אביו הצדיק לבנו: אדם ששוחה במים, אם הוא לא יודע לשחות, מרעיש, מתיז מים לכל כיוון, כדי להישאר על פני המים, אך מי שבאמת יודע, בשקט ובלי רעש ובלי שמרגישים, מגיע למרחק הרחוק ביותר בבטחה.

ישנם אנשים שחושבים, שלהשיג דברים צריכים להרעיש רעש גדול ביותר, וכמה שהרעש יותר גדול, הדברים יותר גדולים. וזה טעות גדולה, הרעש מורה על פחד, על חולשה, ועל רצון האדם לכסות על חולשות אשר קיימות בו, ופחד לא לעמוד בציפיות אשר רוצה להשיג ולהגיע אליהם.

וכך הגמרא מספרת)ברכות נח,א(על אחד מן האמוראים אשר היה עיוור, עמדו כולם המתינו וחיכו לשיירת המלך, עברה שיירה ראשונה עם סוסים ורעש גדול, האמורא העיוור אמר: זה לא המלך!. עוד שיירה אף היא עם רעש גדול, גם על שיירה זאת אמר האמורא: גם זאת לא שיירת המלך!. עד אשר עברה שיירה שקטה, אמר האמורא: זאת שיירת המלך!.

שלמה המלך אמר)משלי יא,ב(: "ואת צנועים חכמה". הצניעות מראה על חכמה גדולה אצל האדם, התנדנדות והרעש בתפילה לא מורים על איזה דבקות והתעלות או מעלה נעלה. ולכן ישתדל האדם למקד את עשייתו, ובודאי העשיה הרוחנית, בשקט, בהצנע לכת עם ה', ויראה ברכה גדולה במעשה ידיו.

כשנתבונן מהו שקט, נמצא שישנם שני סוגי שקט: אחד הוא שקט שאתה כופה אותו על עצמך, זהו שקט שהוא כמו אלימות, זהו אינוס עצמי של השכל וזה דבר תוקפני. ומצד שני, יש סוג של שקט אחר, והוא שקט כמו שהלילה יורד על העולם הוא מכסה את האדם, עוטף את האדם.

והנה ידע האדם שישנם שני דברים אשר אינם דומים והם: פעולה ופעילות. פעולה, הוא דבר ממוקד מסויים בלי עירבוב ובילבול של דברים, פעולה מסויימת. פעילות, זה עירבוב גדול של הרבה דברים אשר יש בתוך דעת האדם. וכאשר האדם פועל על ידי

פעולה הוא יותר מרוכז, יותר ממוקד, יותר מחושב, ומעשיו יותר מסודרים ומאורגנים. אך כאשר האדם פועל על ידי פעילות, זה עירבוב גדול וחוסר מיקוד גדול. כששואלים אדם שאלה צריך לענות מכח פעולה, לשמוע טוב את השאלה, להתעמק בה, להתבונן בה ובכח פעולה לענות. אך כאשר האדם עונה בכח פעילות, זה גרוע, הוא עונה מתוך כל מיני תשובות, מחשבות מעורבות, דברים דומים ששמע, שזוכר, צירופי מקרים, וזה לא ממוקד, ולפעמים גם לא נכון.

לכן בתפילה, צריך להתפלל כפעולה מסויימת, מאורגנת, בריכוז גדול ביותר, ובישוב הדעת גדול, כאותו אדמו"ר אשר לא ראו אותו זז תזוזות גדולות וכו', אלא כפעולה מרוכזת ומיושבת ביותר.

והנה, רואים אנו זאת בנסיעותנו הרבות בעולם לישיבות הקדושות להשתדל לעורר ולהתעורר, ראינו פעמים רבות אדם אשר ישב לידנו במטוס, ומנסה לדבר עמנו, ואנו מחליטים שלא לדבר עמו, ועונים כן ואולי לא. והנה כשמסיימים לענות כן ולא, רואים איך האדם מתכופף ולוקח התיק שלו ומסתכל בפנים, וגם רואים שכלום לא עושה, אחרי רגע פותח את החלון ומסתכל, יש חושך, וכך או כך לא רואים מאומה, חוץ מחושך, אחרי רגע, האדם לוקח עיתון, אשר קרא אותו כבר עשר פעמים, ויודע אפילו כמה שורות יש בעיתון הזה, ואחרי כן שוב חוזר לחלון, לראות מה קורה עם החושך, ואחרי רגע שוב לתיק, אולי השתנה בו דבר. וכך עשר שעות, אין עם מי לדבר ולא יושנים, כך חוזר הכל על עצמו.

ואנו כמה פעמים שואלים עצמנו, אנשים בחייהם עייפים גופנית, נפשית, רוצים לנוח, רוצים שקט, הנה ה' נותן לכם שקט תהיו בשקט, מה כל המרדף הזה אחרי החלון, התיק, העיתון וכו'. אלא זה פעילות האדם, בדחפים ובלחצים לעשות דברים, אפילו שהם לא טובים לו, הוא ממשיך בלי סיבה ובלי רצון, וזה דבר גרוע ביותר, לפעול מדחפים ומחוסר שקט פנימי.

וידע האדם שכל הדברים האלו רובם לא מצליחים, ופותחים לאדם בעיות וצרות רבות מאוד. ישתדל לעשות את הדברים במתינות, בשלמות, שלא יבא חרטה בליבו ברבות הימים.

יתעמק האדם וימצא שרוב כוחו הולך על פעילות, שאין בה על פי רוב ממש. וכאשר בא לפניו פעולה,שוב תשש כוחו, ואין לו כח לעשות את הפעולה.

בכל פעם שמדברים בענין זה, אנו חושבים על מלך גדול ממלכי העולם, אשר היה חזק ושלטונו היה קשה מאוד. בנו מרד באביו, ולקח המלוכה, אך לא רצה להרוג את אביו מולידו, לכן הכניס אותו לארמון גדול ומילא את כל צרכיו, אך זה היה בית

האסורים שלו, שלעולם, עד יום מותו, לא יצא ממקום זה. אחרי כמה ימים שלח המלך המודח, האב, לבנו: אני מודה לך על שמלאת את כל רצונותי, אך דבר אחד אחרון אני מבקש ממך, והוא, אנא ממך אני רוצה שלושים ילדים בכל יום ללמד אותם ולחנך אותם. בן המלך החדש לא האמין למה ששמע, אביו המלך הקשה והאכזר מבקש שלושים ילדים להיות מורה?!. אך גם את זה סיפק לו. והאב, המלך המודח, חי שמח בארמון עם הילדים עד יום מותו. המלך התרגל לפעולות והיה צריך פעולות ועוד פעולות.

אך האדם ישתדל שכל מה שיעשה יהיה פעולה ממוקדת, ממוקמת, ובכזו צורה יש יותר סייעתא דשמיא, יותר שמחה, יותר הצלחה ויותר נחת.

אות נ

נדר / נדרי לה' אשלם

מובא בשם הבעל שם טוב, אשר אחד מתלמידיו היו פניו נפולות, שאלו הבעל שם טוב; מדוע אתה בצער?, ענה ואמר לו; רבי, יש לי בת ואין לי כסף לנדוניה ולחתונה ולכן אני בצער גדול מאוד. ענה הבעל שם טוב; לך לעיר פלונית אשר שם יש תלמידי חכמים ותבחר את התלמיד חכם החשוב ביותר לבתך ותתחייב כל אשר יבקשו ואני ערב לכל ההוצאות.

כך עשה התלמיד, הלך לעיר ההיא והסתובב עד אשר נתן את עיניו בתלמיד חכם גדול ואף משפחה מיוחסת ביותר וכן מן המשפחות העשירות בעם ישראל. עמד בביטחון גדול, באמונה ברבו והתחייב לכל הסכום של הכסף, סכום עצום ביותר וחזר לביתו שמח וטוב לב.

עברו ימים והנה אבי החתן שלח מכתב למחותנים בצער, שאינו מבין איך לא שלחו מתנה לחתן כאשר נהוג. תלמיד הבעל שם טוב כאשר קיבל את המכתב, בצער גדול הלך לרבו הבעל שם טוב והראה לו את המכתב, הבעל שם טוב אמר לו: תתחזק באמונה הכל יהיה טוב. עברו עוד ימים ואבי החתן שלח עוד מכתב בכעס גדול, החתונה מתקרבת והוא אינו רואה שום הכנה לחתונה ושום נדוניה ואם לא יראה דבר בימים הקרובים ישבור את השידוך. תלמיד הבעל שם טוב בצער גדול הלך עם המכתב לרבו, לשאול מה לעשות. ענה לו רבו: תשלח להם מכתב ותאמר שיבואו כמה ימים לפני החתונה והוא יעשה הכל ברוב פאר והדר, ויעשה יותר ממה שהתחייב. והנה, כמה ימים לפני החתונה, מקבל התלמיד מכתב, שבעוד שלושה ימים מגיעים המשפחה ושמחים ומחכים לראות ולשמוח עם המשפחה החדשה. התלמיד יצא מביתו בבהלה

גדולה לביתו של הבעל שם טוב, בדרך פגש בגביר מעיר אחרת, ששאלו איך מגיעים לביתו של הבעל שם טוב, ענה התלמיד; גם אני הולך תבא עימי, הלכו שניהם יחדיו. כאשר הגיעו לפני הבעל שם טוב מיד פתח הבעל שם טוב ואמר: מעשה באדם אשר היה סוחר עצים, ואונייתו באה עם סחורה מרובה ביותר, והוא הלך לעיר הנמל, מכר את הסחורה, וחזר יחד עם עגלתו לעירו ובאמתחתו ממון מרובה ביותר. באמצע הדרך עצר העגלון את העגלה ונכנס אל אחד היערות ובעומק היער עצר, הוציא גרזן ואמר לאדונו אם לא תיתן לי את הכסף אני אערוף את ראשך. ענה האדון בתחנונים; תיקח חצי מכספי ותשאיר לי החצי השני, ענה ואמר לו; אני לא אשאיר חצי, משום שיש בדעתי להוציא אותך להורג בכדי שלא תספר ותתלונן על מעשי. התחנן האדון, אך העגלון לא הסכים בשום פנים ואופן, ביקש האדון זמן רק לוידוי ותפילה לפני מותו, הסכים העגלון, קשר אותו על אחד העצים והחל לספור את הכסף, האדון החל לבכות ולילל בצער גדול על מר גורלו ונדר שאם ינצל וכספו ישוב אליו יתן צדקה מרובה ביותר.

והנה שומר היער, שמע את הבכי, לקח את כלי נשקו ובא מיד, במיומנות מרובה, השתלט על העגלון, קשר אותו והציל את האדון. האדון אשר ניצל שמח שמחה גדולה, חזר לביתו ולמשפחתו. עברו הימים אך האדון לא קיים את נדרו. לאדון היה בן יחיד ובת יחידה, הבת חלתה במחלה ומתה, וגם הבן חלה והרופאים לא מצאו מזור למחלתו. אותו גביר עצר את הבעל שם טוב, ובבכי גדול אמר לו: זה אני אותו אדון, לי קרה כל אשר סיפרת ובני עומד למות. אמר לו הבעל שם טוב: קיים נדרך מיד, ותן לתלמידי את כל דמי החתונה ברווח גדול ביותר. וכך עשה, עברה החתונה בשמחה מרובה ובשפע גדול ביותר, ובנו קם ממיטת חוליו בבריאות איתנה.

האדם צריך להזהר בכל כוחו לקיים את נדריו "נדרי לה' אשלם". והכתוב אומר)קהלת ה,ד(: "טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם". הנדר בורא מלאך, ואם לא מקיימים את המלאך, על ידי קיום הנדר, המלאך הזה נהיה מזיק לאדם וקטרוג גדול. כמה אנשים פתאום משתנים חייהם ואינם מבינים מדוע, ופשפשו במעשיהם איזה נדר נדרו ולא קיימו ומה עומד ומקטרג עליהם ומזיק להם.

נקיים הנדרים ונשלים החסר ונקבל על עצמנו קבלות לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו.

נטילת ידיים / סגולה לעשירות

ידוע שאף מי שלא זכה להשתטח על ציונו של רשב"י, כאשר לומד את תורתו ואת מעשיו, כמו שהיה על ציונו. והנה, "כל האומר דבר בשם אומרו, מביא גאולה לעולם".

ובזמן קשה זה, אשר אנו עומדים בפני זמנים לא ברורים, וכל יום צרתו מרובה מחברו, צריך בוודאי גאולה לעולם, ובפרט, בענייני הפרנסה, אשר הולכים וניהים קשים.
וידוע, מעשה המובא בזוהר הקדוש, רבי אלעזר, בנו של רשב"י, היה מהלך בדרך, ופגש אדם בשם יועזר, שאל אותו מה מעשיך? אמר, אני הייתי מלמד תינוקות ופיטרו אותי והביאו רב אחר, ולא רצו לצערני, ורצו שאהיה עוזר של המלמד, אך לא רציתי להיות נטל ויצאתי לדרכי. והנה כעת, אני לא עושה מאומה ואין לי פרנסה, אך אין לי טענות על שום דבר. אמר לו רבי אלעזר: בוא איתי ואקח אותך לרשב"י, אבי, ותשמע ממנו שיעור תורה. הלכו ובאותו הזמן, רשב"י נתן שיעור בעניין כוחה של נטילת הידיים, שמע אותו יועזר את הדברים והתחזק מאוד. בסיום השיעור, ישבו התלמידים לאכול, ראה רשב"י את יועזר נוטל ידיו וכמו שאמר רשב"י, נטילה בדקדוק וברווח מביאה לעשירות, ונטילה לא טובה מביאה לעניות. דקדק, ורשב"י ראה הדברים וברכו לעשירות, ואותו אדם זכה לעשירות גדולה.
הנה תורתו של רשב"י, לסלוח לא להעמיד את הדין, גם אם פיטרו אותך ואתה לא אשם ואין לך מקום פרנסה, תקבל את הדין באהבה ומה' יצא הטוב!
ודקדוק בענייני נטילה וכן במצוות, מביא את האדם לתכלית האושר והנחת.
נתפלל להקב"ה בזכות רשב"י, נלמד לקבל הכל באהבה ולדקדק במצוות קלה כבחמורה ובנטילת ידיים שסגולת העושר בה. ונזכה לגאולה שלמה.

נטילת ידיים / תיקון המצוה

ידוע, דכל המזלזל בנטילת ידיים, נופל לעניות "על נטילת ידיים" - ר"ת עני.
ובשם האר"י הקדוש, מובא כל המזלזל בנטילת ידיים נעקר מן העולם ובא לידי עניות, וידוע דכל האוכל, בלי נטילת ידיים, יתגלגל במים.
וידוע מעשה המובא בזוהר הקדוש, על מלמד תינוקות אחד, אשר פיטרוהו מעבודתו והביאו מלמד מומחה יותר, לא רצה להציק ולהפריע לאותו תלמוד תורה, אפילו שהציעו לו מלאכה במקום, הלך והתרחק לו, פגש אותו רבי אלעזר בנו של רבי שמעון בר יוחאי, אמר לו: מדוע עצוב אתה? סיפר לו את המעשה, אמר לו רבי אלעזר בוא איתי לאבי, לרבי שמעון ותשמע שיעור תורה ממנו. נכנס אותו אדם, לפני רבי שמעון ורבי שמעון היה נותן שיעור בעניין כוחה וסגולותיה של נטילת ידיים. כשסיים רבי שמעון את השיעור ישבו התלמידים לאכול, רבי שמעון קם ליטול את ידיו וראה את אותו אדם נזהר מאוד בנטילת ידיים. התפלל עליו רבי שמעון ואמר: יהי רצון שתזכה לעשירות גדולה. מאותו יום זכה אותו אדם ונהיה לעשיר מופלג.
ערב שבת קודש, זה זמן של קבלות רוחניות ונשתדל, בכל כח, להקפיד בנטילת

ידיים להתחזק ולהשתדל, להשפיע על אחרים, שאף הם יתחזקו במצוה גדולה זו.
וצריך לדעת, שיש כוונות גדולות על פי הקבלה בנטילת ידיים, אך רבנו הנועם אלימלך אומר יסוד גדול: מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ופירש ואמר, יש אחד שיכול לתת צדקה, או יכול לעשות מעשה טוב, אבל אינו יודע לכוון בעת המעשה ויש אחד, שיודע לכוון את הכוונות אבל אינו יכול לעשות את המעשה. מה עושה הקב"ה? לוקח את המחשבה הטובה, את הכוונות ומצרפם למעשה, מחבר בין שני אותם יהודים ועושה אותם מקשה אחת, זה המכוון וזה העושה, הופכים למקשה אחת.
ועל פי יסוד זה, חשבנו לבאר ולומר מעשה ברבי חנינא בן דוסא, אשר חז"ל מספרים עליו, היה עני מרוד, עד שהקב"ה העיד ואמר עליו: כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני דיו בקב)כמות(של חרובים.
כאשר ראה, שכולם עולים לרגל לירושלים ומעלים זבחים ונדרים ונדבות, אמר: הכל מעלים ואני איני מעלה, יצא חוץ לעיר וראה אבן אחת ופיתחה וסדקה ואמר להעלותה לירושלים, נזדווגו לו חמישה בני אדם, אמר להם: מעלים אתם לי את האבן הזאת לירושלים אמרו לו: תן לנו 5 סלעים ואנחנו מעלים לך את האבן לירושלים ובלבד, שתיתן אצבעך עימנו. נתן אצבעו עימהם ונמצאו עומדים בירושלים וביקש לתת להם הסלעים ולא מצאום.
נכנס ללשכת הגזית אמרו לו שמא מלאכי השרת הם וקראו עליו הפסוק "חזית איש מהיר במלאכתו" ואפשר לבאר ולומר, על פי היסוד אשר אמרנו, רבי חנינא בן דוסא היה עני, לא היה לו איך לקיים את מצוות צדקה, אך הייחודים והכוונות בעשיית המצווה היה לו;
מה שלא היה לאחרים וכאשר, ראה שכולם עולים לירושלים, עם המצוות בידיים, יצא מחוץ לעיר להיות לבד, לייחד יחודים ולכוון כוונות, ואבן אחת, זוהי מצווה אחת, כמו שחז"ל דרשו ואמרו: כל מצווה היא אבן בירושלים ואותה אבן זוהי מצווה, אשר לא היה מי שיכוון עליה כוונות הראויות, וה 5- אנשים, או מלאכים, הם 5 חלקים: נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה והם אשר סייעו לו להרים את אותה אבן, את אותה מצווה לירושלים של-מעלה. אך אמרו לו תיתן את אצבעך עימנו, חוץ מהיחודים והכוונות, אשר אתה מכוון, תעשה גם השתדלות בגופך, אפילו באצבע לעזור מעט במצווה.
וברגע אחד, העלה רבי חנינא בן דוסא את המצווה עם כוונותיו, למקום המעולה ביותר ללשכת הגזית וזהו חזית איש מהיר במלאכתו, שבמהרה, חזית וראה איש אשר קיים מצוה בלי כוונה, ומהר במלאכתו, הרים את המצווה למקום גבוה.
ולכן, ידע האדם: הרבה פעמים הוא עושה מצווה, אך עדיין, המצוה לא שלמה

וחסר בה כוונה עד שמוצאת המצווה בן זוג, של כוונה, עולה ומתעלה ומגיעה למקום גבוה ואז שפע וכל הטוב נשפע עליו.
ולכן, לפעמים שלמות המצווה, יכולה להתעכב חודשים ושנים ולכן, מתפללים אנו להקב"ה "ותן חלקנו בתורתך" שהחלק שעשינו במעשה ימצא את כוונות התורה ואז יתחבר למקום גבוה ואז תשרה שכינה על מעשה ידינו ואז נזכה לחיים טובים.
ולעולם לא יפול האדם ביאוש, שעשה הרבה ואין לו כח, חס ושלום, להמשיך, משום שכמה שיותר נסיונות והתמודדויות, אשר עוברים על האדם ידע שיש לו כח לעמוד איתן בכל הדברים.
וידוע על המעשה, באחים הקדושים רבי אלימלך ורבי זושא, אשר היו יוצאים לגלויות ולסיגופים ובאחד הימים, אשר היו בצום ימים רבים ובעבודת ה' בגופם מפרכת, הגיעו לאפיסת כוחות ושניהם שכבו בשדה בלי כח לעמוד על רגליהם. והנה, עוברת לה עגלה מלאה בתבואה ואחד מן השקים נפל מן העגלה צעקו רוכבי העגלה לאחים הקדושים, בבקשה תרימו לנו את השק לעגלה, באפיסת כח, ענו ואמרו להם: אין בנו כח לזוז ממקומינו, צעקו להם שוב ודאי אתם יכולים, אמרו האחים הקדושים: אין דבר סתם, בעולם וזה אות וסימן מהשמים שעייפות הגוף שלנו, זה יצר הרע וודאי יש לנו הכח, עם כל הרגשת החולשה, לקום ולהמשיך בעבודת ה', אספו כוחות וקמו והמשיכו לעבוד את ה'.
יש בכוחו של של כל אחד, כוחות עצומים ורק צריך לדעת, איך לאסוף אותם וכאשר האדם אוסף אותם נכון, מגיע למקומות נשגבים.

נס / הנס נמדד לפי האדם עצמו

האם אדם שנעשה לו נס, מראה על צדקותו של האדם או להיפך, כדברי חז"ל: "כל הנעשה לו נס מנכין לו מזכויותיו"?
והנה, כשנתבונן בדברים אלו, נמצא, שזוהי מחלוקת בגמרא, על המעשה המובא על אדם, אשר מתה אשתו והניחה לו בן קטן ולא היה לו איך להאכילו ונעשה לו נס ומאצבעו יצא חלב וכך האכיל את בנו. והגמרא מביאה שני אמוראים חולקים: אחד אומר, צדיק גדול האדם הזה, השתנו לו סדרי מעשי בראשית, השני אומר, לא, אם היה צדיק הקב"ה היה מגלגל לידו כסף בכדי לשלם למנקת שתניק את בנו.
אם כך, צריך להבין מה דרגתו של אדם, הנעשה לו נס? וכשיותר נתבונן, נמצא במדבר כמה ניסים נעשו לבני ישראל, כמה שינוי סדרי מעשי בראשית נעשה עבורם. נקרע להם הים, הקב"ה נתן להם את המן 40 שנה ועוד ניסים ונפלאות מרובים.
אם כך, נדון את הניסים האלו לגדולתם או לחובתם, של דור יוצאי מצרים? וכן, על

ניסך ועל נפלאותיך, האם לזכות או לחובה?
וידוע, המעשים המובאים בגמרא, על התנא הגדול, רבי חנינה בן דוסא, אשר סידרי מעשי בראשית נשתנו לו, כאשר ביום שישי, אחרי תפילת ליל שבת, בא לביתו ומצא את בתו הצדקנית, בוכה. שאלה, מדוע את בוכה? ענתה ואמרה לו: מצטערת, אני במקום להדליק נר שבת בשמן, שמתי חומץ ותיכף הנרות יכבו. ענה רבי חנינה ואמר: האומר לשמן וידלק, יאמר לחומץ וידלק. ואמרו חז"ל: חומץ זה דלק, עד מוצאי שבת ואף הבדלה עשו מן החומץ הזה.
וכן, עוד מעשה מובא בגמרא, על בתו של רבי חנינה בן דוסא, אשר בכל יום שישי, הייתה מדליקה את תנורה ריק. רק גחלים היו מעלים עשן, אך קמח לא היה לה ללוש ולהכין את עיסתה וחלותיה לשבת. באחד הימים, אחת השכנות רבה עימה, וצעקה ואמרה לה: את סתם מדליקה את התנור, אין לך קמח ללוש חלות. התביישה בתו של רבי חנינה, נכנסה השכנה לבזותה והנה, בתוך התנור, נעשה נס, חלות מן השמיים.
אם כך, עולה כמה תמיהות, א - האם שני מעשים אלו, מורים על גדולה, או על חוסר מעלה וניכוי מן הזכויות. ב - קשה, מדוע הגמרא מדגישה שבמוצאי שבת ברכו "מאורי האש" על הנר שדלק בחומץ?
אלא, צריך לבאר ולומר, חז"ל אמרו: אסור ליהנות ממעשי ניסים. אם כך, נקשה איך נהנו מן המעשי ניסים של החומץ שדלק, הרי אסור ליהנות ממעשי ניסים. וזה, מעשה נס של ממש, חומץ שדולק עשרים וארבע שעות. אלא, צריך לבאר ולומר, שיש הבדל גדול בין האנשים. אדם, אשר מעלתו גבוה ורואה את הנס ואת הטבע כדבר אחד. ואמונתו חזקה בהקב"ה, שאין הבדל בין נס לטבע וההבדל הוא רק במקבל ולא בנותן, אדם כזה מותר לו ליהנות מן הנס. אך, אדם שבשבילו נס זה נס, וטבע זה טבע, מנכים מזכויותיו ואל לו ליהנות ממעשי ניסים.
אם כך, אצל רבי חנינה בן דוסא, טבע ונס אחד הוא לו ובשבילו, השמן והחומץ זה אחד, לכן, נהנה מן הנס ועושה הבדלה על החומץ. וכן לבתו הצדקנית נשתנה לה מעשי בראשית בתנור ביתה ואין מנכים מזכויותיה, הטבע ונס אחד הוא לה.
וכן, כל דור יוצאי מצרים קדושים וטהורים הם וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי במראה מרכבה, וטבע ונס אחד הוא להם ולא ניכו מזכויותיהם כל ה- 40 שנה במדבר. וכך, דור דור אדם לאדם עפ"י מעשיו, מי שרואה טבע כטבע, ונס כנס, מנוכה מזכויותיו ומי שרואה, טבע ונס כאחד, יהנה מן הנס ולא ינוכו זכויותיו.
וכך אפשר להבין, שכל עניין הניסים זה בכח אמונת האדם, כאשר האמונה חזקה והאדם מאמין שה' לא יחסר לו כל טוב, והלך בדרכי תמים תהיה עם ה' אלוקיך הוא

נהנה מהניסים כדרך טבע. וכאשר, האמונה פחותה, והאדם מקבל את טובת ה' כנס הרי אז מנכין לו מזכיותיו.
אנו לא מבינים מאומה ואל לנו לחשוב, את חשבונותיו של בוראנו, נלך אחריו, נאמין בו ונזכה "ולא ראיתי צדיק נעזב"

ניסן / בחודש ניסן ישנם סגולות וכח גדול לענייני פרנסה

ראש חודש ניסן הוא יום גדול וקדוש, מעלתו רמה, וסגולותיו מיוחדים. חודש ניסן עצמו כוחו ביותר מכל החודשים כולם, ואמרו החכמים הקדמונים, שכל יום בחודש זה, מעלתו, כיום ראש חודש, וסגולות מיוחדות נקשרו בחודש זה: חודש של ישועות, חודש של גאולה, חודש שממצרים גאלתנו.
לכל אחד ואחד מעם ישראל, יש את המצרים, אשר משעבדו ומצערו ו"בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל" - כל אחד בגאולת נפשו.
ידוע, שבחודש זה, ישנם סגולות וכח גדול לענייני פרנסה, ומי שקשה עליו הפרנסה, יכול בחודש זה, לשנות את כל מהות חייו בענייני הפרנסה, וכח מיוחד יש בעזרה לעניים לפסח – "קימחא-דפיסחא"; מחוייבים אנו לעזור לכל כלל עם ישראל, שישבו בחג הפסח, שמחים כבני חורין, בלי עול צער וחוסר ומחסור על שולחנם.
ב"ה בישיבותינו הקדושות שובה ישראל, מראשית דרכה של קהילת קודש שובה ישראל הקפדנו במצוות קימחא דפיסחא, בכל כח! וברוך ה', החסד ששובה ישראל עושים בחודש זה, הוא הגדול ביותר בכל העולם! אין מקום בעולם, אשר משתדל, ביותר ממאה אלף איש, יושבים בשולחן ליל הסדר ואוכלים ושמחים כבני חורין ומודים להקב"ה.

נס / מי שנעשה לו נס מנכים לו מזכויותיו

מובא במדרש תנחומא)חיי שרה ד(: "וה' ברך את אברהם בכל")בראשית כד,א(, בזכות מה, בזכות שהפריש מעשר מכל שנאמר)בראשית יד,כ("ויתן לו מעשר מכל". התורה מעידה עליו שכל העושר שהיה לאברהם, זכה לזה בזכות מעשר, אשר היה מקפיד ליתן.
וצריך להקשות, איך אברהם אבינו נתן מעשר מכסף אשר השיג על ידי ניסים? למשל מלחמת סדום, אשר הייתה נס ממש והרי ממון שבא על ידי ניסים, לא צריך במעשר כמובא ברד"ק.
אלא אפשר לפרש ולומר יסוד גדול: ישנם שני סוגים של אנשים; יש אדם רגיל, אשר אצלו יש חילוק בין נס לבין טבע, נס זה דבר גדול וטבע זה דבר רגיל. אך יש סוג שני של אנשים, אשר מעלתם רמה ואצלם, נס וטבע זה דבר אחד, רואים את הנס

והטבע באותו משקל ובאותה מידה, כמו שמצינו בבתו של רבי חנינא בן דוסא, אשר בערב שבת, חזר רבי חנינא בן דוסא מבית המדרש ומצא את בתו בצער, שאלה: מדוע את בצער? ענתה ואמרה לו: במקום להדליק את נרות שבת בשמן, שמתי חומץ. אמר רבי חנינא :"מי שאמר לשמן וידלק יאמר לחומץ וידלק" מובא בחז"ל שהחומץ דלק עד מוצאי שבת.

וקשה, מובא שכל "מי שנעשה לו נס מנכים לו מזכויותיו" – ולכן לא צריך להתפעל מניסים, ואיך פה נעשה נס כל כך גדול שחומץ ידלוק עד מוצאי שבת.

ועוד מספרת הגמרא, על אותו אדם שאשתו נפטרה והשאירה לו תינוק קטן ולא היה לו ממון במה להאכילו ונעשה לו נס ומהאצבע יצא חלב, וכך, האכיל את ילדו, והגמרא מביאה מחלוקת, אחד דורש אותו לזכות ואחד דורש אותו לחובה, אם כך, צריך להבין, אדם שנעשה לו ניסים האם זה טוב וישמח בניסים, או שלא טוב?

ואפשר לפרש ולומר יסוד גדול, כאשר אדם במדרגה גבוהה שנעשים לו ניסים, נס וטבע היינו הך. וכן בתו של רבי חנינא בן דוסא, ניסים היה דבר מצוי אצלה כטבע. וכן שורש המחלוקת על אותו אדם, שיצא חלב מאצבעו מאן דאמר שדורש אותו לזכות, דורש אותו לצדיק שטבע ונס אחד הוא אצלו, והמאן דאמר שדורש אותו לחובה סברתו, שאותו אדם לא בעל מעלה רמה הוא. ולכן, דן אותו ודורש אותו לגנאי.

וכך, אצל אברהם אבינו, הנס והטבע אחד היו, וכאשר אברהם בניסים ניצח את המלכים ולקח ממון רב, אף על פי שמעל הטבע היו הדברים, אך אצל אברהם טבע ונס היינו אך ולכן ראה חובה בנפשו ליתן מעשר.

צריך האדם לעבוד על עצמו בכל כוחו, להתעלות ולהתגבר מעל החומריות והגשמיות וככל שמתנתק מהחומר, נדבק ברוח, ואז כל הראיה והתפיסה שלו כלפי העולם, משתנית לצד אחר ונהיית עולם אחר .

נס / פירסום הנס

צריך להבין מה הרעש הגדול אשר אנו מפרסמים ומגדלים את חג חנוכה ואף עושים דברים, אשר בשום חג לא עושים מדליקים שמונה ימים נרות וכו', הרי הנס היה רבים ביד מעטים. והנה, מצאנו בכמה מלחמות, אשר מעטים עם אומץ לב עמדו, וניצחו את הרבים. אם כן, מה הרעש הגדול של רבים ביד מעטים ועל זה עושים את כל חג חנוכה?!

אלא, אפשר לבאר ולומר יסוד גדול: חנוכה אינו כשאר החגים בחנוכה, היה עניין שונה מכל הניסים, אשר היו לעם ישראל, דהנה, כל הניסים היו בזמן שבני ישראל התרחקו מהקב"ה, ואז עמד הקב"ה והעמיד מלך קשה וצרות קשות על עם ישראל

ואחרי שבני ישראל נכנעו מן הצרות, שבו אל ה' ואז הושיעם הקב"ה מכל צרותם; אך בחנוכה היה דבר אחר, היו כמה קבוצות בעם ישראל קבוצה של צדיקים; קבוצה שכפרו ופקעו מדרך ה'; קבוצה שהאמינה בחלק מן התורה ובחלק אשר לא היה לנוחיותם, כפרו, והתורה אצלם הייתה מחולקת לחלקים נוחים ולא נוחים, ואילו הקב"ה, ברחמיו הרבים בחנוכה, הושיעם אף שלא מצאנו שעשו תשובה. ולכן, חג זה כוחותיו מרובים ביותר ורוח הישועה נמצאת בכל דור כדברי חז"ל: "בימים ההם בזמן הזה" נמצאת יחד עימנו ואף אם לא תיקנו את מעשינו, הקב"ה נתן מתנת חינם והאדם יכול להיוושע, אף אם לא עמל וטרח.

ולכן, חג חנוכה זהו חג להידבק במסירות נפש, וישתדל כל אדם למסור את נפשו בדברים מסויימים, אשר במשך השנה אין לו כוחות הנפש לעמוד ולעשות אותם, ועל ידי אותה מסירות נפש, הקב"ה לא בודק את מעשיו לאחור של האדם, אלא שולח ישועה והצלחה לאדם.

והנה, כמה שנים היתה בליבנו קושיה, מדוע אין מגילה, כמגילת אסתר בחנוכה, אשר שם יהיו מרוכזים הניסים והנפלאות אשר נעשו לאבותינו באותם ימים קשים ומרים, אשר יד הצוררים היתה על עמנו בימי החושך והאופל, ורדפה כנגד תורתנו הקדושה, מדוע לא יהיה לנו מגילת ספר לקרוא בימים קדושים אלו?.

אלא אפשר לבאר ולומר: אין דבר קשה יותר מן המחלוקת ומחלוקת דוחה את הברכה ודוחה את הפרנסה; אין דבר קשה יותר מן המחלוקת ואין דבר מבורך יותר מן השלום "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום" "השם גבולך שלום חלב חיטים ישביעך".

והנה, מגילת אסתר, שלום היה בה, בין מרדכי ואסתר ובלב שלם ובנפש חפצה, קיבל מרדכי וכל גדולי העם את דברי אסתר כתבוני לדורות, ולכן מגילת אסתר נקראת בשם מגילת אסתר. אך נס חנוכה, על שם מי תקרא אותה מגילה? מגילת יוחנן ובניו? מגילת יהודית? נס זה היה מורכב מכמה אנשים, אשר מסרו את נפשם והיו חלק מן הישועה, לכן אין מגילה בחנוכה, מפני השלום.

נסיון / הנסיון באה לטובתינו

בפרשת המן נאמר)שמות טז,ד(: "ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא". הרי, שעל ידי המן ניסה הקב"ה את בני ישראל, אם הולכים הם בדרך ה' או לא.

ואכן, כשנתבונן נראה, שכל חיינו מסובבים ומלאים בנסיונות, ועל כל צעד ושעל

מנסה היצר הרע להחטיא את האדם, ולפגום את מצוותיו, כפי שדרשו חז"ל)קידושין ל,ב(

על הפסוק)תהילים לז,לב(: "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו", שהיצר הרע מתגבר על האדם בכל יום, ומבקש להחטיאו. ותפקיד ומטרת האדם בעולם הזה, לעמוד בנסיון ולהשמר מן החטא. וכל מי שמתבונן מעט, מרגיש בעצמו, שבכל פעולה ומצווה ישנן מחשבות והרגשות שמעכבות את שלימות המצווה, וזהו נסיון מאת ה'.

וצריכים אנו לדעת יסוד גדול, שהנסיונות חשובים מאוד לעבודת ה' ולהתעלות הרוחנית של האדם, והנסיון אינו עונש עבורנו, אלא הנסיון בא לטובתנו. משום שע"י הנסיון אנו מתרוממים ומתעלים ומתקרבים לה'. ופירוש המילה נסיון מלשון נס"" – עמוד גבוה)בראשית רבה נה,א(, וכשהאדם עומד בנסיון ומתגבר על יצרו, מעלתו גדולה יותר ממה שהיתה קודם. וצריך להתבונן בזה הרבה, ולהחדיר הדברים ליישבם על ליבנו, שכל מטרת הנסיון היא לטובתינו ולתועלתנו, ועל ידי כך יהא לנו יותר קל להתמודד עם הקשיים שמתעוררים במהלך החיים, מתוך שנדע שהכל לטובתנו ולמעלתנו.

אמנם צריך לדעת, שישנם שני סוגי נסיונות, ישנם נסיונות תדירים שבאים לאדם בכל יום ובכל עת, כמו הנסיון עם המן שהיה יורד בכל יום ויום, ובכל יום מחדש היו צריכים בני ישראל לעמוד בנסיון, ולשמור את מצוות ה', שלא להותיר מהמן ליום שלמחרת. אך ישנם נסיונות קיומיים שבאים לאדם פעם, ונסיון קיומי זה הוא מבחן חייו, ותכלית כל ביאת האדם לעולם הזה, היא בכדי לעמוד בנסיון זה. ואם עמד בנסיון דרכו סלולה לעליה והתרוממות, אך אם חלילה נכשל בנסיון זה, הדבר חמור מאוד, כיון שנכשל בתכלית ומטרת ביאתו לעולם. וכשהאדם מגיע למצב שעומד בפניו נסיון גדול, והוא מתייסר אם להכריע לכאן ולכאן, וממש נפשו מתהפכת עליו, בשעה כזו צריך האדם לחזק את עצמו לעמוד בגבורה ולעבור את הנסיון בשלום. כי מי יודע אם נסיון זה הוא נסיון חייו, הנסיון שעליו עתידים לעמוד כל המשך חייו וצמיחתו הרוחנית, וצריך להיות חכם לב ולהחליט את ההחלטה הנכונה.

אמרו חז"ל)אבות דרבי נתן ו(, מה היה תחילתו של רבי אליעזר בן הורקנוס? בן עשרים ושתיים שנה היה ולא למד תורה. פעם אחת אמר, אלך ואלמוד תורה לפני רבן יוחנן בן זכאי, אמר לו אביו הורקנוס אי אתה טועם עד שתחרוש מלא מענה)שורה ארוכה שבשדה(,

השכים וחרש מלא מענה. אמרו, אותו היום ערב שבת היה, הלך וסעד אצל חמיו, ויש אומרים לא טעם כלום משש שעות של ערב שבת עד שש שעות של מוצאי שבת.

כשהיה הולך בדרך ראה אבן שדימה)היה דומה לו שהיא דבר מאכל שנתעפש(נטלה ונתנה לתוך
פיו, ויש אומרים גללי הבקר היה, הלך ולן באכסניא שלו, הלך וישב לו לפני רבן יוחנן בן זכאי.
והנה הקב"ה הערה רוח ממרום על רבי אלעזר בן הורקנוס, ונפשו איותה ללמוד ולעסוק בתורה, אך אביו ניסה לעצור ולצנן את התלהבותו, ואמר לו שלא כדאי לך ללמוד כיוון שלא יצליח בתלמודו, כדברי חז"ל)אבות פ"ד מ"כ(שהלומד זקן דומה לדיו כתובה על ניר מחוק. ואם רבי אליעזר היה שומע לאביו וממשיך לעסוק במלאכתו כעובד אדמה, בוודאי היה נשאר ירא ושלם ועובד ה' בשלימות, אבל היה נותר עם הארץ בלא תורה.
וכי נוכל לתאר לעצמנו איזה חסרון ואובדן היה לעם ישראל אם לא היה גדל רבי אליעזר בבית מדרשו של רבן יוחנן בן זכאי, הרי היה זה חסרון שלא יוכל להמנות. שהרי רבי אליעזר היה מגדולי התנאים, ורבו רבן יוחנן בן זכאי סבר שהוא שקול כנגד כל חכמי ישראל)אבות פ"ב מ"ט(והיה בור סוד שאינו מאבד טיפה וכל התורה נשתמרה אצלו, וממנו יצאה הוראה ותורה לעם ישראל, שהרי מפיו תירגם אונקלוס הגר את התורה)מגילה ג,א(, והעיד רבי אליעזר על עצמו שזרועותיו דומות לשני ספרי תורה)סנהדרין סח,א(. ואמרו חז"ל)סוטה מט,ב(כשמת רבי אליעזר נגנז ספר תורה, ופירש רש"י
שרבי אליעזר היה בעל הלכות מפי השמועה וסדורות בפיו כאילו כתובים בספר. אך רבי אליעזר עמד בגבורה בנסיון ומסר נפשו ללמוד תורה, ועל אף דברי אביו חרף את נפשו למען התורה, ובזכות זה זכה להאיר עיניהם של ישראל.
וזה כוונת התנא במה ששאל, מהי 'תחילתו' של רבי אליעזר? דהיינו, מהיכן התחילה צמיחתו הרוחנית של רבי אליעזר, וענה התנא, במה שעמד בגבורה בנסיון ואחז בדעתו שצריך הוא ללמוד תורה, ואף על פי שהיה זה כנגד דעת אביו, בכל זאת רבי אלעזר עשה את המעשה הנכון ברגע ובשעה הראויה, ועמד בנסיון. וכיון שעמד בנסיון, זכה למתנת שמים, שהיה מוסר התורה והיה שקול כנגד כל חכמי ישראל.
וכן מוצאים אנו ברבי עקיבא שעד גיל ארבעים היה עם הארץ, וקיבל על עצמו ללמוד תורה, והיו לו קשיים גדולים בלימוד עד שהתייאש מלימודו, ומובא במדרש הגדול שרחל אשתו אמרה לו, שילך ללמוד בבית המדרש, ואמר לה רבי עקיבא שהוא מתבייש מחמת שילעגו עליו שהוא בן ארבעים שנה ואינו יודע דבר. מה עשתה רחל בחכמתה, אמרה לו בא ונעשה דבר פלא, אמר לה מהו, אמרה לו צא והבא חמור שהוא

ניזוק בגבו, והביא לה. מה עשתה, לקחה עפר והניחה לו על מקום ניזקו, וזרעה שם זרעים, לימים צמחו על גבו של החמור עשבים. הוציאוהו ביום הראשון לשוק ושחקו כולם, ביום השני ושחקו עליו, ביום השלישי לא שחקו עליו. אמרו מנהגו של זה כך הוא. אמרה לו כך אתה, לך ולמד תורה.

והנה אם רבי עקיבא לא היה עומד בנסיון מחמת הבושה, ולא היה מתגבר על בושת חרפתו, הרי היה מפסיד לעצמו ולכלל עם ישראל את כל המעלות שזכה להם, שכידוע מעלת רבי עקיבא גדולה לאין ערוך, ואמרו חז"ל שראוי היה שתנתן התורה על ידו)מנחות כט,ב(, והוא היחיד שעלה לפרד"ס וירד בשלום)חגיגה יד,א(, וכאשר ביקשו

מלאכי השרת לדוחפו, אמר להם הקב"ה, הניחו לזקן זה שראוי הוא להשתמש בכבודי)עי' חגיגה טו, ב(. ורבי עקיבא העמיד את התורה שבעל פה לעם ישראל, וממנו יצאה תורה והוראה בישראל, עד שהיה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילין של הלכות. ולרום פסגת המעלה, זכה בסוף ימיו, לקדש שם שמים ולמסור עצמו יחד עם חבריו להריגה על דברי תורה.

וכשנתבונן נראה, שלכל המעלות הנפלאות הללו זכה רבי עקיבא, רק על ידי שעמד בנסיון הגדול שהוא נסיון חייו, וכבש את מידותיו ובמסירות נפש עילאית הלך ללמוד תורה, ואף על פי שבתחילה לא עלה יפה תלמודו, בכל זאת התאמץ לעמוד בנסיון, והשליך את עצמו מנגד כנגד כל הלועגים עליו, עד שזכה להיות ראוי להנחיל את התורה לעם ישראל.

לכן, בשעה שבאים לפנינו נסיונות גדולים, צריך להתחזק ולהתאמץ לעמוד בנסיונות, ולעשות את רצון השם בשלמות ובשמחה, כי הנסיון לטובתנו ותועלתנו, לטוב לנו כל הימים.

נסיון / לדעת לעמוד במצבים קשים

מעשה באחד מן הנשיאים הגדולים אשר היו בעולם, אשר אביו היה סנדלר. וביום אשר מינו אותו לנשיא, ברוב עם ובכבוד גדול, רגעים לפני שקיבל את המשרה הרמה, עמד אחד מן האנשים החשובים במדינה ובקנאה ושנאה גדולה צעק ואמר: רציתי להזכיר לך, כבוד הנשיא החדש, שאל תשכח שאני לובש את הנעליים אשר אביך הכין לי, ויש פה עוד אנשים חשובים אשר גם הם לובשים נעליים מידי אביך.

כל יושבי האולם שתקו שקט מתוח מאוד. והנה אותו נשיא עמד ואמר לאותו אדם: אני מודה לך שהזכרת לי מה שאבי היה עושה, אני שמח ברגעים גדולים אלו בחיי לזכור את אבי, ואני אומר לך, אם הנעל לא נוחה לך, הנני יכול לעזור ולתקן לך

אותה, אך אינני יודע לעשות זה כמו אבי, אבי היה סנדלר מומחה והטוב ביותר, את מה שעשה, עשה בשלמות ובנאמנות ובאמונה, מה שאני זוכר אני אשתדל לעשות ואני אשתדל להיות נאמן במלאכתי במסירות, כמו שאבי היה נאמן במסירות ובכל ליבו במלאכת הסנדלרות.

ישנם זמנים עדינים בחיים, אשר אנשים מעמידים את האדם במצבים קשים ולא נוחים, האדם צריך להיות חזק עם עצמו, עם אמונה חזקה ביותר בדרכנו, לא מלאכת אביו ולא שום ענין צריכים לצערו ולהשפילו, כל דבר אשר עושה האדם בנאמנות ובשלמות ובמסירות צריך לגרום לאדם להתגאות במעשיו. כרבי יוחנן הסנדלר ורבי יצחק הנפח. אשרי מי שמתפרנס מיגיע כפיו ואינו שולח את ידו בגזל ובמרמה ובדברים אשר אינם הגונים.

וכן יכין האדם את נפשו לזמנים ורגעים קשים, אשר יעמוד בהם איתן. וידוע איך קם בית המוסר הראשון בעם ישראל, היה אדם סנדלר פשוט אשר התעשר עושר גדול ביותר, והנה בנו הגיע לפרקו, חיפשו לו שידוך ומצאו את בת הרב של הקהילה, היא הטובה והמיוחדת לבן העשיר. והנה קבעו חתונה, כל טובי העיר הוזמנו ובזמן אשר הוליכו את החתן והכלה לחופה, עמד אחד מן האנשים אשר קינא קינאה גדולה ביותר וצעק, איך ביתו של הרב מתחתנת עם אדם זה, הרי רק סנדלר הוא ואיך בגלל כסף לוקח את בת הרב. ומסופר כששמע אותו סנדלר עשיר את הדברים, מצער נפל ונפטר. רעש גדול היה בעיר ומאז הקימו את בית המוסר הראשון בעם ישראל, לעבוד על עצמנו לא להגיע לקנאה ולשפלות כזו. וכן אם הגעת למצב של ניסיון כזה, שיהיה לך עוז ותעצומות לעמוד בזמנים קשים כאלו, לא ליפול חס ושלום לא ברוחך ולא בנפשך.

הנה עומדים בערב שבת קודש, זמן המיוחד בשבוע, צריך האדם לדעת לקדש ולרומם בנפשו את היום הזה, וידע שהוא הנותן כח לכל השבוע כולו, כמו תמצית אשר ממנה ניתן הטעם, כך שבת קודש. ולכן יזהר בדיבורו וישתדל לא להסיח את דעתו ביום הקדוש, כמו שנוהג בתפילין, שאסור להסיח את דעתו, כך שבת קודש אסור להסיח את דעתו מיום השבת.

נסיון / לעמוד בתעצומות נפש בכל נסיון

ישנה הבטחה גדולה וחזקה של הקב"ה, הבטחה זו נותנת תקווה וכוחות נפש לעמוד בכל המצבים הקשים ביותר. הקב"ה מבטיח לבני ישראל בתוך פרשת הקללות)ויקרא כו,מד(: "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם כי אני ה' אלוקיהם". דהיינו, שגם כשאדם חוטא ביותר, ומדת הדין פוגעת בו, עדיין יש ניצוץ של תקווה לאדם, שהקב"ה לא מואס ודוחה את האדם

לגמרי, אלא ימינו פשוטה לקבל שבים.
כל אדם צריך לדעת, שגם בזמנים הקשים ביותר, גם בזמנים שפוקדים את האדם צרות קשות ונוראות, עדיין הקב"ה נמצא עם האדם ומלווה אותו בכל צעד ושעל. גם כשה' מעניש את האדם, עדיין הוא קרוב אליו. וזה יסוד גדול וידיעה חשובה שעוזרת לאדם להשאר בשמחה ולא ליפול לתהומות העצבות והיאוש בזמני קושי ומשבר.
הידיעה כי גם בהיותם בארץ אוייביהם לא מאסתים ולא געלתים, יש בה כדי לתת תקווה לאדם שיוכל להמשיך ולפעול את מה שעושה ופועל.
וכן מצאנו שמעלת וגדולת אהרן הכהן, תעצומות נפשו וטוהר לבבו, נגלו ויצאו לאורה בשעה הקשה שנדב ואביהוא בניו הסתלקו מן העולם. הבנים היקרים שהיו אמורים להיות דור ההמשך של הנהגת עם ישראל, היו למאכולת אש והסתלקו מן העולם באיבם, טרם שזכו לבנות את ביתם ולהקים להם דור של המשך ושארית בארץ.
ובשעות האבל והיגון, ברגעי הצער הנורא על מות הבן, אהרן לא מקשה קושיות כלפי שמיא, אינו טוען ומעלה טרוניות כלפי הנהגת ה', אלא דומם ושותק – "וידום אהרן", עשה את עצמו כמו אבן דוממת, ללא השמעת קול ענות כלפי דין שמים.
ואם נחשוב, שרק כלפי חוץ אהרן לא ענה דבר על מידת הדין שפגעה בו, אך בסתר לבבו הצטער ונחמץ לבבו, למדים אנו מדברי חז"ל שאדרבא שגם בתוך לבבו ובמסתרי נפשו, היה שלם אהרן עם רצון ה', ולא נפל לשברון הלב ולעצבות.
וראיה לדבר, שלאחר האסון הנורא, משה רבינו שאל מדוע לא השלימו באותו היום את עבודת קרבן ראש חודש, ולמה לא אכלו בני אהרן את שעיר החטאת)ויקרא י,טז(- "ואת שעיר החטאת דרוש דרש משה והנה שורף ויקצוף על אלעזר ועל איתמר", ואמרו חז"ל, שנתעלמה הלכה ממשה רבינו ושכח את הדין, אך אהרן לא נתעלמה ממנו ההלכה, והשיב דבר וענה למשה שאכן כך הוא הדין לשרוף את השעיר ולא לאכול אותו. למדים אנו, שאף על פי שנגזרה על אהרן גזרה נוראה, עם כל זאת לא נפל לעצבות ומרירות, אלא ליבו היה שלם בקרבו, ולכן לא נתעלם ממנו הדין, אך אם היה בעצבות ומרירות לא היה זוכה לזכור את הדין.
וכן מצינו לאחר שפתר יוסף את חלום פרעה, אמר פרעה לכל שריו)בראשית מא,לח(: "הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו". וצריך להקשות, מנין לו לפרעה שאין בכל העולם עוד אחד הדומה ביראת שמים ליוסף, וכי חקר וראה את כל בני האדם עד שהגיע למסקנה שלא נמצא איש אשר רוח ה' בקרבו.
אלא, אמרו חז"ל שבשעה שנודע ליעקב אבינו שיוסף נטרף, ירדה עליו עצבות גדולה ולא יכל להתנחם מגודל השבר והיגון, ומשום כך נסתלקה ממנו השכינה, כיון

שאין שכינה שורה אלא מתוך שמחה, ובמקום עצבות ויגון אין השראת השכינה. אך יוסף הצדיק, שבהיותו נער צעיר בן שבע עשרה שנה, ירד לגלות מצרים וישב שתים עשרה שנה בבור, ובכל זאת לא נפלה רוחו בקרבו, ועם כל הצער ועגמת הנפש שנגרמה לו מהעלילה שאשת פוטיפר טפלה עליו, תמיד היה בשמחה גדולה, וקבל את רצון ה' באהבה גדולה. לכן אמר פרעה, הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בקרבו? כיון שהכיר את מעלתו הנשגבה של יוסף שעל אף המאורעות שעברו עליו לא נפלה רוחו, ומשום כך הוא האיש אשר רוח ה' שורה בקרבו, כיון שהשכינה שורה רק מתוך שמחה וטוב לבב.

וכן מצינו בגמרא)גיטין נח,א(מעשה ברבי יהושע בן חנניה שבתקופת החורבן הזדמן לכרך גדול שברומי, אמרו לו, תינוק אחד יש בבית האסורים, יפה עיניים וטוב רואי ושערותיו סדורות תלתלים תלתלים, הלך ופגשו בבית האסורים ושמע אותו שהיה מבין ויודע במקראות. אמר רבי יהושע בן חנניה מובטח אני שתינוק זה עתיד להיות מורה הוראה בישראל, ולא זז משם עד שפדה אותו בדמים מרובים, ולימים מועטים גדל בתורה ויצא ממנו רבי ישמעאל בן אלישע. והסיבה שאותו תינוק צמח להיות גדול בישראל, כיון שגם בשעה שהיה שבוי בבית הסוהר היה "טוב רואי", וידע לשמוח ולא ליפול לעצבות ודכדוך גם במצב הקשה ביותר.

כמו כן מצאנו ברבי עקיבא, שבתקופה זו, בין פסח לעצרת נפטרו עשרים וארבע אלף תלמידיו, שזהו שבר עצום שאין כדוגמתו, ולא מצאנו מישהו ששרד בשבר כה נוראי. וטבעי היה שרבי עקיבא היה נשבר ולא היה לו כח לאזור אומץ ולשנס מתניים לחדש את הקמת ישיבתו. אך, לא כן היה, ורבי עקיבא עזב את מקומו, והלך לדרום ושם קיבץ חמשה תלמידים, ובמסירות אין קץ חזר להרביץ תורה בעם ישראל, וחזר לרום המעלה.

זו המעלה הגדולה ביותר לכל יהודי, להיות בשמחה ולעמוד בתעצומות נפש בכל נסיון באשר הוא שהקב"ה מביא לפתחו. ויש להתחזק במדת השמחה בכל עת וזמן, ולא להמתין רק לשעה שעומד בה בנסיון, ורק בשעה הקשה לחזק את עצמו להיות בשמחה, אלא צריך להתרגל בכל שעה להיות מוכן ומזומן לקיים את מצוות וגזירות בשמחה, או אז גם בעת הנסיון יעמוד בשמחה ובכל תעצומות נפשו.

נסיון / נסיון העוני והעושר

ציווי מיוחד הצטוו בני ישראל לפני שיצאו ממצרים, וכמו שאמר הקב"ה למשה רבנו)שמות יא,ב(: "דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב". ואמרו חז"ל)ברכות ט,א(אמרי דבי רבי ינאי, אין נא אלא לשון בקשה,

אמר ליה הקב"ה למשה, בבקשה ממך לך ואמור להם לישראל, בבקשה מכם, שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב, שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אותם קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם. אמרו לו, ולוואי שנצא בעצמנו, משל לאדם שהיה חבוש בבית האסורים, והיו אומרים לו בני אדם, מוציאין אותך למחר מבית האסורין ונותנין לך ממון הרבה, ואומר להם בבקשה מכם הוציאוני היום ואיני מבקש כלום.

הקושיא המתבקשת היא עצומה, היאך ניתן לומר שאברהם אבינו יבוא בטענות כלפי הקב"ה, ויאמר: מדוע ועבדום ועינו אותם קיים בהם, ואחרי כן יצא ברכוש גדול לא קיים בהם. הלא כל מהותו של אברהם אבינו היתה, במה שמסר נפשו על דבר ה' בלא שום שאלות ופקפוקים, והיה איתן בדעתו לקיים רצון ומצוות ה', עד שעמד כנגד כל אנשי העולם, ומשום כך נקרא "אברהם העברי", שכל העולם עמד מעבר אחד של הנהר ואברהם אבינו היה מעבר השני של הנהר, איתן בדעתו וברוחו, איתן באמונתו בצור העולמים.

ומצאנו כמה פעמים שהקב"ה ניסה את אברהם אבינו, והיה לו לשאול ולהקשות על מידותיו של הקב"ה, ובכל זאת קיבל את רצון וגזירת ה' באהבה ובשמחה ולא שאל והקשה על הנהגת ה'. כפי שמצאנו שאמרו חז"ל)בראשית רבה נו,ח(ר' יוחנן אמר, אמר לפניו)אברהם אבינו להקב"ה(, בשעה שאמרת לי קח נא את בנך את יחידך, היה לי מה להשיב, אתמול אמרת כי ביצחק יקרא לך זרע, ועכשיו קח נא את בנך. חס ושלום, לא עשיתי כן, אלא כבשתי רחמי לעשות רצונך. וכן בשאר הנסיונות שעמד בהם אברהם אבינו, לא הקשה ושאל על מידותיו והנהגתו של הקב"ה.

ואם כן, מדוע לפני שיצאו בני ישראל ממצרים, בקש הקב"ה שישאלו מהמצרים כלי כסף וזהב, בכדי שלא יאמר אותו צדיק, ומדוע היה חשש שיאמר ויטען כנגד הקב"ה, מאחר שאף פעם לא עשה כן.

וקושיא נוספת, מדוע היה צריך לבקש מבני ישראל בלשון בקשה ובתחנונים שיקחו כסף מהמצרים, ומי לא יחפוץ לקחת לעצמו כסף וזהב?

ונראה לבאר, שאם נתבונן נראה, שיש בני אדם שהנסיון שלהם בעולם הזה הוא, לעבוד את ה' ולקיים את המצוות מתוך עושר והרווחה, והקושי שלהם הוא, לעשות את רצון ה' בשלימות, בלי שהעושר יפריע להם ויעמוד להם לרועץ. ומאידך ישנם בני אדם שמטרתם בעולם הזה, לעבוד את ה' דווקא מתוך עוני, והנסיון שלהם הוא לעבוד את ה' בשמחה ובטוב לבב, אף על פי שביתם ריק וחסר כל.

ומצאנו אצל יעקב אבינו, שבשעה שהלך לחרן לבית לבן הארמי לשאת אשה נשא

את ידיו ואמר, שיר למעלות אשא עיני אל ההרים)עי' ב"ר סח,ב(, והיינו, שהתפלל יעקב אבינו תפילה מיוחדת, לפני שהלך לחרן. ומה הייתה תפילתו?
אלא, יעקב אבינו גדל בבית מלא כל טוב, שלא חסר בו דבר, וכמו שאמרו חז"ל במדרש, שהיו הבריות אומרים, זבל פרדותיו של יצחק אבינו ולא כספו וזהבו של אבימלך, והיינו, שיצחק זכה בברכת ה' ומצא מאה שערים בחלקו, ועושרו היה מופלג הרבה מעושרו של אבימלך מלך גרר. וכן אמרו חז"ל, שיצחק אבינו כתב לרבקה בכתובתה שתקבל שני גדיי עיזים בכל יום, ומזה יכולים אנו ללמוד ולהבין באיזה רחבות התנהל ביתו של יצחק אבינו. אך בשעה שהגיע יעקב אבינו אל חרן בעירום ובחוסר כל, הבין יעקב אבינו שמעתה צריך הוא לעבוד את ה' מתוך עוני, והיה הדבר קשה עליו מאוד שכן לא הורגל בזה מימיו, שזו הנהגה שונה והפוכה ממה שהורגל בבית אביו, ואמנם שנסיון העושר קשה מנסיון העוני, אבל בכל זאת יעקב אבינו התייירא וחשש היאך יוכל להתמודד עם נסיונות מהסוג שמעולם לא הסכין לעמוד בם.
וזה פשר בכיו של יעקב אבינו בשעה שנפגש עם רחל אמנו על הבאר, ולא שחס ושלום הצטער שלא הביא בידו מאום לרחל, שבוודאי קיבל עליו מידת הדין באהבה גמורה. אלא שהיה מתייירא ודואג על העתיד, איך יעמוד בנסיונות ובפיתוי היצר מתוך עוני, והיה בכיו מלא תחינה ותפילה לה' שיצליח את דרכו החדשה.
וזה כוונת המדרש אשא עיני אל ההרים, אל ההורים, והיינו שיעקב אבינו נשא את עיניו אל הוריו שלימדוהו וגידלוהו בדרכם ועל פי שיטתם, ובאותה הדרך והשיטה היה יעקב אבינו מורגל כל ימיו. ועתה הרגיש שמאין יבוא עזרו, שהרי מעתה צריך הוא לברור לעצמו חלק לבד ולסלול דרך חדשה בעבודת ה', ועל כן היה מצטער על שלא הביא עמו מאומה מבית אביו, כיוון שחשש מפני עבודת ה' וקיום המצוות מתוך נסיון העוני שלא הורגל בו.
לכן ציוה הקב"ה למשה שיבקש מבני ישראל שיקחו ממצרים כסף וזהב לרוב, בכדי שלא יאמר אותו צדיק, ועבדום קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש לא קיים. שכידוע שבארץ מצרים התחילה ההתהוות של בני ישראל להיות לעם ה', ובמצרים עברו את כור הברזל ששם זיככו וצרפו את נפשם להיות עבדי ה'. וכל השהיה במצרים מתוך סבל ויסורים קשים, היו לתועלת עם ישראל כדי לתקן את נפשם ולברר הניצוצות.
והסבל והיסורים שעברו בני ישראל במצרים, הם נותנים לנו את הכח והיכולת בכל הדורות לעמוד ביסורים ובנסיונות הקשים ביותר, ומה שבני ישראל סבלו במצרים בגלות וזככו את נשמתם, על ידי זה יש לבניהם כח ותעצומות לעמוד בנסיונות הקשים ביותר, ולמסור את נפשם למען קדושת ה'. וכל מעשי האבות סימן הם לבנים, והאבות

במעשיהם סוללים את הדרך לבניהם אחריהם, ומצאנו בחז"ל שכשהאבות מסרו נפשם בעבור מצווה מסויימת, אזי גם לבנים יש כח למסור נפש בעבור אותה המצווה. משום שבכל דיבור או מעשה של האבות, נחקק בנפשם ובנפש בניהם הרושם של אותו הדיבור או הפעולה, ולכן מוכרח שהנהגת הבנים תהיה באופן ובדרך הנהגת האבות.
ואם כן נמצא, שבמצרים קנו בני ישראל את הכח לעמוד באמונתם, ולקיים את מצוות ה' מתוך נסיון העוני והמחסור ובמסירות נפש. אך את היכולת לעמוד בנסיון העושר עדיין לא קנו לעצמם, שהרי לא היו עשירים במצרים. לכן אמר הקב"ה למשה שיבקש מבני ישראל שיקחו ממצרים כסף וזהב, כדי שלא יאמר אותו צדיק וכו', והיינו, שהקב"ה הבטיח לאברהם אבינו בברית בין הבתרים שבניו יגלו למצרים וישתעבדו שם, ואחרי השעבוד יגיעו לשלמות נפשם ויבואו לידי התיקון השלם, וזה תכלית השעבוד והירידה למצרים. ואם יצאו בלא רכוש ממצרים, יטען אברהם אבינו שעדיין לא הגיעו בניו לשלמות הראויה, שהרי עדיין לא קנו לעצמם קניני נפש שאיתם יוכלו לעמוד בנסיון העושר. לכן ביקש הקב"ה ממשה שבני ישראל יקחו רכוש ממצרים, לא בכדי
להעשיר אותם ושיהיה להם רכוש גרידא, אלא בכדי לחזק אותם שיוכלו לעמוד בנסיון העושר ושיוכלו להנחיל את הקניינים הללו לדורות הבאים אחריהם.
לכן יובן מדוע היה הקב"ה צריך לבקש ממשה שיאמר בלשון בקשה לבני ישראל שיקחו כסף וזהב מהמצרים, והרי בני ישראל היו צריכים לשמוח על ציווי זה לבקש כסף וזהב ומי לא יחפוץ להעשיר את עצמו. אלא שבני ישראל ידעו שנסיון העושר קשה מנסיון העוני, ולא רצו להכניס את עצמם לנסיונות חדשים שלא הורגלו בהם, וכפי שאמרו למשה רבינו, ולוואי שנצא בעצמנו, והיינו, הלוואי שנצא בשלום ובשלמות הראויה בדרך שנהגנו עד כה, ושנצליח להשלים נפשנו בדרך זו לעמוד בנסיון העוני. אך הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו, שבסוף השעבוד בני ישראל יצאו ממצרים מושלמים, בכל סוגי השלמות וסוגי הנסיונות הקימים, וע"כ אם לא יקחו רכוש מהמצרים הרי שעדיין יחסר שלב אחד בשלמות נפשם, וע"ז יבוא אברהם אבינו ויטען, ועבדום וענו אותם קיים בהם, ונפשם ונפש בניהם אחריהם מושלמת לעמוד בנסיון העוני. אך ואח"כ יצאו ברכוש לא קיים בהם, וא"כ נפשם עדיין לא מושלמת לעמוד בנסיון העושר. משום כך ציוה הקב"ה למשה שיבקש מבני ישראל שישאלו רכוש מהמצרים, והיה זה ציווי בלשון בקשה, שאף על פי שקשה עליהם הדבר, בכל זאת יתאמצו לשאול כלי כסף וכלי זהב, בכדי להפיס את דעתו של אותו צדיק ושלא יצטער שעדיין לא הגיעו בניו לשלמות נפשם הראויה.

נזכה בעזרת השם לעשות נחת רוח להקב"ה, לעמוד בכל הנסיונות העומדים ובאים לפתחנו בכל יום ויום, וכשם שנגאלו אבותנו ממצרים, כך נזכה להגאל בקרוב בגאולת עולמים.

נסיון / נסיון קיומי ונסיון יום יומי

יש שני סוגי ניסיונות, יש ניסיון קיומי וניסיון יומיומי:

ניסיון קיומי, זה ניסיון, קשה ביותר, כאשר האדם עומד בו, האדם נמצא בהסתר גדול מהקב"ה ולכל צד, אשר פונה, מוצא הסתר פנים גדול וכאשר האדם נמצא במצב, אשר יש לו הסתר פנים גדול, וכל דרך אשר פונה, הכל סגור בפניו, זה ניסיון קיומי וחייב לעמוד בו.

אם עומדים בו, עולה למעלות גדולות וממשיך לכיוון, אשר הוא צריך להגיע אליו, בסוף הדרך ולתקן את חייו ולהגיע לאשר צריך להגיע. ואם נכשל, בניסיון קיומי, ולא עמד בו, הוא עם חיסרון, שקשה להחזיר ולתקן את אשר קילקל.

וידע האדם, שאברהם אבינו, עבר 10 ניסיונות והוא עמד וביקש מהקב"ה שלא ינסנו יותר, בכדי שבניו לא יעמדו ביותר מ- 10 ניסיונות קיומיים.

אך, יש ניסיונות יומיומיים, שהם ניסיונות פחות קשים וגם פחות משפיעים, על המשך חיי האדם. ניסיון יומיומי, גם אם נכשל, יעשה תשובה וה' יסלח ואפשר לתקן ולהמשיך, אך ניסיון קיומי, זה דבר ועניין אחר.

זה זמן, שאנו מרגישים, שעומדים בניסיון קיומי - אחד מכל עשרה נסיונות, שכל יהודי צריך לעמוד בהם - וחייב לעשות, את כל אשר לו וע"י תפילה, בכייה, צום וקבלות רוחניות, ה' עוזר ומרחם. אך גם היסורים, יש להם גבול, ואמרו חזל:"קשים ונאמנים". היסורים נאמנים, לילך ברגע שה' גוזר אשר ילכו וכאשר, עוברים הניסיון ועוברים הייסורים, ברגע אחד, זה נגמר וחולף, ומתחיל בחיי האדם זמן אחר "ורוח נכון חדש בקירבי" עולם אחר ומציאות אחרת.

"ואילו פינו מלא שירה כים ולשוננו רינה" בטוחים באמונתנו, שהקב"ה מנהיג את עולמו בחסד וברחמים ועל הכל יביא אלוקים במשפט ואין נעלם ממנו, וכל ניסיון אשר בא, יש את הכח לעמוד בו וכך אומר דוד בתהילים: "הנותן שלג כצמר" - מתי נותן ה' שלג? מתי שיש צמר להתכסות בו. כפור, קור גדול - כפור מתי שיש אפר לחמם את התנור - אין ניסיון, אם אי אפשר לעמוד בו - ובע"ה ע"י כח התורה אשר "לולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעוניי" - נחזק ונתחזק בתורה הקדושה ובאמונה החזקה.

נסיון / עקידת יצחק

הקב"ה מצווה את אברהם אבינו)בראשית כב,ב(: "קח נא את בנך את יחידך אשר

אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעולה", וזהו ניסיון הקשה שבכולם, משום שיום לפני כן, הקב"ה אומר לאברהם)בראשית כא,יב(: "כי ביצחק יקרא
לך זרע", ולמחרת אומר לו להעלות אותו לעולה. ועוד כאשר הקב"ה אמר "את בנך", התחדד בליבו של אברהם אבינו האהבה עצומה של אבא לבן, "יחידך" התחדד בליבו של אברהם אבינו אהבה עצומה אשר יכולה להיות לבן יחיד, "אשר אהבת" הגיע באותו רגע אברהם, לסוג של אהבה על בנו הגבוהה ביותר, אשר יכולה להיות לאדם על בנו בכל העולם ובכל הזמנים. והנה, עומד אברהם אבינו עם אהבה כל כך גדולה וחזקה כלפי בנו והקב"ה מצווהו להקריב אותו קורבן לפני ה'.
אברהם מקבל בכוחות נפש חזקים את ניסיון העקידה. ומובא בחז"ל שסיים אברהם אבינו את ניסיון העקדה, והקב"ה אמר לו "אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה". עמד אברהם אבינו וביקש מהקב"ה: ריבונו של עולם, עברתי עשרה ניסיונות קשים, תנדור לי שלא תנסה אותי בעוד ניסיון, עמד הקב"ה ונדר לאברהם אבינו שזהו הנסיון האחרון אשר יתנסה בו אברהם אבינו.
והנה, צריך להקשות, אחרי ניסיון זה, מצאנו שאברהם אבינו התנסה בעוד כמה ניסיונות, ניסיון ששתו שרה אמנו נפטרה לאחר העקידה, ניסיון שלא רצו לתת לו קבר לקבור את שרה רק אחרי ששילם ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר, ועוד ניסיונות רבים אשר עבר אברהם. אם כן, היכן הנדר שנדר הקב"ה לאברהם אבינו שזהו הניסיון האחרון?
אלא, אפשר לפרש ולומר יסוד גדול, אשר כל יהודי צריך לשומו מול עיניו. ישנם ניסיונות קיומיים וניסיונות יום יומיים; ומה ההבדל בין ניסיון קיומי לניסיון יום יומי? כמה הבדלים, ניסיון קיומי הוא קשה ביותר, ובשעה שבא לאדם ניסיון קיומי, הכל סגור לפניו, פונה לימין הכל סגור, פונה לשמאל הכל סגור, מכל צד הכל סגור, וכך, מצאנו אצל אברהם אבינו "והאלוקים ניסה את אברהם", אלוקים הוא שם של מידת הדין. ואם האדם נכשל בניסיון קיומי, יורדת מעלתו אשר נמצא בה, אך אם עובר את הניסיון הקיומי, יעלה מעלה מעלה, בכל מעלה אשר נמצא.
עשרה ניסיונות קיומיים, חייב כל יהודי לעבור במשך חייו, וזה אשר ביקש אברהם אבינו מהקב"ה, תישבע לי שלא תנסה אותי יותר, איזה ניסיון? ניסיון קיומי, ואם אברהם היה מתנסה בעוד ניסיונות, גם כל יהודי היה מצריך להתנסות בעוד ניסיונות. ולכן, אברהם חשש, לו ולזרעו ולכן, בשעת רחמים ביקש מהקב"ה שבועה ונדר שזה יהיה הניסיון האחרון בניסיונות הקיומיים.

אך צריך לדעת האדם שיש עוד ניסיונות ולהם נקרא, נסיונות יום יומיים, והם ניסיונות אשר עבר אברהם אבינו אחרי הניסיון העשירי של עקדת יצחק.
ולכן, כשמרגיש אדם שעומד בניסיון, שהכל סגור בפניו, יחזק את אמונתו בהקב"ה וירבה בתפילה "קווה אל ה' חזק ויאמץ ליבך וקווה אל ה'", וידע האדם, שכל אדם פרטי עובר עשרה ניסיונות קיומיים, כל משפחה עוברת כעין עשרה ניסיונות קיומיים, כל קהילה עוברת עשרה ניסיונות קיומיים וצריך להתחזק בתפילה לשבור את כל צרינו ואת כל הקמים עלינו לרעה.
והנה שלושת עמודי האומה, אברהם, יצחק ויעקב תיקנו לנו את התפילות, אברהם אבינו תיקן את תפילת שחרית, יצחק אבינו את תפילת מנחה, ויעקב את תפילת ערבית.
וכאשר נתבונן על חייו של אברהם, נמצא שאברהם היו לו חיים נוחים וטובים, וכך נאמר)בראשית כד,א("וה' ברך את אברהם בכל", היה לו בנים, בת, רכוש גדול וכל דבר טוב
שיכול להיות לאדם. לעומת זאת, יצחק אבינו, חייו היו חיים בינוניים, היה עיוור בעיניו, אשתו רבקה הייתה עקרה הרבה שנים, רועי אבימלך רדפוהו ועוד דברים לא נוחים שעברו על חייו, אך מצד שני הייתה לו אשה צדיקה זמנים של אושר ובנים, אשר קיימו מצוות כיבוד אב ואם, חייו היו מעורבים. אך אצל יעקב כל חייו היו חיים קשים מיום שנולד, עשו רדף אותו, היה צריך לברוח מבית אביו; לבן רימה אותו, החליף את אשתו, החליף את משכורתו; עשו בא לקראתו למלחמה עם ארבע מאות ראשי גייסות של צבא חיללו את דינה, יוסף נמכר, נפטרה עליו רחל אימנו.
אם כך, שלושה אבות העולם, שלושה סוגים של חיים; אברהם, חיים טובים, יצחק חיים בינוניים, יעקב חיים קשים. ועל פי סוג חייהם תיקנו את התפילות. אברהם תיקן שחרית "טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון להגיד בבוקר חסדך", כמו אור בוקר שהישועה וההצלחה מאירה פנים לאדם, יעמוד ויודה ויתפלל לה', כפי שעשה אברהם אבינו. יצחק תיקן את תפילת מנחה לחיים בינוניים, אשר לפעמים נראית ההצלחה ולפעמים הקושי והמר, וזוהי תפילת מנחה, אשר מתפללים באמצע היום, בין האור לחושך בדמדומים, והיא לאנשים, אשר בינוניים הם. תפילת ערבית, אשר תיקן יעקב היא תפילת החושך, כשהאדם מרגיש שהכל צר ומר לו הכל חשוך לפניו גם אז יתחזק, "ואמונתך בלילות", אמונה אף שהכל נראה לו כחושך ולילה.
נודה לה' על כל אשר גמלנו, ואף על הניסיונות הקיומיים אשר עברנו, ובתקופה, בכל יום ציירנו בנפשנו את הניסיון הקיומי, אשר עבר דוד מלך ישראל חי וקיים. ומספר

הנביא, לדוד היה בן בשם אבשלום, אשר דוד קירבו אהבו האמין בן ונתן לו יותר מכל בניו, עברו ימים, ובנו של דוד אבשלום התחיל לחפש את האינטרסים הפרטיים שלו, התחיל להסתובב בין כל חשובי עם ישראל לומר לכל אחד את אשר רוצה לשמוע, ובעורמה היה מהרהר אחרי אביו, קירב אליו את כל חשובי חצר המלך, והשלה והבטיח הבטחות לכל אשר רוצה לשמוע, עד אשר ערער את מלכותו של דוד מלך ישראל, עד שהגיע למצב שקם על אביו על דוד המלך, לקח עימו את דואג האדומי, אשר היה איש חזק ומסוכן בעצותיו, וחז"ל אמרו שעצותיו של דואג היו מסוכנות וחכמות כמו ששאלו את נביא ה', ועוד עימו מראשי עם ישראל הלכו אחרי אבשלום.

והנה, באחד הימים הבין דוד שעומדים לשפוך את דמו ולהורגו, לקח דוד את מעט האנשים אשר נשארו עימו וברח מביתו אבל וחפוי ראש, ואבשלום ודואג וכל רודפי דוד נכנסו לארמון המלך בזזו וחיללו את כל הקודשים, ודוד עם מעט האנשים אשר עימו יצא מירושלים אבל יחף וחפוי ראש, על הצער שבנו אהובו קם לשפוך את דמו ולהחריב את מלכות בית דוד.

בעוד דוד בורח, עמד שמעי בן גרא והתחיל לקלל ולבזות את דוד המלך, צעק לעברו "רוצח", גנב, גזלן, קמו אנשי דוד ובראשם יואב בן צרויה, שר הצבא וביקשו לפגוע בשמעי בן גרא, על אשר פגע במשיח ה', אמר דוד המלך אל תפגעו בו, הקב"ה שלח אותו לבזות אותי ואל תעשו לו מאומה.)אך הנביא מספר, שלפני מותו של דוד ציוה את

בנו שלמה "והנה עמך שמעי בן גרא בן הימיני מבחורים והוא קיללני קללה נמרצת וגו' והורדת את שיבתו בדם

שאול")מלכים א ב,ח-ט(, ובסוף אחרי פטירת דוד, מספר הנביא באריכות, איך שלמה הוציא

להריגה את שמעי בן גרא(. ובעוד דוד עובר צער ובושה וחרפה, מתפלל דוד להקב"ה שלא ישמעו את עצתו של דואג, משום שעצותיו מסוכנות.

והנה אבשלום, דואג וכל המורדים בית דוד ישבו לטכס עצה איך להרוג את דוד המלך, וכשלא קיבלו את עצתו אמרו חז"ל עלה לגג הבניין קפץ והרג את עצמו, ועליו דורשת הגמרא הפסוק)תהלים נה,כד("אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם". ובסוף ניסיון

קשה זה של דוד בנו אבשלום אשר בגד באביו ובמלכות בית דוד והפנה עורף למסורת ישראל ולבית אשר ממנו גדל, ראשו נתפס בעץ ואחד מחיילי דוד ערף את ראשו ודוד שב לירושלים לכיסא מלכותו.

כך בכל אשר קורה לאדם יסתכל ויחפש בתורתנו הקדושה וימצא קשר לנפשו.

נסיון / רפואה למכה

הנותן שלג כצמר כפור כאפר יפזר.

צריך האדם לדעת, אין הקב"ה נותן לאדם ניסיון, אם אינו יכול לעמוד בו ולכן, כשרואה האדם, שניסיון בא אליו, ידע, שיש בכוחו לעמוד בניסיון, בעוז ובתעצמות וזה פירוש הפסוק: "הנותן שלג כצמר". מתי הקב"ה נותן שלג? כשיש צמר להתחמם 'כפור', פירוש קור גדול, מתי? שיש אפר לחמם את הבתים. כל ניסיון הבא לאדם, במשך חייו ידע בבירור, שכל מה שיש לו לעשות, לבטוח בהשם ולאסוף את הכוחות העצומים שטמונים בו וללכת בכל כוחו להכריע את הניסיון.

כל ניסיון הוא כהר; הטיפוס על ההר אינו דבר קל, אך כאשר מגיע האדם, לפסגת ההרים, שם הנוחות, האוויר והביטחון, יותר חזקים ולכן, שם, בשעת ההתמודדות ובשעת הקושי, ידע שיש בכוחו להכניע כל דבר קשה ואחריתו תשגה מאוד.

ואף, כשנסתכל בימים אלו, 'בין המצרים', על גלות עם ישראל לבבל, נמצא הדבר פלא גדול, אשר מובא בחז"ל: ביקשו חכמים מדוע גלו ישראל לבבל ולא למדינה אחרת? תירצו חכמים ואמרו: הבבלים לא אכזריים, אכזריות קשה, לאומות העולם ומכבדים דתות אחרות. לכן, הקב"ה הגלה לבבל, ששם, לא יגזרו על תורתנו, שלא ילמדוה ובזכות התורה שלמדנו עם ישראל לא נכחד.

עוד טעם מדוע גלו לבבל: רבי חנינה פירש ואמר: משום ששפת הבבלים, ארמית, דומה מאוד ללשון הקודש וראה ה' את צרתם ועוניים ולעמוד ולהתמודד, גם עם השפה, ראה הקב"ה שזה דבר שיכבד עליהם מאוד, לכן הגלה לבבל.

עולא פירש ואמר: גלות עם ישראל לבבל, הייתה משום ששם גדלים תמרים והתמר הוא מתוק ודבר מתיקה, מחדדים בתורה. ורבי חנינה אמר: 40 שנה, לפני החורבן, לא גדלו תמרים בבלל ובדיוק בתאריך זה, לפני החורבן, עמדו הבבליים ומילאו את כל ארצם בעצי תמרים.

ואולי אפשר אף יותר לפרש ולומר: אמרו חז"ל 40 שנה לפני החורבן, עמד אחד מקדושי עם ישראל, רבי צדוק והיה צם מבוקר עד ערב, במשך 40 שנה ולמחייתו היה אוכל תמר כל לילה וזה הזמן, אשר נכנס בליבות הבבלים, למלא את ארצם בזרעי תמרים ובוודאי כח מסירותו, של רבי צדוק והנה נפשו, למען הכלל, הכניס בליבות הבבלים 40 שנה לעשות, את אשר לא עשו, כל ימי חייהם לזרוע תמרים ובכוחו, מותק לישראל.

בשעת הגלות והשיעבוד, היה אף במשהו קל יותר. לכן, נחזק בנפשנו, שכל דבר

הבא לפנינו, יש לנו כוחות לעמוד בו וכל מעשה טוב, אשר עושים, נזרע על ידו, ישועה וגדולה לזמן אחר, אשר התועלת מאוד נחוצה לאותו זמן.

נסיון / שמירת ברית קודש

אנו חיים בעולם, אשר הניסיונות והיצר, גוברים, מיום ליום ובכל צעד ושעל, אשר פונה האדם, הוא מוצא את יצרו אורב לו וכבר אמרו חז"ל: "אין צדיק אשר בארץ ולא יחטא" והזמנים מתקשים, מרגע לרגע.

אם ננסה לבאר, על פי יסודות רבותינו, את שני סוגי הניסיונות, אשר מתנסה האדם ושתי צורות היצר, אשר באים לפני האדם: ישנו יצר הרע הרגיל, אשר אורב וניצב, בכל צעד ושעל והוא יצר, אשר, פחות או יותר, עם כוחות חזקים ועם יסודות התורה, אשר חייב שיהיה באדם, כמו שמובא בגמרא ובמסכת קידושין: "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין" - זהו היצר הרגיל, השכיח, הרצוי, אשר עם כוחות מתוגברים של מצוות, אמונה וכו', אפשר להתגבר על סוג היצר הזה.

אך יש עוד סוג של יצר, שהוא הקשה והמסוכן, והוא יצר של מלאך ממש, אשר בא להחטיא את האדם. מעטים הם בני עלייה, אשר ניצחו את היצר הבא בצורה הזו ומי שזכה לנצח את היצר הזה, עלה והגיע למעלות הגבוהות והנשגבות בעם ישראל.

כפי שמצאנו באותו תנא, רבי מתיא בן חרש, אשר עלה השטן לפני הקב"ה ושאלו: מתיא בן חרש, מהו בפניך? אמר הקב"ה: צדיק. אמר השטן להקב"ה: תנני רשות וארד ואנסהו. ירד השטן בדמות של אישה אשר לא היה כיופייה מבריאת העולם, ונכנסה אליו לבית המדרש. סובב את ראשו לצד אחד, באה לצד ההוא, סובב את ראשו, לצד השני ושוב באה ועמדה כנגדו. ראה רבי מתיא, שזהו ניסיון קשה, ביקש מתלמידיו, שני מסמרים ותלש את עיניו. הזדעזע השטן והזדעזעו השמיים. שלח הקב"ה את רפאל המלאך לרפא את עיניו של רבי מתיא, אך רבי מתיא לא הסכים. אמר, מוטב העיוורון ולא להסתכל שוב בניסיונות קשים. עד אשר הובטח לו, שלא יתנסה שוב, הסכים, שיתרפא מאור עיניו.

זהו ניסיון של היצר, בכוחות עצומים, אשר יורד ונלחם עם האדם. וכך, מצאנו בגמרא בקידושין במעשיות דומים, על רבי עקיבא ורבי מאיר בעל הנס עם שינויים קטנים. שהיו עוברים ליד מקום של עוברי עבירה ליד ים וליד מקום מוצל. ובא השטן לפני הקב"ה וביקש להחטיאם. ירד השטן בדמות של אישה שלא היה כיופייה, והיה ניסיון חמור וקשה לרבי מאיר ורבי עקיבא, כל אחד בנפרד ניצל בזכות בת קול שיצאה מן השמיים. ואמרה, היזהרו ברבי עקיבא ובתורתו. וכן, היזהרו ברבי מאיר ובתורתו. וכך רואים שישנם ניסיונות, אשר מעל הטבע והקשה מכל.

ננסה לבאר, עניין דוד המלך, אשר בתהילים אומר: "וליבי חלל בקירבי" פירוש 'וליבי חלל בקירבי - הכנעתי את יצרי ואין בליבי יצר הרע. מצד שני, ידועה הגמרא על מעשה של אשתו של אוריה החיתי בת שבע, אשר דוד היה בחדרו ובבית ממול, כל אותו מעשה.

אם כך, איך נבין את דברי דוד, המעיד על עצמו שליבו חלל בקירבו, שאין בו יותר יצר הרע. אלא, על פי דברינו, דוד המלך הכניע את היצר הרגיל אשר עולה ובא מהאנשים ומחכה במשעולי ונפתולי החיים, זה יצר מוכנע בליבו ועליו מעיד דוד "וליבי חלל בקירבי".

אבל דוד במעשה אשת אוריה החיתי. כבר אמרו חז"ל, דוד הסתכל מהחלון וראה את השטן בדמות ציפור, זרק דוד חץ להרוג את השטן בדמות ציפור, ואז מעשה שטן הצליח, ובמקום להרוג את השטן נשבר החלון, והשטן בצורה הקשה ביותר עמד ונלחם בדוד. ובזה, יובן דוד המלך כדבריו "וליבי חלל בקירבי" ליבו היה חלל מיצר הרע, אך מן היצר המסוכן הזה והקשה, אין ביטחון לשום אדם. ואשרי ילוד אישה אשר עמד והתמודד עם היצר מן הסוג השני, כיוסף הצדיק עם אשת פוטיפר וכפלטי בן ליש עם מיכל בת שאול.

הנה, ידע האדם, שסוד כל הצלחה בחיים, טמון במידת הקדושה, היא מידת היסוד וכאשר שומר ומקפיד האדם על היסוד. אם היסוד חזק, הבניין חזק, כל אדם שנברא לעולם, נכתב עליו, שפע, פרנסה, שמחה. וח"ו במעשיו הנלוזים מקלקל ומחריב וממיט אסון על עצמו ועל כל קרוביו.

מי שקדוש ושומר מידה זו כוחו בכל עניין. כך מסופר, על אחד מן הקדושים והצדיקים כשנפטר מן העולם, מצאו את צוואתו ושם היה כתוב, שמבקש שיכתבו על קברו "הרב הנודע בשערים". וכששאלו אחד מגדולי וצדיקי הדור מדוע? פירש ואמר: צדיק זה, שמר מאוד על ברית הקודש ובשמיים יש הרבה שערים, שערי ברכה, שערי הצלחה, שערי זריזות ולכל שער, יש מפתח הפותח את השער הזה, אך, יש מפתח אחד, שפותח את כל השערים וזה מפתח של שמירת הברית ומי ששומר את ברית הקודש, כל השערים בידו, לפתוח ולעשות בהם כבשלו.

לכן, נחזק עצמנו ונדע את אשר, מובא בספרי הקבלה, כאשר היצר הרע, גובר על האדם לחטוא בעיניו ובאותה שעה, עוצם את עיניו ולא חוטא, באותם רגעים, שעת רחמים ורצון אצלו בשמים וחזקה, כל אשר יבקש, יענו לו.

נסתרות דרכי ה' / מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה

מובא במדרש, שבאחד הימים עמד משה רבינו במקום אשר ילדים ונערים

משחקים בו, וישב וראה מנגד ילד קטן כחוש ועיוור בעיניו השומע באוזניו את כל רעש ומהומת הילדים והנערים אשר שמחים ומשחקים.
עמד משה רבנו לפני הקב"ה וביקש רחמים על הילד וכשראה שלא נענה, הפציר הפצרות קשות שהקב"ה יאיר את עיני הילד העיוור. לבסוף, אחרי תחנונים מרובים, אמר לו הקב"ה, אם יפתח את עיניו לא תוכל לבקש שוב לסמא את עיניו. קיבל משה את דברי ה'. והנה נפתחו עיני הילד והתחיל לראות ככל בני גילו. באותו רגע שנפקחו עיניו, עמד הילד על רגליו רץ והיכה את כל הילדים והזיק להם ושבר והחריב כל חלקה טובה אשר הייתה מול עיניו.
באותו רגע הבין משה, הצור תמים פעולו כי כל דרכיו במשפט, אין אמונה ואין עוול צדיק וישר ה'. אותו ילד עמד והיה מעוכרי ישראל, בכל הזמנים, בכל הדורות והוא אשר הקים את פסל מיכה והוא מיכה.
יסוד זה, צריך להיות אזהרה חרוטה מול עינינו, ישנם דברים שמוטב שיישארו עצורים ושלא יתפתחו לעולם, משום שהתפתחותם סכנה ורוע גדול וחורבן גדול לעולם.
וכך, כשרואים אדם, אשר יש בו מידות רעות, כגון מידת השקר, מידת הסכסכנות, מידת הרכילות, מוטב להיזהר ולהשאירו נטול כנפיים כעיוור, משום שיכול לסכן את כל קיום כלל עם ישראל. כמו החורבן שמיכה גרם בעם ישראל, בא מראיית עיניו, אילו היה נשאר עיוור לא היה הרוע אשר עשה בעולם.
וכך, ידוע המעשה עם חזקיה המלך, אשר בא אליו הנביא ואמר לו הנך מת, שאל את הנביא מדוע? אמר לו: משום שלא נשאת אישה. חזקיה המלך ידע, שעתיד להיוולד ממנו בן רשע אשר ישים צלם בהיכל, ולכן לא רצה להתחתן ואמר את טענתו בפני הנביא שאינו רוצה להתחתן משום שידע בנבואה שיוולד לו בן רשע שישים פסל בהיכל. ענה הנביא ואמר לו: בחשבונות של הקב"ה אל תיכנס. אמר המלך חזקיה לנביא: תיתן לי את בתך להתחתן איתה וזכותך וזכות אבותיי יגנו, התחתן עם בתו של הנביא ישעיה ונולדו לו תאומים. מובא באחד המדרשים, חזקיה המלך הרים את שניהם, ושניהם נפלו מידיו, מת הבן הצדיק ונשאר מנשה אשר חטא והחטיא את ישראל והכניס פסל להיכל.
צריכים להיזהר זהירות גדולה, בכל מעשי ודרכי האדם, ישנם דברים, שהשתיקה וחוסר ההעמקה, בריאה וטובה לכלל ולפרט. בכדי לעבור את פרוזדור החיים בצורה אמיתית ונכונה, צריך האדם, לחטוף כל מצווה הנקרית בדרכו. ואף להשתדל ליצור ולברוא מצוות ומעשים טובים.

ואמרו חז"ל: "מצווה הבאה על ידך אל תחמיצנה" וישנו מעשה, אשר מוסר גדול אפשר ללמוד ממנו. במדינה, אשר היה בה מועצת זקנים חכמים ונבונים ופחדו, שיבוא מלך וישלוט עליהם ועל בניהם ועל בני בניהם ועל כל האוצרות העצומים של המדינה. לכן היה בידם דרך ומנהג איך להמליך את מלכיהם. בכל שלוש שנים היו מחליפים את מלכם, ואיך היו בוחרים ומחליפים את מלכם? היה זה בדרך תמוהה ביותר - בכל שלוש שנים היו הולכים ומחפשים בפינות הדרכים עניים מרודים אשר אין להם כל. והיו בחכמה משקים אותם בשכר עד אשר היו מאבדים את דעתם ונופלים לתרדמה עמוקה ביותר. ואז היו מועצת הזקנים חוטפים את העני לוקחים אותו לארמון גדול ומלבישים אותו בגדי מלוכה ולא מגלים לו מאומה, וכך היו נותנים בידו את הממלכה למשך שלוש שנים. ובסוף 3 השנים שוב משקים אותו שכר מרדימים אותו ומחזירים אותו ערום עם הבגדים אשר לקחו אותו לפני 3 שנים וכך במחזוריות של כל 3 שנים, היו הופכים ומשנים את הממלכה.

והאנשים אשר זכו למלוכה לא הבינו את אשר קורה עימם והיו חושבים, שבחלום טוב נמצאים ובסוף ה- 3 שנים, היו חושבים שחזרו למציאות חייהם. באחד הפעמים, נלקח עני רש אך חכם גדול, כשבבוקר מצא את עצמו במיטת המלך הבין שדבר תמוה מאוד קורה עימו אך התנהג כמלך וכמצופה ממנו. אך בחוכמה האיר פנים לאחד מן השרים הטיב עימו קירבו והתחיל בחוכמה לשאול אותו מה פשר מעמדו, הרי זוכר הוא שהיה עני ואביון.

לאט לאט, פתח השר את ליבו וסיפר לו את הדרך בה ממליכים מלכים. הבין האדם וידע שבעוד שנתיים וחצי יחזור להיות עני ועריה. מיד לקח את חייליו ואת מקורביו בכח מצוות מלך אשר הוא, והלך מחוץ לעיר לאחד הערים וציווה עליהם לבנות שם ארמון גדול ובנו כמצוותו. וכך החל מידי יום ביומו לשלוח לשם כרכרות מלאות באבנים טובות ומרגליות ולבנות שם אוצרות על גבי אוצרות אטומים חתומים ועצורים לו באופן אישי.

ברבות הימים, הבינו מועצת הזקנים, את אשר עושה אך לא יכלו לעשות מאומה, משום שהוא המלך. כשסיים את ה- 3 שנים הרדימו אותו ובבוקר כשהתעורר מצא את עצמו עם הבגדים הקרועים אשר היו לו לפני כ- 3 שנים. מיד התעשת, קם והלך לארמון אשר בנה, אשר כל טוב לו שם וחייו היו חיים, לא כשאר המלכים בזו הממלכה, אשר מעושר וממלכות, חזרו לשפלות.

וכך יראה האדם את חייו, הקב"ה מביא כל אחד לעולם הזה לזמן קצוב, אף אחד לא יודע את יומו, מי שחכם ממלא אוצרות ושומרם ליום אשר יצטרך אותם כמו

שחז"ל אומרים: "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" ומי שדעתו אינו עימו, חי את החיים מרגע לרגע, מעביר את זמנו ובסופו חוזר ערום ועריה חסר כל ואוי לו ואוי לנפשו.

נשמה / החיפוש אחר שורש הנשמה

אנו אומרים בכל יום, "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך". וצריך להקשות, איך אפשר לצוות ציווי לאהוב? אהבה, זה דבר שבא מהלב ואי אפשר לצוות ציווי לאהוב, אפשר לצוות לכבד, אפשר לצוות לתת, אבל לאהוב איך אפשר לצוות?! אלא, אפשר לבאר יסוד גדול, כשנתבונן על חיינו נראה, שאנו נמצאים בחיפוש נואש, חיפוש חסר תקוה, חיפוש אחרי משהו בלתי ידוע וכל מה שמשיגים לא מספק, וכל מה שתשיג נהיה, אחרי זמן, חסר משמעות בעיניך, ושוב מתחיל החיפוש. החיפוש נמשך, בין אם אתה משיג משהו ובין אם לא. נראה, שאין זה משנה, מה יש לך ומה אין לך, החיפוש ממשיך בין כה וכה; העשירים מחפשים, העניים מחפשים, החולים מחפשים, הבריאים מחפשים, החזקים מחפשים, החלשים מחפשים, החכמים מחפשים ואיש אינו יודע, אחר מה בדיוק. צריך להבין מהו החיפוש הזה, מדוע הוא קיים, זה נראה כמו חור שחור גדול, בנפש האדם, שכל מה שמשליכים בו נעלם? פעם, שמענו על צדיק גדול, שרצה להבהיר לתלמידיו את עומק החיפוש בחיים ובאחד הימים, ראו את רבם בשדה חיטים מתכופף וזוחל ומחפש דבר מה, שאלו, מה אתה עושה רבנו, האם אתה צריך עזרה? ענה להם, לא אני מסתדר לבד. עבר עוד שעה ועוד, הרב, בין אלומות החיטה ושוב באו תלמידיו, רבנו מה אתה מחפש? ענה להם, אבד לי דבר. שאלוהו היכן? אמר להם, בבית אמרו לו, אם כך מדוע בשדה אתה מחפש? אמר להם ללמדכם מוסר: לא משנה אם איבדת ומה איבדת והיכן איבדת, תמיד האדם מחפש יחפש, החיפוש לעולם לא נגמר, הרצון למצוא משהו שלא יודעים עליו, לעולם לא יגמר.

מסופר על אלכסנדר מוקדון, ביום שסיים לכבוש את כל העולם כולו, שמעו כל קציניו ומפקדיו בכי תמרורים מחדרו, התקרבו לדלת ושמעו את אלכסנדר הגדול, מיילל מבכי, אזרו אומץ, נכנסו ושאלוהו, אלכסנדר הגדול, ראינו אותך במצבים הקשים ביותר, שהמוות היה רגעים, ממך ומעולם לא הורדת דימעה מעינך מה קרה, שבסוף, כשסיימת לכבוש את העולם כך אתה בוכה? ענה ואמר להם, כל המלחמות היה חיפוש אחרי דבר נעלם, שהנפש חיפשה אותו נלחמתי, סיכנתי את חיי, סיימתי את כל תוכניותיי והגעתי לנקודה שבה התחלתי, נזרק אל עצמי, ואינני יודע מה אני עוד מחפש.

אם כך נשאל מה באמת מחפש האדם? אלא, הקב"ה ברא את האדם בשורש נשמתו, ממקום גבוה וקדוש בשמים ועד שהאדם, לא מיישר את נפשו, עם שורש נשמתו, תמיד ירגיש את עצמו עדיין אדם, שאיבד דבר ועוד מחפש אותו. האדם שרודף אחרי כסף, הכסף לא ירגיע אותו, האדם שרודף אחרי כבוד, הכבוד לא ירגיע אותו, רק החיבור בשורש נשמתך, זה יביא מזור לנפשך.
ועל פי זה יובן, איך אפשר לצוות אותנו לאהוב, משום ששורש נשמתנו הוא מה' ולכן בציווי, אפשר לצוות לאהוב את ה', כי זה שורש נשמתנו.

נשמה / חיבור הנשמה לשורש היהדות

מעשה המובא בספרים הקדושים, אשר ממנו נלמד, כמה החיבור לשורש עם ישראל חשוב הוא. מובא, על מלך גדול אשר היו לו, שני שרים חשובים, אחד יהודי ואחד אינו יהודי. המלך אהב את שניהם, אהבה מרובה והם היו החשובים והראשונים במלכות, עברו ימים ואשת השר, האינו יהודי, גבר יצרה עליה וחשקה בשר היהודי. אך הוא, שמר נפשו מכל משמר, והרחיק עצמו מן הכיעור ומן הדומה לו. עברו הימים ולשני השרים, באותו יום ובאותה שעה, נולדו בנים והשמועה יצאה בכל העיר ששני הבנים של שני השרים, דומים להפליא והם כשני תאומים. המלך, כששמע הדבר ושמע הסיפור של אשת השר, אשר אינו יהודי, אשר חשקה בשר היהודי, וכל מחשבתה הייתה לרע וגם לבסוף ילדה בן כבנו, הזדעזע. הלך המלך ולקח את שני הבנים מהוריהם וגידלם בארמון ולא נתן להוריהם לראות את בניהם. אכלו אותו אוכל, היהודי ושאינו יהודי, שתו אותו משקה, למדו אותו לימוד, וההורים לא ידעו מי בנם. אך המלך עשה סימן, אשר רק הוא ידע, מי בן היהודי ומי בן הגוי.
ברבות הימים, כשהנערים גדלו, קרא המלך לשני השרים ואמר להם, כל אחד יבחר את בנו. השר הגוי אמר למלך: אני אכנס ואבחר מי שיהיה כבן לי, בני או לא בני. השר היהודי התנגד ואמר: אני רוצה את בני. אמר המלך, זה זמן לבחון את חוכמתך. לקח השר היהודי קערה מלאה בענבים, אשר חלקם היו תלושים מהאשכול וחלקם לא, הניח השר את הקערה על השולחן וקרא לשני הנערים ודיבר עימם ובתוך הדיבור, כיבדם שיאכלו מן הענבים, אחד לקח מן הענבים התלושים, השני הקפיד רק מהענבים המחוברים לאשכול. עמד השר היהודי ואמר: זה שאכל מהענבים המחוברים הוא בני, זה שאכל מהענבים התלושים אינו בני. עמד המלך לבחון על ידי הסימן הצפון רק לו, האם אמת בדברי השר היהודי, והנה בחן ומצא, כדבריו, שזה בנו.
עמד המלך מתפעל מחכמת השר היהודי ושאלו: איך ידעת דבר זה?. ענה לו השר: נשמת היהודי חייבת להיות מחוברת לשורש ולכן, גם הנער, לא יכול היה לאכול, דבר

שלא מחובר לשורשו ומשם, למדתי וידעתי שהוא בני.
יהודי חייב להיות מחובר לשורש ויניקת היהדות, היא התורה הקדושה. ולכן בימים קדושים אלו, ערב מתן תורה, צריך כל בן ישראל, לחזק את אחיזתו ויניקתו מן השורש, מן התורה הקדושה.

אות ס

סוכות / ארבעת המינים

הגמרא)סוכה לה,א(אומרת: תנו רבנן פרי עץ הדר, עץ שטעם עצו ופיריו שווה, הווי אומר זה אתרוג.
וחשבנו לבאר ולומר, ידוע שהאתרוג מסמל את הצדיק, עץ האתרוג זה האדם, האתרוג הוא הלב, ומה הסמל של אתרוג כשר, שהגוף והלב הם אחד, טעם העץ וטעם האתרוג שווים הם, כך הצדיק, ליבו ופיו מחויבים להיות אחד, אדם שליבו דבר אחד וגופו דבר אחר בנפרד, אינו מושלם.
עוד אומרת הגמרא אומרת)שם(: פרי עץ הדר רבי אבהו אומר אל תקרא הדר, אלא דבר שדר באילנו משנה לשנה וכו'. ואפשר לבאר ולומר שידוע שכל הפירות פרי העץ ופרי האדמה, אינם נשארים על העץ יותר משנה, לאחר שנה נושרים הם, או מרקיבים על העץ, בפרט בימי הגשמים, חוץ מפרי האתרוג, אשר יכול לדור על העץ כמה שנים. כך יהודי צריך לנהוג, להישאר על מקומו איתן, חזק ויציב ושום דבר לא יזיזנו ממקומו.בתורה הקדושה נאמר)ויקרא כג,מ(: "ולקחתם לכם ביום ראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל". ובגמרא)סוכה לז,ב(: אמר רבה לולב בימין ואתרוג בשמאל.
והנה ננסה לבאר כמה קושיות, חז"ל במדרש)ויק"ר ל,יב(דימו את האתרוג לתלמיד חכם השלם כיוון שיש בו טעם וגם ריח. ואילו את הלולב דימו לתלמיד חכם פחות, יש בו טעם ואין בו ריח. אם כן, קשה מדוע מחזיקים את האתרוג ביד שמאל ולא בימין. ועוד קשה מדוע מברכים על נטילת לולב ולא על נטילת אתרוג. ועוד קשה מדוע לא אוגדים את האתרוג יחד עם הלולב ההדס והערבה.
אלא, אפשר לפרש ולומר כך, כי ענין האחדות יש בו מעלה יתירה, ופה התאחדו הלולב ההדס והערבה, לכן קודמים הם. ועוד, במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים עומדים, ופה הם כבעלי תשובה, אך האתרוג שהוא הצדיק, יזכור תמיד שמעלה גדולה ורמה לקרב את הרחוקים, אך להיזהר תמיד לא להישאר אגוד וקשור עימם, אלא תמיד בשעה שגומר לחזק ולרוממם, יוכל להתרחק שלא יורידוהו

חס ושלום ממעלתו הרמה.
חכמי הרז נתנו רמז לארבעת המינים: אתרוג ר"ת "א'ל ת'בואני ר'גל ג'אווה")תהלים לו,יב(; לולב ר"ת "ו'טהר ל'בנו ל'עבדך ב'אמת"; הדס אשר נקרא בתורה ענף עץ עבת, עבת ר"ת "ת'רהיבני ב'נפשי ע'וז")תהילים קלח,ג(. ערבה הנקראת בלשון התורה ערבי נחל, נחל ר"ת "נ'פשנו ח'כתה ל'ה'")תהלים לג,כ(. עוד דרשו ורמזו אתרוג ר"ת אמונה תשובה רפואה וגאולה.והנה, בארבעה דברים אלו אנו מזכירים "שְׁלֵמָה", אני מאמין באמונה שלמה, והחזירנו בתשובה שלמה לפניך, רפואה שלמה וגאולה שלמה.
ועוד, כשנתבונן בארבעה מינים, נמצא שוני בין המינים. האתרוג כולו חתיכה ומקשה אחת ואין בו חלקים, הלולב עשוי מעלים נפרדים אבל הם דבוקים זה לזה כמעט אחד. ההדס ניכרים בו עלים אבל הם מסודרים וקרובים אחד לשני. הערבה כל עלה יוצא היכן שיוצא.
והנה, כשמתבוננים בארבעת המינים עם הסודות והרמזים הטמונים בהם, ושמים מול עינינו את דברי הגמרא)סוכה מח,ב(: מעשה בצדוקי אחד שניסך על גבי רגליו ורגמוהו
כל העם באתרוגים. וקשה מדוע הגמרא מספרת במה רגמוהו, שתאמר רגמוהו סתם, למה צריך לספר במה. אלא, כשיש חושך וחוסר באמונה, הדרך טובה הדרך להתרומם ולהתעלות ולהתמודד ולהלחם במצבים כאלו, היא רק כדרך האתרוג על ידי שלמות, תמימות ובלי שום פגם.

סוכות / גודל הזמן

בחג הסוכות, ישנם כוחות גדולים אשר כל יהודי יכול להשפיע ולהיות מושפע שפע גדול מן השמים.
ונבאר הדברים, בגמרא מובא)תענית יט,ב(: פעם אחת עלו כל ישראל לרגל לירושלים ולא היה להם מים לשתות, היתה זו שנה שלא ירדו בה גשמים. הלך נקדימון בן גוריון אצל אדון אחד, אמר לו: הלוה לי שתים עשרה מעיינות מים לעולי הרגל ואני אתן לך שתים עשרה כיכר כסף, ואם לא ירד גשם עד התאריך שנקבע הכסף יהיה לך. כיון שהגיע זמן הפירעון ולא ירד גשם בשחרית, שלח לו: או מים או כסף, ענה לו נקדימון בן גוריון: עדיין היום ארוך. בצהריים שלח לו: או הכסף או מים, ענה לו הגוי: נשארו כמה שעות בודדות, שמח הגוי שמחה גדולה בליבו ואמר כל השנה לא ירדו גשמים ופתאום ירד גשם ביום חם כזה ובכמות כל כך גדולה שתמלא שתים עשרה מעיינות. נכנס הגוי לבית המרחץ להכין עצמו ללילה, למסיבה וסעודה גדולה לכבוד העושר העצום שודאי בלילה עומד להתעשר. ונקדימון בן גוריון נכנס לבית המקדש כשהוא

עצוב להתפלל, נתעטף בטלית נשא תפילה להקב"ה, מיד נתקשרו שמים בעבים וירדו גשמים עד שנתמלאו שתים עשרה מעיינות מים ואף יותר.
והנה גמרא זו יש בה מוסר גדול, וחקוקה בנפשנו מימי ילדותנו בכל עת ובכל זמן בשעות ובזמנים שצריכים חיזוק באמונה, דלתי מרום לעולם לא ננעלים וישועת ה' כהרף עין.
אך ננסה להתעמק ולהבין את אשר קרה, הנה היתה מידת דין בשמים על עם ישראל וכל השערים היו סגורים, אך על ידי שיהודי אחד התנהג במסירות נפש גדולה והוא מעצמו נהג בשפע גדול, בדרך שאדם מודד מודדים לו, החזירו לו מהשמים השפע מרובה ואף לכלל עם ישראל ולעולם כולו, הושפע שפע גדול לעולם כולו.
וזה יסוד גדול כשרואה האדם צמצום ודוחק, ינהג בשפע, בחסד וע"י זה יושפע עליו שפע ממרום והקב"ה מרחם על הכלל בשביל הפרט.
ועל ידי יסוד זה נבאר הגמרא)עירובין נד,ב(: רב פרידא היה לו תלמיד קשה הבנה והיה חוזר לו ארבע מאות פעמים על כל דבר עד שהיה מבין. יום אחד באו להזמין את הרב פרידא לאיזו מצוה, הרב פרידא סיים ללמד את התלמיד ארבע מאות פעמים, ובסוף אומר התלמיד שלא הבין, שאלו רב פרידא: מדוע לא הבנת, הרי חזרתי ארבע מאות פעמים על הדבר, ענה התלמיד: חששתי כל העת שמא עכשיו תניחני ותלך, אמר לו רב פרידא: מעכשיו תן דעתך ואני אשנה לך, חזר ושנה לו עוד ארבע מאות פעמים.
יצאה בת קול מהשמים ואמרה: או שיזכה רב פרדא ויוסיפו לך ארבע מאות שנים לחייך או שאתה וכל דורך תזכו לחיי העוה"ב. אמר: מעדיף אני שאני וכל בני דורי יזכו לחיי עוה"ב, אמר להם הקב"ה תנו לו שתיהן.
והנה גמרא זו קשה ותמוה לזכות לחיי עוה"ב זה לא דבר פשוט וקל, צריך עמל וטורח גדול, ולא עוד אלא כל בני הדור יזכו לחיי עוה"ב?, אלא כדברנו, כאשר אדם מתנהג בצורה מסויימת, משפיע שפע עצום, יכול לשנות עולם שלם בהתנהגותו.
הנה אנו נמצאים בדור קשה ביותר, דור של בלבול הדעת גדול, מצד אחד מוצאים ותמלא הארץ דעה את ה', ישנם הרבה יהודים המתקרבים אל ה', כל צעד ושעל שפונים בארץ הקודש מוצאים בתי כנסיות בתי מדרשות, ועוד יהודי ירא את דבר ה', לא היה עוד בשום עת ובשום זמן כמו הדור הזה, דור של התקרבות להקב"ה. אך בלבול הדעת מרובה ביותר והשטחיות גדולה מאוד, צריכים להעמיק את השורשים, צריכים להבין את אשר אנו עושים ולרדת לעומקם של דברים. ולעולם לא נקיים מצוות ומעשים טובים על חשבון חברינו או קרובינו ונדע ש"ואהבת לרעך כמוך" ו"ויראת את ה' אלוקיך", צריכים ללכת יחד, אי אפשר לקיים ויראת את ה אלוקיך

ולזנוח את ואהבת לרעך כמוך.
בימי חג הסוכות האלו, שהקירבה גדולה להקב"ה, נדע שזה הזמן שכל מעשה וקבלה שנקבל ונעשה, נשפיע מכוחו כח גדול על העולם כולו, ואחרי כן "כל המציל נפש מישראל כאילו קיים עולם ומלואו".

סוכות / ופרוש עלינו סוכת שלום

מלבד האושפיזין, שהם שבעת הרועים, גם אליהו הנביא בא לסוכה ורמז לדבר)ויקרא כג,מב(: "ב'סוכות ת'שבו ש'בעת י'מים" - ר"ת "תשבי", שזה שמו של אליהו הנביא, אשר בא ונמצא בסוכות יחד עם ישראל.
וידע האדם, שיש לסוכה כח כמו למקוה ומטהרת את נפש האדם. וכמו שהובא על הפסוק)ישעיה ד,ו(: "וסוכה תהיה לצל יומם", לצל עם הכולל בגימטריא מקוה. וכך אומר המגן אברהם, מצוות סוכה היא בסוד מקוה טהרה, כמו שהמקוה מטהר, כן מצווה זו מטהרת את ישראל לאביהם שבשמים, ומגינה ומצילה אותם מכל הרעות. ובזכות מצווה זו זוכים לזרע של קיימא, ודקדקו "למען ידעו דורותיכם")ויקרא כג,מג(, זוכים לדור ישרים יבורך.
וכן, על יד מצווה זו מתעורר רחמי שמים ומי שצריך ניסים מן השמים להיוושע מבעיות וצרות אשר לו זוכה ונושע מן השמים.
ועוד, אמרו חז"ל, בזכות מצוות סוכה, זוכה האדם לשמירה כל השנה מן השמים. ואור המקיף, מקיף אותו ברגעים וזמנים קשים. וכך, כשמרגיש אדם בליבו גאווה, כח הסוכה להכניס בלב האדם מידת הענווה. והאר"י הקדוש הוסיף ואמר שעל ידי חג סוכות נשפע כל השפע לעולם לכל ימות השנה.
וידע האדם, שעל ידי מצוות סוכה, נפטר הוא מן כל צער אשר לו, ודקדקו ואמרו "המצטער פטור מן הסוכה", המצטער, על ידי מצות הסוכה נפטר מכל צער אשר לו.
חג זה נקרא חג האסיף, אוספים בו כח לכל השנה כולה, והאר"י הקדוש חיזק ואמר: מי ששמח בסוכות, חזקה שיהיה שמח כל השנה כולה. ומובטח למי שמקפיד במצוות סוכה שלום בית שהיא סגולה לשלום בית. ועל ידי מצות הסוכה מתקן כל מה שחשב מחשבות רעות במשך השנה.
לולב, ר"ת "ו'טהר ל'בנו ל'עבדך ב'אמת". לולב, ר"ת לו-לב, וידע האדם, שעל ידי שמחת בית השואבה כל שמחה ששמח במשך השנה, שאינה שמחה של מצווה, מתקן אותה על ידי שמחת מצווה בחג הזה.
הנה, כשמתבוננים בדברים אלו לפני החג, ויודעים לקראת מה נכנסים, אימה וחרדה נכנסת באדם. וישתדל האדם לעשות הכל במסירות נפש גדולה ביותר, משום

שעל ידי המסירות נפש יכול לזכות לדברים גדולים ביותר בחג הסוכות.
ידוע הסיפור, אשר היה האדמו"ר משינווא מספר בכל שנה בחג הסוכות, על יהודי עני מרוד, אשר לא היה לו מאומה ובקושי הצליח לבנות סוכה, אך סכך לא היה לו ובצער גדול הלך ליער ואחר טרחה מרובה, הביא עימו מעט סכך וסכך את הסוכה. והנה, עומד ליד סוכתו אדם עני ומבקש לעשות עימו חג ראשון, ענה לו העני: אני איש עני, בקושי יש לי מה לאכול, יש בעיר הזאת אנשים עשירים גדולים ואולי טוב יותר שילך ויתארח אצלם השפע מרובה ויהיה לעני יותר טוב אצלם. ענה העני: לא, אני רוצה אצלך. בשמחה קיבלו העני, בעל הבית ובמעט שלו עשו ביחד חג בשמחה מרובה, בסיום החג ענה ואמר לו העני, דע לך אני הוא אברהם אבינו ומשום שמסרת נפש על הסוכה ביום האושפיזין של אברהם, שלחו מן השמים שאברהם יהיה איתך ביום האושפיזין.
הנה, עלה בדעתנו קושיה, לסוכה קוראים 'סוכת שלום', וקשה מדוע שמה סוכת שלום. ואפשר לפרש ולומר, הנה בשבת מלווים את האדם שני מלאכים והם נקראים מלאכי השלום, ומדוע שמם מלאכי השלום. אלא, ידוע שבכל השבוע יש לאדם שני מלאכים, אחד יצר הטוב ואחד יצר הרע, יצר הטוב מנסה להביא את האדם לטוב, שיקיים מצוות ומעשים טובים ושכל דרכו והליכותיו יהיה לטוב, ואילו היצר הרע גורר את האדם לרע לתאווה וכו'. והנה בשבת, גם האכילה ודברים שבימי חול גשמיים, הם רוחניים ולכן, יש שלום בין המלאכים.
ועל פי זה יובן, אף בסוכות כולם בשלום ביניהם, משום שהסוכה היא קודש ולכן, הסוכה נקראת סוכת שלום.

סוכות / ושמחת בחגך

האלשיך הקדוש בפרשת "אמור" מקשה: מדוע בחג הסוכות הציווי להיות בשמחה גדולה, יותר מכל החגים וכל המועדים. והנה פסח הוא יום גאולתנו ממצרים, שבועות הוא יום מתן תורתנו, אך בסוכות לא מצאנו שום עניין מיוחד, חוץ מעניי כבוד, אשר הקיפנו הקב"ה במדבר, אם כן מה המצווה והחיוב הגדול כל כך "ושמחת בחגך.. והיית אך שמח")דברים טז,יד-טו(, אשר נאמר בסוכות.
אלא, מובא במדרש תנחומא)נשא(: אמר רב שמואל בר נחמן, בשעה שברא הקב"ה את העולם נתאווה שיהיה לו דירה בארץ, כמו שיש לו בשמים. ולכן ברא את האדם וציווה אותו לבל יאכל מעץ הדעת, ועבר אדם הראשון על ציווי ה' ואכל מעץ הדעת, אמר לו הקב"ה דבר אחד ציוויתי אותך ולא שמעת אותו, מיד הרחיק הקב"ה שכינתו לרקיע הראשון. לאחר מכן עמד קין והרג את הבל סילק הקב"ה לאחר

מכן את שכינתו לרקיע השני. וכשדור אנוש חטאו, סילק הקב"ה את שכינתו לרקיע השלישי. ובדור המבול, סילק הקב"ה את שכינתו לרקיע הרביעי. ובדור ההפלגה, סילק את שכינתו לרקיע החמישי. ובשביל עוונות סדום ועמורה, סילק את שכינתו לרקיע השישי. ובשביל המצרים בדור אברהם אבינו, אשר מעשיהם היו רעים, סילק הקב"ה את שכינתו לרקיע השביעי. אמר הקב"ה שבעה רקיעים בראתי ועד עכשיו יש רשעים, לאחר מכן ראה הקב"ה את מעשיו הטובים של אברהם אבינו ירדה השכינה מן הרקיע השביעי לשישי, עמד יצחק ונעקד על גבי המזבח, ירד הקב"ה מהרקיע השישי לחמישי. עמד משה והוריד השכינה לארץ, שנאמר)שמות יט,כ(: "וירד ה' על הר סיני", אך לאחר חטא העגל, אשר עמדו ואמרו)שמות לב,ד(: "אלה אלוקיך ישראל אשר הוציאוך ממצרים", היה כבוד ה' מחולל למעלה ולמטה.

לכן, ביום הכיפורים שירד משה מן הר סיני ובידו לוחות הברית והודיעם שמחל הקב"ה על אותו עוון, וביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל עוונותיכם, לכן במוצאי יום הכיפורים מתחילים הימים של ההכנות לשמחה הגדולה שהיא שמחת סוכות, שעל הימים האלה נאמר "ושמחת בחגך והיית אך שמח" - משום שבימים האלה הייתה שמחה בשמים ובארץ, "ימלוך ה' לעולם אלוקיך ציון לדור ודור הללויה", ועל ימים קדושים אלה נאמר "ישמחו השמים ותגל הארץ".

סור מרע / אם האדם לא מקלקל, אף קלקול לא יבוא אליו

פליאה עצומה היא איך דור המדבר, דור דעה, דור שזכו לראות את הקב"ה במעמד הר סיני, נפלו לתחתית איומה ונוראה בעצת בלעם לבלק, להחטיאם בזנות. וע"פ מדרשי חז"ל: חוץ מעשרים וארבע אלף יהודים שמתו במגפה, הרגו איש את אנשיו הנצמדים לבעל פעור, ורש"י כתב, שכל אחד מדייני ישראל היה הורג שתיים ודייני ישראל היו שמונה ריבוא ושמונה אלף, כדמובא בסנהדרין.

אם כך, איך התדרדרו לשפל הנורא הזה? אלא, מובא בספרים הקדושים: בלעם נתן עצה להחטיא את בני ישראל בעבירה זו, אך בלעם שיתף את כל העוונות והחטאים אשר הוא היה פרוץ בהם בעניינים אלו, כמו שחז"ל מביאים: שהיה בועל את אתונו ובהשפעת עצתו הרעה ובהשפעת המלאכים השחורים אשר נבראו מכל חטאיו הרבים, נהיה חיבור לחורבן איום ונורא ולאחת המגפות והמוות וההרג החמור ביותר שהיה בעם ישראל.

ומזה יש ללמוד ולהיזהר, כאשר אדם אשר פרוץ וחוטא ומחטיא במידת היסוד, מחבר יחד לטומאה שבו עצה רעה. הטומאה שבו דוחפת ונותנת כח לעצתו הרעה. וכך מצאנו, בכל הזמנים ובכל העיתים, שבעלי חטא ייעצו וגרמו אסונות וחורבנות

גדולים בעם ישראל. לכן, כשרואים אדם בעל חטא ישתדל להתרחק ממנו בכל כח, משום שלא ירחק היום, שרצונותיו והנאותיו לא יסתדרו עם דבריך. ואז עצתו תרחב על טומאתו ועל מלאכיו השחורים אשר בורא וברא ונזק גדול אשר מי ישורנו יכול לצאת.

ומה הכח לעמוד כנגד דברים רעים אלו? להתחזק באמונה בה' ולילך בדרך של תמים תהיה עם ה' אלוקיך! משום שכשאשר הולך האדם בתמימות, קושר את נפשו עם הקב"ה ואז הקב"ה מצילו מכל כוחות הרוע וזאת העצה אשר נתן הקב"ה לאברהם אבינו איך לעמוד כנגד כל דורו הקשה, אשר היו טמאים ומכשפים: "הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי, וֶהְיֵה תָמִים" בכל המצבים הקשים, בכל הדברים הרעים בזמנים הקשים, הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי, וֶהְיֵה תָמִים; התמימות היא הכח הגדול לעבור, לשבור ולנצח כל הרע, והתמימות היא מגדילה את כח הקב"ה וזה: "גַּדְּלוּ "לַיהוָה אִתִּי; וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו.

לכן, ידע האדם אם הוא לא מקלקל, אף קלקול לא יבוא אליו. כך מובא במדרש כאשר הקב"ה רצה לברוא את הברזל, עמדו כל עצי היער מלפני ה' ובכו וצעקו והתלוננו, מפחדם ומוראם הגדול - הנה יבוא הברזל ויחתוך את כל העצים ומה יהיה עליהם?!

עמד הקב"ה ואמר לברזל, תענה לעצים על טענתם! ענה הברזל לעצים: חוטב העצים שחותך אתכם, לוקח אותי מחדד אותי אך כדי להשתמש בי צריך לשים ידית עץ כדי לכרות אתכם, אם לא תשתתפו איתי בכריתתכם - לא אוכל לבד לכרות אתכם. וזה מה שנאמר: "מהרסייך ומחריבייך ממך יצאו" אם אנו לא נזיק לעצמנו, לא בהתחברות לרשע ולא בשום עניין, אשר משתתפף עם הרע - לא יהיה כח לרע עלינו.

אות ע

עבודה / מתוך סיפוק ונחת ממעשה ידינו

הנה כאשר מתבוננים בשעבוד של בני ישראל במצרים, רואים אנו דבר מופלא, נאמר בפסוק)שמות א,יג-יד("ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך. וימררו את חייהם בעבודה קשה". בפשטות מובן, שעבודת פרך ועבודה קשה, היא מלאכת כפיים קשה ומיגעת, המפרכת ומשברת את גופו של האדם.

אך הגמרא דורשת במסכת סוטה)יא,ב(אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, שהיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים.

ולכאורה קשה, מדוע נחשב שהמצרים 'מררו' את חיי בני ישראל בעבודה, על ידי שהחליפו מלאכת נשים לאנשים, שהרי האיש מורגל בעבודה גופנית יותר קשה

משל האשה, ובוודאי בשביל הנשים היתה עבודת הגברים מלאכה קשה ביותר, ולכן נחשב להן שינוי זה למרירות והכבדת העבודה. אבל מה שהחליפו המצרים את עבודת הנשים ונתנוה לאנשים, למה נחשב לאנשים לעבודה קשה ולמרירות בחייהם, הלא מלאכת הנשים קלה משל האנשים, ואדרבא כל אדם ישמח אם יורידו מעליו את עול עבודתו הקשה וישימו עליו מלאכה קלה יותר, ומדוע נקרא שמררו המצרים את חיי בני ישראל בעבודה קשה.

אלא מכח קושיא זו למדים אנו יסוד גדול בחיי האדם, שכל עבודה ומלאכה שאינה רצויה ואהובה על האדם, ואפילו שהיא מלאכה קלה ומועטת, מכל מקום כיוון שאינה לרצונו ולרוחו, חשובה היא לו כעבודת פרך המשברת ומפרכת את כל גופו של האדם, ואף על פי שבפועל אינו עמל ויגע כלל. ולכן נחשב שהמצרים מררו את חיי בני ישראל בעבודה קשה, ואף על פי שנתנו לאנשים לעבוד את עבודת הנשים, ונמצא שהקלו את משא עבודתם, בכל זאת היתה העבודה הזאת מרה וקשה לבני ישראל, כיוון שעשו את מלאכתם כנגד רצונם ושלא מדעתם. וכאשר אדם עוסק במלאכה שאינה רצויה לו, ממילא אינו רואה ברכה בעמלו ואין לו סיפוק ונחת ממעשה ידיו, וזה העמל הקשה ביותר שיכול להיות. וזהו יסוד וכלל גדול ועיקרי בחיי האדם ובעבודתו הגשמית והרוחנית.

וכן ידוע, שחשבון הגלות של ארבע מאות שנה, שאמר הקב"ה לאברהם אבינו)בראשית טו,יג(: "ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה", החלה מלידתו של יצחק, והלוא

יצחק לא גלה מארץ ישראל וכן לא יצא מארץ ישראל כלל וכלל, בגלל גודל קדושתו ושהיה עולה תמימה, ואיך נחשב מחיי יצחק חשבון הגלות של בני ישראל.

אלא, כיוון שיצחק היה צריך לעבור בארץ ישראל ממקום למקום, והיה אצל אבימלך, והפלישתים היו רודפים אותו ומצרים לו את צעדיו, נחשב לו הדבר לגלות, וזה היה חלקו בגזירת "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם". שמכיוון שהיה לו מורת רוח במקום שהיה נמצא, אף על פי שהיה יושב בשלווה והעשיר מאוד, ומצא מאה שערים בכל עסקיו, עד שהיו אומרים הבריות שעדיף זבל פרדותיו של יצחק אבינו ולא כל כספו וזהבו של אבימלך. עם כל זאת היה נחשב כמו גר בארץ, וממנו מתחיל החשבון של הגלות. כי כאשר אדם עושה מלאכה שאינה לרצונו או שהוא נמצא במקום שאינו לרוחו נחשב לו כאילו נמצא ממש בגלות.

לכן כל אדם יהיה חכם ומשכיל, לגרום לעצמו שגם מלאכתו הגשמית וגם מלאכתו הרוחנית יהיו אהובות עליו, ויעשה את מלאכת ה' בשמחה ובטוב לבב, כי כאשר עושה

האדם את מלאכתו בלא חשק ושמחה, הרי היא לו כעול גדול וכעבודת פרך.

עבודת המידות / יזהר מן הכעס והעצבות

צריך זהירות גדולה ביותר ממידת הכעס והעצבות, אשר שניהם מידות קשות ביותר, ודומות הן מאוד אחת לשניה, אך מי שכועס אי אפשר לו להיות עצוב, ומי שעצוב אי אפשר לו להיות כועס. כעס, זה דבר גבוהה מאוד ברע עולה מעלה מעלה, ועצבות להפך, אדם עצוב יורד מטה. ולכן כל הכעסנים בשעת הכעס אינם עצובים, וכל העצובים בשעת העצבות אינם כועסים. אך לאחר הכעס, בשכוך הסערה, באה עצבות גדולה ביותר, וכן אחרי העצבות בא כעס גדול ביותר.

ולכן מחוייבים אנו להיזהר ולהישמר מן שתי מדות קשות אלו, שלא נקרב אליהם וביותר בימים האלו בין המצרים, הכעס נמצא בכל מקום, והעצבות אף הוא מחכה, ואף דברים שלא מעציבים בכל השנה ולא מכעיסים, פתאום בימים אלו מכעיסים ומעציבים. ויעמוד אדם איתן לא ליפול ברשת היצר הרע וביותר בערבי שבתות וחגים. ודרשו חז"ל ואמרו: "לא תבערו אש בכל מושבותכם ביום השבת")שמות לה,ג(, ואין אש אלא אש המחלוקת, נצטוינו לא לבער אש בכל מושבותינו ביום השבת, אש המחלוקת אשר אין מסוכן ממנו, ואש הכעס אשר חורבנו גדול מאוד.

מעשה באחד מן הצדיקים הגדולים, בדורות הקודמים, אשר קיבל בירושה תפילין קדושים מאוד מאבותיו, אשר נזהר ושמר עליהם מכל משמר. כל עשירי העולם היו מוכנים לשלם סכומי כסף עצומים בעבור התפילין הקדושים האלו, אך הוא לא הסכים בשום אופן, ועמד על דעתו שאלו תפילין ירושה שלו, ואין הוא מוכר אותם בעד שום הון שבעולם. אותו צדיק חי חיי דוחק ועניות גדולים מאוד, והבית ריק מאוכל וממשקה, ואשתו הרבנית, הייתה דוחקת בו למכור התפילין להביא אוכל לבית, אך הצדיק בשלו לא מסכים בשום פנים למכור התפילין בעד כל הון שבעולם.

הנה חג סוכות התקרב ובא, ובעיר לא היה אתרוגים באותה שנה, וצער גדול היה לכולם, איך יעבור חג בלי אתרוג?, איך לא יקיימו מצות ארבעת המינים?. והנה יהודי אחד אשר בא מארץ רחוקה הביא עימו אתרוג אחד מהודר ביותר, שמע הצדיק בעל התפילין הקדושות על האתרוג המיוחד, ומיד קרא ליהודי בעל האתרוג והתחיל לדבר עמו בעד האתרוג, באיזה סכום יסכים למכור לו את האתרוג, אחרי דין ודברים ארוך הסכים בעל האתרוג למכור את האתרוג בעד סכום עצום של כסף. מיד מכר את התפילין ובכסף שקיבל שילם עבור האתרוג.

כשבא לביתו שמח שמחה גדולה, שאלה אותו אשתו: על מה השמחה הגדולה הזאת?, עמד וסיפר לה על האתרוג החשוב והיחיד אשר קנה תמורת התפילין.

כשאשתו שמעה הדבר, לקחה את האתרוג ונשכה את הפיתם בכעס גדול וזרקה את האתרוג על הריצפה, ובכתה ואמרה: לקניית אוכל לילדים שרעבים לא יכולת למכור את התפילין, ובשביל מצוה עוברת מכרת את התפילין?!.

עמד אותו צדיק משתומם, מצד אחד איבד את התפילין, ומצד שני איבד גם את האתרוג, צער גדול היה לו, אך עמד ואמר: זה ניסיון מהקב"ה, איבדתי את הכל מה עוד אני אאבד ואעשה?, עבד על מידותיו והמשיך כמו שלא קרה מאומה. בלילה חלם את בעל התפילין, אביו הצדיק, שאומר לו בחלום: מצות התפילין ששמרת עשתה רושם גדול בשמים, ויותר מכירתם תמורת האתרוג, אך יותר עשה רושם המעלה אשר גברת על עצמך ולא נפלת לכעס ולעצבות, זו המעלה הגדולה ביותר שעמדת בה.

הנה במעשה זה יש לנו לימוד גדול ללמוד, צריך האדם לעמוד איתן ובאמונה שלמה על עקרונות שהוא חייב לעמוד בהם ואמונות שהוא מאמין, לא להחליף את דעתו ולשנותה בעד כל דבר שבעולם, ואפילו הלחץ הוא יום יומי, רגע רגע, לחץ רגשי של האשה והילדים וכו', תעמוד איתן ושום דבר לא ישנה את דעתך.

אך הרבה אנשים אשר האמינו בדבר הלכו עימו שנים רבות ונשארו רק עם האמונה הזאת לאורך כל חייהם, ידע האדם שיש זמנים שהניסיון יותר גדול לשנות את האמונה והדרך בשעה המסויימת אשר צריך לעשות את השינוי הזה, וזה לקחת את אותם תפילין הקדושות אשר הם ירושת אבות ולהחליפה עבור מצוה שהיא רק לשבעה ימים, מצות אתרוג, כאן זה ניסיון יותר גדול, ויש בו דברים קשים ביותר, להתנתק מדבר ריגשי, דבר אשר עבר לחץ גדול עבורו ונשאר נאמן לו, עבור אתרוג לשבעה ימים ואחרי שעמד בניסיון זה בעוז ובתעצומות, יש ניסיון מעבר לזה לאבד את הכל ברגע, ולא ליפול לא לעצבות שהוא השפלות, ולא לכעס שחורבנו מי ישורנו.

כאשר עובר האדם את סוג הניסיון הזה שהוא ניסיון של גדלות של שפלות ושל בדידות, זוכה להארה מן השמים ולרוממות גדולה ביותר, השגות אשר אפשר להשיג בכאלו ניסיונות, קשה להשיג בהרבה עבודה במשך חיים שלמים.

ישנם שני דרכים לעלות לבנין גבוה, דרך מדרגות שזה לוקח זמן ארוך, או דרך מעלית שזה מקצר את הזמן מאוד, ניסיון זה וכעין זה, זה מעלית מהירה לעלות לדרגות גבוהות וקדושות.

לכן נשתדל בכח כוחנו בימים אלו לעבוד על עצמנו ושלא תצא תקלה תחת ידינו.

עבודת השם / הירידה תכלית העליה

כשאדם מגיע למעלה הרמה ביותר, יזהר וישמר ששם תחילת הירידה, וכשהאדם מגיע לתחתית, יאמין וידע, שמשם תחילת העלייה.

וכך מסופר, על אחד הצדיקים הגדולים שחי בדורות הקודמים במצרים, והמלך אהבו אהבה מרובה ביותר, וכל יום שעבר, מעלתו גדלה ועלתה לפני השרים ולפני כל טובי העם, עד שבאחד הימים, המלך הכין סעודה גדולה ומפוארת, בעיצומה של הסעודה, לקח המלך את טבעתו ונתנה, כאות אמון ואות הוקרה, בידי אותו צדיק; כשקיבל הצדיק את הטבעת וראה את הכבוד העצום שקיבל מן המלך, אמר אותו צדיק הגעתי למעלה, אשר אין גדולה ממנה, ומפה רק תחל הירידה; מיד רץ לביתו, השאיר את הטבעת על השולחן, סידר בחופזה מזוודה קטנה עם בגדיו האישיים, רץ לנמל, עלה על אוניה הראשונה המפליגה מחוץ למצרים וברח והשאיר אחריו את כל רכושו את כל כבודו ואת כל עברו.

ובאמת כך היה, אותו לילה אחרי הסעודה, ישבו בני משפחת המלך, יחד עם חבריו, יועציו ושריו ואמרו דברים קשים וחמורים עד שלב המלך, מאוהב גדול, נהפך לשונא גדול, שלח מיד את השומרים והחיילים לתפוס את אותו צדיק לכובשו ולהוציאו להריגה.

כשפרצו החיילים לבית הצדיק, מצאו שאינו נמצא שם וטבעת המלך מונחת על השולחן. אותו צדיק הלך מדחי לדחי, הרעב, המחסור ועוני, היה מנת חלקו ומה שאחז בו בימים קשים, האמונה והביטחון בהקב"ה.

כך עברו שבועות, חודשים אשר מאיגרא רמא, ירד לבירא עמיקתא והיה עובד עבודת כפיים מזדמנת, בכדי להשיג, בדוחק, את מאכלו.

באחד הימים, הכיר אלמנה עניה, אשר הסכימה לעשות עימו הכנסת אורחים ושישן בביתה ולא ילון בבתי כנסיות וברחובות וביקשה ממנו שהיא תשתדל להביא לו את מאכלו, אפילו שהוא דל, אבל יתחייב לה, שישב כל היום וילמד תורה לע"נ בעלה.

וכך, בעוני, בצער, בדוחק, חלפו הימים; היו ימים אשר היה נשאר רעב, היו ימים אשר האלמנה השיגה לחם יבש, אך הצדיק, בשמחה מרובה, היה מודה לה' על אשר גמלהו ועל אשר זוכה לשבת וללמוד תורה. באחד הימים, אשר היו ימי חורף קשים, וכבר ימים מרובים פת לא באה לפיו והקור והרעב היה מנת חלקו, הכינה האלמנה מרק דל ונתנה לו לשתות, בתוך שהוא שותה ומשתדל להחיות את נפשו, רואה בתוך המרק לטאה מתה, באותו רגע קם אותו צדיק והתחיל לשמוח ולשיר ואמר, זו השיפלות הגדולה ביותר וכרגע, אין יותר שיפלות מזו ומפה, בוודאי עליה גדולה תהיה!

אסף את בגדיו המועטים, הלך לנמל, עלה לאוניה הראשונה הנוסעת למצרים וחזר למצרים. כשהגיע למצרים, ראוהו כולם וכיבדוהו כבוד גדול וסיפרו לו: המלך רצה להורגך, משום ששמע לשון הרע ודברים קשים וחמורים עליך, אלא שאחרי זמן, נודע

לו שאותם אנשים אשר דיברו סרה עליך, זממו להרוג את המלך, ומאותו יום, ליבו של המלך שבור ואינו מוצא מזור לנפשו ומחפש ודורש אחריך.
הלך הצדיק לפני המלך, כשראהו המלך, התפרץ בבכי והחזירו למעלתו הרמה, אך שאלו המלך: איך באותו לילה, ידעת שסכנה מרחפת על ראשך וברחת?! ענה ואמר למלך: כשמגיעים לראש הגדולה, משם הנפילה באה, כשמגיעים לסוף הנפילה, משם העליה מתחילה.
כך בכל ענייני החיים, כשרואה אדם שמגיע לתכלית, מיד יקבל על עצמו דבר חדש שיתחיל מראשית, משום כשמסיימים דבר, שם מסתיים הכל.
כך מסופר על צדיק גדול, אשר מיימי צעירותו היה חולה במחלות קשות, וכולם חשבו שלא יאריך ימים, בסוף האריך ימים ושנים. כשכבר היה זקן מופלג, באו תלמידיו ושאלוהו כל חייך סכנת חיים הייתה מרחפת על ראשך, איך הארכת ימים?! ענה ואמר להם כל פעם שסיימתי דבר גדול, פחדתי מן המוות, ומיד התחלתי דבר חדש, ובכח זה הלכתי והארכתי את חיי, מענין לענין.
וזה מה שאמרו חז"ל "ילכו מחיל אל חיל", האדם מחוייב ללכת ממצוה למצוה, ממעשה טוב אחד, למעשה טוב שני; אל לו לאדם לומר את שלי אני עושה וזה הרגלי, אלא ילך וימשיך ויקבל על עצמו "חדשים לבקרים רבה אמונתך".
וגם הרשעים הגדולים, כשרואים שהשעה משחקת להם, כשמרגישים את שעתם, או אז החלה הנפילה, כך מצאנו אצל המן הרשע, אשר הלך אחרי אשתו המרשעת זרש, אשר הובילה אותו להרס של חייו ומוות של בניו; כמובא במדרשים: המן, עבד של מרדכי היה, והלך בעורמה וברמאות והתקרב לאחשורוש, וסיפורים רבים ידע לספר על מרדכי ועל היהודים, מכל דבר ידע לפרש ולהסביר כמה רעים הם היהודים, דתם שונה, אינם משלמים מיסים למלך, לא נאמנים למלך, ואחרי תקופה של חודשים מרובים, הצליח להביא את אחשורוש לשנאה עצומה על היהודים, ויחד תיכננו לאבד להשמיד ולהרוג את כל היהודים, ומי היה המתכנן של כל הרע? זרש! מקנאה אשר קנאה, רצתה להכחיד אומה שלמה ודחפה וגררה את בעלה המן, לכל רוע אפשרי!
כשהגיע המן לגדולה הרמה ביותר, לבקש ללבוש את בגדי המלך ושאדונו מרדכי יחזיק את הסוס, כעבד ויצעק: ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו, הכל נהפך, וכל תוכניותיו, אשר תיכנן וחישב לעשות רע, נעשה לו ולבני ביתו; תלו אותו על העץ, תלו את עשרה בניו ואשתו המרשעת זרש, ירדה לדיראון עולם!
אף אצל הרשעים, כשמגיעים לרום המעלה, שם החלה נפילתם ורואים זה בימים ההם בזמן הזה, ומתבוננים איך "יושב בשמים ילעג למו", "רבות מחשבות בלב איש

ועצת ה' היא תקום", "כאשר זמם לעשות כן יעשה לו". יש ימים אשר יהודי בוכה לה' "אלי אלי למה עזבתני", וכשמבין אדם את דרכי ה', צועק צעקה גדולה בלב האדם "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו", "כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד", וכל צער וכל כאב גם זו לטובה.

עין טוב / עין טובה כנגד עין הרע

ישנו דבר אשר רבים פוחדים ממנו, אך אינם יודעים, אשר הם בעצמם, מזיקים לעצמם בו והוא עין הרע. מתי ואיך עין הרע מזיק לאדם? ומובא בשם הספר הקדוש הבני יששכר: שעין הרע פוגע באדם, כאשר קושרים את ההצלחה לאדם ולא להקב"ה. ונבאר הדברים בהרחבה:

כאשר אדם אומר, כמה חכם בני, כמה מוצלח בני, כמה יפה בני, אדם הזיק בעין הרע ועשה עין הרע לבנו. וכן, כאשר האדם חושב ואומר לעצמו כמה עשיר אני וכו', עשה לעצמו עין הרע. היסוד הוא, כאשר קושרים הצלחה לבשר ודם, פוגעים בו בעין הרע וכאשר מייחסים הצלחה כלשהי, להקב"ה, כמה שידברו וישבחו ויהללו את גדולת הדבר, אינו נפגע בעין הרע. אם כך, כשיתבונן האדם כמה פעמים הזיק בעין הרע לעצמו, כשהתרברב, בינו לבין עצמו, על גדולתו, כמה פעמים הזיק לקרוביו והזיק לאוהביו, לכן יחזק האדם, חזק בנפשו, לעולם, לא לקשור ולייחס שום הצלחה, לא בתורה, לא בפרנסה ולא בהצלחה של שום עניין, לבשר ודם וישאיר את ההצלחה לחי העולמים.

וידועה הקושיה על אדם שהזיק לחברו בעין הרע : האם אפשר לתובעו בדין תורה על הנזק שגרם? ותירצו, שלעין הרע אין דין בשר ודם אך יש דין שמיימי ומי שמזיק לחברו, בצרות העין, יתן את הדין בשמים, על כל צער ונזק אשר נגרם בסיבתו, על חברו. וטוב עין הוא יבורך! ותמיד ישתדל האדם לראות בעין טובה את כל אשר נתן הקב"ה, לחברו ואם אין לאדם צרות עין על שום אדם, לא יפחד מעין הרע "דמאן דלא קפיד לא קפיד עלייי".

וידוע מעשה על איש מוצלח בכל מעשה ידיו, אשר בכל אשר פנה, השכיל והצליח. וברבות הימים נכנס בליבו חשש מעין הרע ואמר, אני אעשה דברים, אשר אפסיד בהם, כך יראו אנשים שפלוני מפסיד ויסור ממנו עין הרע. הלך וקנה אוניה מלאה בתמרים ונסע לעיר אשר בה מוכרים תמרים לרוב ואמר בליבו, ודאי אפסיד כסף משום שזה עיסוק כל בני העיר ואיך דווקא אני ארויח במלאכה הזו?! ישב כחודש ימים ושקל קילו תמרים לאחד וחמישה קילו לשני, כך חודש ימים. בסוף החודש, עשו את החשבון ונמצא שהנה, הרויח רוח עצום. כל עובדיו וכל אנשי עירו, שמעו שאף

בעיר התמרים, אשר הביא אליה תמרים, הצלחתו הייתה מרובה. שוב, חשש מעין הרע ואמר בליבו, אעשה עסק אחר, אשר בוודאי אפסיד בו, למען יראו כולם, שלא תמיד מרוויח וזאת על מנת להסיר עין הרע.

הלך וקנה אוניית פלפלים והלך והחליפה בשלמות עם אוניית שעורים, זה בודאי היה נזק גדול; מחיר הפלפלים היה גבוה, ממחיר השעורים. כאשר הפועלים פרקו את השעורים מצאו בפנים, אוצר של יהלומים בין השעורים. והנה, שוב נשמעה השמועה, פלוני במקום שנזק מרובה יהיה מנת חלקו, מעסק כושל זה, רווח עצום היה טמון בתוך הכישלון. האדם ההוא, פחד מרובה חלחל בליבו מעין הרע. שוב, חשב בדעתו, אעשה דבר, אשר ודאי אכשל בו, להסיר עין הרע. הלך וקנה אוניית חיטים ושילחה למדינה, אשר עלויות המסע היו גדולות ומרובות ואין שום רווח, אשר יכול לצאת. האונייה היתה בדרכה שבועות רבים והנה, פעם ראשונה, התחילו הבריות לחשוב שפלוני נזק ראשון נגרם לו בעסקיו, אך כמה ימים לפני שהגיע האונייה, אל מחוז חפצה מלחמה גדולה פרצה בארץ זו ומצור גדול ניתן על הארץ; אין יוצא ואין בא, כך, שמחיר החיטים התייקר, יוקר עצום, ורווח האדם עלה על יותר מכל רווחיו. ושוב, כולם מתלחשים ומדברים על הצלחתו. פחד מאוד האדם והלך לחכם גדול בדאגה ובפחד: מה יעשה כדי להיזהר מעין הרע? אמר לו אותו חכם: לא יחשוש ולא יפחד, אם הוא טוב עין על חבריו הטוב שנכתב עליו בשמים, שום אדם לא יפגע ולא יסיר זה ממנו. כך, כל אחד ואחד מאיתנו ישמח בשביל כל אדם, יקשור כל הצלחה להקב"ה ויקיים דברי חז"ל: "השלך על ה' יהבך והוא יפרנסך והוא יכלכלך".

עין טובה / הסתכלות חיובית

חז"ל מספרים לנו, על רבי יהושע בן חנניה, שהלך לכרך גדול ברומי. כיבדוהו, כבוד גדול, ושאלוהו מה הוא רוצה לראות והיכן להסתובב בעיר? ביקש לילך לבית האסורים.

הגמרא, ממשיכה ומבארת ומספרת, שראה ילד קטן, יפה עיניים וקווצותיו תלתלים, ביקש לפדות אותו, ביקשו הרומאים סכום עצום של כסף תמורתו; השתדל, אסף את הכסף ושילם וקיים מצוות פידיון שבויים.לא עברו ימים, הילד גדל ונהיה, מאחד הקדושים והגדולים של עם ישראל.

צריך להקשות כמה קושיות: התורה מזהירה אותנו שאסור לפדות שבוי במחיר מופרז. וידוע הסיפור על המהר"ם מרוטנבורג, אשר הגויים לקחו אותו לבית האסורים וביקשו ממון מרובה תמורתו. המהר"ם שלח לתלמידיו - אשר היו מוכנים לפדות אותו בכל סכום - שהוא אוסר עליהם, להוציאו לחופשי ונשאר עד יום מותו - 40

שנה - בבית האסורים.
וכך אומרת הגמרא בגיטין: גויים שגנבו ספרי תורה ומזוזות ותשמישי קדושה ומבקשים שנפדהם, לא ייפדו, בכדי שיילמדו לא לסחוט את עם ישראל! וכך, הגמרא מספרת, על זמן שהדייגים הגויים, ניסו להעלות את המחיר לדגים בערב שבת, עמדו החכמים ואסרו לאכול דגים בשבת.
ליקח דבר בכח ולסחוט דבר, מאנשים, זה מהדברים החמורים והקשים, אשר, אף שכל אנושי, לא מקבלם וכך, גם התורה פוסקת ואומרת: "גונב האדם, מות יומת" אדם שחוטף אדם, בשביל ממון, דינו - מות יומת!אין מחילה לרשעים ושפלים, אשר עושים כזאת.
אם כך, איך רבי יהושע בן חנניה, שילם על הנער, היפה עיניים, ממון מרובה יותר מהמחיר? ועוד קשה, בגלל שיפה עיניים פודים אותו? ואם עיניו לא היו יפות, לא היו פודים אותו ?! אם כך, האם היופי בעיניים נותן משמעות לאדם?
אפשר לתרץ ולומר: הגמרא במסכת תענית אומרת, אדם שרוצה לישא אישה, יבדוק רק את עיניה, אם עיניה טובות, ישאנה.
צריך להבין מה הפירוש, לבדוק בעיניה; אלא, כאשר האדם רואה את הכל, בצורה חיובית ועיניו רואות את הכל בצורה טובה, חיובית, סימן שנפשו, נפש הגונה וישרה. כך הילד, בבית האסורים, לבד, בלי הורים, תינוק שלא יכול להתמודד עם צער ויגון, אך, בכל אופן טוב עיניים, יפה עיניים, הוא רואה את הכל בצורה חיובית וטובה. דוד המלך, כל הייסורים, שעבר בחייו - יפה עיניים - הכל יפה וטוב אצלו.
ולכן, מי שבצרה ובקושי, נשאר לראות הכל, בטוב עיניים ובצורה חיובית, אדם כזה יגיע לדרגות הגבוהות והקדושות ביותר. לכן, רבי יהושע בן חנניה, פדה את הילד הזה, בכל סכום. ובאחרית, אותו ילד, היה מהקדושים הגדולים שהיו לעם ישראל. וזה יסוד גדול בחיי אדם: בכל צרה, בכל מצוקה, להיות יפה עיניים, לראות הכל בצורה אמיתית, עם ייראת שמיים, לשמוח ולהודות להשם, לקבל הכל באהבה ובשמחה ואז, נהיה הוא משכן לשכינה והדרך סלולה לו לעלות ולהתעלות ולזכות לכל הטוב.

עין רע / הדרך להינצל

חז"ל, אמרו על בלעם בן בעור, סתום עין, אשר כוחו היה גדול בטומאה ובכח עין הרע. והנה, במשך השנים, רבים באים ושואלים ודואגים מן העין הרע ואף פעם, לא חשבנו בדעתינו, לחזק ולומר כמה דברים לאהובינו וחביבינו בעניין זה.
הגמרא במסכת בבא מציאה ק"ז אומרת; צ"ט) 99 (מתים בעין הרע ולא ממיתת עצמו- לכן צריך האדם לשמור עצמו מאוד מעין הרע.

והנה, קשה לנו, מדוע קוראים לעין הרע 'עין הרע' ולא 'עיניים רעות'? אלא, חייב לומר "חביב אדם שנברא בצלם" ובריאה, אשר ברא הקב"ה, מושלמת עם שני עיניים, אי אפשר שתזיק ותעשה עין הרע ולכן, צריך שזה יהיה רק מעין אחת ולכן אמרו חז"ל: "עינא בישא" מלשון עין אחת; וכך גם הברכה: "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין" ולכן, למי שיש עין טובה נאמר:"טוב עין הוא יבורך" משום כך, צריך האדם להיזהר, אף, מלחם ומטובת רע העין.

וכך מובא במשנה: "אל תילחם את לחם רע העין" - וזה היה כוחו של בלעם סתום העין; עין אחת סתומה ובעין שנייה היה פוגע בעין הרע באנשים ולכן, ישתדל, להיזהר מאוד, מעין הרע!

וידוע המעשה בחכם גדול, אשר לא האמין בעין הרע ורצה לבדוק דבר זה, אם הוא דבר אמיתי; הלך לבית האסורים, לאסיר, אשר היה יותר מעשרים שנה, בחדר סגור ומסוגר ולא ראה יותר מעשרים שנה בשר. הלך החכם ובישל סיר של בשר מהודר מאוד ולקח חצי ושם בצלחת והניח לפני האסיר, אך לא נתן לו לאכול מן האוכל המשובח - רק להביט ולהסתכל.

אחר כמחצית השעה, לקח את הבשר ונתנו לפני כלב והכלב מת.

בדקו את הבשר ומצאו שיש בו רעל; הלכו לסיר שבו בישלו ומצאו שהכל כשורה, לא הבינו מדוע? אך החכם הבין; האדם שלא אכל בשר 20 שנה, בעינו, הטיל עין הרע בבשר, שנהיה לרעל. צריכים לדעת, שלראייה יש כח גדול ביותר וצריכים להיזהר מן הראייה.

נבאר ונאמר יסוד גדול: כל עניין העין הרע, האדם, הוא הפותח פתח לעין הרע ומובא בספרים הקדושים, הנה אדם יכול לעשות עין הרע לבניו, לעצמו ולכל קרוביו, מבלי לשים לב לכך.

ונבאר הדברים: הנה, כשאדם קושר את הצלחתו לעצמו, או לבנו, או לאדם מסויים, האדם פתח פתח, שעין הרע, יכול לחול עליו. אך, כאשר האדם קושר את הצלחתו והצלחת בני משפחתו לקב"ה ואינו אומר: 'אני עשיר בזכות חכמתי או הצלחתי בדבר פלוני, או בזכות כוחות שיש בי' אלא, קושר את הכל לקב"ה: 'בני חכם משום שזה מהשם', או 'פלוני עשיר, משום שהשם בירך אותו' - אז עין הרע לא תחול עליו. אך מי שקושר הצלחה לעצמו, עין הרע שולטת עליו ועל כל מי שהוא קשר את ההצלחה אליו בפרטיות - "ה' הוא הנותן לנו כח לעשות חיל"

"אין אדם נוקף אצבעו למטה עד אשר גוזרים עליו מלמעלה" - ובכח זה, ניצל מן הסכנה הגדולה, אשר חללים רבים הפילה, שזה הרעה הגדולה, עין הרע מציל את

עצמו, בניו ובנותיו, אהוביו וקרוביו וסגולה גדולה, להינצל מהעין הרע- צמח הנקרא רוטה וזעתר, לשים מעט בכיס ובדברים אלו יש סגולות רבות המרחיקות עין הרע וכן דברים בישין מן האדם.

וכן, מובאת עוד סגולה לאדם, שחוששים שעין הרע פגעה בו - יקח כוס יין מלא ויאמר הפסוק)במדבר כ"א(: "אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחוקק ובמשענותם וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות" וכן, הפסוק מבראשית מ"ט: "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין בנות צעדה עלי שור" - וישקה היין לחולה וירחץ פניו מהיין וירפא. ובנוסף, עוד אזהרה המובאת בספרים הקדושים: כשאישה מנקת עצרה מלהניק את בנה 24 שעות משום כל עניין, לא תשוב שוב להניקו, משום שנפתח פתח לעין הרע.

עין רע / לכוח העין, יש כח קשה ומסוכן ביותר

ישנם שני סוגים של עין הרע: סוג אחד, שהוא הרע והקשה, כאשר אדם מקנא ושונא וצר עין בטובת חברו, פוגע בו בעין הרע. סוג שני של עין הרע, שהוא פחות קשה, כאשר אדם מתפעל מהצלחת חברו ואפילו מהצלחת עצמו, פוגע בעין הרע. צריך האדם להיזהר לעבוד על עצמו להיות טוב עין, משום ש"טוב עין הוא יבורך", וכל מי שמזיק לחברו בעין הרע, ידע שהוא יינזק תחילה חלילה, ועונש המזיק הוא קשה וחמור ביותר.

והנה כשצרה ובעיה תבוא על האדם חס ושלום, וירצה לחקור ולדעת האם צרה, או נזק, או בעיה, אשר באו עליו האם השורש הוא מעין הרע? יבדוק ויראה, אם הצרה היא צרה כספית, או רפואית ואינה פוגעת אף בנפש, אין זו צרת וקללת עין הרע, אך כאשר בא על האדם צרה או בעיה ומשפיעה על הנפש ושוברת את נפשו, ידע ששורש הצרה והבעיה, באה מעין הרע!

לכן, יזהר האדם וישמר בכל כוחו, לשמור עצמו מעין הרע וכמו שמצווה יעקב אבינו לבניו)בראשית מב,א("למה תתראו", שלא יראו אותכם אנשים, גיבורי כח, יפי תואר ובעלי נכסים ויפגעו בכם חס ושלום בעין הרע, צרות רבות וחללים רבים נפלו מן העין הרע.

ישנה גמרא מזעזעת המספרת על רב פפא ואביי, אשר חלקו על הלכה מסוימת, ורב פפא בפלפולים רבים, הכריע את ההלכה שתיפסק כמוהו; שאלו אביי האם אביך ואימך חיים? ענה ואמר לו: כן, גרים הם בעיר, אמרו חז"ל שבאותו רגע, פגע עין הרע באביו ובאמו של רב פפא, חלו ונפטרו מן העולם. ומדוע? פירשו המפרשים ואמרו אביי היה יתום מיום היוולדו וקשר את חריפותו של רב פפא בזה שהוריו מפרנסים

אותו וממלאים את כל צרכיו, והוא שיתום אין מי שימלא את צרכיו, ולכן, פגעה עין הרע בהוריו של רב פפא, אף שוודאי, חס ושלום גדול ישראל, מגדולי האמוראים, לא חשוד הוא בעין הרע ובצרות עין, אך כח העין הרע קשה ומסוכן וצריכים רחמי שמים גדולים להינצל מדבר חמור ומסוכן זה.

וידוע, את אשר מובא בשם רבנו חיים פלאג'י אשר בעירו היה חזן כבן ארבעים, תלמיד חכם, ירא שמים ובעל פרנסה מכובדת, אשר היה חזן בימים נוראים בבית הכנסת באיזמיר, עלה לפני התיבה בכל התפילות, היה בעל קורא בספר תורה, ואף היה בעל תוקע. ימים ספורים אחרי יום הכיפורים נפל לחולי קשה והדרדר מצבו, עד שהחזיר את נשמתו לבורא עולם. ואמר רבי חיים פלאג'י בתוקף, שעין הרע של המתפללים הרגה את היהודי החזן הזה.

לכוח העין, יש כח קשה ומסוכן ביותר. אפשר גם לדקדק בעניין עגלה ערופה חכמים יוצאים מן העיר ואומרים)דברים כא,ז("ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו", "עינינו לא ראו" אפשר לדקדק ולומר: בעינינו לא הזקנו למת זה בעין הרע.

וידוע, אהרן הכהן, אשר מתו בניו, נדב ואביהו מובא במדרשים לא מתו, אלא מעין הרע. כמובא בילקוט שמעוני, כשראו נשות עם ישראל את אלישבע, אשת אהרן הכהן, אמרו כולם בעלה אהרן כהן גדול, גיסה משה רבנו מלך אחיה נחשון בן עמינדב היה מראשי עם ישראל ושני בניה נדב ואביהוא סגני כהן גדול, מדיבור זה נגרם עין הרע גדול, אשר הוביל למות בלא עת של שני בניה נדב ואביהוא. ואחרי מות חס ושלום של בן וקל וחומר של בנים כל שמחה אינה שמחה.

לכן, נפסק להלכה כשקוצר האדם את שדהו וסופר את אשר הניבה לו אדמתו, יעשה זה בסתר. ואף על בני אדם מחויבים לא להסתכל בשעה שבעל הבית אוסף את תבואתו שלא יתנו בו עין הרע. לכן אמרו חז"ל: טוב ששדהו של אדם יהיה רחוק מן העיר שלא יראוהו בני אדם ויטילו בו עין הרע.

אך על אמירת חז"ל זו קשה ממה שאומרים בברכת המזון, בברכת האורח מברכים שיהיה ברכה במזונותיו ושיהיו קרובים לעיר. אם כך קשה, אם קרובים לעיר מסוכן מעין הרע, כדברי חכמים, שטוב ששדהו יהיה רחוק מן העיר. אלא קרובים לעיר, אבל לא תחת עיניהם של בני אדם.

ולכן, יזהר וישמר האדם גם כשרוצה לשבח לפאר ולהלל את חברו, או את בנו מיד יצמיד לברכה בלי עין הרע ובן פורת יוסף, ויתפלל על האדם שמשבחו שה' ישמרהו מדבר מסוכן ורע זה עין הרע, ואם לא נזק גדול ורעה גדולה גורם לאדם.

וזה שנאמר אצל נח)בראשית ו,ח(: "ונח מצא חן בעיני ה", מדוע מצא חן בדור של

רשעים ואנשי חטאים? משום שעינו הייתה עין ה' ודבק במידותיו של הקב"ה מה הוא רחום, אף אתה תהיה רחום מה הוא חנון, אף אתה תהיה חנון ורואה את כולם בעין טובה; מי שרואה את כולם בעין טובה ה' שומרו ומצילו מכל רע.

עיקר וטפל / העולם הזה כפרוזדור

העולם הזה, זה רק פרוזדור, והרבה אנשים, לוקחים את העולם הזה, כעיקר אך טעות היא בידם, כאשר האדם מבין בדעתו, שכל הסובב אותו ביום - יום, זהו פרוזדור ולא טרקלין, חייו קלים יותר, מובנים יותר.

ידוע המעשה בבעל שם טוב, אשר אחד מעשירי העיר מז'יבוז' בא לפני הבעש"ט ואמר לו, נוסע אני לעיר פלונית ומבקש את ברכת הרב. אמר לו הבעל שם טוב: כשתגיע לעיר, תיכנס לרב בער מלמד, ותפרוש עליו את ברכת שלומי. חשב אותו עשיר, שרב בער מלמד, שמו, בער ומשפחתו, מלמד ובוודאי, איש חשוב מחשובי העיר.

כשהגיע לעיר, מייד, במצוות רבו, חיפש את ביתו של הרב בער מלמד. לא הבינו את מי מחפש, אין בעיר הזו אדם בשם רב בער מלמד, אמר גבאי בית הכנסת. אחרי כן, שאלו: אולי אתה מתכוון לרב בער, מלמד הילדים? הוא היחיד בשם בער בעיר. הלך העשיר לביתו של רב בער, ומצא בית שבור, קורות עץ המונחים על הקרקע, זה הכסאות, קורה מוגבהת, זה השולחן, עוני עצום, בבית, יושב אדם, עם אור בפנים ולומד עם ילדים, תורה.

עמד אותו עשיר בצד, והיה מתבונן והרגיש רוממות הנפש גדולה, כשסיימו הילדים את משנתם, התפנה רב בער לאותו עשיר ושאלו: האם חפץ אתה בדבר? ענה אותו עשיר: הבעל שם טוב שלח אותי לדרוש בשלומו. שמח רב בער, וביקש מהרבנית, שתכין סעודה.

בכמה רגעים, היה על השולחן, כלים פשוטים ביותר, וקצת מים עם חתיכות לחם ובשמחה, ובדבקות ובאהבת ה', ביקש רב בער מהעשיר, שיאכל עימו, אך העשיר נרתע לאחור. שאלו רב בער: מדוע נרתע? ענה ואמר לו: מזועזע אני ממראה הבית, הכלים הפשוטים ביותר והעוני והדלות, אני רגיל בביתי, בית מפואר ביותר, כלים עשויים מזהב ואוכל, אשר טובי המבשלים, מבשלים לכבודי.

ענה לו רב בער: כשכבודו נוסע בדרך לענייני עסקיו, האם לוקח איתו את המבשלים, הכלים את כל ביתו המפואר והגדול, או, מסתדר עם מה שיש בלכתך בדרך? ענה העשיר: מסתדר אני בכל מה שיש בדרך. אמר לו רב בער: גם אני הולך בדרך, החיים בעולם הזה, הם הדרך, הבית שלי הוא בעולם הבא, ושמה, וודאי יש לי כלים מזהב,

בית מפואר וכל טוב לא חסר לי בו.
צריך האדם לשים מול עיניו, העולם הזה הוא פרוזדור ואסור לנו לשנות את היוצרות, ואת הפרוזדור, לעשות לטרקלין ולעיקר, ואת העיקר, לעשות לטפל. בעוונות הרבים, השטחיות והאהבה עצמית, הרסה וכילתה כל חלקה טובה והרבה אנשים, אשר היו תמימי דרך, אשר עליהם אמר דוד "אשרי תמימי דרך", התאווה והשטחיות וההשפעה, השחיתה את נפשם, והגיעו לשפל, אשר מי ישורנו.
ערב שבועות, הוא זמן של תשובה, זמן של לתקן ולחזור, להבין שאנו בפרוזדור - ורואים בגדולתו של דוד מלך ישראל, שבכל גדלותו ורוממותו, כל חייו, היה חי כאורח, וראה את חייו, כפרוזדור ולא כעיקר.
נשתדל להכניע את ליבינו ולתקן את נפשנו, חס ושלום, לא על ידי עצבות. וידוע המובא בספרים הקדושים: כל העושה תשובה בעצבות, בא לידי עבירות חמורות. אלא, נעבוד את ה' בשמחה. אך, אל לנו לטעות בשמחה, לערבבה בקלות ראש ובליצנות. וגילו ברעדה. הרעדה מה' יתברך, תהיה מנת חלקינו ונשים מול עינינו, להיזהר, זהירות חמורה ביותר, מן הלשון הרע. שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו - כל דבר רע, שאדם מדבר, מרחיק אותו מהקדוש ברוך הוא - ושמור הרע הזה וצפון בכפל כפליים, לא ימות מן העולם, עד שישלם, הוא ובני ביתו וכל הנלווים אליו.
וכבר אמר דוד המלך "יכרת ה' שפתי חלקות לשון מדברת גדולות" לכן, מה יעשה אדם אשר חטא בלשונו, איך יתקן את העוול והנזק אשר עשה? יכניע את ליבו לפני בוראו ויעשה תשובה, מעומק נפשו וכח התורה יגן עליו והוא רחום, יכפר עוון.

עמל / אדם לעמל יולד

נאמר בתורה)במדבר יט,יד(: "זאת התורה אדם כי ימות באהל". אמר ריש לקיש, אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה!)שבת פ"ג,ב(, וכן נאמר)איוב ה,ז(: "כי
אדם לעמל יולד", ואי אפשר לאדם להימלט מן העמל, אלא כל תכלית האדם וביאתו לעולם היא לעמול ולתקן, לברר ולצרף את עצמו עד שיגיע לתכלית השלמות.
לכן אמרו חז"ל)מגילה ו,ב(: אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמין, לא יגעתי ומצאתי אל תאמין, יגעתי ומצאתי תאמין. אדם שיגע ולא מצא, סימן הוא שלא יגע, אל תאמין לו שיגע. אדם שמצא קניני רוח, אך בלא עמל, אל תאמין לו שמצא, כיוון שהשגתו אינה השגה אמיתית. רק אם יגע ומצא, האמן לו. אסור לו לאדם שיירפו ידיו מהעמל והטורח הכרוך בהשגת החכמה האמיתית, כיוון שגודל ההשגה היא לפי גודל העמל. וכן אמר בן הא הא, לפום צערא אגרא!)אבות פ"ה מכ"ב(. לפי העמל העצמי

המושקע בקניין הקדושה, כך הוא השכר.
אמרו חז"ל)מגילה ג,א(: שהתרגום של ספרי הנביאים, יונתן בן עוזיאל אמרו מפי חגי זכריה ומלאכי, ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. יצתה בת קול ואמרה: מי הוא זה שגילה סתריי לבני אדם? עמד יונתן בן עוזיאל על רגליו ואמר: אני הוא שגליתי סתריך לבני אדם! גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא, אלא לכבודך עשיתי שלא ירבו מחלוקת בישראל!
יש להבין, מדוע הזדעזעה ארץ ישראל ממקומה בעקבות תרגום הנביאים, מדוע היה בתרגום זה כדי להטריד את מנוחתה של הארץ? נראה לומר שעד שלא תורגמו הנביאים, בני אדם עמלו בלימודם והתייגעו הרבה כדי לזכות להשיג את עומק כוונת דברי הנביאים הקדושים. אך כאשר תירגם יונתן בן עוזיאל את הפסוקים, ירד הצורך לעמול כדי לזכות באור דברי הנביא, בשל העדר הצורך לעמול, בשל השינוי המהותי הזה הזדעזעה הארץ על עומדה. העמל והיגיעה הם המפתח למציאת החכמה.
אמרו חז"ל)שבת פח,א(שבשעת מתן תורה, כפה הקדוש ברוך הוא על ישראל הר כגיגית, ואמר להם, אם מקבלין אתם את התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. קבלת התורה באופן זה, הייתה קבלה חסרת עמל, נחסרה ממנה העמל והיגיעה הנדרשת לקבלת עול אמיתית. משום כך השבר והנפילה בחטא העגל היו קרובים. עד אשר הדור קבלוה בימי אחשוורוש, באהבה ובשמחה, בלי כפיית הר, ללא קולות וברקים והר עשן. אלא מתוך הכרה פנימית עמוקה, או אז נשלמה הנקודה החסרה והקבלה קיבלה משנה תוקף וקיום לדורי דורות.
מזכירים אנו בתפילה את זכות האבות, בזכותם אנו מצפים שהקב"ה יביא גואל לנו, בני בניהם, למען שמו באהבה. מה היה סוד כוחם של האבות והאמהות הקדושות?! אלא, בן שלש שנים הכיר אברהם אבינו את בוראו ובטח בה' יוצרו. נחבש בבית האסורים, הושלך אל כבשן האש, נוסה בשנות רעב ובטילטולי דרך ומסעות נדודים, במלחמות כנגד מלכים גדולים ועצומים, זיכך את ליבו בנסיון העקידה. או אז זרח עליו אור ה'. הזרעים שזרע בדם ליבו, החלו להכות שרשים. יצחק אבינו התנסה בניסיון העקידה. הקריב את כל חייו לריבון העולמים והפך להיות עולה תמימה, בזה נטע נטע נאמן של מסירות נפש בדרך של גבורה. סבל וצער אין קץ היו מנת חלקו של יעקב אבינו, נע ונד ונמלט להציל את נפשו מפני אחיו, עבד שבע שנים ברחל כדי להעמיד משפחה ובנים, ולבן החליף את משכורתו עשרת מונים. ביום אכלהו חורב וקרח בלילה ונדדה שנתו מעיניו. אף הוא זרע והקים את י"ב שבטי י"ה, מתוך צער ויסורים ועמל אין סופי. זהו סוד כוחם של האבות הקדושים, העמל והיגיעה הרבה, הולידו בהם קנין

נצח שכוחו יפה עד לימנו אנו.
"אדם כי ימות באוהל", אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה, מוסר את נפשו לקיום מצוותיה, ולא חס על דבר כדי להשיג ולמלא את רצון בוראו. ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך בכל נפשך ובכל מאודך. נחוץ לזה עמל גדול, אך לבסוף זוכים להגיע לשלמות הנכונה מתוך שמחה וטהרת הלב.

עמל / דבר שבא בעמל מעריכים יותר

כל אדם רוצה להשיג דברים בחיים; יש שרוצה, להשיג תורה, להיות תלמיד חכם, יש שרוצה להשיג ממון, להיות עשיר, יש שרוצה להשיג מעמד, להיות בעל עמדה רמה ויש מי שרוצה, להשיג כמה דברים ביחד.
שתי דרכים איך מקבלים את המבוקש. אחת, על ידי עמל; עמל אשר אדם עמל וטורח ויגע להשיג, והשניה, שבא לו בקלות ההבדל בין דבר שבא בקלות, לדבר שבא שעמל: מה שבא בקלות, הולך בקלות ואין ערך כלפיו ומה שבא. בעמל, האדם דואג, שומר, נזהר ויודע להעריך וכך מצאנו בתורה: שלמה המלך, החכם מכל אדם, אומר: "תורה שלמדתי באפי, היא שעמדה לי". וכך, גם בענייני פרנסה, כאשר האדם טורח ועמל, הוא מעריך יותר, את אשר יש לו. וידוע מעשה על מלך גדול, אשר אוצרותיו התרוששו, מרוב בזבוזיו וחיי המותרות שלו. החליט למלא את אוצרותיו. חשב בדעתו, איך. יעשה; לקחת כסף בכח מנתיניו, זה לא נאה ולא יאה, מיסים וארנונות, בקושי מחזיק את צרכי המדינה
לכן, הגה רעיון במוחו, הלך קנה כיס של יהלומים וקרא לעשירי המדינה. יהלום אשר קנה במאה, ביקש מעשיר ראשון, מאה אלף תמורתו. העשיר, מיד שילם, אף שידע שזה לא המחיר. העשיר השני, אף לו יהלום של מאה, ביקש מאה אלף, אך העשיר השני, לא קיבל זאת והתחיל להתווכח עם המלך: זה יקר מדי זה לא המחיר. עמד המלך ושאלו: חברך שעשיר אפילו פחות ממך, שילם לי מיד, אתה שעשיר ממנו, מדוע כך מתווכח ועומד על המקח? ענה ואמר, שנינו עשירים, אך הוא עשיר, שקיבל את עושרו, בירושה - לא עמל, לא טרח, הכל בא לידו בקלות. אני, אבי לא היה עשיר. בראשית חיי, עבדתי בעבודות דוחק וכל אשר. יש לי, עמלתי ויגעתי ולכן, כל פרוטה יקרה לי מאוד ולכן, איני יכול לתת בקלות, כפי שהראשון נתן וזהו יסוד גדול, דבר שעומלים וטורחים עליו, מעריכים ומכבדים אותו ושומרים עליו, מכל משמר ודבר שבא בקלות, ברוב הפעמים נזק וחורבן לאדם.
משום שאדם מתרגל לדבר גדול, שבא בקלות, שרוב הפעמים מאבדים אותו והאדם נשאר עם הרגלים גבוהים וחיסרון הדבר. לכן גדולי המוסר עמדו בתוקף, שאף

אם טוב לך ופרנסתך ברווח, אל תרגיל את משפחתך לדברים גדולים, שמא יתהפך הזמן ולא יוכלו, להתמודד עם הזמן החדש. הבסיס של החיים של.
האדם, צריך להיות בסיס נורמלי, אם יש יותר, לא ירגיל את עצמו שהיותר זה הבסיס, אלא שזה תוספת. אם יש נודה לה', אם אין, אף נודה.

ענווה / הענווה מעלה את האדם לדרגות גבוהות

"ויקרא ה' אל משה")ויקרא א,א(. מצאנו שמשה הקטין את עצמו מרוב ענוותנותו ואף את ה-א' של ויקרא הקטין ביותר. וזהו יסוד גדול בעבודת ה', בכל ראשית והתחלה חדשה, בודקים ובוחנים את האדם בניסיון של גאוה, האם מתחיל את דרכו החדשה בגאוה או מתחילה בענווה ובצניעות; ואם מתחילה בדרך טובה בענווה ודאי יצליח. וכבר אמר הכתוב)משלי יא,ב(: "ואת צנועים חכמה". ומשם הלוך ילך מחיל אל חיל. ואם חס ושלום הולך בדרך של גאווה ויוהרה וראשיתו ראשית רעה, ודאי שעושר שמור לבעליו לרעה, ומכל טוב אשר נראה לו שזכה, רק רע יהיה אחריתו ומנת חלקו.
וידוע בזמן התגלותו של הבעל שם טוב, גם היה נסיון גדול, כשנה לפני התגלותו בעולם באה לפניו הרבנית של קהילת בראדי, אשר הייתה חשוכת בנים ובאה בסוד ששום אדם לא ידע על בואה, משום שכל יושבי העיר הזאת היו מתנגדים לדרך הבעל שם טוב.
הבעל שם טוב נתן לה הבטחה, לשנה הבאה את חובקת בן ואני אהיה הסנדק. וכך היה, נפקדה בזמן שהבטיח הבעל שם טוב, והנה, ילדה במזל טוב, וביקשה להזמין את הבעל שם טוב לברית, כל בני העיר התנגדו בנחרצות, משום שחלקו על דרכו וכו', עד שעמדה ונדרה נדר גדול שרק הוא יהיה הסנדק, וכך היה, הזמינו את הבעל שם טוב להיות סנדק.
לילה לפני הברית, נכנסו תלמידיו של הבעל שם טוב לרבם, ומצאו שכולו בבהלה ובאימה גדולה ביותר, עמדו ושאלו את רבם; על מה ולמה כל האימה והחרדה? ענה להם: ראיתי את רבי אחיה השילוני שאמר לי שמחר זה הניסיון הגדול בחיי שלא יכנס בי גאווה, אם יכנס בי גאווה, אאבד אני את חיי העולם הזה וחיי העולם הבא, שני העולמות, ואם יעבור מחר בלי גאוה, אזכה לאור גדול ממרום ויוכפל וישולש הסייעתא דשמיא בכל העניינים.
חיזקו תלמידיו את רבם, וכך בבוקר כשיצאו לעיר, עלה הבעל שם טוב על כסא העגלון והתחיל להוליך את הסוסים, וכך, דרך ארוכה היה הבעל שם טוב העגלון. כשהגיעו לעיר, כל רבני ופרנסי וחשובי העיר, יצאו לקראתו, אך הבעל שם טוב עמד ואמר אני צריך לטפל בסוסים שיאכלו וישתו, לנקותם מן הדרך הקשה אשר עברנו.

וכך, עשה הבעל שם טוב את כל מלאכת העגלונים. לאחר מכן ומאותו יום, זכה הבעל שם טוב לאור גדול ולעלייה מרובה אשר אחד בדורות מרובים, זוכה ילוד אשה לאשר זכה, אורו של עולם רבנו הבעל שם טוב.

עשרה בטבת / יום צום ותשובה

עשרה בטבת, יום הצום שקבעו חכמי ישראל בדורות הקדמונים. צום זה נקבע על המאורע שאירע ביום זה, כשהגיע נבוכדנצר הרשע מלך בבל לירושלים, והעמיד מצור על העיר, סגר את כל מוצאות ומובאות העיר, אין יוצא ואין בא. זו הייתה תחילתו של החורבן, אמנם ירושלים הייתה עדיין בנויה בתפארתה, השווקים היו מלאים בכל טוב, והמחסור עדיין לא ניכר בחוצות. אך, ירושלים הייתה סוגרת ומסוגרת, במצור ובמצוד. ונטילת החופש, גזילת השחרור, היא תחילתו של החורבן.

בעשרה בטבת איננו צמים כדי להתאבל על תחילתו של החורבן, ביום זה איננו צמים כאות צער וגעגועים על בית המקדש שחרב ושועלים הלכו בו. צמים אנו, כדי לעורר את הלבבות, ולפתוח בליבנו פתח של תשובה. הצום בא לעורר את ליבנו על חסרון מעשינו, נועד הוא לשמש כתזכורת על העונש המגיע לחוטאים. מהות הצום אינה בכדי להנציח את העבר, אלא מתוך רצון לתקן ולשפר את העתיד, על ידי הצום והכנעת הלב, נלמד איך לשפר את מעשינו ולתקנם כראוי.

מובא בספר "אבודרהם" בהלכות תענית, שבניגוד לשאר הצומות שמדרבנן, שכאשר חלים הם בשבת, נדחים הם ליום ראשון בשבוע שאחרי כן. תענית עשרה בטבת, אילו חלה ביום השבת, לא הייתה נדחית ליום ראשון, אלא היינו צמים בעצם יום השבת, כמו בצום יום הכיפורים. חידושו של האבודרהם, הוא פלא ממש, כיון שמדוע יהיה שונה צום עשרה בטבת הוא מדרבנן, משאר צומות דרבנן הנדחים מפני כבוד יום השבת.

אלא יש לפרש, נאמר בתורה)ויקרא כא,ט(: "ובת איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תשרף", ודקדקו המפרשים, מהו כי "תחל" לזנות, הלא הפסוק היה מובן דיו אם היה כתוב בו, ובת איש כהן כי תזנה. אלא, רמזה לנו התורה יסוד גדול, כי "תחל" לזנות, עיקר הקלקלה ושורש הרוע, טמון בתחילתו של הקלקול, שם טמון ההרס הגדול. כל עוד שלא נחצה הקו האדום, כל עוד שלא נעשה המעשה הראשון, אדם עומד בחזקת כשרות ובחזקת טהרה. אך כשיש התחלה של קלקול, כשיש סטיה מן הדרך, אפילו סטיה קלה שבקלות. שם טמון הפתח לכל הרוע והקלקול כולו. לכן אמרה התורה, כי "תחל" לזנות, כלומר שהייתה התחלה של קלקול, שממנה נבעה הסטיה החמורה הזו.

ביום עשרה בטבת, הייתה ההתחלה של רמיסת עם ישראל, ההתחלה של החורבן עצמו. אמנם בירושלים העיר רבתי עם לא הורגש דבר, וכדברי הגמרא במסכת גיטין הרי שהיה די מזון ואספקה במחסני העיר, כדי לפרנס את אנשי ירושלים במשך עשרים ואחת שנים. אמנם בתחילה לא היה מורגש כלום, אבל ההתחלה, חציית הקו האדום, היא תחילתו של הרוע והחורבן כולו. ולכן יש לציינו ביום מיוחד בפני עצמו, והוא החמור והקשה מכולם.

צריך כל אדם להזהר מ"התחלות", כמובן שישנם התחלות שהן טובות, אך התחלה שהיא לרעה, כל חציית קו או פריצת גדר ממה שגבלו וסייגו לנו חכמים הראשונים, הרי היא מסוכנת ביותר. לא בכדי אמרו חכמים: "ופורץ גדר יישכנו נחש", כיון שפריצת הגדר, חציית הקו, הינה היסוד והשורש לכל הרוע כולו, היא מביאה את החורבן הגמור. בפרשת בראשית נאמר)ד,ז(: "לפתח חטאת רובץ", החטאת רובצת וממתינה לפתח שיפתח האדם כדי להכניס בו את החטא הראשון, ואפילו שחטא זה הוא קל שבקלים, רק חריגה קלה מתקנה רחוקה שתקנו חכמים. בכל זאת היא שורש החטא כולו, ולפתח זה רובץ היצר הרע וממתין לאדם שיפתחנו, על מנת שיכניס בו את החטאת כולה ביום עשרה בטבת נשתדל לפשפש במעשינו, לחקור את דרכנו, נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'. נשתדל לקיים את החלק העיקרי ביום הצום, והוא, כוונת הלב ובדיקת המעשים. ובעזרת השם נזכה להבטחת הנביא שהצומות שיש לעם ישראל יתהפכו לששון ולשמחה למשתה וליום טוב.

אות פ

פזיזות / שהשכל יחליט ולא הרגש

מוצאים אנו כאשר אברהם אבינו מגיע לארץ מצרים אומר לשרה)בראשית יב,יג("אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחייתה נפשי בגללך". ורש"י פירש ואמר: ייטב לי בעבורך יתנו לי מתנות.

ויש להקשות, אברהם אבינו, אבי האומה, איש החסד והאמת, מבקש מאשתו הצדקת שרה אימנו, בשעה קשה שיודע שייקחו אותה אנשים רעים ויחללו את כבודה ומי יודע מה עוד מסוגלים לעשות, שתאמר אחותו היא בשביל מתנות, איפה כבודה של שרה אימנו? איפה מעלותיו ומדרגותיו של אברהם אבינו ויותר מכך שונא מתנות יחיה?

אלא, אפשר לפרש ולומר יסוד גדול, בכל דבר בחיים אסור לאדם לקחת החלטה, עד שיחכה זמן. מהחלטות פזיזות ונמהרות, בא חורבן של כל חלקה טובה. ולכן,

אברהם אבינו יודע שמגיע לארץ, אשר אנשיה מקולקלים במידות הקשות והרעות ביותר, ובראשם מידת רדיפת העריות, ולכן פוחד אברהם שברגע ראשון שיראו אותו כבעלה יהרגו אותו, בכדי לקחת אותה לאשה, לכן אברהם אבינו, בחכמתו, מבקש משרה אשתו, אמרי נא אחותי את, כך ברגע ראשון שיפגשו אותי, לא יהרגו אותי מיד, אלא יחשבו שטוב יצא להם אם ידברו עם אחיך, ובזמן הזה שידברו איתי ירצו לרצות אותי במתנות בכדי שאסכים לתת אותך לאשה, בזמן הזה, בחכמה, אתגבר על האנשים הרעים להציל את נפשי ואותך מדרכיהם הרעות.

וכך מסופר בגמרא במסכת עבודה זרה)יא,א(על אונקלוס בן אחותו של קיסר רומי שהתגייר, שלח קיסר רומי גדוד חיילים להביאו אליו להוציאו להורג. כשנכנסו החיילים לפניו, דיבר עימם, קיבלו על עצמם להתגייר ונשארו עימו. שלח גדוד שני, אף עימם דיבר ונשארו עימו. וכן גדוד שלישי, עד שהבין קיסר רומי שכל חייל שישלח, יישאר עם אונקלוס. שלח גדוד מיוחד וביקש מהם לא לדבר מאומה עם אונקלוס, משום שכל דיבור עימו ישאיר גם אותם עימו.

כך, אברהם אבינו ידע, שאם יתחילו לדבר עימו, בסוף ימתן אותם ויכניע אותם, לכן ביקש משרה אמרי נא אחותי את, בזמן הזה יכנס עימם בדברים וישנה כל רעה אשר יכולים לחשוב עליה.

וזה יסוד גדול בחיי האדם, להיכנס בדברים, גם בדברים הקשים, ובזמן הזה להתגבר על כל קושי וכל צרה.

וכך, מצאנו כהן שהתגרש מאשתו, אסור לו לחזור להתחתן עימה, משום שגרושה אסורה לכהן, ולכן תיקנו חז"ל לכהן גט מיוחד, אשר נקרא גט מקושר. מהו גט מקושר? בכל גט יש שתים עשרה שורות, והגמרא במסכת גיטין מביאה סברות רבות מדוע שתים עשרה שורות, אחת מן הסברות הן, כי אות ג' ואות ט', עולה ביחד שתים עשרה. ואצל כהן, הרי שכל שורה בתוך גט מקפלים ותופרים, כך שתים עשרה פעמים, וכל כך למה, משום שגם אם הכהן כעס והחליט להתגרש, נותנים לו שהות, בשהות הזו, יוכל לחזור בו, ולא, לעולם לא יוכל להחזיר גרושתו.

וכך מובא בגמרא במסכת סוטה, אשה שבעלה חושד בה שזינתה תחתיו, בזמן בית המקדש היה מוליכה לבית המקדש, לשתות מים המאוררים, וחז"ל פסקו ואמרו שאינו יכול ללכת עימה לבית המקדש, צריכים ללכת עימו שני חכמים. ומדוע שני חכמים? אולי בדרך יסלח לה ויעביר עניין הזנות, אשר זינתה תחתיו, והרי, אשה שזינתה תחת בעלה, אסורה לבעלה. ולכן, שני חכמים שישמרו שלא יהיה קירבת דעת ביניהם בדרך. ולכאורה קשה, אשה שזינתה תחת בעלה, איזה קירבה יכול להיות לבעלה כלפיה?

אלא, זה דרך העולם, כל כעס וכל חרון, בתחילה קשה מאוד ועם השעות והימים, כל חום הולך ומתקרר וכל אש הולכת ופוחתת. ולכן, הזמן של השהות הזאת, מסוכנת היא.
נלמד לעצמנו יסוד גדול, שכל זמן, בכל החלטה מהותית וחשובה, להיזהר שהרגש לא מחליט, לחכות ולתת לשכל להחליט.

פזיזות / הפזיזות היא החורבן הגדול ביותר לחיי אדם

צריך האדם לדעת, החיים עם בני המשפחה, עם החברים ובכל עניין, הם, להבדיל, כמו בנק. כשעושה האדם טוב, הינו כמפקיד כסף וכשפוגע ועושה רע הוא כמושך. אם ההפקדות והמשיכות, אינן תואמות, לבסוף מפסיד האדם והמקום ההוא נסגר בפניו. ואם ימשיך וינהג כך, בעוד כמה מקומות בעוד כמה פעמים, הרבה מן העולם יהיו חסומים לפניו.
לכן, ישתדל האדם, בכול כוחו, להיות ביתרון בכול עת, עם אנשי ביתו, עם ידידיו, עם אוהביו עם שותפיו ישתדל להיות ביתרה גדולה כל הימים. ולפעמים יזכור האדם, שיכול במשיכה אחת ובמעשה אחד, למשוך ולקלקל ולהרוס כל אשר בנה במשך שנים רבות.
כך גם עם הקב"ה, כמה שמרחיב ומגדיל האדם את חסדו, מעשה המצוות אשר עושה, את הטוב אשר גומל, היתרון שלו, גדול והזכות שלו מרובה.
מובא מעשה בספרים הקדמונים, על איש עשיר אשר בתים רבים היו לו, אך כעסו גדול היה, ולא היה שום אדם, אשר היה מחזיק מעמד בנכסיו, יותר מימים מספר; היה רב וצועק, פוגע ומעליב ומשליך את האנשים מביתו.
אחרי שנים רבות, ששום אדם, לא החזיק מעמד אצלו, היה עשיר גדול שבא לגור באחד מנכסיו והאריך שם ימים רבים. אחרי שנים רבות, באו ושאלו את אותו עשיר איך אפשר במקום שכולם נכשלו אתה הצלחת וימים רבים גרת בביתו? ענה ואמר להם: גם אליי היה בא, כועס, צועק מבזה, אך לי יש דברים רבים בביתי ועד שהייתי מתחיל לאסוף אותם ולסדר אותם לצאת מביתו, היה מתחרט, חוזר בו ומבקש להסתדר עימי. כול האנשים, אשר קדמו לי, לא היה להם רכוש מרובה בבית ולכן, מיד כשכעס היה מגרש אותם והיו הולכים, אני לא כך ולכן כך יכולתי להאריך ימים רבים.
כך ידע האדם, ככול שרכושו הרוחני ורכושו הנפשי עם קרוביו, אוהביו וידידו מתרבה, כך יש לו אורך חיים ארוך יותר בכל עניין. לכן, מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה - "טוב שם משמן טוב".
אין מעשה טוב, אשר עושה האדם, שלא עומד איתו או יעמוד איתו בעתיד, וכל

מעשיך בספר נכתבים. וגם כשרואה האדם, שעשה טוב ואינו רואה תועלת ואפילו ח"ו נראה לו שההפך קרה לו ונזק נהיה לו, לא יפול ברוחו, ימתין ויחכה כי אין דבר שאין לו שעה.

אך ישים מול עיניו, בכל עת ובכל זמן, שהפזיזות והנמהרות, החורבן הגדול ביותר בחיי האדם. כל דבר אשר עושה האדם בפזיזות, הרס וחורבן יהיה אחריתו.

וכך כל הדיירים, אשר דרו בביתו של הכעסן עזבו מהר וזה, שהמתין כמה ימים, לארוז את חפציו, בזמן הזה כעסו וקצפו של בעל הכעס עבר וירד לו.

וכך מובא בספרים הקדושים, על איש פשוט שנשא אישה ואחרי כמה חודשים לאחר החתונה ראו שפרנסתם קשה מנשוא, החליטו שהבעל יקח את מקל הנדודים וילך לנדוד, מעיר לעיר וממדינה למדינה, להביא את פרנסת המשפחה. וידעו שמסע זה יכול לקחת שנים מרובות.

בצר להם, החליטו, שאין עצה ואין תבונה אלה לקום ולעשות זאת.

נפרדו בכאב, הבעל הלך לדרכו.

בדרך לא דרך, האישה חיזקה את בעלה שתשמור את כל אשר צריך לשמור. שנים עברו ואחרי כעשרים שנה, חזר עם רכוש מרובה למשפחתו, אחרי שלא היה שום קשר עם בני משפחתו. לפני שנכנס בהתרגשות לביתו, שמע את אשתו מדברת עם איש זר. כעס, כעס גדול וחמתו בערה בו, הוציא את חרבו ורצה להיכנס להכות את שניהם למיתה בחרבו. רגע לפני שעשה זאת, נזכר בצוואת אביו לפני מותו לעולם אל תיקח החלטה, עד אשר תישן לילה עם המחשבה על מעשיך, האם טובים או לא? החזיר את חרבו לנרתיקו ואמר אמתין עד מחר בבוקר ואז אנקום את נקמתי - ישב ועצר ובלם את כעסו ומאחורי החלון שומע אותם מדברים ובתוך הדיבור שומע את אשתו אומרת לאדם הזה, כמה צער יש בליבי על אביך, אילו ידע, לפני שיצא לנדוד בשביל פרנסתנו, לביטחון לחיינו לעת זקנה, שהרה אני ודאי היה בא מהר ומחתן אותך ושמח בך שמחה גדולה. כששמע אותו אדם, את המילים הללו כחרב נדקרה בליבו, אם בכעסו היה נכנס ועושה את אשר רצה לעשות, היה הורג את בנו חמודו ואת אשתו, אשר מסרה נפש על בנה בצער ובעינוי הנפש ובעניות מרובה.

לכן יזהר וישמר האדם, לעצור ולמנוע את עצמו מדחפים וכעסים ויעצור קמעה ואז ודאי הרבה מהטעויות ומהשיגיונות, אשר מצטער עליהם בחיים, לא יצטרך להגיע, להתעצב, ולהצטער.

פחד / שני מיני פחד

בכל תקופה עולה בלב אדם, יראה, פחד, איך יתמודד עם כל משוכות החיים? איך

יסתדר? איך יעמוד ?איך ישלם? ויראה ופחד אופפים אותו.כשנסתכל בחז"ל נמצא סתירה: פעם כתוב, שהפחד טוב ובפעם אחרת, מובא שהפחד אינו טוב. במקום אחד מובא: "אשרי אדם מפחד תמיד" ובמקום אחר מובא: "והעיקר לא לפחד כלל" אם כך, נקשה ונשאל: האם הפחד טוב הוא או לא? וננסה לבאר ולומר: מסופר על הרמב"ם, בשעה שהיה, רופאו של מלך מצרים, באו אנשי מדנים לפני המלך ואמרו לו, הרמב"ם, יהודי הוא, לא חסרים רופאים טובים מבני ישמעאל, מדוע אינך לוקח רופא מבני עדתך? המלך, שאהב מאוד את הרמב"ם, צר לו, אך לא עמד בלחץ, של כל הסובבים אותו, עד שהחליט בעצמו, לעשות מבחן מסוכן מאוד, בין הרמב"ם, לבין גדול רופאם של הישמעאלים. קרא המלך לשני הרופאים המלומדים ואמר להם: כל אחד יכין רעל לחברו, וחברו ישתה ומי שימצא מזור ותרופה לנפשו, ניצל, חברו ימות מן הרעל והוא יהיה רופאי. קבע המלך גורל בין שניהם, מי יהיה הראשון ויצא שהרמב"ם ביום ראשון, צריך לשתות מן הרעל, של הרופא הישמעאלי ואם ישרוד, ע"י תרופותיו, הוא יכין את הרעל לרופא הישמעאלי. כל המדינה הייתה מתוחה בציפייה, למבחן האכזר.

הרמב"ם, אסף קומץ מתלמידיו הבכירים, וציווה עליהם, שאחרי שישתה מן הסם, מיד ישכיבוהו על הקרקע, שדמו לא יזרום עליהם, והרעל לא יתפשט בגופו, ויביאוהו לביתו, ויכין סממנים ומרקחות, אשר ישקוהו, ובתפילה להשם, שיינצל מן הגזירה הרעה.

הגיע היום המיוחל, השקו את הרמב"ם, תלמידיו השכיבוהו על הקרקע, ואחרי זמן מועט, הריצוהו לביתו. הישקוהו מן הסממנים והמרקחות, אחרי יום, הוטב לו.

הגיע זמן הרמב"ם, להשקות את הרופא הישמעאלי. הישמעאלי, פחד, פחד נורא. ימים לפני כן, התחיל לשתות תרופות וסממנים שונים, בציפייה, שהוא מכין את גופו, להתמודד עם הרע ביותר. הרמב"ם, נכנס למטבח בית המלך, לקח שני מלפפונים, שתי עגבניות, קצת פלפלים והרבה תבלינים, עירבב והכין משקה בצבע מפחיד.נכנס, לפני המלך וכל השרים וכל העומדים מן הצד, והשקה את הרופא הישמעאלי.

הישמעאלי, היה מבוהל, כל גופו היה רועד, כשגמר לשתות, התמוטט מרוב פחד. תלמידיו, השקוהו תרופות מרובות, הרימו אותו ולקחוהו, בבהלה, לבית החולים. אחרי, כשבוע ימים, הרופא הישמעאלי, עדיין לא מת, אך כל גופו היה כחוש. אוכל כבר לא אכל, מפחד, שכל אוכל, הוא מרכיב סופי לרעל, ורק חלב היה שותה.

כשהרמב"ם פגש אותו, שאלו: האם אתה שותה חלב? מהפחד, שמא החלב, הוא המשלים לרעל, נפל הרופא הישמעאלי ומת. קרא המלך, לרמב"ם ושאלו, מה הרעל

והסם המיוחד אשר הכין? ענה לו הרמב"ם: לסם קוראים, סם הפחד, אף רעל לא הכנתי לו. הפחד שפחד, הוא שהרג אותו.
צריך לדעת, פחד, הוא טוב, אך צריך לדעת איזה פחד. פחד, שמשתק את האדם, לא לפעול ולא לעשות מאומה, הוא פחד רע מאוד. אך, פחד, שגורם לאדם, זהירות, הוא פחד טוב. צריך לפחד, אבל פחד של זהירות.כאשר, עולה בליבו של האדם, פחד, יידע, שיש בו עוונות ומעשים רעים, כמו שחז"ל אמרו: "פחדו בציון חטאים". מתי, שבלב יהודי, מכונן הפחד, סימן שיש בו חטאים. צריך לחזק את הלב באמונה בה', "והעיקר לא לפחד כלל". יסוד גדול, בעבודת ה': מתי שנכנס בלב האדם, פחד, מכל דבר בחיים, מייד, יחשוב בנפשו ויקשור, את הפחד הזה, לפחד בהשם ויראת ה' ואז, הוא מתקן את נפשו וגורם, נחת רוח לפני ה'. יראה, צריכה להיות מהקב"ה, מצדיקים וזוהי, יראת הרוממות "גם כי אלך בגיא צלמוות לא אירא רע כי אתה עימדי שבטך ומשענתך המה ינחמוני" הנחמה, היא האמונה בריבון העולמים.

פסח / אסרו חג

יום שאחרי החג נקרא אסרו חג, ויום זה מעלתו רמה ביותר, ונוהגים בו חומרות וקדושה מיוחדת, שלא ככל ימות החול. והוא להראות שאין אנו כאדם אשר ימי החג היו קשים עבורו והימים הכבידו עליו, אלא ימי שמחה וצהלה, והנה לראיה ליבו כבד עליו, ואין הוא נפטר בשמחה מן החג, מוסיף עוד יום של התייחדות ורוממות, שלא ככל ימות החול, לכבוד החג שחלף.
עוד ידוע שביום איסרו חג יש כח גדול ביותר. דהנה, ימי החג וחול המועד הם הודיה לה' על הניסים והנפלאות הגלויים אשר עשה הקב"ה עם עם ישראל באופן גלוי, ויום איסרו חג זה זמן הודיה לה' על הניסים והנפלאות הנסתרות, אשר אף אנו לא יודעים על הניסים הללו. לכן, ביום זה נדע להודות ולשבח לאדון העולמים על כל החסד והאמת אשר ריחם עלינו, אף שאנו עדיין לא יודעים ואפשר שלעולם לא נדע כמה רע זממו האויבים והרשעים לעשות והקב"ה מצילנו מידם. לכן נקפיד בקדושת יום הזה ולדעת להתפלל להקב"ה על העתיד ולהודות על העבר.
ידע האדם להשלים את כל ימי חודש ניסן אשר נותרו, בקדושה גדולה, מי שעדיין לא בירך את ברכת האילנות, יזדרז להשלים מצוה גדולה זאת, אשר תיקון גדול יש בה לנפש האדם.
וכן ידוע הסגולות הגדולות שיש בהמשך החודש כמובא בספרים הקדושים, סגולה גדולה לרפואה והצלחה להרטיב את הגוף מגשם אשר יורד בחודש ניסן. וכן בשבת קודש הבא עלינו לטובה, לאפות לחם אשר בו מפתח והיא סגולה גדולה לפרנסה.

פסח / שביעי של פסח

מעלתו רמה ביותר, ואפשר להגיע למדרגות רמות בנפש מהשפעת היום הקדוש הזה. ישתדל האדם לשמוח בו שמחת אמת, לשיר ולהלל את הקב"ה בכל כוחו – "כל הנשמה תהלל יה".

דברי המדרש, שעם ישראל ניצלו בזמנים קשים בזכות אמירת שירה והלל להקב"ה. וכן נאמר)ישעי' מג,כא("עם זו יצרתי לי תהילתי יספרו". במיוחד יקפיד באמירת "אז ישיר משה ובני ישראל", באמירה נאה. וידוע, סגולה גדולה, אדם אשר יודע שחטא ופשע ורוצה שהקב"ה ימחל לו בלי יסורים, יאמר "אז ישיר משה" בנעימה גדולה בכל ימות השנה ומובטח לו שהקב"ה ימחול לו על עוונותיו, בלי יסורים וחולאים ודברים קשים.לכן, נשתדל בכל השנה בענין קדוש זה של "אז ישיר משה" ובמיוחד בחג קדוש ומרומם הזה.

הנה, ליל חג קדוש זה, נהגו מימות אבותינו ורבותינו להישאר ערים בו לפחות רובו של לילה. וזהו זמן לתפילה ומחשבה ועיון בנפלאות הבורא, איך גאל את אבותינו, ואף, איך נושענו כל אחד מאיתנו ברגעים הקשים, בזמנים המורכבים בחיים ואיך אנו עדיין מתפללים ומצפים לישועה. בלילה הזה, קרע הקב"ה לבני ישראל את ים סוף וזכינו למעלות רמות, "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי במראה מרכבה". ואמרו חז"ל: שקריעת ים סוף היה דבר קשה ביותר. וקשה: מה קשה לפני הקב"ה, הרי מלאה כל הארץ כבודו, העולם כולו שלו ובמאמרו ברא שחקים וכו'? אם כן מה הקושי הגדול בקריעת ים סוף?!

אלא, אפשר לבאר ולומר, בקריעת ים סוף היה כמה ניגודים: אחד, נס קריעת ים סוף, אין הפירוש שהים נקרע לשניים, אלא המים היכן שעברו בני ישראל נהפכו לחול, הקב"ה קרע את המים להיות חול, וזה הלשון)שמות יד,כט(" "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים", הים נהיה יבשה. זה נס. אך להציל אחד ולאבד שני, באותו הזמן, זה קשה, אם יש מידת הרחמים היא על כולם, ואם יש מידת הדין היא על כולם, פה שני הפכים דין על מצרים, רחמים על ישראל וזה נס גדול ביותר.

פסח שני

יום י"ד לחודש אייר, מקודש ומכובד משאר ימי החול, ביום זה נהגו בזמן שבית המקדש היה קיים, לעשות פסח שני, מי שלא יכל לקיים את הפסח במועדו הראשון. וכן יום זה קידשוהו אנשי טבריה ליום הילולת רבי מאיר בעל הנס.

לא בכדי שני מאורעות אלו חלים ביום אחד, וזאת מכיון, שידוע שפסח שני נתקן משום אותם אנשים צדיקים, שהתעסקו בארונו של יוסף, ועל אף שהיו טמאים,

ומחמת כן היו פטורים מלעשות את הפסח. בכל זאת מסרו את נפשם על מנת לקיים את המצווה, וכך התחדש הדין של פסח שני. וכן רבי מאיר בעל הנס, מסר את נפשו להציל מבית האסורים, ממאסר וקלון, את אחות אשתו, ובאותו מעשה ידוע התגלה הסוד הטמון בקריאה "אלקא דמאיר ענני", שיש בה כח גדול וסגולה להציל בעת צרה. וכל כך למה, משום מסירות הנפש שמסר רבי מאיר את עצמו למען בת ישראל)עי' ע"ז יח,א(.

מובא בגמרא)מעילה יז,א(, שאל רבי מתיא בן חרש את רבי שמעון בן יוחאי בעיר רומי, מנין לדם שרצים שהוא טמא, אמר לו, דאמר קרא)ויקרא יא,כט(: "וזה לכם הטמא".

אמרו לו תלמידיו של רבי מתיא בן חרש, חכים ליה בר יוחאי, דהיינו, כבר נתחכם בן יוחאי שיודע לומר דבר זה. אמר להם, תלמוד ערוך בפיו של רבי אלעזר בר רבי יוסי, וממנו למד רשב"י ולא אמרה מדעתו, ולמד ממנו דין זה כשהלך רשב"י לרומי לבטל את גזירות הרומאים על בני ישראל.

ויש להבין, מדוע אמר רבי מתיא שאת דין טומאת דם שרצים לא אמר רשב"י מדעתו, ולכאורה יש בזה זלזול בכבודו של רשב"י, ולא היה לרבי מתיא בן חרש להפחית מערכו בפני תלמידיו?

אלא, שרבי מתיא רצה ללמד את תלמידיו שיש שני דרכים להשיג השגות בדרך ה', יש את הדרך הרגילה שהאדם עומל, ועל ידי עמלו זוכה להשיג. אך יש דרך להשיג על ידי מסירות נפש, וכשהאדם מקריב את עצמו למען הכלל זוכה להשגות גדולות, ובזכות מסירות נפשו קונה מעלה לנפשו וזוכה לדברים הרבה. וזה מה שרמז רבי מתיא לתלמידיו, שרשב"י זכה להשיג את מעלתו והתחכם בלימוד, משום שמסר את נפשו להצלת עם ישראל, ואע"פ שהיתה גזירה קשה לא שם על ליבו את הסכנה הגדולה שיש בפגישתו עם המלכות, אלא מסר נפשו והלך להציל את בני ישראל ולבטל מעליהם את רוע הגזירה. וע"י מסירות נפשו זכה להשיג את מה שהשיג.

וכן מצאנו בעובדיה הנביא שהיה גר אדומי, ובכל זאת זכה לנבואה, ואף על פי שאין השכינה שורה אלא על המיוחסים שבישראל. אלא אמרו חז"ל בגמרא)סנהדרין לט,ב(, אמר רבי יצחק, מפני מה זכה עובדיה לנביאות, מפני שהחביא מאה נביאים במערה, דכתיב)מלכים א יח,ד(: "ויהי בהכרית איזבל את נביאי ה' ויקח עובדיה מאה נביאים ויחביאם חמישים איש במערה". הנה נתאר לעצמנו איזו משימה כבירה לקח עובדיה על עצמו, לכלכל מאה נביאים ולתת להם את מאכלם ומשקם דבר יום ביומו, ובודאי היה צריך לטרוח על כך טירחה גדולה ולבזבז ממון רב. אבל עיקר הקושי היה

במה שעובדיה פעל נגד ציווי איזבל ועשה כנגד רצון המלכות, ובזה סיכן את עצמו סכנה גדולה שמא יתחייב בנפשו על שהחיה את הנביאים, וכל אותם הימים שכלכל את הנביאים, פעל מתוך סיכון עצום שמא יגלו את מעשיו. ומחמת שעובדיה מסר את נפשו למען הצלת הנביאים, לכן זכה הוא בעצמו לנבואה, כי כאשר אדם מוסר את נפשו, זוכה להשיג בבת אחת מדרגות גדולות ועצומות, ואפילו שאינם כפי מידתו ולא עמל עליהם להשיגם.

מסירות נפש הוא היסוד שעליו הושתת בניינו של עם ישראל, ומתוך מסירות נפש עלה וצמח העם היהודי. וכן מוצאים אנו באברהם אבינו שכאשר בא אליו עוג מלך הבשן שנפלט ממלחמת המלכים ואמר לו שלוט בן אחיו נשבה, מיד אברהם אבינו הכין את עצמו לצאת למלחמה ומסר את נפשו כדי להציל את לוט. ואע"פ שאברהם אבינו ידע שהוא מסתכן מאוד לצאת כנגד ארבעת המלכים, ומה גם שכוונת עוג מלך הבשן היתה שאברהם אבינו יצא למלחמה ויהרג שם ואז יוכל לקחת את שרה לאשה, ואם כן הסכנות היו אורבות לאברהם אבינו מבית ומחוץ, מעוג ומן המלכים, אעפ"כ יצא וחרף את נפשו ונלחם כנגד כל המלכים וחיילותיהם.

ואכן אמרו חז"ל)בר"ר לט,ו(, אמר לו הקב"ה, אברהם, "אהבת צדק ותשנא רשע")תהילים מה,ח(, אהבת לצדק את בריותי, ותשנא רשע מאנת לחייבן, ע"כ "משחך אלקים

אלקיך שמן ששון מחבריך", מהו מחבריך, מנח ועד אצלך עשרה דורות ומכולם לא דיברתי עם אחד אלא עמך. והיינו, שמחמת שאברהם אבינו מסר את נפשו ל'הצדיק' בני אדם וללמד עליהם זכות כדי שלא יאבדו בחטאם, ע"כ נמשח בשמן ששון מחבריו, וזכה לגילוי השכינה ושהקב"ה ידבר עימו, דבר שלא זכו לו קודמיו. וכח מסירות הנפש של אברהם אבינו, הושרש והוטבע בנפשות עם ישראל הכח למסור נפש על קדושת ה', ולכל דבר שבקדושה.

והנה כל אדם ואדם צריך לחזק את עצמו ולמסור נפשו על כל דבר שבקדושה, שהרי מסירות הנפש היא ירושה לנו מאבותינו, והכח לעמוד כנגד כל הקשיים והמצבים ולמסור את הנפש למען ה' ותורתו, טבוע וחקוק בנשמתינו. אלא שהאדם צריך להוציא את הכוחות האצורים בו מן הכח אל הפועל, וכשהאדם מתאמץ בכל כוחו, לפתע יגלה איזה כוחות טמונים בו ואיזו עוצמה יש בידיו, ושיוכל למסור את נפשו על קיום התורה והמצוות כדי לקיימן כהלכה וכדין, ואז לאחר שמסר את נפשו יוכל לזכות לדרגות ולהשיג השגות גבוהות בעבודת ה'.

פעולה קטנה / הגרעין אינו יודע איזה עץ גדול עתיד לצאת ממנו

יום כיפורים אצל הבעל שם טוב היה יום מיוחד וקדוש, עד כמה ששכל אנושי יכול להבין בדור יתום זה, מה זה חמימות וקירבה להקב"ה.

באחד השנים, אמר הבעל שם טוב לכל הזוכים להתפלל איתו, שישנה גזירה קשה בשמים, וצריכים להתפלל ולהשתדל בכל כח לבטל את הגזירה. והנה כל התלמידים הקדושים וכל מי שזכה להצטופף בבית מדרשו של הבעל שם טוב, היו באימה וחרדה וצער גדול מאוד, ושפכו את ליבם לאבינו שבשמים שירחם על הכלל ועל הפרט.

באותה שנה, איש פשוט כפרי זכה אף הוא לזכות להיות בבית מדרש הקדוש, והביא עימו יחד את בנו, אשר לא היה חכם כל כך גדול, והבן הקטן הביא איתו משרוקית, וכל רגע היה רוצה לשרוק בבית המדרש עם המשרוקית, ואביו היה מונע ממנו לעשות את המעשה הזה, אשר היה נראה כמעשה שטות וקונדס.

בתפילת הנעילה, עומד הבעל שם טוב ובבכי ביקש מהמתפללים, שכל אחד ישתדל מעומק ליבו לבקש מהקב"ה שיבטל את הגזירה הקשה, אשר מרגיש שעומדת להתרחש בעולם. והנה ברגע אחד לקח הילד את המשרוקית והחל בכל הכח לשרוק ובלי מעצור, לא נתן לשום אדם להתקרב אליו. כשסיים, עמד הבעל שם טוב בדמעות ואמר, השמים היו סגורים והשריקות מהלב והתמימות של הנער הזה, פתחו את שערי השמים וכל התפילות נכנסו לשמים והגזירה התבטלה.

שנים רבות, בכל עת תפילה וצרה, אנו חושבים על מעשה מיוחד זה והלימוד הגדול אשר טמון בו, לימוד אשר מחוייבים אנו לשימו נגד עינינו בכל עת ובכל שעה. הנה העוונות הנעשים גורמים מחיצה בינינו לבין הקב"ה, וישנם זמנים אשר אין כח לפרוץ המסכים האלו, עד שבא דבר אחד, אפילו הנראה קטן, פשוט, ואפילו דבר הנראה לא כל כך חכם, אך בא מעומק הלב ושובר את כל המסכים המבדילים בינינו לבין הקב"ה, ואז יש כח לכל התפילות לעלות ולהיכנס לפני הקב"ה, וברגע אחד ישועות רבות יורדות לאדם.

וכך מצאנו אצל יעקב אבינו, כאשר איבד את יוסף בנו וחשב שחיה רעה אכלתו, עשרים שנים ויותר התפלל, הצטער, כל מה שאפשר עשה בכדי להבין את אשר קורה עימו ועם בנו יוסף, עד שבסוף סרח בת אשר אשר הייתה מנגנת בניגון, פרצה את כל המסכים והודיעה לו "עוד יוסף חי ומלך במצרים נולדו לו שני בנים מנשה ואפרים". ברגע אחד כל השמחה והטוב נכנסו "ותחי רוח יעקב".

לכן ישמר ויזהר האדם מן הדברים הקטנים אשר יש בכוחם לשנות את כל העולמות ולהביא את הישועה המיוחלת על האדם.

הנה אנו חושבים על מעשה אשר נעשה עימנו לפני כשתים עשרה שנים. ערב ראש חודש אלול היינו צריכים לנסוע ביום חמישי לדרום אמריקה, והכל היה מוכן, מסרנו את השיעור, ובדעתנו כבר לילך לשדה תעופה לנסוע. נכנס אלינו אחד מן האהובים החביבים, אשר משפחתו רמה ואביו זצוק"ל היה מן הצדיקים האהובים של מו"ר זקננו רבנו מאיר אבוחצירא זצוק"ל, וביקש ואמר: השבת הקרובה אני חייב להיות בבית עם כבוד הרב. עמדנו נבוכים, מצד אחד בשובה ישראל לא נהוג כך לאמר, ומצד שני אדם זה צדיק ובעל מידות וענוה מיוחדת, בקשנו מהצדיק שהיה צריך להוליכנו לשדה התעופה לילך לבית וחזרנו לבית. ביום שישי בבקר, אותו אדם מבני עליה התקשר לרבנית וביקש, שיהיו בשולחן לא הרבה אנשים אלא רק שתים עשרה אנשים, אף זה היה תמוה ביותר, אך הענוה והפשטות והצדקות שלו, ביקשנו שכך יעשו.

בכניסת שבת אותו צדיק בא וביקש לישב בכיסא לידינו, וכל הסעודה שר בשמחה שירים של אבותינו הקדושים, ושתה בשמחה משקה, והשקה את כולם, ובכל רגע עמד וביקש ברכה למשפחתו, ובירך את כל הסובבים. בסיום הסעודה ביקש להיכנס איתנו לחדר הפרטי שלנו, ואנו תמהנו מכל ההתנהגות הלא רגילה והלא מקובלת הזאת, וגם שאינה מתאימה לאיש האציל נפש הזה, אשר הכרנו אותו יותר מעשר שנים לפני כן.

כשנכנסנו התחיל לבכות בכי מתוך שמחה ולאמר לנו: יש לכבוד הרב צער מבנים שעדין לא זכה, אך אני מבטיח לכבוד הרב, בשלש חודשים הקרובים הרבנית תיפקד בבן תלמיד חכם גדול שיעשה נחת רוח לאבותיו הקדושים, וכן הישיבה הקדושה, שכל כך חשובה ויקרה לכם, יקרו בה ישועות גדולות ותפרוץ ותרבה ותגדל ויהיה בה שפע גדול מאוד ולא יחסר כל טוב מבית המלך. אך בקשה ביקש שהוא מרגיש שעומד לסיים את חייו, ומבקש הוא לפרנס את אשתו ואת ילדיו. עמדנו והוכחנו אותו על דברים אלו, איך פותח פיו לדברים אלו וכו', אך עמד בדעתו. השבת המשיך בהתרוממות הנפש גדולה ביותר.

במוצאי השבת טסנו לדרום אמריקה, וכשעצרנו באמצע הדרך לחניה, הגיע טלפון שבו אמרו: אותו צדיק יצא לעבודה בבקר יום ראשון ונפטר בפתע בצורה מחרידה. וכל אשר אמר לנו באותה שבת, ג' חודשים, ה' פקד אותנו בבן זכר, ומן אותו היום הישיבה עלתה והתרוממה לדרגות גבוהות וקדושות. ואף אנו רואים זאת בחוש, זכינו שהישיבה הקדושה מחזיקה יותר ממאה אלמנות בכל חודש בפרנסה מלאה, אך במשפחה רמה זאת, כל אשר צריכים מבית ועד חינוך הבנים וכו', בכל פעם אשר יודעים שצריכים דבר, רואים אנו ישועה מיידית באותו היום. אף בימים אשר היו

מרים וקשים עלינו במה שעשה הבעל מום וחבורתו, ראינו איך הקב"ה מאיר לנו, בכל פעם אשר ביקשו דבר ראינו אור גדול מאוד ועוד חזון למועד.
והנה, אם לא אותו היום, יום חמישי, אשר התעכבנו ולא טסנו לדבר של חובה ונשארנו לשבת, אותה ברכה וישועה היינו מפסידים אותה, דמצוה גוררת מצוה ושכר מצוה מצוה, ומצוה מצילה ומגינה, ויודעים אנו בבירור שכח מצוה הזאת שוברת מסכים, ומרגישים אנו בחוש שממתקת את הדינים בשמים, ולאחר כל השתדלות מצד הישיבה נהיה צינור לתפילות להיכנס, ולאחר מכן נהיה שפע מרובה ושמחה בשמים ובארץ.
לכן נקבל על עצמנו קבלה חזקה ביותר, לא לזלזל בשום ענין, אף אם נראה ענין קטן ביותר, ניקח אותו מהר לידינו ונקיימו בכל כוחנו, מי יודע בדבר קטן ביותר מה טמון ומה נמצא, לפעמים ישועת עולמים לו ולכל זרעו נמצאים בדברים שנראים קטנים ביותר.
וביותר בימים האלו שהם ימי בין המצרים, נקפיד על דברים אשר נראים קטנים, אך כוחם גדול ביותר, בית המקדש נחרב על מעשה של קמצא ובר קמצא, דבר שנראה קטן ביותר, וכן העיר ביתר אשר הייתה מן הערים הגדולות בארץ ישראל באותו זמן, נחרבה על עץ שתלשו, וכן עוד כמה מעשים שנראים קטנים הביאו לחורבן הבית.
לדברים הנראים קטנים יש כח עצום לבנות עולם ומלואו, וחס ושלום להחריב עולם ומלואו, אנשים זוכרים דברים קטנים לדראון עולם. וביותר בימים אלו נחפש את הדבר הנראה קטן אך שורש וזרע הוא לדברים עצומים וגדולים, הזרע הקטן שזורעים אותו אינו יודע איזה עץ גדול עתיד לצאת ממנו, כך אנו ננהג בזרע הקטן של הטוב, ונזהר מאוד בזרע הפורענות.
מספרים ואומרים שכל גירוש ספרד והאינקויזיציה הקשה והארורה אשר עברה על יהדות ספרד, החלה ממעשה קטן ופשוט, אשר אשתו של דון יצחק אברבנאל, אשר זכינו שאנו מיוצאי חלציו, היה שמה אסתריקה, והיה יום הולדת למלך ספרד וכל הצבא וכל אנשי המלוכה יצאו למצעד צבאי לכבוד המלך הגדול, ואשתו של דון יצחק אברבנל, לבשה מעיל פרווה חשוב ויקר מאוד, עמדו אנשים והצביעו ואמרו: הנה המלכה אשת המלך. המלכה שמעה זאת וקנאתה וכעסה גבר וגדל, הלכה לאנשי הכנסיה והסיתה והדיחה ועשתה כל אשר יכלה וקיבצה יחד את כל עוכרי ישראל, וכך החלו שורשי וזרעי האינקויזיציה, אשר שפכו את דם ישראל כמים באכזריות קשה מאוד, וכפו יהודים רבים להמיר את דתם, הכל החל ממעיל מהודר עם פרווה משובחת.

תיזהר בכל עת, לא להיות חכם יותר מבעל הבית שלך ולא להתלבש יפה ממנו, אלא תמיד תיתן לבעל הבית שלך להיות יותר חכם, יותר יפה, יותר מצליח, כי אם לא, מוטב שתעזוב את מקומך, ולא, חורבן איום ונורא יעבור בהדרגה על שניכם, ודברים איומים ונוראים נגררים ממעשים אלו.

פרה אדומה / מטהרת את הטמאים ומטמא טהורים

למדים אנו ממצות פרה אדומה, שכל כולה הפלא ופלא, מטהרת את הטמאים ומטמאת את הטהורים, ועליה אמר שלמה בחכמתו)קהלת ז,כג(: "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני". כל כך עמוקה ורחוקה היא מהבנת האדם, עד שגם החכם מכל אדם לא הצליח לרדת לסוד עומקה של מצווה מופלאה זו, ויהי רצון שבע"ה נזכה לראות בהתחדשותה בידי מלך המשיח שיבוא ויגאלנו.

ענין פרה האדומה ומהותה, שהיא מסלקת מעל האדם את הטומאה ומעבירה על ראשו רוח טהרה. כאשר האדם אפוף ברוח טומאה, הרי שרוח הטהרה אינה יכולה לשרות עליו, לכן כל כמה שיוכל האדם להסיר מעליו את רוח הטומאה, במידת האפשר, ובכלים הנתונים בידינו הימים אלו, צריך להשתדל להרבות עליו רוח טהרה. ומקובל מהאר"י הקדוש זצ"ל, שבאמירת קריאת שמע בכוונה, יש בכוח האדם לתקן ולסדר את מה שחטא ופשע באותו היום, ועל ידי מסירות נפשו באמת והפקדתה בידי השכינה, במעשה זה נעשים ייחודים עליונים הפוגעים בכוחות הקליפה וכורתים את ראשם, ובזה מטהרים את האדם ומוסיפים לו קדושה.

האר"י ז"ל גילה לתלמידיו תיקונים נפלאים, וקבע סדר תעניות לכל חטא וחטא. כמובא בספר "חרדים" בפרק ס"ג: הרב המקובל האלוקי מוהר"ר יצחק אשכנזי, כאשר הופיע עליו רוח הקודש, השיב רבים מעוון, כי למדם גודל פגם כל עוון בספירותיו של אדון יחיד, ולימד למשכילים התיקון אשר יעשו לנפשם, דברי הצומות וזעקתם, כמספרם כמשפטם, ובכוונתם הגדולה והחזקה על דרך האמת, על ידי שמות הקודש וכו'.

אך נכתוב מספר התעניות הצריכים לכל עבירה וכו'. עון זרע לבטלה פגם גדול עושה למעלה, הוא היה עוון דור המבול הוא היה עוון ער ואונן וכו', ותשובתו שמונים וארבע תעניות, כמניין שנותיו של יעקב שהיה בן שמונים וארבע שנה ולא ראה קרי כלל. וקודם שיעשה השמונים וארבע תעניות, יטבול ויאמר פסוק)בראשית א,י("ויקרא אלוקים ליבשה ארץ ולמקווה המים קרא ימים" בדמעה, ויכוון שהשי"ת יטהר נפשו על דרך "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם")יחזקאל לו,כה(.

עוון משכב זכור, אחר עזיבת החטא יטבול ויתענה רג"ל תעניות כמניין זכור, ובכל

בקר וערב של תעניות, יאמר פסוקים אלו)איכה ג,כ(: "זכור תזכור ותשוח עלי נפשי", ואומר)תהילים לא,כג(: "ואני אמרתי בחפזי". ותשובת הבא על אשת איש יתענה שכ"ה תעניות. ותשובת הבא על הנדה יתענה נ"ט תעניות כמניין נדה. עכ"ל.

ומבואר באר"י שהמתענה שכ"ה ימים בגין אשת איש ר"ל, אינו יוצא בזה ידי חובת שאר תעניותיו, אף שהן כלולות במניין הזה, אלא יש לו להתענות בגין כל עוון ועוון לעצמו.

אלא שיש להקשות, אם אדם חזר על חטאו מספר פעמים, האם יועיל לו שיתענה פעם אחת כסדר שתיקן האר"י ז"ל, או שיש לו לקיים את כל סדר התעניות כמספר הפעמים שנכשל באותו חטא.

ה"בן איש חי" זצ"ל כתב, שאם יתענה פעם אחת כל הסדר על חטא אחד, די בזה ועלתה רפואה לנפשו, ואינו צריך לחזור ולהתענות כמספר הפעמים אשר חטא. והביא לזה ראיה מההלכה הפסוקה באדם שישב ונכנסו לפניו חמשה זקנים בבת אחת, האם צריך לקום בפני כל אחד ואחד בכדי לכבדו, או שמא קימה אחת תועיל לכולם. ונפסק בהלכה שאינו חייב לעשות אלא קימה אחת בפני כולם ובזה קיים מצוות והדרת פני זקן. ומזה נלמד שגם תיקון אחד כראוי וכנדרש, יועיל לכמה וכמה חטאים באותו הסוג ששנה בהם האדם בחטאו.

ומו"ר זקנינו רבי מאיר אבוחצירא זצוק"ל, היה מרגלא בפומיה, שמי שאין בכוחו לקיים את כל סדר הצומות והסיגופים שקבע האריז"ל כתיקון לחטאים ולפגמים, יפריש לצדקה סכום השווה למאכלו ומשתהו כל ימי הצומות, ובזה יכופר לו.

הרי לנו שגם בהיותנו טמאי מתים, ואין לנו אפר פרה אדומה לטהרנו, עדיין חובה לאדם למצוא אופנים ודרכים לטהר את נפשו מכל חטא ועון עד כמה שידו מגעת.

וכאשר האדם משתדל לטהר את עצמו מן השמים מסייעין בידו, וכמאמר חז"ל)יומא לח,ב(הבא ליטהר מסייעין אותו. וכשם שהמקווה מטהר את הטמאים כך הקב"ה מטהר את ישראל, ויהי רצון שנזכה שהקב"ה יערה רוח טהרה ממרום, וילמדו טועים בינה, ונזכה לראות באור חדש שעל ציון יאיר.

פרנסה / מזונותיו של אדם בדרך ישרה היא באה

לשנות את העתים ואת הזמנים, אפשר על ידי כח האמונה. וכשנתבונן עד כמה צריכה להיות האמונה, המדרש מביא: "לך אל הנמלה עצל ראה דרכה וחכם, אשר אין לה קצין שוטר ומושל, תכין בקיץ לחמה, אגרה בקציר מאכלה". וכשנתבונן על חיי הנמלה, אשר שלמה מזכיר ואומר, נראה דבר פלא גדול, אמרו חז"ל; כל חיותה של הנמלה אינה אלא 6 חודשים וכל מאכלה אינה אלא חיטה ומחצה והיא הולכת ומכנסת

בקיץ כל אשר מוצאת, חיטין ושעורין, עדשים.
ומובא בשם רבי שמעון בר יוחאי: מעשה היה, מצאו בבור הנמלים שלוש מאות כור)וכשנרצה להבין את הכמות 72.540 ליטר בנפח ובמשקל 51 ק"ג(, והנה אם מאכלה הוא חיטה
ומחצה, וחיה 6 חודשים, בשביל מה כל הכמות העצומה של האוכל?. אלא, מתרץ רב תנחומא, הנמלה יש לה אמונה חזקה בהקב"ה, ואומרת, כעת חיי הם רק 6 חודשים, אך אולי הקב"ה יאריך את ימיי ואחיה יותר ואם כך אצטרך יותר אוכל, ובשביל האמונה אוגרת את כל מאכלה.
וממשיך המדרש ואומר מהו "ראה דרכה וחכם", ראה איך הנמלה בורחת מן הגזל.
אמר רב שמעון בן חלפתא; מעשה בנמלה אחת שהפילה חיטה אחת והיו כולם באות ומריחות בה ולא הייתה אחת מהן נוטלת אותה, עד שבאה אותה שהייתה שלה ונטלה אותה, ראה חכמה שיש בה, כל השבח הזה שיש בה, לא למדה מבריאה ולא שופט ולא שוטר יש לה, אתם שיש לכם שופטים ושוטרים על אחת כמה וכמה תשמעו להם. וידועה הגמרא במסכת עירובין)ק'(: אמר רבי יוחנן; אלמלא לא ניתנה תורה היינו לומדים גזל מנמלה. ורש"י פירש; שאין אחת גוזלת מאכל חברתה.
והנה כשנתבונן את שאנו שומעים ורואים בימים אלו בעולם, "איש את רעהו חיים בלעו", והרבה חושבים שבדרך עקלקלה ישיגו את אשר שייך לחברם. אך צריך לדעת, בן- עזאי אומר: "בשמך יקראוך, בכסאך יושיבוך, ואת שלך יתנו לך". אף אחד לא יכול לקחת לחברו מאומה ולא להחסיר לחברו דבר. ובמקום כל הזמן אשר מפסיד האדם על מחשבות זדון איך להרע, להזיק ולהפריע, יתנו הזמן לתפילה, בקשה ולתחינה לפני הקב"ה על הפרנסה ועל ההצלחה, ויראו אם היד ה' תקצר. נמלה מאמינה ומתפללת שחייה יתארכו, נמלה יודעת שהגזל לא יעשיר אותה. אנו עם החכמה והבינה וכל ההשכלה, צריכים להחדיר עמוק בתוכנו שגזל לעולם אינו מעשיר.
ויותר מכך רבי אליעזר פאפו אומר: ראינו הרבה אנשים שעבדו ביושר והרויחו את כל כספם בהגינות ופתאום הפסידו את כל כספם, ומדוע?. ומתרץ ואומר; אולי עירבבו את כספם עם אדם לא הגון, אשר כספו לא בא לו ביושר, וכל כסף שאינו בא ביושר סופו להפסידו ואף כסף ישר שהתערבב עם כסף לא ישר, סופו לאבדם יחד.

פרנסה / סגולה גדולה לפרנסה

ישנה סגולה גדולה לפרנסה ולכל הבקשות והתחינות אשר יחפוץ האדם. והיא, כשהאדם בערב שבת בוצע על הלחם משנה, יחתוך חתיכה אחת ראשונה ויצניענה ולא יאכל ממנה, רק ישמרה במקום מוצנע, ויחתוך אחרת מיד וממנה יאכל המוציא ויחלק

למסובים. ובזמן השינה יניח אותה חתיכת לחם מתחת כריתו ויקרא קריאת שמע בכונה גדולה, ולאחר מכן יאמר: יהי רצון מלפני ה' הגדול היוצא מר"ת הפסוק:"ו-יאמר ה' ה-נה מ-קום א-תי ו-נצבתי על ה-צור". ויכון בזה השם "ויהמאועה", שתעשה לי ויבקש את מבוקשו וחזקה שאין בקשתו חוזרת ריקם.

פרנסה / פרנסה גשמי ופרנסה רוחני

ידוע שבשעה שעמדו בני ישראל לצאת ממצרים, משה רבינו לקח את עצמות יוסף, ודאג להעלות אותם מהיאור, כדי שיביאו אותם לקבורה בארץ ישראל.

ואמרו חז"ל)סוטה יג,א; שמו"ר כ,יט(תנו רבנן, בא וראה כמה חביבות מצוות על משה רבינו, שכל ישראל נתעסקו בביזה, והוא נתעסק במצוות, שנאמר)משלי י,ח(: "חכם לב יקח מצוות". אמר הקב"ה למשה, עליך נתקיים חכם לב יקח מצוות. יוסף היה חייב לאביו לקוברו מפני שהוא בנו, ואתה לא בנו ולא בן בנו, ולא היית חייב לעסוק בו וקברת אותו. כן אני שאיני חייב לבריה, אני מטפל בך ואקברך.

וקשה, מדוע רק על משה רבנו נקרא הפסוק חכם לב יקח מצוות, הרי גם בני ישראל כשבזזו את המצרים עשו מצוה, שקיימו את ציווי הקב"ה "ושאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב ושמלות", ומדוע עליהם לא נקרא הפסוק חכם לב יקח מצוות?.

ונראה לפרש, שאמנם הבטיח הקב"ה לאברהם אבינו, שאחרי העינוי והסבל של בני ישראל במצרים יצאו ברכוש גדול, אין הכוונה רק לרכוש גשמי, לעושר גדול ולנכסים מרובים. אלא הבטחת הקב"ה לאברהם אבינו שבניו יצאו גם ברכוש גדול, הכוונה גם לרכוש רוחני גדול, ושאחרי השעבוד יזכו למעלות נפש גדולות ועצומות, עם קנינים רוחניים באמונה ובטחון ואהבת הבורא ומצוותיו.

והן אמת, שעיקר ההבטחה של הקב"ה היתה לעושר רוחני, ולא לעושר גשמי, כי איזה ערך יש לנכסים גשמיים לעומת נכסי וקניני רוח. אכן בני ישראל קיימו את החלק הגשמי של הבטחת הקב"ה, שיצאו ברכוש גדול, והתאמצו לאסוף משכניהם זהב וכסף לרוב עד שעשו את מצרים כמצולה שאין בה דגים.

ומאידך משה רבינו שהיה "חכם לב", הלך לאסוף מצוות והתעסק בארונו של יוסף, ולא עסק בביזת מצרים, כיוון שהבין וידע שההבטחה לצאת ברכוש גדול, מתקיימת גם בקנינים וברכוש רוחני, וגם ברכוש כזה תנוח דעתו של אברהם אבינו על ההבטחה שאמר לו הקב"ה בברית בין הבתרים. ומשום כך קרא הקב"ה למשה רבינו 'חכם לב', כיוון שהבין בליבו מהו הטוב ביותר שיש לעשות, וחכמתו עמדה לו להיות השליח הנאמן, שעל ידו יקיים הקב"ה את ההבטחה שהבטיח לאברהם אבינו בקנינים

הרוחניים.
והנה אמרו חז"ל)שמות רבה מו,ב(על הפסוק)שמות לד,א(: "פסל לך שני לוחות אבנים",
הפסולת שלך, משם העשיר משה. אמר הקב"ה, דין הוא שיטול משה אותן הפסולת. למה, אלא ישראל שלא נתעסקו במצוות נתתי להם כל טוב ארץ מצרים, שנאמר)שמות יב,לו(: "וה' נתן את חן העם" והעשירו. ומשה שעסק בעצמותיו של יוסף יהא עני? אתן לו הפסולת שיעשיר. הרי לנו, שמי שרודף ומחפש את המצוות, לא יבוא לידי הפסד, ואף על פי שבתחילה נראה שהפסיד ואיבד ממון, מכל מקום לבסוף כשנתבונן נראה שהקב"ה יחזיר לו כפל כפליים וישיב לו כגמולו הטוב.
וכן אמרו בגמרא)שבת קנ,ב(, מעשה בחסיד אחד שנפרצה לו פירצה בתוך שדהו בשבת, ונמלך עליה לגודרה, ונזכר ששבת הוא ונמנע אותו חסיד ולא גדרה, ונעשה לו נס ועלתה באותה הפירצה צלף, וממנה היתה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו. ואותו החסיד התכוון לגדור פרצה זו רק במוצאי שבת, ולא שחלילה עמד לעבור איסור ולגודרה בשבת, שהרי כל מקום שכתוב מעשה בחסיד אחד, הכוונה לרבי יהודה בן בבא או לרבי יהודה בן עילאי, ובוודאי שלא היתה באה תקלה חמורה של חילול שבת לחסידי עליון אלו. אלא שעלתה מחשבת חולין בליבו של החסיד ביום השבת, ולכן עמד וגדר את עצמו שלא לגדור אותה פרצה לעולם, כדי לעשות סייג ומשמרת לשבת קודש. ומכיוון שאותו חסיד מסר את נפשו למען קדושת השבת, החזיר לו הקב"ה כמפעלו וזימן לו את פרנסתו ברווח מהצלף, וממנו הייתה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו.
וזה מה שאמר דוד המלך ע"ה)תהלים קיט,קסב(: "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב". וצריך להבין, מדוע שמחת דוד המלך בתורה ובמצוות, היתה כשמחת המוצא שלל, ובמה התייחדה שמחת המוצא שלל משאר שמחות שיש לאדם. ונראה לבאר, שכידוע שלל הוא הרכוש שלוקחים במלחמה, ואדם שהולך באותה העיר הכבושה ומוצא בה שלל רב ועצום, הלא תרבה שמחתו עד למאוד. והתחושה שלו היא, שאין לו שום מגבלות ויוכל לרכוש ולקנות לעצמו ככל אשר יחפוץ, וכל אשר תאווה נפשו ישיג בתמורת השלל שלקח.
כך דוד המלך ע"ה, היה שש ושמח בדברי התורה, כשמחת המוצא שלל רב, וכשם שהתחושה של אדם שמצא שלל שאין לו שום מגבלות, כך שמחתו בתורה ובמצוות כאילו אין לו שום מגבלות וסייגים מחמת מצוות התורה, והתחושה של דוד המלך היתה שאינו מפסיד שום דבר גשמי מעשיית מצוות התורה, וקיום אמריו של הקב"ה. וזו היתה חכמת הלב של רועי ישראל משה רבינו ודוד המלך ע"ה, לדעת לקחת

המצוות הרוחניות ולהניח את הגשמיות, ולא עוד אלא שהיו שמחים בתורה ובמצוות ה' כאילו מצאו שלל רב.

פרנסה / פרשת המן כסגולה לפרנסה

יום מיוחד עם סגולה גדולה לפרנסה, אשר הרבה נוושעו מכח סגולה זו. ביום שלישי בפרשת 'בשלח' לקרוא את פרשת 'המן' שניים מקרא ואחד תרגום ובזכות זה זוכה לפרנסה מרובה.

והנה, אנו נמצאים בזמן מורכב ביותר, מצד אחד רואים רווח ועשירות, אשר לא היה באף דור. אך מצד שני, אין לאנשים ביטחון במה שיש להם ואין הדעת מיושבת. ולכן, התפילה להקב"ה שהפרנסה תהיה בברכת ה' ולא ח"ו עושר שמור לבעליו לרעה. וראינו בעינינו, איך ה' מעלה אנשים ונותן להם כל טוב והנה חושבים, שנצחו ועלו ואין סוף ליכולתם ואף לרמוס ולדרוך על התורה הרשו לעצמם, אך נפילתם הייתה ותהיה מרה וכל רעה תרדוף חוטאים, "יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללוי-ה".

והנה, בכל דור היה לנו נביאים חכמים, אשר הורו לנו את הדרך ואף בדור המדבר, אמרו חז"ל על המן)דברים ח,ג(: "ויענך וירעיבך ויאכילך את המן", ופרשו חז"ל: המן היה

יורד לצדיק בפתח ביתו; פחות צדיק, בשער של גינתו; פחות הגון, בכיכר העיר; רשע, מחוץ לעיר היה צריך ללכת ולחפש את המן.

אם כן, אם קרה שאדם חטא, היה קם בבוקר ולא מוצא את המן בפתח ביתו, היה מצטער צער גדול, ומתבייש לצאת לחפש את האוכל שלו והיה נשאר בביתו רעב ועומד ועושה תשובה, וזה: "ויענך" - האדם היה מתענה ודואג האם לא חטאתי היום, והאם המן ירד בפתח ביתי ואם לא ירד, "וירעיבך" - היה האדם נשאר רעב ועושה תשובה, ואחרי כן "ויאכילך את המן" היה זוכה רק אז שהמן ירד בפתח ביתו.

והנה, בדור זה אין לנו, לא נביאים ולא מן, צריכים אנו עבודת המידות מתמדת, בלי לעצור רגע אחד, אי אפשר להיות ירא שמים למחצה שליש ורביע, אי אפשר להיות טוב ועוד גם בצד להיות רע, צריך עבודה בלי עצירה והשתדלות חזקה ביותר. מי שעוצר רגע אחד, זה לא רגע, ברגע אחד נאבד עולם ומלואו וצריך עבודה חזקה להתחיל מן ההתחלה. "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום", צריך האדם דבקות בכל רגע בהקב"ה ורק אז "חיים כולכם היום". אנו בדור שח"ו מי שמתחיל להדרדר, המעצור הוא קשה מאוד ולכן, אסור לעצור רגע שלא ליפול להדרדרות, אשר מי ישורנה.

אות צ

צביעות / היזהרו מן הצבועים

פרשה קדושה, פרשת חיי שרה, יש בה הרבה מוסר ודרך חיים ללמד את היהודי.
כאשר נתבונן באברהם אבינו, בשעה שרצה לקבור את שרה אימנו, עומד אברהם אבינו בצער גדול, מתו מוטל לפניו ומבקש לקבור את מתו, עומדים מולו עפרון ובני עירו אנשי חת ומבקש אברהם בכל דרך, שיתנו את אחוזת הקבר.
עפרון אומר לאברהם; אני אתן לך את אחוזת הקבר ללא דמים, אך אברהם מתעקש ואומר; אני רוצה לשלם. ועפרון מתווכח עם אברהם שלא צריך. ואומרים חז"ל: עפרון אמר יאמרו אנשי העיר שמכרתי לנשיא אלוקים איש גדול בכסף את הקבר, ובפני כולם צעק ואמר; תיקח זה בחינם.
אך דרך הרשעים, דרך שקר ומירמה, אחד בפה ואחד בלב, בפיו צעק ואמר קח זה בחינם ללא תשלום, בליבו זמם איך לגזול, לחמוס את אברהם אבינו ברגעיו הקשים שמתו מוטל לפניו.
וכן אמרו חז"ל)סוטה כב,ב(: היזהרו מן הצבועים העושים מעשה זמרי ומבקשים שכר פינחס. וזה דרכם של הצבועים, בפיו ידבר שלום ובלבבם מחלוקת ושנאה ודרכים איך להזיק לכלל.

צביעות / הצביעות והשקר מרמה את האדם עצמו

מובא במדרש תנחומא)תולדות יג(, יצחק אבינו חרד שתי חרדות: חרדה אחת, בשעה שהיה על גבי המזבח עומד לשחיטה, וחרדה שנייה, כשנכנס עשו ליקח את הברכות, אחרי שיעקב לקח אותם כבר, ואיני יודע איזה חרדה הייתה יותר גדולה, על גבי המזבח, או בשעה שנכנס עשו? אך ממה שנאמר פה אצל עשו "חרדה גדולה עד מאוד")בראשית כז,לג(, אתה יודע שחרדה זו הייתה גדולה מן חרדת יצחק על גבי המזבח.
והנה, צריך להבין כל אשר ישמע על עקידת יצחק, יזדעזע זעזוע גדול, יצחק אבינו, בן יחיד של שרה, שנולד בגיל מבוגר, אחרי ניסים ונפלאות מרובים, גדל בקדושה וטהרה בבית אביו ואמו, אמו שומרת עליו מכל משמר, מגיע לגיל שלושים ושבע, ויודע את ההבטחה שהבטיח הקב"ה לאביו אברהם, זמן מועט לפני כן, כי ביצחק יקרא לך זרע, ורואה איך עוד כמה רגעים שוחטים ומקריבים אותו קורבן, ורואה את כל אשר לאביו ברוחניות ובגשמיות, עומד הכל לילך לישמעאל אחיו, אשר ישמעאל לא הולך בדרך ה', כדברי חז"ל משחק, עובד עבודה זרה, חי חיי ליצנות וצחוק וקלות

ראש, וודאי שזו חרדה גדולה ביותר, חרדה פרטית וכן חרדה לכלל, אך חז"ל אומרים לנו חרדת יצחק יותר גדולה מזאת הייתה, חרדת הרגע שעשו נכנס לפני יצחק. וקשה, מה כל כך היה קשה לו ברגע זה?

אלא כל עוד מאמינים באדם וסומכים בו, ובוודאי אם נותנים בידו דברים רוחניים, וכן דברים גשמיים, ובטוחים שהולך בדרך טובה, הנפש בנויה בהבנה מסויימת כלפי האדם שחושבים טוב עליו, אך ברגע שמבינים שכל השנים האדם חי בטעות ולידו חי אדם שקרן, גנב, וגזלן, נואף וחסר לב, השבר של הנפש הוא שבר קשה ביותר, והחרדה היא חרדה גדולה, אשר קשה לשאת אותה.

ולכן, יצחק אבינו, כל חייו האמין שעשו צדיק וחסיד, היה שואל אותו שאלות, איך מעשרים את התבן, את המלח, ליד יצחק היה נוהג כצדיק יסוד עולם, אך כשהיה יוצא, היה רוצח, גונב, משקר, מלסטם את הבריות, מספר לכולם אני עושה כיבוד אב ואם, אני משמש את אבי, בכח זה היה מוסיף חטא על פשע. לכן, חרדת יצחק אבינו, הייתה חרדה כל כך קשה, יותר מחרדת העקידה, הכאב של הבגידה באמון, של לקיחת התמימות והיושר והאמת, שנתנו ביד האדם וההשתמשות שלו לצרכיו האישיים ולרוע מעללים, היא קשה ביותר.

אך אדם אשר חושב להשיג את השגותיו במרמה, בצביעות, בשאלות איך מעשרים את התבן והמלח, יכול תקופה מסויימת להצליח, כביכול, בדרכו, אך לבסוף מאבד ומפסיד את כל עולמו, כפי שעשו איבד את כל עולמו, איבד את הבכורה, איבד את הברכות, ולדורי דורות עשו הוא סמל של רוע, סמל של תאווה סמל של שקר וחוסר יושר.

צדיק / ההבדל בין רב לבין צדיק

פעמים רבות נשאלנו על ידי אהובים וחביבים, בשיעורים המיוחדים אשר זיכה אותנו הקב"ה להיות חלק מהם, מה ההבדל בין רב לבין צדיק?, ותשובות רבות ענינו על שאלה זאת, על פי הזמן והמקום.

אך, במוצאי שבת קודש, בדרכנו לארץ לא זרועה, אחד מן שותפי בדרך שאל אותנו שאלה זאת, וחשבנו בדעתנו לבאר ולאמר, דהנה רב וצדיק זה שני דברים שונים, רב זה אדם שיודע, צדיק זה אדם שזוכר.

ונבאר הדבר על פי משל ונמשל, למלך גדול אשר מלכותו הייתה מן המלכויות החשובות, החזקות והעשירות בעולם, ולו בן יחיד, אשר המלך בנה וציפה שבן זה ירש את כסאו, וכל אשר היה בידי המלך, לבנות את בנו להמשיך דרכו, עשה המלך, בלימודים, בהנהגות, בהשתדלות שחברת בנו תיהיה חברת האנשים הטובים ביותר

וכו'.
אך, באחד הימים חורבן גדול, בן המלך עבר על אחת העברות החמורות ביותר על חוקי המדינה, וכן חוצפתו גברה וגדלה, עד אשר המלך לא יכל להשאירו בביתו ובסביבתו, הרחיקו המלך מביתו ולא רצה לראות את פניו, בן המלך הלך והתדרדר וירד מדחי לדחי, עזב את עיר הבירה והלך לגור ביערות יחד עם הגנבים והשודדים. ושם המשיך להתדרדר עד אשר נהיה ראש הליסטים, סמל השפלות.
הימים עברו וחלפו, ושמו הלך לרעה לפניו, כשפל שבשפלים ונבזה שבנבזים, הימים עברו, השנים חלפו, המלך זקן והתשישות והחולי היא מנת חלקו, ימיו של המלך היו קרובים, הצטער המלך, מי ירש את כסאי?!, היכן בני אהובי?!.
בצר לו, קרא המלך לשר הקרוב אליו ביותר וציוה אותו: לך ליער, מקום משכן בני ותדבר על ליבו לשוב לדרך ישרה ולדרך טובה, הנה ימי ספורים ויקח הוא את הממלכה ואת הממשלה.
השר לקח עימו צבא שלם, חיילים, עוזרים ועוזרי העוזרים, עם רב מאוד בדרך ליער, לקיים את מצות המלך ובשליחות של כל יושבי הממלכה, הגיע השר אל היער וחנה במקום מבטחים ושלח שליחים לבן המלך: הנה אני השר הבכיר והחשוב בממלכה, בא בשליחות חשובה ביותר לדבר עימך, צא אלי לפגוש אותי, חיכה השר מן הצהריים לערב, אך אין תשובה מבן המלך. ישנו השר ופמלייתו ביער, בבוקר עוד מחכים, מדוע בושש לבא?, עדיין אין תשובה. עוד יום עבר ועוד יום, הנה שלושה ימים, אמר השר לעוזריו ויועציו: אין זה מכבוד הממלכה להשפיל כך את השר החשוב והבכיר, שב לעיר הבירה והודיע למלך, שאין זה דבר הנראה לעין, להחזיר את בנו ולכן מודיע הוא על כישלון המשימה, בגלל הבן הסורר אשר הוא אשם בכישלון.
המלך לא התייאש, חשב והחליט לשלוח שליח אחר, חשב כמה ימים מי ראוי ללכת למשימה חשובה ומורכבת זו, החליט לקחת את אחד האנשים החכמים והחשובים בעיר ולשלוח אותו, קרא לו המלך וביקש ממנו: הנה השר הגדול הלך ונכשל, אולי אתה תצליח לעשות דבר גדול זה, אמר האדם החכם: אני אצליח, מיד קיבל על עצמו ויצא לדרך ליער, אך הוא הלך לבד, בלי עוזרים, בלי שומרים, בלי יועצים, הוא לבד בשליחות חשובה זאת, הגיע ליער, חשב ואמר: אם אבוא בגדולות ובנצורות, ודאי לא ישמעו לי, אני אלך כאדם רגיל, אכנס ליער, אתחבב על האנשים הריקים והפוחזים האלו, וכך אוכל להתקרב אליהם, ואולי אגיע לבן המלך ואשפיע עליו. הגיע, נכנס, התחבר, התחבב, אך כעבור הימים, טעם טעמו של חטא וערב לו ושקע עם יושבי היער ונהיה פוחז כמותם, ונשאר איתם. עברו הימים, המלך דואג לבריאותו, למלכותו,

לבנו, לשליחו, מה יעשה?, בירר ושאל המלך, והבין שאף עבדו נפל בעצת העריצים והפרוצים, עד שנהיה חלק מהם.
אך המלך לא התייאש והמשיך בכל כוחו לחפש מי ראוי ומי טוב לילך להביא חזרה את בנו אהובו. הנה חשב ומצא אדם מן הקרובים למלכותו, איש חכם מאוד, עניו ובעל מידות טובות, קרא לו המלך ואמר לו: הנה המעשה והנה התוצאות אשר קרו לכל מי שהלך להביא את בני, מה אתה יכול לעשות?. ביקש החכם השלישי זמן להכין את עצמו, עברו הימים, החכם לא חוזר למלך, קרא לו שוב המלך ושאלו: מדוע בוששת לבא?, ענה ואמר: אני עובד על עצמי ללכת לשליחות החשובה הזאת. שאלו המלך: במה אתה עובד על עצמך?, ענה ואמר לו: לדעת את עצמי ולזכור את עצמי, מי אני, מה אני, בשליחות מי באתי, ורק כך אוכל להצליח בשליחות שלי.
אחרי ימים רבים, הלך החכם השלישי בבגדים פשוטים ליער, הגיע למקום הליסטים, ישב עימם, אך תמיד זכר מי הוא ומה בא לעשות, ושליח של מי הוא בא, זה צדיק.
השליח הראשון: זה רב, אדם שלמד, שיודע היכן מתחילה השליחות, היכן מסתיימת, והוא כאדם אשר רואה אדם טובע בים, עומד על החוף וצועק לאדם, כך תעשה ותצא מהים, הוא לא קופץ לים להציל אותו, ויכול להיות שבכלל לא יודע לשחות בים, אך עצות טובות שלמד הוא מסביר ואומר ועוזר, הוא אינו אמיץ דיו לקפוץ למים.
השליח השני: הוא איש אמיץ מאוד, אך אומץ ליבו היה גדול מחכמתו, כשקופצים לים להציל אדם, צריך לזכור שאנו יודעים להציל את עצמנו, ואחרי כן להציל את האחרים.
האדם השלישי: הוא צדיק, הוא מוסר נפש בחכמה להציל את האחרים.

צדיק / חפציו ומלבושיו

חז"ל מספרים)בירושלמי נדרים פ"ט ה"א(מעשה מופלא על נכדו של רשב"י, מעשה ברבי שמעון, נכדו של רבי שמעון בר יוחאי, שנדר נדר ולא מצא פתח לנדרו. ניסו כל החכמים לפתוח לו פתח, אך לא מצאו לו סדק כדי מחט סדקית. עד שבא אחד מזקני הגליל, והיה מוליכו עימו ממקום פלוני למקום פלוני, ללא כל מטרה וסיבה. כשהוא עייף ותשוש מטלטולי הדרך, עמד והביאו למקום שהשמש קופחת בחוזקה. כשראה את פניו המעונות והחלושות, נענה אליו: על דעת כן שיבוא זקן אחד וינחיל לך צער ויסורים שכאלו, גם נדרת? השיב רבי אלעזר לא, אמר לו אם כן, הותר לך נדרך!
שאלו החכמים את אותו הזקן, מנין לך חכמה מופלאה זו? השיב להם, מקלו של

רבי מאיר נזדמן לי, והוא היה מלמד לי דעת. הרי לנו כמה רב כוחם אפילו של תשמישי קדושה ששמשו לפני הצדיקים, עד שרבתה חכמת משענתו של רבי מאיר, יותר מכל בני הדור וחכמת התלמידים.

אמרו חז"ל במסכת כתובות)קיא,ב(אמר רבי חייא בר יוסף, עתידים צדיקים שיעמדו לעתיד לבא במלבושיהן. קל וחומר מחיטה, מה חיטה שנקברה ערומה יוצאה בכמה לבושין, צדיקים שנקברו בלבושיהן על אחת כמה וכמה.

ויש להקשות, מדוע יעמדו רק הצדיקים בלבושיהם, בעוד יתר העם יקומו במערומיהם? אלא, נפסק בשולחן ערוך שתשמישי קדושה חייבים בכבודן, כגון תיק של ספרים ומזוזות, ורצועות תפילין, וארגז שנותנין בו ספר תורה או חומש וכו'. ודווקא חפצים המשמשים לחפץ של קדושה בעצמו, יש בהם קדושה להתחייב בכבודם, אך כאלו המשמשים רק למשמשי הקדושה, אין חייבים לנהוג בהם כבוד.

לכן הצדיקים העומדים לפני האלוקים, שכל ימיהם נהגו בקדושה ובפרישות, הרי שגם גופם בעצמו נהפך קודש קדשים. והבגדים שלובשים לעורם, הם אפוא תשמישי קדושה שחייבים בכבודם. על כן, בשעת תחיית המתים, עת יקיצו וירננו כל שוכני עפר, יתנערו אף הם מעפר ויעמדו בין החיים בלבושיהם. אמנם, יתר העם שנשמתם אמנם ממחצבת קודש, אך גופם החומרי היה נתון לרדיפה אחר ההבל והתאוות הגשמיות, משום כך מלבושיהם ששימשו רק לגופם הגשמי, יבלו בעפר ויירקבו ולא יקומו עימהם לתחיית המתים.

אשרי מי שזכה שיש ברשותו כלים וחפצים של צדיקים, שכן בהיותם תשמישי קדושה לנשמת הצדיק, נכנסה בהם רוחו של הצדיק ונעשו כעצם מעצמו וכענף מענפי נשמתו. אך עיקר הדבקות בצדיק היא כשלומדים את תורתו ומתחברים בקשר של קיימא לצדיק ולשורש נשמתו.

צדיקים / רבי חיים פינטו)הקטן(

הילולת מורנו ורבינו עטרת ראשנו, רבינו חיים פינטו זצוק"ל)הקטן(. זהו יום קדוש ביותר.

רבינו חיים פינטו היה קדוש עליון, והשריש והטביע במשפחתנו הקדושה את מידת החסד. כל חייו היו חיים של נתינה, של הקרבה עצמית למען הזולת, ואף את חייו הקריב למען הכלל.

וידוע שהלילה, לפני 72 שנים, היה ליל הבדולח, לילה שבו קמו גויים ארורים, ובלילה אחד חיללו עשרות בתי כנסיות ועשו את אחד הפוגרומים הגדולים אשר היו בעמנו. וידוע שבזה הלילה, 72 שנים לליל הבדולח ולליל פטירת רבנו חיים.

שעות ספורות לפני פטירתו קרא לבנו מו"ר זקננו רבנו משה אהרן פינטו זצוק"ל, והכניסו לחדר ביחידות, עמד ואמר לו: דע לך שתקופה קשה עומדת לעבור על עם ישראל אשר פרעות רבות וצרות קשות יבואו על עמנו, והנה בריא אני בגופי, אך מתפלל להקב"ה שייקח הלילה את נשמתי ואני אעורר רחמים בשמים, ואתה תקבל על עצמך קבלות קשות ותעורר רחמים בעולם הזה. וכמו שמצאנו בשעת חורבן בית המקדש, שהלך אליהו הנביא לעורר את אברהם יצחק ויעקב שיעוררו רחמי שמים בשמים על עם ישראל.

באותו לילה, מסר רבינו חיים פינטו, את נשמתו לבורא עולם, בקדושה ובטהרה. וידוע שבנו מו"ר זקננו רבנו משה אהרן זצוק"ל קיבל על עצמו קבלות קשות ביותר, וקיבל על עצמו במשך שנים רבות גלות, והיה לובש את בגדיו במשך כל ימות השבוע, ורק בערב שבת היה מוריד את בגדיו, לובש בגדי שבת ומכבס בידיו את הבגדים, וכן עוד קבלות קשות שקיבל על עצמו.

והנה יום פטירתו של רבנו חיים היה יום אשר חרוט אצל בני משפחתנו, והוא מאבני הדרך ביסודות משפחתנו הקדושה.

מסופר שכשעה אחרי פטירתו הגיע אדם אשר איננו מוכר וביקש ודרש את הבגדים אשר מו"ר זקננו לבש בשעת פטירתו. עמדה הרבנית הצדקת ובני המשפחה והתנגדו ואמרו; מה לך ולבגדי הקודש?!, אותו אדם החל לבכות ולהפציר בהם, אמרו לו שמנהג אבותינו בידנו שאין לובשים את הבגדים שהנפטר נפטר בהם, המשיך אותו אדם להפציר לקבל הבגדים. הרבנית הצדקת אשר הייתה ידועה בצדקותה המיוחדת ואשר דבריה היו נשמעים והיו מקובלים אצל כולם, עמדה והכריע לתת לו הבגדים. אותו אדם ההדור פנים, אשר לא היה מוכר, לבש הבגדים, נכנס לאחד החדרים והיה בוכה בכי משונה ביותר, אשר כל השומעים העידו ואמרו שבכי כזה מעולם לא שמעו. כשחזרו מן הלוויה לא מצאו האדם וכשפתחו הארון עם דבריו האישיים של הצדיק, מצאו את הבגדים מקופלים ומונחים בצורה המסודרת ביותר, ואף שהארון היה נעול במנעול אשר המפתח לא היה בידי איש רק בידי הרבנית.

על מידת החסד, אשר חקק מו"ר זקננו במשפחתנו, מסופר סיפורים רבים. כל צערו ודאגתו הייתה מה עם עניי עם ישראל, ובכל עת, היה חוזר ואומר: עני נחשב כמת, וכאשר נותנים צדקה לעני מחיים אותו, והחיים האלה הם בגדר כל המציל יהודי מעם ישראל כאילו קיים עולם ומלואו.

בצוואה אשר השאיר ביקש מבני משפחתו, וציוה את סדר הלויה, שכל מי שירצה לנגוע במיטתו יצטרך לתת צדקה לעניים. וביקש ואמר כל כמה צעדים, מי שירצה

להרים את מיטתו, יצטרך לתרום סכום אשר נקט במספרו. ולהוריד את גופו הקדוש לקבורה, ביקש למכור בכל המרבה במחיר. וכך יצאה הלוויה אשר כמוה לא הייתה מעולם במרוקו, לוויה אשר ניסים רבים ודברים נשגבים סופר עליה וישנם אנשים אשר עדיין חיים שזוכרים דברים מיום גדול זה.

ומסופר שאחד הסוחרים הגדולים, אשר היה בעל ממון רב והיה גר בעיר רחוקה ונפשו הייתה קשורה ודבוקה ביום זקננו, הזדמן לבית רבנו הקדוש ביום פטירתו ובתיקו היה סכום עצום של ממון אשר הביא עימו למסחרו, וכך אותו אדם זכה לקנות, בכל אשר לו בתיק, את הזכות להוריד את גופו הקדוש של מו"ר זקננו למקום מנוחתו. כשהסתיימה הלוויה הסתובב אותו אדם לחפש את תיקו והנה תיקו איננו, אחד מן האנשים נכנס בליבו יצר הרע, גנב את התיק והחל לברוח בין האנשים, פתאום נשמעה צעקה גדולה ומרה ואותו גנב נעצר ונעמד כמשותק, וסיפר שראה את דמותו של רבי חיים פינטו עומד מולו וגוער בו, מדוע גנב את התיק עם הכסף של העניים.

בזכות מו"ר זקננו רבי חיים פינטו, הקב"ה יזכה את כל בני קהילתנו הקדושה בכל מקום ומקום, לעלות ולהתעלות, ולהכניע את כל הקמים עלינו לרעה ואת כל העושי עולה. ונזכה ללכת בדרך אבותינו ונחזק בקהילתנו הקדושה את מידת החסד והאמת, להשתדל להדליק נר לכבוד הצדיק, ולהתפלל שהקב"ה יתן לנו כח ובריאות לעלות ולהתעלות ונזכה לגאולה שלמה בקרוב.

צדיקים / בבא סאלי זצוק'ל

יומא דהילולא של מו"ר זקננו רבנו ישראל אבוחצירא באבא סאלי, אשר קדושתו ורוממות נפשו נמצאת אף בימינו אלו ועדיין מושפעים ורואים אותו מול עיננו בכל עת ובכל זמן

ידוע, כי רבי ישראל, היה בנו של רבי מסעוד, ורבי מסעוד, היה בנו של אביר יעקב; כשנולד רבי ישראל רצה אביו לקרוא לו יעקב, על שם אביר יעקב, אך פחד מגודל וקדושת השם, לכן אמר נקרא שמו ישראל ובתוך ישראל יש גם את השם יעקב, כפי שאמר המלאך ליעקב לא יקרא שמך יעקב, כי אם ישראל.

רבי ישראל נולד ביום ראש השנה, וכבר מקטנותו חזו וראו כולם, שאור גדול טמון בו. וידוע כשפגש רבי ישראל את רבי מרדכי שרעבי, לאחר זמן אמר רבי מרדכי שרעבי לרבי ישראל ששאל את רבי יעקב אבוחצירא על נשמת נכדו, ואמר לו רבי יעקב שנשמתו היא נשמת חזקיה מלך יהודה. וחשבנו לומר, כי ידוע המעשה עם חזקיה המלך כאשר חלה ונטע למות, אמר חזקיה לישעיה הנביא כך מקובלני מבית אבא אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים, ועל ידי תפילה,

אפשר לשנות כל צרה. וידוע, שזה אחד מן הכינויים אשר כינו את רבי ישראל באבא סאלי מלשון תפילה.

בגיל צעיר, הוכתר באבא סאלי להיות אב בית דין של כל המחוז במרוקו, ובאותו מחוז היה מושל קשה ואכזר, אשר כולם פחדו ממנו פחד גדול והיהודים לא מצאו דרך איך לקרבו אליהם; באחד הימים, אחת המשפחות החשובות של היהודים, הכינו סעודה גדולה ומפוארת לכבוד המושל וכל טובי הקהל הוזמנו לאותה סעודה, ואף את רבי ישראל הזמינו. המושל אשר נכנס ברוב כבוד, ישב בשמחה מרובה והיהודים שמחו שמחה גדולה, הנה זוכים לרצות את ליבו ולקרבו אליהם, אך כאשר נכנס רבי ישראל, נהג בו רבי ישראל בביזיון גדול, ישב לידו ולא נשא לו פנים, לאחר זמן מועט לקח רבי ישראל את המקל והחל לחבוט בו בקרקע, המושל קם בכעס גדול ויצא מן הסעודה. פחד גדול אימה וחרדה נפל על כל הקהל, אך רבי ישראל היה שלם בעצמו וחזר לביתו בשמחה גדולה.

באמצע הלילה, בנו של המושל קדח מחום, והתחיל מצבו להתדרדר עד כדי סכנת חיים. המושל הצטער ופחד פחד גדול על בנו, קראו לכל הרופאים ואף רופא לא מצא מזור למחלתו. אמרו יועצי המושל למושל, שמא קללת הצדיק פגעה בבנו. פחד המושל ושלח לקרוא לרבי ישראל לביתו, הגיע רבי ישראל עמד המושל וביקש את סליחת הרב, אם פגע בו. הוציא רבי ישראל מכיסו את השעון של עטרת ראשנו, אחיו הגדול רבי דוד אבוחצירא, ושם את השעון מתחת הכרית של הילד והנה נס, אחרי שעות הילד התרפא וקם ממיטת חוליו, ומאז אותו מושל עזר ליהודים בכל אשר היו צריכים.

אותו בן של המושל גדל וזכה לגדולה גדולה, ונהיה שר בממשלת המלך, האחראי על כל הצבא והמשטרה, ובכל זמן היה בא לקבל את ברכת הצדיק, ושלום ושלוה היו ליהודים בזמן ההוא.

באחת מנסיעותיו של רבי ישראל לארץ הקודש באו למרוקו האליאנס, אשר לקחו את הילדים לבתי ספר עם חינוך אשר לא על פי התורה, ובזמן שרבי ישראל לא היה בביתו, הוציאו את כל ילדי ישראל מהתלמודי תורה לבתי ספר עם דעות חיצוניות. כשחזר רבי ישראל מצא חורבן גדול, מיד עשה אסיפה גדולה בעיר וציווה ואמר: מי שלא יוציא את בניו מבית ספר אליאנס ויחזור לתלמוד תורה קללה וחורבן תהיה על ראשו; אנשי האליאנס מיד פעלו עם הממשלה ועשו חוק במדינה שחייב ללמוד בבתי ספר ולא בתלמודי תורה, ומאותו רגע כל הורי הילדים פחדו להוציא את ילדיהם ולהחזירם לתלמודי תורה.

כששמע זה רבי ישראל, מיד נסע לעיר הבירה לאותו שר משטרה, אשר חי בזכות ברכתו, כשהגיע לבנין הממשלה שלח שיאמרו לו שרבי ישראל מחכה בחוץ ורוצה לראותו. אותו שר, ששמו היה אופקיר, כששמע שרבי ישראל בחוץ עצר באמצע ישיבה עם המלך והשרים ויצא לרבי ישראל, עמד רבי ישראל ודרש ממנו לבטל את החוק המחייב את ילדי ישראל לצאת מהתלמודי תורה וללמוד בבתי ספר של האליאנס. אמר אופקיר לרבי ישראל: אני שר הצבא והמשטרה איני אחראי על החינוך, אמר לו רבי ישראל: מרגע זה תהיה גם שר החינוך, אמר השר לרבי ישראל: אם אהיה שר החינוך כל אשר תורה לי אעשה. נפרד השר מרבי ישראל וחזר לישיבה לפני המלך, כשנכנס עמדו כל השרים ומחאו לו כף ואמרו לו מזל טוב המלך הוסיף על תפקידך עוד תפקיד, להיות שר החינוך לשפר ולסדר את החינוך במלכות. החלטה ראשונה שהחליט באותה שעה, לבטל את החיוב של ילדי ישראל ללמוד בבית ספר האליאנס.
כוחו של באבא סאלי היה גדול, וידוע שכל חייו היה אומר שיש לו הבטחה מאליהו הנביא שיזכה לראות את הגאולה ואת פני משיח צידקנו, אך תקופה קצרה לפני פטירתו קרא למניין צדיקים ואמר להם שאותה הבטחה התבטלה, והוא צריך להחזיר את נשמתו לבורא עולם, שגזירה קשה מתבטלת בזכות זה, והוציא משקה ושתה איתם לחיים.
רבי ישראל זכותו גדולה וחזקה, אף אנו ראינו בזמנים וימים קשים ישועות גדולות מכוחו. אחד הדברים, לפני שנים, כשהיה לישיבתנו הקדושה צער וזמן קשה בבית המדרש הישן באשדוד, והיה עת צרה היא ל"שובה ישראל", והיה ניסיון קיומי קשה: וכמה ימים לפני ליל ההילולא של רבי ישראל, חלמנו את רבי ישראל עומד על גג הישיבה, וכששאלנו אותו בחלום מה עושה על גג הישיבה, ענה ואמר לנו מגן אני מכל המזיקים, ולאחר כמה ימים בליל ההילולא כל הצער הופסק, והישיבה הקדושה קיבלה את המקום, אשר ברוך ה' נבנה בו "שובה ישראל" באשדוד.
בטוחים ויודעים אנו, שכוחו של מו"ר זקננו בבא סאלי חי וקיים! וכל הקמים לרעה הפר עצתם וקלקל מחשבתם. עשה למען שמך, עשה למען תינוקות של בית רבן, יתומים ואלמנות, ובע"ה נזכה, בזכות אבותנו הקדושים לגאולה ולישועה.
יומא דהילולא של מו"ר זקננו רבנו ישראל אבוחצירא זצוק"ל - יום קדוש וחשוב לנו באופן פרטי, ובוודאי לכלל עם ישראל.
רבינו ישראל היה נשמה, אשר כלל שמות ישראל קשורות עמה דורש טוב לעמו. וידוע, שאביו רבי מסעוד אבוחצירא, הזהיר את רבנו ישראל מקטנותו, שיזהר זהירות גדולה לא להקפיד ולא לקלל שום אחד מישראל ולהיזהר בדיבורו מאוד, והיה נקרא

"ישא-ברכה", "ישא" ישראל אבוחצירא – ברכה.
ידוע, כשהגיע רבנו לארץ ישראל שמע הרב הצדיק, הרב אלפנדרי זצוק"ל, אשר היה קדוש וצדיק ותקיף מאוד, על בואו של צדיק לירושלים, ובדרך אשר לא הייתה מקובלת אצל הרב אלפנדרי, ביקש לפגוש את רבנו ישראל. כשנכנס אליו, עמד הרב אלפנדרי על רגליו אף שהיה זקן בא בימים והרכין את ראשו לפני רבינו, שהיה צעיר ממנו מאוד בימים, ואמר לו: אתה הוא עמוד התפילה בדורינו ותתפלל בעבורי.
והנה, הרב אלפנדרי היה ידוע כקדוש עליון, אשר אחד מן המעשיות המסופרות עליו, שבאחת הפעמים, כאשר נסע לאיטליה בשביל צרכי הישוב היהודי בארץ הקודש, עמדו כמה אנשים והיו מתווכחים איך נהיית רעידת אדמה וכל אחד אמר את דעתו; שמע את דבריהם הרב אלפנדרי ואמר כל אשר אתם אומרים אלו דברים בטלים, רעידת אדמה נוצרת ברצון ה' ולא כל דברי המדע, אשר אתם אומרים ועמד ואמר: ריבונו של עולם, כעת תהיה רעידת אדמה ובאותו רגע הזדעזעה כל רומא.
קדוש עליון זה, הרב אלפנדרי הכריז בארץ הקודש, שעמוד התפילה בדורו הוא רבנו ישראל אבוחצירא.
והנה צדיק, אשר בחייו היה מקפיד בדבר, גם אחרי מותו נשאר כוחו בדבר זה, ובודאי כח מו"ר זקננו, אף שחלפו ועברו הימים, עדיין תקף, ובכל פעם שמזכירים את שמו ומתפללים ומבקשים שנשמתו תהיה מליצת יושר עלינו בשמים, בוודאי שפתותיו דובבות בקבר והולך ומעורר ישני קדם ויחד מתפללים על הכלל ועל הפרט.
"יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם". "ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלוקי ישעו".

צדיקים / התנא המאור הגדול רבי שמעון בר יוחאי

יומא דהילולא של המאור הגדול רבנו שמעון בר יוחאי.
הנה, ביום זה ישנה שמחה מיוחדת וגדולה, שלא כשאר הימים, ואפילו שאין זה שבת, אין זה מועד, אך השמחה גדולה ביותר. ומי שלא שמח ביום זה, דבר זה מסוכן ביותר, כדמצאנו ברבנו האר"י, אשר נסע לקבר רבנו שמעון בר יוחאי ואחד מתלמידיו היה בוכה ביום ההילולא, עצר רבנו האר"י את השירה והשמחה ושאל את תלמידו, אשר היה מגדולי תלמידיו: מדוע בוכה?, ענה ואמר: זה יום שנפטר בו רשב"י, לכן אני בוכה, ענה האר"י הקדוש ואמר לו: לא תגמור את שנתך על בכי זה ואותו צדיק נפטר באותה שנה.
וכן כל המנהגים אשר נהגו בימים אלו, מסוכן מאוד לבטלם. וידוע על קהילה קדושה, שהיו בל"ג בעומר זורקים בגדים למדורת ל"ג בעומר והרב עמד ודרש נגד, שיתנו בגדים אלו לעניים יותר טוב ולא השלים את שנתו. עינייני המנהגים ביום זה,

הם מסוכנים ביותר והשמחה צריכה להיות מנת חלקנו ביום קדוש זה.
וקשה מדוע, מה יום מיומיים, ומה פטירה זו של רשב"י יותר משאר ימי פטירתם של התנאים והאמוראים ואבות העולם, מה המיוחד ביום זה?אלא חז"ל נתנו כמה טעמים בשמחה זאת: א. ביום זה פסקה המגפה מעשרים וארבע אלף תלמידי רבי עקיבא ולכן זה יום של שמחה. וידוע דברי הבן איש חי שטוב בל"ג בעומר לילך לקבר רבי עקיבא, דשמחה גדולה לצדיק בשמים. ולכן על הפסקת המגפה עושים יום של שמחה.
עוד טעם נתנו חז"ל: לאחר פטירת תלמידי רבי עקיבא, רבי עקיבא משח ביום זה, ל"ג בעומר, את החמישה תלמידים שנשארו לו ורבי שמעון בר יוחאי היה בינהם. ולכן זה יום שמחה, שביום זה יש המשך לתורה וליראה. ולכן מחוייבים לשמוח ביום קדוש זה.
ועוד טעם נתנו: דהנה רשב"י נפטר ביום זה, אך השאיר בן צדיק כמותו רבי אלעזר ולכן זו שמחה גדולה.
וכן עוד טעם נתנו בדבר זה: דהנה, רשב"י היה גילגול משה רבנו והנה משה לא זכה להכנס לארץ ישראל וצער גדול היה למשה רבנו, ואתחנן אל ה' בעת ההיא. וכן ביום שנפטר משה נשתכחו מעם ישראל שלושת אלפים הלכות. והנה רשב"י, שהיה נשמתו, עמד ותיקן והשלים את החסר. ולכן ביום פטירת משה רבנו, ז' באדר, יום אבל וצער, וביום פטירת רשב"י שמחה גדולה, משום שרשב"י השלים את החסר.
וידוע, כל שנה, יום שיוצא בו פטירת משה רבנו, זה היום שיוצא בו פטירת רבי שמעון בר יוחאי וכן דבר בדוק, באותו יום, גם יוצא בכל שנה יומא דהילולא של הסבא הקדוש רבי חיים פינטו זצוק"ל.
ולכן ביום ל"ג בעומר שמחים שמחה גדולה וזו שמחת שלמות הנשמה ושלמות התורה הקדושה.
ולכן ישתדל האדם בכל הכח, לשמוח שמחה של מצוה של אמת, בגדר של "עיבדו את ה' בשמחה וגילו ברעדה", לשמוח מצד אחד, אך האימה והפחד מן הקדושה ישמרו את האדם לא להגרר לשמחה ריקה, שמחת קלות ראש ועוללות. וידוע בשם האר"י הקדוש, שבכל שנה בל"ג בעומר עומד רבי שמעון בר יוחאי על קיברו ומברך את כל הזוכים להשתטח על קברו.
זכות רשב"י תגן על כולנו ונזכה לאור גדול ולשמוח שמחת אמת, בשמחת התורה. והאור הגדול של ימים קדושים אלו, ישפיע עלינו שפע ממרום ונזכה לגאולה שלמה במהרה.

צדיקים / הצדיק משקיע את כל כוחו לקרב את האדם

כתוב)בראשית יח,ח(: "והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו".

אפשר לבאר על פסוק זה, על פי מאמר הגמרא במסכת מועד קטן)יז,א(: אם הרב דומה למלאך ה' צבקות יבקשו תורה מפיו, ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו. וקשה מי זכה לראות מלאך ה' צבקות, אשר יוכל למדוד ולומר רב פלוני דומה למלאך, רב אחר אינו דומה למלאך, אם כן איך אפשר לדעת אם הרב דומה למלאך או לא?

אלא, אפשר לפרש ולומר: מלאכים נבראים במעלה ובמעמד אחד, אינם עולים ואינם יורדים, בבני אדם, אצלם יש עליה וירידה, אך מלאך עומד וניצב ונשאר במקומו. ועל ידי דבר זה יבדוק האדם את רבו שמלמדו תורה, אם רבו עושה רק בשביל עצמו ומשתדל למענו באופן אישי לעלות ולהתעלות, ואילו מבני קהל עדתו מונע וחוסך את יכולותיו, סימן שאינו דומה למלאך ה', אך אם משתדל הרב להשקיע את כוחותיו למען הכלל, ונותן מזמנו מכוחו וממרצו לתלמידיו, סימן הוא שדומה למלאך ה' צבקות.

על פי זה יובן, אברהם אבינו יכול היה, לשבת בביתו לעבוד את ה' ולהשיג השגות עצומות וגדולות בעבודת ה', אך אברהם אבינו נהג בדרך אשר כל רב צריך לנהוג בה, להקריב מעצמו בשביל הכלל, ובמקום לישב בודד ולהידבק בארבע אמות של הלכה, הלך ממקום למקום וקרא בשם ה' אל עולם, כדברי חז"ל)בר"ר לט,יד(אברהם היה מגייר את הגברים ושרה היתה מגיירת את הנשים.

וזה עומק דברי הפסוק "והוא עומד עליהם", פרוש, עומד ממדרגתו ולא משקיע על רוחניותו ועל עצמו, אלא משקיע את כוחו ואת מרצו לקרב כל אדם לאמונה בה'.

צדיקים / הצדיקים מעוררים את הכלל

הפטרת יונה, כבר אמרו הקדמונים, שיש בה שני כוחות חזקים, אחד סגולה לשוב בתשובה, ודבר שני לימוד דרך התשובה.

הנה רב החובל עומד ואומר ליונה: "מה לך נרדם קום קרא אל אלוקיך אולי יתעשת האלוקים לנו ולא נאבד". וצריך לדקדק, מה פרוש יתעשת אלוקים "לנו", מה המשמעות של "לנו", היה צריך לומר אולי ירחם ה' ולא נאבד.

אלא אפשר לבאר ולומר, מצאנו בעזרא הסופר)עזרא י,א(, כאשר חטאו בני דורו ונשאו נשים נוכריות, מובא: "וכהתפלל עזרא וכהתוודתו בוכה ומתפלל לפני בית האלוקים נקבצו אליו מישראל קהל רב מאוד, אנשים נשים וילדים כי בכו העם הרבה בכה".

והעניין הוא, כאשר צדיק בוכה ומתפלל על צרה או על דבר מסויים, אפילו שבוכה בסתר ליבו ובוכה בביתו ואין איש יודע, בתפילתו מעורר הצדיק התעוררות בליבם

של ישראל. ואפשר לבאר את הפסוק)תהילים קט,ל(: "אודה ה' מאוד בפי ובתוך רבים אהללנו", כאשר אני מודה ומשבח לבוראי, נכנס בתוך רבים הילול להלל את ה', ונהיה מסילות בלבבם של הכלל.

וכך, רב החובל אומר ליונה, אתה נביא אלוקים, איש צדיק גדול ועל ידי שאתה תתפלל, יכנס בליבות של כולנו התעוררות גדולה ביותר, וזה אולי יתעשת האלוקים "לנו", בזכות תפילתך, לנו לבנו יפתח ותפילתנו תהיה יותר חזקה.

והנה, זה יסוד גדול, כאשר צדיק מתעורר בתוך ליבו, מעורר יחד איתו את כולם. ולכן נהגו ישראל קדושים להקפיד ביום כיפור ובימים נוראים להתפלל עם צדיקים, שבזכותם מעוררים את הכלל בתפילתם.

על פי יסוד זה נבאר דברי הגמרא)יומא עא,ב(: מעשה בכהן גדול אחד שיצא מבית המקדש ביום הכיפורים אחרי עבודת הקודש בקודש הקודשים, והיו כל עם ישראל מלווים אותו לביתו, ופתאום יצאו שמעיה ואבטליון מבית מדרשם וכולם הניחו את הכהן גדול והלכו ללוות את שני גדולי עם ישראל, שמעיה ואבטליון. לבסוף באו שמעיה ואבטליון להיפרד מהכהן גדול, אמר הכהן לשמעיה ואבטליון: שלום בן העמים)שמעיה ואבטליון היו גרים(, אמרו לו: אנו בני גרים אך עובדים את עבודת אהרן הכהן. והגמרא הזאת תמוהה.

ואפשר על פי דברינו לבאר ולומר: אותו כהן, אמרו חז"ל, היה עם הארץ, אך הוא מבני אהרן ונבחר לשרת את ה', אך את הכח שלו להתפלל ולשרת ביום הכיפורים, ינק וקיבל בזכות הגדולים והצדיקים, שמעיה ואבטליון משם ינק את כוחו. ולכן, ענו ואמרו לו שהם עושים את עבודת הכהן.

והנה כל כח בעולם הולך ונדלק על ידי גדולי וצדיקי הדור. ולכן, הכהן כשהיה גומר את עבודת יום הכיפורים, "ויום טוב היה עושה לאוהביו". מי הם אוהביו, אלו האנשים אשר מכוחם הגיע למדרגתו הרמה ביום הכיפורים.

ימים אלו, אשר נותרו לנו לפני יום הדין, יום הכיפורים, צריכים להתחזק בליבנו להתקרב לצדיקים ולחסידים וכל אחד סולל מסילה חזקה לעצמו ולכלל כולו.

צדיקים / התקשרות לצדיק

לכל יהודי, יש רב, אשר שורש נשמתו, קשורה לאותו רב, או צדיק, אשר היא, המקשרת בינו לבין הקב"ה. ובלי קשר לאותו צדיק, לא יכול להגיע, לתיקון נפשו ונתק מאותו צדיק, ממיתה הרס וחורבן על האדם.

וחשבנו, להביא סימוכין לדבר זה, מהגמרא המספרת על רבי יוחנן, אשר היה יפה תואר אשר כדוגמתו היו בודדים בעולם. וחז"ל מספרים, שהיה מקפיד לשבת, בשערי

בית טבילה, בכדי שבנות ישראל, יזכו לבנים צדיקים, ויפי תואר כמותו.
באחד הימים, עבר ליד הנהר, ומהצד השני של הנהר, התהלך ראש השודדים, אשר שמו היה ריש לקיש. הסתכל ראש השודדים, לעבר השני של הנהר וראה, דמות של יופי גדול, קפץ לעבר השני של הנהר, ולתדהמתו, מצא, שזה איש ולא אישה. התקרב ריש לקיש, לרבי יוחנן ואמר לו: יופייך נאה לנשים, ענה לו רבי יוחנן: כוחך יאה לתורה. המשיך רבי יוחנן, ואמר, אחותי נאה ממני ואם תקבל על עצמך, עול תורה, אתן לך אותה לאישה. קיבל על עצמו, ריש לקיש, עול תורה. רבי יוחנן, קיים את הבטחתו וחיתן את אחותו עם ריש לקיש.
ריש לקיש התמסר, כל כולו, לתורה הקדושה וזכה להיות, תלמיד, חבר של רבי יוחנן; למדו יחד, חלקו בדברי ההלכה, איש על רעהו וחברותם נהייתה, חברות של רב ותלמיד המעריכים ומכבדים איש את רעהו. באחד הימים, בתוך הלימוד, הגיעו לחלוק, מתי החרב מקבלת טומאה? רבי יוחנן אמר את דעתו וריש לקיש אמר את דעתו. קם רבי יוחנן ואמר: אולי ריש לקיש, אתה מבין טוב בחרבות, ליסטים היית בעבר. ענה, ריש לקיש ואמר: פעם נקראתי רב וגם כעת אני נקרא רב.
הגמרא מספרת - הקפיד, רבי יוחנן, על ריש לקיש ונטה למות. באה אשתו, לאחיה, רבי יוחנן, ואמרה לא: תרחם על בעלי ותסלח לו כי אם ימות, אני אהיה אלמנה ומי יפרנס אותי? ענה ואמר לה: אני אפרנס אותך. המשיכה וביקשה: מי יפרנס את הילדים,אם יהיו יתומים? ענה רבי יוחנן, אני אפרנס.רבי יוחנן, לא הסכים למחול וריש לקיש, מת מן העולם.גמרא זאת הייתה לנו קשה מאוד:
א. מה הפירוש בדברי ריש לקיש: "פעם נקראתי רב וגם היום אני נקרא רב"?
ב. מה ההקפדה הקשה, של רבי יוחנן, על דברי תלמידו, גיסו וחברו - על זה צריך למות? הרי רבי יוחנן, היה ידוע ברחמנותו הגדולה?!
אלא, יסוד גדול, צריך להבין בנפשנו: חז"ל אומרים: כשברא הקב"ה את האדם הראשון הראה לו :" דור דור וחכמיו דור ודור ודורשיו" מי יקרא רב? מי יהיה מנהיג וזה אשר אמרו חז"ל: "זה ספר תולדות האדם" והנה, כאשר רבי יוחנן, אמר לריש לקיש: אתה היית ליסטים ומבין בחרבות, ענה לו ריש לקיש: "פעם נקראתי רב" - פירוש, בספר אשר הראה הקב"ה לאדם הראשון, נכתב שם, שאני אהיה רב אם כך, אמר ריש לקיש, לרבי יוחנן, אל תתנשא עליי ותאמר לי, אני מבין בחרבות כי ליסטים הייתי. גם אם לא היית, כבר נחטפתי להיות רב והייתי, נהיה רב, אף בלעדיך!
על זה, לא הסכים, רבי יוחנן, למחול והקפיד עליו ללא מחילה, משום שלכל אדם, חייב להיות את הצינור של רבו, שאם נחתך ממנו,אין לו חיים. וזה אשר, קרא לריש

לקיש, שנחתך ממנו, רבי יוחנן, שהוא הצינור שלו.
לכן, לכל אדם, חייב להיות רב או צדיק שנשמתו קשורה עימו וכדברי דורשי רשומות: לכל אדם צריך 2 רבנים; רב אחד בארץ, שחי וזה "עשה לך רב" וצדיק שנפטר ונשמתו בגנזי מרומים, אשר נפשו קשורה עימו.
ויקפיד ויזהר בכבוד רבו, כי הוא הנותן לו כח לעשות חיל.
ובכל עת וזמן, מול עינינו, מעשה אשר שמענו בקטנותינו, ממו"ר זקננו רבנו ר' מאיר אבוחצירא: באדם, אשר לא זכה להיפקד בזרע של קיימא והלך לרבו וביקש תפילה לזרע של קיימא ורבו, הפציר ועורר רחמי שמיים עליו.
אחרי שנים, של סבל ויגון נפקדו בזרע של קיימא ובכל שעה ובכל יום, הששון והשמחה היו מנת חלקם.בהתקרב עת הלידה, הכיר עוד צדיק, אשר התקרב אליו מאוד וביום הברית הזמין את הרב החדש, אשר הכיר וכיבדו בסנדקאות וכולי ואת רבו, משכבר הימים, לא נהג בו כראוי.
כמה רגעים, לפני הברית, כשהעבירו את התינוק, מיד ליד, אסון נורא אירע; התינוק נפל על הקרקע ונפטר.רבי מאיר אבוחצירא, היה צועק ואומר, היזהרו בכבוד חכמים! היזהרו בכבוד רבנים! והיזהרו בכבוד, שלימדכם תורה והחזירכם למוטב!

צדיקים / ז' אדר יום פטירת משה רבינו

יום זה, מהימים הקדושים והמיוחדים ביותר לעם ישראל. ובכל עת ובכל זמן, בין לפרט ובין לכלל, כאשר נמצאים בצער וביגון מעוכרי ישראל ומצרות אשר האדם נמצא בהם, יש כח גדול מכוחו של משה רבנו להיוושע ולהכניע את שונאי עם ישראל ואויבי תורתינו הקדושה בכוחו של משה רבנו.
וכמו שמובא במדרש)איכ"ר הקדמה כד(בשעת חורבן בית המקדש היה זמן קשה בשמים ומידת הדין הייתה מרובה ביותר והיה סכנת כליה חס ושלום על עם ישראל, אמר הקב"ה לירמיה הנביא: לך וקרא לאברהם יצחק ויעקב ומשה מקבריהם, שהם יודעים לבכות ולעורר רחמים. אמר ירמיהו להקב"ה: איני יודע היכן משה רבינו קבור; אמר לו הקב"ה: לך לשפת הירדן והרם קולך וקרא בן עמרם, בן עמרם עמוד וראה צאנך שבלעום אויבים.
הנה, עצה זאת שנתן הקב"ה לירמיהו הנביא הייתה עצה לא רק לאותו זמן, אלא עצה ולימוד לדורי דורות באורך הגלות כאשר היחיד או הרבים עומדים בזמן קשה בניסיונות, או בגזרות, או בצרות, אשר רשעים או אכזרים עומדים עלינו לכלותינו, לעמוד על שפת הירדן, פירוש, על התורה הקדושה אשר נמשלה למים, ולצעוק בן עמרם בן עמרם, לקרוא בשמו של משה רבינו שיעמוד מליץ יושר ויעורר רחמים

עלינו להינצל מכל היסורים והגזרות והצרות אשר עומדים עלינו.
והנה, ביום קדוש זה בוכים לפני הקב"ה ומעוררים את כוחו של בן עמרם, שיעמוד מליץ יושר על הפרט ועל הכלל ומבקשים רחמים וחמלה להיוושע ולהינצל ולראות בישועת ה' בישועת עולמים.
והנה, גדולתו של משה רבנו אין לשער וגדולה מהשגתינו ולא קם בישראל כמשה עוד.
ועלה בדעתינו לבאר ולומר, על הפסוק)דברים לד,ו(: "ולא ידע איש את מקום קבורתו". והגמרא במסכת סוטה)יד,א(העומדים למטה רואים אותו למעלה, והעומדים למעלה רואים אותו למטה. ואפשר לבאר ולומר: העומדים למטה, אלו קטני אמונה שנקראים למטה, רואים אותו למעלה, חושבים הנה משה רבנו למעלה בשמים ואין קשר עימו. אך העומדים למעלה, אלו אנשי המעלה, אנשים עם אמונה בהקב"ה שהם למעלה, רואים את משה רבנו למטה שנמצא עימנו בכל דור ודור וכוחו שריר וקיים יחד עימנו בכל עת ובכל זמן.
וזה היה מחשבתו של המן הרשע, כאשר חיפש חודש לאבד את עם ישראל, חשב שחודש אדר טוב משום שבחודש זה מת משה רבנו, אך לא ידע שגם בחודש זה נולד, וכוחו כח של תולדה. בכל דור ודור, ובכל תלמיד חכם ובכל צדיק יש מכוחו של משה רבינו, ובכל עת וזמן יש תולדה חדשה למשה רבינו.

צדיקים / יומא דהילולא של רבי שמעון בר יוחאי

יומא דהילולא של הרשב"י הקדוש. ידוע, כשמדברים ומספרים בענייני הצדיק, שפתותיו דובבות בקבר, ואז, עומד ומלמד זכות, על מי שמזכירו. נזכיר מעט מיום הסתלקותו של רשב"י;
ביום האחרון של חייו, נכנסו שלשה תלמידיו: רבי פנחס רבי חייא ורבי אבא, אמרו לו: מי שהוא עמוד העולם, נוטה למות? אמר להם: אני לא כמו כל אדם ואין בית דין של מעלה מעיינים בדיני, אלא, הקב"ה בעצמו, דן את דיני ואני אכנס לגן עדן, ממקום שלא עברו בו, אלא אבות העולם.
נכנסו תלמידי רבי שמעון לבית, והריחו ריחות בשמים, אשר לא הריחו מימיהם והבחינו, ברשב"י שמדבר עם אדם, אך לא ראו מאומה, אחרי כן, שאל אותם הרשב"י האם ראיתם דבר מה? אמר לו רבי פנחס: לא, אך שמענו את קולך והרחנו ריח גן עדן. אמר להם רשב"י, כנראה שעדיין אינכם ראויים לראות פניו.
עמד הרשב"י ואמר: כעת שלחו לי מן השמיים והראו לי מקומי בשמיים ולא נשא חן בעיני מקומי המיועד, רק חפצתי במחיצת אחיה השילוני, ובחרתי מקומי שם

וחזרתי ובאו עימי, שלוש מאות נשמות צדיקים ובראשם, היה אדם הראשון והוא, אשר ישב לידי ודיבר עימי. התקרב רבי אלעזר בנו ואמר: אבי היכן יהיה מקומי, ענה ואמר לו בחרתי מקום לי ולך יחד.

באותו יום, שרשב"י עמד להסתלק מן העולם התכנסו, תלמידיו לביתו, הרים רבי שמעון את עיניו וראה, שהבית מלא בכה רבי שמעון ואמר: בזמנים אחרים, הבית שלי היה מסובב באש ואף אדם לא היה יכול להכנס, אלא ברשותי, כעת פסקה האש והבית התמלא. בעודם יושבים, פקח רבי שמעון את עיניו וראה מה שראה והקיפה האש את הבית. יצאו כולם נשארו רבי אלעזר בנו ורבי אבא, אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו: צא וראה אם רבי יצחק נמצא כאן)רבי יצחק היה אחד מתלמידי הרשב"י, כמה שנים לפני כן

מלאך המוות בא לקחתו מן העולם, הביאוהו לפני הרשב"י ורשב"י הבטיח לו שכל עוד הרשב"י חי מלאך המוות

לא יוכל לו(. קם רבי שמעון ממקומו וישב, חייך ושמח ואמר, הכניסו את החברים, נשא רבי שמעון את ידיו והתפלל תפילה והיה שמח. מאחריו, ישב רבי אבא, מלפניו, רבי אלעזר, אמר רבי שמעון: הרי עתה, שעת רצון היא ואני רוצה להכנס לעולם הבא בלי בושה, והרי דברים קדושים, שלא גיליתי עד עתה בחרוני לגלות לפני השכינה, שלא יאמרו כי בחיסרון הסתלקתי מן העולם ועד עכשיו, היו צפונים בליבי.

וקבע רבי שמעון ואמר, רבי אבא יכתוב את הדברים, רבי אלעזר יבאר הדברים ושאר החברים, יהגו בליבם. עמד רבי אבא מאחורי כתפיו ורבי אלעזר, בנו, ישב לפניו, אמר לו, קום בני, שהרי אחר יושב באותו מקום. קם רבי אלעזר, התעטף רבי שמעון וישב פתח ודרש דרוש על הפסוק, "לא המתים יהללו י-ה ולא כל יורדי דומה". שוב, פתח רבי שמעון ואמר: הקב"ה רוצה בכבודם של צדיקים, יותר מכבודו, ועכשיו הקב"ה רוצה בכבודי וכל הצדיקים, שבגן עדן באו עימו. הצביע רבי שמעון בחרדה, על פינה בחדר ואמר: הנה רב המנונא סבא כאן וסביבו שבעים צדיקים מעוטרים בעטרות מבהיקות ורב המנונא בא לשמוע בחדווה, דברים אלה שראני אומר, הצביע רבי שמעון, לעבר אחר של החדר ואמר: הנה רבי פנחס בן יאיר כאן, הכינו לו את מקומו. הזדעזעו החברים ועמדו בפינות החדר ורבי אלעזר ורבי אבא,נשארו על מקומם, לפני רבי שמעון.

פתח רבי שמעון ואמר: "אני לדודי ועלי תשוקתו", כל הימים, שהייתי קשור לעולם הזה לא נתקשרתי אלא להקב"ה, לפיכך עכשיו "ועלי תשוקתו" וכאן, התחיל רבי שמעון לגלות סודות תורה ורזין דרזין והם מובאים בזהר הקדוש בפרשת האזינו. בתוך

דבריו אמר רבי שמעון, עד עכשיו, היו דברים אלו שגיליתי כאן, מכוסים ונסתרים, כי ירא הייתי לגלותם וכעת הם נתגלו. הקב"ה, יודע שלא לכבודי ולא לכבוד בית אבא, עשיתי זאת, אלא, כדי שלא אכנס בבושה לפני היכל ה', עשיתי זאת. ועוד, ראיתי שהקב"ה וצדיקי אמת, הנמצאים כאן כולם, הסכימו על ידי, שהרי ראיתי שכולם שמחים בשמחה זו שלי, וכולם מוזמנים בעולם ההוא, אל השמחה שלי, אשרי חלקי.

אמר רבי אבא, בשעה שרבי שמעון בר יוחאי, סיים לומר דבר זה, הרים את ידיו, בכה ואחר כך שמח, ושוב, רצה לגלות דבר אחר, אלא, שמייד אמר, כל ימיי, הצטערתי לגלות דבר זה ועכשיו, אין נותנים לי רשות. התחזק רבי שמעון וישב ושפתותיו דובבות, אח"כ השתחווה שלוש פעמים ואיש לא היה יכול להסתכל במקומו ובפרט בפניו.

אח"כ אמר: פה, פה שזכית לכל אלה ולא יבשו מעיינותיך המעיינות שלך יוצאים ולא נפסקים, עליך נאמר הפסוק "ונהר יוצא מעדן". כעת, אני מעיד על עצמי, שכל הימים שעמדתי בעולם, השתוקקתי לראות את יום זה וכו' וסיים את דבריו, בפסוק:"כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם".

אמר רבי אבא, לא סיים רבי שמעון לאמר את המילה "חיים" עד שנשתתקו דבריו ושמעו קול קורא ואומר: "כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך" ושוב שמעתי קול אחר: "חיים שאל ממך נתת לו". כל אותו היום לא פסק האש מן הבית ולא היה מי שהתקרב אליו, האור והאש היו סביבו ורבי אבא ממשיך: כל אותו היום שכבתי על הארץ וגעיתי בבכיה. לאחר שנסתלקה האש, ראיתי את רשב"י, קודש הקודשים שנסתלק מן העולם, שהוא שוכב על ימינו מעוטף ופניו שוחקות,

עמד רבי אלעזר בנו, לקח את ידו ונישקה ואני לקחתי את העפר שתחת רגליו.

ביקשו התלמידים להספידו ולא יכלו לדבר, התחילו החברים בוכים ורבי אלעזר בנו, נפל שלוש פעמים ולא היה יכול לפתוח את פיו, אח"כ פתח ואמר: אבא אבא שלוש היו חזרו להיות אחד)שלוש אלו שלוש תנאים: רבי שמעון, רבי פנחס, חמיו, ורבי אלעזר בנו ונשאר רבי

אלעזר(והספידו.

עמד רבי חייא על רגליו ואמר: עד עכשיו, המאור הקדוש, השגיח עלינו, עכשיו, הגיע השעה להשתדל בכבודו. עמדו רבי אלעזר ורבי אבא ולקחוהו באפריון וכל הבית, היה ריח ניחוח ולא נתעסקו בו, אלא רבי אלעזר ורבי אבא וכו'.

זכות רבי שמעון בר יוחאי יגן בעד כולנו ונזכה כולנו, לגאולה שלמה וכל אחד, יוושע בכל העינינים.

צדיקים / לטובת הכלל

מאז שחרב ביתינו, עם ישראל, נמצא בצרה ומצוקה, בכל עת וזמן, אשר חשבו מאן דהוא שהנה, עת דודים בא ואיש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו והרגישו ביטחון, הקב"ה, ערער את כל אשר חשבו ופיתחו. ומחורבן הבית, כך לאורך כל הדורות, עם ישראל עמד בגזרות שונות ומשונות וצרה ויגון אמצא ובסוף, הגיעו למסקנה "רק בשם ה' אקרא" - זה המושיע! אך בכל הזמנים, היו קדושי עליון, אשר עמדו כצינה ומחסה, בעד כלל עם ישראל, מסרו את גופם, את נפשם, את מעונם ואת כל אשר להם, לטובת הכלל והפרט.

יש מעשה המובא, על אחד מקדושי עם ישראל, הסבא משיפולי, אשר בכל זמן אשר אנו רואים זמנים וגזרות קשות על עם ישראל, מקפידים אנו לספר את המעשה הזה ואף, לא עובר שבוע שאנו עם עצמנו, עומדים וממלמלים, את אותו מעשה, על אותו קדוש עליון ולוקחים חיזוק על עצמנו ואולי ע"י דיבור על מעשי צדיקים, אפשר לעורר רחמי שמיים על הפרט והכלל.

מסופר, שבזמן הסבא משיפולי, הייתה שנת בצורת קשה והגיע למצב שבו, לא היה אוכל והיה זמן קשה ביותר. כדרכם באומות העולם, כל אשמה, מאשימים מייד את עם ישראל; עמדו והאשימו, שבגלל היהודים לא יורד גשם ועמדו וקצבו זמן שאם לא ירד עד התאריך הבא, גשמים מרובים ויתמלא החסר, גירוש וכליה היא מנת חלקם של היהודים. הסבא משיפולי, שהיה קדוש עליון ואוהב עם ישראל, אהבה גדולה, קרא לחכמינו ותבע ואמר, שהוא רוצה להזמין את הקב"ה, לדין תורה בבית הדין. כולם הזדעזעו, זעזוע גדול, מי יעלה בהר ה' מי יקום במקום קודשו מי יכול להעלות בדעתו מחשבה ודיבור כזה?! אך אף אחד לא העז לערער אחרי הסבא משיפולי. קבע הסבא משיפולי, יום בית דין וזימן את כל הדיינים וקרא לכל הרבנים וכל פרנסי הקהל וקבע להיות מיועדים ליום ולשעה שעומד לתבוע לדין תורה את הקב"ה.

הגיע השעה והעת, הניחו פרגוד סגור; תובע הסבא משיפולי; בבית הדין, הדיינים ישבו והסבא משיפולי התחיל טענותיו כלפי הקב"ה ואמר: ריבונו של עולם אתה גזרת עלינו גזירות קשות, החרבת את בית המקדש, הגלית אותנו מארצנו, משועבדים אנו בין אומות העולם וכל צרה ומצוקה אנו נמצאים בה וכעת אינך נותן גשם ועם ישראל בצער ובצרה גדולה, תובע בדין תורה מריבון העולמים, להוריד גשמי ברכה וכך המשיך את טענותיו. בתוך שהסבא משיפולי טוען, במילים קשות ובעוז ובתעצומות, נפתחו שערי שמיים וגשמי ברכה החלו לרדת. זה היה בזמנים גדולים וקדושים, אשר היו לעם ישראל, בדורות הקודמים, כגון הבעל שם טוב ותלמידיו, רבינו חיים פינטו,

רבינו יעקב אבוחצירא. אך, אנו בדור יתום, אין לנו על מי להישען, אלא, על אבינו שבשמיים וכל אחד ואחד, צריך להרגיש מחוייבות גדולה על הכלל ואי אפשר לומר: אצלי הכל טוב ולומר שלום עלייך נפשי, אלא כולם, עם ישראל, כאגודה אחת, בלב אחד, כאיש אחד- חייב אדם לראות את צרת חברו.

צדיקים / צדיקים מוסרים את נפשם למען הכלל

הקב"ה ציווה למשה רבינו "קח את-המטה והקהל את-העדה אתה ואהרון אחיך ודיברתם אל-הסלע". ננסה להבין את עומק גדלותו של משה רבנו, אשר היה מוכן להקריב את נפשו ואת הדברים היקרים והחשובים לו ביותר, למען כלל עם ישראל. ורבו הקושיות: אם הקב"ה מצווהו לדבר אל הסלע, מדוע מבקש ממנו ליקח עימו את המטה?! ואפשר לפרש ולומר: נס הנעשה לאדם, נעשה עפ"י גדולת האדם, אדם גדול - נס גדול, אדם קטן - נס קטן. כך במקרה זה, משה רבנו הולך להוציא מים לבני ישראל מן הסלע, כשיגיעו אל הסלע, תיבחן מעלתם; אם מעלתם רמה, הדיבור יספיק להוציא את המים מן הסלע. וזה מורה על מעלה גדולה והשגת נפש עצומה של בני ישראל, שבדיבור בלבד יוצא המים.

אך אם, באותה שעה מעלתם אינה גבוהה, דיבור לא יספיק ואז יצטרך משה להכות את הסלע, שזה בבחינת קטנות. הגיע משה עם בני ישראל למקום המיועד ומשה רבנו, פחד מלבייש את בני ישראל, אם ידבר אל הסלע ולא יצא מים, משום שמעלתם פחותה, יהיה ביזיון גדול לבני ישראל, אך גם יהיו ליצני הדור אשר לא יפרשו את הדבר בצורה נכונה ויאמרו: הנה עצת ה' חס ושלום לא קמה. לכן, משה, לקח על עצמו חרון אף כעס משמיים והיכה את הסלע ולא דיבר. ובגלל מעשה זה נמנע ממנו הדבר אשר היה משוש חייו לזכות להיכנס לארץ ישראל, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. וכל זה, מאהבת ישראל הגדולה אשר הייתה למשה.

וזה דרך הצדיקים בכל דור ודור - למסור את חייהם למען כלל עם ישראל, כמה קדושים מסרו את נפשם על קידוש ה'.

ידוע המעשה, בצדיק גדול, אשר היה מראשית משפחתינו הקדושה, רבי דוד אבוחצירא ה' יקום דמו, אשר באו ערבים לעירו וביקשו לעשות שפטים בכל יושבי העיר. כל הגברים והנערים ברחו מחוץ לעיר. ורבי דוד הי"ד, עמד והחביא את כל התינוקות. ועמד כמגן וצינה עליהם. וערבים הפורעים והבוזזים עמדו ופרעו ובזזו כל חלקה טובה וכל מי שנקרה בדרכם שפכו את דמו. לקראת סוף חורבנם, עמדו ואמרו, אם יתנו לנו את מנהיג וראש הקהילה היהודית, נניח אתכם. עמד רבי דוד הי"ד ואמר: אני אמסור את חיי, למען תיעצר המגיפה הזו. הלך ומסר את עצמו בידי הרוצחים ימח

שמם, קשרו את גופו במכונת המלחמה וירו בפצצה וכל גופו התפרק לחתיכות. חרדה ואימה אחזתם והניחו את כל כלי נשקם וברחו על נפשם.
זוהי מעלתם של גדולי ומנהיגי עם ישראל, שטובתם העצמית לא עמדה להם, כנגד כלל עם ישראל ובכל עת ובכל רגע, היו מוכנים ומזומנים למסור את נפשם, למען כלל עם ישראל ומשה רבנו בהנהגתו השריש מידה זו, בכל מנהיגי עם ישראל משה שפיר קאמרת.
והנה, כשנתעמק ונתבונן, בעניין מי מריבה וההבדל, בין נס בארה של מרים לבין נס המים שהוציא משה, אפשר לבאר ולומר: הנס של משה גדול היה. ולכן, דווקא על מי משה בני ישראל שרו שיר "אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה" ולא מצאנו שירה על בארה של מרים, משום שבנס של משה נס גדול הוא.
ונקשה, איך גדול הוא? נבאר ונאמר, בכל דבר יש ארבע יסודות ואחד מארבעת היסודות, הוא מים. באבן יש טיפת מים, בעץ יש טיפת מים, בברזל יש טיפת מים, בכל דומם, יש טיפת מים. ומרים התפללה ובזכותה התרבתה הטיפה הזאת ונהיה שפע גדול ומים להשקות את כל עם ישראל. אך הנס היה מהטיפה הקיימת שהתרבתה.
ואצל משה רבנו, הנס היה גדול ביותר, לא מהטיפה התרבו המים, אלא יצר יש מאין. והברכה והשפע של המים אצל משה נוצר מכלום. וזה עומק הפסוק: "ההופכי הצור אגם מים" זה בארה של מרים, שמטיפה נהיה אגם. "חלמיש למעיינו מים" זהו נסו של משה.

צדיקים / רבי אליעזר פאפו - 'בעל פלא יועץ'

יום קדוש לנו במיוחד, חול המועד סוכות, ויומא דהילולא של מורנו ורבנו, רבנו אליעזר פאפו זצוק"ל, אשר הבטיח שכל מי שיקבל ממנו טובה, אם יזכה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, ישתדל להחזיר לו טובה.
בקהילתנו הקדושות "שובה ישראל", אשר כולנו שותפים, כאיש אחד בלב אחד, שותפות ואחדות גדולה בכל מצווה אשר עושים כולנו כאיש אחד בלב אחד, וכמה מאיתנו, אשר מקפידים ללמוד בכל יום "פלא יועץ" – "יעלזו חסידים", וכן עוד כמה וכמה מן הספרים הקדושים של בעל הפלא יועץ, וכמה זכו במסירות נפש לעלות השנה אל קיברו ובשנה שחלפה וכן בשנים עברו, וכמה זכו לטבול טבילת מצווה; כמה דמעות ירדו מעינינו וכמה דברים ביקשנו מאותו צדיק, אשר יהיה שליח שלנו לפני ריבון העולמים, לבקש על הפרט ועל הכלל, על כאבים אשר כאבו לנו, על כלל עם ישראל ועל הפרט, על הנסתרות ועל הנגלות, על הידועות ועל הצפונות, ובוודאי, מורנו הפלא יועץ, עורר רחמים עלינו בשמים ובלילה קדוש זה שאנו נכנסים אליו, ליל הושענה

רבא, שמעלתו מן הגדולות ביותר בימות השנה, אשר בו המלאכים יוצאים לבצע את שליחותם, אשר נגזר ביום ראש השנה ויום הכיפורים, וודאי טוב חסד ורחמים יקדמונו. ידוע שבחג הסוכות נצטווינו לשמוח, וכמאמר הכתוב)דברים טז,יד-טו("ושמחת בחגך...

והיית אך שמח". ושמחה זו היא גדולה ועצומה, שמחה של מצווה, כמו שכתב רבינו הקדוש רבי אליעזר פאפו זצוק"ל בספרו "פלא יועץ")ערך סוכה(: שאם בכל הרגלים מצווה לשמוח, על אחת כמה וכמה בחג הקדוש הזה, שהוא זמן שמחתנו. וסיבת השמחה, שמה נעים ומה טוב חלקנו וגורלנו אשר בחר בנו יוצרנו ולא זז מחבבנו, וחיבה יתרה נודעת לנו עד אין חקר, ועד מקום שאין יד שכלנו מגעת.

ידוע מה שאמרו בספרים הקדושים, שבהילולא של צדיקים עושים שמחה גדולה, כיון שביום פטירת הצדיק יש עילוי לנשמתו בעולמות העליונים, ובאותו היום מתנוצץ ומאיר אור וזוהר נשמת הצדיק, ועולה בדרגה נוספת בישיבה של מעלה. ולכן נהגו לעשות הילולא ושמחה ביום פטירת הצדיק.

והנה בעת ימי שמחת חג הסוכות, שהיא שמחה של מצווה, נצרף יחד שמחה נוספת של מצוה, הלא היא שמחת הילולת הגאון הצדיק, קדוש יאמר לו, רבנו אליעזר פאפו זצוק"ל בעל 'הפלא יועץ' ושאר ספרים. שהערב בליל כ' בתשרי, הוא יום ההילולא שלו. ובשנה זו ימלאו 183 שנים לפטירתו.

תולדותיהם של הצדיקים הם לימוד לדורות, הבעש"ט הקדוש אמר: שמסיפורי צדיקים ניתן לשאוב שפע של קדושה ויראת השם. על כן נשנה בקצרה את תולדותיו של הצדיק, ובשמחת הילולתו, נזכה לשאוב שפע של קדושה וטהרה.

רבי אליעזר פאפו נולד בשנת ה'תקמ"ו) 1785 (בעיר סאראייבו שבבוסניה. לאביו רבי יצחק זצ"ל ולאמו מרת בלקנה ע"ה. בבית גדול בתורה, ספוג ומלא ביראת השם גדל.

אביו רבי יצחק היה צדיק חסיד ועניו, וכפי שהעיד עליו בנו בספר 'פלא יועץ')ערך חולה(, "ברם זכור לטוב עטרת ראשי אבא מרי זלה"ה, כי בכל יום מימי חוליו ההוא אמר בקשת 'לך אלי תשוקתי', ושאר וידויים ותחינות של יום הכיפורים, ופלגי מים ירדו עיניו. אשרי עין ראתה אלה, וכל מי שיהיה נכנס אצלו היה אומר לו 'ראו סופו של בשר ודם', עין ראתה ותאשרהו, אשריו ואשרי חלקו".

גם הקהילה היהודית בסאראייבו הייתה מלאה בחכמים וסופרים, ורבים מגדולי ישראל ישבו בה על כס הרבנות, וביניהם רבי שמואל בן ברוך זצ"ל, רבי צבי אשכנזי זצ"ל – 'החכם צבי' ועוד. במקום תורה זה, שהיה מנותק מכל הבלי העולם, צמח לגאון ולתפארת רבי אליעזר פאפו. ככל הידוע, רבותיו היו: רבי אליהו חיון זצ"ל, ורבי משה

דאנון זצ"ל, שניהם מתלמידיו של רבי חיים מוסאפייה זצ"ל, שהיה מגדולי תלמידיו של הגאון הנודע רבי דוד פארדו זצ"ל בעל ה"חסדי דוד" על התוספתא.
בגיל י"א שנים, עוד לפני שהגיע לגיל מצוות, כבר הוכר רבי אליעזר כלמדן, עניו, וזכרן, ומתחסד עם קונו. את דרשת 'הבר מצווה' חיבר בעצמו, ודרש בפני רבותיו החכמים בסברה ופלפול, במשך כמה שעות. לאחר שסיים את מדברותיו, הכריזו עליו רבותיו כי למרות גילו הצעיר, הרי שמעתה מקומו יהיה בבית המדרש, בקרב חבורת החכמים הגדולים, ולא בין החכמים הצעירים. רבי אליעזר סירב לשבת בבית המדרש הגדול, אלא בישיבה לצעירים בלבד. ובמעשהו זה גרם "לקנאת סופרים תרבה חכמה" וחבריו בישיבה החלו לעמול בכל כוחם ביום ובלילה כדי להגיע להישגיו המופלאים.
בהיותו בן כ"ה שנים בשנת תק"ע) 1810 (החל להפיץ את מעיינות תורתו וחכמתו החוצה, והעלה בכתב את חידושי תורתו על התלמוד הבבלי על דרך הפלפול בחריפות ובסברא בספרו "חודש האביב", ספרו זה הוא אחד מיני רבים שהוציא לאור בכל ענפי התורה.
זכה להעמיד תלמידים בקיאים בתורה, גדולים ביראה בניהם: רבי יהודה שלמה חי אלקלעי בעל ספר מנחת יהודה, ורבי משה פירירה.)כידוע רבי משה פירירה הדפיס הדפסה ראשונה לספר משלי של רבי יאשיהו פינטו זיע"א. שרבו רבי אליעזר פאפו מצאצאיו. וכך הוא כותב בהקדמה שהוא היה גר בבולגריה והלך לרבו רבי אליעזר פאפו ואמר לו שהוא רוצה להשתקע בא"י ולגור בעיר חברון, והוא מבקש ברכה שיזכה להתיישב בחברון ולמצוא שידוך טוב, ואמר לו רבי אליעזר פאפו תלך לא"י ואם אתה רוצה לזכות לישוב א"י ושידוך טוב, תמצא פירוש של הרב הגדול והצדיק רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל ותדפיס אותו וכן עשה. ונתקיים בו ברכת רבו זיע"א.)
בשנת ה'תקע"ד) 1814 (התמנה רבי אליעזר פאפו, כרב הקהילה היהודית בסליסטרא, וכיהן ברבנות העיר י"ד שנה עד לפטירתו. על פי עדויות וכפי הרשום בפנקסי קהילת סליסטרא, בעת כהונתו באה בעקבותיו ברכה אל העיר, ובכל שנות כהונתו לא נפטר אף אחד מבני הקהילה בדמי ימיו וכל היהודים חיו עד זקנה ושיבה.
בפנקס קהילת סיליסטרא מובא מעשה מופלא אודותיו, שבאחת הפעמים כשהוצרך רבי אליעזר לשהות עד לערב שבת בעיר וורנא, יצא בערב שבת השכם בבוקר לדרכו מוורנא לסליסטרא, במהלך הדרך הבחין רבי אליעזר שהשעה מתאחרת והעגלון וסוסיו נוהגים בעצלתיים ושחלילה לא יספיקו להגיע לעיר לפני כניסת השבת, חרד רבי אליעזר חרדה גדולה שמא חס ושלום יחלל את השבת או ייאלץ לשבות על אם הדרך, ונשא עיניו כלפי שמיא בתפילה כי יזכוהו לכבד גם שבת זו כמנהגו בכל

שבת ושבת. עוד רבי אליעזר מתפלל, והנה נפלה על העגלון המוליך את סוסיו תרדמה עזה, והסוסים החלו דוהרים במהירות מסחררת לכיוון העיר סליסטרא. בטרם חלפו דקות אחדות ניצבה העגלה בלב העיר בדיוק בעת כניסת השבת קודש. על נס זה ועוד רבים אחרים שאירעו עמו, היה נוהג לערוך סעודת הודיה להשם יתברך על שהיטיב עמו ברוב חסדיו.

רבי אליעזר כיהן ברמה, היה מוכיח בשער את בני קהילתו ועמד בפרץ לגדור את פרצות חומת הדת, ואת מיטב זמנו הקדיש למען הציבור. עד שנאסף הצדיק אל עמיו, בחולו של מועד, בחג הסוכות בתאריך כ' בתשרי שנת ה'תקפ"ח) 1828 (והוא בן ארבעים

ושתים שנה בלבד.

כשנה לפני פטירתו, בשנת תקפ"ז) 1827 (נודע לו בחלום שנגזרה גזרה קשה וסכנת מגיפה מרחפת על העיר, ונתונה בידו הבחירה להקריב את עצמו, על מנת לכפר על בני עירו וקהילתו. רבי אליעזר בחר להקריב את עצמו בעבור בני עירו. בימי מחלתו הוסיפו לו את השם "יחזקאל".

הוא אף הוסיף ואמר לפני פטירתו: שמי שיטבול במקווה טהרה ויתפלל על קברו בלב נשבר, הוא יהיה ערב שתפילתו תתקבל. בעקבות הבטחה פלאית זו נוהרים יהודים רבים לפקוד את קברו של, ורבים זכו לראות ישועות רבות בענייניהם.

בעת שכבשו הרוסים את בולגריה הגיעו אל סליסטרא וחפשו אחר שטח רחב ידיים כדי להקים בו כנסייה נוצרית, לאחר חקירה ודרישה הוחלט על ידי הרוסים לעקור את בית הקברות היהודי ולהשתמש בשטחו, הרוסים החלו מבצעים את זממם ופינו חלקים מבית הקברות, אך משהגיעו אל מצבת קברו של 'הפלא יועץ' הם לא הצליחו לעוקרה ולהזיזה ממקומה, גם ניסיונות לפוצץ את המצבה לא צלחו והיא נותרה שלמה. לאחר מספר ניסיונות נגלה לעיני הרוסים דבר פלא, המצבה בשלמותה החלה שוקעת באדמה למול עיניהם הנדהמות, הרוסים הבינו כי במקום זה טמון גופו של איש קדוש וחזרו בהם מתוכניתם. עד היום נראה לעין רק החלק העליון של מצבתו של 'הפלא יועץ' ואילו חלקה התחתון של מצבת האבן שקוע תחת האדמה.

בחייו הקצרים הספיק לכתוב ספרים רבים שנתקבלו בכל בית ישראל. ספרו המפורסם ביותר שעל שמו הוא נקרא, הוא הספר 'פלא יועץ'. הספר 'פלא יועץ' הוא ספר מוסר והשקפה לפי נושאים על סדר א"ב, הערכים בספר נכתבו בשפה קלה השווה לכל נפש. רבי אליעזר כתב בהקדמתו לספרו: 'קראתי שם הספר הזה פל"א יועץ כי בתיבת פלא רמוז שמי הדל באלפ"י אליעזר פאפו ס"ט יועץ אנוכי לעצמי

ולאנשי גילי אנשי סגולה'. ספר פלא יועץ הוא ספר מוסר חשוב הנלמד בכל העולם כולו.

מלבד החיבורים 'חודש האביב' ו'פלא יועץ', חיבר רבי אליעזר גם את הספר 'אורות אילים', בו מכונסים דברי מוסר מהתלמוד בבלי. החיבורים 'דן ידין' ו'אלף המגן' על התורה, הספר 'חסד לאלפים', ובו פסקי דינים על 'שולחן ערוך' חלק 'אורח חיים', הספר 'בית תפילה' המבאר את כוונות התפילה, הפירוש 'יעלזו חסידים' על 'ספר החסידים' ועוד חיבורים אחרים.

רבי אליעזר זכה לאישה צדקנית שהייתה למדנית בתורה ובדברי חסידות. ורבות התייעץ בה בחיבור ספרי מוסריו.

לרבינו נולדו שני בנים ושתי בנות. בנו רבי יהודה חיבר את הקונטרס ''שבר פושעים'', נפטר בירושלים ביום י''ב בניסן תרל''ג) 1873 (על מצבתו כתבו: ''איש אלוקים קדוש, רב משרשיא, מבני עליה, חסידא ופרישא, ראשון לכל דבר אשר בקדושה, הרב המופלא וכבוד ה' מלא...''. בנו השני רבי מנחם.

בתו שרה, נישאה לגאון החסיד רבי אהרן עזריאל בעל ספר ''כפי אהרן'', ששימש כראש ישיבת ''בית אל'' בירושלים. ונפטר ביום ט' לחודש סיוון בעיר יפו. וחתנו השני היה הגביר יצחק פרחי בעל צדקה וחסד.

צדקה / אדם שמזונותיו מצומצמין, יעשה מהן צדקה

אמרו חז"ל)תנחומא נשא אז(שהקב"ה רצה להשרות את שכינתו בתחתונים, ואמנם שכל הארץ מלא מכבודו של ה', והשמים ושמי השמים לא יוכלו לכלכל ולמלא את כבודו של הקב"ה. אך רצה הקב"ה לזכות את ישראל שיבנו בעבורו משכן, וכביכול צימצם הקב"ה את כבודו להשרות שכינתו במשכן עצים אוהל ויריעות, וכל זה בכדי לתת לבני ישראל להוציא לפועל את רצון ליבם הטוב, בבנית משכן לה'. ולכן נאמר)שמות כה,ב(: "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי", כיון שנדבת הלב והרצון הפנימי היה הדבר החשוב ביותר לפני ה'.

אמרו חז"ל)קהלת רבה א,א(, מעשה ברבי חנינא בן דוסא שראה בני עירו מעלין נדרים ונדבות לירושלים, אמר, הכל מעלין לירושלים נדרים ונדבות, ואני איני מעלה דבר. מה עשה, יצא למדבר של עירו וראה שם אבן אחת, ושבבה וסיתתה ומרקה וכרכמה וסירקה, ואמר, הרי עלי להעלותה לירושלים. בקש לשכור לו פועלים, נזדמנו לו חמשה בני אדם, אמר להם מעלים לי אתם אבן זו לירושלים, אמרו לו תן לנו חמשה סלעים

ואנו מעלין אותה לירושלים. בקש ליתן להם, ולא נמצא בידו דבר באותה השעה, הניחוהו והלכו להם. זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים בדמות בני אדם, אמר להם אתם מעלים לי אבן זו, אמרו לו תן לנו חמשה סלעים ואנו מעלים לך אבנך לירושלים, ובלבד שתתן ידך ואצבעך עמנו, נתן ידו ואצבעו עמהן ונמצאו עומדים בירושלים. בקש ליתן להם שכרן ולא מצאן, נכנס ללשכת הגזית ושאל בשבילם]משום שלא רצה להשהות שכרן אצלו, ורצה לקיים מצוות ביומו תתן שכרן[, אמרו לו, דומה שמלאכי השרת העלו אבנך לירושלים. וקראו עליו את המקרא הזה)משלי כב,כט(: "חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב", קרי ביה לפני מלאכים יתיצב.

ויש להבין, מדוע הוצרכו להזדמן לרבי חנינא חמישה מלאכים מן השמים, ולמה לא היה די במלאך אחד, והלא יש כח אפילו ביד מלאך אחד בכדי לשאת את משא האבן הזו לבדו ולהעלותה לירושלים.

ונראה לתרץ, שהרי רבי חנינא עשה חמש פעולות באבן שמצא, ובכל פעולה התכוון להכשיר ולתקן יותר את האבן, כדי שתהיה ראויה לפאר ולכבד את ה', וכל מעשיו היו בטהרת לב גדולה, שהרי השתוקק מאוד להעלות איזה דבר מנחה לה', ואדיר היה חפצו לפאר ליוצרו, ולכן נעשה לו נס כדי להשלים את רצונו. ואותם חמישה מלאכים שהגיעו לסייעו נבראו מחמש הפעולות שעשה באבן, וע"י כל פעולה שעשה בכל ליבו ובאהבתו לה', וטרח ויגע בעשר אצבעותיו כדי לעשות נחת רוח ורצון ליוצרו, נברא מלאך אחד. ולכן נקבצו ובאו חמישה מלאכים לעזור ולסייע לו להשלים את מלאכתו ונדרו אשר נדר, ללמדנו, על מעלת וגדולת מי שעושה מצוה בשלמות הלב וללא פגם, ובשמחה ובאהבה גדולה.

וזה מה שאנו מתפללים ומבקשים מהקב"ה בברכת המזון: ונא אל תצריכנו לידי מתנות בשר ודם, דהיינו, שלא נזדקק למתנות מבני אדם שמרגישים כאילו לוקחים ונוטלים מהם את בשרם ודמם, ובכל נתינה שלהם מרגישים כאילו חתכו מבשרם החי ונתנו לאחרים. וממי שמרגיש כמי שנוטלים ממנו אבר מאבריו ובשר מבשרו באותה נתינה, כיון שמתנה מאדם כזה היא מעוטה ולא די בזה אלא עוד שחרפתו מרובה, ומי שקיבל ממנו מרגיש כאילו נטל את חייו ממנו, ויש בזה חרפה וקלון. ואנו מבקשים מהקב"ה שגם כשאנו צריכים לקבל מתנות מבני אדם, שנקבל מתנות מאדם שנותן בכל ליבו, ולא מאדם שמרגיש שנטלו ממנו את ליבו.

צריכים אנו להתחזק במצוות הצדקה ולהרבות במעשי חסד, ושהנתינה תהיה בשלמות הלב, וגם כשהאדם רואה שפרנסתו מתמעטת יצמצם בכל מה שאפשר, אבל בצדקה ימשיך לאחוז בכל עוז ולא ירפה ויניח מידו מצוה יקרה זו, ואמרו חז"ל)גיטין

ז,א(אם רואה אדם שמזונותיו מצומצמין, יעשה מהן צדקה, וכל שכן כשהן מרובין.
ועוד אמרו)שם ע"ב(, שאפילו עני המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה, משום שהצדקה מעלתה גדולה לאין ערוך. ואמרו חז"ל)ירושלמי פאה א'(שצדקה שקולה כנגד כל המצוות
כולן. ובזכות נתינתה מקרבים את הגאולה)בבא בתרא י,א(, והיא מארכת ימיו ושנותיו של האדם)תנא דבי אליהו זוטא א'(, על כן יחזיק האדם במצוה זו ולא ירפה ויעזבנה מידו.
וכאשר עושה צדקה בשלמות הלב, ומאיש אשר ידבנו לבו, תקחו את תרומתי, זו תרומה שחביבה ורצויה לפני הקב"ה.

צדקה / בפרהסיא

אמרו חז"ל: "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה". ובכל עת ובכל זמן, מעוררים בעניין הצדקה, ואין דבר גדול מן הצדקה שקורעת גזר דין וכו', אך צריך לדעת איך עושים צדקה.
מובא בספרים הקדושים, על אדם עשיר אשר שמע שרוצים לבנות בית כנסת, ולא רצה ששום אדם יטרח ורצה שהכל יהיה על שמו ועל זכרו, והלך ובנה את כל הבית כנסת כולה, ונענש ומת וכל זרעו נכחד מן העולם. ושאל, על מה ולמה אדם שזכה וזיכה לבנות בית כנסת לתפארת, ימות הוא וזרעו? אלא, אחרי זמן נודע הדבר שעונשו הוא על זה שמנע מהכלל לעשות חסד ולקחת שותפות בבית ה'.
וידע האדם, שפעמים רבות חושב האדם שעושה מצווה גדולה ומעלתו, מעלה רמה, אך באותה מצווה מונע מאחרים לקיים מצווה וגם על זה יביא אלוקים במשפט.
ועל פי דברים אלו, נביא מעשה שחיזוק גדול בו, על רבי יונתן מאייבישיץ,
כשהתחתן זכה לקבל מחמיו סכום עצום של נדוניה שאפשר להתפרנס בו רוב החיים.
והנה, בעיר אשר גר, הגויים שנאו שנאה גדולה את היהודים עד ששנאתם הייתה נראית בחוץ לכולם.
והנה, בוקר אחד, שומעים היהודים שהגויים החליטו לבנות כנסיה מפוארת וגדולה ליד בית הכנסת היהודי, וכך להפריע ליהודים ולהציק להם בתפילות. ליהודים היה צער גדול ביותר, ומן היום הראשון שהחלה הבניה, היו היהודים מצטערים ומטכסים עצה, מה לעשות.
והנה, נשלם בניית הכנסייה והתחילו הגויים להיאסף ולהתקבץ שם מידי יום ביומו וליהודים צרה גדולה, יגון ואנחה.
באחד הימים, היה בחור שהיה חברותא של רבי יונתן מאייבישיץ, שלא יכול היה

לסבול דבר זה ובלילה מאוחר הלך בשקט ונכנס לתוך הכנסייה עלה למעלה ושבר את השתי וערב ובזמן שנפל לארץ, נשמע רעש גדול וכל הכמרים התעוררו ותפסו מהיכן הרעש. והנה, מוצאים יהודי מנסה לברוח, רדפו אחריו, תפסו אותו, והיכו אותו מכות מוות ולקחו אותו לאחד החדרים הסגורים וסגרו אותו ואמרו בדעתם, מחר בבוקר יוציאו להריגה על ידי שריפה.

אחד הכמרים, הלך בשקט לרבי יונתן וסיפר לו את הדברים ואמר לו: אם תביא לי סכום עצום של כסף, כסכום הנדוניה שלך, אני בשקט אוציא אותו, אך יברח ולא יחזור לעיר הזאת לעולם, זה התנאי. הסכים רבי יונתן ומיד הלך לפרנסי העיר וביקש מהם, האם אפשר להשיג את הסכום. חשבו ואמרו לו זה סכום גדול מאוד וייקח זמן עד שיהיה אפשר לארגן סכום כזה.

עודם מדברים, הלך רבי יונתן לקח את הנדוניה שלו, הלך לכומר ושילם לו את כל כסף הנדוניה שלו. הכומר הלך ולקח מן החצר הסגור את היהודי ובשקט הביאו לרבי יונתן בינתיים, בכנסיה נמצא הדבר שהיהודי ברח מיד חשדו בכומר ההוא, באו לתופסו, רץ לקח את הכסף ועוד אבנים טובות, אשר היה לו בסכום מרובה ורץ מהר לביתו של רבי יונתן ואמר לו תשמור לי את זה, אם אחזור תחזיר לי ואם לא, זה שלך. רץ ליציאה מהעיר וראה מרחוק את השוטרים רצים אחריו, קפץ למים ברצונו לברוח בשחייה טבע ומת.

כשנודע הדבר לרבי יונתן, הצטער צער גדול מדוע ה' לא קיבל את הפדיון שבויים שלו ואחרי ימים של צער, חלם בלילה מן השמים כעסו, מדוע לא צירף את כל הקהל להשתתף בפדיון שבויים.

וזה יסוד גדול, אל תעשה מצווה לבד, תשתדל בכל עת וזמן לשתף אחרים איתך במצוות ומעשים טובים, אשר אתה עושה. אין זה מוסיף לאדם אלא גורע ממנו.

צדקה / מעלתה

מעלת הצדקה רמה מאד, וכבר נאמר בכתוב)משלי י,ב(: "צדקה תציל ממוות". והנה, על ידי נתינת צדקה לצדיק, יש בכח צדקה ובכח הצדיק, לשנות חס וחלילה מוות שנגזר על האדם לחיים, וזה אשר דרשו חכמים בפסוק)תהלים לג,יח-יט(: "הנה עין ה' אל יראיו וגו' להציל ממוות נפשם", - הקב"ה נתן את כח העין בידי הצדיק, שאם חס וחלילה נכתב על האדם מוות, העין שבידי הצדיק נכנסת בכוחו של הצדיק בתוך המוות ונהפך יחד עם העין למעות, וזה כח הצדקה שנותנים לצדיק, להציל בזכות העין, ממוות נפשם ולחיותם ברעב.

והנה, בדורו של נח היה קטרוג גדול על העולם, ואף נח היה באותו קטרוג, וכבר

האריכו המפרשים, מדוע. אך "ונח מצא חן בעיני ה'")בראשית ו,ח(, בזכות החסד והצדקה,
אשר הרבה לעשות, וניתן לו כח העין כפי שמובא "בעיני ה'", העין של ה' ניתנה לו, ובזכות הצדקה אשר עשה עם כל אשר עימו, נהפך ממוות למעות.
ולכן, ידע האדם שבכל זמן, אשר מרגיש ורואה שבפתחו עומדים משברים וימים קשים, יקפיד בכל כוחו, לעשות חסד עם כל הסובבים עימו, וצדקה תציל ממות. ואדם, אשר רואה שפרנסתו קשה ביותר, ייקח על עצמו סגולה גדולה לשפע ולעשירות ולפתיחת אופקים ודברים חדשים בחייו, לקחת כלה יתומה, או ענייה ולקחת על עצמו חלק מן החתונה, או כל החתונה. ומקובלני מאבות אבותינו, שמי שמטפל בהוצאת חתן וכלה ובוודאי יתום ויתומה או עניים, נפתחים לו שערי שמים בדברים אשר לא תיאר ולא שיער, וממרחק יבוא לחמו. וברכת ה', כאשר באה בזכות מצווה מרוממת כזו, היא תעשיר ולא תוסיף עצב עימה.
וידע האדם, ישנם עוד צדקות; לא רק צדקה בכסף, להשתדל על פדיון שבויים, להשתדל לעודד אנשים אשר ימיהם קשים וצרותיהם מרובים, ובכל מסירות וגמילות חסד, אשר מקריב ונותן מעצמו לצדקה תחשב לו, כך נאמר על אברהם אבינו)בראשית טו,ו("והאמין בה' ויחשביה לו לצדקה".
ושמענו מעשה בשבת קודש, מידיד נפש מנגידי עם ישראל, אשר עולם התורה בדור זה עומד על גביו, שבזמן השואה האיומה, ברחו ארבעים ושתים רבנים חשובים ונכבדים לאיטליה, ושם נתפסו בידי הממשלה אשר רצתה להסגירם ולהעבירם לידי הרשעים הארורים. בארה"ב, שם נשמע הדבר, הייתה חרדה גדולה על כי ארבעים ושתים רבנים ואדמו"רים, מגדולי עם ישראל ימסרו להריגה מיידית ולעינויים קשים. ניסו כל העסקנים וכל אשר בידו לעשות הכל בכדי להצילם ולא עלה בידם מאומה.
הלכו לפני אחד מבני עליה, אשר הקים עולה של תורה באמריקה, הגאון רבי אהרן קוטלר, וסיפרו לו בצער גדול את אשר קורה. שאל אותם מי יכול לעזור, ענו ואמרו לו בכל הדרכים הרגילות כבר ניסינו וכלום לא עלה בידינו. אחר ענו ואמרו לו, הנה גרים כאן בניו יורק משפחה של אנשים מאיטליה, שידועה כמשפחה אלימה ומסוכנת שכל הדברים הקשים והלא הגונים בידיהם, אולי הם יצליחו. מיד עמד רב אהרן קוטלר ואמר תקראו לראש שלהם שיבוא אלי מיד לישיבה. אמרו לו איך כבוד הרב יפגוש איש כזה, אמר להם הצלת חיים של ארבעים וכמה גדולים בעם ישראל הוא לפני הכל, וכל המציל נפש מישראל קיים עולם ומלואו.
הביאו את אותו אדם לישיבה של רבי אהרן קוטלר, נכנס אותו אדם שלא ידע

מה רוצים ממנו, לפני הרב. שאל אותו אדם את רב אהרן קוטלר מה אתה עובד ומה עושה, ענה לו רב אהרן אני הראש של הישיבה הזו. שאלו רב אהרן ומה אתה עושה, ענה ואמר אני ראש של משפחה הגדולה והחזקה ביותר באמריקה. אמר לו רב אהרן ראש עם ראש יעשו עסק, תדאג שישחררו את הארבעים ושתים רבנים, ובתמורה אני אתפלל עליך שתאריך ימים, ותמות מיתת עצמך בשיבה טובה. למחרת בדרך פלא יצאו כל הרבנים לחופשי.

עברו יותר מעשרים וחמש שנים, והנה, באחד הימים מגיעים לישיבה מכוניות עם אנשים אשר לא נראים בני המקום כלל, ומבקשים דחוף את הרב קוטלר, יצא הרב קוטלר לקבלם, ואמרו לו: לא את הרב קוטלר הזה אנו רוצים את המבוגר. אמרו התלמידים שכבר נפטר לפני שנים. נענו הללו ואמרו אל הרב קוטלר, אבינו הוא זה שעשה עסק עם אביך, והברכה התקיימה, והוא נפטר כעת בן יותר מתשעים ושלוש שנים בשיבה טובה, כעת רצינו לעשות עסק שוב, שגם לנו תהיה ברכה לשיבה טובה ואריכות ימים.

הרי לנו, כי אדם שנותן, אדם שמקריב, אדם שעושה, אינו יודע כמה שכר וכמה טוב תהיה אחריתו.

מובא בספרים הקדושים שכל צדקה וחסד ומעשה טוב אשר עושה האדם, נבראים מלאכים מאותם מעשים, אשר עולים לשמים. וכאשר יש מלאכים שחורים וקשים אשר באים להזיק לאדם, עומדים מלאכי הצדקה בשמים ונלחמים בל כוחם להכניעם שלא יגרם שום נזק ושום צער לאדם.

צדקה / ע'י הצדקה יברכך ה'

"נתון תיתן לו ולא ירע לבבך בתיתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוהיך" וחשבנו להקשות, הרי אין מילה מיותרת בתורתנו הקדושה, ומדוע פה מוצאים כפילות נתון- תיתן, היה צריך לצמצם במילים ולא לכפול? אלא חשבנו לפרש ולאמר; כאשר באים לאדם ומבקשים ממנו צדקה, צריך להשתדל מיד לקחת את הצדקה ולא שתישאר הצדקה אצל הנותן, מדוע? משום שכאשר נותן האדם צדקה אולי מעט מצטער, ברגע שהתחייב היה לו צער אחד, ואם עובר זמן ברגע שנותן שוב יש בליבו צער, ולכן ישתדל לא להעמיד את הנותן בניסיון וזה הכפל של הפסוק נתון- זה ההבטחה, תיתן- זה הנתינה והאדם אשר לא נופל ברוחו ועומד בהבטחה ובנתינה בלי צער, בגלל הדבר הזה, יברכך ה אלוקך.

מעלת הצדקה היא מהמעלות הגדולות והחשובות שיש לעם ישראל וכבר אמרו חז"ל "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזרה", כל גזירה אשר נגזרת על

האדם על ידי הצדקה יכול לבטלה. וידוע את אשר אומר המהר"ם מרוטנבורג שהנותן צדקה, אפילו אם ניתן למלאך רע לבא ולהזיק לו, מלאך הממונה על הצדקה אינו נותן לו להזיק והולך מלאך הצדקה ונלחם ומונע מהמלאכים הרעים לפגוע במי שנותן צדקה. ולכן יקפיד האדם בכל כוחו על מצוה גדולה זו.

הנה היום קיבלנו שאלה מאחד מחסידנו, איך יותר טוב ליתן צדקה האם בסכום אחד, בפעם אחת או לחלק ולתת בסכומים קטנים ולא בפעם אחת?, והנה בספרים הקדושים מובא שטוב לתת ולחלק בכמה פעמים מאשר בפעם אחת, דעל כל נתינה ישנו שכר גדול לפני הקב"ה.

וידוע המעשה המובא בהגדות חז"ל על איש עני, פשוט, תמים וצנוע, אשר נפשו הייתה קרובה מאוד לבורא עולם, באחד הימים יצא מן העיר בעצבות, בצער על מצבו הקשה בכל עיניני הפרנסה. והנה זכה לגילוי אליהו הנביא עמד אליהו ואמר לו; בשביל תמימותך וצידקותך ואמונתך בבורא עולם, מן השמים רוצים לתת לך 7 שנים של עשירות גדולה ואתה תיבחר מתי השבע שנים, האם כעת או בסוף חייך. ענה ואמר לו אשתי צדקת גדולה ואין אני עושה מאומה בלי רשותה, רוצה אני לילך אליה ולשאול את עצתה האם העושר טוב כעת או לשבע שנים האחרונות של החיים. אמרה אשתו לבעלה חזור מיד לאליהו הנביא ותאמר לו שברכת ה' תרד כעת מהר, והעושר יבא בעת הזאת.

וכך היה, מצאו מטמון גדול וניהיו עשירים מופלגים עמדה האשה החכמה בתוקף על בני משפחתה להרבות בכל כח בצדקה, אך עמדה שכל פרוטה אשר נותנים לצדקה ירשמו את אשר נתנו, וכך מילאו ארגזים על גבי ארגזים מלאים בפינקסים ויומנים של כל הצדקה אשר נתנו. והנה חלפו ועברו 7 שנים, באחד הימים יוצא הבעל מחוץ לעיר ופוגש שוב את אליהו הנביא, אמר לו אליהו הנביא הנה הסתיימו 7 שנים וכעת הברכה צריכה להלקח ממך חזרה וללכת לאדם אחר, אמר האדם לאליהו הנביא; כשם שכשפגשתי אותך לא לקחתי הברכה בלי רשות אשתי הצדקת, אף כעת אלך לאשתי ואספר ואומר לה את אשר היה. הסכים עימו אליהו הנביא, בא לאשתו בפחד ויגון וסיפר לה את אשר היה עימו, לקחה אשתו את כל הארגזים מלאי הפינקסים עם כל החסד והצדקות אשר עשו ואמרה לו, לך לאליהו הנביא ותשאל אותו אם יכול למצוא אנשים אשר יעשו חסד יותר מאיתנו שיקח חזרה את הברכה ונחזור לפשטות ועניות, אך אם אין אנשים בעלי חסד כמונו תישאר הברכה מנת חלקנו, לבסוף הברכה נישארה על המשפחה הזו.

כח הצדקה אין גדול ממנו "ציון במשפט תיפדה ושביה בצדקה". לפעמים צריך

להיות לאדם בחייו דין ומשפט ומידת הדין מתוחה עליו, אך כאשר שב אל ה' ועל ידי נתינת הצדקה, שערי הצדקה נפתחים לו לאדם.
לפני כשנה שאל אותנו יהודי אשר שב אל ה' והתקרב לתורה ולמצוות, מדוע כשהיה רחוק מה' ידו הייתה על העליונה והצליח והרוויח ולא חסר לו כל ואף זכה ליתן צדקה ופירנס עניים וכעת פרנסתו הולכת ומתדלדלת והדוחק והעניות קשים עליו ואין הפרוטה מצויה בכיסו?. ענינו בחסדי ה' עלינו ואמרנו, ידוע שכל מה שזוכה האדם בא מכוחות עליונים או כוחות שליליים או כוחות חיוביים, כוחות של קדושה וכו' הנה לפעמים אדם זוכה לממון גדול אך שורש הממון הוא מכוחות הטומאה ואין זה ממון קדוש וטהור וככל שמתקרב להקב"ה מאבד עוד ממון הטמא ואחרי שניגמר כל הממון אשר איננו טהור, מתחיל התחלה חדשה עם ברכת ה' וכוחות טהורים.
לכן גם כאשר נותן האדם צדקה ועושה מעשים טובים ורואה שמתדלדל ויורד, אל ירא לבבו, משום שמנקה את כוחות הרע ומכניס בתוכו כוחות טהורים וכוחות קדושים. וכפי שאמרו חז"ל עשר בכדי שתתעשר והנה כמה אנשים עישרו את ממונם וראינו בסופם שאיבדו את כספם אם כן איפה ההבטחה אשר הבטיח הקב"ה "עשר בכדי שתתעשר"?. ויותר מכך זו מצוה שהקב"ה אמר; "ובחנוני נא בזאת", תבחנו אותי שמי שמעשר מתעשר, והנה יכול לחשוב האדם שלא כך היה עימו או עם חברו, אלא אחד מהראשונים מפרש ואומר: שלפעמים נכתב על האדם חס ושלום צרת מוות, לו או לבני ביתו, ומה יעזור לו העושר אם המוות קרוב לביתו, לכן ברחמי ה', פודה את המוות במעשר ובמקום העושר והממון הקב"ה מציל את חייו ואת חיי בני משפחתו. וצריך האדם להזהר ביותר שלא יהיה שום בן משפחתו או אחד מקרוביו או ממכריו אשר נמצא בחיסרון והוא יהיה בעושר ובפזרנות. וידוע המעשה ברבנו האר"י הקדוש אשר באחד הימים היה יושב ולומד סיתרי תורה עם תלמידיו ופתאום נשתטח האר"י הקדוש על הקרקע והתחיל לבכות בכי גדול. באו תלמידיו ואמרו לו: רבנו הגדול, מדוע מצטער ובוכה?, ענה האר"י הקדוש ואמר להם: רואה אני שמכת ארבה עומדת לבא על עירנו צפת, ולא יהיה פרנסה ורעב גדול יהיה על העיר וכל זה משום שיש בעירנו עני תלמיד חכם וצדיק ושמו רבי יעקב אלטרץ אשר מצטער הוא מעניותו ובוכה לפני הקב"ה על מר גורלו, ומקטרוג זה עניות וחורבן גדול עומדים לבא על העיר. מיד ציוה האר"י הקדוש על תלמידיו לאסוף כסף ולילך מהר לביתו למלאות את כל מחסורו.
כשהגיעו תלמידי האר"י לביתו של רבי יעקב, מצאוהו שוכב על הקרקע ובוכה ומתלונן על עניותו הגדולה, כשראה את אשר הביאו לו שמח, עמדו תלמידי האר"י וביקשו ממנו להתפלל לפני הקב"ה על העיר שכל צרה, יגון ומצוקה יתרחקו מעיר הקודש

צפת. התפלל וקיבל על עצמו קבלה שמעולם לא יתלונן לפני הקב"ה. כשהגיעו תלמידי הארי לבית הארי באו תושבי העיר לבית הארי בבהלה גדולה וסיפרו ואמרו שישנם מול לעיר ענני ארבה וסכנה גדולה לעיר. ענה הארי הקדוש ואמר: לא תפחדו הקב"ה עדין לא נתן את הפקודה וההוראה למלאך הממונה על הארבה לא להזיק לעיר, אך אחרי תפילתו של אותו עני נעצרה מידת הדין. לכן כשלך יש ולבן משפחתך אין או אדם מקרובך מתמרמר, הקיטרוג גדול ביותר אף עליך.

צדקה / צדקה תציל ממות

האדם לא יודע מה יעמוד עימו, אדם לא יודע מה יתפתח עם בני משפחתו, מעשה טוב אחד יכול להצילו, מדברים חמורים וקשים.

שמענו מעשה של מו"ר זקני, רבינו מאיר אבוחצירא זצוק"ל, אשר באחד הימים נסע לעיר אחרת מעירנו אשדוד, ובדרך נסעה לפניהם משאית, אשר הייתה מעבירה משקאות ממקום למקום, ביקש רבי מאיר מהנהג לעצור את המשאית ולבקש ממנה שתיה לשתות. בעל המשאית, אשר לא הכיר ולא ידע במה מדובר כעס, כעס גדול ואמר: כל אדם שירצה שתיה בכביש, יעצור אותי לבקש שתיה?! המשיך את דרכו. רבי מאיר, ביקש מהנהג להמשיך ולעצור אותו שוב ולבקש ממנו, פעם נוספת, שתיה לשתות, אך שוב האדם זעם וכעס, מדוע עוצרים אותו ומבקשים ממנו כך שתיה, כשראה רבי מאיר שאדם זה קשה בדעתו, הניחו אותו והמשיכו בנסיעה. אחרי נסיעה, של יותר מכחצי שעה מצאו וראו משאית התהפכה ואנשים רבים סביבה ובצער ויגון מדברים, שבעל המשאית נהרג בתאונה. עמד רבי מאיר בדמעות ואמר לנהג, ראיתי את מלאך המוות מרקד על המשאית, אם היה עושה חסד עימנו ונותן לנו לשתות, היה מקרר במים האלו את האש, של מלאך המוות.

בעז"ה, במעשים טובים, נשפיע שפע מרובה על כל בני קהילתנו הקדושה במעשים טובים בחסד וברחמים.

ציצית / כסגולה מפני המזיקים

ישנה מצווה אשר סגולותיה גדולות ונצורות והיא: מצוות טלית קטן! אשר כף החיים בסימן כ'ד כתב בשם תיקוני הזוהר תיקון חי', ציצית היא סגולה להיות מכוסה מכל מזיקים ומלכי חבלה.

כך מובא בשם הזוהר הקדוש וכל מי שמקפיד בטלית קטן ניצל מעין רעה.

ומובא משם הקדמונים שכל המעביר ציצית על עינו שקורא פרשת ציצית יהיה מובטח שלא יבוא לידי עיורון בעיניו והמגן אברהם בסימן כ'א :בשם הארי הקדוש ויש לישון בטלית קטן ויועיל מאוד לבטל כוחות החיצונים ואמרו חז"ל הזהיר במצוות

ציצית זוכה ורואה את פני השכינה. ומובא שאלו אשר יקפידו במצוות ציצית ישארו לקץ הימים.

וידוע אשר מובא בזכריה ח' הובאו עשרה אנשים מכל לשונות הגויים והחזיקו בכנף איש יהודי ואמרו חז"ל על זה שבת לב' כל הזהיר במצות ציצית זוכה ומשלשים לו שני אלפים ושמונה מאות עבדים.

וכחוזרים על כל דברים מסוגלים אלו כמה שמחה יהיה בליבנו שזכינו לזכות גדולה אשר נתן לנו הקדוש את המצות הטלית קטן, ובנפשנו מיום אשר קהילת קודש שובה ישראל נוסדה בכל פעם אשר היה עת צרה בישבותינו הקדושות בעיניני פרנסת הישיבה ודוחק לשלם התשלומים היינו מבקשים מעושי המלאכה לכו ותחזקו יהודים במצות ציצית ובכל פעם שיהודים לקחו עליהם מצוה קדושה זו בדרך ניסים מעל הטבע ה' "ממרחק תביא לחמה" וראינו במוכח הפסוק "מצמיח ישועות" לכן נקפיד על מצות טלית קטן וכן נקרב יהודים ולזכותם במצוה רמה זו.

וידוע דברי הנועם אלימלך פרשת נח: בכל דור ודור יש שורש לתקן מצוה מיוחדת מכל המצוות למשל בדור הזה יש צורך לתקן מצות ציצית יותר משאר המצוות.

חשבנו בדעתינו להקשות קושייה, כאשר תמר בקשה עירבון מיהודה בקשה את הפתילים שהם הציצית וחשבנו להקשות מדוע בקשה דווקא את הציצית כערבון? מדוע לא ביקשה דבר אחר? אלא חשבנו לפרש ולומר הגמרא' במסכת מנחות מד' מספרת מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצוות ציצית, שמע שיש אישה לא טובה במקום רחוק שנוטלת ארבע מאות זהובים על שכרה שכר ארבע מאות זהובים וקבעה לו זמן שהגיע זמנו, הלך וישב על פתח ביתה, נכנסה שפחתה ואמרה לה: אותו אדם ששיגר לך ארבע מאות זהובים בא ויושב על הפתח, אמרה לה: יכנס, נכנס, הציעה לו שבע מיטות, שש של כסף ואחת של זהב, ובין כל אחת ואחת סולם של כסף, ועליונה של זהב, ועלתה ואף הוא עלה וכו,' רגע לפני העבירה, נשמטו ארבע ציציותיו וטפחו על פניו, נשמט וישב על גבי הקרקע ואף היא נשמטה על הקרקע, עמדה ונשבעה שאינה מניחה אותו לצאת מביתה עד שיאמר לה, אם הוא ראה איזה שהוא מום, אמר לה העובדה שלא ראיתי אישה יפה כמותך, אלא מצווה אחת ציוה אלוקינו וציצית שמה וכו,' אמרה לו איני מניחתך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך? ומה שם רבך? ושם בית מדרשך שבו אתה לומד תורה?, כתב ונתן לה בידה עמדה וחילקה כל נכסיה, שליש למלכות, שליש לעניים, ושליש נטלה בידה, חוץ מאותם הצעות, ובאה לבית מדרשו של רבי חייא אמרה לו רבי צוו עליי ויעשו אותי גיורת, ועל פי דברי הגמרא הזו יובן מדוע תמר בקשה מיהודה את הפתילים, שהם הציצית, אלא פחדה שמה יטפחו הם

על פניו וירחיקו אותו ממנה ולא תזכה ללדת ילדים מיהודה, אשר ממנה ימצא מלך המשיח.
רואים אנו כוחה של מצות ציצית, שמצילה אותנו מכל רע וכמה ונשמר האדם, ומקפיד על הציצית, כוחה מגן עליו. וידוע ששאול המלך רדף בכל כוחו את דוד המלך וניסה להורגו בכל מקום, באחד הימים, נכנס שאול למערה, לעשות את צרכיו, דוד המלך היה בתוך המערה, ובא בהצנע, וחתך את טליתו, את הציצית של שאול המלך, ומובא בילקוט: שאמר ה' לדוד מה הבדל בן קוטע ציצית וקוטע ראש? חשבנו להקשות וודאי יש הבדל גדול בין קוטע ציצית לקוטע ראש, אם כך מה הקשר בין הדברים?
אלא יובן, שורש כל המצוות, נמצא במצוות ציצית ואם קוטעים אותה כקוטעים ראש של אדם, שמאותו הרגע אין חיים לאדם.

ציצית / מצילה את האדם מן העבירה

מצות ציצית, אשר מצילה ושומרת את האדם מזמנים קשים ורעים, ומצילה את האדם מן העבירה.
ולכן תמר, כשפגשה את יהודה על אם הדרך, ביקשה את הפתיל והחותם את הציצית, משום שידעה שאם הציצית תישאר אצלו פתאום תטפח על פניו.
כאותו מעשה)מנחות מד,א(עם אותו תלמיד שהלך לאותה אשה ובשעת עבירה טפחה הציצית על פניו ומיד ברח, שאלה אותו שמא ראית בי דבר מגונה ענה ואמר: לא, אלא מצווה יש לנו בתורה ונאמר בה)במדבר טו,לד(: "וראיתם אותו וזכרתם", כשראיתי נזכרתי.
ולכן תמר ביקשה את הפתיל שלא יברח ממנה .והנה מצווה זו מצילה מחבלי משיח, ובעל הנועם אלימלך אומר: שבדור זה, דור הגאולה, צריך להקפיד במצווה זו ביותר.
וידע האדם שכשמזכה יהודי במצות ציצית הריהו זוכה לפרנסה ברווח גדול.

צער / הכנה להבנה חדשה בחיים

ישנם לפעמים ימים לא נוחים, אשר עוברים על האדם, והאדם אינו מבין מדוע, והריהו תוהה למה ה' מעמידו בניסיונות קשים כאלו, והאדם שואל את בוראו: מדוע תנסה אותי בנסיונות האלו? מה חטאי ומה פשעי, לעבור רע ודברים אשר קושיים קושי גדול ומעל הטבע צערם?!
אך התשובות לשאלה זו רבות מאוד, ואחת מן התשובות היא:
מעשה במלך גדול, אשר היה לו בן יחיד, אשר כל חיי המלך היו סביב בנו ואשר גדלו ויעדו לגדולות ולרשת את מקומו; המלך השקיע כל הון בעולם בבן זה, מורים המובחרים בעולם אשר הובאו ללמדו וכו'.

כשהתבגר הבן, לקח המלך חכם גדול ומינהו להיות המורה אשר יביא את בנו לתכלית החכמה לרשת את מקום המלך, והנה המלך, בשמחתו מן החכם, נתן לו מאה דינרי זהב וגם תעודה מיוחדת על מסירותו למען הממלכה. בסיום הלימודים הארוכים של יותר משנתיים המלך היה בשמחה גדולה, ובן המלך הרגיש בנפשו שלמות להיות משנה למלך ולהכין עצמו לרשת את מקום אביו.

קרא החכם שוב לבן המלך לביתו לסיום הלימודים. בן המלך הלך בשמחה גדולה וכשנכנס לביתו של החכם, ביקש ממנו החכם שרוצה לקשור את ידיו ואת רגליו של בן המלך, בן המלך הסכים, לא ידע ולא הבין מדוע. אחרי שקשרו, לקח החכם מקל והתחיל להכותו מכות קשות ביותר עד זוב דם ואחרי שעה ארוכה של מכות השליכו מביתו.

כשהגיע בן המלך לפני אביו, הזדעזע המלך זעזוע גדול, בנו חמודו כך ייעשה לו?! ועוד מן החכם אשר סמך עליו ונתן לו את חינוך בנו ואת חייו, וכן מאה מטבעות של זהב ותעודה מן המלך וכו'?! ציווה המלך להוציאו להריגה בתליה.

רגע לפני ביצוע גזר הדין, עמד המלך וביקש מן החכם; תסביר לי את מעשיך הרעים, איך העזת לעשות כך לבני חמודי? איך איבדת את עולמך? מדוע ההרס העצמי הגדול הזה אשר בך?!

ענה החכם למלך ואמר: אתה מלכי וביקשת ממני ללמד ולחנך את בנך ולהכשירו להיות מלך וזה מה שעשיתי בכל ליבי, בנאמנות גדולה, והנה בנך צריך להיות מלך והוא מפונק ולא יודע מה זה צער, ולכן כאשר יבואו לפניו דין או משפט, אשר יצטרך לגזור על האדם מלקות או דבר קשה, איך ידע מה מרגיש מקבל המלקות, מה מרגיש מקבל העונש, לכן, חלק מן הלימוד זה המכות הקשות אשר קיבל, אני את מלאכתי עשיתי נאמנה והטוב בעיניך עשה לי. כששמע זה המלך, נתמלא ליבו רחמים ונתן לו חנינה.

כך האדם, לפני שעולה לגדולה או שנכנס לדברים חדשים בחיים, יותר מורכבים, יותר עם אחראיות על הכלל, הקב"ה מנסה אותו בניסיונות קשים ביותר לבנות אותו לעתיד.

לכן, כאשר האדם רואה ומרגיש נסיונות קשים ודברים אכזריים אשר השכל לא מקבלם, יתחזק ברוחו, עוד זמן קטן ודברים אלו חולפים ופתח של דברים נשגבים וגדולים באים לחיי האדם.

צרה / הצרה היא כמו מכה מאבא אוהב

יסוד גדול, צריך לדעת האדם, פעמים, נגזר עלינו כובד ומשקל של צער בחיים

והקב"ה, שהוא הטוב ומטיב, משמיע לנו ע"י רופא או ע"י מבשרי בשורות, או, כביכול יודעי דבר על צרה או מחלה, או בעיה קשה המבקשת לבוא על האדם, או על העולם ואדם נכנס לצער, לפחד, לדאגה והתקופה הקשה, אשר עובר מן הבהלה, היא במשקל, כנגד בעיה ממש, ובסופו של דבר, האדם את סבלו סבל, את כאבו כאב, הוא כבר פתור מן הבעיה, משום שכבר סבל, את אשר היה צריך לסבול ואז היה יוצא הוא, בלי שום נזק פגע ומחלה.

וזה עומק דברי דוד המלך. משמים השמעת דין, ארץ יראה גם שקטה". הקב"ה, משמיע שדין גדול, עומד לבוא לעולם. ארץ יראה - אנשים יראים ופוחדים אך הפחד מספיק ואחרי כן בלי שום צרה ובעיה שקטה. הכל נשתק כלא היה. לכן, כשבאים לאדם, דאגות ושמועות, כל עוד שזה לא צרה ובעיה, אלא רק בגדר של בעיות ושמועות, ישמח בהם משום, שהצער של הדאגה, אשר הוא בלי בעיה, רק דאגה, מורידה מהבעיה האמיתית, שצריכה לבוא. ולכן, ידע האדם, שכל אשר נותן לו הקב"ה, ישמח ויודה ואינו יודע כמה טוב טמון בו.

וידוע המשל על יהודי אשר הפריץ כעס עליו הוליכו הפריץ לכיכר העיר ובפני כל יושבי העיר, היכהו מאה מכות, היהודי פצוע וחבול, לא התאושש מהמכות, ימים רבים. והיה הולך ומקטרג מעיר לעיר וממקום למקום, על אשר עשה לו הפריץ, עד אשר הסיפור הגיע לפני המלך. המלך שמע זאת וכעס כעס גדול, ואמר: במדינתי לא יכו אדם 100 מכות בלי סיבה, כפה את הפריץ לשלם ליהודי 10 מטבעות של זהב על כל מכה.

כשקיבל היהודי את הכסף, פרץ בבכי.שאלוהו הסובבים, מדוע בוכה? הרי קיבל סכום מרובה?! ענה ואמר: אני בוכה, מדוע לא נתנו לי יותר ממאה מכות, על מאה קיבלתי סכום מרובה, אם הייתי מקבל יותר, הסכום היה כפול ומכופל.

כך האדם, כשיבין, על כל מכה, אשר קיבל, כמה טוב יצא לו ממנה, יבכה ויצטער, למה לא ידע להודות ולא להתלונן בשעת הצרה. הקב"ה אל רחום וחנון, ארך אפיים ורב חסד "ובנים אתם לה' אלוקיכם", וגם כאשר מקבלים מכה טמון בפנים דברים גדולים.

מסופר על אדמו"ר גדול, אשר הייתה לו בת יחידה ונפטרה בגיל צעיר. בהלוויה, כולם בכו בכי גדול אותו צדיק ,לא הרבה לבכות. שאלוהו: בתו היחידה נפטרה, מדוע לא בוכה ?ענה ואמר: כשאדם הולך ברחוב ומקבל מכה בגב, אפילו חזקה, מסתובב רואה, שאם אוהב נתן לו את המכה אינו כועס, זו מכה של חיבה. כך אצלו, הוא קיבל מכה כואבת, הבת היחידה נפטרה, הסתובב לראות מי נתן את המכה, זה בא מהקב"ה

- מהשם לא בא רע, מהשם בא רק טוב, ולכן אף שזו בת יחידה, כאבו אינו כאב גדול, משום שהשם עושה רק טוב !!!
וזה יסוד שצריך לחקוק האדם בתוכו, בכל כוחו וגם צרה ובעיה, זה רק הר שקשה לעבור אותו, צריך להתאמץ, אבל אחרי המאמץ נמצאים בפיסגה.
לכן יקח האדם את כל מכלול הכאב בחיים ויפרשהו, ככפרת עוונות מצרה גדולה, כתשלום, על דבר גדול, העתיד לבוא לו בחיים, וכטיפוס על הר גבוה אשר מובילו לפסגה.

צרה / לא להיגרר לטפל

וידוע, עניין עשרה הרוגי מלכות, אשר לקחו עשרה קדושים מעם ישראל, אשר באף דור, לא היו גדולי עולם כדוגמתם ומעלתם והוציאו אותם להורג, בצורה הקשה ביותר והמשפילה ביותר, אך כולם עמדו איתנים באהבת ה' ומסרו את נפשם בעוז ובתעצומות.
וידוע, על אחד מעשרה הרוגי מלכות, רבי יהודה בן בבא, שעליו אמרו שלא טעם, טעם שינה, אלא כשינת הסוס; באותו היום, שהוציאוהו להורג, ערב שבת, היה עומד ומבקש מהם: בבקשה תנו לי לקיים מצוה אחת, שציוה עלינו בוראנו, אמרו לו: וכי עדיין יש כח באלוקים שאתה בוטח בו?! ענה ואמר להם: גדול ה' ומהולל מאוד ולגדולתו אין חקר. אמרו לו: אם יש בו כח, מדוע לא הציל אותך ואת חבריך מידינו? ענה ואמר להם: אנו חייבים מיתה למלך גדול ונורא, הקב"ה והוא מסר אותנו בידי מלך, כדי לתבוע את דמינו מידו. הלכו ואמרו זאת למלך. קרא לו המלך ושאלו: האם אמת אמרו עבדיי, את אשר אמרת? אמר רבי יהודה: אמת! אמר לו המלך: כמה עזי פנים אתם? עומד אתה בפני מיתה ועדיין העזות שלכם על פניכם?! אמר לו רבי יהודה: אוי לך קיסר רשע בן רשע! הקב"ה רואה את כל מה שעשיתם, החרבתם את ביתו, הרגתם את חסידיו וצדיקיו ואינו מענישכם מיד. אמרו לו תלמידיו: רבינו, היה עליך להחניף לו. אמר להם: וכי לא למדתם שכל המחניף לרשע, סופו נופל בידו?! אמר לו, רבי יהודה לקיסר: תן לי בבקשה מצוה אחת לקיימה ושבת שמה, אמר לו: אתן לך. התחיל מייד בקידוש היום "ויכולו השמיים והארץ וכל צבאם" והיה אומר בנעימות, בקול רם והיו טמאים כל העומדים עליו וכיוון שהגיע ל-"ברא אלוקים לעשות" לא הניחוהו לגמור וציווה הקיסר להורגו ויצאה נשמתו 'באלוקים'. יצאה בת קול מן השמים ואמרה: אשריך רבי יהודה שהיית דומה למלאך ויצאה נשמתך ב'אלוקים'. ציווה המלך לחותכו אברים אברים והשליכוהו לכלבים ולא הוספד ולא נקבר.
כח מסירות נפש של עם ישראל, אין אומה בעולם, אשר טמון בה הכח הזה. מדורי

דורות, עם ישראל קדושים, מסרו את נפשם וראו את בוראם מול עיניהם ולא טענו ושאלו שאלות. וידוע המובא בנביא שמואל א': כשעם ישראל יצאו למלחמה עם פלשתים ומתו מעם ישראל 30,000 איש וארון ברית האלוקים נלקח בשבי ושני בני עלי הכהן, חופני ופנחס מתו. כשעלי הכהן, שהיה זקן בן 98 שנים, שמע כל זאת, כשהזכירו לפניו, שנשבה ארון האלוקים, נפל ומת. וכלתו, אשת פנחס, שאז מלאו ימיה ללדת, מובא בנביא: "ותשמע את השמועה על הילקח ארון האלוקים ומות חמיה ואישה ותכרע ותלד כי נהפכו עליה ציריה ותקרא לנער אי כבוד לאמור גלה כבוד מישראל על הילקח ארון האלוקים ועל חמיה ואישה ותאמר גלה כבוד מישראל" הנה, כשנתבונן בדברי אותה אישה, על בשורות קשות ומרות, אשר באים לפניה: שלושה אסונות מזעזעים: מות בעלה, מות חמיה - הכהן הגדול ועל הילקח ארון האלוקים בשבי, מהי הצרה המעיקה עליה ביותר משלושת האסונות - שביית ארון האלוקים, מות כהן גדול ואחרון, מות בעלה.

כך ראו, גדולי עם ישראל, את חייהם. מסרו את נפשם על המצוות, לא הרכינו ראש בפני רוצחיהם ואף, בשעות הקשות, של הבשורות הרעות והקשות, ידעו להניח כל דבר במקומו ולא להיגרר ברגשות, לאף עניין. חשבו על ראשון, ראשון ועל אחרון, אחרון.

אות ק

קדושה / שמירת הברית

מובא במסכת סנהדרין ל"ט: קיסר אמר לרבי תנחום: בוא ונהיה לעם אחד וכוונת הקיסר הייתה, שעם ישראל, יהיה כמו אומות העולם, כגויים. ענה לו רבי תנחום: אני מוכן לעמוד בדרישתך, אך ישנה בעיה בסיסית אחת בדרישה שלך והיא, השינוי המהותי במבנה הגוף שלנו ושלכם. שאלו הקיסר: במה? ענה ואמר: אנחנו מהולים ואתם לא ואי אפשר שנהיה כמותכם. אתם, כן יכולים להיות מהולים ולהידמות אלינו. ענה הקיסר ואמר: אין לי תשובה ונכנס הקיסר למבוכה גדולה. אך, חוק המלכות קובע, כי מי שעונה תשובה ומביך את המלכות, לוקחים אותו לתוך מכלאה, של חיות רעות והם יעשו את מלאכתם וכך עשו; שמו את רבי תנחום במכלאה הזאת, אך אף חיה, לא התקרבה לרבי תנחום, מרוב קדושתו. הקיסר וכל השרים, הבינו, שפה, יש יד משמים ופחדו, אך ביניהם היה עוכר ישראל, יהודי מומר, מוסר את עמו, אשר עליהם נאמר, שאין להם חלק לעולם הבא ואשר אמר למלך: החיות, אינן מזיקות לרבי תנחום, משום שהן שבעות ואכלו לפני זמן קצר. נמתין יום אחד ולא ניתן להן לאכול

והן תאכלנה אותו. ענה הקיסר: נשליך אותך ונראה, אם הן רעבות או לא. השליכו את המומר והחיות עשו בו את משפטם.
והנה, זה סגולה המובאת בעץ החיים: מי ששומר על ברית הקודש, ניצול מחיות רעות. וידוע המעשה, על האור החיים, רבינו חיים בן עטר זצוק"ל, אשר השבוע, היה יום פטירתו וקדושתו הייתה רמה, שאף הוא, בזכות ברית הקודש, ניצל מחיות רעות ואפשר לתת סימוכין לדבר בגמרא במסכת שבת כ"ב: דרש רבי נתן משמיה דרב תנחום מאי דכתיב)בראשית ל"ז - כ"ב("והבור ריק אין בו מים" - מים אין בו, אבל נחשים ועקרבים יש בו. יוסף ניצל מבור נחשים, רבי תנחום, מבור חיות ומובא בספרים הקדושים, דרב תנחום ניצוץ של יוסף הצדיק.
ידע האדם, שמידה זו, של שמירת הברית, נקראת מידת היסוד, כשמה כך היא - יסוד - היא יסוד בכל עניין ודבר ואם נקפיד ונשמור היסוד- כל הבניין יהיה חזק ולתפארת.
אות ר

אות ר

ראוי / כל אחד ראוי להיות כלי קיבול

ישנו בעולם יסוד גדול, שמי ששמו מול עיניו יכול לזכות לדברים גדולים ונצורים. והסוד הוא טמון בפרשת השבוע פרשת עקב: "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה' לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו")דברים י'(.
ומובא במדרש תהילים קל"ב: עד שלא נבחר אהרן, היו כל ישראל ראויים לכהונה, משנבחר אהרון יצאו ישראל. עד שלא נבחר דוד, היו כל ישראל ראויים למלוכה, משנבחר דוד, יצאו כל ישראל. עד שלא נבחרה ארץ ישראל, היו כל הארצות כשרות לדיברות, משנבחרה ארץ ישראל, יצאו כל הארצות. הנה בדברי המדרש הזה, טמונים דברים נשגבים, לכל דבר גדול הקב"ה פותח ומפנה מקום לאחד והמיוחד ומי שיודע לעלות ולהתעלות מעל כולם ויודע לאסוף את כל הכוחות וכל ההשפעות ולחתור במעשים נשגבים למקום הנכון, זוכה לדבר אשר אחרים לא זוכים. לזכות להרים את ברית ה', כל עם ישראל יכולים לזכות, אך שבט לוי מסר נפש ולקח את זה לו ולזרעו, עד עולם.
כך המלוכה, כל אחד מעם ישראל, היה ראוי ליקח את מלוכת עם ישראל ודבר זה היה פתוח מצפה ומייחל מי יקחנו, עד שדוד עלה מעל כולם וזכה לדוד מלך ישראל חי וקיים.

וכן קדושת הארץ, כל ארץ הייתה יכולה להשיג, אך ארץ הקודש עלתה על כולם. כשאחד עולה ולוקח את הדרגה הגבוה, כולם נדחקים חוצה. כך מצאנו עם ברכת יצחק ליעקב, ברכה אחת היא ואם יעקב היה מתאחר ומתעכב רגע, היה מפסיד את הברכות, כל כח הברכה, היה בסכנה, ברגע אחד לא לאבד את הכל. ברגע אחד אפשר לזכות לעולם ומלואו וברגע אחד אפשר לאבד עולם ומלואו. וזהו "יש קונה עולמו בשעה אחת".

וידוע מעשה עם הבעל שם טוב שבשבת קודש בשעת סעודה שלישית עמד ונטל את ידיו ואמר לתלמידיו: כבה אור המערב, לא הבינו התלמידים פרוש הדברים. במוצאי שבת שאלו את רבם: מה פרוש כבה אור המערב? ענה ואמר להם: יסוד גדול של נטילת ידים, אשר רק אחד יכול לדעת אותו, ורבי חיים בן עטר ידע אותו אני לא יכולתי להשיג זה, משום שהוא כבר לקח את זה, כעת פתאום נגלה לי סוד זה, סימן שכבה אורו ונפטר מן העולם. אחרי ימים נודע שבאותה שעה נפטר האור החיים הקדוש.

ישנם כל מיני השפעות וכוחות בעולם ומי שעינו בראשו יודע לנצל את הזמנים המיוחדים ולתפוס השפעות האלו בזמן ולזכות לדברים נשגבים. וזוכרים אנו בצעירותנו באחד מן הלוויות של גדולי ישראל של הדורות הקודמים, עמד אחד מגדולי עם ישראל ומירר בבכי ואמר: רבנים, תלמידים, ילדים, תדעו שהנשמה של אותו צדיק, שעכשיו קוברים מרחפת היא פה ביננו, מחפשת כלי קיבול להכנס בתוכו, עם כל המסירות נפש שהייתה בה, עם כל האהבת ישראל שהיתה בה ועם כל עמל התורה שהייתה בה, מי שיהיה כלי קיבול ראוי, יזכה לאור הגדול הזה שהוא יקח את כוחותיו.

כמה צריכים לדעת לנצל את הרגע ואת הזמן מי יודע כמה אנו יכולים להשיג ולאן להגיע, חס ושלום כמה הפסדנו וכמה עוד אפשר להפסיד. נדע לנצל כל רגע, אשר וודאי בתוכו נחבא דברים עצומים. הרגע, השעה, היום נראה כדבר תמים, אך אין אנו יודעים מה מוחבא ומה עוטף הרגע והשעה והיום ואיזה דברים עצומים הפסדנו או יכולים להפסיד. "אין לך אדם שאין לו שעה" אין אדם שאין לו את השעה המיוחדת שלו להשיג ולהגיע לדברים גדולים, אלא רובא דרובא מעבירים את השעה המיוחדת שלהם בחיים כמו כל השעות.

ואשרי מי שבא הנה ותלמודו בידו. אשרי מי שזוכה לבוא עם דבריו שעותיו ותלמודו אז הוא זוכה לתיקון השלם לנפשו, קרבה אל נפשי גאלה.

ידע האדם, שישנם שני סוגים בעובר על דבר ה'; אחד, העובר על דבר ה' במרד ובמעל בשאת נפש, יודע את בוראו ומתכוון למרוד בו ואין פחד אלוקים לנגד עיניו

השליך מעצמו את אמונת אלוקי עולם ואומר- לית דין ולית דיין. וסוג שני, שעובר על דבר ה', אדם שאמונת ה' לנגד עיניו וכל תשוקת ליבו היא לעבוד את ה' אך היצר מפתהו לילך אחר תאוות ליבו ואין לו כח להתגבר על יצרו, ואין לו כח ליהיות גיבור הכובש את יצרו והוא בא לידי חטא, ובשעת החטא עצמו ליבו נשבר לרסיסים איך התגלגל לידי כך למרוד את פי ה'. וליבו כואב לו עד דיכדוכה של נפש על מה שאינו יכול לכבוש את יצרו, כדוגמת מי שרופאים אמרו לו, לא לאכול סוג של מאכל ואינו עומד בתאוותו ואוכל מהמאכל, ויודע שיזיק לו מאוד אחר מכן אך אינו עומד בזה.
ואפשר לפרש שזה עומק דברי דוד המלך בתהילים ל"ח: "ה' נגדך כל תאוותי ואנחתי ממך לא נסתרה" אומר דוד ברוב ענוה, הן אמת שאני חוטא ופושע ואתה ה' בוחן כליות ולב, נגלה לפניך כל תאוות ליבי איך הלב חומד לדברים חומריים אבל, באותו העת שאתה רואה תאותי גם אנחתי ממך לא נסתרה, האנחה העצומה היוצאת מליבי בעת התאוה, איך הלב נשבר ומתפוצץ למה אני עומד במצב כזה. היסורים הפנימיים שעובר בתוך קירות ליבי בשעת החטא עצמו כי זה לא נסתר ממך. וזאת מעלת האנשים הגדולים שגם ח"ו אם חוטאים הלב בצער כל רגע ורגע.

ראש השנה / צריך האדם להעביר על המידות

ימי ראש השנה מיוחדים ונעלים משאר כל ימות השנה, כיון שבהם נקבע כל מהות השנה כולה ואופיה. ומשום כך נקראים ימים אלו "ראש השנה", שהם ראש ותחילה לכל השנה כולה.
ולכן נוהגים אנו על פי המובא בגמרא לאכול בראש השנה מאכלים מיוחדים, "סימנים", כדי שיהיו לנו לסימן טוב לשנה כולה. שתהא השנה מתוקה כדבש, ומלאה מצוות כרימון, ושירבו זכיותינו בימות השנה, שנהיה לראש ולא לזנב, ועוד ברכות ותפילות, כל קהילה לפי המנהג שלה שיסודתו בהררי קודש.
אכן, מדקדקים אנו בראש השנה אחר סימנים, ומהדרים אנו בהם, אך מובא בספרים הקדושים, שאין סימן טוב ומהודר יותר, מהארת הפנים לזולת, לשמח ולעודד, לברך ולאחל טוב.
וזו העצה הטובה ביותר לזכות ביום הדין לשנה טובה ומתוקה, כי המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, וכל המעביר על מידותיו, מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר)מיכה ז,יח(: "נושא עוון ועובר על פשע", ודרשו חכמים)ראש השנה יז,א(: למי נושא
עוון? למי שעובר על פשע! כי זה השער לה' והמבוא להשגות גדולות, לכבוש את הכעס ולהעביר על המידות, ולהידבק במידותיו של הקב"ה. תוך חיזוק האמונה שאין

אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, ושבורא העולמים הוא המנהיג את העולם, ובלעדיו לא ירים איש את ידו ואת רגלו מטוב ועד רע.

אמרו חכמים)תענית כה,ב(, מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה בתענית של עצירת גשמים, ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה, ולא ירדו גשמים. ירד רבי עקיבא אחריו, ואמר: "אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכנו למענך רחם עלינו", וירדו גשמים. היו החכמים מרננים אחרי רבי אליעזר, שכל כך הרבה בתפילה, עשרים וארבע ברכות, ולא נענה, ורבי עקיבא נענה מיד. יצאה בת קול מן השמים ואמרה, לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מידותיו וזה אינו מעביר על מידותיו. ולא שחלילה רבי אליעזר לא היה מעביר על מידותיו. אלא, רבי אליעזר בן גדולים היה, ומקטנותו חונך והודרך למידות טובות וישרות ואורחות צדיקים. כשבא אפוא להעביר על מידותיו, לא נותרה בפניו מלאכה מרובה, ובקלות העביר על מידותיו. אך רבי עקיבא בן גרים היה, ועדיין היו טמונים בו שורשי המידות הרעות. לכן כשבא להעביר על מידותיו, היה צריך להתאמץ מאוד כדי לשרש כל נטייה שאינה הגונה. לכן נענה ה' לו ולא לרבי אליעזר.

הרי לנו, כמה גדולה מעלת המעביר על מידותיו, שבזכותה נושא ה' פנים ומקבל את התפילות.

אמרו חכמים, ששני משיחים עתידים לעמוד לעם ישראל, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. ובמה זכו שבט יהודה ושבט יוסף למתנה נפלאה זו, שגואלן ומושיען של ישראל יעמוד מצאצאיהם, בכח ההעברה על המידות. כשהעביר יהודה על מידותיו, ואמר קבל עם ועדה, שתמר כלתו צדקה ממנו. בזה קנה לעצמו את המלוכה והזכות שמחלציו יצא משיח.

וכן יוסף הצדיק, העביר על מידותיו, ולא שמר טינה לאחיו, אלא עודד את רוחם וחיזקם. בכח זה זכה יוסף, שיעמוד מזרעו משיח שיושיע את עם ישראל. כי כה גדול כח תיקון המידות, המצמיח ישועות ומקרב הגאולה, ופודה מכל צר וצוקה.

אמרו חכמים)יומא כג,א(: הנעלבין ואינן עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושמחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר)שופטים ה,לא("ואוהביו כצאת השמש בגבורתו". כה קשה לשמוע חרפה ולא להשיב, לקבל עלבון ולא להחזיר בהעלבה חוזרת. אך הידיעה על גודל השכר הצפון למי שכובש את מידותיו, ההכרה בגודל הזכות והמעלה, היא זו שתתן את הכח להתמודד בשעת ניסיון.

וכתב רבי אחיהו הכהן זצ"ל בספרו "שבט מוסר")פרק כ'(, שבשעה שהעליב שמעי בן גרא את דוד המלך וקללו קללה נמרצת, ומנגד לא השיבו דוד דבר, נמנו וגמרו בבית

דין של מעלה, ועשו את דוד לרגל רביעי במרכבה. כה רבה זכותו של השומע חרפתו ואינו משיב, עד שאמרו חכמים)חולין פט,א(, שאין העולם מתקיים, אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה, שנאמר: "תולה ארץ על בלימה")איוב כו,ז(.
ואם בני אדם היו משכילים לבלום את פיהם בשעת מריבה, אם היו יודעים את הטוב הגנוז למי שבולם את פיו, עד שאין כל מלאך ובריה יכולים לשערו. כמה וכמה מחלוקות היו נמנעות, וכמה וכמה משפחות היו נשארות מאוחדות באהבה ואחווה, מבלי שידבק בהן עוון השנאה והפילוג.
הנביא ישעיה קרא ואמר)ישעי' נד,ז(: "ברגע קטון עזבתיך וברחמים גדלים אקבצך", ב"רגע קטן" של חוסר שליטה והתלהמות, ממנו נמשכות כל הרעות כולן, עד שצריך רחמים גדולים לקבץ את כל הנפזרים ולאחות את כל שבורי הלב.

רבי שמעון בר יוחאי / והזוהר הקדוש

ידועה הקושיה; רבי שמעון בר יוחאי אומר, שכל חייו, מעולם לא הפסיד, אכילת שלוש סעודות בשבת. כשישב שלוש עשרה שנים במערה, אכל רק חרובים ולפי מדרש תלפיות, בשבת, היה מתחולל נס, והחרובים היו נהפכים לתמרים. אך, בכל אופן, סעודת שבת, מצריכה לחם, ואיך רבי שמעון מעיד על עצמו, שלא הפסיד, כל חייו, סעודה משלושת הסעודות של שבת?
אלא, צריך לפרש ולומר; הקב"ה נתן לנו תרי"ג מצוות ומי שלא יכול לקיים מצוה מסוימת, לימוד התורה בעיניין אותה מצווה, נחשב לו, כקיום המצווה. ובוודאי רבי שמעון היה לומד, בשבת, עיניני סעודת שבת.
וידוע על לימוד תורתו במערה וביסורים, אשר התייסר במערה. כמו שמסופר; לאחר שיצא רבי שמעון מהמערה, לקחו חמו, רבי פינחס בן יאיר לחמי טבריה, להבריא את גופו וראה, שכל גופו מלא בפצעים וחבורות)רבי שמעון כשברח למערה ברח רק עם הבגדים
שהיה לובש הוא ובנו רבי אלעזר וכך, 13 שנים, היה מוריד את הבגד, הוא ובנו, היו חופרים בור באדמה, היו קוברים
את עצמם בחול ומשאירים רק את ראשם ולומדים כך תורה, ובשעת התפילה היו יוצאים מן החול ולובשים את
הבגדים שהיו עימם(.
הזדעזע רבי פנחס ואמר לרבי שמעון, איך אני יכול לראות אותך כך?, אמר לו רבי שמעון: אם לא היית רואה אותי כך, גם לא היית רואה אותי במעלתי בתורה.
וידוע, שרבי שמעון בר יוחאי, היה גלגול של משה רבנו וביום שיוצא ז' באדר,

יוצא ל"ג בעומר. וידועה השאלה; מדוע ב-ז' באדר, יום פטירת משה רבנו, הוא יום בכי וצום, ויום ל"ג בעומר, הוא יום שמחה? ותירצו: משה נפטר וביום שנפטר, נשכחו שלושת אלפים הלכות מעם ישראל וכן, משה לא זכה, להכנס לארץ ישראל. אך רבי שמעון, זכה להשלים וביום פטירתו, הוריד לעולם את ספר האידרא. ולכן ל"ג בעומר זה יום של שמחה.

וידוע המעשה הנורא, על האר"י הקדוש, אשר היה בל"ג בעומר, בציון רשב"י ואחד מתלמידיו היה בוכה. אמר האר"י תלמיד זה, לא יסיים את שנתו ואותו תלמיד נפטר, באותה שנה.

ל"ג בעומר, הוא יום של שמחה והתעלות הנפש, רבי שמעון, הוריד אור לעולם, בתורתו ובספריו הקדושים. וידוע, שהספר הקדוש, הזוהר, לא היה בעולם ורק לפני כמה מאות שנים מצאוהו. הזוהר, לא מובא לא ברמב"ם ולא בראשונים.

ומביאים כמה מעשיות איך נמצא הזוהר? באחד המעשיות מסופר על יהודי שהלך לקנות גבינה מישמעאלי, שהיה מוכר בשוק. הישמעאלי, היה חותך חתיכה והיה לו כמו דפים, שבהם היה עוטף את החתיכה ושוקל. כשהגיע היהודי, לביתו, מסתכל בנייר ומוצא, שכתובים בו דברים בלשון הקודש, דברים הנראים קדושים. רץ לרב והראה לו, הרב הזדעזע ואמר לו, זה דבר קדוש מהיכן זה? אמר לו, זה מהמוכר גבינות הישראלי, רצו מהר למוכר גבינות וקנו ממנו את כל הדפים. הלכו לגדולים ולצדיקים והבינו שזה הזוהר הקדוש.

והקשו חכמי הקבלה, מדוע הקב"ה הסתיר את הזוהר, יותר מאלף שנים? מדוע הרמב"ם וכל הראשונים לא זכו ללמוד בזוהר? ותירצו: אם היה לדורות הראשונים, את הזוהר, בכוחו היו יכולים לשנות סידרי מעשה בראשית. ולכן, בדורות אלו, שההסתר גדול, הקב"ה נתן לנו את הזהר הקדוש. וידע האדם, אף שאינו מבין את אשר כתוב בו, בכל פעם, אשר מרגיש עצבות, חושך בנשמה, יקרא, אפילו מבלי להבין, כמה שורות מהזוהר הקדוש" והמאיר לארץ ולדרים" יאיר את חייו.

ישתדל האדם להדבק בכל צדיק ובמיוחד ברבי שמעון בר יוחאי. וידוע, על רב גדול וקדוש אשר היה חי במרוקו, בעיר פס, שקראו לו רבי שמעון לביא, אשר כל חייו היה לומד בזוהר הקדוש ונפשו נקשרה ברבי שמעון בר יוחאי, ובגיל 37 קיבל על עצמו קבלה, לעלות לארץ הקודש ולמסור, את כל חייו ולישב בציון רבי שמעון וללמוד שם מתורת רבי שמעון, התחיל לילך לארץ ישראל ובדרכו עבר דרך העיר טריפולי, אשר בלוב ומצא עיר של אנשים אוהבי ה' אהבה גדולה, תמימות גדולה. אך לא היה בה הרבה רבנים ותלמידי חכמים, ישב בוכה ומסתפק בתוך עצמו; מה רשב"י היה רוצה

שאלך ללמוד את תורתו על קברו, או שאשאר פה ואלמד תורה ואקרב את יושבי המקום להקב"ה? ישב כמה ימים בבכי ובתענית ומבקש מהקב"ה, שיאיר לו את דרכו. בסוף החליט להישאר ולקרב את יושבי המקום, לתורה הקדושה ומסר את נפשו בעיר זו וזכה לחבר, ספר קדוש, פרוש על הזוהר הקדוש ושמו "כתם פז" וכן, הפיוט הקדוש, אשר התקבל בכל קהילות ישראל:" בר יוחאי נמשחת אשריך" הוא זכה לחברו.
ולפני זמן, היה מעשה עם אחד מאהובינו, שהיה בצרה גדולה וחרב היתה מרחפת מעל צווארו, אשר לא היה נראה בעין, שאפשר להנצל מבין הגויים מגזרת ממשלה. ישב בביתו הדליק נרות ובתמימות גדולה. בבכי ישב ונדר לעילוי נשמת רשב"י, נדרים, סגר על עצמו את החדר וישב ושר עשרות או מאות פעמים השיר בר יוחאי בדמעות ונס גדול היה עימו, כולם נתפסו בעלילה ובגזרת מלכות והוא ניצל. לשיר זה, יש כח עצום וסודותיו גדולים על פי הקבלה.
בפטירתו של רבי שמעון לביא, ערביי אותה ארץ, היו רבים עם יהודי המקום, מי ישלוט בקבר הצדיק. וברבות הימים, אחרי כמאה שנים, טענו הערבים, שקבר זה, הוא קבר של נביא מוסלמי ובשום פנים היהודים לא יכנסו יותר לקבר הזה. עמדו יהודי המקום וחרפו את נפשם, להציל, את קבר קדוש ישראל והתחילה שפיכות דמים בין היהודים ובין הישמעאלים. ממשלת איטליה, שהיא היתה שולטת על לוב ראתה שדבר זה מסכן את כל יציבות המדינה. החליטו לשלוח שופט החשוב ביותר במדינה עם צוות גדול, שיפתח את הקבר ויראו, האם הקבורה כמסורת היהודים או כמסורת הישמעאלים. קבעו יום לפתיחת הקבר, כל היהודים עמדו מצד אחד והישמעאלים מצד שני והמומחים עובדים ברטט וחלחלה והשופט עומד עליהם, פותחים את הקבר והנה, זעזוע גדול, רואים אדם שלם, קבור כקבורת יהודי, פניו מלאות באור, מונח בארון. הזדזעו, זעזוע גדול ולא הרימו ראש יותר ובבושה, נפל מורא היהודים, עליהם. זכות רבי שמעון בר יוחאי, יגן בעד כולנו ויקויים בנו דברי רשב"י, "יכול אני לפטור את העולם מן הדין" וניושע מכל הדינים ונזכה למיתוק ומפה ולהבא כותבנא לטבא.

רחמנות / כל המרחם על אכזרים סופו להתאכזר לרחמנים

כאשר מתבוננים בדרכיו של אברהם אבינו נתעוררת לה קושיה. הנה, אברהם צדיק וחסיד, אהוב למעלה וחביב למטה, כל עיתותיו וזמניו לקרב אנשים להקב"ה, מוצאים שאותו אברהם, אשר דרכו תמיד לקרב אנשים, הולך לבן משפחתו לוט ודורש ממנו: "הפרד נא מעלי")בראשית יג,ט(, אם תלך לימין אני אלך לשמאל, ואם תלך לשמאל, אני אלך לימין. אברהם דורש בתוקף, ניתוק מוחלט מלוט בן משפחתו, וניתוק זה גורם ללוט ללכת לגור בסדום בעיר הרעה והקשה המלאה בחטאים ועוונות. וקשה

אברהם בעל החסד אשר כל מהותו לקרב רחוקים מדוע כך מתנהג עם לוט? ויותר מכך בשעות קשות, אשר היו לאברהם, אברהם לא פנה בשום פנים ואופן, לבקש את עזרתו של לוט, מדוע כך נוהג אברהם? וכן, אותו אברהם בעל החסד שמקבל אורחים בביתו וארבעה פתחים בביתו לקבל אורחים, לוקח את בנו ישמעאל, אשר היה חולה וקודח מחום, שם אותו על גב אימו הגר, נותן להם כד מים ומשלח אותו מביתו, איפה הרחמים של אבי האומה שביתו פתוח לרווחה?

אלא, צריך לדעת יסוד גדול. עם ישראל ביישנים, רחמנים וגומלי חסדים, אך כל המרחם על אכזרים סופו להתאכזר לרחמנים.

ישנם סוג של אנשים, אשר השקר הוא מנת חלקם, ונפשם שפלה ורדודה, וכל מהותם היא מידת השקר. וידוע שהקב"ה שונא את השקרנים, וכל עוד השקרן לא נתפס בשקריו, החורבן שגורם והעוול שעושה, חמור הוא ומשחית את כל מהות הבריאה.

וכבר אמרה המשנה)אבות פ"א מ"ז(הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע. וכן כתוב)שמות כג,ז(ומדבר שקר תרחק. לא להתחבר לרשע, מובן, לא להיות מחובר לרשעים; הרחק משכן רע, גם מובן, לא לגור בשכנות לאנשים רעים; אך האזהרה משקר, יותר קשה, מדבר שקר תרחק, תתרחק בכל כוחך מדבר שקר.

ישנם אנשים, שהמהות שלהם נהיית שקר, אותם שקרנים כלוט, התשובה קשה להם ביותר, מצד אחד הם משקרים ועושים עוול איום ונורא לעולם, ומצד שני, משקרים גם את עצמם ומסבירים לעצמם, שכל העולם גורם להם עוול והם אנשים צדיקים וטובים. ולכן, לעולם לא ישובו בתשובה

וזה אשר היה את לוט, מצד אחד, מוסר נפש, הולך עם אברהם אבינו מתנהג באהבה עצומה עם אברהם, ומצד שני, אחרי גבו של אברהם אבינו מדבר עם הרועי צאן של אברהם אבינו, לשון הרע על אברהם אבינו כמה צאן יש לאברהם, מתי אברהם ימות מי ירש את אברהם? אברהם אבינו מבין שזה אדם שאסור להיות בקרבתו, ולתועלת עתיד עם ישראל, אסור שיהיה בקרבת אברהם אבינו. ולכן אברהם אבינו נפרד ממנו ומתנתק ממנו נתק מוחלט ואינו רוצה שום קשר עימו ושלזרעו לא יהיה שום קשר עם זרעו.

וכך, כשאברהם אבינו רואה את בנו שארו ובשרו "מצחק" לוקח דברים קדושים ועושה צחוק מהם, ומדברים קדושים גורם קלות ראש, אברהם אבינו לוקח את בנו שנוטה למות ומשליכו מביתו ואינו מרחם עליו שום רחמים, מי שעושה קלות ראש מיסודות התורה, אין לו שום חלק ונחלה בשום קהילת קודש.

אדם צריך להכיר את טעויותיו ולתקן את עצמו ולא לשכנע את עצמו ולעבור שוב על עברת השקר, שהצדק עימו.
כמו כן כאשר שרוצים לחפש שותף, לחפש חבר, יסוד ראשון לבדוק בו שאין הוא נגוע במידת השקר, ואז מובטחים בהצלחה עם השותף.

ריקנות / מסך המבדיל בינו לבין שורש נשמתו

שאל אותנו אחד מן התלמידים האהובים והיקרים עלינו שנים רבות, שאלה הנראית פשוטה, אך עומק עמוק יש בה: מדוע כשנמצא עם חברה ואנשים מרגיש טוב ושמח, וכאשר נמצא לבד עולה בליבו עצבות וריקנות גדולה ודיכדוך נפש גדול מאוד?.
הנה זו שאלה עמוקה מאוד ויש בה היבטים רבים מאוד, אך אחד מן העיקרים בבעיה הזאת הוא, אדם נולד עם דעה, מחשבה, נפש טהורה וזכה, וברבות הימים, מה ששומע בבית וברחוב, ואחרי כן מה שמתגנב לאוזניו ומה שמטמא את עיניו, מרחיק אותו ממה שהוא באמת, ונכנס בו מציאות אחרת, שונה, מקולקלת ולא אמיתית. אם כן, נוצר דבר של פלא גדול, האדם האמיתי מה שהיה בתחילה זה סוג של דבר אחד, וכל מה ששמע וקיבל במרוצת החיים זה דבר שני בתוך האדם. וכמו ששתלו בתוך דעתו דברים חדשים אשר הם שולטים על אישיותו ועל מחשבותיו. אם כן, האדם מתרגל לעולם החדש אשר הוריו ומוריו והרחוב מכתיב לו, ומניח ומזניח את הטוהר שלו שבו נולד, ואת טבעיו האמיתיים, וקונה טבעים חדשים ודרכים חדשים. ולכן כאשר נמצא ליד הדברים החדשים נוח לו, מרגיש שזה חלק ממנו והוא רגוע ושמח שמחה גדולה, אולם כשהוא לבד, מרגיש עצבות וריקנות גדולה ביותר. אך זה טעות גדולה, להיפך כאשר אתה לבד, אתה צריך להיות שמח שמחה מרובה.
כל המעלות הגדולות שזכו הצדיקים זכו לה כשהיו לבד, רשב"י במערה היה לבד, משה רבנו קיבל את התורה ארבעים יום לבד, כהן גדול לפני יום הכיפורים פורש מביתו ומכל אוהביו ומכין את עצמו לבד.
אך הזרעים שנזרעו בדעת האדם לא נותנים לו להיות לבד, כשאדם יעבוד על להגיע לדרגה הגבוה להכיר ולדעת את עצמו, בלי כל הדברים אשר נוספו על נפשו בדרך חיי האדם, יגיע למדרגות ולרוממות הנפש הגבוהה ביותר. לכן צריך האדם להשתדל בכל כח, לדחות את הדברים שהם השפעה של חברה ושל ילדות, שאינם חלק מדרך ה' ומהנהגות של ריקנות ופיוס החברה.
הנה שמענו לפני כשמונה חודשים, ביום שהיינו בדאגה גדולה ביותר, אשר הרופאים ביקשו מאיתנו לעשות סיטי בראש, בתוך הדיבור עם אחד הרופאים החשובים בעולם, סיפר לנו דבר אשר חושבים אנו על הדבר הזה פעמים רבות, רופא ראש גדול עשה

מחקר גדול על ראש האדם, ומצא שיש בו שבע מאות אגפים, וכל אגף שולט על דבר אחר, וכל מה שאדם עושה בחייו, עובר דרך אחד מן המרכזים האלו, כעס מרכז אחד, שנאה מרכז שני, כח של רצח מרכז אחר. אותו רופא יצר כמין אלקטרודות קטנים מאוד,)לדברי הרופא שטיפל בנו, עדיין לא אישרו לו את הדבר על בני אדם, אלא על חיות(לשים במוח,

בשעה שכועס לחצו על החשמל והכעס עבר, וכך בשאר הדברים.

ולניסוי, כך לדברי הרופא הגדול שסיפר, הלכו לספרד היכן שיש שוורים מסוכנים ושמו חשמל לשור במקום ששולט על הכעס, והרופא עמד מול השור, והשור בא בכעס וברצון להרוג, ומטר לפני שהגיע לרופא, לחץ הרופא על הכפתור, והשור עצר את מרוצתו ואת כעסו, כמו שלא היה כעס או דברים מעולם. האנשים שראו לא יכלו להאמין לדבר כזה, אשר לא ראו מעולם שור בכעס גדול ברגע אחד נעצר כמו שלא היה כלום.

ובכל עת, אנו חושבים, שהלחץ של החברה והדיבורים אשר האדם נחשף אליהן בכל זמן, הם כמו הכפתור של הרופא הזה, אשר גורם לשור כועס ברגע אחד של לחיצה על כפתור לשכוח מדוע הוא רץ ולמי רצה להזיק. אלו הכפתורים אשר זרעו במוח האדם בקטנות, על ידי לחץ חברתי, אשר הולכים עם האדם להמשך החיים, ואת זה צריך האדם להשליך מעל עצמו, וללמוד להיות נקי וטהור בנפש שלו ולהיות עם עצמו.

וכך מסופר על צדיק גדול אשר ידוע בעבודת ה' אשר הייתה לו, באחד הימים כאשר ישב בבית המדרש נכנס אליו בחור ישיבה וביקש ממנו שרוצה להתקבל להיות מתלמידיו לקבל ממנו תורה, מידות טובות, וכו'. הרב אמר לו: אני יכול לקבל אחד ולא עשרות אנשים אשר אתה מביא עמך לישיבתי. ענה לו התלמיד: אני אחד אין איתי עשרות אנשים. ענה לו הרב: אתה בא לכאן עם הוריך, עם אחיך, עם חבריך, עם הדעות של כולם, כך לעולם לא תהיה כלי קיבול לקבל את התורה ולעלות במדרגות התורה הקדושה.

אדם צריך להיות עם עצמו, עם הכח אשר הקב"ה נתן לו, ועם דרך ה' האמיתית אשר למד מאבותיו ורבותיו, להסיר הבגדים הצואים מעליו, להיות זך ונקי, וכך גם אם נמצא לבד הוא בשמחה גדולה ביותר ונמצא עם עצמו. ויסיר כל המסכים המבדילים בינו לבין שורש נשמתו.

רפואה / רופא כל בשר

אמרנו כמה פעמים, שכל ההמצאות החדשות שיצאו לעולם כגון: הרנטגן וכדומה,

באו מכח הסט"א, ומצד הטומאה ומלאך המוות, אף שיש סוברים וחושבים, שע"י ההמצאות הללו, מגלים את המחלות ויכולים להציל חיים.

הקב"ה ברא את האדם בחוכמה, ואם רצה שיוכלו לראות מבחוץ, את הנעשה בתוך גוף האדם, אם יש לו מחלות ח"ו וכדומה, היה בורא אותו, באופן, שיכלו להביט מבחוץ כלפי פנים. כיוון שהשם יתברך, לא עשה את האדם בצורה כזו, מוכח שלא רצה בכך והסתיר, בכוונה, את פנימיות גוף האדם. כאשר, ח"ו, האדם אינו חש בטוב, ישפוך שיחו לפני "רופא כל בשר ומפליא לעשות" ובכח אמונה זו, כבר זכו הרבה, לישועות ואף, ייסורים גדולים חלפו, כלא היו וכדברי חז"ל: החש בראשו יעסוק בתורה. היום, הולכים עם המצאות של מלאך המוות וכשמרגישים, כאב או חולי, רצים קודם לעשות רנטגן ולפי זה קובעים, איזה מחלה יש לו.

אנשים לא מבינים, שבעצם הליכה זו וגילוי המחלה, גורמים להרעת מצב החולה, כי אם יודעים את חומרת המחלה, כבר זקוקים לנס גלוי ורחמים מרובים ואז קשה לפעול. אך, אילו המחלה הייתה מוסתרת ולא יודעים את חומרתה, היה קל יותר להיוושע. וכשנתבונן בברכת "אשר יצר", שהיא ברכה, מהמופלאות שבברכות, נמצא: "אשר יצר את האדם בחוכמה וברא בו נקבים נקבים חלולים חלולים".

נקשה: מדוע הקב"ה לא ברא את האדם, בצורה שיראו, דרך מקומות מסויימים, גם את בעיות גופו הפנימי? מדוע הכל חתום וסתום? אלא, הקב"ה השאיר את זה, לכח האמונה והתפילה שהוא "רופא כל בשר ומפליא לעשות" ופגם זה, הריצה וההישענות על הרופאים, הוא מפגמי הדור, וידוע, שצדיקי העולם, שנאו את הרופאים, בתכלית השנאה, וטענתם הייתה שהם גורמים לקיצור ימים.

ידוע המעשה, על אחד מקדושי עם ישראל: האדמו"ר מזידיטשוב זצוק"ל בעל הספר "עטרת צבי", שבשעה שפרצה באירופה, מגיפה גדולה, שהפילה חללים רבים ואנשי העיר מונקאץ', שיגרו אליו, מכתב לבקש שיפעל על נפשם, להצילם על נפשם, השיב להם: שכל הצרות באות, בעוון הרופאים שבעיר והוסיף ואמר שהוא ערב, שבכל העיר מונקאץ', לא יראה ח"ו שום נזק, גדול וקטן, לשום בר ישראל, אך כל זה, בתנאי שברגע שיקבלו את המכתב, יגרשו את הרופא מן העיר.

וכשנסכם הדברים, דברים אלו נאמרו על צדיקים גדולי עולם, אך דברים אלו, צריכים להיות מגדל אור מול עינינו, וודאי שבדור יתום זה, חייב אדם להיוועץ ברופא "ונשמרתם לנפשותיכם" ו"רפא ירפא" מפה, שניתנה רשות לרופא לרפא, אך לא לשים את כל מהווי נפשו, על דברי הרופא ולא, להיות נחפז, בכל עניין קטן, לדבר זה. להישען על אמונתינו ותורתינו הקדושה, כי הוא הנותן לנו כח לעשות חיל.

ומובא, מעשה, אשר ממנו נלמד מוסר גדול :אחד מקדושי וצדיקי עם ישראל, אשתו, חלתה, ועמד בתוקף, להזמין רופא לביתו. הרבנית, התנגדה ואמרה לרב, סיפרת לי, שאשתך הצדקת, שנפטרה לפנייך מעולם לא ראתה רופא, גם אני לא רוצה לראות רופא. ענה ואמר לה, היא מעולם לא ראתה רופא, את הרבה פעמים בחייך, ראית רופא, פתאום כעת, את רוצה, גם את, לא לראות רופא - אין לך את הכח הזה! האדם, צריך לשמור עצמו, לשמור את גופו, אך צריך לשים, את עיקר כוחו ואמונתו, ברופא לשבורי לב.

רשעים / הרשע שונא את הצדיק

הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע)אבות פ"א מ"ז(.

מדורי דורות כל הצבועים תמיד השרו מחלוקת, מדון ומרורים בכל מקום, מדוע? פחדו שמא שניים יתחברו ואיש לרעהו יאמר חזק וכך קלונם יצא.

ולכן, כל פעם שהרשעים ראו תלמיד חכם, או איש ישר שמתקרב למקום קדוש, צר ומר ויגון להם. כמו שמצאנו כשבני ישראל רצו לעבור בארץ מואב, לילך לארץ ישראל, שלח מלך מואב למשה רבנו; לא תעבור בארצי כי אם בחרב אקדמך, וצריך להבין, בני ישראל היו עם עשיר עם ממון רב ורק מבקשים לעבור בארץ ובודאי יקנו בה מטוב הארץ, איזה מדינה או עם לא רוצה שיבואו לארצו תיירים, עם שלם אשר אוכל רק מן ולובש סוג אחד של בגדים עומד לעבור בארץ, כמה יועיל לכלכלת המדינה, אך פחדו מעם ישראל פחד אחד, שמא בני הארץ יראו את המיוחדות והטוב של עם ישראל, ילמדו ממעשיהם, ידבקו במידותם וירצו להתגייר ולילך עם עם ישראל.

ולכן, "לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיק". בלי סיבה, הרשע שונא את הצדיק ולא יכול להיות בסביבתו ובקרבתו.

וזה מצאנו ברבקה אמנו, אשר בארצה כולם היו פרוצים בעריות. והתורה מדגישה ואומרת)בראשית כד,טז(: "והנערה טובת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה". וצריך להבין

והיא יפת תואר ולא ידעה איש? אלא, אף על פי שהייתה יפת תואר בארץ של פרוצים, אך משום שהייתה צדקת שנאו אותה, ואף לחטוא, אפילו שהייתה יפת תואר לא רצו לחטוא עימה, משום שהרשע שונא את הצדיק, לא משנה אם יש סיבה או אין סיבה.

ולכן, צריך האדם להיזהר מסוג הרשעים, אשר נפשם מושחתת ומקולקלת ומנסים להתקרב לתלמידי חכמים ולצדיקים, וההרס אשר עושים הרס גמור ומוחלט, והנזק הוא נזק לדורי דורות.

כפי שמצאנו אצל אלישע הנביא, אלישע הנביא היה תלמידו של אליהו הנביא

והיה אחד מן הנביאים הגדולים של עם ישראל ולאלישע הנביא, היה גבאי בשם גחזי, אשר רשעותו הייתה ידועה בעולם כולו. וידוע שבזמן אלישע היה שר צבא גדול אשר שמו היה נעמן, אשר בכל מלחמה שהיה יוצא, ידו הייתה על העליונה והיה מנצח. באחד הימים חלה בצרעת קשה וכל הרופאים ניסו לרפאותו ולא עלה בידם, עד שסיפרו ואמרו לו שיש נביא ה' צבקות, קדוש וטהור, אשר כל אשר יאמר, ה' שומע לו. הלך נעמן שר הצבא אצל אלישע הנביא ושפך לפניו את צרת ליבו על הצרעת הקשה אשר חלה בה, אמר לו אלישע; לך לירדן ותטבול בו שבע פעמים ותתרפא מצרעתך, וכך עשה והתרפא. כשבא להודות לנביא, הנביא קיבלו בכבוד גדול ושמחה מרובה, וכשסיים הלך לדרכו. בא לבית הנביא הגבאי גחזי הרשע, ושאל; מי היה פה, מדוע השולחנות ערוכים והבית מסודר, ענו ואמרו לו; נעמן שר הצבא הגדול. שאל; האם נתן ממון או מתנות, אמרו לו; לא. רץ מהר לנעמן ואמר לו; אני הגבאי של הנביא תן לי בבקשה חליפות לי לילדים שלי קצת כסף למשפחתי. נעמן נתן לו, אך מאותו היום נעמן התנתק מעם ישראל וניתק כל קשר עם העם היהודי.

ועל אותו גחזי הרשע מסופר עוד סיפורים רבים, אשר השתמש ברבו לרצונות עצמו, נשמות פגומות כאלו אחריתם עדי אובד, עושים את התורה קרדום לחפור בה ולוקחים את התורה כעוד מדרגה מן המדרגות לעלות לספק את צרכיהם ותועלת עצמם, אוי לאותם נשמות עשוקות.

שעים / וביערת הרע מקרבך

ישנה גמרא, במסכת חגיגה, אשר הרבה שנים, הייתה קשה לנו, אך החונן לאדם דעת, זיכנו, בתקופה האחרונה, להבינה.

הגמרא מספרת: ארבעה נכנסו לפרדס; רבי עקיבא, אלישע בן אבויה, המכונה אחר, בן עזאי ובן זומא. ר' עקיבא, נכנס ויצא, בשלמות ואמונה בהקב"ה; אלישע בן אבויה, כפר בהקב"ה; בן עזאי ובן זומא; אחד נפטר מן העולם ואחד, איבד את דעתו.

וקושייתינו - הפרדס, פירושו, "לפני ולפנים", לפני הקב"ה - איך יעלה על הדעת, שאלישע בן אבויה, זוכה להיכנס לקודש הקודשים בשמים, מקום משכנו של הקב"ה, ולכפור בהקב"ה?! להיפך, היה צריך להיות שיתחזק יותר, שיעלה יותר במעלות היראה - יראת הרוממות - וההיפך קורה, שכופר ונהיה, מהכופרים הגדולים בעם ישראל?!

וכך גם, הקושיה, על כהן גדול, ששירת, 80 שנה, בבית המקדש ונכנס לקודש הקודשים, ביום הכיפורים, לפני ולפנים, ובאחרית ימיו, כפר וחירף וגידף צבאות ה' - הייתכן?!!!

אלא, יש נשמות פגומות, אשר בכל דור ודור, עומדים עלינו לכלותינו, כדתן

ואבירם, קורח ועדתו וכל עוכרי ישראל, שהיו, עוד מהיותינו עם, וכל התקרבותם להקב"ה ולתורה, היא מכוחות הסיטרא אחרא, והקדושה שיונקים, בשעה שנמצאים, ליד הקדושה, הכח הזה, הולך כולו לס"א וזה מה שאומר הנביא: "לכו נירו לכם ניר". ופירשו המפרשים: אדם, שזורע בשדה, צריך, לנקות טוב מאוד, את הקוצים והדרדרים, משום, שאם יזרע, ועדיין, יש קוצים ודרדרים, כל מה שישקה את האדמה ויזבלה, הכל הולך לקוצים ולדרדרים - וזה אשר קרה עם אלישע בן אבויה ויוחנן כהן גדול - לקחו את הקדושה והשתמשו בה, להחריב את עם ישראל, כמו שאלישע בן אבויה היה עושה, אחרי שכפר בהקב"ה; היה הולך לבתי כנסיות ולבתי מדרשות והיה, משדל, את התלמידים: בשביל מה לכם ללמוד תורה? מה יצא לכם מזה? לכו לעבוד! אך עם ישראל קדושים, "וביערת הרע מן הכרם". וכך, היה עם קורח ועדתו, אשר עמדו על משה רבינו, בדברי מדון וריב והיה טוען על משה: ראו איך משה רבינו השמין, ראו את בגדיו המפוארים, אשר לובש, מהיכן זה? מצדקות עם ישראל, אשר תרמו למשכן ומשה, חס ושלום, לקחם והלאה, קורח, המשיך וטען, על משה: "ויקנאו למשה במחנה" ואמרו חז"ל: "חשדוהו באשת איש" - על נביאם של עם ישראל?! רבנם של ישראל?! איך היה אפשר לטעון ולומר, דבר פשע חמור ונבזה כזה?! אך, הרשע, כאשר רוצה להצדיק את עצמו, יעשה כל מה שבאפשרותו, בשביל טובת הנאתו הקטנה, להחריב עולמות שלמים בעם ישראל.

צריך האדם, לשמור את עצמו, לא להדרדר, לעשות את התורה, קרדום לחפור בה "תורת ה' תמימה" - הייתה תמימה, תישאר תמימה! הקוצים, יכלו מן הכרם ונצח ישראל לא יכזב!

רשעים / להתרחק מרשעים

עם ישראל עבר ניסיונות רבים במשך הדורות ותמיד "מהרסייך ומחריביך ממך יצאו" וצריך להיזהר, זהירות גדולה ולזהות את הטועים, המקלקלים והמקולקלים, לפני שיהיו שורש פורה ראש ולענה, כקורח ועדתו, כדתן ואבירם וכך, במשך כל התקופות מהיותינו עם.

בפרשות של קורח ושל בלעם ושל דתן ואבירם וזימרי בן סלוא, רואים כמה רע והשפעה שלילית יש לאנשים לא טובים בתוך עם ישראל. הגמרא מספרת, על רבן גמליאל, אשר שם שומר בפתח בית המדרש ואמר, מי שתוכו כברו, יכול להיכנס לבית המדרש ומי שאינו בעל מעלה רמה וצדקות, אינו יכול להיכנס לבית המדרש.

עבר זמן והורידו את רבן גמליאל מנשיאותו ובאותו יום, הוציאו את השומר מפתח בית המדרש ואמרו חז"ל, שנוספו יותר מ- 700 ספסלים לבית המדרש. וצריך

להקשות, מדוע רבן גמליאל שם שומר? כל מי שרוצה להיכנס וללמוד תורה, שיתנו לו להיכנס מדוע שומר, אשר מנע מאות ספסלים? אלא, אפשר לפרש ולומר: מובא בחכמי ההלכה, מתי שבא לפני הדיינים, דין תורה, הדיינים צריכים לשמוע את התובע ואת הנתבע ואחרי שמסיימים לשמוע, מוציאים את שניהם מן החדר, פוסקים את ההלכה וקוראים להם לשמוע את הפסק.

וקשה, מדוע לא יפסקו לידם? מדוע צריך להוציאם מחוץ לחדר? אלא, כאשר אחד משקר, או לא דובר אמת, הוא משרה אווירה רעה מאוד, בכח שלילי ביותר בחדר ובמקום שבו הוא נמצא, עד אשר, הוא משבש את דעת התורה ואת הדעת הנכונה ולכן, אי אפשר שאדם, שוודאי אחד מהם משקר, התובע או הנתבע, הקב"ה עוזר ונמצא בקרב הדיינים, כדברי חז"ל, "אלוקים ניצב בעדת אל", הקב"ה נמצא יחד עמם - ועפ"י זה יובן, מדוע רבן גמליאל שם שומר בפתח בית המדרש, משום, שבתקופת רבן גמליאל, נפסקו היסודות החשובים ביותר והאבני דרך החשובים ביותר של ההלכה היהודית ודרך היהדות ולכן, הקפיד שמי שאין תוכו כברו, לא יהיה בבית המדרש, בכדי שלא ישבש ויקלקל את דעת תורה האמיתית ואת היסודות החשובים לנו.

לכן, מזקנים אתבונן, רבותינו, אשר כך נהגו וציוו אותנו, "הרחק משכן רע" ;"ואל תתחבר לרשע"; "אמור לי מי חברך אומר לך מי אתה" - משום שהרע משפיע על הטוב, לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיק. הרבה פעמים יודעים שפלוני, איש רע, שקרן, בעל מחלוקת, נואף ועושה מעשים רעים ואף, ממריד נגד ה', עומד נגד משיחיו, אך, פוחדים ואומרים איך נרחיק יהודי מקהל ה'?!

צריך לחזק בנפשנו, כאשר יש אדם מקולקל, צריך להוקיע אותו מתוכינו, הנזק והחורבן שלו חמור ביותר, עצם הימצאות תפוח רקוב בארגז, מרקיבה את כל הארגז כולו וזה מה שאומר לנו דוד המלך בתהילים:"אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים" - להיזהר, לא לשמוע עצה מרשעים ואם שמעת כבר עצה, סופך לילך בדרך חטאים ואז, מגיעה הדרגה הנמוכה ביותר: ובמושב לצים - שנהיה אדם לץ, צוחק מדבר ה' ומחריב כל חלקה טובה מעדת ה'.

רשעים / רעה רודפת אותם

כאשר זמם לעשות לאחיו כן יעשה לו - כדמובא, אחשוורוש היו לו שני מפקדים על צבאו, אחד היה מרדכי היהודי ואחד היה המן הרשע. והמלך אחשורוש נתן קיצבה של כסף לשניהם, מרדכי הצדיק חישב את כל הוצאותיו ביושר, המן הלך אחרי זרש אשתו, אשר כל הון שבעולם לא הספיק למלא את תאוותיה.

וכך, אחרי חודש סיים את כל כספו, עמדו החיילים וביקשו את משכורתם ואת

מחייתם ולא היה להמן מה לתת להם, עמדו להורגו. מיד בא בבכי ותחנונים למרדכי שיעזור לו, עמד מרדכי הצדיק וריחם עליו ונתן לו את אשר היה צריך, אך במקום להחזיר טוב, עמד וחישב בכל דרך איך להרוג ולהשמיד את עם ישראל.

ימים רבים, המן התהלך שמח שמחה מרובה הנה תאוותו עומדת להתקיים להרוג ולאבד ולהשמיד את כלל ישראל וזרש אשתו אשר יעצה את כל העצות, שמחתה הייתה מרובה, אך ברגע אחד, אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל יתיאש מן הרחמים, ישועת ה' כהרף עין וכאשר הנפילה של הרשעים מתחילה אין מעצור "וכל דבר אשר חשבו לעשות כאשר זמם לעשות לאחיו כן יעשה לו" ואת העץ אשר בנה למרדכי, אותו תלו על עץ זה.

וברגעיו האחרונים, המן חיפש את אשתו אשר היא יעצה לו את כל הרע, חיפש תמיכה ועזרה, ומה אשתו הרשעה זרש עונה לו: "אם מזרע היהודים מרדכי אשר החילות ליפול לפניו לא תוכל לו"; הרי ידעת זרש שמזרע היהודים מרדכי, ידעת את כל הדברים האלו מדוע יעצת כך לבעלך?! אלא, זה גם חלק מן העונש של המן, היועצים אשר הלך אחריהם הם הניחוהו והשאירו אותו בודד בפני הצרות הגדולות. וכך, סופם של כל הרשעים, רעה רודפת רעה ואחריתם עדי אובד "על כן לא יקומו רשעים במשפט".

נחזק עצמינו בתורה הקדושה ובזכות רעיא מהימנא, נזכה לאורה זאת תורה ואור חדש על ציון תאיר, ונזכה כולנו לגאולה שלמה, ובזכות אבותינו הקדושים ה' יתן הטוב והשמחה תהיה מנת חלקנו כל הימים.

שבעה עשר בתמוז

סיבת התענית י"ז בתמוז היא על חמישה דברים אסונות חמורים, שקרו לאבותינו ביום קשה זה.

אסון ראשון - נשתברו הלוחות - משה רבנו, השליך את הלוחות על הקרקע ושברם, כאשר ראה ושמע על העגל, אשר עשו.

אסון שני - בוטל קורבן התמיד - ומובאת מחלוקת; הרמב"ם סובר, שהיה זה בבית ראשון, ראשונים אחרים סוברים, שהיה זה בבית שני.

ואיך בוטל? מצור קשה היה על ירושלים ובכל יום, היו משלשלים, תושבי ירושלים, קופה עם כסף ותמורת קופה זו, עם שלמונים מרובים, היו הגויים מעלים קורבן עם חוט, לעבר השני של החומה. וביום י"ז בתמוז, במקום שה, העלו חזיר. ובשעה שהייתה החיה טמאה, לקראת סוף החומה, נעץ החזיר את ציפורניו בחומות ירושלים; ומובא בחז"ל, שבאותו רגע, נזדעזעה ארץ ישראל כולה והחל מיום י"ז בתמוז והלאה, נפסק

קורבן התמיד;
אסון שלישי - הובקעה העיר בחורבן בית שני. ובחורבן בית ראשון - מחלוקת, יש אומרים ז' בתמוז והירושלמי מביא, שאף בית ראשון, בי"ז בתמוז.
אסון רביעי - שרף אפוסטמוס את התורה - הוא היה שר של מלכות יוון הרשעה.
אסון חמישי - הועמד צלם בהיכל.
והנה, יום זה, מסמל את תחילת הקושי והצער של אבותינו, אותו צער לא נסתיים עד היום הזה וזה אשר אנו מתפללים "ולירושלים עירך ברחמים תשוב" מתפללים אנו לפני בוראנו, שישיב שכינתא מעפרה. ויבנה בית מקדשו ויפאר היכלו.
חשבנו, לבאר ולומר יסוד גדול: "בירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו ששם עלו שבטים שבטי יה... להודות לשם ה'" - ואפשר לפרש ולומר: כל עיר ועיר בעולם יושבי העיר הוותיקים אינם אוהבים את החדשים, אשר באים לעירם. שהוותיקים אומרים: עיר זו, אבותינו עמלו וטרחו בנו, עמלו, סיכנו את חייהם וכעת כל אוצרותיה וברכותיה לנו הם. ומדוע יבוא, איש חדש, אשר אבותיו לא מסרו מדמם ומחלבם למען העיר?! ולכן, אין יושבי המקום אוהבים את החדשים, אשר באו.
אך בירושלים, דין אחר לה, ירושלים הבנויה, תושבי ויושבי ירושלים, ידעו שכל בניית העיר וכל הצלחתה, שורשה מברכת ה' ואין אף זכויות, לאף אדם עליה. לא עדה, לא קבוצה ולא שום כח, אלא כוחה של ירושלים היא מברכת ה' וכל השבטים, הסכימו עם זה וזה, ששם עלו שבטים שבטי יה, הודו שהכל בא מאיתו יתברך; זה להודות לשם ה'. אך בזמן החורבן, השתנו פני הדברים ועינו של כל אחד הייתה צרה בחברו. וכל אחד הרגיש שחברו את שלו לוקח וזה אשר הביא את החורבן.
תמיד יהיה מול עינינו דברי הגמרא: "בשמך יקראוך, בכיסאך יושיבוך ואת שלך, יתנו לך"
נבאר הדברים: האדם לפעמים שואל למה זה שמי ולא שם אחר? מדוע הושיבו אותי בכיסא זה ולא בכיסא גבוה? מדוע פלוני גוזל את מלאכתי ואת שלי? אך אלו דברים נגד אמונתנו, ואמונתנו היא ששמנו זה שמנו, וכיסאנו זהו כיסאנו ושלנו, זה שלנו ואין אדם יכול לנגוע בשערה של חברו.

אות ש

שבת חזון / פרשת דברים

אחת מן השבתות הקדושות והמיוחדות בכל השנה כולה היא "שבת חזון". בשבת זו יש כח אשר משפיע לכל שבתות השנה. ובשבת קודש זו, אפשר לראות ולהרגיש

את כל שבתות השנה כולה.
אם כך, לאחר שנה, אשר לא הייתה נוחה לכלל עם ישראל, "צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא" ועוכרי ישראל רבו ומתוכייך יצאו מחריבייך וחורבן בית המקדש היה בתוכנו, אשר אנשים עם מידות רעות, עם קלקול הנפש, כקמצא ובר קמצא חרבה ירושלים, אשר ראו את תועלת עצמם והנאת עצמם והנאת משפחתם ובשביל גאוה וסיפוק יצריהם ובשביל ממון מועט, אשר ארור הוא, מכרו את נפשם והביאו את חורבן בית המקדש.
בשבת קדושה זו, אוספים כח וזורעים כח חדש להתחיל מוצאי ט' באב, ראשית חדשה ובניין הבית חדש.
בשבת זו, אנו מתחילים לקרוא בתורה את ספר דברים אשר נקרא הוא "משנה תורה".
בספר זה סגולות רבות יש כבר אמרנו השבוע שצדיקים גדולים, היו מקפידים במשך כל השנה לקרוא וללמוד מספר דברים ואמרו, שסגולה היא לחזרה ולהתקרב לאבינו שבשמים ואף אפשר לומר סימן טוב בפרשות ספר דברים.
מסופר על יהודי, אשר פרנסתו הייתה חנות אשר בה היה מוכר דברי מאכל. את החנות היה משכיר מאדון גוי. באחד הימים פנה האדון הגוי ליהודי ואמר לו: יש לי הצעה כספית טובה משלך ורוצה אני להוציא אותך מן החנות ולהעבירה לאיש אחר.
הלך היהודי הכשר לפני צדיק גדול וביקש ממנו: אנא תעתיר עלי ברחמים לפני הקב"ה שפרנסתי לא תיפגע; ענה ואמר לו על פי פרשות השבוע ברכה: דין "ודברים" יש לך עם אדם, "ואתחנן" אתפלל לה' שתצליח אבל, "עקב" קודם לזה, "ראה" ושכור לך חנות אחרת "שופטים", אחר כך תיקח אותו למשפט "תצא", מהחנות "תבא", לחנות חדשה, "ניצבים" תעמוד במצב טוב, "וילך" ילך לך טוב, "האזינו" האם הבנת, "וזאת הברכה" זאת בירכתי אליך.
כך הם פרשות ספר דברים משבוע זה עד אחרי ימים נוראים, אשר מתחילים בראשית.
צריכים אנו ברכת חכמים, צריכים אנו להתנהג בחכמה ובתבונה ואף אם רואים רגעים וזמנים קשים נמצא דרך אחרת נוחה ובעתו ובזמנו הקב"ה דן ושופט והשפע והברכה חוזרים לקדמותם.
לא יפול האדם ברוחו בשום עניין, האמונה והביטחון בה' תיהיה מנת חלקנו. ובעל הרחמים יקבל תפילתנו ובקשתנו.
עוד בפרשת דברים: "ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו". מצאנו בחכמי

ישראל בכל הזמנים איך עמדו והנהיגו את קהל עדתם עם חכמת ה' עליהם. מסופר בזמן הנודע ביהודה על אדם, אשר היה סוחר גדול ביין לכל היהודים במדינה ובמדינות אחרות. לקח את אחד מפועליו, יהודי כשר ונסע להונגריה לקנות יין לכבוד חג הפסח. היהודי, אשר היה עימו לקח עימו ארנק אשר כל כספו, אשר עבד שנים רבות היה מונח בתוכו, פחד היהודי על כספו וחשב היכן טוב לשומרו. החליט שבאחד מן חביות היין ישים בפנים את כל הצרור וכך עשה. אחרי ימים מרובים וכל טלטלת הדרך, הגיעו לביתם, למחוז חפצם. כאשר פתח היהודי את החבית וחיפש את כספו, שוד ושבר, כל עמלו הלך לריק ונעלם. בא לפני בית דינו של הנודע ביהודה ותבע ואמר: איני חושד באיש, אך כספי היה בתוך החבית ונעלם מה עלי לעשות? קרא הנודע ביהודה לבעל הבית, אשר היה מעשירי ונכבדי הקהל ושאלו האם יודע אתה היכן ממונו של פלוני? התפרץ בעל הבית בקול צעקה גדולה בקללות וגידופים על פועלו ולא נתן מילה אחת שיוציא מפיו. עצר אותו הנודע ביהודה אמר לו: גם אני איני חושד בך אך דבר אחד רוצה אני לומר לך: הייתם 2 יהודים ועוד פועלים גויים בכל המסע,וודאי גוי גנב את הכסף ואם גנב נגע ביין, כל היין, יין נסך, אם כך עליי להוציא קול קורא לכל יהודי המדינה ומחוצה לה שיינך הוא יין נסך. עצר אותו בעל הבית את הנודע ביהודה וביקש להכנס איתו לחדר ולדבר איתו ביחידות עמד ואמר מתבייש אני, סליחה, אני לקחתי את הכסף. הנודע ביהודה, אמר לו "אין אדם משים עצמו רשע" אתה לא יכול לומר את זה בודאי אני לא חושד בך. אמר לו הנודע ביהודה, אני אחזיר את הארנק עם הסימנים שלו. אמר לו הנודע ביהודה זה לא מספיק; אמר לו הנודע ביהודה רק אם תבוא לבית הכנסת בליל שבת ותשבע שבועה שזה אתה רק אז היין מותר.

צריך לדעת יסוד גדול, יש דין ויש דיין כשאדם עושה רע, אף שבתחילה קבוצת אנשים מאמינים ושומעים לו, לאט לאט, כל קשר רשעים אינו מן המינין וסופם ליהיות לעג וקלס וסופם להודות על כל פשעיהם וחרפתם תצא לאור.

שבת קודש / הכנת הנפש

ידע האדם, שאם מכין את נפשו הכנה גמורה ונהיה כלי קיבול, זוכה לאור גדול בשבת קודש.

וידוע, צדיקים גדולים, היו רואים את קדושת השבת על העצים, על האבנים, וכן בגד או דבר שעבר עליו שבת, יש בו ריח מיוחד של שבת קודש.

וכך מובא באחד מן הראשונים, אף שלא נפסק כך להלכה, אם יש לאדם לחם שלם לברכת המוציא בשבת ולחם לא שלם אבל שעבר עליו שבת שעברה, מוטב לבצוע על הלחם הלא שלם, שעבר עליו שבת, מאשר לבצוע על לחם שלם. יש כח גדול לדבר

שעבר עליו השבת.
אך צריך לדעת, שהיצר הרע בכל ערב שבת, מנסה בכל כח להכניס יצר הרע גדול ביותר ביום קדוש זה, והשטן מרקד ומחפש היכן להיכנס. ועל זה נאמר)שמות לה,ג(: "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת", הזהירה אותנו התורה לא לבער אש, שהיא אש המחלוקת, בכל מושבותיכם ביום השבת, ויזהר זהירות גדולה, וידע שהיצר מביא את כל המחשבות הרעות וכל הדאגות ביום השישי, בשביל שהאדם יפול ברוחו ויכנס לעצבות ולכעס. וידוע כי מי שכועס מאבד את פרנסתו ואת כל הברכה אשר נותן לו הקב"ה. ולכן ישתדל להיזהר ולהישמר ביום קדוש זה מן הכעס ומן המחלוקת ומן העצבות, אשר שורשם של מידות אלה רע, משחית, מחריב. וישתדל להאיר פנים לכולם, לשמוח ולשמח, כל אשר יש בכוחו, את כל הסובבים אליו וכן את כל האדם אשר יפגוש יאיר לו פנים.
ומצאנו במדרש רבה)רות ד,ה(: התקנה שיהיו שואלים בשלום חברו בשם, התקין בועז ובית דינו. וקשה, מדוע בועז ובית דינו, הם רק אלו שתיקנו תקנה זאת?! אלא, אפשר לבאר ולומר, הגמרא במסכת בבא בתרא)צא,(אומרת: מאה ועשרים משתאות עשה בועז לבניו)שישים בנים ובנות(, שנאמר)שופטים יב,ט(: "ויהי לו שלושים בנים ושלושים
בנות שלח החוצה". ובכל המשתאות והשמחות אשר עשה בועז לא הזמין את מנוח, מדוע? אמר: למנוח אין ילדים ואם אני אזמין אותו לשמחה הוא לא יזמין אותי, כי אין לו שמחות חזרה להזמין אותי, אך כל הבנים של בועז מתו בחייו. ולכן בשביל מעשה זה שלא הזמין לשמחות בניו ובנותיו את מנוח, תיקן דבר זה, על ידי שהתקין הוא ובית דינו לשאול בשלום חברו בשם.
ואפשר לדקדק ולומר, הנה מצאנו שנעמי אומרת לרות)רות ג,א(: "בתי הלא אבקש לך מנוח אשר ייטב לך". ואפשר לבאר, רות פחדה להתחתן עם בועז, שגם לה לא ימותו הילדים, לכן נעמי אמרה לה "בתי הלא אבקש לך מנוח", את תזמיני את מנוח לשמחות שלך, ואז לא יהיה צער.
וידע האדם, שמחוייב בכל כח, לרדוף אחרי השלום, וידועים דברי התנא דבי אליהו זוטא: מי שמקדים שלום ומשיב שלום, מוריש חיי העולם הזה וחיי העולם הבא.
וכשנדקדק נמצא מה שנאמר במשנה)אבות פ"א מי"ב(: הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום. וקשה, מדוע רודף? הרי רודף נאמר על דבר לא טוב ואיך אפשר לקרוא רודף? אלא, רודף, אף אם דוחים אותך כשאתה מנסה לעשות שלום, מתנהגים איתך כמו אדם שרודף ויותר נלחמים בך ומבזים אותך, תמשיך בכל

כח לרדוף אחרי השלום.
וכשאדם מנהיג את עצמו בדרך זאת ואלו הם חייו, ה' עוזרו ומסייע לו בכל הדרכים, והנפש שלו נפש חזקה ומרוממת, וגם "משמועה רעה לא ירא נכון ליבו בטוח בה'". ובונה את נפשו לזמנים, אשר שום אדם לא יודע מתי יבואו אליו, ואיך יתמודד עימם. ואפשר לדקדק ולומר, אמרו חז"ל)אבות פ"א מ"א(: "הוו מתונים בדין", ואפשר לפרש ולומר גם כאשר בא על האדם דין ורואה בעיות ודברים קשים, יהיה מתון בדין, יקבל את הדין במתינות, בלי לשאול שאלות את הקב"ה ובלי להתמרמר ולכעוס על מידותיו של הקב"ה, זה חורבן גדול.

שבת קודש / כבוד תלמיד חכם וקדושת השבת, אחד הוא

הנה שבת קודש, הוא יום לעלות ולהתעלות ולהתקדש ולהגיע בו לדרגות גבוהות ביותר. וכשם שיש שני דרכים לעלות לבניין גבוה, דרך אחת היא, דרך המדרגות, אשר קשה היא לעלות לקומה גבוהה ודרך שנייה, על ידי מעלית, אשר בנקל אפשר לעלות למקום גבוה. כך ימות השבוע, אלו המדרגות, ושבת כעין מעלית, לעלות ולהשיג השגות גבוהות ביותר.
וידוע, שכל ימות השבוע, מתברכים משבת קודש.
ישתדל האדם, בכל עת ובכל זמן, להוסיף מחול על הקודש, לקבל שבת, כחצי שעה לפני זמנה ועל ידי זה, יושפע שפע רב בכל העולמות.
נשתדל להדליק שני נרות, אחד, לעילוי נשמת רבנו חיים פינטו זצוק"ל ואחד, לעילוי נשמת רבנו יעקב אבוחצירא זצוק"ל וכשם שנרה של שרה אמנו היה דולק, מערב שבת, לערב שבת כך הקב"ה יאיר נרנו ויגביה מזלנו.
וידוע, שכבוד תלמיד חכם וקדושת השבת, אחד הוא! מסופר על רבינו הבעל שם טוב, שבאחד מימות השבת, בשעה שהלך לבית המדרש, ראה יהודי מחלל שבת, הצטער הבעל שם טוב, צער גדול, מדוע הגיע למצב שרואה חילול שבת ובתוך הרהורו וצערו הגדול וחשבון נפש גדול אשר ערך בנפשו, נזכר שבאותו שבוע שמע אדם, אשר מדבר לשון הרע, על תלמיד חכם, אמר הבעל שם טוב, כבוד שבת וכבוד תלמיד חכם אחד הוא! שמעתי רע על תלמיד חכם, עבירה גוררת עבירה, ראיתי בעיני חילול שבת.

שבת קודש / כח שבת קודש

בכל ערב שבת מרגישים מיוחדות חדשה, אי אפשר לדמות ערב שבת אחד, לאחר. זה אור מיוחד והתעלות הנפש חדשה בכל פעם. ידוע מה שמובא בספרים הקדושים, שבבריאת העולם, הקב"ה ברא ששה ימים ובכל יום היו עשרים ושמונה שעות, עמדו הימים לפני הקב"ה ואמרו לפניו: ריבונו של עולם כל מה שבראת בעולמך לכל בריאה

יש מלך, האריה מלך שבחיות, הנשר מלך שבעופות וכו'. אך לימים אין מנהיג ומלך, עמדו הימים לפני הקב"ה ותבעו מלך עליהם, אמר להם הקב"ה: כל יום יתן ארבע שעות, המיוחדות שביום, וביחד כפול שש, נבנה העשרים וארבע שעות המקודשים, עם הכוחות החזקים ביותר מכל ימות השבוע וזהו היום הגדול שבת קדש.

כל הכוחות נמצאים ביום הקדוש הזה, הוא תמצית של השבוע הבא וכל רגע, הוא סגולה אחרת. הרב מנחם מנדל מרימינוב, גילה אחד מן הסגולות, בברכת המוציא לחם מן הארץ של ליל שבת; יאכל שבע חתיכות ובכל חתיכה יכוון פרנסה ליום מן השבוע, חתיכה א' יתפלל פרנסה ליום ראשון, חתיכה ב' פרנסה ליום שני וכן, סגולות רבות נאמרו בשבת קודש, זהו יום של שיחרור הנפש מכל צרה ומצוקה. "שבת היא מלזעוק ורפואה וישועה קרובה לבוא". האר"י הקדוש היה מסתכל בשבת על הקירות והיה אומר: השכינה נמצאת על הקיר, על השולחן, על כל דבר.

ההבדל בין כח השבת לכח החג, בשבת זה כח פנימי מהנפש שיוצא בחוץ, בחגים זה כח חיצוני שניכנס פנימה. צריך לשמור וליחד את היום הזה בכל כח, חז"ל אומרים: אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש ושומר שבת, מוחלים לו על כל עוונותיו.

אך צריך להזהר מאוד בערב שבת מן המחלוקת. חכמי הקבלה הזהירו שבכל ערב שבת בכניסת השבת, אש המחלוקת מרקדת ועל זה נאמר: "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" ואיזה אש? זו אש המחלוקת. ובכל ליל שבת אם יש מחלוקת בבית, מלאכים עומדים ואומרים כך יהיה בשבת הבאה.

וידוע מעשה ברבי מאיר בעל הנס, היתה משפחה שכל שבת הייתה בה מחלוקת גדולה מאוד, ילדים רבו עם ההורים, ההורים רבו עם הילדים ושם רע יצא בכל העיר על המשפחה הזו. שמע רבי מאיר בעל הנס את הדברים ובליל שבת, בהפתעה גמורה, הלך למשפחה זו וישב בשולחן שבת לאכול עימם והתעכב עד השעות המאוחרות. והנה פלא, מאותו שבוע נפסק המחלוקת במשפחה זו. לא הבינו מה קרה, איך אש המחלוקת נפסקה במשפחה. הסביר רבי מאיר, ניצוץ ראשון של מחלוקת נדלק בליל שבת ומשם ממשיך לכל השבוע, אם לא מדליקים אותו בליל שבת, לא יהיה אש כל השבוע ולא יהיה מלאך בליל שבת שיאמר, שכך יהיה לשבת הבאה מחלוקת, אלא מלאך אומר, שכך יהיה לשבת הבאה שלום, אהבה ואחווה ושמחה. לכן, ישמרו מכל משמר, את היום הקדוש הזה.

ולדעת לא להפסיד רגע אחד, כל רגע הוא פנינה יקרה. וכבר משלו משל ליום השבת לדייג, אשר הלך לדוג דגים בלילה, ישב על החול עם חכתו, מחכה לתפוס דגים ובידו הפנויה מישש בחול לחפש משהו להתעסק עימו. והנה, מרגיש בידו שקית

מלאה באבנים, ובחושך ובאפלה שהיו, לא ראה מה יש בשקית רק הרגיש אבנים, כך במשך כל הלילה היה זורק אבנים לים, בידו הפנויה ונהנה מהרעש שהאבן נופלת במים. כשעלה השחר, נשארו שני אבנים בשקים הסתכל ונחרד חרדה גדולה, שקית זו הייתה שקית עם אוצר של אבנים טובות והוא בחוסר ידיעתו נהנה לזרוק יהלומים במים ולשמוח מהרעש שהאבן נופלת במים. איזה עושר גדול איבד וכמה ממון מרובה יכול היה להיות לו, אם היה יודע לשמור על האבנים הטובות.

כך שבת קודש, אנו חיים חיים, שלא מבינים מה יש בשקית, כל רגע משבת זה אבן טובה, משליכים השעות היקרות מזהב ומפנינים, בשביל הנאה שאין בה ממש. נשמור וננצור כל רגע בשבת קודש.

חכמי הקבלה נתנו סגולה גדולה לפרנסה, לקבל שבת לפני הזמן וכל אדם שמתחיל לשמור שבת לפני הזמן זוכה שפרנסתו מתרבה.

ומעשה שהיה באחד ממקורבי הישיבה אשר לפני כשלוש שנים וחצי קנה בניין בניו יורק בשמונה מאות מיליון דולר, שילם מכספו מאה מיליון והיה צריך לקבל הלואה מהבנק של שבע מאות מיליון. היה לו כשישים יום לקבל ההלוואה ואם לא יעמוד בזה, הפסיד המאה מיליון. רץ מבנק לבנק ממדינה למדינה, כל הדלתות נסגרו בפניו. הגיעו סוף השישים יום ובתחינות למוכרים, שיאריכו בעוד שבוע ימים, עוד עשר מיליון ביקשו בשביל השבוע ואם לא יעמוד בתאריך יפסיד מאה ועשר מיליון. אותו אדם עמד בצער גדול ויגיעו עד שערי מוות ויצעקו אל ה' בצר להם. אמרנו לו, תקבל על עצמך לקבל את השבת, שעה לפני הזמן ובזכות זה הקב"ה יצילך. קיבל על עצמו שעה לפני שבת לקבל את השבת. ובא לעשות שבת בניו יורק בישיבה הקדושה, כארבעים דקות לפני שבת הטלפון מצלצל והאדם רואה על הטלפון שזה הבנק והיה במחלוקת פנימית, היצר הטוב אומר קיבלת קבלה - אל תענה; היצר הרע אומר תענה שבת עדין לא נכנס וכל חייך תלויים מנגד. אותו חסיד אמר קבלה חייב לקיים, אני לא עונה! הבטחתי לכבוד הרב לשמור שבת שעה מוקדם מכניסת שבת. וכך יצא שבת, הכל סגור עד יום שני, אך באמונת חכמים נשאר איתן בדעתו "הבוטח בה' חסד יסובבנו". ביום ראשון בבוקר התקשרו מהבנק והודיעו לו שביום שישי אחד המנהלים התקשר להודיע לו שלא מאשרים את ההלואה וזה היה כארבעים דקות לפני שבת. למחרת מנהל גדול ממנו נמלך בדעתו ואמר כן לאשר. וכך, ישועה גדולה בזכות קבלת שבת לפני הזמן.

כל התורה הקדושה היסוד שלה זה תמימות ואמונה בהקב"ה. ובזמנים קשים אלו, שהפרנסה קשה, ישתדלו כל קרובינו להתחיל לקבל את השבת לפני הזמן וישועת ה'

כהרף עין בפרנסה מרובה ובישועה והצלחה.

שבת קודש / כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מיצרים

צריך היהודי לדעת, שמצוות השבת, אינה חלה רק על האדם הפרטי בלבד, אלא מחוייב האדם לדאוג בכל כוחו, שכל יהודי אף הוא יבין, ידע וירגיש את עונג השבת. לכן נאמר: "כל המענג" שפועל על אחרים שיענגו אף הם את השבת אז זוכה ל"נחלה בלי מיצרים". מהי נחלה בלי מצרים? בכל טוב, אשר בא לאדם, יש גבול, אשר שם מסתיים הטוב. עושר יש לו גבול. שמחה יש לה גבול. כך, כל מה שנברא בעולם יש גבול.

אך האדם, אשר זוכה לענג את השבת, הברכה שזוכה לה היא ללא מיצרים - שהטוב אשר זוכה לו אין לו אף גבול. וברכת ה' חלה על ראשו ומעשירה אותו. ואף עצב של סיום הברכה אינו בא לו. וזה כח של עונג שבת.

ולכן, אל לו לאדם להסתגר ב-ד' אמותיו ולומר: אני את שלי עשיתי ושלום עליי נפשי, אלא, ישתדל בכל כוחו, לקרב ולהסביר לאחינו, בני ישראל, את מעלת השבת. וידועים דברי הגמרא: כאשר קובעים שעה לתפילה, השכינה מגיעה בשעה הקבועה. אם יש מניין, הקב"ה, משרה ברכה, על כל מי שזכה לבוא לבית הכנסת לתפילה. ואם, השכינה מגיעה ומוצאת, שנחסר המניין, הקב"ה כועס, על מי שבא ואף על אלו שלא באו.

מקשה הגאון מוילנא: מילא, על מי שלא בא, יכעס הקב"ה, מובן מדוע לא בא, אך על אלו, שהשכימו והניחו את כל מלאכתם ובאו לבית המדרש, מדוע עליהם יכעס הקב"ה?!

אלא מתרץ הגאון: כאשר מישהו בא ומודיע, שיש ממון מרובה, מונח, בשלושה רחובות מרחק מפה, כל בעלי הדעת, רצים, בכל כוחם, לאסוף את הממון הזרוק ומופקר, ברשות הרבים וכאשר אנשים, העוברים ושבים רואים, ארבעה, חמישה או שישה אנשים, רצים, בדבקות ובהתלהבות ואינם מבינים, על מה ולמה, מיד, גם הם מצטרפים לרצים, להבין ולראות, על מה כל כך שמחים ורצים, וודאי הדבר נשגב ונעלה.

לכן יובן, כאשר הקב"ה, מגיע לבית הכנסת ורואה, שעדיין אין מנין, הקב"ה, ודאי שכועס על מי שלא בא, אך גם על אלו שבאו, הקב"ה כועס, מדוע לא רצו בהתלהבות ובשמחה ובדבקות, שהעוברים ושבים, ייכנס בליבם סקרנות, לרוץ עימם ולהבין, על מה ולמה, התנהגותם הזו.

כך בעניין השבת, יהודי צריך לנהוג בשמחה, ובהתלהבות כל כך גדולה, לא רק ביום

שישי, אלא בכל ימות שבוע. כמו שחז"ל מספרים, על תנאים גדולים, שכל דבר מיוחד, אשר היו רואים, היו קונים, לכבוד שבת ואחרי כן, כשהיו מוצאים דבר יותר משובח, היו אומרים, זה יותר משובח לשבת, וכל ימות השבוע, היו מסובבים, סביב יום השבת. השבת, היא התמצית, של כל ימות השבוע, וחזרנו, כמה פעמים, על דברי מו"ר זקני, רבנו מאיר אבוחצירא, זצוק"ל, שבכל השבת, היה אומר, יום ראשון, יהיה יום טוב; יום שני, יהיה דאגה וכך, כל יום, מימות השבוע, היה אומר בשבת, בתמצות, את אשר יהיה בו.

שאלוהו בני ביתו: איך יודע זאת, אחרי שנוכחו לדעת, שכך כדבריו נהיה, ענה ואמר להם: בבריאת העולם, הקב"ה ברא 6 ימים, וכל יום היה בעל 28 שעות, ובאו הימים, לפני הקב"ה בדרישה ובשאלה, מדוע בכל הבריאה, יש לכל נברא מלך ושליט? האריה, המלך שבחיות; נשר, מלך שבעופות וכו' ולימים, אין מלך?!

עמד הקב"ה ודרש מן הימים, כל יום, יתמצת מעצמו, את ארבע השעות המובחרות שלו, אשר עיקר כוחו בהם, וארבע שעות, משש ימים, הן 24 שעות של שבת קודש: תמצות של המובחר, של ששה ימים, והיא שבת מלכתא.

ולכן, צריך לשמור ולנצור את השבת, בכל כוח ואף ריבונו של עולם, הקב"ה ביום השביעי, שבת וינפש.

וידוע, שאף רשעים, שעברו וחטאו ופשעו ביום השבת, יוצאים הם מגיהנום, וחופש ודרור לנפשם, מן הגיהנום, מן כף הקלע, וכל יורדי דומה נאספים, כדברי הגמרא במסכת שבת וכדמובא בספר הקדוש 'שבט מוסר': "בכמן ההרים של שלג ושם מצננים את נפשם מאש הגיהנום"

ולכן, ישתדל האדם, לקבל את השבת מוקדם ולהוציאה, כמה שיותר מאוחר, כמקבלי השבת בציפורי ומוציאי השבת בטבריה. דבציפורי, על הר גבוה והשבת נכנסת מוקדם, ובטבריה, במקום נמוך והשבת יוצאת מאוחר.

וחכמי הקבלה, הוסיפו ואמרו, אם יש מבני משפחת האדם, אשר נפשם בגיהנום, יוצאים משערי גיהנום, כאשר בן משפחתם הראשון, מקבל עליו את השבת, ובזכותו ניצולים דקות או שעה או יותר, מן הצער של גיהנום. וחוזרים לעינוי נפשם, בגיהנום, כאשר אחרון מבני משפחתם, מוציא את השבת.

לכן, ישים האדם מול עיניו, את מעלת השבת, שמירתה, והטוב הטמון והצפון בה, לו, לחייו ולבני משפחתו, החיים, ואשר אינם בני החיים.

שבת קודש / מעין עולם הבא

ערב שבת קודש - מהזמנים המקודשים והמרוממים ביותר לעם ישראל -

כשנתעמק ונדע את מעלת השבת, נבין את דברי הזוהר הקדוש אילו היינו מבינים את מעלת השבת, יהודים היו יוצאים לרחוב ומושכים, בכח, את אחיהם לשמור את השבת ליום זה.

יש כח עצום, אשר אין בהשגת שכלינו להבינו, והבן איש חי, כבר אמר, ששעה של לימוד תורה בשבת קודש, היא כאלף שעות ביום חול.

והגדיל ממנו המהרח"ו הקדוש, בספר "עץ החיים", ששעה של לימוד תורה בשבת, יש לה כח כמאה שבעים מיליון שעות, ואחרי דברים נשגבים אלו, של הבן איש חי ובפרט, של רבינו חיים ויטאל, מה יש עוד להוסיף ולומר על כח של כל רגע בשבת קודש.

וחשבנו בדעתינו, כל השבוע, יהודי מקיים מצוות, לומד תורה ועושה מעשים טובים, אך, אין מספיק ודי כח למצוות ולתורה אשר למד לעלות לפני ולפנים, לפני הקב"ה - לכן, צריך את כח השבת, ובכח השבת נאספים יחד, כל המצוות וכל המעשים הטובים, של כל השבוע, והשבת היא הנשמה, כח הדחף שדוחף ומעלה ומרומם את כל ימות השבוע, נחת רוח לפני הקב"ה.

לכן, ידע האדם שיכול כל השבוע ללמוד תורה, לקיים מצוות ולעשות מעשים טובים, אך הכל זה כגוף ללא נשמה, הנשמה שמרימה ומעלה את הכל, זה שבת מלכתא.

וכן, להבדיל, אף הרשעים שחוטאים ומחטיאים ועוברים על כל איסורי התורה עונשם גדול, אך כאשר מוספים חטא על פשע וח"ו מחללים את השבת, מזרזים את עונשם ומקדמים אותו לבוא.

לכן אמרו חז"ל, אפילו חטא אדם בכל העבודות הזרות שבעולם כדור אנוש ושומר שבת מוחלים לו על כל עוונותיו, מדוע? משום שחילול השבת, אוסף סביבו את כל העוונות ומקדמם לפני הקב"ה, להעניש את האדם, אך אם יש שמירת שבת, אין חיות לעוונות ואין מי שירים את העוונות, ויביאם לסוף לעונש.

שבת היא, מעין עולם הבא, ומצאנו במדבר, הקב"ה נתן לבני ישראל את המן 40 שנה, והמן היה יורד דבר יום ביומו, והאוכל היה מספיק ליום למשפחה, ומי שהיה מותיר מן המן היה המן מתקלקל. וכך 40 שנה, יום יום, כל משפחה יצאה לאסוף את מזונותיה, חוץ מיום השבת, אשר ביום שישי היה יורד מהשמיים לחם משנה, כפול אוכל המספיק ליום שישי וליום שבת.

וקשה איך המן לא התקלקל בשבת, הרי מי שהיה משאיר מן מראשון לשני, המן היה מתקלקל - מה מיוחד בשבת שהיה נשאר טרי ומיוחד, טרי ומשובח כמו ביום רדתו מן השמים - אלא מה מקורו של המן? לחם של מלאכי השרת, שורשו ומקורו מן

השמיים ושבת, היא מעין עולם הבא, האוויר של שבת, הוא אוויר מיוחד כמו בשמיים, ולכן בשבת אויר העולם כמו בשמיים ולכן המן נשאר טרי וטוב ולא התקלקל.
וזהו "מעין עולם הבא - יום שבת מנוחה". כח השבת נראה בכל מקום, ירידת הדורות גרמה שלא נבחין ולא נרגיש, אך, על תנאים בגמרא מסופר שנכנס תלמיד לישיבה והתנא צעק באחד מימות השבוע: אני מריח את שבת קודש, שאל התנא - מי מכם לובש בגד המיוחד לשבת? אחד התלמידים הרים את ידו ואמר אני, הבגד של יום חול נקרע לי, אמר התנא אני מריח את שבת מלכתא אשר נדבקה בבגדים.
האר"י הקדוש, היה מצביע על האבנים ברחוב, היה אומר, הנה השבת.
ועל אותו מלך, שאכל בשבת בסעודת שבת, בבית אחד הרבנים, ונהנה מטעם האוכל, שלח את טובי טבחיו, לבית הרב לשמוע ולדעת, מהם התבלינים אשר טיבלו את המאכלים, ואף טבח לא הצליח להגיע לטעם אשר טעם המלך בבית הרב. קרא המלך לרב ואמר לו, אכלתי וטעמתי טעם בביתך, מנסה אני שוב לטעום טעם זה וכל טבחיי לא הצליחו מה מיוחד?
ענה לו הרב: יש לנו תבלין מיוחד שקוראים לו: שבת קודש שבת, כוחו גדול וחזק, ובשבת האדם נהיה דירה לעליונים, לרדת לשכון בתוכו.
אך, צריך האדם לדעת, שהשכינה לא יכולה להתקיים, במקום אשר יש בו עצבות והיצר יודע, לדחות את השכינה ולסלקה, מהאדם רק ע"י עצבות וייאוש ולכן, בערב שבת, בשעת המנחה, מתחיל היצר את דרכו, באש המחלוקת ועל זה נאמר: "לא תבערו אש בכל מושבתיכם", ואחרי שניצת המחלוקת בערב שבת, מעלה היצר כל דאגה וכל מחשבה וכל הרגשת ריקנות בנפש האדם - כך עושה היצר בחגים ובשבתות.
והשכינה, שמחפשת את ביתה, לא מוצאתו בלב האדם, והנפש של האדם במוצאי שבת ובמוצאי חג נופלת לריקנות ולעצבות ולייאוש. וזה תחילת חורבן חייו של האדם.
אינו מבין מדוע הוא עצוב, אינו מבין מדוע הוא מיואש, תולה זה בסיבות מרובות, ומאשים רבים ואז מאבד הוא את חבריו, את אוהביו, את הוריו ואת רבניו. אך האמת, נמצאת בנפש אשר היא עצובה מזה שלא זכתה להיות משכן לשכינה.
לכן, ערב שבת יסדר האדם כל סידוריו ויבחן וינסה, כאשר שבת ראשונה, הוא בשמחת אמת ובאהבת השם ודוחה, כל מחשבת עצבות ומערב שבת, נהיה כבית אשר מכינים אותו לקראת מלך גדול ומסדר את הנפש, כשם שמסדרים ומצחצחים בית לקראת מלך, ומתקנים הבגדים, ומדליקים הנרות.
נדליק אור השמחה בנפש. נסדר המחשבות, בצורה הראויה ביותר. את הדברים האפלים בנפש, נחביא אותם ולא נשים אותם בריש גלי, בראש ובמחשבה נסתיר

אותם, ננסה לצחצח ולנקות אותם עד כמה שאפשר, נטהר את הנפש מריח הרע של השקר, אשר אף שלעיתים נראה כדבר מצוחצח וטוב, אך ריחו נודף ומקלקל כל חלקה טובה.

מיום שישי השכם, נתפלל להקב"ה, אנא מלך מלכי המלכים, צווה למלאכיך מלאכי עליון, שיפקדוני ברחמים ויברכוני, בבואם לביתי, כי הדלקתי נרותיי והצעתי מיטתי והחלפתי שמלותיי לכבוד השבת. נחליף ונתקן ונסדר ונאיר את הנשמה ונכין את הבית לקראת שבת קודש. הקב"ה יקיים בנו "אם אתם משמרים נרות של שבת, אני מאיר לכם נרות של ציון"

שובבי'ם / תיקון היסוד

שבת מיוחדת היא שבת שובבי"ם, אשר בכח כל שבת, בימי השובבי"ם, לעשות תיקון גדול במידת היסוד. וכבר דיברנו רבות על מעלת קריאת התהילים ביום שבת, ברצף אחד ללא הפסקה, וכן לימוד של חמש שעות רצוף בלי הפסקה, אשר משפיע מאוד על הנפש וממתק ומנקה הרבה פגמים במידת היסוד.

וכן, ישתדל האדם בכל כוחו בימי השישי להרבות בצדקה לעניים, תלמידי חכמים ויחשוב בנפשו בסכום אשר נותן שהם כנגד צומות ותעניות, אשר היה צריך לצום ולהתענות על אשר חטא או קילקול. ולכן, יקפיד ביותר בימי השישי על מצות הצדקה.

שינויים / הדרך שהשינויים אף הקשים ביותר לא ישפיע

כתוב)בראשית כג,ב(: "ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה". לבכותה כתוב בתורה בכ' קטנה, ובעל הטורים כתב שלא בכה הרבה.

והנה קשה, מדוע אברהם אבינו לא בוכה על אשתו הצדקת, שרה אמנו, בכי גדול, הרי אמרו חז"ל: מעלת ושבח הבוכה על תלמידי חכמים בשעת פטירתם, ומדוע אברהם לא מקיים מצווה זו על שרה אמנו, אשר שמה היה גם יסכה שסוכה ברוח הקדש וכל הדברים הגדולים והחשובים, אשר נאמרו על שרה.

אלא אפשר לפרש ולומר, הגמרא במסכת ראש השנה)טז,ב(אומרת אמר רבי יצחק ארבעה דברים קורעים גזר דינו של אדם ואלו הם: צדקה, צעקה, שינוי השם ושינוי מעשה;

צדקה, דכתיב)משלי י,ב("וצדקה תציל ממוות", צעקה, דכתיב)תהילים קז,ו("ויצעקו אל ה'

בצר להם", שינוי השם דכתיב)בראשית יז,טו("ויאמר אלוקים אל אברהם שרי אשתך לא

תקרא את שמה שרי כי שרה שמה", שינוי מעשה דכתיב)יונה ג,י("וירא האלוקים את

מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה", ויש אומרים אף שינוי מקום שנאמר)בראשית יב,א-ב("ויאמר ה' אל אברהם לך לך... ואעשך לגוי גדול".
וצריך להבין, מדוע שינוי השם ושינוי המקום גורמים לקריעת גזר דינו של אדם, מילא צדקה, תשובה ותפילה, אך שינוי שם ושינוי מקום, מדוע?
ואפשר לבאר ולומר יסוד גדול בחיינו, כל שינוי, אשר עובר האדם בחייו, השינוי גורם לאדם צער ועוגמת נפש, אפילו שינוי לטובה גורם לאדם נפילה ברוחו ועצבות מרובה; נחשוב בדעתנו, בזמן החלפת העונות ומזג האוויר, האדם חווה עצבות וייאוש, אף שאין על מה. וכן אדם שעובר דירה ממקום למקום, אף שדירתו החדשה טובה היא יותר ומשובחת הוא נופל לעצבות ולדכדוך נפש. וכן הוא אצל חתן וכלה, יש מצוות שבעה ימי ברכות לשמחם, ואחד מן הטעמים, משום שזה דבר חדש, שאלו חיים חדשים בשבילם וחיים חדשים יש בהם דכדוך ועצבות ומשתדלים לשמחם שמחה גדולה.
והנה, שני הזמנים הקשים ביותר בחיי האדם הם, בשעה שהתינוק נולד לעולם, התינוק עובר זמנים קשים ביותר להתרגל מהעולם אשר היה בו, בבטן אימו, לעולם חדש, והקושי והצער לתינוק, הם קשים עד שערי מוות. והזמן השני הוא בזמן פרידת הנשמה מן הגוף כשעולה הנשמה לשמים, זהו זמן קשה, חמור וקושי גדול ביותר של שינוי. וזהו יסוד גדול, כל שינוי קשה לאדם.
ועל פי דברים אלו נבאר ונאמר, הנה שרה אימנו, כל חייה בעולם הזה היו חיים קדושים, חיים של התעלות הנפש, חיים של דבקות בהקב"ה, שרה מגיירת את הנשים, מול עיניה היה רק הקב"ה, להגדיל את שמו בעולם, חייה בעולם הזה, היו מעין עולם הבא. ולכן, כשנפטרה מהעולם והלכה מהעולם הזה, לעולם הבא, צערה לא היה צער גדול, כי עולם הבא היה לה גם בעולם הזה, חייה היו מעין עולם הבא. ולכן, אברהם בכה את הבכי המחויב בתורה, אך בכי על נפשה ועל צערה לא היה צריך לבכות, לכן, כ' קטנה, בכי קטן.
וידע האדם יסוד גדול, כמה שמתרחק מן התאווה, כך נפשו נשארת נפש נקייה וצרופה, ושינויים, אף הקשים ביותר, אינם משפיעים עליו, אך אדם שחייו, חיים גשמיים, חיים של תאוות, חיים של רצונות, חיים של גשמיות, קשה עליו כל דבקות בהקב"ה, שבתות שהם ימים קדושים, מעין עולם הבא מרים עליו מצוות הם כעול עליו.

שכר / חישוב השכר בשמים היא לפי פעילותו ולא לפי חייו

הקב"ה רחום וחנון ומחפש להטיב עם בריותיו. ואף אמרו חז"ל)קידושין מ,א(:

"מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה". אפילו שעדיין לא עשית מאומה, רק על המחשבה הטובה, הקב"ה, ברוב רחמיו, מחשב לאדם את מחשבתו כמעשה ממש. וכך מצאנו יסוד גדול, בפרשת חיי שרה, התורה מונה את חיי שרה וכופלת ואומרת)בראשית כג,א(: "שני חיי שרה", ודבר זה אינו מובן, הלא כל מילה בתורה יש לה משמעות

גדולה, מה הכפל שני חיי שרה?

אלא, נבאר ונאמר, שרה אמנו מתה לפני זמנה, כפי שביארנו בכמה מקומות, שמעה על מעשה העקדה ופרחה נשמתה. ואילו אברהם אבינו חי אחרי שרה עוד ארבעים ושמונה שנים. הנה, חסרים לשרה כמה עשרות שנים, אשר הייתה צריכה לחיות אותם, ומה עם אותם שנים שנחסרו ממנה, האם תקבל עליהם שכר או לא.

אלא מבואר כאן יסוד גדול, כשם שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, כך שני חיי שרה, שני סוגי חיים תקבל עליהם שכר, סוג ראשון של חיים שחיה בהם וקיימה בהם תורה ומצוות חסדים ומעשים טובים, וסוג שני של שכר, על הזמן שמתה קודם זמנה ונחסר ממנה חיים, תקבל על זה שכר כמו שחיה ועבדה את ה' באמונה בתמימות וביושר. וזה "כולם שווים לטובה", החיים שחייתה והזמן שנחסר ממנה, שווים לטובה בשכר שתזכה מהשמים.

וזה פרוש הפסוק)שמות כג,כו("את מספר ימיך אמלא", גם אם מת האדם לפני זמנו, כמו שמצאנו שמתים לפני הזמן, בדברי הגמרא)חגיגה ד,ב(, אשר מספרת על האמורא רב

ביבי בר אביי, שמלאך המוות היה מבקרו לעיתים קרובות בביתו, סיפר לו באחד הימים מלאך המוות ששלח את שלוחו להרוג ולהביא לו את נשמתה של אשה בשם מרים שמלאכתה הייתה קליעת שיער נשים, אך השליח טעה והרג מרים אחרת שמלאכתה הייתה לגדל תינוקות. משנוכח השליח בטעותו, הציע למלאך המוות להחזיר לה את נשמתה, אך מלאך המוות סירב ואמר לו; שמכיוון שכבר הובאה לכאן תצטרף למניין הנשמות שעליו לאסוף, וכששאלו כיצד הרגה מאחר שלא הגיע עדיין זמנה, השיבו בדברי הפסוק)משלי יג,כג(: "ויש נספה בלא משפט". אם כן, מוצאים שישנם אנשים, אשר נלקחים מהעולם טרם זמנם.

אך, אנשים כאלו שנלקחים טרם זמנם כשרה אמנו, הקב"ה בודק את חייהם, אם רוב החיים היו חיים של רצון טוב, מסירות, אהבת ה' ויראת שמים, נותן להם הקב"ה שכר כפי שחיו את רוב חייהם, הכל הולך אחר הרוב.

שלוות הנפש / אתה חייב להירגע

הנה, חשבנו לחזק בנפש יסוד גדול. לפני כמה שנים תלמוד תורה חשוב, בסוף השנה, הביאו את כל תלמידי כיתה ח', אשר סיימו את הלימודים ועולים ללמוד בישיבה קטנה, לקבל ברכה להמשך החיים החדשים. והנה, מנהל התלמוד תורה ביקש מאחד מהילדים לעמוד ולומר פילפול בדברי הגמרא. הילד הצדיק עמד, והנה, לא יכול היה לומר מאומה, הוא עומד ומתבייש דקה ועוד דקה, וכל דקה הרגשנו כזמן ארוך, שאי אפשר להשוותו לשום זמן, ואחרי כמה רגעים, עמד המנהל והיה מפציר בנער "אתה חייב להירגע!"

חשבנו בדעתנו באותו רגע, ברגע שאומרים לאדם ובוודאי לנער אתה "חייב", לעולם אי אפשר להמשיך להירגע; חובה ורגיעה הם שני דברים הפוכים, חייב זה חוב עם כל המשתמע, רגיעה זה ענין אחר עם כל המשתמע מרגיעה.

וכך אנו מוצאים אדם, אשר רוצה לישון, אם יחכה בכח לישון וימתין להירדם, לעולם לא יעלה בידו להרדם, אלא צריך לשכוח מן המחשבה הזאת אשר האדם דורש מעצמו להרדם, ואז, יעלה בידו להרדם.

כמו כן לחייב אדם לזכור דבר, זה דבר והיפוכו. אנו רואים אדם, אשר רוצה להיזכר בדבר, אפילו שם של אדם, או דבר פשוט ביותר עומד וחושב בכל כח ומנסה להיזכר, זה שם אשר עומד בלשונו ובפיו אך אינו זוכר, הוא מרגיש שהנה זה אצלו, אך אינו זוכר את השם מדוע? משום שמותח ומחייב את עצמו, מיצר את כל הדרכים, ונהיה כפי בקבוק צר, ולא עולים לו הזכרונות והמחשבות, אך כאשר משתחרר מן המחשבות האלו ואינו דוחק עוד לזכור את השם ההוא, או את הדברים אשר רצה לומר פתאום, הכל עולה לו בנקל והנה, זוכר הוא הכל.

לכן, את החסימה הזאת והצרת הדעת, מן הלחץ והדאגה והמחשבה, חייב האדם לנתק מעצמו.

וכך אמרו חז"ל)סנהדרין צז,א(: הגאולה תבוא בהיסח הדעת. מדוע? כל עוד שחושבים על הדברים, חוסמים את הדבר ומצרים אותו. וכן מנו חז"ל שם עוד דברים מן החשובים שבאים בהיסח הדעת. לכן ידע האדם שעליו לעבוד על עצמו, להגיע לשקט נפשי גדול. אדם אשר יושב בשקט ואינו אומר דבר, אין זה אומר שהוא רגוע. ישנם אנשים, אשר יושבים שקטים שנים רבות ובתוך ליבם ישנה סערת רגשות גדולה ביותר!

ואיך מגיעים לשקט הנפשי הגדול הזה? ישנה דרך אחת יחידה והיא אמונה בהקב"ה שאין אדם נוקף אצבע למטה, אלא אם כן גזרו עליו מלמעלה, וזה היה הכח של רבי עקיבא, שהוציאו אותו להריגה והורידו באכזריות את כל עורו מגופו והיה

קורא קריאת שמע בנחת ובלי שום דאגה ופחד.
כאשר האדם משליך את כל אשר לו, להקב"ה ויודע שכל מאן דעביד רחמנא לטב עביד, מקבל כוחות גדולים ולכן בן דוד לא בא, אלא בהיסח הדעת.
אלו דברים של אמונה חזקה.
וזה אחד מן הדברים הקשים אשר יש בדור הזה, החינוך אשר מחנכים את העולם היום, זה שהחיים הם מלחמה גדולה וצריך להיות עירני ולכל בעיה אשר נוצרת, מיד צריך לחפש את הפיתרון וצריך להיות עירני, רגע רגע, לכל צרה אשר תבוא, שמיד נמצא בזריזות את הפיתרון, וכך אנשים, כל היום מחפשים כל בעיה אשר קרתה בעולם, איך יתמודדו איתה? ומה יקרה בסוף העולם? וכך האדם נמצא במלחמה ומתח מתמיד, כמו שאדם שרוצה לישון ומחכה להירדם, וכמו אדם שרוצה לזכור שם ומנסה להיזכר וכו', ובסוף, כמעט פתר את הבעיה אך לא פותר אותה לעולם, והוא כאישה אשר מצירה לילד ואינה מצליחה ללדת.
לכן ישים האדם את מבטחו בה', והרבה שלוחים למקום, ובמקום ללכת לבית מרקחת ולקנות תרופות לכל סוגי המחלות אשר קיימות בעולם, שאם חס ושלום נחלה באחד מן המחלות, שתהיה תרופה מוכנה, "די לה לצרה בשעתה", עד שאם חס ושלום נגיע להצטרך את התרופה הזאת, תוקפה פג ואינה שווה מאומה.
כל העצות האלו והדרכים הללו, אינם שווים אחד לשני, כל ענין וכל דבר, זה עולם לעצמו, והעצה להתפלל לבעל הרחמים, שיושיע וימנע רע מאיתנו ומעמו ישראל, זו הדרך הישרה והטובה אשר בה ישכון אור.

שלוות הנפש / קבלת החלטות בראש נקי

כל דבר חשוב שרוצה האדם לעשות, אסור לקחת החלטות בפזיזות, וצריך לחשוב ולהתעמק הרבה פעמים, ולא להתחיל דבר ואחרי זמן להתייאש ולהניחו.
וידוע, איך נוסדה הישיבה הראשונה בעולם; היה רב גדול, ושמו היה רבי חיים מוולוז'ין והוא היה מגדולי תלמידי הגאון מווילנא. בא לפני רבו וביקש ממנו: רבי יש בדעתי להקים דבר חדש בעם ישראל, מסגרת אשר בחורי חמד יתאספו, יאכלו, ישנו וילמדו תורה ולא כל אחד ילמד לעצמו. דחה אותו הגאון, דחייה כלאחר יד.
שוב, אחרי זמן, חזר רבי חיים מוולוז'ין לרבו, עם אותה בקשה ושוב, רבו דחה אותו. אחרי חמש-שש פעמים, שהגאון נהג כך, פתאום שינה הגאון את פניו כלפי תלמידו, ובמאור פנים חיזקו ואימצו לעשות מעשה גדול זה. עמד רבי חיים מוולוז'ין לפני רבו ואמר לו: רבי מדוע דחית אותי כל כך הרבה פעמים ופתאום, מאיר לי פנים ומחזק אותי לעשות מעשה זה.

ענה לו הגאון מוסר גדול לחיים: הרבה פעמים, אדם רוצה לעשות דבר, אך הרצון אינו חזק ואם עושים דבר עם רצון לא חזק, בסוף זונחים אותו והנזק של דבר בלתי מושלם ודבר שהחלו אותו והזניחו אותו, חמור ביותר.

לכן, חשבתי שיש לך רצון לפתוח ישיבה וזה דבר גדול וחשוב, אך עם נטל וקושי גדול ביותר ולכן דחיתי אותך, לראות עד כמה הרצון שלך גדול. וכשראיתי שרצונך גדול מאוד, אז ברכת הרב נתונה לך.

הנה צריך לדעת יסוד גדול, כשיש בחיי האדם דברים אשר אינם מושלמים, חורבן גדול נגרם בחיי אדם. וכך אמרו חז"ל: "כל המתחיל דבר מצווה ואינו מסיימה, מיתה מביא לעולם" וכל דאגה או הרגשה של חוסר רגיעה שיש בנפש האדם ואינו מבין מדוע, באה מדברים מרובים פתוחים, אשר לא סיימם ושנמצאים בדעתו.

וזה נמשל לאדם שמקבל תשלומים: חכם - כל תשלום שבא לפניו, מייד משלמו כך מייד מסיים כל דבר. אך מי שלא חכם - צובר אחד ועוד אחד וכן הלאה, עד שמדאגה ומצער, חייו קורסים לו. לכן, יקח יסוד האדם בחייו, כל דבר שלוקח על עצמו, ישתדל בשלמות ובכח גדול, לסיימו ולהביאו למקום הטוב ביותר.

אנו בדור, שיש בו בלבול הדעת גדול. אחד משיטות היצר, לערבב את הכל, אין דעות מגובשות. כל דעה שהיום חושבים כך, מחר משנים אותה וזה "את אשר אסרת, התרתי ואת אשר התרת, אסרתי" מכאן, לא רק שמוריד את ערך האדם בפני חבריו, שמשנה את דעתו, אלא, גם האדם, בפני עצמו, מאבד את חוסן כוחו, ומפסיק להאמין בעצמו, בתוך תוכו.

וכאשר האדם מאבד את האמון בעצמו, אינו יכול לעשות מאומה וכל אשר עושה אינו מושלם. לכן, ישתדל האדם להכיר את עצמו ולהשתדל לסדר את ראשו ולארגן את נפשו כמו שמסדרים בית ושמים מקרר במקום, שולחן במקום, מיטה במקום - כך צריך האדם לארגן ולסדר את ראשו לדעת את גבולות עצמו בכל עניין ודעותיו ומחשבותיו.

ויזהר, כמו שיש חולי הגוף, כך יש גם חולי הנפש וכמו שנזהרים לשמור על הבריאות ונזהרים שלא לאכול מאכלים המזיקים לגוף הרבה, כך גם בנפש, הנפש ניזונה מהראייה, שמיעה. ישמור על בריאות נפשו במה שמאכיל את הנפש, לא להאכילה בראייה אסורה ובשמיעה שאינה הולמת ובדברי כחש וכזב, ישמור על בריאות נפשו, כפי ששומר על בריאות גופו.

ויקפיד על יסוד גדול, לעשות תענית משפט פעם בזמן, ונבאר מהי תענית משפט: מידה רעה יש באדם, שכל רגע שופט ודן בדעתו את בני ביתו, את הנלווים אליו,

את חבריו ומאשים בפני עצמו, את כולם. לכן, לרפואת נפשו, יקפיד יום בשבוע לא לשפוט אנשים. משום, שכאשר שופט מחייב את כולם, מכביד הוא על ליבו. ולב כבד, קשה לנשוא אותו לרחוק והוא כעגלה אשר מלאה במשא כבד, קשה לה גם לנסוע למרחקים וגם לילך מהר. כאשר מקלים מעל העגלה, קלה היא לשאת את בעליה, בצורה טובה יותר.

כך הלב - הלב צריך לשמור אותו טהור ולהיזהר שלא להשחיתו "לב טהור ברא לי אלוקים ורוח נכון חדש בקירבי" הלב הוא נותן לאדם כח והוא לוקח את הסיכונים, להיכנס לדברים ולמחוזות חדשים, לכן אומרים אמיץ לב, מדוע לא נאמר אמיץ שכל? אלא, השכל של האדם הוא סוחר ורק מסתכל - כסוחר- את טובתו המיידית ולא מוכן לקחת סיכונים, משום שזה כבר יש לי, מדוע אני אסכן את זה בדבר שאין לי?! לכן, השכל אינו אמיץ אך הלב הוא אמיץ - הוא לוקח את האדם קדימה, למחוזות חדשים. השכל הוא העיניים, הלב הוא הרגליים וגדולת האדם, שיודע לאחד בין עיניו לרגליו, לדעת את הגבול העדין והבריא לחבר את שתי כוחות אלו. ומי שזוכה למעלה זו, השלום שוכן בתוכו ואשרי מי שיש לו שלום בינו לבין עצמו.

בע"ה נשתדל בכל יום לכתוב דברי חיזוק, אהובי וקרובי, יידעו שאהבה מרובה בליבי וליבי עימכם ומה שהלב חושק, הזמן עושק, אך משתדל אני להזכירכם בתפילה ובברכה, ובתחינה לקב"ה, שלא ייבושו בי כל קווך.

הזמנים, מהזמנים הקשים שידע העם הזה והצרה הגדולה, שאנו לא רוצים להאמין שזה המצב שאנו חיים בו. אנו דוחקים בדעתינו את המחשבות המפחידות, משום שכך דרך האדם, לדחוק את הלא נוח, אך זו סכנה גדולה. צריך האדם לדעת את מצבו ואת מקומו בעצם הידיעה והעמידה על האמת, היא תחילת פיתרון הבעיה. כוחנו בפינו, כדברי חז"ל: "אל תיראי תולעת יעקב" והקשו: מדוע השווה הנביא את יעקב אבינו לתולעת? אלא מה תולעת כוחה בפיה, אף עם ישראל, כוחו בפיו ואפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם, אל יתייאש מן הרחמים.

שלום / כלי מחזיק ברכה

"השם גבולך שלום חלב חיטים ישביעך". אין מעלה גדולה ממעלת השלום, כל הברכות והטוב טמונים בשלום והפרנסה מתרבה, כאשר השלום הוא מנת חלקו של האדם.

וזה דברי דוד המלך: "השם גבולך שלום", מתי שיש בחיי האדם ובסביבתו שלום, אז הקב"ה מרבה את חייו, את גבולו, בחלב חיטים ובפרנסה מרובה. אין מציאות שיהיה פרנסה לאדם, ברגע שמחלוקת סובבת אותו, לכן, כשרואה האדם שמזונתיו

מצטמצמים, ירבה שלום בסביבתו.
וידועים דברי הגמרא בברכות: "הרואה קדירה)סיר(בחלום, יצפה לשלום". ונשאלת השאלה, מדוע ראיית סיר בחלום מסמנת לשלום?, אלא מה תפקידו של סיר? ומה יוצא מן הסיר?, בתוך הסיר שמים מים, ביחד עם התבשיל, למטה מדליקים אש, לחמם ולבשל, אש ומים הם שני הפכים גמורים, והסיר הוא המחבר והמקשר בינהם, ועל ידי חיבור של שני ניגודים נוצר דבר מועיל וטוב. ולכן מובא הרואה סיר בחלום יצפה לשלום, הסיר מחבר את שני הניגודים שהחיבור ביניהם גורם לתועלת.
כך האדם צריך לדעת, שלברוא וליצור דבר חדש ומועיל וטוב, חייב לחבר שני ניגודים. איש ואשה, אלו שני ניגודים האיש כולו שיכלי האשה כולה ריגשית, ועוד ניגודים רבים יש בין האיש והאשה ובניגודים רבים שיש, ובכל אופן מוצאים את המכנה המשותף וכך נברא ונוצר עולם חדש.
וכן, יסתכל האדם על הליכתו, אינו הולך בשתי רגליים יחד קדימה, אם הוא ילך בשתי רגליים יחד קדימה, הוא יפול אחורה. רגל אחת צועדת קדימה, השניה נשארת עומדת על מקומה, אחרי כן, זו שהלכה קדימה עומדת על מקומה וזו שעמדה אחורה הולכת קדימה. כל דבר בחיים שרוצים להתקדם בו, צריך ניגוד כנגדו. לכן, לתועלת האדם ללמוד לחיות עם הדעות השונות ממנו ומי שרוצה לחיות בדעתו בלבד, חייו חיי מרורים, חייו מלאים באכזבות, ובמחלוקות קשים.
וידע האדם, המשנה באבות אומרת: "הוה מתלמידיו של אהרון אוהב שלום ורודף שלום" ופירשו המפרשים, יש בשמים הרבה ישיבות, כל אחד מאבות העולם, יש לו ישיבה בשמים, משה רבנו מחזיק ישיבה של תלמידי חכמים, אברהם אבינו ישיבה של בעלי החסד, יצחק ישיבה של מתפללים, ואהרון ישיבה של אוהבי שלום ורודפי שלום. והתנא במשנה אומר המלצה: הוה מתלמידיו של אהרון, ממליץ להיות מהתלמידים של אהרון בשמים, בישיבת השלום.
תמיד המשלנו את החיים לבנק, אדם מפקיד כסף בבנק, ומתי שצריך מושך ממנו. אם ימשוך יותר מדי, יגמר לו הכסף והבנק יגביל אותו. כך החיים בין שותפים, בין בעל לאשה, בין כל העולם, אדם עשה טוב לחברו, הפקיד אצלו, עוד טוב הפקיד עוד, פגע בו משך, פגע בו הרבה, ניהיה מוגבל. כך חיי האדם, עם כל הסובבים אותו. ישתדל האדם להיות עשיר בשמים, להיות עשיר לנגד כל חבריו וקרוביו. אך יסוד גדול, אל תצפה משום אדם למאומה, כאשר אתה מטיב עם חברך ועם קרובך, תעשה זה לשם שמים.
וידוע מעשה עם הגאון מוילנא, כל אדם אשר היה בא ומבקש ממנו עזרה או טובה,

בסוף היה מוסר לו הגאון, אבן קטנה. שאלו את הגאון, מדוע מחלק אבנים קטנות לכל אדם אשר עושה עימו חסד?, ענה הגאון: כל אדם אשר עושים עימו טוב רוצה להחזיר ברע, זה טבע האדם. לכן אני מוסר אבן קטנה, שיזרקו עלי אבן קטנה ולא סלע גדול. נשתדל להרבות שלום ולא נחפש את הצדק, אלא את השלום.

אמרו חז"ל: "לא חרבה ירושלים אלא שהעמידו דיניהם על דין תורה, ולא עבדו לפנים משורת הדין" יכול להיות שאתה צודק, אך בלי השלום, חייך לא יהיו חיים. בברכת, "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".

שליטה / לשלוט על כח הרצון

הנה, ככל שעוברים הימים והשנים ורואים ומתבוננים על הלך החיים, מבינים כמה טעו. בתחילה כשנתבונן נמצא, כשאדם צעיר בגילו חושב שהוא ילחם בכל כוחו וישנה את העולם כולו, אך כשעוברים הימים ורואה את החיים אומר, אני לא יכול לשנות את העולם כולו, אני אשנה את משפחתי, והנה, שוב עוברים הימים ורואה שאף זה לא עולה בידו, אומר אני אשנה את עצמי ואדאג לעצמי, כשזה קורה שהאדם מגיע לחשוב לשנות את עצמו, ידע האדם ששם מתחיל העבודה האמיתית, כל עוד חושב ורוצה לשנות עולם מעביר ומבזבז את זמנו, אך כאשר מבין שאת עצמו צריך לתקן ראשון, ומתחיל לתקן ולעבוד על עצמו אז נבנים מסילות בלבבם של כולם, ונהיה משפיע על הכלל, על קרוביו והרחוקים.

לכן יקצר האדם את הדרך הארוכה והמפותלת המלאה ביסורים ואכזבות ויראה את עצמו, אם אין אני לי מי לי.

וידע האדם שכל אשר ישיג מכח הרצון והתאווה אשר לו, לעולם לא ישביענו, וכדברי חז"ל על היצר הרע)סוכה נב,ב(: משביעו רעב כמה שמשביע, כמה שישביע את יצרו טועה הוא אם חושב שישבע, אלא יותר נהיה רעב והתאוות והדרישות נהיות יותר גדולות. וכך אמרו חז"ל מי שיש לו מנה רוצה מאתיים. וכך, ככל שנענות הדרישות, הבקשות הולכות וגוברות, ומי שמקבל דבר אשר ביקש פעם אחת ושוב מבקש ואינו מקבל, המירמור גודל וצערו נהיה צער קשה ביותר.

מובא מעשה בקבצן אשר הלך ליד גינת המלך, והנה רואה את השומר עובר בפתח, עמד וביקש מן השומר להכנס למלך אשר היה יושב באותה שעה בגינה, השומר מנע בעדו ואמר לו כמה פרוטות אני אתן לך אל תפריע את מנוחת המלך, אך הקבצן עמד ודרש את דרישתו, ואמר לשומר אם נתעמק גם השומרים קבצנים הם ואין אני הקבצן רוצה לקבל צדקה ממך הקבצן. שמע המלך את הדין ודברים, וביקש להכניס את הקבצן המשונה הזה, אשר אינו מתבייש ועומד איתן ותקיף בדעתו. נכנס הקבצן

ובידו כמו קערה קטנה ובפיו בקשה מלכי הרם תמלא לי את הקערה הזאת בכסף, חשב המלך כמה כבר אפשר להכניס בתוך הקערה הזאת?! קרא המלך לאחד מעוזריו וביקש למלא את הקערה. והנה, כל מה שמכניסים נעלם ואין הקערה מתמלאת, עוד ממון ועוד והקערה לא מתמלאת, עמד המלך ושאל את הקבצן: מה הקערה הזאת, מדוע אינה מתמלאת? אמר הקבצן: הקערה עשויה מראש של אדם וכמה שממלאים את רצונות האדם, לעולם אינם מתמלאים, ועוד רצון ועוד תאוה מתחזקת אצל האדם. לכן, צריך האדם עבודה גדולה על עצמו, לשלוט על הכח של הרצון של התאוה, ולהחליט דברים ולרצות דברים על פי התורה, ועל פי מה שמותר לו לחשוב ולרצות. יש אדם אשר זה הגבול המסוים שלו, ויש יותר, ויש גם פחות מן הראשון, וכאשר האדם הולך בדרך הנכונה ומקבל את ההחלטות בדרך הבריאה שצריך לקבל, חייו יציבים יותר, מסודרים יותר, בלי משברים ובלי תהפוכות, וה' יתן הטוב, אם מגיע לו יותר ה' יתן לו, ואם לא מגיע לו, בסוף יאבד גם את שלו.

וזה הכח של התורה הקדושה ושל דרך ה', להכניס את האיזון הדק הזה בנפש האדם, האיזון הזה לא יכול לבוא בשום דרך אחרת ובשום לימוד בכל מקום אחר, הוא בא רק מן התורה הקדושה ודרך ה'.

אך ידע האדם שישנם הרבה מצבים והרבה זמנים אשר חושב האדם שהוא הולך בדרך ה' והתורה חלק ממנו, הנה קובע עיתים לתורה וכו', אך אין זה חלק ממנו. יכול האדם לחיות חיים שלמים בדרך התורה והוא מקיים את כל המצוות קלה כבחמורה, אך התורה היא כלבוש לו, ולא חלק ממנו התורה נהיית, אצל האדם הזה כמו אדם אשר לובש בגד ואין התורה נכנסת בתוכו, וזה דבר מסוכן ביותר, משום שהאדם מרגיש שהוא הולך בדרך התורה מקיים מצוות בעל מעשים טובים, ובודאי אינו טועה, והוא יודע את טוב ליבו ויושר דרכיו, והנה כל מעשיו והתורה ראיה, אך טעות בידו התורה כלבוש ולא חלק ממנו. צריך האדם לעבוד עבודה על עצמו שהתורה והמצוות יהיו חלק ממנו.

שם / ויקרא שמו בישראל

הקב"ה לגודל חביבות בני ישראל, מצווה את משה רבנו למנותם, כמו רועה שאוהב את צאנו, ומחמת חביבותם חוזר ומונה אותם מעת לעת. ועל כן ציווה ה')במדבר א,ב(: "שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגולגלותם". הרי שהדגישה התורה, את משפחות עם ישראל ואת שמות בני ישראל. כיוון ששני דברים אלו, קדושת המשפחה וקדושת שמות בני ישראל, הם חשובים ויסודיים בקיום העם.

יש הבדל גדול בין עם ישראל ואומות העולם לענין הדגש ששמים בתחילת בניית המשפחה, אצל העם היהודי בכל מהלך ההריון מקפידים קפידה יתירה על העובר, ונזהרים מאוד שלא לגרום לו כל פגם ונזק, גופני או רוחני, וכבר מהיום הראשון של ההריון מתייחסים אל העובר כאילו כבר נולד והוא חי בעולם.

ולכן דקדק הפייטן ואמר בהגדה של פסח "תשעה ירחי לידה", ולא אמר תשעה ירחי הריון, שזה יותר מתאים ונכון לומר כך. אלא, מכיוון שבכל חודש וחודש ובכל יום ויום במהלך ההריון מתייחסים אנו אל העובר כאילו כבר נולד לעולם. אבל אומות העולם קוראים לתשעת החודשים הללו חודשי עיבור או הריון, כיוון שאינם מקפידים בכל העניינים שעם ישראל נזהרים בהם משעת ההריון, אלא רק משעת הלידה מדקדקים יותר על הוולד.

וזו המעלה של בני ישראל שמקפידים בכל תשעת החודשים של ההריון שהוולד יהיה כבר קדוש מרחם. כיון שבתשעת ירחי הלידה אפשר לפעול רבות כדי לזכות לגדל דורות ישרים מבורכים.

וכמובא בירושלמי)יבמות פ"א ה"ו(שאמרו על רבי יהושע בן חנניה אשרי יולדתו, לפי שמיד כשהתעברה אימו לא זזה מבית המדרש, כדי שידבקו אוזניו בתורה. ומחמת שהקפידה אימו שיהא תמיד בסביבה קדושה, ואפילו שעדיין לא נולד, לכן היה רבי יהושע מופלג בחכמה. ומשום כך מנה הפייטן "תשעה ירחי לידה" עם שאר המעלות והדברים שיש לעם ישראל, כמו שלושה אבות וארבע אמהות, חמשה חומשי תורה וששה סדרי משנה, שהם יסודות הקדושה של עם ישראל, כך גם תשעה ירחי לידה מסוגלים הם לקדושת עם ישראל.

ולכן התורה אומרת: למשפחותם לבית אבותם, הקדושה של המשפחה, היא כפי ההתנהגות של ההורים בזמן בנית המשפחה.

ענין זה רמזו המילדות במה שאמרו לפרעה)שמות א,ט(: "כי לא כנשים המצריות העבריות", דהיינו שהנשים העבריות אינן מתייחסות אל ההריון סתם כך ובלי הקפדה מיוחדת, אלא, "בטרם תבוא אליהן המילדת וילדו", עוד קודם הלידה ומתחילת ההריון מחשיבות הן את העובר שנולד כבר קיימא ושומרות אותו מכל משמר ודבר רע. וזו דרכם של עם ישראל להקפיד ולשמור על הוולד מראשית דרכו בקדושה ובטהרה, שכאמור הוולד מרגיש הכל, ומושפע מכל דבר שנוגע אליו.

ולכן צריכים ההורים בשעה שעומדים לתת שם לבנם או לבתם צריכים להתיישב בדבר ולדקדק עד מאוד שיהיה זה שם קדוש, כיוון שהשמות משפיעים על האדם ומהם יונק את השפע שיורד אליו לעולם. וכמובא בגמרא)יומא פג,ב(רבי מאיר ורבי

יהודה ורבי יוסי הוו קא אזלי באורחא, רבי מאיר הוה דייק בשמא, רבי יהודה ורבי יוסי לא הוו דייקו בשמא. כי מטו להההוא דוכתא בעו אושפיזא יהבו להו, אמרו לו מה שמך, אמר להן כידור, אמר רבי מאיר, שמע מיניה אדם רשע הוא, שנאמר)דברים לב,כ(: "כי דור תהפוכות המה". הרי לנו עד כמה חשוב שמו של האדם, ומהשם אפשר לדעת את מהותו ופנימיותו.

ואמרו חז"ל במדרש)במדב"ר יג,יט(שאחד מהדברים שמחמתם נגאלו ישראל ממצרים, שלא שינו את שמם ואת לשונם, כשירדו למצרים נקראו ראובן ושמעון, וגם כשיצאו ממצרים עדיין נקראו בשמותם כבתחילה. לא היו קורין ליהודה ליאני, ולא לראובן רופא, ולא ליוסף לסטיס ולא לבנימין אלכסנדרי. וכל זאת למה, משום שהאדם מקבל את השפע מהעולמות העליונים דרך השם שנקרא בשעת הברית, ועם שם קדוש מקבל שפע דקדושה וטהרה. אך עם שם שאינו על טהרת הקודש וברוח ישראל סבא, ההשפעה היא אינה טובה וחיובית. ובני ישראל במצרים שלא שינו את שמם ובחרו בשמות קודש ברוח ישראל סבא, אף ששקעו בתהום הנשיה והגיעו למ"ט שערי טומאה, עדיין היה להם מקור נאמן וטוב להמשיך עליהם שפע של טובה וברכה מן העולמות העליונים.

וכך מובא בתניא)שער היחוד והאמונה פ"א(וז"ל: וכן בכל הנבראים שבעולם, השמות שנקראים בהם בלשון הקודש, הן הן אותיות הדיבור המשתלשלות ממדרגה למדרגה מעשרה מאמרות שבתורה ע"י חילופים ותמורות האותיות ברל"א שערים עד שמגיעות ומתלבשות באותו נברא להחיותו, עכ"ל. והאריכו בזה הרבה בספרי הקבלה ובזוהר הקדוש.

לכן צריך כל אדם להשתדל מאוד ולשית עצות בנפשו ולהיזהר זהירות גדולה כשבא לקרוא לבנו שם בישראל, כי זה שמו וזה חלקו ונחלתו, וקריאת השם היא פתיחת הצינור והשפע לילד, וע"כ צריך לקרוא לו בשם טוב וראוי כשמות הצדיקים, וכשתחילת בנינו ושורשו יהא טוב, אזי מובטח לו שיצליח ויראה ברכה בעמלו, כיוון ששורש טוב לא יכזב ויצמיח פירות ראויים.

וכן הוא הדבר כאשר אדם בא לבנות את ביתו, צריך להקפיד מאוד להניח ולבנות את הבית על יסודות נאמנים וכאשר ישתדל בזה האדם בכל כוחו מובטח לו שיהא הבנין קיים לעדי עד.

שמח בחלקו / גם במה שחסר לך תשמח ותודה לה'

אחד התלמידים האהובים והחביבים, שאל אותנו: הנה משתדל הוא בכל הכח אך אינו מרגיש שהוא מגיע לשלמות במעשיו, שאלנו אותו האם גם בחייו הפרטיים

כך מרגיש שאין לו שלמות, ענה: כן, בכל עניני חייו אינו מרגיש שלמות. והנה ענינו בקצרה על השאלה בשולחן שבת אך ראינו לנכון שזה ענין של הרבים וטוב להתחזק ולחזק בו אחרים.

אחד המלכים הגדולים שאל את בנו: בני אתה גודל ואתה חייב שיהיה לך מלאכה ותעסוקה אשר בה תתעסק, לך ותחפש מה חפץ ליבך, ומה שתחפץ, אני אחפש את המורה הטוב ביותר ואשקיע כל מה שצריך להשקיע, רק שתהיה הטוב והמוצלח ביותר. חשב בן המלך מה יאה וראוי לו לעשות, הרי אבי דעתו שכל מלאכה ראויה וטובה ומכבדת את בעליה, אם כן מה הטוב לעשות?, החליט ללכת וללמוד את מלאכת הגננות, להיות גנן לטפל ולגדל עצים וגינות, זה הדבר אשר ליבו חפץ יותר מכל לימוד ותעסוקה אחרת.

הלך המלך וחיפש את המומחים הגדולים לגינון, ומצא מורה אשר היה בעל נפש רמה, אומן למלאכת הגינון, הבן הלך ולמד שלוש שנים על האדמה, כל דבר אשר יש לו קשר לאדמה ולעצים ולגינות וכו', אחרי שלוש שנים בא בן המלך לארמון הגדול, אשר היה בו גינות עצומות רחבות ידיים וכו', וביקש מכל הגננים לצאת ולא לטפל בגינה, הנה הוא עורך ומארגן את הגינה מחדש בצורה מיוחדת. וכך עמד בן המלך ג' חודשים ובנה את הגינה לתפארת בצורה מחודשת ומיוחדת, וחיכה לבואו של המורה הגדול יחד עם אביו המלך בפני כל השרים לראות את מעשי ידיו להתפאר.

התרגשות גדולה אחזה את בן המלך, המורה המיוחד הגיע, ונכנס לתוך הגינה ופניו היו חמורות ומאוכזבות מאוד, בן המלך הצטער הרי הגינה לתפארת, נקיה, מסודרת, צבע הפרחים תואם, העצים נשתלו במקום המתאים, האבנים מונחים במקום המוסיף ומשרה טוב, אם כן מדוע פניו כל כך חמורים?!.

בסיום הביקור עמד המורה ואמר לבן המלך בפני אביו והשרים, הנה הגינה מיוחדת מאוד, הכל נקי ומסודר ומטופח מאוד מאוד, אך דבר אחד חסר. הלך המורה ולקח דלי בידו ויצא מחוץ לגינה, לגינה סמוכה, ואסף בדלי עלים אשר נבלו, הביא את הדלי ופיזר באויר את העלים שיפלו על הגינה, בן המלך עמד נפעם, והמלך תמה מה עושה המורה הדגול?.

כשסיים אמר המורה: עשית את הגינה טובה ויפה מאוד מאוד, הכל יותר מידי נקי ומסודר, קצת עלים שנפלו, חסרים, להוסיף חיות לגינה היפה והמסודרת הזאת.

וזה יסוד גדול בחיי האדם, הדברים אשר אינם מסתדרים בענין מסויים הזה ובענין השני, אלו אותם עלים אשר היו חסרים בגינה, בלעדיהם אין חיות לאותה גינה. וכך יראה האדם את הדברים אשר נשארו פתוחים ועדיין לא גמורים ומסודרים בחייו, ולכן

אותם דברים יהיו הכח בחייו להשתדל להשלים אותם לגמור את כל מה שלא מושלם. ידע האדם, כי אין צדיק אשר יחיה בארץ ולא יחטא, ולכן להגיע לשער ה"נ" זה דבר בלתי אפשרי בחיי האדם, חוץ ממעטים כרבי עקיבא וחבריו, לכן גם במה שחסר לך תשמח ותודה לה', מהחוסר הזה, בא החיות והמשכיות.

ולכן, לאותו תלמיד אהוב וחביב, ההרגשה שלא מגיעים לשלמות, יראה אותה כדבר טוב וכח ושאיפה להמשיך הלאה, כי ביום שמגיעים לשלמות גמורה מסתיימים החיים של האדם.

וכן מצאנו אצל משה רבנו אשר לפני מותו אמר)דברים לא,ב(: "בן מאה ועשרים שנה אנוכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא". משה הגיע לשלמות ושם הסתיימו חייו, לכן חייב בכל עת בחיים שיהיו עלים שנבלו, ואותם עלים הם המלחמה והמטרה של האדם.

שמירת הלשון / דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב

עניין פלאי מוצאים אנו בהנהגתו של אברהם אבינו עם שלושת המלאכים, נאמר בפסוק)בראשית יח,ז(: "ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אותו". ודרשו חכמינו ז"ל)בבא מציעא פו,ב(אמר רב יהודה אמר רב, בן בקר אחד,

רך שניים, וטוב שלוש.

ויש להבין, מדוע שחט אברהם אבינו שלשה פרים בכדי להאכיל את אורחיו בשלוש לשונות בחרדל, ולמה לא הסתפק לשחוט פר אחד עבורם, והרי יש די והותר בבשר של לשון אחת כדי שישבעו ממנה. עניין נוסף יש להבין, מדוע נתן אברהם אבינו דווקא לישמעאל את בן הבקר, כדי שיעשה אותו עבור האורחים, ואם בשביל לחנכו במצוות מדוע בחר אברהם אבינו לחנכו דווקא באופן זה?

ידוע מה שאמר שלמה המלך: "מוות וחיים ביד הלשון")משלי כא,כג(, ואף דוד המלך אומר:)תהילים יב,ד("יכרת ה' שפתי חלקות לשון מדברת גדולות". משום שמי שלא שומר ונוצר את לשונו עונשו גדול מאוד. ומאידך כאשר אדם שומר ונוצר את לשונו שומר מצרות נפשו, וידוע מה שכתב הגר"א)בשם מדרש תלפיות(שעל רגע ורגע שאדם חוסם את פיו, זוכה בשביל זה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער.

לכן כאשר אברהם אבינו ראה את אורחיו מיהר לשחוט להם שלשה פרים כדי להאכיל כל אחד ואחד מהם לשון בחרדל, כיון שרצה לרמוז להם וללמדם על הכח הגדול האצור בלשון, ושכל חיות האדם נמצאת בלשונו, ומוות וחיים ביד הלשון. שהרי אותם המלאכים נדמו לו כסוחרים ערבים, והסוחרים דרכם להשתמש בפיהם כדי

לשבח את סחורותיהם, ועיקר כוחם הוא בלשונם לשבח ולקלס את מקחם. לכן לימד אותם שמוות וחיים ביד הלשון, וכשהאדם משתמש בלשונו לטובה קונה את עולמו, ואם משתמש בה לרעה נהפכת היא כחרב חדה וכחץ להזיק.

והדרך היחידה לתקן את הלשון, היא על ידי לימוד התורה, וכמו שאמר שלמה המלך)משלי טו,ד("מרפא לשון עץ חיים", דהיינו, שהדרך לרפא את הלשון הוא ע"י התורה שהיא עץ חיים למחזיקים בה. ולכן האכיל אברהם אבינו את אורחיו לשונות והטעים ותיבל להם אותם בחרדל, שהחרדל הוא מין של תבלין, ורמז להם על מה שאמרו חז"ל)קידושין ל,ב(בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, והתורה היא התבלין שעומד כנגד היצר הרע ומשבר את כוחו. וכך גם לימוד התורה יש בכוחה לתקן את הלשון, שעל ידי לימוד התורה יהיה חיים ביד הלשון ולא ח"ו מוות. ולכן שלח אברהם אבינו את הלשונות דווקא ביד ישמעאל, ולא נתן בידו מלאכה אחרת, משום שרצה לחנכו במצוות וללמדו על גודל הכח הנצור ביד לשון האדם.

לכן, כאשר יוסף אמר לאחיו)בראשית מה,יב("והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם". ודרשו חז"ל)מגילה טז,ב(, שאמר להם יוסף שפיו וליבו שווין, וכשם שאין בליבו על אחיו בנימין שהרי לא היה במכירה, כך אין בליבו עליהם שנאה וטינה. ויש להבין, הלא יוסף היה צריך לומר לאחיו, 'ואזניכם' שומעות כי פי המדבר אליכם, ומדוע אמר 'ועיניכם' הרואות, וכי בעיניהם ראו את דבריו. אלא, כאשר אדם נוצר את לשונו ומשמרה כראוי, יש כח בלשונו ובדבריו שיהיו נשמעים ומתקבלים על לב האדם. וכאשר יוסף רצה לשכנע את אחיו על טהרת ליבו כלפיהם, דבר עמהם בלשון הקודש, ודבריו שיצאו מליבו הטהור ונאמרו ע"י לשונו הנקייה, עשו רושם על אחיו ופעלו עליהם, כאילו ראו את דבריו בחוש ממש, וזוהי כוונת יוסף, ועיניכם רואות בחוש ממש את דברי היוצאים מפי המדבר אליכם.

מובא במדרש)ויקרא רבה לג,א(אמר רבן גמליאל לטבי עבדו, צא וקנה לי מן השוק מקח טוב, יצא וקנה לו לשון, א"ל צא שנית וקנה לי מקח רע, יצא וקנה לו לשון. אמר לו רבן גמליאל: מהו הדבר הזה, שכשאני אומר לך צא וקנה דבר טוב הנך קונה לשון, וכשאני אומר לך צא קנה דבר רע הנך חוזר וקונה לשון. אמר לו טבי, מן הלשון יש טובה ומן הלשון יש רעה, כשהאדם מתנהג בלשונו בדרך טובה, אזי אין טובה ממנה, אך כשהאדם משתמש בלשונו לרעה אין רעה ממנה. וכן רבי עשה סעודה לתלמידיו, הביא לפניהם לשונות רכים ולשונות קשים, התחילו בוררין ברכים ומניחים הקשים, אמר להם, דעו מה אתם עושים, כשם שאתם בוררין את הרכים ומנחים את הקשים, כך יהיה לשונכם רך אלו לאלו.

רבינו הקדוש ראה ללמד את תלמידיו דרך חיים ותוכחות מוסר, כמו אברהם אבינו, על ידי הלשונות שהאכילם, ובחר דווקא ללמדם על עניין הלשון, משום שהאדם יכול לקנות את כל עולמו ע"י לשונו ובמאמר פיו. וכן אמרו חז"ל במדרש)שוחר טוב נ"א(, לשונו של אדם מביאתו לחיי העוה"ב, ומי גרם לדוד שבא לחיי העוה"ב, פיו, שאמר חטאתי, שנאמר)שמואל ב יב,יג("ויאמר דוד אל נתן חטאתי", וזה גרמה לו שבא לחיי העולם הבא.

שמירת הלשון / כאשר זמם לעשות לאחיו כן יעשה לו

הנה, מצאנו כשבאו המלאכים לביתו של אברהם, אברהם אבינו לוקח שלושה בני בקר ונותן לבנו, לישמעאל, להכין שלוש לשונות לאורחים, אשר באו לביתו. ורש"י אומר נתן לישמעאל, בכדי לחנכו. וצריך להבין מדוע צריכים שלוש בהמות, שלושה בני בקר, בשביל שלוש לשונות, הרי מספיק בבן בקר אחד, שבוודאי יספיק לארוחה לשלושה אנשים, ומדוע מקפיד אברהם דווקא על שלוש לשונות.

אלא צריך לבאר ולומר, שכל מעשיו של אברהם הם לימוד דרך לבניו, ואברהם אבינו היה סולל הדרך הראשון לעם ישראל, וכל אשר עשה, טבע טבע בנפשנו לעולמי עד ולעולמים.

והנה, אברהם מלמד לימוד לדורי דורות, את כח הלשון - "החיים והמוות ביד הלשון")משלי כא,כג(. יש ללשון כח לבנות עולמות, ומנגד יש ללשון, חס ושלום, כח להחריב עולמות.

כל הדברים הקשים, אשר קורים לאדם נגרמים רובם ככולם מן הרע, אשר מוציא האדם מפיו. וצריך האדם לדעת האדם, גם אם חושב שפגע והזיק לחברו ולכל אדם בלשונו, ידע ששומר הוא לעצמו צרה עם ריבית כפולה ומכופלת, ו"כאשר זמם לעשות לאחיו כן יעשה לו". במשך טו"ב שנים, אשר זכינו לשרת את עם ישראל, ראינו בנפשנו איך אנשים בני בלייעל חשבו מחשבות בנפשם ותכננו תכנונים וראו על פי דעתם נבנה מגדל ונגיע השמימה, ואיך הקב"ה שילם להם וקללתם היתה עדי אובד והם וזרעם וזרע זרעם ארורים ומקוללים.

וידוע הסיפור על אדם, אשר נכנס לדברי חיים מצאנז ואמר לו רבי לא זכיתי בפרי בטן תתפלל עלי שאזכה לבנים, אמר לו הדברי חיים מה שמך? ענה ואמר לו: חיים. שאל אותו הדברי חיים על שם מי נקרא שמך חיים? ענה ואמר לו על שם רב גדול, תלמיד חכם, אשר חיבר ספר בשם הברך-חיים. ענה ואמר לו הדברי חיים מצאנז: דע לך, שלעולם לא תזכה לפרי בטן. הזדעזע האדם ונפל לרגלי הצדיק ובכה ואמר: רבי מדוע. ענה הדברי חיים מצאנז ואמר לו: לפני שנים היה צדיק גדול שגר בעיר שהייתה

לו בת יחידה, וחיתן אותה עם אחד מהתלמידי חכמים הגדולים והבחורים המיוחדים שהיו בדור, אך ביתו עם חתנו לא זכו לפרי בטן. באחד הימים באו אנשי קהילת פרנקפורט לפני אותו צדיק ובקשו ממנו שיואיל בטובו לבוא ולישב על כס הרבנות בעיר פרנקפורט, הסכים הרב ופנה לביתו היחידה ולבעלה הרב, וביקש מהם לעבור עימו לפרנקפורט. התעקש החתן ואמר אינני מסכים לעבור לפרנקפורט ואני נשאר בעיר הזו. בדין ודברים עמד החתן שבדעתו להתגרש מבת הרב, ולהישאר בעירו. עמד אותו צדיק בדמעות התפלל לפני הקב"ה, ואמר לחתנו אם תכננת ומתכנן אתה את מעשיך, בכדי לגרש ולצער את בתי, מבקש אני מהקב"ה שלעולם לא תזכה לזרע של קיימא. עמדו והתגרשו, והרב ובתו עברו לפרנקפורט. ואותו חתן, אשר היה תלמיד חכם מופלג נשאר בעירו, אותו חתן זהו בעל הספר ברך-חיים, אשר התחתן ולא זכה לבנים. המשיך הדברי חיים מצאנז ואמר ליהודי אשר עמד לפניו, קללה של אותו צדיק לא חלה רק על הברך-חיים, אלא גם על כל מי שנקרא על שמו ולכן הקללה חלה אף עליך ולא תזכה לבנים! ומסופר, כי אכן אותו אדם לא זכה לפרי בטן ונפטר מן העולם בלי בנים.

צריך האדם להיזהר מלשונו, כמה שמתכנן וזומם האדם, יותר רע לחברו, כך עונשו יהיה מר ונמהר ומחזיק זמן ארוך ומרובה לו ולזרעו. ולכן, עומד אברהם אבינו ומחנך את בנו ללמוד כמה צריך להיזהר מן הלשון.

וידע האדם, כאשר הוא מדבר לשון הרע על חברו, באותה שעה אדם אחר, במקום אחר, עומד ומדבר עליו דברים קשים וחמורים ביותר. לכן, יחנך האדם את עצמו לשלוט על מחשבותיו, רצונותיו, תאוותיו, יצריו ואל ייתן לפיו להוליכו הוא וזרעו לבאר שחת.

ותמיד ידע האדם, כשהוא עושה תשובת אמת, הקב"ה מוחל על עוונותיו. ומוצאים אנו רמז לזה, בפרשת וירא, כשעומד אברהם אבינו לפני המלאכים שהיו מחופשים לעוברי דרכים, אומר אברהם לעוברי דרכים)בראשית יח,ד("יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם אחר תעבורו". ויש להקשות: מדוע אברהם אבינו מתחיל את כל דיבורו עם העוברי דרכים על מעט מים, ידבר ויאמר דבר מענין אחר?!

אלא, ידוע מעשה ברבי עקיבא, אשר היה רחוק מהתורה ומדרך ה', ואשתו הצדקת רחל, עשתה עימו תנאי שתתחתן עימו, רק אם ייתן הבטחה שילך ללמוד תורה. הבטיח רבי עקיבא לרחל הצדקת, ועל סמך הבטחה זו, עזבה את בית אביה העשיר המופלג כלבא שבוע, והלכה אחרי רבי עקיבא. לאחר החתונה היה צריך רבי עקיבא לפרוע את הבטחתו לאשתו ללכת ללמוד תורה, ניסה ללכת לישיבה ומצא שליבו אטום, חתום

וסתום, ואין דברי תורה נכנסים לליבו. חזר לביתו בצער גדול. באחד הימים ראה סלע גדול, אשר טיפות מים קטנות מטפטפים עליו, אחרי זמן חזר ומצא שבסלע הגדול נעשה חור, אמר רבי עקיבא, אם טיפות מים יכולות לשחוק ולעשות חור בסלע חזק ואיתן, כסלע זה, וודאי שתורתנו הקדושה שנמשלה למים, כמו שנאמר "כל צמא לכו למים", ואין מים אלא תורה, וודאי שחור גדול יכולה התורה לעשות בליבו. הניח את כל קשייו אחריו, הלך לישיבה עשרים וארבע שנים וחזר עם עשרים וארבעה אלף תלמידים.

כך, רומז אברהם אבינו למלאכים אל תפלו ברוחכם, בגיל מבוגר אחרי תלאות רבות ואחרי קושי מרובה אשר עברתם, איך ביום מן הימים תוכלו לחזור למוטב, כי תלמדו מן המים, ואפילו מעט מים - יוקח נא מעט מים, בכח הטיפות לחקוק בסלע הגדול, אם כן בוודאי יוכל לחקוק את לבכם שתשנו את דרכיכם, "רגליכם" מלשון הרגליכם, תשנו את הרגליכם ואחר תעברו לדרך ה', לאמונה בה' להכנעה לעבודת הבורא.

כשאדם רוצה לשוב אל ה', צריך הכנעת הלב ובכח הענווה והכנעת הלב, זוכה לרווח ממרום אשר משפיעה עליו להתקרב להקב"ה.

שמירת הלשון / לא תלך רכיל בעמך

תמיד היה בליבנו קושיה, מדוע ביום כיפור נותנים שעיר לעזאזל וכביכול משחדים את השטן? בכדי שיהיה מליץ טוב עלינו, הרי יום כיפור יום קדוש הוא ואין כח בו לסיטרא אחרא שיקטרג, אנו בטוחים בריבון העולמים שמשפטנו יצא לאור על ידי כוחו הגדול של יום קדוש זה. אם כן, מדוע לתת שוחד לשטן? אלא, כאשר מקטרג ואפילו, הקטן ביותר, מליץ יושר על אדם, הכח גדול וזכות מרובה יש לאדם זה, שאף אויביו ומבקשי רעתו, מליצי יושר עליו. וידוע, מעשה על מלך גדול שמינה למישנהו שר יהודי, והשר ההוא היה אהוב מאוד על המלך והגדיל והרחיב את בית המלוכה ואת עושרה. יום אחד, יצא המלך עימו לראות את נתיניו, כשהגיעו לשערי השוק עמד אדם והתחיל לסלסל בקולו שירים בגנות השר היהודי. כעס המלך מאוד, ציוה על השר היהודי אתה בפקודת המלך, תדאג לחתוך את הלשון הזה. עברו חודשים ושוב המלך יצא עם השר לראות את נתיניו ושוב שומע את אותו קול מסלסל בקולו, כעס המלך על השר ואמר לו: מדוע לא חתכת את לשונו?! אמר השר למלך: שמע מלכי מה הוא שר, שירה הלל ותשבחות, לא חתכתי את לשונו, החלפתי את לשונו.

וזה יסוד גדול, פה שמדבר עליך רע אל תילחם לחתוך אותו או להשתיק אותו, הגדולה האמיתית לשנותו, שיהיה פה מדבר טוב וזה מה שאנחנו עושים עם השעיר לעזעזל, אף שלא צריך את מליצת השטן, אך חובה עלינו כל פה רע להופכו לפה טוב.

אם אנשים היו יודעים כמה מיתוק הדין פחות רע וקשה נהיה, מפה רע שנהפך לטוב, הרבה מכוחם היו משקיעים לעשות דבר זה.
צריך לידע שאחת הרעות הקשות בדור הזה זה הלשון, היצה"ר לדבר הכל, היצה"ר לקחת את סוד חברך, אשר גילה לך אותו באמת ובאמונה ולעשות ממנו רשות הרבים. ובודאי לא חסים על כבוד הבריות ומוסיפים איפה שלא צריך להוסיף ומפחיתים איפה שלא היה צריך להפחית. וכך נבנה עולם מעוות, עולם של חוסר אמון, חברות נבנית על יסודות השקר והמחלוקת ועל דם החבר. אדם שאינו שומר סוד חברו מסמן שאינו ירא ה' היראת שמים שלו פגומה בצורה קשה מאוד, וכבר אמרו חז"ל: "סוד ה' ליריאיו". כאשר מגלים סוד והחבר שומרו, סימן שהוא מיריאיו של ה' ואז תדע "ובריתו להודיעם" סימן שברית הקודש שמורה אצלו ומקודשת ביותר.
אך אדם שכל חייו הולך רכיל מאחד לשני ומנסה למכור את החבר פלוני לאלמוני ואחרי כן את אלמוני ואת פלוני למאן דהוא, וכך כל חייו הולך ובונה חורבן ופירוק בעם ישראל, סופו כגחזי. ואוי לאדם שנפשו דבוקה בחולי הקשה הזה, לעצמו הוא מתרץ שזה למיחיתו ויש עימו את כל התירוצים והפרושים לצדק שלו, אך זהו לא צדק, זה להשקיט את הנפש, אשר אינה מרגישה מרגוע לעוול שעושה, כבר אמרו חז"ל; "רשעים חייהם אינם חיים". ולכן, אדם שיש בקירבתו אדם כזה, ירחיק את עצמו בכל הכח מבני עוולה, משום שאינו יודע לאיזה חורבן אנשים כאלו יכולים להביא את האדם, עליהם נאמר: "אנשי דמים ומירמה לא יחצו ימיהם". ואדם שמרגיש בנפשו שזה הוא- יעבוד על עצמו, על מידת האמת, להתרחק מן השקר ומן הדומה לו וידע שהוא נשלט ע"י כוחות הטומאה ויהרהר, בכל כוחו, איך מידת היסוד אצלו. משום שהרבה ממידה רעה זו באה מפגם היסוד.
וידוע, ברית המאור)עיניים(, ברית הלשון וברית הקודש, שלושתם מאוחדים ושלושתם זה דבר אחד, מי שמשקר ומדבר לשון הרע סימן שהוא פגום בראייה, פגום בברית הקודש ושלושת הבריתות שלו פגומים והוא כהלך, אשר כל רוח, או כל הנאה, או כל אינטרס, תיקח אותו למקומות הרעים ביותר. ואלו אנשים שהריחוק טוב להם והם כמצורעים ועוון הצרעת בא על לשון הרע. כל מי שדיבר לשון הרע, בזמן בית המקדש, צרעת הייתה מנת חלקו. ומצורע מקומו מחוץ למחנה וטמא טמא יקרא לו. אם כן מה יעשה אדם זה ויסלח לו אם חטא ופשע בלשון הרע וגרם חורבן והרס ומי יודע מה עוד ועוד, איך יתקן מה שאמר? חז"ל:"כל המדבר לשון הרע ככופר בעיקר" מה יעשה לנפשו? וכשנתבונן יותר נראה, איך ה' יכול לסלוח לכזה אדם; הוא אמר ל 10- אנשים שפלוני גנב, 10 אמרו לעוד 100 , ה 100- אמרו לעוד 1000 , וכעת הוא בא

לעשות תשובה איך הקב"ה יקבל את תשובתו? הנזק שעשה כבר קיים. וידוע אותו מעשה על אדם שדיבר לשון הרע מרובה על צדיק גדול שנים רבות.
הגיע זמן וצרות רבות החלו לפקוד אותו, בא לבית הצדיק בבכי ותמרורים ובכה, רבי תסלח לי, אמר לו הרב: תיקח עט ודף ותכתוב כל הרע שדיברת עלי, לקח עט ודף ומילא קלסרים רבים, כשסיים אמר לו הרב, כעת תיקח את הקלסרים ותחתוך אותם דק דק, אחרי שסיים ציווה אותו הרב: לך ותזרוק את זה מהחלון שהרוח יקח את הכל. כאשר הרוח לקחה את הכל, פקד עליו הרב לך ותאסוף את כל הניירות ותחבר אותם שוב למחברת, אמר אותו אדם: איך אפשר הרוח לקחה את הכל?! וזה מה שאמר לו הרב: איך אני יכול לקחת את כל הרע שדיברת?! איך אני יכול להחזיר את הכל?! ככה מדבר לשון הרע רוצה לחזור בתשובה איך תתקבל תשובתו הרי הנזק עומד וקיים.
אלא יסוד גדול: כאשר אדם חטא בלשון הרע ועושה תשובה מעומק הלב, בחרטה גמורה, הקב"ה מכניס בליבות של כל השומעים, שהלשון הרע הזה אינו אמת. וכך, רואים דברים בכל תחום, אנשים שהאמינו בדבר, פתאום מפסיקים להאמין בו מדוע? האומר שב בתשובה.
אנו נמצאים בימים לא פשוטים, כל הסימנים ומי שמבין, רואה הסימנים מסמנים לזמנים לא קלים. צריכים לסדר את עצמנו ולהכין את נפשנו ובעיקר את השערים החשובים בגוף האדם עיניים, פה, אזניים, ידיים, רגליים. שהשערים האלה יהיו נשלטים על ידי האדם ולא שהם ישלטו על האדם. צריך אדם לשלוט על פיו מה אומר מה אוכל, על אזניו מה שומע, על רגליו לאן הולך, על ידיו מה פועל בהם, על עיניו, במה מסתכל וזה שופטים ושוטרים תיתן לך בכל שעריך. השערים האלו הם הכח של האדם בחיים וכאשר שער אחד פגום הכל מתחיל להשתבש בחיי האדם.

שנאת חינם / החיוב לסלוח

על קמצא ובר קמצא חרבה ירושלים. כשיחשוב האדם על מעשה נורא זה, נשתדל לחזק בנפשנו ולעורר אחרים, להיזהר זהירות גדולה ביותר מזכרונות לא טובים אשר נחרטים אצל האדם, ויכולים לגרום לא רק חורבן פרטי של אנשים ושל משפחות אלא לחורבן שלם של עולם שלם.
הנה, באותו מעשה, אותו אדם עשה סעודה והזמין על ידי עבדיו את חברו, והעבד טעה והזמין את שונאו, כשראה אותו בסעודה עמד בתוקף שיצא מן הסעודה, עמד אותו אורח נבוך ומבוייש וביקש ממנו: אל תשפיל אותי כך, אני אשלם לך את כל ההוצאות שאני אוכל. התעקש האדם ודרש ממנו לצאת, עמד האורח בבושה גדולה וביקש לשלם את רוב הסעודה ולא לצאת בבושה הגדולה הזאת, אך המארח לא

הסכים. יצא בבושה. הלך למושל ואמר לו: מרדו בך היהודים, אמר לו המושל: ח"ו היהודים מכבדים אותי וטובים מאוד איתי, אמר למושל: תנסה לתת לי קרבן ותראה שהם לא יקריבו אותו על גבי המזבח. שלח המלך קורבן, לקח אותו אדם חפץ חד ופצע את הקורבן בעין, ומזה התדרדר המצב עד שקם המלך והגיע חורבן בית המקדש)עי גיטין נה,ב(.

כל החורבן הזה הגיע מזיכרון לא טוב, זכרון ראשון של המזמין לסעודה, וזכרון שני של האורח, אשר זכר את אשר השפילו אותו, והלך ונקם והביא חורבן עצום לעם ישראל.

הנה נחלק את זכרון האדם לשנים, סוג ראשון של זיכרון זה זיכרון של העבר, נקרא לו זיכרון פסיכולוגי, שבו טמון כל הזכרונות של מה שעבר וקרה לו אתמול, היום, לפני חודש וגם לפני שנה, מסע גדול של זכרונות. ויש סוג שני של זיכרון וזה זיכרון עובדתי, זיכרון של העובדות אשר קורים לאדם פה ועכשיו. הזיכרון הפסיכולוגי הוא זיכרון מסוכן מאוד, זיכרון אשר יכול בפעמים רבות להטעות את האדם טעויות חמורות ומסוכנות ביותר, והזיכרון הפסיכולוגי יכול לגרום לאדם, כאשר צריך להחליט דברים על ידי הזיכרון העובדתי, ההחלטות נהיות לא אמיתיות, לא ישרות.

צריך האדם לדעת מי שפגע בך אתמול הוא כבר לא אותו אדם היום, היום הוא איש אחר, המציאות שלו היום אחרת לגמרי, האדם שפגע בך אתמול הוא לא האדם של היום, שניהם אנשים אחרים, נשאר הפגיעה הפסיכולוגית של שניהם, והיא כתם ודבר לא ראוי ולא אמיתי להיום, הפוגע צריך לתת את הדין על מה שעשה אתמול ונדון אותו לזכות, "שאם ראית תלמיד חכם שחטא אל תהרהר אחריו שמא עשה תשובה". והנפגע גם מחוייב למחול ולסלוח.

והנה במעשה של קמצא ובר קמצא, שהביא אותנו לחורבן בית המקדש, נבע מזיכרון פסיכולוגי, אחד פגע בחברו, החבר שמר בליבו את הפגיעה, כשבא לסעודה גירשו משום שהזכרון הפסיכולוגי שלו עמד ודרש את כבודו ואת שלו, האדם סיפק ליצר ולזיכרון הפסיכולוגי את שלו, האורח עמד בבושה וביקש מהמארח לא להשתמש בזיכרון הפסיכולוגי, אלא להשתמש במחשבה של הרגע, זיכרון עובדתי, שאף טוב יצא מזה שישאר לסעודה, ישלם לו את כל ההוצאות. אך, הזיכרון הפסיכולוגי גבר על הזיכרון העובדתי, נכנע האדם וגרשו.

המגורש הלך מיד עם הזכרון הפסיכולוגי לדרוש את כבודו ולנקום את נקמתו, איבד את הזכרון העובדתי והגיע לחורבן הקשה שהיה בעם ישראל חורבן בית המקדש. כשמתבוננים אנו בכל חיינו, רוב הצער והבעיות של העולם מתחילים מזיכרון

פסיכולוגי, כל אחד נושא איתו מטען גדול של זכרונות, וזכרונות אלו מובילים אותו לטעויות הקשים ביותר, בית מקדשנו נחרב מזיכרון פסיכולוגי של אדם שנשא עימו דברים קטנים, שאינם עומדים מאומה לעומת התוצאה אשר גרם.
לכן נזהר מהזיכרון הרע, הפסיכולוגי, יש זיכרון טוב לזכור ודאי את שמך ושם ילדיך והיכן אתה גר, לזכור "כי ה' אלוקיך הוא הנותן לך כח לעשות חיל", "וזכירת ירושלים תבנה ותכונן", "זכור את אשר עשה לך עמלק", "זכור את יום השבת לקדשו", אלו ומעין אלו, אלו זכרונות מחוייבים, בלעדיהם אין לנו קיום לא כיחיד ולא כרבים.
אך זיכרונות של כעסים ושל שנאות אלו זיכרונות של חורבן ושל הרס של העולם כולו.
ולמסקנת המעשה של זיכרון פסיכולוגי, להיכן מביא את האדם, לקחת קרבן ובכונה לפצוע אותו בפניו פציעה קטנה, אשר על פי דתות אחרות אינה נקראת פציעה ועל פי דת ישראל זו פציעה פוגמת את הקרבן להקרבה, ועל ידי שקר זה סיכן את כל עם ישראל, נשפך דם רב ונחרב בית המקדש.
נקבל עלינו ביום זה לדעת לשלוט על עצמנו, על מחשבותנו, ולהפריד בין זיכרון פסיכולוגי לזיכרון עובדתי, שזה אחד מן היסודות החשובים בחיינו.

שנאת חינם / שנאת חינם באה מתוך פחיתות באמונה

התורה קוראת לאדם ששונא את חברו, שנאת חינם. וקשה, איך אפשר לקרא לשנאה שאדם שונא את חברו, על גזל שגזל אותו או על נזק חמור שגרם לו, שנאת חינם?, זו שנאה עם סיבה, אשר יש לשנוא את האדם, ואיך קוראים לשנאה זאת שנאת חינם?.
אלא, כאשר יש לאדם אמונה חזקה בהקב"ה שהכל מן השמים, אם כן כל אשר קורה לו זה מהקב"ה, חברו שבר לו דבר, זה מה', הזיקו, זה מהקב"ה. ואין לו שנאה על מה לשנוא את חברו, חברו הוא רק השליח לעשות את מעשיו אשר עשה. לכן השנאה היא שנאת חינם.
וכן בענין השמחה, אין דבר בעולם אשר יכול למנוע מהאדם את השמחה ואם אין לו שמחה, סימן שחסר לאדם אמונה בהקב"ה, כי כל אשר קורה לאדם זה מן השמים, וצריך להאמין אמונה שלמה שאין אדם נוקף אצבע למטה אלא אם כן גזרו עליו מלמעלה.

שפע / כלי קיבול לקבל את השפע

הנה, ימים אלו מיוחדים ביותר ושפע מרובה משמים מושפע, ורק צריך להיות כלי קיבול לקבל את ההשפעה היורדת מן השמים. "אדיר במרום ה'")תהלים צג,ד; עי' ביצה טו,ב(, ואדיר באדר המהודר משפיע ברכה עד בלי די, ולכן כל מי שדעת בו, ישתדל בכל

כח להרבות בתפילה.
יש זמנים שהם זמנים של יראה ופחד כחודש אלול - ותשרי, יש זמנים צער כתמוז - אב, ויש זמנים שהם תפילה בשמחה, כאדר וניסן, ובשמחה תצאו מכל צרה; הכח של תפילה בשמחה הוא גדול ביותר.
וידע האדם, כאשר מקבל על עצמו קבלה של לימוד מסוים, או קריאת תהילים, או כל מצוה בחודשי היראה והפחד, אלול - תשרי, מאותו קבלה לכל השנה כולה, כשעושה המצווה המסוימת הזאת, שורש היראה והפחד של אותם ימי יראה נמצאים בו, אף בשאר ימות השנה, הקבלה הראשונה חקוקה ונמצאת בתוכו עמוק. וכן, אם קיבל על עצמו מצווה, או דבר טוב אחר בימי הצער תמוז - אב, שורש החורבן והעצב נמצאים בכל עת וזמן שמעוררים ומקיימים את המצוה ההיא.
וכן, כאשר מקבלים מצוה בימים אלו, "משנכנס אדר מרבים בשמחה", שורש השמחה מבצבץ ויוצא בכל ימות השנה כשמזכירים ומקיימים את המצוה החדשה הזאת.
ולכן הדור קיבלוה בימי אחשוורוש, עם ישראל קיבלו שוב את התורה בימי אחשורוש, משום שבמתן תורה קיבלנו את התורה באימה וחרדה, וכדברי חז"ל)שבת פח,ב(עה"פ)שיר השירים ה,ו(: "נפשי יצאה בדברו", אך שוב קיבלנו את התורה בימי אחשורוש בשמחה. ובכל פעם שלומדים מעוררים את השמחה שהייתה בקבלת התורה בימי הפורים, ובכל צער ויגון, אשר האדם נמצא, מתעוררים בליבו ניצוצות של שמחה מימי קדם, מהימים ההם, שבים וחוזרים לזמן הזה.
ולכן, כל קבלה רוחנית אשר מקבלים על עצמנו בימים אלו, יש לה כח גדול ביותר ומשאירה רושם בנפשינו לכל חיינו.
המון העם לא יודעים שכל נקודה, אף הקטנה ביותר, העוברת על האדם בחיים, הן לטוב וח"ו לרע משאירה רשמים גדולים על חייו, ובכדי להמחיש את הדברים, נחשוב בדעתנו, אדם אשר לוקח אבן ומשליך אותה לנהר, האבן נופלת במים, אך משאירה סימנים על המים במעגלים מעגלים עד למרחק גדול ביותר, כך כל דבר אשר נופל בראש האדם, אינו דבר יחיד ובודד, משאיר סימנים וגלים ועיגולים אחריו לאורך זמן.
לכן, ניזהר ונשמר מכל עניין משום שאת אותותיו רואים ומרגישים לאורך זמן.
בגמרא במסכת ברכות)לא,א(אין עומדים להתפלל לא מתוך עצבות וכו' אלא מתוך שמחה של מצווה. וכך נפסק בשולחן ערוך)אורח חיים סימן צא ס"ב(לא יעמוד להתפלל
אלא באימה והכנעה לא מתוך שחוק וכו' אלא מתוך שמחה כגון דברי תנחומין של

תורה. עוד מובא שם אין עומדים להתפלל מתוך דין, אלא מתוך הלכה פסוקה. וכל אלו ההלכות, משום מה? אלא משום שכל דבר לא מושלם, גורם חוסר בנפש של האדם, ובשעת התפילה צריך שלמות, ולכן חסידים הראשונים היו שוהים שעה לפני התפילה, מדוע? להכין את נפשם, משום שזה אשר ישאר עם האדם בכל הישועות אשר ינתנו לו מן הבקשות והתפילות של אותו תפילה.

וזה עומק דברי הגמרא במסכת ברכות)לד,ב(: רבי חנינא בן דוסא היה אומר; כך מקובלני אם תפילתי שגורה בפי יודע אני שהיא מקובלת ואם לא יודע אני שלא. מה הוא שגורה בפי, בלי שום נטיות בלב, לב טהור ושלם. הקב"ה ליבא בעי, את הלב של האדם רוצה; וזה מה שמובא בנביא עמוס)ד,יב(: "הכון לקראת אלוקיך ישראל" ולכן צריך לעשות הכנה גדולה.

שפע / מקור ההשפעה

התורה הקדושה ציוותה אותנו)ויקרא כה,כד(: "ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ". מה משמעותה של הגאולה שנצטוינו עליה, איזו גאולה צריכים אנו לתת לארץ?

נראה לפרש, על פי היסוד הידוע, שכל דבר הקרוב לשרשו, שממנו יונק השפעתו, הרי חיותו מתארכת ומתמשכת. וככל שהדבר מתרחק משורשו וממקור השפעתו, כך מתנתקת חיותו והוא יוצא מקיומו. ומצאנו כמה וכמה דוגמאות לכך. בהלכות שמיטה שנינו, שצמח הגודל בתוך עציץ נקוב, דינו כגידול המחובר ישירות לאדמה וכמי שיונק מהקרקע, על כל המשתמע מכך. כיון שהצמח לא התנתק ממקור שורשו, ועל כן הוא נחשב כמי שיונק ממנו.

כך מצאנו בפרשת המן, שמי שהותיר מהמן ליום המחרת, לא היה מוצא למחרת כלום, והמן היה מתקלקל ונבאש. לא כן היה כאשר היו משאירים ממנו ביום השבת. המן היה נשאר שלם ורימה לא היתה בו. אמת שכך גזרה חכמתו יתברך, אך מפני מה נגזר שבדרך זו תהיה בריאתו של המן ?! שכן, המן הוא מאכלם של מלאכי השרת ודווקא בשל קדושתו היתרה היה מתקלקל לאלתר בימות החול. אך בשבת, יום שהוא מעין עולם הבא, עולם הקרוב לעולמם של מלאכי השרת, נשאר המן שלם ולא התקלקל. שכן, שרשו נמצא בעולמה הקדוש של השבת, ועל כן התארכה חיותו.

גם יוסף הצדיק, כשביקש לאצור את התבואה של ארץ מצרים, אמרו חז"ל)בר"ר צ,ה הובא ברש"י בראשית מא,מח(שיוסף עירב יחד עם התבואה מעט מהחול של אותו מקום

שבו גדלה התבואה, וכך נשמרה התבואה, כיון שהתבואה היתה קרובה בדרך זו אל

שרשה הטבעי, אל האדמה שהיתה בקרבתה, וזה היה דרך שימורה.
ואף הערוב, מכת החיות הרעות, כאשר באו למצרים, הגיעו יחד עם האדמה שעליה הסתובבו טרם בואם למצרים. כפי שאומרת התורה)שמות ח,יז(: "ומלאו בתי מצרים את הערוב וגם האדמה אשר הם עליה", הערוב הגיע יחד עם האדמה שתחתיו, כדי שיהיה קרוב למקור חיותו, וממילא יהיה בשיא גבורתו וכוחו.
וכך ממש טבע הבריאה גם ברוחניות. גם מי שיש לו מקור חיות רוחני, והוא יונק ממנו את חיותו הרוחנית, הרי ככל שיתרחק ממקור זה, תנבל חיותו הרוחנית ואף תמות לגמרי.
מקור חיותם של בני ישראל היא התורה והמצוות. כאשר הם מתרחקים ממקור זה חס ושלום, הרי חיותם נפגמת ונחלשת. וכאשר הם מתנתקים לגמרי מחיותם זאת, הרי לא נשאר להם מה שיזרים להם מעט מקור חיות, ורוחניותם בבחינת מיתה גמורה. כאשר הם פוסקים, חלילה, משמירת התורה והמצוות, הם נחשבים חלילה כמתים.
וכדי שלא יהיו חלילה כמתים אשר בחינת היהודי שבהם אינה קיימת, מבקשת התורה ומזהירה: "ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ". היינו, בכל מקום שבו תאחזו ותתישבו, דאגו לתת גאולה לארץ, בנו בתי כנסיות ובתי מדרשות, אשר מהם ובתוכם יפכה מעיינה הטהור של התורה, המעיין אשר יתן כח ותעצומות לכל בית ישראל.

שקר / גם בדברים הקטנים

דרשו חכמים)בעל הטורים(, בפרשת חיי שרה)בראשית כג,ב(: "לבכותה" - כ' קטנה, וידועה הקושיה: מדוע כ' קטנה, מה שונה האות כ' מכל האותיות? מדוע צריכה להיות כתובה אות קטנה, הרי כל סימן קטן בתורה הקדושה, יש לו פרושים רבים?!
אלא, חז"ל דרשו ואמרו: שבפטירת שרה אמנו, אברהם אבינו בכה מעט ולא בכה הרבה על פטירתה, וצריך להקשות, מדוע בכה מעט, הרי בפטירת צדיק, צריך לבכות ולהצטער צער גדול, ומדוע אברהם לא בוכה בכי גדול על פטירת אשתו הצדקת?
אלא, צריך לדעת יסוד גדול, כשאדם נפטר מן העולם, בגלל צער אשר קרה לו, הוא נקטף באמצע חייו, באמצע כל מפעליו ומעשיו, הצער הוא צער גדול ביותר, כשם שמצאנו שהאמורא שמואל נפטר, עשו חכמים אבל ולוויה גדולה ביותר, מדוע? כי נפטר מהעולם צעיר, בלי המשך, והכאב עליו היה כאב גדול, אך כאשר אדם נפטר מן העולם וזכה לראות את כל אשר היה יכול לראות, ובניו ממשיכים בדרך ה' וזוכה לדור ישרים, יבורך! אין הבכי והצער עליו גדול כל כך.

והנה, שרה אמנו, הגיעה למדרגות גבוהות ביותר והשיגה השגות גדולות ביותר, וכל פטירתה הייתה, משום שלדרגה, אשר נפשה הייתה יכולה להגיע, היא הגיעה ואין לה יותר לאן לעלות ברוחניות.

וכמו שמצאנו אצל משה רבנו, אשר ביקש מהקב"ה: ואתחנן אל ה' בעת ההיא להיכנס לארץ ישראל; הקב"ה אומר לו, די לך אל תוסף דבר אלי בדבר הזה, מדוע הקב"ה לא שומע את תפילתו ובקשתו של משה? אלא, משה הגיע לדרגה הגבוהה ביותר, ויותר מהדרגה הזו אי אפשר להגיע. ולכן, היה חייב להחזיר את נפשו לבורא עולם.

כך מצאנו גם אצל רבי עקיבא שלפני פטירתו אמר, כל חיי חיכיתי לרגע זה, כך דרשו חז"ל: כל חייו חיכה לרגע זה, להגיע למדרגה הגבוהה ביותר, להשלים את כוחו. וכך, ידועה הגמרא במסכת עבודה זרה)יז,א(, על רבי אלעזר בן דורדיא, אשר היה בעל חטא גדול ובשעה ששב בתשובה, יצאה נשמתו. יצאה בת קול מן השמים ואמרה: רבי אלעזר בן דורדיא מקובל לחיי עולם הבא. והנה, אדם שחטא כל כך, איך זוכה שבת קול תכריז עליו רבי הוא מקובל לחיי עולם הבא? אלא, בשעה ששב בתשובה, הגיע למדרגה הגבוהה ביותר שנפשו יכולה להגיע ויותר מכך, לא יכול לחיות יותר ולכן, יצאה נשמתו והשיג את מה שיכול להשיג.

כך אצל שרה אמנו, בשעה ששמעה על עקדת יצחק, שבנה יצחק אבינו, הגיע לדרגה הגבוהה ביותר של דבקות בה'. כי הנה, לראיה, עד היום, בכל יום, מזכירים בתפילה את עניין עקדת יצחק, כאילו עפרו מונח על גבי המזבח, באותה שעה הגיעה שרה אמנו, לרום המעלה ולרום השגת נפשה, והייתה חייבת להשיב את נפשה הקדושה לבורא עולם. ולכן, אברהם אבינו, אשר היה איש אמת וידע את כל הדברים הללו, לא יכול היה לבכות בכי גדול, משום שבבכי גדול כזה יהיה מעין שקר וצער לנפשה.

וידוע מעשה, על קבוצה של צדיקים, אשר עבדו על עצמם להיות אנשי אמת ולא להוציא אף דבר שקר מפיהם; באחד הימים, אחד מבני החבורה חלה והיה שוכב בבית חולים, גונח ונאנח מן הכאבים, נכנס אחד מבני החבורה ואמר לו: הנה אתה גונח מכאבים, אך דע לך אם אתה גונח, יותר ממה שכואב לך, נמצאת משקר, גם הכאב שכואב לך ואתה נאנח, תמדוד אותו, שלא יהיה יותר על המידה.

כך, אברהם אבינו, גם הבכי אשר בכה, לא היה יותר ממה שהיה צריך לבכות ולכן, מובא כ' קטנה, שבכה מעט ולא בכה הרבה.

אות ת

תהלים / התהלים מרגיעים את הנשמה

התהילים, יש להם כח לעצור את כל הזרם, הרעש, הסערות הגדולות העוברים על הנפש:

ידוע סגולה להוושע בבנים, לסיים כל הספר תהילים ברצף אחד, וכן סגולה לזיווג, לסיים את התהילים ברצף אחד וכן סגולה לפרנסה, לסיים את התהילים בפעם אחת. ועוד בשבת קודש, אשר רבנו הבן איש חי פסק ואמר, שכל שעה לימוד תורה ביום השבת מעלתה כאלף שעות בשאר ימות השבוע, וברוב עם ובשבת, אשר בה נהפכו הקללות לברכות.

וידועים דברי רבנו האר"י הקדוש שעל תפילה יש שכר של תפילה, ועל לימוד תורה יש שכר של לימוד תורה, אך על תהילים יש גם שכר של תפילה וגם שכר של לימוד תורה. ופה אצלנו השכר כפול ומכופל.

ויותר מכך יודעים אנו בחוש שנראה עוד השבוע בטוב ה', ובניצני אור וישועה ונזכה לפקוח עיניים לראות את האמת.

הנה בכל פעם אשר מקבלים על עצמנו לסיים את התהילים, חוץ מן התיקון הנפש אשר נהיה דבר יום ויומו, מרגישים אנו בנפשנו כמו אדם אשר נמצא בחדר ורוצה לישון, אך אינו יכול להרדם משום שישנו כלי המשמיע שירים משירים שונים, בלחנים לא נוחים וברעשים לא רגילים. האדם רוצה שקט, רוצה לעצור את זרם החיים ולשקוע בעצמו ולהתנתק מכל הרעשים האלו, אך הרעש והשירים והדיבורים הריקים והלא מובנים ולא מענינים, לא נותנים לו לעצור ולחשוב ולישון. כך החיים, רעשים מסוגים שונים, פעמים המחשבות נראות מענינות ונכונות ורצויות והאדם שוקע בהם, אך כלום לא יוצא ממנם, והעיקר הם מונעים מהאדם לישון ולדבר בעצמו.

ויותר קשה, כאשר האדם שומע דברים ריקים ולא מובנים, המטרידים את הנשמה, כך חיי האדם כסוס שוטף במלחמה, רוצה לעצור את הזרם הלא נוח, אך אין לו כוחות לעצור ולא יודע איך עוצרים את הרעש הזה.

התהילים, יש להם כח לעצור את כל הזרם, הרעש, הסערות הגדולות העוברים על הנפש, ואחרי שמכבים את הרעש הזה, הנפש מבינה יותר ומקבלת יותר ויודעת את אשר צריכה לדעת.

הנה מלבד הכוחות והסגולות בקריאת התהילים, התהילים מביא מזור לנפשנו. ואף שיאמר האדם, הנה אני קורא את התהילים ומרגיש יובש גדול וחוסר הבנה וחוסר חיות, מובא בספרים הקדושים שמספר גדול כמיליון וכו', זה הרבה אפסים ועוד אחד,

וכך המספר נהיה מליון, כך הרבה תפילות ודברים שנראים יבשים וכאפסים, מתחברים ומתאספים וכאשר באה תפילה אחת טובה, עם חיות, הכל מתחבר ומצטרף ונהיה סכום וכח גדול כמליון או יותר.

והבאנו כמה פעמים, לדעת להדליק ולכבות זה פשוט, אך צריך לדעת איך מדליקים ומכבים. הנה כאשר יצא לעולם החשמל, לא כולם ידעו ושמעו על דבר גדול זה, רק העשירים הגדולים והמיוחסים ביותר. באחד הימים, הגיע אל אחד העשירים והמיוחסים בעיר וילנא איש חשוב אשר עדיין לא התוודע לענין החשמל, ישב אצל מארחו החשוב אכל ושתה ודיברו על כל הענינים אשר היו עומדים לפניהם, בסוף היום לקח בעל הבית את ידידו המלומד אל אחד מן החדרים החשובים בבית ואמר לו זה, החדר אשר בו תתארח בימים הבאים, בזמן שהותך אצלי. שמח האורח על האירוח המופלא, הטוב לב וכו'. והנה כאשר סגר על עצמו את החדר וביקש לישון, חשב שאת האור מכבים עם מנורת שמן ועם היד, ניסה לכבות, אך האור לא כבה. ניסה בכל אופן לישון עם האור, ולא עלה בידו, שוב ניסה לכבות את האור ולא הצליח, עלה על הכסא וניסה ברוח גדולה אשר הוציא מפיו לכבות את האור, אך האור לא נכבה. וכך עבר לילה ארוך מאוד וקשה על האורח, וכמובן, שלבקש באמצע הלילה מן הבעל הבית לכבות את האור, התבייש מאוד.

בבוקר בשעת הסעודה עמד האורח לפני בעל הבית, ובבושה פנה ואמר: ידידי החשוב, תסלח לי אך לילה שלם ארוך וקשה עבר עלי עם האור, ועדיין אני לא יודע איך לכבות אותו, אם יעבור עלי עוד לילה קשה כזה לא ישאר לי כח. שמע בעל הבית והסביר לו, שלא צריך לעלות על כסא ולא על מיטה ולא לעשות מאומה, מספיק רק ללחוץ בכפתור, וכך כל האור המפריע יתכבה, ויהיה אפשר לישון שנת ישרים.

כך חיינו, לכל אדם יש את הרעש הגדול בשעת השינה ואת האור הגדול בזמן העייפות, ואנו חושבים לכבות את האור וכן לכבות את הרעש, זה קשה ביותר, אך זוהי טעות קשה ביותר, צריך רק כפתור קטן לכבות את כל הצרות הגדולות של החיים שלנו, ככל שהבעיה נראית גדולה ביותר, כשנראה מה הפתרון, נבין שהוא דבר קטן ביותר, שפותר את הדבר הגדול ביותר.

בכח התהילים לפתור את הרעש הגדול ולכבות את האור המפריע מאוד, בזמן המסויים. ובטוחים אנו שמצוה גוררת מצוה ושכר מצוה שנושפע שפע רב ונראה רפואה בנפשנו, ברוחנו והרבה מן הכאבים והקשיים יפטרו לכל אחד ואחד מאיתנו.

הנה כל מי שקשור והולך בדרך ה' ובדרך הישיבה הקדושה, אשר הוא האור

הפשוט והמאיר בדור הזה, מרגישים שעולים ומתקרבים לאבינו בשמים, מרגישים התעלות מיום ליום, משעה לשעה וכולם רואים ברכה מרובה בכל מעשה ידיהם, וכל מי שזוכה להיות יחד באור של שבת קודש ובשיעורים הקדושים, ומקפיד לקרוא וללמוד בכל יום את הדבר תורה היומי, בונים יחד בנפש כח ועולם חדש וראיה אחרת על העולם כולו.

הימים הקשים אשר עברנו, בשלוש שנים האחרונות וביותר בשנה וחצי האחרונה, הוא מהקב"ה בניית הנפש, וזכות להתעמק בעומק ובהבנת החיים, גם בצורות ובזמנים אחרים, כח להבין וכח להקשיב, ולחכות עד הסוף ולהבין את הדברים בסופם ולא רק בהתחלה, האדם מזדרז ומסיק מסקנות, טוב יעשה אם יחכה מעט.

ישנו מעשה אשר אנו זוכרים מול עיננו בכל עת וזמן, לפני כ 17 שנים, היינו משתדלים ללכת בכל יום לחמישה עד עשרה מקומות, למסור שיעורים ולקרב ולהתקרב לאבינו שבשמים, והיה יהודי תמים, אשר בליבנו אהבה מרובה לו, ימים רבים אשר למדנו הרבה מוסר מדברים קטנים, ובכל זמן נזכרים וזוכרים, באחד הימים נסענו לשיעור בעיר רחוקה, והנה פתאום שוטר מסמן לנו בדרך, הנהג התמים פחד פחד גדול ואיבד את כל מה שיש, עצר וירד לשוטר, בכה וצועק, מתלונן ומתנצל: מדוע אתה עוצר אותי?, לא נסעתי מהר?, השוטר התחיל לומר: אדוני..., והוא, הנהג, ממשיך לבכות ולצעוק: אני מתקומם על זה שאתה מפחיד אזרח בצורה כזאת, השוטר מנסה לומר עוד מילה: הירגע..., והנהג בוכה: איך אוכל להירגע כשאתה רוצה לקחת ממני את הרישיון, ולתת לי קנס. עצרו השוטר בצעקה גדולה ואמר לו: תירגע, עצרתי אותך רק לאמר לך שאין לך אויר בגלגלים של האוטו...

תוכחה / הוכח לחכם ויאהבך

ענין מופלא מצאנו כאשר יתרו פוגש את חותנו משה רבנו, הוא אומר לו דברי ביקורת)שמות יח,יז-כד(: "לא טוב הדבר אשר אתה עושה. נבל תבל גם אתה גם העם הזה אשר עמך כי כבד ממך הדבר לא תוכל עשוהו לבדך וגו'. וישמע משה לקול חתנו ויעש כל אשר אמר".

כשנתבונן מעט בהנהגתו של משה רבינו, נראה בגדלות נפשו ובטוהר מידותיו והליכותיו של איש האלוקים. שהרי אף אחד אינו אוהב שיעירו לו הערות על מעשיו והנהגותיו, ומאוד קשה לאדם לקבל ביקורת על מעשיו. וכאשר באים בטענה לאדם, מיד מוצא הוא הסברים ואמתלאות ליישב את מעשיו ודרכיו, וכל זאת משום שיקשה לאדם לשמוע ולקבל שטעה בדרכו ובהליכותיו.

וככל שמעלת האדם רמה ותפקידו ומעמדו בעיני הציבור חשובים יותר, כך יקשה

ויכבד עליו לשמוע הערות והוספות על דבריו. קל וחומר בן בנו של קל וחומר כאשר הביקורת היא בעיניני הציבור, שאז צריך להשפיל עצמו וכבודו בעיני כלל הציבור. וכבר אמר רבי טרפון)ערכין טז,ב(תמה אני אם יש בדור הזה שמקבל תוכחה, אם אמר לו)המוכיח(טול קיסם מבין שיניך, אמר לו טול קורה מבין עיניך. והיינו, שהאדם אינו מסוגל לקבל תוכחה, ואע"פ שאמרו לו דברים מוצדקים ונכונים שצריך לתקן ולשפר במעשיו, מכל מקום מוצא פגם וחסרון במוכיח, ואינו מוכן לקבל את דבריו, אע"פ שהם אמיתיים וצודקים.

אך אצל משה רבינו היה ההיפך הגמור, ובשעה שבא אצלו יתרו חותנו והשיג על דרך ואופן הנהגתו את העם, והוכיחו בדברים קשים ואמר לו נבול תיבול גם אתה גם העם אשר איתך, והאריך בדברים להראות לו עד כמה גדולה הטעות בדרך הנהגתו. ולנוכח דברים קשים אלו משה רבינו לא העלים פניו מדברי תוכחת חותנו. ואע"פ שהיה יכול לטעון שמה שהוא עומד על העם מבוקר ועד ערב, הרי זה בכדי לשמוע באופן אישי כל תלונה וטענה של בני ישראל, ושכל אחד ירגיש שיש לו את האפשרות לקבל את פתרון שאלתו ישר ממשה רבינו ללא צורך במתווכים. וא"כ זה רק לתועלת עם ישראל, ובכדי שכל אחד, קטן כגדול ירגיש חשיבות וערך לדבריו, ושהוא מקבל יחס אישי ממשה רבינו איש האלוקים. ובכל זאת משה רבינו סבר וקיבל את טענות חותנו, ומתוך שהבין שטענותיו צודקות ונכונות, מיד פעל לעשות ככל אשר אמר. ולא הרגיש פחיתות בעצמו מה שצריך הוא כעת לשנות את כל דרך הנהגתו עם הציבור, ולטרוח ולחפש דיינים ושופטים על העם, וקבל את התוכחה באהבה רבה.

חז"ל לימדונו עד כמה גדול הקושי לקבל תוכחה, ועד כמה האדם אינו מסוגל לשמוע ביקורת מזולתו, ואפילו שהוא עצמו מודה ומכיר בה. ועד כדי כך העלבון גדול, וקשה לשמוע דברי ביקורת והשגות, שאם יעקב אבינו היה מוכיח את ראובן, היה הולך לו אצל עשיו אחיו ודבק בדרכיו ובמעשיו. היה עוזב את כל מורשת והנהגת בית אביו שיושב אוהלים והליכותיו נועם, והיה דבק בעשיו הרשע איש ציד איש שדה. ולכן הוכיחו סמוך לפטירתו, כדי שלא יהיה בוש מדברי התוכחה.

ואכן, קבלת התוכחה היא אחת מהתכונות הנדרשות ממנהיג, כפי שמצאנו במשה רבינו שקיבל תוכחת חותנו וכילכל את מעשיו לאורה. וכן אמרו חז"ל)יומא כב,ב(שאול באחת ועלתה לו, דוד בשניים ולא עלתה לו. והיינו, שאול חטא חטא אחד ואיבד את המלוכה, אך דוד אף על פי שחטא בשניים לא עלתה ממנו המלוכה, כיון ששאול לא הודה בחטאו והטיל את העוון על העם, וכאשר שאל שמואל את שאול)שמואל א טו,יד-טו(: "ומה קול הצאן הזה באזני וקול הבקר אשר אנכי שומע. ויאמר שאול מעמלקי

הביאום 'אשר חמל העם' על מיטב הצאן והבקר". ואמנם לא רק העם בלבד חמל על הצאן אלא גם שאול שהרי כתוב)שם ט(: "ויחמול 'שאול והעם' על אגג ועל מיטב הצאן והבקר". אך דוד המלך קיבל את התוכחה, הודה והכיר בחטאו ולא חיפש סיבות בכדי להצדיק את מעשיו, משום כך אע"פ שחטא בשניים עמדה לו המלכות לו ולזרעו אחריו.

וזו מעלה גדולה, לדעת לקבל את התוכחות, וכמו שאמר שלמה המלך)משלי ט,ח("הוכח לחכם ויאהבך", כי החכם האמיתי יודע להעריך את התועלת שבתוכחה, ולכן מקבל אותה באהבה.

תוכחה / לקבל תוכחה ולתקן

"אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה".

רש"י פירש: לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהם לפיכך, סתם את הדברים והזכירם ברמז, מפני כבודם של ישראל.

פרשות אלו, הם פרשות תוכחה לעם ישראל, על כל אשר היה אותם במדבר וצריך להקשות, מדוע משה חזר להוכיח אותם על דברים, אשר עשו לפני עשרים שנה ושלושים שנה? ודאי עשו תשובה על כל מעשיהם ועל מה זה?

אלא, צריך לבאר ולאמר יסוד גדול: התורה הקדושה אומרת "והיו הדברים האלה אשר אנוכי מצוך היום על לבבך"- מדוע 'על לבבך', צריך לומר בתוך לבבך? אלא יסוד גדול, כשאדם חוטא וכשאדם צעיר ועושה את מעשיו, הרבה פעמים, כשמוכיחים אותו, ודאי לא ישמע את התוכחה, אך בכל אופן צריך להוכיחו כי ברבות הימים הדברים יכנסו בתוך ליבו וישפיעו עליו השפעה גדולה. לכן יעמוד ויוכיח בכל עת וזמן. וזה "אשר אנוכי מצוך היום על לבבך", יהיה מונח על הלב עד היום, אשר יכנס לתוך הלב.

ועל פי זה יובן עניין תוכחת משה רבנו; משה הוכיחם בכל עת וזמן, אשר חטאו, או נהגו שלא כשורה, אך להרבה מן האנשים, התוכחה הייתה על ליבם וגם אלו שהתוכחה נכנסה לתוך ליבם עדיין לא הבינו מספיק את עומק התוכחה כמו שאמרו חז"ל: "אין אדם יורד לסוף דעתו של רבו אלא אחרי 40 שנה" לכן משה, אחרי עשרות שנים של תוכחה, שבודאי לא ירדו לסוף דעתו וכן הייתה מונחת על לבם, עומד וחוזר ומוכיחם במשנה תורה, על כל מעשיהם, שירדו לסוף דעתו כעת, ובודאי הכל נמצא בעומק ליבם.

אם כן, שתי תוכחות ישנם, אחת בשעה שעל הלב ואחת בשעה שבתוך הלב ולכן, דוד המלך עומד ואומר: שחטאיו ועוונותיו לנגדו כל הימים מדוע? משום שבכל יום,

הבין דוד, יותר מעומק ליבו את מעשיו וכן על אברהם אבינו נאמר: "ואברהם זקן בא בימים", מהו 'בא בימים'? פרוש בכל יום שעבר, הבין עמוק יותר את כל הימים ובכל יום תיקן את הימים שעברו במחשבה מעמיקה יותר.

צריכים אנו לשים מול עינינו שכאשר אנו שומעים תוכחה ומבינים את מעשינו הנלוזים צריכים אנו לדעת, שעצם זה, שאין אנו שבים לדרך טובה הנזק כולו שלנו.

וחשבנו היום בהרהורי תשובה, לפני תפילת שחרית, משל הדבר למה הוא דומה? למלך גדול, אשר פתח את אוצרו ונתן צו מלכות לכמה מעבדיו ללכת ולקחת מאוצרות המלך זהב וכסף ואבנים טובות. אחד מן העבדים נכנס לאוצר המלך, ראה את כל השפע העצום, אך עצלות גדולה הייתה לו ואמר אין לי כח לקחת מאומה איני רוצה, חשבנו לשאול האם המלך יענישו על זה שלא שמע למצוות המלך ולפקודתו לקחת אבנים טובות וכו'? חשבנו ודאי שלא, עצם זה, שלא לקח, זהו עונשו מהיכן יהיה לו לשלם את תשלומיו, מהיכן יהיה לו להתמודד עם התמודדויותיו הקשים?

כך אנו, כשהקב"ה מצוה אותנו לקחת מאוצרותיו הטובים, תורה, מצוות, מעשים טובים זה חסד גמור עימנו כדברי חז"ל: "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות" וכאשר מקיימים את דבר ה', אין צער ואין צרה וכל בעיה הולכת לה וכל המקבל על עצמו, עול מלכות שמים, מעברים ממנו עול דרך ארץ, לכן, אין אדם חוטא, אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות ובודאי חלק מהעונש על אי קיום מצוות זה אי קיום המצוות.

לכן נקבל התוכחה, נשתדל לתוך הלב ואם גם עדיין לא נכנסה לליבנו, נניח אותה על הלב עד ימים, אשר תיכנס לתוך ליבנו וכשתיכנס לליבנו, נראה בכל זמן לתקן גם את הדברים הרחוקים אשר לא היינו הגונים בהם.

תורה / הנתיב האמיתי בחיים

אנשים שואלים מה הדרך ללכת בה בחיי היום יום? חשבנו הרבה בדעתנו ושאלה זו, מורכבת ביותר ואי אפשר להעלות אותה, בתשובה כללית, לכל המובנים וכל אחד אופיו שונה, טבעיו שונים, המקום שחי בו, שונה ואין כלל אחד לכולם. להעתיק התנהגות של אנשים, זה לא דבר כל כך טוב, כל אחד, הוא עולם, לכשעצמו, אך אפשר לומר יסוד ודרך, אשר ממנה אפשר ללמוד הרבה

היה מלך גדול אשר היו לו שני חברים, אהובים כנפשו, אשר חטאו כלפי הממלכה, עם כל רצונו של המלך להטיב עימם ולהצילם, החוק לא התיר למלך. ישב המלך, אובד עצות ; איך יעזור ויציל את אהובי נפשו? נמלך המלך בדעתו והגה רעיון, יחפרו בור עמוק מאוד, שכל הנופל בו, מת מיד ויקשרו חוט, מקצה לקצה ושני אהובי המלך,

יעברו, זה אחר זה, מי שיפול, מת ובא על עונשו ומי שניצל, זו חנינתו של המלך. ברטט הלך הראשון, ועבר את הסכנה בשלום. חברו, בפחד ואימה, צעק וקרא ושאלו איך עברת איך ניצלת? ענה ואמר לו : בכל פעם, שהרגשתי שאני נוטה ליפול לצד אחד, משכתי את גופי לצד השני, ושוב, כך חזרתי על עצמי,עד אשר שרדתי ועברתי את כל הבור - ככה הם החיים, צריך האדם לשמור על שיווי משקל, בכל עניין ובכל זמן, להיות עירני, לא לנטות לצד אחד ושם, לאבד את הכל - וכבר המשנה אומרת, לעולם יראה אדם עצמו שבגדיו לבנים, וצלוחית של שמן על ראשו, וכל תזוזה, יפול השמן מראשו וילכלך את הבגד, ליכלוך שאין בו תקנה, לכן, ההליכה צריכה להיות הליכה בזהירות גדולה.

צריך האדם לדעת יסוד גדול, לא כל מה שנראה לך היגיון, תצליח בו, יש דברים שההגיון, לא פוטר בהם בעיות, וצריך להתנהג בחכמה ולא בהגיון. לפני שנים, שמענו מעשה, משופט, שהיה ידיד נפש, שהינו שופט גדול אשר נפטר מן העולם: פעם, בא לפניו משפט, שתפסו אדם עם כסף מזויף, באו להענישו בעונש חמור על זיוף, עמד וצעק אני לא זייפתי, אמר לו השופט מהיכן זה? ענה ואמר, גנבתי את זה. אמר לו השופט: טוב, על זיוף לא נאשימך, אך על גניבה, כן נאשימך. עמד אותו אדם וצעק, חמס מה עשיתי?! גנבתי דבר שהוא לא שוה מאומה ואיך אפשר לשפוט ולדון אותי על זה?! אמר לו השופט, ברמת ההגיון, אתה צודק, אך יש דברים, שמעבר להגיון, שהמשפט והצדק איתם, שצריך להעמיד הדין והמשפט, אפילו, שהם מעבר להגיון. לכן, צריך למצא האדם, את הנתיב האמיתי והנכון בחיים. ומהו הנתיב האמיתי והנכון בחיים? מעבר לכל דבר, זהו נתיב התורה ונתיב דרך ה', משום כשנתעמק ונחשוב, אדם, שרוצה ללכת בדרך החברה, אינו יכול ללכת תמיד על פי הכללים, משום שבהרבה מובנים, הכללים אינם מתאימים לו, או שהוא לא מתאים להם, לכן דרך התורה, דרך המסורת, מדורי דורות, היא הדרך הטובה.

לחיות חיים, שהם חיקוי של אחרים, לא מרויחים מאומה מחיים כאלה ומפסידים את הכל. ומובא בספר משלי בן סירא, העורב ראה את היונה, אשר הליכתה הליכה יפה, אמר העורב: אף אני אנסה ללכת כמו היונה, התחיל ללכת, יום, שבוע, שבועיים, אך הגב כאב לו מאוד, משום שלא רגיל להליכה כזו. כשרצה לחזור להליכתו הרגילה, שכח את הליכתו, ומאז העורב, הליכתו לא רגילה, מקפץ ומדדה. כך החיים, תהיה מה שאתה, אל תנסה לחקות אחרים, כשתחקה אחרים ותחשוב, שהגיונם הוא ההיגיון הנכון, יבוא זמן ותמצא, שאינך מסתדר עם זה וכשתנסה, לחזור לעצמך, לא תצליח! בעז"ה הקב"ה יתן לנו כוחות נפש לדעת את הפנים שלנו ואת הדרך והנתיב שבו ישכון

אור.

תורה / התורה הקדושה נצחי

בפרשת קורח, אנו מוצאים את דרכו הקשה והחמורה של קורח ועדתו, אשר קמו במחלוקת קשה ובעלילות כנגד משה רבנו, עד אשר נענשו בעונשים הקשים ביותר, איבדו את חייהם, חיי ילדיהם ואת כל רכושם ואת כבודם לדורי דורות. השם 'קורח ועדתו', גנאי הוא בעם ישראל.

וכשנתבונן ונתעמק, נקשה: מה היה שורש רצונו ומלחמתו של קורח במשה ואהרון? אפשר לבאר ולומר: קורח רצה לעשות שינוי בתפיסה היהודית, בדת ישראל. התורה והמצוות זה דבר שצריך לעשות בפועל, ללמוד תורה בפועל, לקיים מצוות בפועל ואי אפשר להיות פטור ברצון, או מחשבה בלב. יהודי, מחוייב לקיים את התרי"ג מצוות.

קורח ועדתו, רצו לערער יסוד זה ושיטתם הייתה, המצוות, התורה, הדת היהודית, מספיק שתהיה בלב האדם, לא צריך לפרוט אותה למעשים וזה היה דבריהם: "כי כל העדה, כולם קדושים ובתוכם ה", שה', הדת, המצוות והמעשים טובים, נמצאים בתוכם בלב וזה היה כל טענותיהם. איך בית שיש בו ספר תורה חייב במזוזה!

משה טען: וודאי, כל מצווה לעצמה. קורח ועדתו טענו, לא, מזוזה היא רק פרשה אחת, מכל הספר תורה. הספר תורה, כולל את הכל וכן, טענתו בעניין ציצית. ודבר זה היה סכנה קיומית לעם ישראל.

קורח, שפיקח היה, כדברי חז"ל, ידע את הדברים הרגישים בעם ישראל והלך לפגוע ולערער, בדברים הרגישים ביותר ולכן, עונשו היה מהעונשים הקשים והחמורים, המובאים בתורתנו הקדושה.

התורה הקדושה והמצוות, הם חובה. על כל יהודי, לקיים מצווה ומצווה. אם חטאנו או פשענו, יש מחילה ויש סליחה והקב"ה רחום וחנון, מוחל וסולח, אך בכדי להתיר את העוון, להתיר את הגזלה, לערער, את כל יסודות היהדות זה דבר חמור, אשר אין עליו מחילה. ולכן, לקורח ולעדתו - שעדתו מתעוררת בכל דור ודור לפרוץ הגדרים, ועונשם מדורי דורות מר ממוות.

לכן, צריך להיזהר, זהירות גדולה, מכל אשר חטאו הראשונים, חטא המחלוקת, אשר קורח נטפל למשה, ללא סיבה ושורש מחלוקתו הייתה גאווה, רדיפת כבוד והתרחקות מן הדת היהודית, שהדת מספיקה בלב האדם ולא מחוייב במעשים.

צריך לדעת, שמחוייבים אנו, בכל כח, בכל תג ותג, בתורתנו הקדושה, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה. התורה היא לא מצוה ככל המצוות. יש מצווה

להניח תפילין, יש מצווה ליטול לולב ואתרוג, תורתנו הקדושה, היא לא עוד מצווה בתוך חבילת המצוות, היא יסוד היסודות ביהדות ומי שמנסה לקחת את התורה ולשימה כעוד מצווה, עושה מעשה חמור ביותר ומערער את תורתנו הקדושה, שעליה נאמר "הקב"ה והתורה ועם ישראל אחד הם".

התורה היא הקשר, הצינור, היא המחבר בינינו לבין הקב"ה ולכן, התורה צריכה להיות, יסוד של כל דבר בעם ישראל; אם היא לא יסוד, אין קיום נצחי לשום עניין.

וצריך כל רגע ורגע, יום ויום, להסביר בשער בת רבים, מה הערך ומעלת התורה הקדושה, שעליה אמר דוד "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף" וכן, "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה, בוז יבוזו לו" אין דבר יותר יקר או יותר מתוק, מתורתנו הקדושה.

מובא משל בספרים הקדושים, על איש עשיר, אשר כל הון, היה בביתו וגמר בדעתו, שאת בנו יגדל בדרך התורה ובנו יהיה תלמיד חכם וירא ה' ומקטנות, גידלו, על אהבת התורה. גדולי התלמידי חכמים, ישבו עימו ולימדוהו יום ולילה והשקיעו בו, כל אשר אפשר להשקיע. ואביו היה חוזר ושונה לפניו: "התורה זה הדבר היקר ביותר בעולם". והיה חוזר ואומר לו: "כל מצווה שווה יותר מ 10- מטבעות זהב".

וכן, הבן ישב, שנים על גבי שנים, בישיבה, עומל ועוסק בתורה. באחד הימים, יצא הבן מן הישיבה והיה מסתובב בעיר להנאתו. כיוון שחש רעב, נכנס לאחת המסעדות בעיר וביקש מאכלים את אשר רצה.

כשסיים לאכול, הגיע רגע התשלום, קרא לבעל הבית, אמר לפניו חידוש תורה ואמר לו: כל מצווה, אבי אומר לי שווה 10 מטבעות זהב, וודאי הארוחה לא שווה 10 מטבעות זהב, החזר נא לי עודף. בעל המסעדה, כעס, כעס נורא, היכהו מכות נאמנות, ביזהו וגירש אותו מן המסעדה.

הבן, שבור בגופו ובעיקר בנפשו, בא לפני אביו בוכה ודרש ממנו להפסיק ללמוד תורה ולצאת למלאכה לעבוד. האבא, ניסה לדבר אל ליבו, לשכנעו, אך הבן בשלו, החליט החלטה, לא להישאר עוד רגע אחד בין יושבי בית המדרש.

ראה האבא, שאינו יכול לו ובכפיה אסור לעשות אף דבר בעולם, אמר לו האבא, שיעזור לו לצאת ולהשתדל במלאכת מכירת האבנים הטובות והתכשיטים. סידר האבא לבן, מזוודה, עם מיטב התכשיטים היקרים אשר יש ועל כל תכשיט רשם את הסכום. מסר ביד בנו, את המזוודה והזהירו, שאלו הדברים היקרים ביותר ומהחשובים ביותר בעולם.

הלך הבן מדלת לדלת למכור את הסחורה. והאנשים ששמעו את המחיר, חרפוהו וגדפוהו. וכך, ימים רבים הסתובב בבושה ובחרפה והתחיל לצבור בליבו ייאוש גדול.

בא לפני אביו, באחד הימים, שבור ומדוכדך ובכה לאביו, שאף אחד לא רוצה לקנות והמחירים גבוהים מידי ואין ערך לכל אשר הוא עושה. אביו חיזקו ואמר לו שצריך להמשיך בכל כוחו. כך המשיך עוד ימים רבים, עד שבאחד הימים, הגיע לרחוב של עשירים מופלגים ובדלת הראשונה, אשר נכנס, האירו לו פנים ורכשו ממנו דברים. וכן, בבית השני והשלישי ופתאום, הרגיש אור של הצלחה גדולה איתו, בכל מעשה ידיו. בא לפני אביו וסיפר לו את כל אשר קרהו.

ענה ואמר לו אביו: כך התורה הקדושה, יש אנשים שלא מבינים ולא מכירים את ערכה, כמו אנשים שלא מבינים את ערך הדברים היקרים, אשר יש באמתחתכם. אנשים אלו, לפעמים דוחים ולפעמים מבזים, אך הכל מחוסר ידיעה, עד אשר מגיעים, לאנשים שמבינים את הערך, אז, כל ההרגשה והראיה והתפיסה משתנית. כך תורתנו הקדושה, כשמכירים אנשים ופוגשים אנשים שיודעים את הערך האמיתי של התורה, אין גבול לשמחה לערך ולהוקרה.

צריכים אנו לדעת ולשים, בשער בת רבים, את מעלת תורתנו הקדושה. תורת ה' תמימה, הייתה תמימה, נשארה תמימה ותהיה תמימה ואוי לו לאדם, העושה מהתורה, גרדום לחפור בה, או פוגע בכל דרך בתורתנו הקדושה.

ואף, אם חושב, שהצדק עימו והוא מבין, כמו שחשבו קורח ועדתו, אשר חשבו שמועילים ומטיבים למען כלל עם ישראל ומצילים את עם ישראל מדרכו של משה, אחריתם עדי אובד.

תורה / ע"י כח התורה ממתיקין הכל

הנה הימים עוברים וחולפים להם, ואנו מחפשים יותר את הנוחות ואת השקט והשלוה בחיינו. אך, טעות גדולה בידינו.

הנה ידוע בזמן החתם סופר, הייתה הקפדה גדולה ביותר על היהודים, היה אסור לצאת מן הגיטאות, וכן אסור לסחור עם יהודים, וכן כל זוג יהודי אשר התחתנו, היה צריך לשלם מיסים מיוחדים למלך על חתונתם, ועוד גזרות קשות ביותר. באותם הימים באה רוח חדשה מצרפת, אשר שינתה את כל אירופה, וזמן חדש נהיה בעולם, נתנו ליהודים להיכנס בכל מקום, ולסחור בכל מקום, ולרוב היהודים הייתה שמחה מרובה ביותר.

והנה בכל מקום אשר היהודים התכנסו, ששון ושמחה על המאורע והזמן החדש אשר בא על היהודים. ואף רבנו החתם סופר, עמד בקהילתו והתחיל ליתן דרשה ברתת וחלחלה ובאימה גדולה, עד שבסיום דרשתו נפל והתעלף. וכך הייתה דרשתו: משל לבן מלך אשר התדרדר מדרך אבותיו וירד לחברה רעה ולמעשים רעים, עד אשר

אפילו שרי המלך, שהעלימו עין משום כבוד המלך, לא יכלו יותר לראות את חוצפתו. באו לפני המלך והמלך חשב ואמר; לשלוח את בנו לבית האסורים אינו דבר נאה ויאה. לכן, לקח המלך את בנו ושלח אותו למרחקים, לארץ לא זרועה, שלא יהיה קרוב לבית המלך. וכך עברו הימים ובן המלך התדרדר בכל המובנים, עם אנשים ריקים ופוחזים, שודדים ושיכורים וכו'.

ברבות הימים, בן המלך התגעגע לאביו ולאמו, והיה שולח מכתבים לדרוש בשלומם, ולבקש שיחננו אותו ויתנו לו לשוב לדרך טובה, אך, עוזרי המלך מנעו ועצרו כל מכתב מלהגיע למלך, הבן חשב שהנה אביו לא רוצה לשמוע ממנו, והיה יורד יותר ומתדרדר מטה מטה, ואף המלך הצטער שבנו לא שולח מכתב ולא שואל ולא דורש בשלומם, מצער ומפחד על בנם, שלח המלך פועלים, אשר יבנו לבנו בית במרחקים, מסודר עם מקום ללון בימי החורף הקרים וכו', כשראה זאת בן המלך הצטער צער גדול ביותר ואמר; כעת אני מבין, שפה יהיה ביתי, לעוד זמן מרובה וזה צער גדול ביותר. וכך בכה בכי גדול החתם סופר, כעת פתחו את כל המדינות והכל נוח וטוב, זה סימן שעוד זמן ארוך יש לגאולה וזה הצער הגדול.

הנה אנו רואים, מיום ליום משתדלים להרחיב את האפשר ולהגדיל ולהטיב עם גופנו, אין זה סימן טוב, משום שאנו בזה מורים על ההמשך של הגלות, ושהגאולה עדיין לא באה. לכן גם בשמחה צריך לזכור "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני".

ונדע שעל ידי כח התורה, ממתקים את הכל, והנה כשהולך לבית הכנסת בשבת קודש, ושומע קריאת התורה וכן כשקובע עיתים לתורה, מזכך את נפשו.

ונבאר ונאמר, עד מתן תורה, כל רע אשר היה עושה האדם, היה נכנס בתוכו ונהיה חלק ממנו, ממתן תורה כל רע אשר עושה האדם ואחרי כן לומד תורה או שומע שיעורי תורה, הרע הזה נפרד ממנו אינו נהיה חלק ממנו, הוא צריך רק לעבוד על עצמו ולשוב אל ה' ולהסירו ממנו, הרע הזה נטע וחלק זר בגופו ובנפשו.

ולכן, בכל עת ובכל זמן ובכל מצב, אשר נמצא האדם, יקפיד על לימוד התורה וקביעת עיתים לתורה, ולכן את הדברים הקדושים האלו, הדבר תורה היומי, נחזקו בכל יום.

ויהיו דברי אלה אשר התחננתי לפני ה', דברים מליבי ומנפשי, ויודע אני בנפשי, את מיעוט ערכי, ומשתדל לאהוב את בוראי אהבה שלמה, ומקבל אני על עצמי, לקבל את כל אשר נותן לי בוראי בשמחה רבה ובנפש חפצה.

תורה / קבלת התורה

חלק גדול ונכבד מתקופת ההתהוות של בני ישראל, היה במדבר, התורה הקדושה

ניתנה במדבר, במקום ציה ושממה. וכל כך למה? וכי לא היה ראוי ומתאים, לכבודה של תורה, שתנתן במקום מכובד ומפואר, בחבל ארץ פורח ומשגשג, מדוע דווקא במדבר?!

כדי להבין זאת נתבונן במה שחז"ל מספרים בגמרא בירושלמי)חגיגה פ"ב ה"א(, רבי מאיר היה יושב ודורש בבית מדרשה של טבריה. עבר אלישע רבו רכוב על גבי הסוס ביום השבת. באו ואמרו לו, הרי רבך נמצא בחוץ. הפסיק מדרשתו ויצא לקראתו. ודברו ביניהם מדברי תורה ובמה שדרשו על פסוקי התורה. אמר אחר לרבי מאיר: עקיבא רבך היה דורש כך על הפסוק)קהלת ז,ח(: "טוב אחרית דבר מראשיתו", בזמן שהוא טוב מראשיתו!

אמר אחר לרבי מאיר, דע! שבי היה המעשה. שאבויה אבי, מגדולי ירושלים היה. ביום שבא למול אותי, קרא לכל גדולי ירושלים והושיבם בבית אחד, ולרבי אליעזר ולרבי יהושע בבית אחד. כשהיו הללו אוכלים ושותים, שרים ומטפחים ורוקדים, אמר רבי אליעזר לרבי יהושע, עד שהם עוסקים בשלהם, נעסוק אנו בשלנו. ונתעסקו בדברי תורה, מן התורה לנביאים ומן הנביאים לכתובים, וירדה אש מן השמים והקיפה אותם. אמר להם אבויה, רבותיי, מה באתם לשרוף את ביתי עליי?! אמרו לו, חס ושלום, אלא יושבים היינו וחוזרים בדברי תורה, מן התורה לנביאים ומן הנביאים לכתובים והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני והייתה האש מלחכת אותם כלחיכתם מסיני. ועיקר נתינתם מסיני לא ניתנו אלא באש, שנאמר)דברים ד,יא(: "וההר בוער באש עד לב השמים". אמר להם אבויה, רבותיי, אם כך היא כוחה של תורה, אם נתקיים לי בן הזה, לתורה אני מפרישו. ולפי שלא הייתה כוונתו לשם שמים, לפיכך לא נתקיימה באותו האיש.

מסיפור מופלא זה למדים אנו על גדולתו התורנית של אחר, ומאידך על עומק נפילתו הרוחנית. והקושיה שנשאלת, וכי מפני שנתכוון אביו של אלישע לגדלו לתורה שלא לשם שמים, ותורתו הייתה שלא לשמה, וכי משום כך זו סיבה מספקת שלא נתקיימה באותו האיש? הרי לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה?

אלא אמרו חז"ל)פסחים קיג,ב(ארבעה אין הדעת סובלתן, אלו הן: דל גאה ועשיר מכחש וזקן מנאף ופרנס מתגאה על הציבור בחינם. מפני מה אלו אין הדעת סובלתן? משום שתאוותיהם אינם פועל יוצא ממצבם. אלו תאוות ומידות רעות שהאדם מביא על עצמו בכוונה תחילה, ולא מתוך חוסר יכולת להתמודד עם יצרו. עשיר שמתגאה זהו דבר טבעי, כיון ששבוי בידי יצרו, וישמן ישורון ויבעט. גם דל מכחש באמונתו, מתוך

העוני והדוחק הגיע לכפירה, וגדולה העניות שמנוולת את הבריות. אך לא כן דל גאה ועשיר מכחש, לדל אין סיבה להתגאות, ולעשיר אין סיבה לכחש בבוראו, אם בכל זאת הגיעו למידות מושחתות אלו, אין זאת אלא שהם הביאו את הרוע הזה על עצמם במחשבה תחילה.

כך דרשו חז"ל בירושלמי)שבת פ"ט ה"ג(על הפסוק)ישעי' א,יח(: "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו", אם יהיו חטאיו של אדם כפי שניו, כשלג ילבינו, יותר מכן, כצמר יהיו! עוונות שהם תולדת הגיל והזמן, אינם עוונות קשים, ולכן אומרים אנו)תהלים עט,ח(: "אל תזכר לנו עוונות ראשונים", העוונות של ימי הראשית וימי הביכורים של החיים, עוונות שנעשו שלא במחשבה יתירה, אין לזכור אותם, כיון שהם תולדת הזמן והמציאות. אך עוונות שאינם תואמים את הגיל ואת התכונות, עוונות שאדם הביא על עצמו במו ידיו, אלו עוונות שפגעם רע, וקשים הם להימחות.

קורה לפעמים ובמהלך הלימוד שמתגנבות לאדם כוונות שאינן לשמה, כוונותיו לא לשם שמיים בתכלית, בזה דומה הוא לעשיר גאה ודל מכחש. תאוותו הגיונית והתמודדותו טבעית. אך מחשבות זרות ונגיעות שהושרשו בליבו של ילד שעוד לא נימול עדיין, הינן יסוד רע ושורש פורה ראש ולענה, כיון שמחשבות אלו הושרשו בו בידי אדם. לימוד שלא לשמה ממין זה, דומה למעשיהם של הללו שאין הדעתן סובלתן. אבויה נטע בלב בנו אלישע מחשבות זרות, כבר מן היום בו נכנס לברית. ממחשבות רעות ופגומות אלו, בשעה שהנפש עוד לא משתוקקת מעצמה לרוע כלל, לא יוצא טוב בכלל. כשהאב מדריך את בנו ללמוד שלא לשמה, מלימוד זה לא באים אף פעם לכלל לשמה, אלא התורה הופכת במקום סם חיים לסם המוות. משום כך יצא אלישע לתרבות רעה שכזו, עד שיצאה בת קול ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר! בשל כך ניתנה התורה במדבר, במקום ללא תואר והדר, נעדר כל חיות וחיים, כדי שלא יהיה מאן דהוא שיעלה על דעתו ללכת למקום קבלת התורה בשל המקום היפה, או בגלל הפאר וההדר השוררים במקום קבלת התורה. ניתנה התורה במדבר, כדי שלא יהיו שום פניות זרות בעת קבלתה. זה יסוד קבלת התורה, וזהו יסוד עבודתנו הרוחנית, לקיים את כל המצוות בשלמות הנכונה.

תינוקות של בית רבן / צאי לך בעקבי הצאן

יסוד גדול בחיי האדם, לתת את כל כוחותיו ולהשקיע בחינוך בניו ובנותיו שילכו בדרך האבות הקדושים, וככל שהאדם משקיע בחינוך ובתפילה על החינוך הטהור, כך יזכה לראות את בניו כשתילי זיתים סביב לשולחנו.

וענין נפלא מצאנו בפרשת בא, כאשר משה רבינו אומר לפרעה)שמות י,ט(: "בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו בצאננו ובבקרנו כי חג ה' לנו". ולכאורה היה למשה לאמר בזקנינו ובנערינו בבנינו ובבנותינו נלך, והיה לו להקדים את הזקנים לנערים. ולמה הפסיק בין הנערים לבנים והבנות ע"י הזקנים, ומדוע לא הסמיך את הבנים והנערים יחדיו, שיותר ראוי כך להאמר.

ונראה לבאר, שאמרו חז"ל)מכילתא בשלח(שבאותו הדור במצרים היו הרבה רשעים, ודרשו על הפסוק)שמות יג,יח(: "וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים", אחד מחמישה,

ויש אומרים אחד מחמישים, ויש אומרים אחד מחמש מאות. ואימתי מתו, בימי האפילה. שהיו ישראל קוברין מתיהן, ומצרים יושבים בחושך, וישראל הודו ושבחו על שלא ראו שונאיהם ושמחו בפורענותם.

הנה מבואר במדרש, שהיו רבבות רבבות ילדי ישראל יתומים שמתו אבותיהם בימי החושך, ואותם ילדים בוודאי ראו אצל אבותיהם את דרכם הרעה, ולא התחנכו בדרך ה' האמיתית על פי מסורת האבות, אלא על פי הנהגת אבותם הרשעים. ולכן קרא משה רבינו לאותם הילדים "נערים", כמו שמצאנו ביוסף שהיה עושה מעשי נערות)עי' ב"ר פד,ז(, ולפי שמעשיהם לא היו כל כך ראויים ומתוקנים, קרא להם משה רבנו "נערים". ולכן כאשר שאל פרעה את משה רבינו מי ומי ההולכים, ענה לו משה רבינו בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותינו. כיוון שמשה רבינו פחד שאותם הנערים יקלקלו את הבנים שהתחנכו בדרך התורה והמצווה, לכן הבדיל והפריש ביניהם על ידי הזקנים, זקני העדה שומרי מסורת וגחלת הדת, והם ברוב חכמתם ותבונת דעתם ינסו להחזיר למוטב את אותם הנערים הרעים. ואם לא יצלח בידם הדבר, לכל הפחות ישמרו על הילדים הרכים מכל משמר, שלא יכרכו אחרי הנערים וילמדו מדרכיהם וממדותיהם הרעות, וזאת משום שיסוד בנין העם היהודי תלוי בטוהר מידותיו ומסירות הנפש ללכת בדרכי האבות ועל פי המסורת שנתנו בידינו, ועל כן דאג משה רבינו להפריד בין הנערים לבנים.

ומובא בחז"ל)סוכה נו,ב(מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה, והלכה ונישאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים. כשנכנסו יוונים להיכל, היתה מבעטת בסנדליה על גבי המזבח, ואמרה, לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק. וכששמעו חכמים בדבר קבעו את טבעתה וסתמו את חלונה. שואלת הגמרא, וכי משום שהבת חטאה קנסינן ליה לאביה. אמר אביי אין, כדאמרי אינשי שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה. ופירש"י, מה שהתינוק

מדבר בשוק, מאביו או מאימו שמע. אף זו, אם לא שמעה מאביה שהיה מבזה את העבודה לא אמרה כן. הרי שחכמים בעומק דעתם ראו, שהקילקול הנורא של מרים בת בילגה, לא היה רק קילקול עצמי שלה, אלא היה לו שורש ויסוד בהנהגת אביה. למדים אנו, עד כמה חשוב להחדיר אווירה קדושה ויראת ה' טהורה בצעירי הצאן, שהם דור העתיד וההמשך של עם ישראל. כי אם האדם לא יטע בלב בניו ובנותיו אהבת תורה ויראת שמים, מי יודע אם יתחברו בניו עם ילדים שהם בגדר "נערים", שעושים מעשי נערות, אשר יורידום לשאול מטה. וכן מרים בת בילגה בבית אביה לא העריכו וייקרו את עבודת המקדש, ולא נטעו בליבה רגשי קודש וחרדה על עבודת הקודש בבית המקדש. ועל ידי כך, כשחברה לאנשי רשע התדרדרה וירדה לשאול מטה, עד שהמירה את דתה ונכנסה למקדש ונהגה בבזיון ובזלזול גדול במקום, וכל זאת מפני שהוריה לא זרעו בליבה זרעי חיבה ואהבה לדברי תורה וקדושה ואדרבא עוד נהגו בזלזול בעבודת ה'.

וצריך כל אדם לדעת, שבמשפחה ובית שמחדירים בילדים עוד משחר ינקותם אהבת ה' ואהבת תורה ויראת שמים, על ידי כך נוטעים בנפש הילדים נטעים נאמנים, שעוד יכו שורשים ויצמיחו פירות לתפארת בעם ישראל. וכשנוטעים בילדים אהבת התורה והמצוות, אזי רגשות אלו נחקקים בליבם לעד ולנצח, ובזה קושרים ומחברים עצמם עם האבות הקדושים שהיו דבוקים וקשורים עם השי"ת בכל ליבם ונפשם. יזכנו ה' שכל זרע בית ישראל יהיו כשרים והולכים בדרך ה', ובזכות הבל פיהם של תינוקות של בית רבן העולם מתקיים, ובזכותם ניגאל.

תיקון / תיקון עוונות ראשונים

אנו אומרים בתפילה: "אל תזכור לנו עוונות ראשונים". מתפללים לפני הקב"ה שימחל ויסלח על העוונות הראשונים. וקשה מה עם העוונות האחרונים, ולפני האחרונים, שחטאנו ושפשענו? מדוע הבקשה היא רק על עוונות ראשונים?.

אלא ידוע מעשה על האר"י הקדוש; בוקר אחד ביקש מתלמידיו לצאת וללכת עימו עמוק מאוד בניבכי היער, מקום שרגל אדם מעולם לא דרכה. האר"י לקח כלי מילאהו במים, הכניס בפנים צפרדע גדולה שהייתה מרעישה בקול משונה. בירך האר"י על הכלי "שהכל" ושתה מן המים. הצפרדע הייתה שותה איך שסיימה לשתות ראו כולם שהצפרדע מתה. ואז עמד האר"י בשמחה גדולה ושר והודה והילל ושיבח את הקב"ה.

תמהו תלמידיו מה זה ועל מה זה, זה לא דרכו של הרב לנהוג כך? עמד האר"י וסיפר לתלמידיו, צפרדע זה היתה מגולגלת בו נשמה של תלמיד חכם גדול אך באחד

הימים היה צמא מאוד למים ורץ ושתה בלי לברך וזה חטא ראשון שעשה, ומחטא ראשון, עבירה גוררת עבירה, התדרדר והפסיק ליטול ידיים, הפסיק לברך ברכת המזון, הפסיק להקפיד על כשרות, עד שנפל לחטא אשת איש. ולכן חזר בגילגול על העוון הראשון שחטא, שתיית מים בלי ברכה, והוא בתוך צפרדע אחרי שיתקן עוון זה אז ילך לגיהנום לזכך את נפשו משאר עוונותיו, לפני שיגיע לתיקון השלם.

וזה הפרוש, אל תזכור לנו עוונות ראשונים, עוון ראשון צריך לתקן אותו מהר כי עליו חוזרים בגילגול והוא השורש והיסוד, מתי שמערערים את היסוד הבנין נופל. חובה גדולה על כל יהודי לחפש את הטעויות הראשונות שלו בחיים ולהלחם לתקן אותם.

על פי חלק מהצדיקים, טענתם שהחטא הראשון נמצא בכיבוד אב ואם ולכן רבי סעדיה גאון היה עושה גילגול שלג, שאלו אותו תלמידיו, מדוע?. ענה כשהייתי תינוק ינקתי מאימי וציערתיה בזה. וידוע כל מצוה היא כנגד אבר בגוף האדם, העיניים הם כנגד כיבוד אב ואם, ואחר שפגם בכיבוד אב ואם עבירה גוררת עבירה, והעיניים הם חלק מכיבוד אב ואם, פוגם האדם בעיניים. ואחרי כן הקרוב ביותר זה הלשון - ברית הלשון, ואז העוון הידוע - ברית הקודש. ואז בא כל הגרורות: כעס - מי שחוטא בעוונות אלה כעסן, עצבות - מי שחוטא בעוונות אלה נופל לעצבות. וכאשר מגיע האדם ליאוש ומתחיל ליפול במצולות היאוש, אין תקנה לנפשו.

וכן ישתדל האדם על פי המדרגות שמנינו לעמוד ולתקן את השורש ואז הקב"ה יקיים וימחל ויסלח אל תזכור לנו עוונות ראשונים.

ישים האדם מול עיניו יסוד גדול. כשעושה תשובה מאהבה לה' זדונות, עבירות שעשה בכוונה נעשים כזכויות, הגניבה והרע נעשים כמצוות ומעשים טובים. וכשעושה תשובה מיראה ומפחד הזדונות נעשות כשגגות, כבלי כוונה.

צריך האדם לדעת יסוד גדול: "מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחיקוך". יכול האדם לתקן את עצמו ולהגיע לדברים הגבוהים ביותר וחס ושלום להתדרדר ולהגיע למקומות הנמוכים ביותר.

"ה' צילך על יד ימינך". כמו שהצל הולך להיכן שהאדם הולך, כך הקב"ה עם האדם על פי מעשיו.

לכן ישתדל האדם לעבוד על עצמו להגיע למדרגה גבוה, אך המעלה לא רק להגיע אלא גם לשמור על מעלה זו. כמו שמובא בחז"ל: "מי יעלה בהר ה', מי יקום במקום קודשו" אפשר לחלק פסוק זה: מי יעלה בהר ה' פירוש מי האדם שיעלה ויצליח להגיע לדברים גדולים. ומי יקום, מי האדם שאחרי שעלה והשיג, ידע לקיים את זה ולשמור

על זה.
כולם רוצים לעלות ולהשיג השגות גדולות ברוחניות וגשמיות, צריך לדעת הפירות הטובים לא נמצאים למטה בעץ, הם נמצאים גבוה, בכדי לקטוף את הפירות הטובים, צריך לטפס בעץ לגובה, אם מצליחים יש פירות מהודרים מאוד ומשובחים, אך אם נופלים, הסכנה גדולה.
תיקון הנפש
טוב להקפיד וללמוד בכל יום את מזמורי ופסוקי תיקון הנפש, אשר סגולות גדולות ונצורות טמונים בו.
וכן שש מצוות דאורייתא, אשר מוזכרים בהם, כך, בכל יום, נזכה לשש מצוות דאורייתא וכן פרקי תהילים, אשר נחוצים למצוקות ולקשיי הדור ופסוקים, אשר בהם סגולות לפרנסה, לישועה, להצלחה, למציאת חן וחסד ולהתקרבות להקב"ה.
הנה, זמן זה הוא מהקשים, אשר היו לעם ישראל. גלות הדעת, גדולה וקשה "ואין הקומץ משביע את הארי" ולכן, לא רק שנקפיד אנו, לקרוא וללמוד דבר קדוש זה, אלא נזכה את הרבים ורק נחשוב, בדעתינו שש מצוות דאורייתא, שאנו קוראים וכל יהודי, אשר נשדלו, לקרוא, ואשר הוא אחרי כן, ישדל אחרים לקרוא, כמה אלפים ורבבות, של מצוות דאורייתא יקויימו בעולם? וכמה נחת יהיה, לפני כיסא הכבוד וכמה חסד ורחמים, יושפעו לעולם וע"י זה יושפע שפע רב מכל העולמות.
מי שקשה לו ואין לו וצריך ישועה, יש בדברים אלו, הקדושים, מפתח לישועה ומי שיש לו ופרנסתו, מרובה כמו שמובא במדרש "יברכך ה' וישמרך" ודרשו: יברכך - שיהיה לך שפע ופרנסה, וישמרך - מן המזיקים שלא יקחו ממך, את הפרנסה והשפע, אשר נתן לך ה'.
וידוע המעשה המובא בחז"ל: רבי יוסי, היו לו שני ילדים :מלך אכזר חטף ולקח את שני בניו ופקד וגזר עליהם, שמיום זה עבדים הם לו. רבי יוסי הצטער, לקח עימו מאה דינרים של זהב, והלך למלך, אמר לו: קח מאה דינרים, ותחזיר לי את בניי. ביזהו המלך וגרשו. כשיצא רבי יוסי, העניש הקב"ה את המלך, וכאבים קשים היו בבטנו. קרא לעוזריו לטכס עצה. אף רופא לא הצליח להעביר את כאביו. אמרו לו יועציו, וודאי זה קללה של רבי יוסי. קרא המלך לרבי יוסי, אמר לו: תן לי מאה דינרים וקח את שני בניך, אמר רבי יוסי: לא, אני אשלם רק 80 דינרים. כעס המלך וגרשו. איך שיצא רבי יוסי, מבית המלך, שוב, נתקף המלך בכאבים קשים.
קרא המלך, שוב, לרבי יוסי ואמר לו: תן לי 80 דינרים וקח את בניך. ענה לו רבי יוסי: לא, 50 דינרים מוכן אני לשלם, אך פחד, ששוב, הכאבים הקשים יחזרו לו, אמר

לרבי יוסי: מה רצונך? ענה לו רבי יוסי: שתחזיר את שני בניי, ואתה תיתן לי פיצויים על זה שלקחת אותם ממני. ובזה יבואר "יברכך ה'" - ה' יברך אותך, בבנים, בפרנסה, בהצלחה ובכל הטוב, "וישמרך" - שמה שחננך ה', יישאר בידך "ואל יעשקוני זדים", בני עוולה לא יעשקו ויקחו את אשר נתן ה'.

ובכח תיקון הנפש - אשר כשמו כך הוא - תיקון לנפש, הקדוש ברוך הוא, יזכך את נפשנו, ישמרנו ויצילנו, ממקרי הזמן ומבני עוולה, אשר השטן מלובש בהם ויגן ויציל ויושיע, את כל החוסים בו ויהיו דבריי אלה, אשר התחננתי לפני ה', ובזכות אבותיי הקדושים, כל אשר יהיה, חלק שזור ככפתור ופרח, בתיקון הנפש, נפשו תתוקן וייטב לו!.

תכלית החיים / מה היעד שלי בחיים

הנה צריכים להשתדל לסמן בדעתנו, בכל תחילת שבוע, יעדים אשר צריכים לעמוד בשבוע הזה, ומי שלא מסמן יעדים, יכולים לעבור כל חייו ובסופם ימצא שעשה מכל דבר מעט, אך לא עשה דבר אחד מושלם. לכן כמה שנסמן יעדים ברורים ומסודרים בכל ענין, ברוחניות, בגשמיות, בעינינים משפחתיים וכו', אז אפשר להגיע להשגים גדולים. ולכן בכל מוצאי שבת טוב יעשה כל אחד ליקח נייר ולרשום את אשר ישתדל להשיג ולעשות בשבוע הבא עלינו לטובה.

והנה ידע האדם, הקב"ה, לכל אדם ולכל משפחה ולכל קהילה וכן לכל דור, נתן דברים אשר הם צריכים לתקן ומה שאני יכול וצריך לעשות, אף אדם מלבדי לא יכול ומה שאתה יכול לעשות ולפעול, שום אדם לא יכול לפעול מלבדך.

כמו כן מה שקהילתנו הקדושה "שובה ישראל", יכולה לפעול שום קהילה בעולם מלבדנו לא יכולים, ומה שדורנו יכול וצריך לפעול, שום דור לא יכול לפעול.וכך מצאנו בנביא)מלכים ב יח,ד(על נחש הנחושת אשר בנה משה במדבר, כאשר הקב"ה העניש את

עם ישראל בנחשים אשר הזיקו לעם ישראל ולתיקון ורפואה מן הדבר הקשה הזה, ציוה הקב"ה את משה להכין נחש נחושת ומי שננשך על ידי הנחשים, היה מסתכל על נחש הנחושת והיה מתרפא מנשיכת הנחש. ברבות הימים, התחילו עם ישראל לעבוד לנחש הנחושת כמין עבודה זרה, עד שבא חזקיה המלך ושבר את הנחש נחושת והודו לו חכמים על אשר עשה.

והגמרא במסכת חולין)ו,ב(אפשר כל הצדיקים והנביאים אשר היו לעם ישראל כיהושפט ואסף ולא שברו את הנחש הנחושת, מדוע היה צריך להישאר עשרות דורות עד שהמלך חזקיה שבר את הנחש נחושת?.אלא, אמרו חז"ל: כל דור יש לו את התיקון

שלו ומה צריך לפעול בעולם, בדורו של חזקיה המלך, התיקון היה לשבור את נחש הנחושת, ולכן הנחש נשאר עומד על תילו עד דורו של חזקיה המלך והוא שברו.כך גם אנו, יש לנו תיקון פרטי וכללי לקהילתנו ויותר כללי לכלל עם ישראל בדור הזה, אשר מחוייבים אנו לעמוד בכל כוחנו לתקנו.

נחזק את האמונה בהקב"ה ובשלוחיו הצדיקים, אחד מן הבעיות של הדור הזה הוא השיטחיות, חוסר העמקות והריפיון באמונה העמוקה, נהיה דור של אמונה שיטחית, מאמינים בה', מאמינים בצדיקים, אך הכל נמצא על תנאי, מחכים לראות האם יהיה נס והאם זה משתלם האמונה, כמה טוב פרטי יצא לי מהאמונה בה' ובצדיקים.

אמונה כזאת, הוא אמונה כאמונתו של הרן, שהלך עם אברהם אבינו ואמונתו הייתה בה' ובשליחו אברהם בצורה לא טובה, אם ינצל אברהם הוא יחד איתו ואם אברהם אבינו ישרף בכבשן האש הוא לא איתו. כשראה שאברהם ניצל קפץ אף הוא לכבשן האש, אך הוא נשרף ומת, משום שהאמונה עם תנאים היא אמונה רעה ולא טובה.בדור זה האמונה היא אמונה התלויה בדרך, ולכן צריכים אנו להשתדל בכל כוחנו להאמין בה' ולהתחזק באמונה שלמה ותמימה.

תלמיד / הוא אדם שצומח מרבו ולא מעביר מרבו

הנה רואים, אצל אברהם אבינו ע"ה, אשר עדיין לא זכה לילדים ואומר להקב"ה)בראשית טו,ב(: "מה תיתן לי ואנוכי הולך ערירי ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר". וצריך להבין, הרי אליעזר, עבד אברהם היה בעל מעלה גדולה ביותר, ואמרו עליו חז"ל)יומא כח,ב(שהיה דולה ומשקה, דולה מתורת רבו אברהם אבינו ומשקה לכל התלמידים.

ומדוע לא סמך בו אברהם אבינו כממשיכו כבן?

אלא אפשר לבאר ולומר יסוד גדול; יש הבדל גדול בין שני סוגי תלמידים, ישנו תלמיד שלוקח את תורת רבו, חי ממנה ניזון ממנה וצומח ממנה, ויש תלמיד, אשר רק מעביר את תורת רבו והתורה אינה נכנסת בתוכו, אלא רק עוברת דרכו, כמו שאמרו חז"ל על אליעזר עבד אברהם אשר היה דולה ומשקה דולה, כמו דלי, אשר רק מעביר ממקום למקום. ולכן אברהם אבינו לא ראה את אליעזר כממשיכו, משום שאליעזר לא צמח מתורת אברהם, אלא היה רק דלי להעביר ממקום למקום. ולכן שמו של אליעזר נקרא בכל מקום אליעזר עבד אברהם, ולא אליעזר תלמיד אברהם.

תלמיד, הוא אדם שצומח מרבו ולא מעביר מרבו. ולכן אברהם אבינו אשר ראה את שורש נפשו של אליעזר, לא הסכים שבנו יצחק, אשר ברוך הוא, יתחתן עם בתו של אליעזר, אפילו שגדלה בבית אברהם, וינקה מקדושת בית גדול זה, וראתה מול עיניה

בכל עת ובכל זמן את שרה אימנו, בכל אופן היא אינה ראויה להיות אשת יצחק, משום ששורש נפשם כדלי להעביר ממקום למקום.

והנה, ידע האדם, שכל אשר קיבל מרבותיו צריך להפרות ולהרבות ולהגדיל את כבוד שמים, ולכל אחד נתנו מקום מהשמים בעולם הזה להוסיף משלו, "גדלו לה' איתי ונרוממה שמו יחדיו". וצריך האדם בכל כוחו, לחפש ולבקש איפה מקומו להגדיל ולהרחיב את מלכותו יתברך. וכאשר נתבונן על אבות העולם, שהלכו מעיר לעיר, ומארץ לארץ, ובכל מקום שהרגישו שסיימו את מלאכתם, המשיכו למקום אחר. על המתים חופשי, אך האדם מחויב לפרוץ ימה וקדמה, צפונה ונגבה.

ידוע מעשה, על אחד מצדיקי עם ישראל, אשר מגיל קטן היה חולה במחלות מרובות, האריך ימים והגיע לגיל מופלג ביותר. באחרית ימיו נכנסו תלמידיו וקרוביו ושאלוהו, הרי כל חייך חשבנו בכל עת שסופך קרב, איך הארכת ימים כל כך? ענה ואמר להם כל חיי קיבלתי על עצמי עוד דבר גדול לעשות, כשסיימתי, לא עצרתי, רק מיד קיבלתי על עצמי עניין אחר לפעול בו ולעשות, וכך מעניין לעניין במלאכת ה', והקב"ה לא לקח את חיי באמצע מעשים קדושים וגדולים - כך האדם, ישתדל ללכת מחיל אל חיל.

בכל דור, יש את הדברים החדשים אשר צריכים לתקן, יש את המוסר החדש, אשר צריך לומר, ישנם את ההלכות החדשות לזמן, אשר צריך לחדש, וצריכים על יסודות אבותינו להמשיך את מסורת אבותינו.

על פי יסוד זה, נבאר דברי חז"ל)אבות פ"ו מ"י(: אמר רבי יוסי בן קיסמא פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגע בי אדם אחד ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום אמר לי רבי מאיזה מקום אתה? אמרתי לו מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני, אמר לי רבי רצונך שתדור עימנו במקומנו ואני אתן לך אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות? אמרתי לו בני אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם איני דר, אלא במקום תורה לפי שבשעת פטירתו של האדם אין מלווים לו לאדם, לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד.

וקשה, מדוע רבי יוסי בן קיסמא לא הולך לדור בעיר הזאת, הרי הגמרא במסכת ראש השנה אומרת)כג,א(כל הלומד תורה ומלמדה במקום שאין תלמיד חכם דומה להדס במדבר, אם כן מדוע רבי יוסי בן קיסמא כך מונע טוב?!.

אלא רבי יוסי בן קיסמא ראה שבעיר זו לא רוצים תורה ללמוד ולהמשיך, אלא רוצים להיות שלמים עם מצפונם, יש בעירנו רב גדול וחשוב, מוסר שיעורי תורה מי שרוצה יכנס לשמוע דבר תורה, אך תורה זו היא תורה ללא המשכיות, ולכזאת תורה

רבי יוסי בן קיסמא לא רצה להיות שותף.
התורה הקדושה צריך ללמוד וללמד וכאשר ללמוד וללמד, יש כח חזק בתורה, תורה עם המשכיות. משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וכו', כל דור הוסיף את שלו דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו. ולכן, אף אנו נראה כל אחד מה הגדר אשר השאירו לנו אבותינו להתגדר בו וכל אחד ישתדל להשלים את שלו.

תלמידי חכמים / היזהרו בגחלתן

פגיעה בתלמידי חכמים זה הדבר הקשה ביותר, וקל וחומר תלמידי חכמים בני צדיקים.
מסופר: בעיירה קוזניץ היה נער כבן ארבע עשרה, אשר נכנס בו דיבוק)רוח רעה(, הנער היה צועק ומתייסר ביסורים קשים מאוד, וכל בני העיר היו מצטערים מן הצער שהיו רואים את הנער הזה מצטער. הלכו ראשי הקהל וביקשו מהנער הזה וממשפחתו שיבוא לביתו של המגיד מקוזניץ, אך הנער הזה לא הסכים בשום אופן לבוא לבית המגיד, הפצירו בו פעמים רבות, אך הנער, בשליטת הרוח הרעה אשר בו, לא הסכים לבוא בשום אופן. לבסוף התחזק הנער ובכוחות חזקים, עם עזרת כל הציבור, הגיע לביתו של המגיד, אך הרוח לא הסכימה להיכנס בשום אופן לבית המגיד מקוזניץ. עד אשר יצא המגיד ובהשבעות ושמות קדושים הכניס את הנער אליו. אך הנער, בכח הרוח, לא הסכים להסתכל בפני המגיד, חייבו שוב המגיד בשמות והשבעות שיסתכל בפניו, ובכח הנער הסתכל בפני המגיד. ואז החלה הרוח לדבר קשה עם המגיד ואמרה: דע לך שכוחי היה גדול מכוחך, אני הייתי גדול בתורה יותר ממך וכו'. וכך המשיך הרוח לאיים בדברים קשים על המגיד שלא יעשה מאומה. המגיד עמד ובלי פחד ואימה דיבר קשה עם הרוח: מדוע את מזיקה לנער היהודי.
אחרי דיבור ארוך ודין דברים, אמרה הרוח למגיד מקוזניץ: אני האדם הראשון אשר זרק את האבן על זכריה הנביא. ידוע המעשה אשר בזמן בית המקדש היה נביא אשר היה קדוש עליון, והיה גם כהן, וגם נשיא, וגם עשיר ומעלות רמות היו בו, ועמד והוכיח את עם ישראל על מעשיהם הרעים, ועמדו בני ישראל והרגוהו ליד המזבח והחורבן, אשר נגרר מדבר זה היה קשה ביותר. כאשר נבוזראדן בא לירושלים והגיע לבית המקדש, היה עדיין הדם של זכריה מבעבע, שאל נבוזראדן מה הדם הזה?. הכהנים פחדו ולא ידעו מה לעשות. טיכסו עצה ואמרו: זה דם הקורבנות, ביקש נבוזראדן לראות דם קורבנות, וראה שזה צבע אחר, המשיך ושאל: מדוע הדם הזה מבעבע?. לקח את כל הסנהדרין, רצח אותם ולקח את הדם וזרקו על הדם של זכריה לקרר את הדם, אך הדם לא עצר מהבעבוע שלו, הלך ושחט את כל התינוקות של בית

רבן והדם לא הפסיק, לקח שמונים אלף פרחי כהונה ועדיין הדם לא הפסיק מלתסוס. עמד ואמר: זכריה, זכריה, כל טובים שבהם איבדתי, וכי אתה רוצה שכולם ימותו, תיכף שאמר כך נרגע ונח הדם)ע"י גיטין נז,ב(.

עמד אותו רוח ואמר: מהאבן שזרקתי על זכריה, המשיכו כולם לזרוק, ומזה מת זכריה הנביא, ועד היום הנשמה שלו ביסורים גדולים, ומלכי חבלה מזיקים לה, וזה אחרי אלפי שנים זכה למנוחה בתוך הנער הזה, ומבקש שלא יזיק לו להוציא אותו מן הנער.

עמד המגיד מקוזניץ והשביע את הרוח שיצא מן הנער ולא יזיק לו לגופו ולא לנפשו, ואם יעשה כך, שלא יזיק, נודר הוא לרוח שבכל יום יקרא קדיש עליו וילמד משניות ללימוד נשמתו, ויעזור לו לתקן את נשמתו, ומיד עזבה הרוח את הנער.

פגיעה בתלמידי חכמים זה הדבר הקשה ביותר וקל וחומר תלמידי חכמים בני צדיקים.

קשה להבין דבר קשה וחמור אשר קרה, אך אברהם אבינו לימד אותנו: אם אין יראת אלוקים במקום והרגוני. קשה לנו להבין ולהתעמק במחשבה זאת.

הגמרא מביאה)יומא כב,ב(כתיב)שמואל א יג,א(: "בן שנה שאול במולכו", ונבאר הדברים:

שאול המלך היה כבן שנה בזמן מלכותו, והגמרא מביאה מחלוקת מה הפירוש "בן שנה שאול במולכו", אחד האמוראים אמר כמו תינוק בן שנה שנקי מחטא ועוון, כך שאול המלך הייה נקי מחטא ועוון, אמורא שני חלק ואמר "בן שנה שאול במולכו", כמו תינוק בן שנה אשר בגדיו מלוכלכים כך בגדי שאול המלך היה מלוכלך במעשיו, בעוונות.

הגמרא אומרת, כי באותו לילה אותו אמורא אשר אמר ששאול היה מלוכלך בעוונות, ראה סיוטים בחלום, כשקם בבקר מיד עמד ואמר: "נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש". כלומר, שביקש סליחה משאול המלך, על מה שאמר שהיה מלוכלך בעוונות. וקשה מדוע הזכיר הלשון שאול בן קיש.

אלא אפשר לבאר ולאמר, שלושה שותפים באדם, הקב"ה אביו ואימו, האב, נותן את העצמות לילד, האם נותנת הבשר הדם והורידים, הקב"ה את הנשמה ואת החושים. ובשעת פטירתו של האדם, חוזר הקב"ה ולוקח את הנשמה. והנה באדם יש את עצמות של האב, ובזה, יובן מדוע הזכיר האמורא ואמר עצמות שאול בן קיש, דווקא, משום שבדברו פגע גם בקיש, אביו שאול המלך, אשר היה צדיק, אשר העצמות באין מחלקו.

כשעלה משה רבנו למרום להוריד את תורתנו הקדושה, התעכב משה, על פי

חישוב עם ישראל בשמים בעוד יום, עמדו העם על אהרן ואמרו לו)שמות לב,א(: "עשה לנו אלוקים וגו' כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו". ומובא במדרשים)תנחומא תשא יט(שהראה השטן לבני ישראל כביכול מיטה של משה ומלאכים מלוים אותה בשמים וכך חשבו שמשה נפטר וביקשו מאהרן לעשות את העגל. אהרן עמד ועשה לבני ישראל את העגל, וקשה, מדוע אהרן לא התנגד בכל תוקף לעשות העגל?. וידוע, שאחד מן העבירות הקשות והחמורות אשר נעשו בעם ישראל מהיותם עם, זה העגל, אם כן מדוע אהרן לא התנגד בתוקף לעשות העגל.

אלא אהרן לימד אותנו יסוד גדול, אם אהרן היה מתנגד לעגל היו אנשים אשר היו עומדים ושופכים את דמו, ואהרן ידע, שפיכת דם של תלמיד חכם, כהן, מנהיג בעם ישראל, זה מן הדברים הקשים ביותר אשר גוררים חורבן גדול בעם ישראל. לכן העדיף אהרן שיהיה העגל ולא חס ושלום ישפך דם של מנהיג בעם ישראל.

והנה, פגיעה בתלמידי חכמים זה מהדברים החמורים והקשים ביותר. והגמרא מביאה)פסחים כב,ב(: שמעון העמסוני ויש אומרים נחמיה העמסוני היה דורש כל איתין

שבתורה כיון שהגיע ל"את ה' אלוקיך תירא")דברים ו,יג(, פירש, עד שבא רבי עקיבא ודרש "את ה' אלוקיך תירא" בא לרבות תלמידי חכמים. ולכן מי שפוגע בתלמידי חכמים, אמרו חז"ל)שבת קיט,ב(אין רפואה למכתו, וכל מי שעושה למען תלמידי חכמים

כמי שהעלה קרבן על המזבח.

תלמידי חכמים / להתדבק בתלמידי חכמים

כאשר התורה הקדושה מתארת את שבחו ומעלתו של משה רבנו, נאמר)שמות לג,לא(: 'ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האוהל'.

ויש להבין, הנה שבחו ומעלתו של משה רבינו ידועים, שהוא אדון לכל הנביאים, ואין גדול ממנו בישראל)סוטה ט,ב(, "ולא קם בישראל כמשה", והקב"ה דבר עמו כדבר איש אל רעהו, שזו מעלה גדולה ועצומה שלא זכה לה אף נביא. ולא עוד אלא, שהקב"ה היה חפץ להראות למשה רבינו את פניו ולגלות לו את הנהגתו כמובא בגמרא)ברכות ז,א(. וכן מובא בילקוט שמעוני, שהראהו הקב"ה למשה מה למעלה ומה למטה, מה לפנים ומה לאחור, מה שהיה ומה שעתיד להיות.

והנה אחרי שהתורה מתארת את שבחו של משה רבינו, על שזכה לגילוי השכינה בדרגה הגבוהה ביותר, מיד באותו הפסוק כורכת התורה יחד גם את שבחו של תלמידו

יהושע, שהוא נאמן ביתו. ויש להתבונן, מדוע היה צורך לפרש דווקא כאן את שבחו של יהושע, הרי במעלתו של משה רבנו עסקינן?ועוד יש להבין, מהי המעליותא והשבח הגדולים שנאמרו על יהושע בזה שהיה 'נער לא ימיש מתוך האוהל', והרי התורה לא משבחת את יהושע על גדלותו ועמלותו בתורה, או את חכמתו המרובה, או בגין איזה מעשה מרומם או הנהגה נפלאה שעשה, אלא רק בגין שהיה ממתין ומצפה למשה רבינו ולא מש מן האוהל עד שובו, ומהי הרבותא בזה עד כדי כך שהתורה ראתה מקום לחבר את שבחו זה של יהושע יחד עם שבחו של משה רבינו?

נמצינו למדים, שכמו שצריך לדבוק בהשם יתברך, כך צריך לדבוק בתלמידי החכמים מוסרי ומעתיקי השמועה, וכמו שכתוב)דברים יא,כב(: "לאהבה את ה' אלוקיכם

ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו", ודרשו חז"ל)כתובות קיא,ב(וכי אפשר לומר כן)להדבק בהקב"ה(?, והלא אש אוכלה הוא?! אלא, הדבק בתלמידים וחכמים, ומעלה אני עליך כאילו נדבקת בו, והנדבק ללומדי תורה שהם מרכבה לשכינה, כאילו נדבק בהשם יתברך.

לכן באותו הפסוק והפרק שהתורה מתארת את מעלתו ושבחו של משה רבינו על היותו שלם במעלת הדביקות והקירבה לה', והגיע לתכלית הראויה בענין זה, עד שזכה לדבר עם ה' פנים בפנים. באותו הזמן והמקום ראתה התורה גם להזכיר את שבחו ומעלתו יהושע, שהיה דבוק לרבו גם כן בתכלית הדבקות וההתקשרות, שזהו גם כן סניף וחלק מההתקרבות וההתדבקות בה'. ומחמת שהיה יהושע דבק ברבו, על ידי כך ינק וקיבל ממנו את חכמתו.

וחכמת יהושע היא כעין ודוגמת חכמת משה, ואמרו חז"ל)בבא בתרא עה,א(פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, והיינו, כשם שהלבנה אין לה אור עצמי משלה, והיא במהותה גוף חשוך ואפל, אלא מקבלת את אורה מן החמה, כך יהושע כל חכמתו ממשה רבו. ואמנם הלבנה אין לה אור עצמי ואורה מועט משל החמה, אבל מכל מקום כל אורה של הלבנה הוא אור החמה בזעיר אנפין, וכל כמה שהלבנה רואה את פני החמה כך אורה גדל, וכשהלבנה מוסתרת מן החמה ג"כ אור הלבנה מתמעט והולך. כך גם חכמת ומעלת יהושע, הם בבחינת חכמת ואור פני משה.

ומשום כך דווקא יהושע היה המתאים והמוכשר ביותר להמשיך את הנהגת משה רבינו, ולא שאר החכמים והנביאים שהיו בעם ישראל. משום שמשה רבינו קיבל תורה מסיני, ואת קבלתו מסר בשלמות ליהושע, וא"כ בחינת משה נמצאת אצל יהושע, כפני הלבנה שמקבלים אורם מפני החמה.

ואכן, הדביקות בה' היא היסוד שעליו עומד האדם, ועל ידה ישמר מכל חטא ועוון, וזה מה שאמר דוד המלך)תהלים טז,ח(: "שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט", ועל ידי שיהא ה' לנגד עיני האדם תמיד בכל עת ובכל שעה, נמצא דבק בה' ויזכור מצוותיו, וזה כלל גדול במעלות הצדיקים שהולכים לפני אלוקים. וכאשר האדם מדבק עצמו בה' ובמידותיו ובתלמידי חכמים וצדיקי אמת, בזה מביא על עצמו ברכה וחיים, וכמו שנאמר)דברים ד,ד(: "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולם היום", ומי שדבוק בה' בחשק רב וברשפי שלהבת אהבה, מובטח לו שיזכה לחיים האמיתיים וינצל מחטא ועוון.

תלמידי חכמים / נשיכתן נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב

כאשר האדם פוגע בתלמידי חכמים, אשר העונש עונש ניצחי. כמו שמצאנו ברבי אלעזר בנו של רבי שמעון בר יוחאי, אשר באחד הימים בא לביתו ואמר לאשתו אמא שלום: התלמיד פלוני לא יגמור את שנתו וימות באותה שנה, אשתו הזדעזעה ועמדה ואמרה: הרי הוא התלמיד המובחר בישיבה, מדוע?, ענה ואמר לה: משום שהורה הלכה לפני. לא עברו ימים ואתו תלמיד נפטר מן העולם)עירובין סג,א(.

והנה קשה, הרי דבר חמור וקשה הוא שאדם נענש מסיבת אדם ואיך ומדוע? רבי אלעזר עומד בתוקף ולא מבקש רחמים על תלמידו שיאריך את ימיו. וכן, במעשה של רבי יוחנן ותלמידו ריש לקיש, מצאנו שרבי יוחנן הקפיד על ריש לקיש ולא ביקש עליו רחמים, אפילו שהיה גיסו וריש לקיש מת מהעולם)בבא מציעא פד,א(. גם כאן נקשה,

מדוע?, היכן הרחמים והחסד?.

אלא, יסוד גדול נלמד, הנה עם ישראל נמשל ליונה, ויונה חייה חיים מסוכנים, ישנם חיות טורפות אשר אורבות לה בכל מקום, וסכנות מרובות עוברים עליה במשך היום, ומה מציל את היונה, אלו הכנפיים שלה, אשר נותנות לה את הכח לברוח בשעת סכנה, לעוף ולחפש מזון ולדאוג לעצמה למים, ולהיות במקומות הגבוהים והבטוחים, ואם שוברים או מזיקים לכנפי היונה, ענין של שעות או זמן קצר ביותר, שהיונה תיטרף או תמות, באחד מן הסכנות האורבות לה, לכן כל חייה של היונה תלויים בכנפיים, ומי שפוגע בכנפיים, הרג את היונה.

כך עם ישראל הם היונה, והתלמידי חכמים הם הכנפיים, ומי שפגע בכנפיים פגע ביונה, ולכן עונשו של פוגע בכנפיים, הוא עונש ללא תקנה וללא מחילה.

ולכן המשנה באבות מזהירה)פ"ב מ"י(: "הוי זהיר וכו' שנשיכתן נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב". ולכן רבי אלעזר לא מחל לתלמידו וכן רבי יוחנן לא מחל לריש

לקיש, משום שדברים אלו הם פגיעה ביסודות הקיומיים של עם ישראל כעם.
ואף משה כשקורח עמד כנגדו, לא מצאנו שמשה ביקש רחמים על קורח, לא כמו שנהג בכל הפעמים שהקב"ה כעס על עם ישראל.
ישנם זמנים וישנם עיתים, שיד ה' צריכה להכות לעוכרי ישראל, למען יראו ויראו ולמען המשך קיום עם ישראל.
וככל שהימים עוברים העונש כבד וקשה לדורי דורותם, כשם שמצאנו בבית המקדש שפסלו משפחות לכהונה, מעוונות אשר עשו ההורים.
לכן יזהר האדם לא לפרוש מן הציבור, להשתדל להיות מוכנע לתלמידי חכמים, לשמור כבוד איש לרעהו, להאמין באמונה שלמה שהקב"ה משלם שכר טוב לצדיקים ומעניש לרשעים.
תמוז
תמוז דרשו דורשי רשומות: ז'מן ת'שובה מ'משמש ו'בא.
הרי זה כאדם אשר מקבל מכתב ראשון מבית משפט על משפט קשה וחמור, שעומד להיות לו, כך אנחנו בימים האלו, קיבלנו הודעה ראשונה על המשפט, על החיים, על הבריאות, לנו, לבני ביתנו, למשפחתנו, לאהובינו, וכן על הגשמיות משפט על הפרנסה.
ומי שחכם ושומע שמשפט עומד להיות לו, מיד מכין עצמו עם הפרקליטים הטובים ביותר ומשתדל לישר את התנהגותו ואת מעשיו.
לכן מימים אלו, צריכים להרגיש את הימים הנוראים העומדים על פתחנו.

תענית דיבור / שנראה מעלת חברינו

שמענו מעשה, לפני שנים רבות, אשר על ידו, אפשר להבין את מצב רוב האנשים - בגנב מומחה, אשר עבודתו הייתה, לילך ולחפש חולשות של בני אדם ולנצלם ולגזול ולחמוס את ממונם.
באחד הימים, נכנס לחנות גדולה ומפוארת של יהלומים מהודרים ומשובחים ונתן עינו באחת האבנים היקרות ביותר, והיה עומד ומתבונן וחושב, איך לגוזלה. והנה פתאום, נכנס לחנות אדם קשיש, ושם את ידו על האבן המיוחדת, שילם סכום מרובה מאוד ולקחה. הגנב, שמח שמחה גדולה, הנה תיכף, האבן תהיה בידו. יצא האדם המבוגר, והגנב הולך אחריו, חצה רחוב אחד ושלישי ורביעי, והגנב צמוד לו, עד שהגיעו לנמל.
רכש המבוגר כרטיס ונכנס לאוניה, המפליגה לעיר אחרת. הגנב, אחריו נכנס לאוניה, שאל באיזה חדר, יושב וישן המבוגר, שילם שוחד ונכנס לחדר של המבוגר.

כשישב מול המבוגר, שמח הגנב, שמחה גדולה, הנה האדם המבוגר מוריד את בגדיו, ולובש בגדי לילה ושוכב במיטה לישון ותיכף, כל מבוקשו, יהיה בידו. כשנרדם הקשיש, מייד הגנב, הפך את כל בגדיו, את תיקו, את כל אשר לו, לחפש את היהלום המבוקש, אך לשווא, לא מצא מאומה. בצער גדול, על הפסד הזמן, הפסד הכרטיס לאוניה, חיכה לבוקר, ובבוקר, אחרי שהתלבש הקשיש, ישב לאכול את מאכלו, ואף הגנב התלבש וישב למולו, עמד ושאלו הגנב: גנב אני, והתחקיתי אחריך מהחנות, שילמתי ממון מרובה להיות בחדר איתך, בכדי לגנוב את האבן היקרה, הפכתי וחיפשתי ולא מצאתי מאומה.

בשביל הסקרנות, אמור נא לי בבקשה, היכן האבן? ענה ואמר לו החכם המבוגר: ראיתי אותך, הולך אחרי רחוב, שניים וכו', ראיתי שנכנסת לאוניה וכשרכשת, את הכרטיס, עימי בחדר, לא נותר לי ספק מה מעשיך. כשלא שמת לב, שמתי את היהלום, בכיס המעיל שלך, שם וודאי לא תחפש, והלכתי לישון, בשקט ובביטחה. בבוקר השכם, כשהתלבשתי, החזרתי את היהלום, ממעילך, לכיסי.

כך לדעתינו, המצב העגום, של דורנו. אנו מחפשים בכיסים של אחרים, מחפשים כל דבר לא טוב אצל חברינו, אך הצרה והבעיה, לא נמצאת אצל החבר, היא נמצאת אצלנו, במקום הכי קרוב. כל עוד, שהאדם לא יבין, שצריך לבדוק ולסדר את עצמו, לפני חברו, חייו, אינם חיים, וכל צרה ומצוקה ומרירות הנפש, היא מנת חלקו.

כבר זמן מרובה, אנו עומדים ומבקשים מכל סובבנו, כמו שיש תענית באכילה וכן, יש תענית דיבור, נקבל על עצמנו, עוד סוג של תענית, שהיא, תענית שפיטה. נחשוב בדעתינו, כמה פעמים ביום, אנו שופטים את הקרובים אלינו, את הרחוקים מאיתנו, את כל העולם כולו; על זה אומרים גנב, על השני, שקרן, על האחר שאינו הגון, וכן הלאה. יש לנו על כל אדם, במה לשפוט ולדון ולחרוץ את גורלו.

נשתדל לקבל על עצמנו, תענית חדשה, שהיא תענית שפיטה, לא לשפוט ולדון ולהשתדל, לראות, את מעלת חברנו, לא חסרונו, דכל הפוגם במומו הוא פוגם, וכל רע, שרואים בחבר, רואים אותו דרך הרע, אשר יש באדם, ומי שאין בו רע, לא רואה בחברו רע; אדם הגון וישר, שופט את חברו לכף זכות; אין אנו יודעים את הצער, את היגון, את האילוצים, אשר החבר נמצא בהם.

מסופר על אדם, אשר טס במטוס, לארץ הקודש ובדרך ניסה, להרפות את גופו ולנוח, בדרך הארוכה. לידו, ישב אדם וארבעה ילדים עימו. האדם, ישב מנותק מכל הסביבה וילדיו, צועקים ומרעישים ומפריעים לכל היושבים.

כעס האדם ההגון, ואחרי רוב הדרך, פנה ואמר לו: בבקשה, אתה יושב שאנן וילדיך

מזיקים ומפריעים, תדבר איתם, תחנכם. ענה האבא ואמר: תסלח לי, אין לי כוחות נפש ואיני יודע איך להתנהג. כל המשפחה שלי נוסעת במרוכז, ללוויה של אשתי, שתתקיים, כמה שעות, אחרי נחיתת המטוס. הוא יחשוב ויראה, איך להתמודד עם הילדים היתומים, עם האסון שקרה להם בחורבן חייו. הזדעזע האדם ההגון, ומוסר גדול שם מול עיניו: גם כשרואים דברים קשים, אשר פותחים שאלות נוקבות, אל תחרוץ את גורל חברך.

נעבוד כל אחד על עצמנו, להיות הגונים וישרים. נתרחק מן השקר. אדם קרוב אצל עצמו ותמיד רואה את יושרו ואת טעויות חבריו, אך זה אינו נכון. נעבוד על עצמנו, ניישר את מעשינו, וכך נקרבה גאולה האמיתי.

הגאולה לא תתקרב ע"י פסילת החבר וקידוש דרך העצמית "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא ועמך כולם צדיקים".

צריך למצוא את הטוב שבכולנו, ולחבר את הטוב, אשר נמצא, אצל אחד ועוד טוב, הנמצא אצל אחר וכך הלאה. ורק כך אפשר לבנות עולם, אשר עושה ויעשה, נחת רוח להקב"ה.

תפילה / כוח התפילה

שלמה המלך ע"ה בשעה שסיים לבנות את בנין בית המקדש, התפלל ואמר: ריבונו של עולם, כשיבוא יהודי לבית ה' לבקש בקשה או תחינה, והיה אם התפילה והבקשה היא לטובתו - ענה לו. ואם היא אינה לטובתו - אל תענה לתפילתו. כי בתוך הטוב שחושב האדם - רע הוא לו, כ"עושר השמור לבעליו לרעתו", ולכן מבקש שלמה המלך מהקב"ה: ריבונו של עולם, אל תענה לאדם על תפילתו. כי לתפילה יש כח חזק ביותר ואין דבר חזק יותר מהתפילה.

וכך מצאנו כהן גדול ביום הכיפורים לפני שיוצא מקודש הקודשים היה מתפלל תפילה קצרה, ובתפילתו היה אומר: אל יכנס לפניך תפילת עוברי דרכים. וביארנו בדרך מליצה מה היא תפילת עוברי דרכים. גנב שנכנס לגנוב בבית, ברגעים הקשים של הפחד, מה הוא עושה, מתפלל להקב"ה שלא יתפסו אותו. הנה הגנב שעושה מעשה רע, מתפלל לה' שלא יתפסו אותו. וזאת תפילת כהן שלא תישמע התפילה לעוברים על הדרכים הטובות ועושים מעשים רעים, אל תשמע ואל תקבל את תפילתם.

תפילה יכולה לשנות גם את זיווג האדם, לאה זיווגה היה עשיו, ועל ידי תפילה ודמעות, שינתה את מזלה וזכתה להתחתן עם יעקב אבינו ע"ה.

כח התפילה הוא כח עצום שאין כדוגמתו, ואף אנו בנפשנו ראינו דברים שמומחים אמרו שאינם בדרך טבע, והקב"ה על ידי תפילות משנה את הטבע.

היו עימנו בציון של בעל ה"פלא יועץ" שני צדיקים קרובים שלא זכו לזרע של קיימא באף דרך, ועל ידי תפילות ראינו בחוש שינוי טבע ממש. נקפיד אכן, להתפלל על חברינו, כי המתפלל על חברו הוא נענה תחילה.

תפילה / השתפכות הנפש מעומק הלב

מבחן האדם בדבקותו ובהשתפכות נפשו לפני הקב"ה, כמה שיהודי יותר, קרוב לה' ושופך ליבו, לפני ריבון העולמים, הקשר בינו לבין ה', הולך ומתחזק וזהו "שפכי כמים ליבך נוכח פני ה'" - וזה הסכנה מהקיטרוג הגדול לצער יתום ואלמנה, משום, שליבם שבור ומהר מגיעים, להשתפכות הנפש.

וכן, צריך האדם להיזהר, בכבוד אשתו ולא לצערה ולהעציבה, משום שדמעתה קרובה והדבר הזה מסוכן, בפני הקב"ה - וכבר סיפרו לנו חז"ל על אותו אמורא, שהיה עוזב את ביתו, ממוצאי כיפור שנה שלמה, יושב בישיבה ושב לביתו כעבור שנה בצהרי יום כיפור בשעה מסוימת - וכך מידי שנה ושנה.

שנה אחת, התעכב בישיבה, בעוד כמה שעות, ואשתו הצדקת אשר שנה שלמה מצפה ליום גדול זה, ערב יום כיפור ויום, אשר זוכה לראות את בעלה, אשר קידש את עצמו יותר. עומדת בחלון ומצפה ומאחלת לבואו, והוא בושש לבוא. כשהגיע באיחור, ברגע שנכנס למפתן הדלת, נפלה קורה על ראשו ומת. תמהו כל החכמים - אמורא גדול, צדיק וקדוש, מדוע כך מת בערב יום כיפור צעיר בימים?

ופירשו ואמרו, משום שעיכב את אשתו מהשעה המיוחלת, אשר ציפתה שנה שלמה ולא הגיע - דמעתה והשתפכות ליבה, גרמו קיטרוג חמור, אשר הכריעו ומת מן העולם.

לכן, יזהר האדם, לא לצער, יתום ואלמנה, בני ביתו וכל אדם, אשר דמעתו מצויה בעיניו ומשתפך לפני ה'.

וידוע, מעשה על אחד מגדולי עם ישראל, אשר היה מהמובחרים ומהמיוחדים וכל יום, היה לוקח סירה רעועה והיה משיטה, למקום מסוכן ביותר, אשר הטובים והמומחים היו טובעים למוות בו, והגלים היו, מהגבוהים ביותר, והזרמים, מהחזקים ביותר והיה מתקרב למקום הזה והסירה עומדת, להישבר והוא בשארית כוחותיו, נלחם על נפשו ומשתפך לפני הקב"ה, שיצילהו - כך היה עושה מידי יום ביומו.

עמדו תלמידיו ושאלוהו: רבנו, מדוע כך אתה מסכן את חייך לשווא? ענה ואמר להם: הפחד והסכנה מביאים אותי להתקרב, התקרבות עצומה, לקב"ה ולשפוך את ליבי והרגשתי, שחיי עומדים להסתיים ואני נכנע לפני אדון העולמים,לכן כך היה עושה מידי יום ויומו.

צדיקים וקדושים סיכנו את נפשם, בכדי להרגיש את הקרבה וההשתפכות בפני הקדוש ברוך הוא: דוד המלך מבקש מהקב"ה: "אל תשליכני מלפניך ורוח קודשך אל תיקח ממני השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני" הקירבה לה', זה הדבר הגדול והחשוב ביותר. כאשר האדם, מאבד את הקירבה הוא כאוניה אשר איבדה את דרכה ואז נחתם גורלה.

צריך האדם לדעת, אם רוצה לדעת מה מצבו בשמים "דע מה למעלה ממך" מה שקורה למעלה, ממך תרגיש. מה שקורה בליבך זה מה שקורה בשמים כלפיך ולהכניע קליפות הדימיונות, הבלבולים והתאוות, אשר חוסמים את לב האדם, מלהגיע להשתפכות הנפש. נקפיד לקרוא, את מזמור התהילים "הודו לה' קראו בשמו" - בכח המזמור הזה, להכניע הקליפות ולהקל על האדם בהשתפכות ליבו לפני בוראו.

וכאשר נמצא ברוממות הנפש בתפילתו, בשעה שאומר "הללו את ה' מן השמים... הללוהו כל מלאכיו..."צריך להשתדל לומר זה בחיות, בהתעלות ובהשתפכות הנפש, משום שבתפילתו, הוא קורא לכל המלאכים השרפים והאופנים וחיות הקודש, בכל העולמות ומצווה ופוקד עליהם להללו, לשבחו ולרוממו.

אם כך יתבונן האדם, את הכוחות, אשר חננו ה', להיות שליט על הבריאה כולה וכדברי רבנו אליעזר פאפו מי זוכה למלכות? מי שמולך על גופו וכאשר, מולך האדם על גופו ושולט על תאוותיו, זוכה האדם למלכות, אף על צבא מרום ויש בכוחו לעוררם ולחזקם, לגדל את מלכותו יתברך.אשרי העם שככה לו אשרי העם שהשם אלוקיו.

תפילה / אין דבר בעולם אשר עומד לפני התפילה

בכל צרה אשר נמצא האדם, על ידי תפילה יכול להיוושע, ואין מעצור ומחסום לפני הקב"ה. כל השערים ננעלו חוץ משערי דמעה, ועל ידי תפילה עם דמעה, אפשר לפנות ולשבור כל מעצור וכל מחסום. במיוחד הכח גדול הוא, על ידי תפילה ושברון הלב בקריאת ספר תהילים, דוד המלך כתבו לכל יהודי, ובה נמצא מרוכז תפילה ומסלול למקומות הגבוהים והרגישים ביותר בשמים, בכל מצב אשר נמצא האדם.

ישנם זמנים שהתפילה צריכה להיות בצורה מסויימת ובלשון מסוים, והאדם אינו יודע כל עת וכל זמן איך לנהוג ואיך להתפלל, דוד המלך סידר סדר מיוחד לכל עת ולכל זמן ולכל שעה, שעת שמחה, שעה עצובה, שעה מעורבת.

מעלת התהילים היא כרמת לימוד הגמרות הקשות והמורכבות, והשכר הוא, גם כלימוד תורה, גם כתפילה, גם כאמונה, ומצוה גוררת ומצוה. מי שהולך בתמימות בקריאת תהילים, זוכה לדברים גדולים ביותר.

מעשה בצדיק גדול, אשר התקרב יום פטירתו, וביקש מאנשי חברא קדישא

שרוצה לילך לבית החיים לחפש מקום ראוי שבו יטמן, הלך והסתובב ופתאום ראה חלקת קבר ריקה אשר אור גדול היה בה, עמד וביקש מאנשי חברא קדישא שרוצה להיקבר במקום קדוש זה, אמרו לו: זה חלקת קבר של החייט. קרא הרב לחייט ושאל אותו: מה המעשה המיוחד אשר אתה עושה, אשר חלקת הקבר אשר רכשת מאיר כל כך?!, ענה ואמר לרב: אני בא בכל יום לבית הקברות ליד חלקת הקבר אשר קניתי לי, ביום פקודה, וקורא את התהילים ליד החלקה. ביקש הרב להיטמן ליד חלקת הקבר הזאת של החייט,ואכן, כשנפטר הרב הצדיק טמנו אותו שם.

עברו שנים רב העיר הבא אף הוא הגיע ליום פקודה, ביקש גם הוא להיטמן ליד הרב הראשון, וכך משני הצדדים היו טמונים. וכך עברו עוד שנים, ורב קדוש גר בעיר, ואף הוא הגיע ליום פטירתו, ואף הוא נטמן בצד השלישי. וכך גם ברבות הימים רב הרביעי. והנה אותו חייט פשוט אשר הקפיד בקריאת התהילים בכל יום בדבקות גדולה, זכה שאור גדול היה במקום קבורתו וארבעה קדושי עליון נטמנו סביבו.

במעשה זה טמון אחד מסודות קריאת תהילים. ונבאר הדברים, ישנם דברים שהם על פי טבע נראים ומסתדרים, אך ישנם דברים שעל פי טבע אינם מסתדרים ואינם מובנים שיכול להתבצע דברים כאלו, וזה כח התהילים, שדברים אשר אינם נראים כטבע, פתאום בצורה לא רגילה ולא מובנת משתנים ומסתדרים הדברים, ופתאום קורים דברים אשר לא נראים לעין, אך בדרך לא מובנת, דבר מתחבר לדבר ועוד דבר לעוד ענין, וכך נברא דבר חדש מושלם והטוב ביותר. וזה כח של ספר התהילים, לבנות וליצור חלקים על חלקים, צדיק מבקש להיקבר ליד החלקה של החייט ואחרי כן עוד צדיק ליד הצדיק, וכך זה נהיה מושלם מארבעה רוחות, עטוף חלקת אדמה בקדושי עליון.

וכך ראינו אנו בחוש ממש, שנים רבות לא זכינו לפרי בטן, והצער היה צער גדול, בכיות ותפילות ותחנונים לפני ריבון העולמים, עד אשר המומחים והטובים הורו דרך להתייאש. ובשבת פרשת בלק, לפני י"ב שנים, קיבלנו על עצמנו אנו וכל הקרובים אלינו לקרוא את התהילים בעמידה כל השבת כמה פעמים, בצער ובדמעות בכינו והתפללנו לריבון העולמים, והנה ביום ראשון אחרי השיעור נכנס יהודי צדיק מניו יורק ומשיח לפי תומו, סיפר לנו על רופא יהודי בבית חולים בניו יורק, אשר פועל ישועות ואמונתו רבה בהקב"ה וכו'. וכך כמעשה עם החייט ציון ליד ציון עד שזכה מארבעה רוחות, כך הקב"ה כדרך טבע אבן על אבן עד שכל הארבע רוחות נסגרו, ומאותו שבת פרשת בלק, זמן אשר בלעם ביקש לקלל את עם ישראל, נחקק שזהו זמן של ברכה "כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם". אויר העולם ככלי קיבול

לקיבול תפילות ותחינות ובקשות.
נשתדל כל היהודים הצדיקים והחסידים, אשר הם חלק מ"שובה ישראל", ונפשם קשורה בנפשנו, להשתדל בשבת קודש הבא עלינו לטובה להשלים את כל ספר התהילים, ונראה טוב מה', וזכות דוד מלכנו משיחנו יקרב לנו הקץ והישועה תבא בקרוב ממש, "נפשנו חיכתה לה'", ולכל אחד מאיתנו, על ידי חיבור קדוש זה, אשר כולנו מתחברים יחד ובשיתוף בעת ובעונה אחת מסיימים אלפים רבים את ספר התהילים, ודאי דוד המלך יהיה מליץ יושר עלינו בשמים ויאמר די לצרותנו, ויכוונו בע"ה שהקב"ה יפתח שערים לישיבה הקדושה, והרשעה כולה כעשן תכלה ובעל המום יבא במהרה על עונשו, לא יאבה ה' סלוח לו, ונזכה לקידוש שם שמים.
וידועה הקושיה, ישנם הרבה בקשות ותפילות אשר התפללנו שנים וזמנים רבים ומדוע עדיין לא נענינו?. אלא ישנם מחיצות החוצצות ביננו לבין הקב"ה, ולכן התפילות נשארות בשמים, אך אחרי המחיצות, עד אשר באה תפילה חזקה ששוברת את כל המחיצות, וברגע שנשברים המחיצות, נכנסות כל התפילות בפעם אחת לפני הקב"ה, וישועה גדולה יורדת לעולם, ושפע מרובה ביום אחד בא לאדם.
ובודאי אחרי שבת כזו, אשר רבים וטובים יקפידו בקריאת התהילים בכל העולם, כל המחיצות יפלו ושפע מרובה ירד על כולנו ועל כלל עם ישראל.

תפילה / אינה חוזרת ריקם

בפרשת ואתחנן רואים את משה רבינו מתפלל להקב"ה כמניין "ואתחנן" 515 תפילות לזכות להיכנס לארץ הקודש.
אך תפילותיו אינן נענות והקב"ה מצווה אותו "רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה".
שנים רבות הייתה בדעתנו המחשבה: משה רבינו התפלל היכן התפילות? הרי תפילה זה לא דבר ריק, תפילה זה מציאות של דבר קיים וכל תפילה, יש לה משמעות מרובה ובוודאי תפילתו של משה, יש לה משמעות חזקה וגדולה ביותר.
היכן התפילות האלה? 515 תפילות שמשה היכן נמצאות הן?התורה הקדושה אשר הוריד לנו משה, נצחית, כל מעשיו של משה נצחיים היכן ה 515- תפילות של משה? וודאי כוחן חזק והן נצחיות, היכן הם?!
מרים אחות משה, שחלתה, משה רבינו התפלל עליה "אל נא רפא נא לה" ונתרפאה מיד, היכן התפילות האלו? אלא, אפשר לפרש ולומר, כל תפילה שאדם מתפלל, גם אם רואה שאינו נענה, יתפלל בכח גדול, משום שגם אם התפילה היום לא עומדת איתו והבעיה נראית לו, שלא נפתרת פה, כח התפילה עדיין קיים ועומד בשמים.

ובאחד הימים, או באחד הזמנים, אותה תפילה אשר התפלל, תפתור בעיה אחרת, אשר נמצא בה וזה אשר נאמר במשנה: "יגעת ומצאת תאמין".
יגעת במקום אחד, בתפילה, לא חייב שתיפתר פה הבעיה, אשר עליה התפללת. במקום אחר אשר בו תהיה בצרה על אף שלא התפללת תמצא את הישועה, בזכות היגיעה של התפילה במקום אחר.
ולכן" קווה אל ה' חזק ויאמץ ליבך וקווה אל ה'" - אין תפילה של האדם, שעולה ריקם
כל התפילות נאספות ונשמרות ועומדות לו בעיתים ובזמנים קשים לו ולבני ביתו, לכן כאשר אברהם אבינו שמע, שסדום עומדת להיחרב, עמד והתפלל. וצריך לשאול מה יצא מהתפילה הזו? למה אברהם אבינו עמד ואיבד את זמנו בתפילה על רשעים, אשר ודאי אחריתם עדי אובד? אלא, אמרו חז"ל בגמרא בברכות ו': "כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו".
אברהם קבע את התפילה לסדום לדורי דורות על עם ישראל. שאף הרשע בעם ישראל כאשר צריך ישועה איך יתפלל על עצמו הרי רשע הוא איך ישמע אותו הקב"ה? "טובל ושרץ בידו", אלא מכח תפילות אברהם אבינו, על רשעי סדום ורשעים בכל דור ודור, כשמתפללים מעוררים את תפילת אברהם על הרשעים ואף עליהם מתעורר רחמים בשמים.
ואולי אפשר לפרש ולומר, הגמרא בברכות דף לד' עמ' ב', אמרו עליו על ר' חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים והיה אומר זה יחיה וזה ימות. אמרו לו: מניין אתה יודע? אמר: אם שגורה תפילתו בפי, יודע אני שהוא מקובל, ואם לאו יודע אני שהוא מטורף.
ועל פי דברינו, אפשר לפרש ולומר: כאשר אדם חולה ומידת הדין שולטת עליו, קשה למתק עליו את הדין, משום שהמלאכים הרעים והמזיקים, שולטים חזק בעניינו וכך, כאשר אדם נמצא בצרה ובבעיה בפרנסה ובכל דבר קשה אחר, קשה שיפתור את עצמו ע"י תפילתו מן הבעיה, משום שנמצא תחת הערפל והעלטה של המזיקים ולכן צריך הוא, או תפילת אחרים, או תפילה, אשר הוא התפלל בימי קדם ולא נענתה, אלא נשארה בשמים שרירה ברירה וקיימת ולכן אמרו חז"ל בגמרא במסכת שבת לב': "לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא זכות ויפתר".
ועל פי זה יובן דברי חנינא בן דוסא, אם תפילה שגורה בפי, שגור מלשון רגיל, כבר נמצא יודע אני שיתרפא, משום שתפילת הצדיק לעורר רחמים ולעורר את התפילות הקיימות בשמים. ואם לא, אין תפילות קודמות נהיה יותר קשה להיוושע מן הצרה או

הבעיה אשר נמצא בה האדם.
ויובן על פי זה את 515 תפילות של משה רבינו אמרו חז"ל בגמרא במסכת בבא בתרא קטז' כל אשר יש לו חולה בביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים והנה ידוע שמשה שפיר קאמרת פירוש: שבכול תלמיד חכם יש חלק ממשה רבינו וזה "זיכרו תורת משה עבדי" תזכרו לכבד ולהתנהג בהגינות עם תלמידי חכמים, אשר תורת עבדי משה, נמצאת בהם ואף חלק מכוחו של משה בהם.
ולכן יובן כל אשר יש חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. החכם מעורר את כוחם של 515 תפילות של ואתחנן אשר נמצאות בשמים מתפילותיו של משה שלא נענו ונשארו לדורי דורות, בכל דור, בכל עת ובכל זמן ליקח בשעת צרה מאותן תפילות.
ונקשה מדוע קוראים לתפילה תפילה: הרי מובא במדרש רבא פרשת ואתחנן 10 שמות יש לתפילה"ישועה"," צעקה"," נאקה" וכו' אולי אפשר לפרש ולומר "תפלה" במספר 515 שבכל תפילה עוברים דרך 515 תפילות של משה לעורר את כוחם שיעמדו עימנו וישפיעו שפע רב לכל העולמות ובכול העניינים והדברים.
לכן ידע האדם, כשמתפלל משפיע שפע טוב על העולם כולו, כשקורא תהילים, כאשר מבקש על פרנסה, על בריאות וטוב, ממלא את כל העולמות בטוב, אף אם לא נהנה מזה מיד עשה טוב לעולם כולו ויבוא טוב ויקבל טוב מטוב לטוב.
נקפיד בתפילות, בכל רגע פנוי, ישתדל האדם לשבח ולהלל את הקב"ה ולבקש טוב בשביל כל העולם כולו.
ואפשר להוסיף לבאר ולומר "תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו ה' שמע תפילתי ושוועתי אליך תבוא" אפשר לבאר ולומר: העני מתפלל לה' על צערו ועל עוונותיו, התפילה הזו עולה לשמים וגורמת טוב לעולם ואז כל אדם מישראל תפילתו יותר מקובלת וזה "ה' שמע תפילתי" בכוחה של תפילתו של העני. "ושוועתי אלייך תבוא" "אל תסתר פניך ממני ביום צר לי", ביום של הצער, תשפיע עליי מאותם תפילות השמורות והחבויות לזמנים קשים, אשר ערפילי מידת הדין, מאפילים את העולם, לכן "אל תסתר פניך ממני."

תפילה / דרך התפילה

כח התפילה, זה הכח החזק ביותר, אשר הקב"ה, נתן לעם ישראל, כמו שמובא בחז"ל: "אל תיראי תולעת יעקב" ודרשו חז"ל: מה התולעת כוחה בפיה? כך עם ישראל, אין כוחו, אלא בפיו וע"י תפילה, אפשר להפוך ולשנות כל דבר בחיים ותמיד מול עינינו, דברי חז"ל על רבי הקדוש, רבי יהודה הנשיא, אשר חלה ונטה

למות מן העולם, עמד וביקש מבני ביתו, שאם תצא נשמתו מבקש הוא, שלא יגלו לאף אחד שמת. שאלוהו בני משפחתו מדוע? ענה ואמר להם: כעת, כולם מתפללים עליי שאחיה ואם ישמעו שמת אני, יפסיקו להתפלל ואני מאמין, אף אם אמות וימשיכו להתפלל, אקום לתחיה.

מפה, רואים כח התפילה, שאף מת ע"י תפילה, אפשר להקימו לתחייה. ולכן ישתדל האדם בכל כוחו, שכל אשר יש לו בחיים, השורש יהיה ע"י תפילה. קנית בית - השתדל שהקנייה תהיה רק אחרי תפילה גדולה שהתפללת.

פתיחת עסק - תשתדל רק אחרי תפילה גדולה שהתפללת להשם, להצליח בעסק.

דבר שמשיגים ללא תפילה, זה כמו בניין בלי יסודות. וכך מסופר על בחור בישיבה, אשר היה תלמיד חכם ומעולה במידות, בא אליו ראש הישיבה וביקש ממנו, משום שהוא מובחר מכל התלמידים, רוצה אותו שידוך לבתו. ענה הבחור שאינו מסכים, אמר לו הרב: בתי כלילת המעלות ובטוח הייתי שתרצה מאוד, מה ראית רע בי ובבני משפחתי? ענה הבחור, אשר לימים נהיה לגדולי הצדיקים מעם ישראל: ביום כיפור לא התפללתי על שידוך ולכן, איני רוצה להתחתן, עד אשר אתפלל ואבקש מהשם שישלח לי את זיווגי ההגון.

ואף אם יתפלל האדם ורואה וחושב, שלא נענה לא יעצור מתפילה, וכך אמרו חז"ל: "קווה אל ה' חזק ויאמץ ליבך וקווה אל ה'" תתפלל ושוב תתפלל ולא תעצור רגע, מלבקש מהקב"ה

וכך אנו מוצאים: "והביאותים אל הר קודשי ושמחתים בבית תפילתי" וחשבנו להקשות מה הפירוש ושמחתים בבית תפילתי? אלא אפשר לפרש ולומר, יסוד גדול, שהוא מהיסודות הגדולים והחשובים בכח התפילה, אשר אין אנשים יודעים יסוד זה וע"י יסוד זה, יכול האדם לשנות את כל חייו מקצה לקצה והוא כסוד תורה:

מצאנו אצל משה רבנו, כאשר מרים אחותו חלתה בנגע הצרעת, עמד משה בצער גדול וביקש מהקב"ה שירפא את אחותו. משה היה חייב למרים, חוב מוסרי גדול מאוד; היא הצילה אותו מן המצרים, אשר כל הבן הילוד היאורה ישליכוהו, היא עמדה שמרה אותו, שמה אותו בתיבת הגומא, עומד משה ברגעים הקשים ביותר, אשר אחותו מושפלת בצרעת, אשר צרעת מסמלת על לשון הרע ומשה, מרכז כל כח, אשר ביכולתו לרכז, בכדי שאחותו תתרפא.

ומה אומר משה להשם? מהי תפילתו? "אל נא רפא נא לה" - אפשר לבאר ולומר שבתפילה הזאת, אם מבינים אותה, אפשר להנצל ולצאת מצרות ובעיות קשות ביותר. ובסיעתא דשמייא נבאר הדברים, משה מבקש מהקב"ה: ריבונו של עולם, אתה

תבקש ממך, לרפא את מרים! כמו שמשכנעים אדם, להבדיל, לרצות ולעשות דבר, משה משכנע את הקב"ה, שיורה לעצמו לרפא את מרים. וזה הפירוש של המילים "אל נא" - הקב"ה, אתה תבקש מעצמך "רפא נא לה" - לרפואתה. וזהו סוד גדול, בכח התפילה, שאדם יבקש מהקב"ה, שהקב"ה יאמר ויבקש, כביכול מעצמו, על מה שמבקש האדם. וכאשר אדם כך מתפלל ומבקש מהקב"ה חזקה שיענו לו מן השמים.

כולנו צריכים רחמי שמים גדולים, הכלל והפרט, כל יום צרתו מרובה מחברו ואם יעשה האדם קבלה על עצמו, בכל יום כשמסיים לקרוא את תיקון הנפש, ירכז את צרותיו ובעיותיו ויאמר להקב"ה: "אל נא רפא נא לה" ויבקש מהקב"ה, שירפאהו ויושיעהו מכל תחלואיו, תחלואי הזמן, תחלואי הגוף, תחלואי הנפש, חזקה שייענו מן השמים.

ויש עוד דרך לעורר רחמים ולהיוושע, מסופר על אחד מהצדיקים הגדולים, אשר בנו חלה במחלה חשוכת מרפא. הלכו לכל הרופאים ואף רופא לא מצא מזור לרפואתו. שלח הצדיק מניין עשרה תלמידים, לציון הנועם אלימלך וביקש שיניחו סכום של כסף מרובה על ציון הצדיק ויעמדו ויאמרו, שהוא שלחם. ולומר על קברו: שאם יש בעולם נשמות, אשר לא זכו להיכנס לגן עדן, או אין מי שיאמר עליהן קדיש, או יעשה לעילוי נשמתן, הנה מונח כסף, על הציון של הנועם אלימלך ונשמה שתעלה ותבקש רחמים ובזכותה בנו יתרפא, כל הכסף הזה לעילוי נשמתה של אותה נשמה.

כשחזרו התלמידים, כנגד כל הסיכויים, מצאו, את הבן קם ונתרפא והכל שב על מקומו בשלום. כך האדם, כשנמצא בצרה ובעיה, אשר אינו מוצא תרופה, ממתק הדין מעליו, ע"י תפילה וע"י מעשים טובים וצדקות שיניחם לפני הנשמות, אשר אין מי שיגאלם.

תפילה / הגבול בין תפילה לדחיקת ה'

שערי שמיים, פתוחים לכל התחינות והבקשות. אך צריך לדעת יסוד גדול, גם כאשר חסר לנו דבר, ואנו מאוד משתוקקים לו, אל לנו, ללחוץ ולדרוש מהשמיים מעל המידה. התחינה, התפילה והבקשה, צריכה להיות, במידה ולא לכפות את עצמנו על ריבון העולמים, לתת לנו את מבוקשינו. וצריך להיזהר מאוד, לא לעבור את הגבול הדק הזה. ומי שעובר את הגבול הזה, הקב"ה, נותן לו את מבוקשו, אך כנגד, לוקח ממנו, דבר אחר.

דבר זה, אנו רואים, פעמים רבות, אדם אשר, פרנסתו הייתה בשפע, ולא זכה לפרי בטן והיה לוחץ, יום יום, בתפילה ובקשה ולא היה מרפה. וכמה פעמים, ניסינו לדבר אל ליבו, שאסור לדחוק שערי שמיים. והוא, המשיך בשלו ומילותיו חקוקות בליבינו: "כל

דבר שיהיה כנגד, מקבל באהבה, העיקר לזכות בבנים". עבר זמן מועט, ונפקד בבנים וראינו, איך כל צרה ומצוקה, עוברות על אותו אדם.
אסור לאדם, לדחוק את השמיים. וכך מצאנו בחנה, אשר ציפתה והתפללה לבן, ועברה את המידה של תפילה בפה, שאם הייתה ממשיכה, זה כבר דחיקה, עמדה והתפללה בצורה אחרת "רק שפתיה נעות וקולה לא יישמע".
וזוכרים אנו מגירסא דינקותא, אשר בשכנות למו"ר זקני, רבי מאיר אבוחצירא, היה גר אדם, אשר רצה להתחתן עם אישה מסויימת, בכל כוחו. ויומם ולילה, חייו היו מסובבים, סביב שידוך זה, והאישה, לא רצתה, בשום פנים ואופן והיה נכנס, לרבנו מאיר אבוחצירא, בכל ערב, בוכה ומתפלל, שיעתירו בעדו, והאישה תסכים להתחתן עימו. מו"ר זקני רבי מאיר, היה גוער בו, שמעשה אשר עושה, אינו טוב. דרש ממנו "השלך על ה'".
ובאחד הימים, בא לביתו של רבינו מאיר, שמח וטוב לב, בשמחה מרובה, סיפר, שאחרי מאמצים והשתדלות עצומה, הסכימה האישה, להתחתן עימו. אחרי זמן מועט קבעו חתונה, וברוב עם ותפארת גדולה, התחתן. לא עברו ימים, ובאו ובישרו, לבבא מאיר, שאותו אדם, בצורה מחרידה עשה תאונה ונפטר מן העולם. עמד רבי מאיר, בבכי ואמר, האדם הזה לחץ את הקב"ה, קיבל מה שרצה, אך הפסיד את חייו.
וזה עומק דברי הפסוק: "ברכת ה' היא תעשיר ולא תוסף עצב עימה" - פירוש הדברים, כאשר הברכה באה מה' עם תפילות ובקשות בלי ללחוץ את השעה, היא תעשיר. האדם מקבל את מבוקשו, אך אם, דוחק ולוחץ את השעה, מקבל את מבוקשו אך עצב ממקום אחר בא לו, ונלקח ממנו דבר יקר אחר.
ולכן, מוטב, שנהיה בגדר של ברכת ה' בנועם, בלי דחיקה, היא תעשיר ולא תוסיף עצב עימה.
לכן, נחזק את עצמנו, בתמימות ואמונה בהשם, ונעשה את כל מעשינו לשם שמיים. ואף,בדברים, אשר נראים לא נוחים לנו, נדע, שטוב גדול טמון בהם. ומהשם יצא רק טוב. וכאשר ישאל האדם, מהי הדרך הקלה לעורר רחמי שמים ושטוב יושפע לו לאוצרו הטוב מן השמים, נשים מול עינינו, את דברי הירושלמי בבא קמא פרק החובל: רבי יהודה אומר משום רבן גמליאל הרי הוא אומר ונתן בך רחמים, סימן זה יהיה בידך, כל זמן שאתה הרחמן המקום מרחם עליך. ובדברי ירושלמי, יש מוסר גדול, כאשר אתה מרחם על כולם, גם עליך ירחמו וכל מבוקשיך יענה לך.
ואפשר להקשות: מהם המילים "סימן זה יהיה בידך?" אלא אולי אפשר לפרש ולומר, כשנסתכל ביד ונמצא שהאצבעות אינן ישרות ואינן בגודל אחד, האגודל קטנה,

הזרת קטנה והאמה גדולה - מדוע? מדוע אינן ישרות? אלא כאשר, האדם הולך ועולה ברחמים, מצד אחד, מהזרת לקמיצה ומגיע, עד שיא המעלה, לאמה, ברחמים וטוב לאנשים, אף הקב"ה, מלמעלה, מהמקום הגבוהה ביותר, מוריד לו שפע, מהאמה, לאצבע ולאגודל - וזה מה שכתוב בגמרא: סימן זה יהיה בידך.

לכן, ישתדל האדם, עם כל סובביו, לנהוג רק ברחמים ותמיד ללכת, לפנים משורת הדין וכאשר, מקבל על עצמו האדם, לילך רק בחסד וברחמים, השם מתנהג עם האדם כמו צל: "ה' צילך על יד ימינך" והחסד והרחמים הם מנת חלקו של האדם, וזוכה, שכל בקשותיו ומשאלותיו נענים לו מן השמיים.

תפילה / ההבדל בין משאלה לתפילה

"קווה אל ה' חזק ויאמץ ליבך וקווה אל ה'". יהודי תמיד צריך לקוות אל ה', לצפות ולהתפלל וגם אם לא עלה בידו, מבוקשו לשוב, שוב ולקוות אל ה'.

כח של ההשתוקקות והתפילה, חזק ביותר ואין דבר, העומד ביד מעלה גדולה זו.

ולכן, אבות העולם, אברהם יצחק ויעקב, ייסדו לנו את התפילות: אברהם -שחרית, יצחק- מנחה, יעקב -ערבית, ותפילות אלו, מסמנות את מצב האדם בחיים. אברהם שחרית: מסמן אור, שמחה וכך, היו חייו של אברהם, וה' בירך את אברהם בכל, היה לאברהם עושר גדול, בנים, בת גדולה ומלכות, יצחק: תיקן מנחה, מנחה מתפללים בין הערביים, בדימדומים, בין האור לחושך וכך האדם, אף אם נמצא בתקופה בחייו של דימדומים, בין אור לחושך, בין טוב, לפחות טוב, צריך להודות ולהתפלל לה'. יעקב, תיקן ערבית: זו תפילה בלילה ובחושך, מסמנת ימים וזמנים כפי שעבר יעקב אבינו, רדוף מעשו, חבול מאליפז, מתגונן ומתמודד מלבן, שבור מביתו דינה, שנחטפה, מתאבל על יוסף, שנעלם וכל חייו מרים וקשים, אך בכל אופן מודה ומהלל ומתפלל לה'.

וזה דברי דוד המלך בתהילים: "טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון, להגיד 'בבוקר' חסדך ואמונתך 'בלילות'". בבוקר, כשטוב והכל הולך כשורה לאדם, להודות ולהלל ולא לומר, כוחי ועוצם ידי, ולחזק את האמונה בשעות והזמנים קשים בלילות. כח האמונה והתפילה, גדול ביותר.

מה שמקבלים, בלי תפילה, זה כבניין בלי יסודות, התפילה היא היסוד של כל בניין.

מסופר על צדיקים גדולים, שבאו למסור ולתת להם דברים גדולים ולא רצו לקבל, כששאלו אותם, מדוע ענו ואמרו לא התפללנו על דבר זה ואיך נקבל דבר בלי תפילה, ודבר שמקבלים בלי תפילה אין הברכה שורה בו?!

וצריך לחלק בין משאלה לבין תפילה; משאלה זה אדם שמדבר בפיו, או רצון ליבו,

שרוצה דבר, תפילה זה אדם שפונה ומתפלל להקב"ה. משאלה, אפשר שיקבל אותה מה', אך היא לא נצחית, ברבות הימים אפשר לאבד אותה. דבר שבא בתפילה, הוא נצחי ושום דבר בעולם, לא יכול לאבד אותו. לכן, כל רגע פנוי האדם צריך להתפלל להקב"ה, לא רק בשלוש תפילות אלא "קווה אל ה' חזק ויאמץ ליבך וקווה אל ה'".
תפילה לא פוסקת, תפילה שלא נגמרת, על חיינו המסורים בידך, על ניסך ועל נפלאותיך ועל כל הטוב והחסד, אשר גמל וגומל איתנו.

תפילה / התפילה מבטלת את הדין

יסוד גדול להצלחה ביום הדין להרבות בתפילה, ואמרו חז"ל תשובה תפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה. ע"י כח התפילה, ניתן לזכות ולהמשיך שפע גדול לכל השנה כולה, ולבטל את כל הדינים והגזרות הרעות. וצריך להתפלל ולבקש רחמים על כל דבר ועניין, קטן כגדול, ועל כל פרט ופרט וכל עניין ועניין הנוגע לאדם, יש להתפלל ולבקש רחמים מלפני הקב"ה.
מובא בספרים הקדושים, שכל עניין התפילה הוא שנרגיש שכל המאורעות שבעולם, וכל העניינים הסובבים אותנו, באים מאת הקב"ה. שהרי הקב"ה הבוחן ליבות וכליות, וממנו לא נעלם דבר, בודאי יודע את מה שחסר לנו, ואין צורך בתפלתינו להודיע לה' את מחסורינו. אלא ודאי, שכל עיקר התפילה היא, כדי שנחזק בעצמנו את אמונתינו וביטחוננו בהקב"ה, ושנדע ונרגיש שהכל ממנו, ועל כן תפלתינו שטוחה אליו.
אמנם דוד המלך עליו השלום ביקש ואמר)תהלים כז,ד(: "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו". ויש להבין, מדוע אמר דוד המלך "אחת שאלתי"? וכי רק בקשה אחת הייתה לדוד המלך מאת ה', והלא בכל יום אנו מבקשים דברים רבים מאת ה', ותפלתינו מלאה בבקשות מסוגים שונים מאת ה'. ומדוע צמצם דוד המלך את בקשותיו, ואמר "אחת שאלתי". אך דוד המלך מלמד אותנו יסוד גדול, שכאשר אדם נמצא בפיזור הדעת, מחמת עניינים רבים ומסועפים הסובבים אותו, במצב כזה יקשה לו עד מאוד לרכז את מחשבותיו ולהתפלל כראוי, במצב כזה תפילתו לא תהיה זכה וברה ולא תתקבל לרצון לפני ה'. ורק כאשר האדם ירכז את כל מחשבותיו ותשומת ליבו לעניין אחד, או אז יש סיכוי גדול שיוכל להתרכז בתפילתו ולכוון כראוי .
לכן בקש דוד המלך ואמר: "אחת שאלתי", הן כל כך הרבה בקשות ומשאלות יש לבקש מהקב"ה, על הצלחה בריאות ופרנסה, ומרוב בקשות ותפילות יהיה קשה להתאמץ ולבקש כראוי, לכן ייחד דוד המלך את בקשתו לבקשה אחת, וכאשר יתרכז

בעניין אחד יוכל להצליח בתפילתו ולבקש כראוי. לכן אנשי כנסת הגדולה תקנו בתפילת העמידה שמונה עשרה ברכות, וכל ברכה וברכה היא נפרדת לעצמה ומיוחדת עבור עניין מסוים. ולא רצו לכלול את כל הבקשות כולן בברכה אחת, שבה היה האדם מתפלל ושואל את כל צרכיו .

כיון שאם היינו צריכים לבקש את כל משאלותינו בברכה אחת, מרוב שאלות ובקשות לא היינו יכולים לרכז כדבעי את מחשבתנו וכוונת ליבנו. כי מרוב ערבוביה של בקשות ותחינות, אף בקשה לא הייתה יוצאת כראוי מליבנו. אך כאשר כל ברכה קובעת מקום לעצמה, כל משאלה מיוחדת בפתיחה וסיום המיוחדים רק לה, באופן שכזה נקל לאדם לרכז את כל מחשבתו ומעייניו אל אותו העניין שמזכיר הוא בתפילתו .

ומשום כך משה רבנו התחנן לפני הקב"ה שיזכה להיכנס לארץ ישראל, ביקש ואמר)דברים ג,כה(: "אעברה נא ואראה את הארץ", לכאורה היה לו לבקש אעברה ואראה

נא את הארץ, ולא היה לו להפסיק בין אעברה ואראה בתיבת נא. אלא חילק משה רבנו את בקשותיו שלא יהיו יחדיו, אלא כל בקשה תהיה לעצמה, וכך התפילה תהיה יותר בשלמות.

תפילה / התפילה מועילה לדורות

בימי החנוכה אנו מודים ומהללים להשם יתברך, על החסדים הניסים והנפלאות שארעו בימי מתתיה בן יוחנן כהן גדול, ממשפחת החשמונאים. וכן אומרים אנו בתפילה, הלל גמור, כל שמונת ימי החג, כדי לשבח ולתת הודאה על הנס והפלא שנענה בימים ההם בזמן הזה.

אכן, הצלחת בני החשמונאים במלחמה מול היוונים, היתה למעלה מכללי הטבע, עד שבאופן טבעי היו נועדים החשמונאים לינגף במלחמתם, שהרי עמדו לפני הגדול בצבאות העולם. אלא, שמידה רבה של מסירות נפש הייתה טבועה בהם, ומתוך מסירות זו, שחירפו את נפשם על קדושת השם, נעשה להם נס ופלא, ונצחו המעטים את הרבים והחלשים את החזקים.

אך חז"ל גילו לנו שבנוסף למסירות נפשם, היה כח מיוחד שסייע לחשמונאים במלחמתם, כח שכבר מאות שנים קודם לכן, היה מיועד ומוכן לסייע להם במלחמה על קדושת הארץ.

נאמר בספר דברים)לג,יא("ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה מחץ מתניים קמיו ומשנאיו מן יקומון". זו הברכה שברך משה רבינו לפני שנפטר מן העולם, את בני שבט לוי. ופירש רש"י, ראה משה רבינו שעתידים חשמונאי ובניו להלחם עם עובדי כוכבים,

התפלל עליהם, לפי שהיו מועטים, שנים עשר בני חשמונאי ואלעזר, כנגד כמה רבבות, לכך נאמר ברך ה' חילו.

הרי לנו, שמשה רבינו צפה ברוח קדשו את העתיד להתרחש בימי החשמונים, ובכדי שינצחו במלחמתם אף על פי שהם המעטים, התפלל עליהם משה רבינו תפילה מיוחדת, תפילה שהמתינה שנים רבות, והייתה עומדת ומרחפת בעולמות העליונים, עד שהגיעה העת שתפעל את פעולתה ותסייע בידי החשמונאים לנצח במלחמתם.

ידע משה רבינו, שמסירות נפש רבה הייתה נסוכה בחשמונאים, שהם מבני בניו של לוי, שלא כרעו ברך לפני העגל, ומאז ומקדם הצטרפו לקריאה: "מי לה' אלי". אלא, שלא היה די במסירות נפש זו, היה צריך גם כח עליון ומיוחד, שיסייע להם לנצח במלחמתם שהייתה חסרת סיכוי מלכתחילה. ובעת שהיו בצרה ובצוקה, עמדה תפילתו של משה רבינו ופעלה במרומים שישדדו את מערכות הטבע עבור החשמונאים, וינצחו כנגד כל חוקי הטבע וכנגד כל הסיכויים כולם.

הרי לנו כמה גדול כחה של תפילה.

וכן מצאנו ברחל אמנו ע"ה, שהייתה מתייסרת על שמנע ה' ממנה פרי בטן, וברוב כאבה וצערה פנתה ליעקב אבינו ואמרה לו)בראשית ל,א(: "הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי", ועל אף שיעקב אהב את רחל, בכל זאת ענה לה קשות. ואמר)שם ב(: "התחת אלקים אני". ובאמת צריך להבין את תשובתו של יעקב אבינו, וכי לא ראה את כאבה וצערה של אשתו, ומדוע ענה לה תשובה נוקבת וקשה.

אלא, יעקב אבינו חרה אפו ברחל, כיון שלא הפצירה בתפילה לפני ה' שיפקוד אותה בבנים. ואמר לה שלולא תפילה לא ניתן להגיע לכלום, ואם לא תתפלל לה' לא יהיה כח בנס לפעול. ולכן אמר לה "התחת אלקים אני"? וכי הבקשה ממני הבה לי בנים יש בה תועלת, הרי צריך להתפלל ולבקש מה' בעצמו. ואז בכח התפילה באה הישועה.

לעולם יתפלל אדם, ולא יניח עצמו שעה אחת מתפילה, על עצמו ועל בני ביתו ועל כל הסובבים אותו, כיון שאין תפילה השבה ריקם, ובשעה שנצרכים לה פועלת היא את פעולתה, יש שהתפילה פועלת מיד, ויש שלאחר זמן מועט, ולפעמים התפילה מועילה לדורות הבאים

בימים אלו, ימי החנוכה, כח תפילתו של משה רבנו עליו השלום, שוב נמצא ומרחף בעולם, וכל המקבל עליו עול תורה ומצוות באמת, ונענה לקריאה של בת הקול היוצאת ומכרזת "מי לה' אלי", זוכה לסיוע ועזר בזכות אותה התפילה, ויזכה לברכת ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה

תפילה / זמן הראוי לה

צריכים לדעת יסוד גדול שכל צרה שיש לאדם, ישנו זמן ראוי ומתאים שבו צריך האדם להתפלל על הצרה אשר הוא נמצא בה, ויש זמנים אשר אינם מתאימים להתפלל על עניינים מסוימים.

כמו שמביא המעשה בעל ש"ך הקדוש, אשר לימוד גדול אפשר ללמוד ממנו. וכך מביא הש"ך סיפור שאירע עם הרמב"ם, שהיה אחד מגדולי עם ישראל, אשר יומו היה מחולק כך: רוב היום היה יושב ללמוד תורה, וחלק מהיום היה רופא של המלך. ובשעה שהיה הולך לביתו של המלך היו עומדים משני הצדדים חולים, והרמב"ם בדרכו לבית המלך היה נותן עצה ומזור לכל מחלותיהם, כך במשך שנים רבות זה היה הזמן אשר היה הרמב"ם נותן תשובה לכל החולים על מחלותיהם.

באחד הימים עובר הרמב"ם בין החולים, והנה עומד לידו אדם שנראה בריא, אומר לו הרמב"ם מה אתה רוצה, הרי רואה אני על פניך שבריא אתה ומה רוצה אתה ממני, אמר אותו אדם לרמב"ם שעמד לפניו, אדם חכם וצדיק שפותר כל בעיה יש לי בעיה גדולה, מלמד תינוקות הייתי ואין לי פרנסה בביתי ואין אני מצליח לישון בלילה מדאגות למחיה לילדי ומשברון הלב איני מצליח לאכול וחיי קשים ביותר, תיתן בבקשה עצה ומזור לנפשי. ענה לו הרמב"ם ואמר לו לך ותיקח דלעת ותנסה לשמרה טרייה ככול שאפשר, ובזכות הדלעת הזאת תהיה לך פרנסה מרובה. אותו אדם הלך כמצוות הרמב"ם לקח דלעת ושמר אותה ככל שאפשר עבר חודש ואין פרנסה, עוד חודש וגם מאומה לא קרה, עברה חצי שנה אותו אדם התייאש, אך אמר איני עושה מאומה.

הגיע החורף הקשה והנה המלך שהיה מבוגר חלה מאוד, והרמב"ם נתן עצה כי מה שירפא אותו ויציל את חייו זו היא דלעת טרייה. כל יועצי חכמי המלך אמרו למלך מהיכן נביא דלעת טרייה הרי בחורף אין דלעת, בצר להם הוציאו כרוז גדול לכל יושבי הממלכה מי שיביא דלעת לבית המלך ידע שמציל את חיי המלך, וכל כבוד וגדולה יתנו לו. והנה אותו מלמד תינוקות נזכר בדלעת אשר ציווה הרמב"ם לשמור, הלך והוציא את הדלעת והביא אותה לבית המלך, אחרי שהמלך אכל והתרפא עשה המלך מסיבה ויום טוב גדול על אשר ניצלו חייו, ולמסיבה גדולה זו הזמין המלך את מלמד התינוקות אשר הביא לו את הדלעת.

כטוב בעיני המלך עמד המלך וביקש ממלמד התינוקות כל בקשה אשר תחפוץ ותבקש ממני ואתן לך. עמד מלמד התינוקות וביקש מהמלך בבקשה לגזור גזרה שבכל המדינה לא יהיה רשות וזכות לאף מלמד ילדים ללמד חוץ ממני. עמד המלך ואמר לו

אינני יכול לעשות מעשה כזה, כי היום זה יום שמחתי, וביום שמחתי לגזור גזרה כזאת אינני יכול. יצא מלמד התינוקות בזוי וחפוי ראש מבית המלך, והלך לרמב"ם ואמר לו, רבי שמעתי בעצתך ולא עלה בידי מאומה. ענה לו הרמב"ם ואמר בכל בקשה יש עת וזמן מתי ואיך אפשר לבקש, לכן תחכה לשנה הבאה, ובזמן הזה שחיי המלך ניצלו תבקש מהמלך שייתן לך סכום מכובד לפרנסתך כל הימים, וכך היה.

יידע האדם שחג הסוכות יש לו כוחות לבקש מהקב"ה שיתפלל לפניו כשם שהגן ושמר הקב"ה על עם ישראל עם ענני כבוד אשר הקיפוהו במדבר ארבעים שנה. כן יגן על עמך ישראל בשלומך בכל מקומות מושבותיהם.

תפילה / שני סוגי תפילות

ישנם שני סוגי בקשות שאדם מבקש מן השמים; סוג ראשון, שהוא המעולה והטוב ביותר, כאשר האדם מתפלל להקב"ה על דבר מסויים והקב"ה מתרצה בתפילתו ועונה לו על בקשתו. סוג שני, שבשעה מסויימת, יש שעת רחמים בשמים ואדם משיח לפי תומו ומדבר על רצונותיו, לדירה נאה, לפרנסה טובה וכדומה, ובאותה שעה שמדבר, אם יש שעת רחמים בשמים, עונים ומתרצים ונותנים לו משמים את מבוקשו.

אך הבדל גדול יש בין דבר, אשר קיבל האדם בלי תפילה, למה שקיבל האדם עם תפילה; דבר אשר השיג האדם על ידי תפילה, יש לדבר שורשים עמוקים וחזקים, ויסודות איתנים ביותר, שקשה מאוד לזעזע דבר שבא על ידי תפילה, אך דבר שקיבל האדם, לא על ידי תפילה, אלא משעבר בשעת רחמים בשמים, אין לדבר הזה יסודות, ואפשר לאבדם, ברגע אחד, חלילה.

וראיה לדברים, כאשר אלישע הנביא היה בבית השונמית ושאל אותה מה חסר לך ומה תרצי, אמרה לו שאין לה בנים, הנביא לא התפלל, אלא רק אמר לה: "כעת חיה את חובקת בן")מלכים ב ד,טז(. לשונמית, נולד בן, וקראה את שמו 'חבקוק', על שם דברי

הנביא 'את חובקת בן'. אך הנביא ממשיך ומספר, שאותו בן חלה ומת מן העולם ורק על ידי נס, החזירו אלישע הנביא לחיים.

הנה, אם הייתה תפילה עם שורשים ולא אימרה, הילד חבקוק לא היה מת.

כמו שמצאנו אצל שמואל הנביא, אשר אמו חנה, התפללה לה' ובכתה לזכות בזרע של קיימא וכשנפקדה הקריבה את בנה שמואל קודש לה' ומקטנותו היה במשכן אצל עלי הכהן. באחד הימים, שמואל הנביא, הורה הלכה לפני עלי הכהן, וביקש רבו להקפיד עליו, דכל המורה הלכה לפני רבו, חייב מיתה!

עמדה חנה ואמרה לעלי הכהן: "אל הנער הזה התפללתי")שמואל א א,כז(, לנער הזה

יש שורשים עמוקים וחזקים ואף קיטרוג לא יוכל לפגוע בו, משום שנולד על ידי תפילה.

ובזה יובן הכתוב)בראשית כה,כא("ויעתר יצחק לה'", יצחק אבינו, ביקש מהקב"ה, על ידי תפילה, על ידי בקשה, ע"י תחינה, שישמע ה' את תפילתו ושבניו יוולדו על ידי תפילה, על ידי כן, שורשיהם יהיו חזקים.

ואפשר לדקדק, שזה עומק הפסוק)תהלים סט,יד("ואני תפילתי לך ה' עת רצון", מבקשים מהקב"ה ואני תפילתי, שכל בקשותינו יבואו בתפילה, ולא בשעת עת רצון, אשר אומרים אימרה ונשמעת בשמים ויורדת ההשפעה.

לכן, ישתדל האדם, בכל כוחו, שכל עניין אשר פועל ועושה בחייו, יהיו על ידי תפילה. ולכן, הרבה דברים הקב"ה מחסיר מאיתנו, משום שמצפה לתפילתנו ועל ידי שנתפלל, יהיו הדברים שרירים, ברירים וקיימים לנצח נצחים "ויהיו כעץ שתול על פלגי מים, אשר פריו יתן בעיתו ועלהו לא יבול.

תפילה / תפילה מתוך שמחה

בתקופה האחרונה, רבים שואלים אותנו: הקב"ה מעמיד אותנו במצבים מורכבים ובניסיונות, אם הקב"ה העמיד אותנו במצב מסוים קשה, זה סימן שזה רצונו שנתמודד ונעמוד במצב זה, אם כן, מדוע להתפלל שמצב זה יחלוף ויעבור ?!.

והנה ננסה להעמיק ולהתבונן יותר בדבר זה.

הרא"ש הדריך את תלמידיו, באורחות חיים ליום רביעי, וכך לשונו: "רצה באשר ירצה יוצריך". כלומר, כאשר תראה שהבורא יתברך רוצה אחרת ממך, תבטל את דעתך ותרצה את אשר ירצה היוצר.

וזה יסוד לכל חיי האדם, כאשר האדם רואה קושי בפרנסה, יחשוב בדעתו את דברי הרא"ש: "רצה באשר ירצה יוצריך", וישמח בקושי, משום שזה מה שרוצה היוצר. וכן כשאדם נמצא בקושי בשלום בית, גם ישמח כי זה מה שרוצה יוצרינו. וכן בחינוך הילדים וכל ענין בחיינו, לרצות את מה שהיוצר הקב"ה העמיד אותנו. האדם עמד לקנות דבר מסויים והכל היה סגור ומסודר ובא אחר והקדים אותו, לא יצטער אלא ישמח, כך רוצה היוצר. וכן בעינין שידוך, אדם רצה שידוך מסויים ובא אחר והקדים אותו גם ישמח, כך רוצה היוצר. וכך יצור האדם בדעתו לכל ענין בחייו מה שקורה לו ישמח, כי זה מה שהיוצר רוצה בשבילך, ותשמח במה שהיוצר רוצה בשבילך.

אך נקשה, אם כך, מה עם כל ענין התפילה, איך אפשר להתפלל על קושי של פרנסה מצד אחד, ומצד שני לשמוח כי כך רצה היוצר?!. וכן, איך אפשר לשמוח ממצב קשה ולא נוח, ומצד שני לעמוד ולהתפלל מעומק הלב שמצב זה יסתיים?!.

אלא, פה יחודש יסוד גדול, האדם מצד אחד ישמח מאוד ברצון הבורא ובכל מצב אשר הוא עומד בו, אך ברגע של תפילה יניח את הכל בצד ויתפלל וישפוך את ליבו על אשר קשה לו, ובסיום התפילה יתנתק מן הצער ויחזור לשמוח במה שיוצרו רוצה בשבילו. וזו דרגה גבוה ביותר שצריך האדם להגיע אליה, לשמוח במה שה' נתן לו גם אם קשה ורע לו, אך לדעת לעצור בזמן של תפילה, להתרכז בתפילה על המצב הקיים, ושוב בסיום התפילה לחזור ולשמוח במה שה' נתן לו.

אמנם צריך האדם להזהר ביותר לא ללחוץ את הקב"ה בדברים אשר לא נוחים לו. וידוע בזמן מלחמת העולם השניה, שהרגו יהודים ועשרות קהילות קדושות נחרבו ויהודים מתו על קידוש ה', הלכו קבוצת חסידים לאחד הצדיקים הגדולים ואמרו לו, שצריך לזעזע את השמים בתפילות ובכל דרך, שה' ירחם על עם ישראל. אותו צדיק ענה ואמר להם: צריך להתפלל חזק, אך צריך להזהר לא לעשות מהומות בשמים, משום שמהומות בשמים זה דבר שמכעיס את הקב"ה. והנה קשה, איך נדע מה העומק של דברי אותו צדיק, לא לעשות מהומות בשמים.

ואפשר לבאר ולאמר: נמשל הדבר למשל ונמשל, עני רצה צדקה, והנה שמע שיש עשיר גדול עם טוב לב גדול, הלך העני לעשיר ובהתרגשות גדולה מאוד עמד וסיפר לעשיר את כל צערו ויגונו הגדול ואת חוסר פרנסתו, הוציא העשיר סכום קטן ונתן לעני. כשיצא העני מהבית של העשיר וראה את הסכום, הצטער צער גדול והחליט לעשות כל אשר באפשרותו שהעשיר יתן לו סכום גדול של כסף. הלך לחבריו של העשיר לבקש שידברו עימו, עם השכנים, עם הרב של בית הכנסת, עם כל מי שאפשר, שידבר עם העשיר. זה נקרא מהומות, כך האדם כשמתפלל, יתפלל בצורה שלא לוחץ את הקב"ה, ולא עושה מהומות בשמים, זו תפילה אשר לא מכעיסה את הקב"ה, ובזמן הנכון יסתיימו הצרות והבעיות והישועה תבוא.

לכן, כשהאדם רואה קושי מסויים שיש לו, ישמח כי זה רצון ה', ובזמן תפילה או בשעות ובזמנים מיוחדים, יתפלל בכל כח, אך הכל בתוך המסגרת הנכונה ולא יעשה מהומות להקב"ה.

וכך מצאנו אצל אברהם אבינו, הקב"ה זיכה אותו בבן ביצחק אחרי שנים רבות של צער. והנה ביום אחד אומר לו הקב"ה)בראשית כב,ב(: "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו' והעלהו שם לעולה", הנה לא מצאנו שאברהם התפלל שום תפילה לבטל את הגזרה, זה רצון ה' ושמח ברצון ה', ורץ הוא, לעשות את הכל בלי שליחים. זה עומק לרצות את מה שה' רוצה.

וידע האדם, כאשר האדם נוהג בצורה כזאת, הקב"ה מושיע אותו ישועה שלמה

בלי שנותן לו דבר ונלקח ממנו דבר אחר, זו ישועה אמיתית.

תפילה / תפילה עושה מחצה

אין שמחה מושלמת, ושמחה אשר אינה מושלמת אינה שמחה. ולכן, יתבונן האדם, כל טוב וכל שמחה, אשר הוא שמח בדורות אלו, בכל דרך אפשרית, העצבות חודרת פנימה וכשעוברים ימי השמחה, אשר יכולים לקחת יום, שבוע, חודש, שנה, הכאב כל כך קשה, עד שבחשבון של השמחה והכאב, לא היה משתלם לאדם את אותה שמחה, חוץ משמחת מצווה, ששמחת מצוה היא "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם" זו שמחה עילאית, מרוממת, אשר אינה שומרת בצידה מרירות ועצבות.

משה רבנו, הרועה הנאמן בעם ישראל בכל הדורות, אשר כל חכמי וגדולי ישראל מכוחו יונקים, משה שפיר קאמרת עומד, כשמבין שיום פטירתו מתקרב ובא ומתפלל להקב"ה "ואתחנן אל ה' בעת ההיא" ואמרו חז"ל: "ואתחנן" תפילות התפלל משה לפני הקב"ה, בכדי לזכות להכנס לארץ ישראל. וממשיך משה "אעברה נא וארא את הארץ הטובה" וחשבנו להקשות מדוע משה לא התפלל לפני כן? הרי ידע על הגזרה, שלא יכנס הוא ואהרון, לארץ ישראל, היה צריך לא לחכות לאחרית, אלא מלכתחילה, להתחיל לבקש ולהתפלל להיכנס לארץ ישראל? אלא אפשר לפרש ולאמר: במדרש רבה פרשת "צו", אמר רבי יהושע בן לוי: תפילה עושה מחצה וכו' ממי אתה למד? מאהרון, שבתחילה נגזרה גזרה עליו, שנאמר)דברים ט'("ובאהרון התנאף ה' מאוד להשמידו" ואין השמדה, אלא כליית בנים וכו'. כיון שהתפלל עליו משה נמנע ממנו חצי גזרה מתו שניים ונשארו שניים

ועל פי זה יובן, משה ידע שנגזרה גזרה עליו ועל אהרון אחיו למות ולא להכנס לארץ ישראל; אמר משה: אם אני אתפלל, תפילה עושה מחצה, אחד ימות ואחד יחיה, אם כך נקשה: מדוע משה לא התפלל על אהרון לבד שיחיה? אלא נפרש ונאמר: המתפלל על חברו נענה תחילה אם גם הוא באותה צרה ואם יתפלל על אהרון שיחיה וגם הוא באותה צרה התפילה תחול עליו והוא יחיה ולכן, משה ואהרון, אשר ידעו את הגזרה לא דיברו עליה. כמו שמצאנו בעשרה הרוגי מלכות כשרצו להרוג את ישמעאל כהן גדול; אמר רבי שמעון בן גמליאל: אני מלך ואני ראשון ורבי ישמעאל טען אני כהן ואותי יהרגו ראשון ולכן, משה ואהרון לא דיברו בעניין זה.

אך, בעת "ההיא" אחרי שנפטר אהרון ומשה נשאר לבד אז החל משה להתחנן ולהתפלל לפני הקב"ה שיזכהו ל"אעברה נא וארא את הארץ" וכדברי רבי יהושע בן לוי תפילה עושה חצי והקב"ה ענה לחצי תפילתו וזיכהו לראות את הארץ אך לא ל"אעברה נא" להכנס.

תפילה / תפילה עם דמעות

אמרו חז"ל)בר"ר צג,ו(על פרשת ויגש שאין ויגש אלא לשון תפילה, מתפללים אנו להקב"ה "שמע קולנו חוס ורחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפילתנו" "שומע תפילה עדיך כל בשר יבואו", אין דבר העומד לפני הדמעה והתפילה; כל דבר קשה, אשר עומד לפני האדם, על ידי תפילה ודמעה, נפתחים שערי שמים ורחמים מרובים יורדים על האדם.

ואפילו לאה, שמזלה בשמים היה להתחתן עם עשו, על ידי דמעות אשר התפללה, שינתה את מזלה וזכתה להתחתן עם יעקב, ללדת את יהודה שהוא מלך של עם ישראל ואת לוי, שממנם יצאו הכהנים והלויים.

ואף מצאנו, שאדם שהרג את חברו בשוגג, בורח לעיר מקלט ונמצא שם עד אשר הכהן הגדול מת ובמות הכהן הגדול, יוצאים כל הרוצחים, אשר הרגו בשוגג לחופשי. ואמרו חז"ל)מכות יא,א(: אמותיהם של כהנים גדולים, היו ממלאים את כל חסרונם של הרוצחים באכילה שתיה, לבוש וכל מחסורם; וקשה, מדוע האמא של כהן גדול, צריכה לטרוח ולהתרוצץ, מרוצח לרוצח?! אלא אמרו חז"ל: הרוצחים רוצים לצאת לחופשי, וכל דבר אשר חסר להם מתפללים להקב"ה, שהכהן גדול ימות, בכדי שיוכלו לצאת לחופשי, לכן בכדי שהרוצחים לא יתפללו ויקטרגו על הכהן הגדול, לכן האמהות היו ממלאות את כל חסרונם.

נקשה ונשאל: אדם שרצח אפילו בשוגג, יש שאלה בהלכה, אם הוא כהן האם הוא יכול לעלות ברכת כהנים? וכן שאלה, אם יכול להיות חזן? וחכמי ההלכה הרבו לדבר בעניין זה, אם כן, מה הפחד שרוצח זה, יקטרג על כהן גדול? אלא, יסוד גדול: כל דמעה, מסוכנת היא וכוחה גדול וחזק!

וידוע המעשה על אשה, אשר בתה היתה חולה במחלה חשוכת מרפא, ובאו לפני מו"ר זקננו רבנו חיים פינטו זצוק"ל וביקש ואמר להם יבואו בבוקר ואומר לכם את אשר עליכם לעשות. חזרו בבוקר, נתן להם מו"ר זקננו בקבוק מים, עם מעט מים ואמר להם: תמרחו מים אלה על גוף בתכם ותקום ממיטת חוליה וכך היה!

אחרי זמן, באו למו"ר זקננו ואמרו לו: מה הנס הגדול הזה ואיך פעל פעולה כה גדולה בשמים לרפא את בתם? ענה ואמר להם: בבקבוק לא היה מים, אלא דמעות שבכיתי כל הלילה לרפא את בתכם וזה אשר ריפא אותה.

כח התפילה והדמעות, שובר את כל המסכים וכל המקטרגים, אין מניעה אשר יכולה למנוע מיהודי, להשיג את מבוקשו; ה' נתן לנו כח גדול והוא כח התפילה! גם בזמנים קשים ובמשברים מורכבים, כפי שיהודה עמד בפני מלכות מצרים,

יהודה ניגש למלחמה וידע שהולך הוא להחריב את כל ארץ מצרים, וכמו שמובא במדרש ששלח את נפתלי לספור כמה ערים יש במצרים, חילק את מצרים בין כל אחיו, והוא לקח כפול מהם, ותיכנן להחריב את כל ארץ מצרים, אך לפני הכל ניגש לתפילה לפני הקב"ה.

וכך, יעקב אבינו, לפני שפגש את עשו, נקט בכמה דברים: תפילה, פיוס ומלחמה. לפעמים זה רצון ה', כשרואים שהפיוס לא עוזר ומרגישים שהתפללו והתפילה כבר היא בגדר ללחוץ את הקב"ה שזה דבר אסור, המלחמה, שזה הדבר הקשה ביותר, היא הפתרון עם תפילות מרובות להקב"ה.

תשובה / בעל תשובה

ידוע, שמעלת בעל תשובה, גדולה עד מאוד, ובימים מיוחדים אלו, מעלת השב בתשובה, רמה וגדולה עד מאוד. וידוע המעשה המובא בספר 'עמק המלך', על רב צדיק וחסיד, קדוש ונורא, רבי משה די ליאון זצוק"ל, שהיה אדם גדול ונכבד, והשכינה שרתה עליו ומרוב קדושתו, האנשים שהתקרבו לארבע אמותיו, היו נכנסים הרהורי תשובה בליבותם.

בתקופתו, חי איש עשיר, שנכסיו היו רבים ומסועפים ביותר, אך היה בעל עברה גדול, גזלן, רמאי, נואף וכל מידה רעה הייתה בו. באחד הימים, זכה לדבר עם רבי משה די ליאון ובתוך הדיבור, פחד ואימה וחרדת אלוקים נכנסה בליבו. עמד בבכי ותמרורים ובקש מרבי משה תיקון לנפשו וכל אשר יורה לו, יעשה.

רבי משה נתן לו סדר תשובה וציווה עליו, שלא ימוש מבית מדרשו. אחרי שקיים אותו עשיר את כל הסדר שהורה לו, אמר לו רבי משה, בלילה תבוא לבית המדרש ושם יהיה סוף התיקון שלך. בא בשעה המיועדת ועמד ברטט ואימה וחרדה גדולה. אמר לו רבי משה, כעת זו השעה שתקבל עליך מיתה, תעמוד ותעשה וידוי על חטאיך. לאחר שהתוודה, הורה לו רבי משה לשכב על רצפת בית המדרש. לקח רבי משה בידו כף מברזל, מלאה עופרת רותחת, ואמר לעשיר לעצום את עיניו ולבלוע את העופרת הרותחת ומיתתו, תהא כפרתו ובזה, יבוא סיום סדר תשובתו. אותו עשיר, קבל עליו את הדין באהבה ובדחילו ורחימו וכשדמעות של תשובה זולגות מעיניו, פתח את פיו, כדי לקבל עליו את הדין. לקח רבי משה כף מלאה דבש ושפכה לתוך פיו, במקום העופרת הרותחת וקרא באזניו את הפסוק: "וסר עוונך וחטאתך תכופר".

עמד אותו עשיר ופרץ בבכי ואמר לרבי משה, מדוע לא יצקת את העופרת בפי ולמה לא נתת לי לסיים את סדר תיקוני ותשובתי? ענה לו רבי משה, אל תירא ואל תפחד, מחשבה כמעשה!

לא עברו ימים, ועת פקידתו של רבי משה בא, כשהבינו בני ביתו קרוביו, שסוף ימיו בא, עמדו להיפרד ממנו. בא גם אותו עשיר בעל התשובה, ובכה בכי גדול ואמר לרבי משה, שכל זמן שהיה רבי משה חי, הוא היה קרוב לה' ועתה, שרבי משה יסתלק מהעולם, פוחד הוא שיתרחק מדרך השם ולכן, הוא מבקש שאף הוא יסתלק מן העולם. נתן לו רבי משה תקיעת כף על כך ולמחרת נפטר אף אותו עשיר.

מעשה זה, רבי אברהם הלוי, תלמיד האריז"ל היה מספרו, בכל עת בבית המדרש הגדול בצפת, ללמדנו, עד כמה כח התורה וכח חכמי ישראל גדול הוא וכל מילה היוצאת מפי צדיק אות היא לעולם ורצון יראיו יעשה.

ורואים עד כמה כח חכמי ישראל גדול, מהגמרא במסכת יבמות)דף קכ"א(, שיש נידון על אדם שטבע במים, ולא ידוע אם נותר בחיים או לא ויש כעת ספק, האם אשתו מותרת להנשא לאחר, או שתשאר עגונה? אומרת הגמרא, שאם טבע במים שיש להם סוף, אשתו מותרת ואם טבע במים, שאין להם סוף, אשתו אסורה. פירוש, "מים שאין להם סוף", שאם אדם טבע בים שלא רואים את סופו, כיוון שלא ראינו שהאדם הטובע עלה מהים, אוסרים את אשתו להנשא, כיון שחוששים, שעלה ממקום אחר, שלא גלוי לעינינו והוא חי וקיים ולכן אשתו אסורה להנשא לאחר. אך, אם טבע ב"מים שיש להם סוף" שרואים את סוף המים, ועבר זמן שלא יוכל להינצל, אשתו מותרת, שהרי, ראינו שלא ניצל מהטביעה.

וקשה, הכל בכל עניין של התר עגונות, מחפשים חז"ל דבר להקל על האשה ומדוע במים שאין להם סוף החמירו, שגם מחמת חשש רחוק, אוסרים את האישה ומחשיבים אותה כעגונה.

אלא, יש כאן יסוד גדול, שמכיון שחכמים אמרו שמים שאין להם סוף אשתו אסורה, יצרו בזה כוח בעולם, שאפילו שזה לא מציאותי להנצל במים שיש להם סוף, בכל אופן נקבע טבע העולם כפי הוראת חכמים.

ומביאה הגמרא מעשה, בשני בני אדם שהיו צדים דגים בירדן ונכנס אחד למחילה תת ימית בנהר, כדי לצוד שם דגים ושקעה עליו החמה ולא מצא את הפתח לצאת. שהה חברו, עד כדי שיעור זמן שתצא נפשו והלך והעיד לאשתו שבעלה טבע. בבוקר, כשזרחה החמה, מצא אותו אדם את פתח המחילה והגיע לביתו וראה שמספידים אותו. מיד עמד ואמר: כמה גדולים דברי חכמים שאמרו שמים שאין להם סוף, אשתו אסורה.

תשובה / הכרה בחטא

עיקר גדול מעיקרי התשובה, שידע ויכיר החוטא בחטא שחטא, ויכיר גם

שבמעשה החטא מעל בה', וכל עוד שלא הגיע להכרה והבנה ברורה ברעת החטא, לא יוכל החוטא לבוא בשערי תשובה.

כי כאשר אדם חטא ועבר על רצון ה', אם בעל נפש הוא, לא יאוחר שיעלו בקרבו הרהורי חרטה ותשובה, ויכיר בחטאו ובפשעו להשי"ת ויחזור וישוב מאשר עיוות. אך אדם שחוטא ועובר על רצון ה', אך לדעתו והבנתו אין במעשהו כל פגם וחטא, במצב זה יהא קשה עליו לשוב בתשובה מחטאו, וליבו לא יהא נוקפו כלל, והרהורי תשובה לא יעלו ברעיונו, שהרי לדעתו כלל לא חטא.

התורה הקדושה מספרת לנו)בראשית יג,ז-ט(שהיה ריב בין רועי מקנה אברהם ובין רועי מקנה לוט והכנעני והפריזי אז יושב בארץ. "ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני וביניך ובין רועי ובין רועיך כי אנשים אחים אנחנו. הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי". וצריך להבין, הרי אברהם אבינו היה מקרב תחת כנפי השכינה את כל גויי הארץ, ובודאי שהיה סובל את כל טענותיהם ואופי הנהגתם, ועל אף הכל, היה מקרבם באהבה רבה לבל ידח ממנו נידח. וא"כ מדוע ביקש אברהם אבינו, שהיה אב המון גויים, שלוט ייפרד מעליו, הלא בכך גרם לו שיתרחק מה' ושיילך להתחבר עם אנשי סדום שהיו רעים וחטאים לה'.

ועוד יש לדקדק, שמובא במדרש)בראשית רבה מא,ו(, "רבי עזריה בשם ר"י ב"ר סימון אמר, כשם שהיה ריב בין רועי אברם ובין רועי לוט, כך היה ריב בין אברם ללוט". ומדרש פלא היא, מדוע אומר המדרש שהיה ריב בין אברהם ללוט, אחרי שכל המריבה הייתה רק בין הרועים.

אך גילו לנו חז"ל שלוט התיר לרועים שלו לתת מרעה לצאן שלהם בשדות של זרים, שסבר שאין זה גזל, כיון שכל הארץ נתונה לאברהם, ולוט הוא יורשו, כי לאברהם עדיין לא היו בנים, וממילא אין גזל במה שרועיו שולחים את בהמותיהם לרעות בשדות זרים. וכיון שלוט לא הכיר ברעתו, ולא הבין את חטאו, לכן אברהם אבינו אבי החסד שהביא לביתו כל אדם, ראה חובה וצורך לשלוח מעליו את לוט שהיה שארו ובשרו, שכן שבטענה שטענו רועי לוט כנגד רועי אברהם, בעצם כוונתם הייתה להכשיר את מעשה הגזל שלהם משדות אחרים, ויסוד ההיתר שלהם היה, ע"י שאמרו שהם בסך הכל מאמינים בהבטחת השי"ת שהארץ נתונה לאברהם, ולוט הרי יהא יורשו, וא"כ מה שהם אוכלים משלהם אוכלים ואינם גוזלים דבר.

וא"כ טענת רועי לוט, שבעצם הם מאמינים גדולים בהבטחות ה', ומשום כך אין כל מניעה לאכול משדות אחרים ואין זה גזל כלל, שהרי אדרבא בזה הם מקיימים את מצות ה' ומחזיקים בארץ המיועדת להם.

אך האמת היא, שעדין לא הגיע השעה שאברהם יירש את הארץ, וע"כ אין זו מצווה אלא עבירה גמורה. וזו גרועה שבמידות, לעשות מעשה עבירה ולהכשירה במצווה, וזו ממש כמצווה הבאה בעבירה, כאותו חזיר טמא הפושט טלפיו ואומר כשר אני, וכל כוונתו היא להכשיר רשעתו ומעשיו הטמאים בסימני טהרה.

ולכן לא היה זה ריב גרידא בין הרועים, אלא ריב ומחלוקת על השקפה ושיטה בין אברהם אבינו ללוט, וכפי שדרשו חז"ל. ולכן שלח אברהם אבינו את לוט מעליו, ואע"פ שהיה הדבר כנגד כל מדתו ואופיו.

ולכן אמרו חז"ל בגמרא)יומא כב,ב(, שאול באחת ועלתה לו, דוד בשתים ולא עלתה לו. שאול עבר עבירה אחת ואבדה ממנו המלוכה, ודוד המלך עבר שתי עבירות ולא אבדה ממנו המלוכה בגין כך. כי חטאו של שאול היה על אשר השאיר בחיים אחרי מלחמת עמלק את מיטב הצאן והבקר, ועל אף שנצטווה להרוג את כל שלל המלחמה, בכל זאת חמל על הצאן, שכן בדעתו דימה שיהא זה לרצון ולריח ניחוח לה' כשירצוהו בעגלים ופרים בני שנה. ומשו"כ שאול באחת ועלתה לו, כיון שהפגם היה מהותי ויסודי, שכלל לא הכיר בחטאו. אך דוד המלך אע"פ שהיו בידו שתי חטאים בכ"ז לא עלתה המלכות ממנו, כיון שהכיר בחטאו, וכאשר הוכיחו אותו, מיד אמר חטאתי, ולכן זכה שהמלוכה תישאר אצלו.

מובא במדרש)תנחומא ראה י'(, מעשה באחד שהיה מוציא מעשרותיו כראוי, והייתה לו שדה אחת והייתה עושה אלף מידות, והיה מוציא מעשרותיו ממנה מאה מדות למעשר, ומן המותר היה מתפרנס הוא ובניו ובני ביתו כל ימיו. בשעת מיתתו קרא לבנו, אמר, בני, תן דעתך על השדה, כך וכך מידות היא עושה וכך אני מוציא ממנה מעשר, וממנה הייתי מתפרנס אני וביתי כל ימי. שנה ראשונה זרע הבן אותה ועשתה אלף מידות, הוציא ממנה מאה מידות מעשר. שנייה, נכנסה בו עין רעה ופיחת הוא עשרה מידות, ופחתה היא מאה מידות כנגדו, עד שבסוף תשע שנים הוציאה השדה רק מאה מידות. אמר רבי לוי, שאף שהפחת בשדה היה הולך ופוחת בכל שנה עד ט' שנים, מ"מ לא נתן אותו הבן על ליבו לדעת שמחמת שפיחת את המעשרות לכן הוא נענש. אלא היה סבור שיש כאן סיבה טבעית, והזמן הוא עת רע לגידולי השדה. ונמצא שאותו אדם איבד את כל ממון אביו, ולא שת ליבו לחקור בטעם האמיתי שהביא לכליון ממונו, מחמת שפיחת את מעשרותיו, אלא חשב שיש כאן מכת מדינה. כי פעמים אדם לא מכיר בחטאו ולא שם על ליבו להבין ולהתבונן שמעשיו הם מקולקלים.

ועל זאת ניתן להמליץ מש"כ)משלי יט,יד("בית והון נחלת אבות", כלומר, מתי משתמר

אצל האדם בית והון שקיבל מאבותיו, כאשר נחלת אבות בידו, והיינו, כשעומד ומקיים את צדקתם והנהגתם של אבותיו והולך בדרך האמת והישר שהנחילו לו.
וזהו התיקון וההכנה לתשובה, ללמוד ולהכיר את חטאו ולדעת את גודל פשעו ואשר עיוות, ואחר כך יוכל להיכנס בשערי התשובה עד שישלים את תיקונו וזוכה לחלקו בגן העדן מקום עידון הנשמות.

תשובה / התשובה צריכה לבוא משברון לב

משה שולח מרגלים לרגל את הארץ ואותם מרגלים לא נוהגים בנאמנות, שמים בתוך ליבם חשבונות ורצונות פרטיים שלהם. ואמרו חז"ל)זוה"ק ח"ג, קנח,א(: עמדו המרגלים וחשבו, כעת אנו נשיאים בעם ישראל, אם יכנסו לארץ הקודש תסתיים מלאכתם וגדולתם תגמר, עמדו ודיברו דיבת הארץ רעה, לגרום עיכוב במדבר בכדי שלא ירדו ממדרגתם ומגדלותם במדבר.והנה שליחים לא נאמנים, חוסר אמינות זה מן הדברים החמורים ביותר, במקום שאין אמינות אין קיום!
המרגלים, אשר מתחילה הולכים, במחשבה ועצה לא טובה, חוזרים עם לשון הרע גדול על ארץ הקודש ומדברים אף על הקב"ה "כי חזק הוא ממנו")במדבר יג,לא(, טענו שהקב"ה, חס ושלום, לא יוכל לנצח את יושבי הארץ בתוך כל הרוע וההתדרדרות הגדולה.
כלב בן יפונה הולך לקברי האבות ומתפלל להקב"ה להיוושע ולא ליפול בעצת המרגלים, ויהושע הולך בכח אמונת חכמים ותפילת רבו משה, ובכח תפילת רבו ואמונת חכמים ניצל מעצתם. כשחוזרים למדבר מסיטים את כלל עם ישראל, אולם "ויהס כלב את העם")שם ל(, בתוך כל הרצף של הלשון הרע, כלב עוצר אותם לרגע, ופה מלמד אותנו כלב, אף שידע שלא יעזור כלום מה שהוא אומר, אך הוא עוצר את כל אש המחלוקת לרגע ובזה מלמד אותנו יסוד גדול: גם כשאדם עושה עבירה, לא לעשות אותה בחמימות גדולה מאוד, להתקרר קצת, כך גם העונש לא יהיה אש גדול, אלא עם קרירות קצת, כאדם אשר נופל מקומה גבוהה, אם יפול על הקרקע וודאי ימות, אך אם יפול ויעצור בכמה מקומות, יש סיכוי שלא ימות.
לאחר כל המרידה בתורה ובמשה ובהקב"ה, נגזר על בני ישראל "יום לשנה יום לשנה")שם יד,לד(, על כל יום שהמרגלים היו בארץ כנען, מלשון הכנעה ארץ לכנועים ובעלי ענוה, ישארו במדבר עוד ארבעים שנה, אף שדבר זה קשה ביותר, חטאו ארבעים יום על זה ארבעים שנה?! אלא, פה נלמד יסוד גדול, האדם חושב שחטאו קטן, אך אינו יודע את העומק של החורבן אשר חטאו גורם ועושה.
ונקשה, מדוע לא ריחם הקב"ה על עם ישראל והעונש כל כך קשה? אלא, נלמד

יסוד גדול: לפעמים האדם על ידי חטאו, מאבד את כוחות הנפש שלו ואת נפשו ככלי קיבול להיות מקבל של דברים טובים ורוחניים, וכך קרה לעם ישראל, איבדו את נפשם מכלי קיבול להיכנס לארץ, ולבנות שוב את הנפש להיות מסוגלים להיכנס לארץ צריך עוד ארבעים שנה של בניה.

בבוקר, לאחר מות המרגלים, קמים עם ישראל ומבקשים לעלות לארץ ישראל אומר משה "לא תצלח")שם מא(, זה לא יצליח. והנה קשה מה השתנה? אתמול עמדו במרד נגד הקב"ה והיום אומרים נעלה, איך ברגע אחד כל דעתם משתנה מצד לצד?! אלא אפשר לבאר ולומר, ישנם שני סוגי תשובה: סוג ראשון, והוא הסוג הנכון, כאשר האדם חוטא ומרגיש את רעתו שב אל ה' בכל נפשו, וזו התשובה הנכונה והאמיתית. אך יש עוד תשובה, כאשר האדם מרגיש שהחטא לא משתלם לו, העונש, הצער ההסתר פנים, הפחד מהמחר שלא ישלם על מעשיו הרעים גורמים לאדם לשוב בתשובה, זו תשובה לא שלמה. וזו הייתה תשובת בני ישראל לאחר חטא המרגלים, הפחד והצער מארבעים שנה במדבר ומההסתר פנים, גרם להם לבקש לחזור ולעלות לארץ כנען. ולכן משה אומר להם "לא תצלח", זו תשובה שלא מצליחה, תשובה צריכה להיות משיברון הלב וקירבה אמיתית להקב"ה.

תשובה / נפש האדם והתנהגותו

הנה חשבנו לנסות ולהבין את נפש האדם ואת התנהגותו. וחשבנו לבאר ולומר על פי מעשה במלך גדול, אשר שמע שבאחד ממחוזות מלכותו, מתנהלת מלחמה קשה בין התושבים וכולם נלחמים בכולם, בלי סיבה אשר יכולה להצדיק את שפיכות הדמים והחורבן הגדול אשר נזרע בחבל ארץ זאת, הרג יתומים אלמנות, הרס בתים, חורבן העיר וכו'. הלך המלך לאחד מן הצדיקים והקדושים וביקש ממנו תפילה, עצה, דבר סגולי, אשר יכול לשנות את כל המצב הקשה המתחולל בחבל ארץ זאת, ישב אותו צדיק והכין כמין שלט אשר עליו דברים סגוליים, אשר כל מי שרואה אותם נכנס בליבו ראיה אמיתית על החיים, וכאשר האדם יראה ראיה אמיתית ודאי כל המלחמות יפסקו והאמת והשלום יחזרו לשרור במקום מוכה זה.

והנה המלך כשקיבל שלט זה, שלח שליחים טובים ונאמנים לתלות אותו בכיכר העיר, כשתלו שלט זה, הנה פלא, תושבי המחוז נחלקו לכמה קבוצות:

קבוצה א': כשהיו עוברים ליד השלט, היו קדים קידה, מכבדים, אך לא מסתכלים וממהרים לעזוב את המקום.

קבוצה ב' של אנשים: אלו אנשים אשר הם נגד הדבר השמימי אשר שלח המלך, ונלחמים בכל דרך שיורידו את הקמיע הזה מכיכר העיר.

קבוצה ג': אלו אנשים אשר מכבדים את הדבר המיוחד הזה, אך טוענים שהעולם התקדם מאוד וזה לא דבר שכלי, וצריכים לשאוף קדימה בחיים ולא להסתכל אחורה.
קבוצה ד': אנשים אשר מאמינים בדבר המיוחד הזה והולכים בקר, צהריים וערב לראות ולהסתכל ולהתבשם מהאור הגדול.
והנה כך הם חיינו בעולם הזה, ישנם אנשים אשר התורה ודרך ה' יקר מאוד לליבם ומכבדים מאוד את התורה והמצוות, אך משתדלים להתרחק מאוד מכל דבר של תורה, ודאי חוץ מימים נוראים ולויות ובריתות, וכל הקשר שלהם נשאר קרוב מאוד לה', אך בלב בלבד.
קבוצה ב': אלו הלוחמים בכל כח בדרך התורה, בלי להבין, בלי לדעת מהי דרך התורה, מסיקים מסקנות מכמה אנשי שוליים אשר הם מרעישים כמי שהתורה היא נחלת אבותיהם ובהם נתפסים ומסיקים מסקנות.
קבוצה ג': מכבדים את התורה מאוד, אך העולם התקדם והכל השתנה, ואיך דברים עתיקים שנאמרו לפני אלפי שנים יכולים לקבוע ולהשפיע עליהם.
קבוצה ד': אלו יראי ה' אשר עם כל מה ששומעים ורואים, תמיד נשארים נאמנים לדרכם לדרך ה', משכימים בוקר וצהריים וערב בתמימות בדרכם, דרך ה'.
כשנתעמק נמצא שבכל עת וזמן יש את החילוק הזה, כמו שמובא בחז"ל)ילקוט שמעוני שמות יד,רלג(כשעמדו בני ישראל על ים סוף, נחלקו בני ישראל לכמה מחנות, מחנה אחד אמר נלך ונלחם עם המצריים, מחנה שני אמר נברח למדבר, מחנה אחר אמר ניכנע למצרים, ומחנה אחד אמר נלך באמונה בה' ובסוף ודאי ננצח, הבוטח בה' חסד יסובבנו.
וכך מצאנו בדור ההפלגה, כאשר עמדו וביקשו יושבי הארץ לבנות מגדל ולעלות לשמים, ישבו מנהיגי הכופרים ומורדי המרד באלוקים וטכסו עצה, איך אנו יכולים לאסוף את כל יושבי הארץ שיתאספו וילכו איתנו במהלך זה ולא ניתקל בהתנגדויות או אפילו הפרעה מעשית לבנות את המגדל ולעלות לשמים, אחרי דין ודברים ארוך, החליטו אותם רשעים לבנות כמה קבוצות בתוכם בכדי שכולם יאמינו וילכו בדרכם.
קבוצה א': הייתה קבוצה של אנשים אשר כל מטרתם בחיים היא מלחמות ומריבות, אפילו בלי שום סיבה, בראש הקבוצה העמידו לוחם גדול אשר צעק ואמר: מי רוצה להצטרף אלי, הולכים למלחמה, לא משנה מה ומי כל שוחרי המלחמות הלכו עימו.
קבוצה ב': העמידו אנשים ספקנים, מי ברא את העולם, אולי משהו אחר ח"ו, לכן אנו רוצים לעלות לשמים לחקור מי עומד ברומו של עולם ולראות איך מחליט את ההחלטות וכו'.

קבוצה ג': העמידו "צדיק" גדול אשר אמר, העולם כל כך גדול וקשה לנהל אותו, אנו נעלה לשמים ונעזור חס ושלום לאלוקים לנהל את עולמו. כך החיים בכל עניין וכל דבר התפלגות לכמה קבוצות.

ולכן, אנו צריכים לדעת, שזה דרך העולם, ולהשתדל בכל עת וזמן להיות מן הקבוצות אשר יראת ה' עומדת בראשם. ויזהר האדם כי כאשר נדבק בסוג אחר של קבוצה, קשה מאוד לצאת מהלחץ החברתי, וזה נקרא בפי חז"ל; עול הרעיון, הרעיון והדרך הופכים כעול על צוארו אשר קשה לאדם להתנתק מן העול הזה ונהיה האדם משועבד לחברה ולדרך.

לכן הקב"ה נתן לנו את הזמן הזה, מחודש תמוז, זמן תשובה ממשמש ובא, ואחר כן אב ר"ת אלול בא, ואחרי כן א-לול ב-א למצוא את הדרך הנכונה, ובשאר הזמן ללכת להיות חלק ממנה.

תשובה / עשרת ימי תשובה

עשרת ימי תשובה, ימים אלו נפלאים ונשגבים, ימי חסד וחנינה מאת השם יתברך, אשר חפץ חסד הוא, ובכל שנה ושנה ישוב ירחמנו ונותן לנו, את האפשרות והזכות לשוב בתשובה ולכפר את אשר עיוותנו.

ימים אלו נפלאים ונשגבים ומעלתם גדולה משאר כל ימי השנה, עד שדרשו חז"ל)ראש השנה יח,א(, על דברי הנביא ישעיה שקרא ואמר)ישעי' נה,ו(: "דרשו ה' בהימצאו קראוהו בהיותו קרוב" - אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים. ובימים אלו קרוב השם יתברך בקרבה יתירה ומיוחדת, וכביכול, ממציא את עצמו ומתקרב לעם ישראל, כדי שיחזרו בתשובה.

לכן, ימים אלו, אינם במניין הכללי של השנה, אלא קובעים לעצמם מניין ותקופת זמן נפרדת משל עצמם.

וכן פירשו דורשי רשומות, שתקופת הזמן שמראש השנה לראש השנה, היה צריך להיקרא בשם "שסה", כמניין שס"ה ימים שיש בין ראש השנה אחד למשנהו. אלא, קבעו חכמים שתקרא בשם "שנה" כמניין שנ"ה ימים והעשרה ימים הנותרים, אלו עשרת ימי תשובה, הרי הם מנין של זמן נפרד ונבדל משאר ימות השנה הרגילים.

חז"ל מספרים)יומא פז,א(דבר מופלא על רבי אבא, הידוע בכינויו "רב"; שהיה בשכנותו קצב, גס רוח ונעדר מידות טובות. באחד הימים ציער אותו קצב את רב, ופגע בו בצורה שלא הייתה לכבודו של רב. כמובן שחטאו של הקצב היה גדול עד למאוד, שפגע וביזה את גדול הדור ומטבע הדברים, שהיה צריך להגיע ולבקש את מחילתו של רב. אך אותו קצב המשיך במריו ולא בא לבקש את סליחתו של רב. כשהגיע ערב יום

הכיפורים, ראה רב שאותו קצב לא בא לבקש ממנו מחילה. הקדים ויצא לכיוון חנותו של אותו קצב כדי להתפייס עימו. כשהיה בדרכו לשוק פגש אותו רב הונא, שאלו: להיכן הולך מר, השיב לו רב: לפייס את פלוני הקצב. נחרד רב הונא מחוצפתו של אותו קצב על שגרם לרב בכבודו ובעצמו להגיע אליו בערב היום הקדוש כדי לפייסו. ספק רב הונא את כפיו ואמר בינו לבין עצמו: "כעת נפש הולכת להיאבד מן העולם"... התלווה רב הונא לרב בדרכו. כאשר הגיעו בסמוך לחנותו של הקצב, היה עסוק הקצב באותה שעה בפירוק ראש של בהמה וסכין הקצבים בידו, הבחין הקצב ברב והפטיר לעומתו בזלזול: "אבא, לך מכאן, אין לי שום עסק איתך". הקצב ברשעתו, אפילו לא כינה את רב בשם תואר של כבוד, אלא פנה אליו בשמו הפרטי. מספרים חז"ל, שתיכף ומיד כשהשלים הקצב הרשע את אמירתו המזלזלת כלפי רב, בעודו מכה בראש הבהמה בסכין הקצבים שבידו, ניתזה עצם ופגעה בראשו והרגתו לאלתר.

מעשה נורא ומופלא, שיש בו לימוד עצום על חומר העוון בפגיעה בצדיקים ותלמידי חכמים. אך, הקושיא הגדולה ביותר היא, מדוע ראה רב צורך ללכת ולטרוח בכבודו ובעצמו, בערב יום הכיפורים, עד לחנותו של אותו קצב, על מנת לנסות להתפייס עימו. הלא החובה לטרוח ולפייס, הייתה חובתו של הקצב, שהיה צריך לבוא הוא ולבקש את מחילתו של רב. ואם רב הטריח עצמו ללכת אליו, הרי שיש דברים בגו.

מבארים חכמי המוסר, שרב למד זאת מהקב"ה בכבודו ובעצמו, שהרי בימים אלו שבין ראש השנה ליום הכיפורים, אנו צריכים וחייבים לחפש את קרבת ה' להמציא את עצמנו אל ה', ולבקש מחילה. כיוון שאנו חטאנו פשענו ומרינו בכל ימות השנה, והקב"ה רק השפיע עלינו טוב. אך עם כל זאת, הנביא ישעיה גילה לנו, שהקב"ה בכבודו ובעצמו, ממציא את עצמו אל בני ישראל כדי שיבקשו ממנו סליחה ומחילה. וכיון שכך, חייבים אנו לדרוש אל ה' ולקרוא אליו בכל ליבנו, וכמאמר הנביא: "דרשו ה' בהימצאו קראוהו בהיותו קרוב".

מו"ר זקננו הרי"ף ד'עין יעקב' זי"ע כתב, שבכל ימות השנה יש מעלה מיוחדת לתפילה בציבור, תפילת רבים, והן אל כביר לא ימאס בתפילת רבים. ובוודאי שתפילת יחיד גם יש לה מעלה, אך תפילת הרבים יש לה מעלה גדולה יותר. ומחדש הרי"ף חידוש עצום, שבעשרת ימי תשובה, כל כך קרוב השם לכל קוראיו, עד שגם לתפילת היחיד יש מעלה של תפילת רבים, ואילו תפילת הרבים, בעשרת ימי תשובה, אין אנו יודעים לשער את גודל מעלתה.

ימי עשרת ימי תשובה, הם בבחינת מה שנאמר בשיר השירים)ה,ב(: "קול דודי דופק, פתחי לי", הקב"ה ממציא את עצמו עד לפתח לבבנו, דופק ומקיש על חדרי

מצפוננו, ואומר: פתחי לי. רק שנפתח פתח ולו הקטן ביותר, כחודו של מחט, ואז השם יתברך יערה עלינו רוח ממרום, ויפתח את ליבנו כפתחו של אולם גדול.

תשעה באב

תשעה באב הוא היום המר והקשה לעם ישראל מהיותו עם, ביום זה חמישה דברים קשים קרו לאבותינו:

א. נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ ישראל וישארו במדבר עוד 40 שנה.

ב. נחרב בית המקדש הראשון.

ג. נחרב הבית השני.

ד. אחת הערים הגדולות, אשר היו בעם ישראל, וביתר שמה, נחרבה ומתו רבבות על רבבות של יהודים ודמם היה הולך עד הים הגדול בנהרות של דם וגויי הארץ היו משקים את שדותיהם בדם תושבי ביתר ואסרו לקבור את גופותיהם ולקחו את גופם ובנו בו חומות סביב כרמי היין של גויי הארץ.

ה. נחרשה העיר ירושלים לאחר החורבן וכל הצרות המשמעותיות והקשות אשר עמנו עבר.

היו ביום זה: גרוש ספרד, השואה האיומה החלה ביום זה ועוד רעות רבות אשר ידע עמנו.

שורש חורבן בית שני היה על שנאת חינם. חשבנו להקשות מהי שנאת חינם? מדוע קוראים לשנאה "שנאת חינם"? הרי אם אדם עשה לחברו רע ויש לו כעס עליו, הכעס הוא בצדק והשנאה היא בצדק, מדוע קוראים לה שנאת חינם? אלא, כששני אנשים רבים או כשיש ביניהם בעיה, אפשר להבין שכעסם כמו גפרור הנדלק, אחרי רגעים נכבה, אך כאשר הגפרור מוצא בלב האדם קוצים ודרדרים להתפס בהם ולהדליק תבערה, זוהי שנאת חינם על מה שקדם את הגפרור להדלק ונבנה בלב האדם בסיס לרע להדלק ולהתפס ולכן נקראת שנאת חינם.

שורש בית המקדש נבנה על אהבת חינם כמו שמובא במדרשים הקדמונים: היכן נבנה בית המקדש בירושלים ומדוע דווקא שם בחר הקב"ה? אחד מן הטעמים הוא: בראשיתו של עולם שני אחים היו שותפים בקרקע האדמה שעליה נבנה בית המקדש, היו זורעים וקוצרים ומוכרים את יבולם. אח אחד היה גר בקצה אחד של הקרקע והאח השני, היה גר בקצה השני. האח הראשון היה נשוי עם ילדים והאח השני, מהקצה השני, עדיין לא נשא אשה ולא ילד בנים. בכל שנה, כשהארץ נתנה את יבולה היו האחים מחלקים את היבול חצי בחצי וכל אחד בקצה השדה ליד ביתו, היה לו מחסן רחב ידיים, אשר שם היה שם את סחורתו והיה מוכר לבד את שלו. אך האחים האלה,

אהבו אהבה מרובה, איש את רעהו; האח אשר עדיין לא נשא אשה, היה אומר לעצמו, אני אינני צריך הרבה, אין לי אשה, אין לי ילדים, יכול אני להסתפק במועט, אך אחי, צרכיו מרובים, אשה, ילדים, הוצאות רבות. בכל לילה, היה לוקח משלו והיה הולך בשקט ושם אצל אחיו, בלי שאיש ידע בלכתו ובשובו. ואף האח הנשוי, כך היה עושה היה אומר לעצמו, אני כבר יש לי הכל, אשה ילדים, משפחה מסודרת, אחי עדיין חייו לפניו ובודאי כל ממון, אשר יש לו, לא יספיק לו ובכל לילה היה הולך, בלי שאיש ידע לא בלכתו ולא בשובו ושם משלו, אצל אחיו וכך, במשך שנים היו עושים ואף אחד לא ידע את אשר אחיו עושה.

באחד הלילות, נפגשו שניהם, זה על גבו סחורתו ואף אחיו. כך הבינו שניהם, את אשר עשו ובכו בכי גדול, דמעותיהם ירדו על הקרקע ובדמעות של אהבת חינם, הניחו את אבן הפינה של אהבת חינם, במקום המקודש והחביב ביותר לעם ישראל, אשר יסודותיו אהבת חינם ולכן, כאשר הייתה שנאת חינם בעם ישראל, לא יכול. היה הבית להתקיים, משום שיסודותיו הם אהבת חינם ובשנאת חינם כל היסודות מעורערים וסוף הבית שנחרב.

לכן, אנו אומרים "בונה ירושלים", כל מעשה של אהבת חינם ומעשה טוב, אשר אנו עושים, אנו בונים את ירושלים, בונים את הבית השלישי; הבית נחרב על שנאת חינם ויבנה על אהבת חינם.

לכן, העבודה המיוחדת, ביום זה, להרבות אהבת חינם בעם ישראל, כל מי שיכול לקרב לבבות בין עם ישראל עושה את מצוות היום.

ורבי אליעזר פאפו, אשר בעז"ה, ביום כ"ב באלול, נזכה כולנו יחד להיות על קברו, אשר זכות מרובה היא, כותב בסיפרו פלא יועץ:)ערך שנאה(אחי יתן אל ליבו ומה שציוה ה' בתורה: "לא תשנא את אחיך בלבבך", "ואהבת לרעך כמוך" ד-למה ישנא אותו בודאי שאוהב אותו, לא הוצרך לצוות אלא למי שהוא אויבו ומבקש רעתו עליו, נקבע לאהוב אותו כגופו ואף שדבר קשה הוא לשלם טובה תחת רעה ואמרו אנשים: מי שאוכל מר אינו יכול לירוק מתוק, אך כיון שציוונו כך יוצרנו, הרי זה דבר שיכול להתקיים שלא ניתנה תורה למלכי השרת.

ואין הקב"ה בא בטרוניה עם בריותיו, אלה שצריך התמדה גדולה וטרחה גדולה לחשוב מחשבות רבות שמפי עליון לא תצא הרעות והטוב לטובתו של אדם. ואין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כמלא נימה בלי גזרת עליון והרבה שלוחים למקום לעשות הטוב בעיניו של אדם בעוה"ז או בעוה"ב בזאת ובזאת אחיו יתן לרעהו ויאמין בזה באמונה שלמה ויתחזק מחשבות טובות תמיד להעביר השנאה ולעורר את האהבה

ולפום צערא אגרא.
ורבנו חיים ויטאל בשערי קדושה אומר על המשנה באבות פ"ב: שנאת הבריות מוציאים את האדם מן העולם, מדוע? משום כששונא את חברו כמו ששונא את אלוקים שבראו ומה קשה יותר מלומר דברים קשים אלו של רבנו חיים ויטאל וברבנו בחיי בספרו הקדוש כד הקמח)ערך שנאה(אמר: שנאת חינם היא חולי קשה וראש לכל העברות שבתורה ובספר תוכחת חיים לרבנו חיים פלאג'י כתב מצוה לבעלי מוסר שיוכיחו בתוך קהל ועדה ויודיעו ברבים כי שנאת חינם היא מן העברות החמורות שבתורה והגמרא במסכת כלה אמר: רבי נחמיה בעוון שנאת חינם אשתו מפלת נפלים ומריבה רבה בתוך ביתו ובניו ובנותיו מתים כשהן קטנים. והחיד"א כתב על זה בספר כסא רחמים "בעוון שנאת חינם אשתו מפלת נפלים" כיון ששונא לבני אברהם יצחק ויעקב לכן לוקה בבניו ואשתו מפלת "ומריבה רבה בתוך ביתו" לפי ששונא את חברו הקב"ה מרבה מחלוקת בבית ובניו מתים כשהם קטנים: משום ששונא את בניו של המקום)הקב"ה(והיה לו נחת אם היו מתים לכן הקב"ה פוגע בילדיו.
לכן, כמה יפחד ויזהר האדם להתרחק מן המחלוקת ונזהר בכל כוחנו לרדוף אחרי השלום וכדברי המשנה: הלל אומר הווה מתלמידיו של אהרון אוהב שלום ורודף שלום. אנו נמחל ונסלח לכולם ונרדוף אחרי השלום ויקויים הפסוק בתהילים "וראה בנים לבניך שלום על ישראל".
כשיש שלום בישראל, זוכים לראות בנים ובני בנים.
יש מעשה, אשר הולך עימנו מהיותנו צעירים בגיל, על אדם, אשר היה מכוער מאוד אשר נכנס לפני החתם סופר, חלק מהתלמידים באו ודרשו בשלומו בכבוד; חלק עמדו בצד, וחלק עמדו וצחקו. על פניו, יצא החתם סופר ואמר אלה שאמרו שלום וכיבדו, יהיו גדולים בתורה ויהיה להם דור ישרים יבורך, אלה שישבו בצד ושתקו יסבלו בצער גידול בנים ואלה שצחקו, לא תהיה תקווה לאחריתם.

תשעה באב / מהות היום

בכדי להבין מעט את מהות היום אשר אנו נכנסים אליו היום, ליל תשעה באב, נביא את דברי המגיד מדובנא, אשר המשיל יום זה לזוג אשר שנים רבות לא זכו לפרי בטן, התפללו, הצטערו, צמו, נתנו צדקות, הלכו לכל הצדיקים, ביקרו אצל כל הרופאים המומחים ולא מצאו תקנה, עד אשר ריחם עליהם הקב"ה ונפקדו.
כל חודשי ההריון עברו על בני הזוג בתפילה, בתקוה ובתחינה שיוולד להם זרע קודש, ירא ה', בריא ושלם וכו'. והנה מגיע הלידה, הבעל לקח את אשתו לבית החולים, ובשמחה גדולה מחכה ומצפה לראות את שאהבה נפשו, הבן אשר חננו ה'. והנה יוצא

הרופא בפנים חמורות ואומר לבעל: הלידה הסתבכה מאוד ונהיה סכנה גדולה, אפשר להציל או את האשה שהיא תחיה והבן ימות, או את הבן, שהבן יחיה והאשה תמות.
ביקש הבעל מן הרופא להכנס רגע לאשתו ובאימה וחרדה וצער סיפר לאשתו את דברי הרופא, בדמעות ענתה ואמרה האשה, שכל חייה ביקשה לזכות בבן זכר, והנה ה' זיכה אותה ומבקשת לתת את חייה והעיקר שבנה יחיה.
וכך עשו, נפטרה האשה ובן נולד למשפחה, האבא גידלו במסירות גדולה מאוד, וכל חייו, פטירת אמו הייתה לנגד עינו, יום השנה של אמו הוא יום הולדתו וכך שלוש עשרה שנים.
ביום הבר מצוה, עמד האבא ובקש מבנו: הנה אמך נתנה את חייה עליך, כעת יש זמן שאתה יכול להחזיר לה את כל אשר עשתה למענך, תעמוד ותאמר עליה קדיש לעילוי נשמתה. עמד הבן ובקרירות גדולה קרא את הקדיש מן הסידור, הצטער האב צער גדול מאוד, האמא שנתנה את חייה על הבן כך אומרים קדיש לעילוי נשמתה?!, בלי מסירות, בלי דבקות?!.
עמד האב ואמר לבנו: בני, אתה יודע מה אימך עשתה למענך, מדוע כך אתה מתנהג?, ענה הבן ואמר: מה אני אעשה אני אפילו לא מכיר את אמי, איך אני אבכה ואיך אני אצטער על דבר אשר אני לא מכיר ולא הכרתי.
המגיד ממשיל זאת אלינו, הקב"ה רצה להכחיד את עם ישראל מרוב עוונותיהם אשר רבו, אך ברחמים על עם ישראל הקב"ה הקריב את ביתו, את בית המקדש וריחם עלינו שלא ניכחד, מגיע יום השנה, יום החורבן, כאותו אמא שבנה ביום הבר מצוה שלו בקשו ממנו לאמר קדיש, כך אנו בקרירות מתענים מצטערים, וזה חורבן גדול ביותר, זה מראה על מידות לא הגונות ולא טובות.
עם ישראל צריך לדעת שהחורבן הציל את חיינו, ועצם קיומנו כעם, וכאשר מגיעים הימים האלו ואנו מקיימים את מחוייבותינו בקרירות, בלי דבקות, בלי צער עמוק מהלב, דבר זה חמור וקשה ביותר. צריכים להכנס ליום תשעה באב בכאב גדול ביותר ולהבין ולדעת "שכל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כדור שנחרב בו בית המקדש".
המדרשים אומרים שהקב"ה ביקש מן המלאכים שלא ינחמו אותו ויתנו לו להתאבל ולהצטער על חורבן בית המקדש, הקב"ה מתאבל, הקב"ה בוכה על החורבן, ואנו הגענו לקרירות כזו, שאיבדנו את הרגש של הצער על חורבן בית המקדש.
זוכרים אנו בהיותנו בבית סבותינו הקדושים לבית פינטו ואבוחצירא, איך היה תשעה באב, הבית חשוך, כל מילה הייתה נמדדת, העצבות הייתה מורגשת באויר,

אפילו הדיבור היה בלחש, וכל ענין היה אסור לדבר עליו, רק להתבונן ולהצטער על חורבן הבית ועל הגלות המרה הנמשכת.

באחד השנים, זוכרים אנו, קנינו סט של משניות חדשים, והבאנו אותם לבית של מו"ר זקננו רבנו מאיר זצוק"ל, הסבא הקדוש הרים קולו ואמר: אל תפתח את הספרים, תצניע אותם עד מחר, אל תיגע בהם. כל שמחה אסורה רק ההתבוננות והצער על אורך הגלות, על הימים אשר עוברים, ההרגל אשר התרגלנו לגלות והגלות נהיתה כהרגל, וזה האסון הגדול אשר קרה לעם ישראל, אסון בתוך אסון, אסון הגלות, ואסון ההרגל לגלות.

"אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני", כך אומרים בכל עת וזמן של שמחה, אך דברים אלו צריכים להיות עמוק בליבנו ולא בפה בלבד, אלא לחיות את זה בכל עת וזמן.

על החתם סופר מסופר, שאחד מן התלמידים החשובים שלו רבי משה המבורגר זצוק"ל, הסתכל בערב תשעה באב בחור המנעול של החתם סופר ומצא שהחתם סופר מחזיק כוס בידו ובוכה בכי תמרורים על חורבן בית המקדש, עד אשר ממלא כוס שלם של דמעות וכשסיים למלאות את הכוס, בסעודה מפסקת היה שותה את הכוס של הדמעות. אחרי שנים, גם רבי משה המבורגר זצוק"ל בליל תשעה באב, ניסה למלאות כוס כרבו בדמעות, הצליח למלאות חצי כוס ולשתות

כך צריך להיות הכאב על חורבן הבית, רבי יהושע בן לוי אמר: מיום שחרב בית המקדש וחרבה ירושלים אין שמחה לפני הקב"ה עד שיבנה הבית. הנה אצל מלכנו אין שמחה ואנו איבדנו הכל. ואף בימים המסויימים האלו ודאי שנתעמק ונבין את עומקם, ואת הקטרוג, אשר יכול חס ושלום לצמוח מחוסר התנהגות נכונה ביום הזה. משתדלים אנו בכל יום בכל ימות השנה ובעיקר בזמנים שיש בהם כעין שמחה

לחזור על דברי הגמרא במסכת ברכות)ג,א(: אמר רבי יוסי, פעם אחת הייתי מהלך בדרך ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל בה, אליהו הנביא זכור לטוב שמר לי על הפתח עד שסיימתי תפילתי, לאחר שסיימתי תפילתי אמר לי: שלום עליך רבי ומורי ואמר לי: מה קול שמעת בחורבה זו?, אמרתי לו: שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת אוי לבנים שבעוונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין אומות העולם, אמר לי: חייך וחיי ראשך לא שעה זו בלבד אומרת כך אלא בכל יום ויום שלוש פעמים אומרת כך.

הנה גמרא זו תמוהה, מה ההדגשה שרבי יוסי נכנס לחורבה ורק שם שמע?, וכי בתפילה במקום אחר בביתו או בבית מדרש לא שמע גם את הבת קול הזאת?, ועוד

מה ההדגשה על חורבה?, אלא אפשר לבאר ולאמר: להרגיש ולהבין צער עמוק אי אפשר להרגיש במקום עושר ונחת, כשרוצים להרגיש כאב צריך לרדת למקום אמיתי בכדי להרגיש, לשבת בארמון ובארמון לשמוע בת קול זה קשה מאוד, לכן שלמה מלך אומר)קהלת ז,ב(: "טוב ללכת לבית אבל מלכת אל בית המשתה", כי בבית האבל יורדים למציאות ולאמת.

ולכן רבי יוסי שמע את הבת קול רק בחורבה, ואף אנו, להבין את הצער ואת הכאב, צריכים לבנות את האוירה של הכאב והחורבן, לא לאכול בשר בימים אלו, לא לשמוע שירה, לא להסתפר, וכן כל ההלכות הנוגעות לזמן ט' באב, ואז נבנה חורבה, ובתוך החורבה הזאת, רק אז אפשר לשמוע ולהבין העומק של הצער של חורבן בית המקדש.

ואפשר להבין את מה שהמדרש מספר ואומר)איכ"ר הקדמה כד(: לאחר החורבן אמר הקב"ה למלאכים: בואו ונלך אני ואתם לביתי ונראה מה עשו האוייבים בו. הלכו הקב"ה והמלאכים וירמיה הנביא, כשהגיעו לבית המקדש הכל היה חרב, אמר הקב"ה: בודאי זה ביתי וזהו מנוחתי שבאו אויבים ועשו בו כרצונם, באותה שעה היה הקב"ה בוכה ואומר: אויה לי על ביתי, בני היכן אתם אהובי, היכן אתם, מה אעשה לכם, התריתי בכם ולא חזרתם בתשובה. אמר הקב"ה לירמיהו הנביא אני דומה היום לאדם שהיה לו בן יחיד ועשה לו חופה ומת בתוך החופה ואין לך כאב לא עלי ולא על בני?. לך קרא לאברהם יצחק ויעקב ומשה מקברותיהם שהם יודעים לבכות.

הכאב בשנה זאת צריך להיות גדול מאוד, ההתדרדרות גדולה מאוד, וכל מי שמבין יודע שעם ישראל והעולם עומד בפני מדרון גדול מאוד ועמוק, ותהום גדול פעורה תחת רגלי העולם כולו, כל אחד באופן פרטי והכלל באופן כללי, חייבים להכניס בליבנו הרהורי תשובה ולהשתדל לשנות את דרכנו את מעשינו, מה שהיה לא יהיה יותר, העולם אשר הכרנו משתנה מיום ליום ומרגע לרגע, ומי שלא יהיה עירני להבין זאת ימצא עצמו בחורבן איום ונורא.

אנו בזמן שהקב"ה יביא דבר אחרי דבר, בעיה אחרי בעיה, עד אשר נתעורר ונשיב ליבנו לאבינו שבשמים, לפעמים יהיה דבר ברעש גדול, לפעמים בקול קטן, אך עם צריבה וכאב בלב.

מחוייבים אנו להיכנס לחורבה של כל אחד ואחד, ולשמוע את הצעקה של הקב"ה על חורבן ביתו ושמימות היכלו, ולהשתדל לבנות את ירושלים על ידי מעשים טובים בגדר בונה ירושלים, כל מצוה ומעשה טוב שמים אנו אבן בירושלים אבן בבית מקדשנו. ולעורר ליבנו לאבינו שבשמים.

נשתדל לקבל את האבל של תשעה באב כמו שהקב"ה מצפה מבניו, ונשתדל ביום זה כל יהודי לחזק את חברו שיצום, ולהסביר את עומק וחומרת הצום והאבל של ט' באב, ועל ידי זה נקרב את הגאולה ונמתק את הדינים, והרחמים יבואו וירדו על הכלל ועל הפרט בקרוב ממש.

תשעה באב / הקרבה ממך למען הכלל

יום תשעה באב, חומרתו כל כך קשה עד אשר אסרו חכמים ללמוד בו תורה הקדושה, משום שהתורה הקדושה משמחת והעצב, על חורבן בית המקדש צריך להיות כל כך קשה בנפשנו, עד אשר אסרו עלינו חכמים, יום אחד בשנה, ללמוד בו תורה והוא יום תשעה באב.

אך הלכות אבלות ומדרשים על חורבן בית המקדש צריך ללמוד ביום זה. שנים רבות, היה בליבנו קושיה על דברי המדרש איכה: בשעת חורבן בית המקדש באו האבות הקדושים וביקשו רחמים על החורבן ועל גלות ישראל וכל אחד הזכיר את זכותו: אברהם- הזכיר את עשרת הניסיונות שעמד בהם יצחק- הזכיר את זכות העקדה.

יעקב - הזכיר את הצער והטורח בגידול י"ב שבטים - ולא קיבלם הקב"ה. וגם כך מובא בזהר הקדוש: בשעת חורבן בית המקדש, בא קול והעיר על קברי האבות הקדמונים ואמר: אבות קדמונים, אתם רדומים בשינה ואינכם יודעים צער העולם. בניכם שגידלתם בצער והכנסתם אותם באמונה גדולה של הקב"ה, הנה מתו והנה נהרגו והנה הלכו בגלות בין שונאיהם ידיהם קשורות לאחור, מתים ברעב, בתיהם נשרפו, איפה הרחמים שלכם? קומו התעוררו אליהם מיד!

התעוררו האבות והאמהות והלכו למשה, ואמרו לו: משה, רועה נאמן, איה הם הבנים? מיד נתעורר משה והלך עימהם אל יהושע, אמר ליהושע, היכן בני ישראל שעזבתי אותם בידך? ענה יהושע ואמר: רבינו משה, בארץ הקודש עזבתי אותם וחילקתי להם את הארץ על פי הגורל. מיד הלכו כולם לארץ הקודש ומצאו אותה שנחרבה ולא נשמע בה קול. נכנסו אל המקדש וראו שנשרף, עשו בו הספד, עד שנשמע קול מרירות הבכיה לרום השמים וכל מלאכי עליון, בכו עימהם למעלה. בא אליהם הקב"ה והיו ממררים בקול בכיה, בתוך עפר המקדש, אמר להם: אהובי נפשי מה אתם כאן? מה לידידיי בביתי? עמדו אברהם, יצחק ויעקב בתפילה על שארית ישראל, דחה אותם הקב"ה והזכיר להם את העוונות והחטאים, אשר עשו עם ישראל; חזרו האבות הקדושים למקומם, נשארה שם רחל אימנו והרימה קולה בבכי ומרירות אמר לה הקב"ה: רחל מה את מבכה? אמרה לפניו: ולא אבכה בני היכן הם ומה חטאו

אליך? ענה לה הקב"ה: העמידו פסל לפניי והכניסוהו לביתי, ענתה רחל ואמרה: וכי לא עשיתי אני יותר, הכנסתי את צרתי לביתי. וידועה צדקות רחל אימנו, כאשר יעקב בא לבית לבן הארמי, אמר יעקב לרחל הזדווגי עימי, אמרה לו כן, אך יש לי אחות מבוגרת ממני ואני מפחדת מאבי שרמאי הוא ופוחדת אני שלא יחליף את אחותי איתי בליל החתונה. מיד החליפו ביניהם סימנים, אשר בלילה, שאיש לא רואה את חברו, יאמר לה הסימנים אם תענה, זאת רחל ואם לא תענה, ידע שזאת אחרת. הגיע שעת החופה, לבן הרמאי, לקח את לאה והכין אותה לחתונה. רחל אימנו ראתה שאחותה עומדת להתבזות ולהתבייש בושה גדולה ולא תדע לומר את הסימנים וכך, יעקב ידחה אותה וישפך דמה בבושה גדולה, הלכה רחל אימנו ובכדי שאחותה לא תתבייש, נתנה הסימנים, אשר היו בינה לבין יעקב, לאחותה וכך, מסרה את בעלה לאחותה.

עמדה רחל ואמרה להקב"ה: אני בכדי לא לבייש את אחותי, מחלתי על כבודי, אתה לא תמחל על כבודך, על הפסל שהכניסו בניך למקדש?! כשאמרה זאת רחל אימנו, נתרצה הקב"ה ועמד ואמר לרחל: "מנעי קולך מבכי ועיניך מדימעה, כי יש שכר לפעולתך ושבו בנים לגבולם".

וחשבנו להקשות, רחל עשתה מעשה גדול, אך בודאי היו עוד מעשים גדולים, שעשו אבות ישראל בעולם, מדוע רק מעשה זה עמד במשקל למתק את הדין ולמתק את הגזרה הקשה של כליה על עם ישראל? אלא, אפשר לפרש ולומר מסופר על רב גדול, אשר ישב בראש בית דין, מהחשובים שהיו בעם ישראל, באו לפניו שני אנשים בדין של ממונות. הרב ישב ושמע את שני הצדדים ופסק את ההלכה; זיכה את הזכאי וחייב את החייב. האדם שדינו יצא לחובה, קם והחל לגדף ולהשפיל את הדיין. סביב הדיין ישבו תלמידיו בחרדה ואמרו לדיין: האיש הזה עז פנים, אך קושיה אחת קשה לנו, לפני כשבוע בא לשאול את הרב על ספק בבהמתו ששחט והרב, פסל את השחיטה והבהמה ששחט נהייתה טרפה והפסיד ממון מרובה והודה לרב ושמע וקיבל את דיברי הרב. היום, פה בדין תורה, הנזק פעוט ביותר מהנזק על השאלה ששאל וקיבל זאת בשמחה. מדוע כך מתנהג היום בחוצפה ובחוסר בושת פנים? ענה הרב ואמר לתלמידיו: השאלה על הטרפה אף אחד לא הרוויח ממנה, כולם הפסידו, לכן קיבל את הדין באהבה, אך בדין תורה היום, הוא הפסיד ומישהו אחר הרויח ולכן הכאב גדול וקשה ולכן עמד וחירף וגידף צבאות ה'.

כך מעשה רחל אימנו, הרבה מגדולי עם ישראל הקריבו, מסרו את חייהם, השתדלו, עמדו בעוז ותעצומות, אך רחל אימנו נתנה משלה, כביכול אחרת הרויחה והיא הפסידה ולכן מעלתה וגדולתה גדולה ועצומה ורק היא היה בכוחה למתק את

הדין ולגרום את ההבטחה, אשר הולכת עמנו לאורך כל הגלות, הבטחה אשר מחזקת אותנו בשעות ובזמנים קשים "ושבו בנים לגבולם".
נלמד יסוד ביום זה, שמעלת האדם הגדול, שכביכול, מפסיד משלו, בשביל אחרים.
וכך אומרת הגמרא: מי זה נקרא חסיד? זה שגוזר את ציפורניו ושורף אותם ומדוע שמו חסיד? משום שאמרו חז"ל, כל מה שיוצא מגוף האדם שיער, ציפורנים, אם שורפים אותם, דבר זה מזיק למזל האדם, וחסיד, זה אדם שיודע ששורף את ציפורניו, משום שאם יפלו על הקרקע, יגרמו נזק לעולם, כדיברי חז"ל: אשה בהריון, שדורכת על ציפורן, יכולה להפיל עוברה; אדם שדורך על ציפורן בביתו, יכול לגרום לו מזל לא טוב בביתו, או בכל מקום. חסיד, מוכן שמזלו ינזק ושאחרים לא יפגעו! ומעשים אלו, של הקרבה ממך, למען הכלל, הם ממתקים את הדין ומקרבים את הגאולה ואת הישועה.
ונחזק את נפשנו, במעשה המובא על בעל השדי חמד, הרב חיים חזקיה מדיני, אשר היה קדוש עליון, צדיק וחסיד ובעל מעלות רמות וכל חייו ישב ועמל בתורה הקדושה ובעירו היה בית מדרש, אשר יהודי עשיר, בעל חסד עצום, היה משלם את כל הוצאותיו. והשדי חמד לא ידע מאומה, חוץ מלימוד התורה הקדושה ועלה והתעלה והגיע לרמות גבוהות.
אחד מיושבי בית המדרש, קנא קינאה גדולה בשדי חמד והלך לאחד מגבאי בית המדרש ואמר לו: אשלם לך סכום נכבד של כסף ואתה תלך ותוציא לעז חמור על השדי חמד, אשר חטא בחטאים איומים ונוראים וקשים ביותר וזה לך הכסף בתמורה.
וכך עשה אתו גבאי, קם והוציא לעז גדול על השדי חמד והשמועה הייתה הולכת ומתפשטת בעיר, עד שהשדי חמד לא יכל יותר לצאת מביתו, מהשם רע, אשר הוציא לו אותו גבאי.
בעל הבית העשיר, אשר היה מחזיק את בית המדרש, עמד וחקר ודרש וירד לעומק הדברים והבין, שעוול גדול, עושים לשדי חמד. נכנס לבית המדרש וגער וצעק על השפיכות דמים אשר עושים לקדוש עליון ופיטר וגירש את הגבאי מבית המדרש.
כל העיר הבינו את העוול האיום ונורא, אשר נעשה לשדי חמד.
האדם, אשר שכר את הגבאי, שיוציא שם רע, מת באותו זמן, במוות איום ונורא והגבאי, נשאר ללא פרנסה.
באחד הימים, בא הגבאי לפני השדי חמד ואמר לו בבכי: מתחרט אני על מעשיי, הסכום הגדול של הכסף, אשר קיבלתי שוחד, להוציא עליך שם רע נגמר, אין לי פרנסה, מה אעשה? מוכן אני לבא לבית המדרש ולהתנצל ולבקש סליחה על כל הרע

אשר זממתי לך.
ישב השדי חמד וחשב ואמר, אם יבקש סליחה ויודה שרשע גדול היה, מה יאמרו האנשים איך רשע כזה, שנים רבות היה גבאי בבית המדרש, מי יודע אם נאמן היה? מי יודע אם גזל? כמה רע עשה? וחילול ה' גדול יצא מזה. עמד השדי חמד ואמר לגבאי: אני אלך לבעל הבית העשיר ואבקש ממנו, שיתן לך פרנסתך ויעזור לך. ההתנצלות וההודעה על השקר לא תעזור לתורה ולכלל עם ישראל. וכותב השדי חמד בהקדמה לסיפרו, שמאותו יום, הרגיש שהקב"ה פותח לו את דעתו וכל סודות ורזי תורה ניגלים לו. וכשנפטר השדי חמד, אחרי שנים, באו לבית המדרש וסיפרו שקברו פתוח ומחולל, רצו כל היהודים לקברו ומצאו את גופו שלם, לא הרקיב ולא אחזה בו רימה ותולעה ונשאר שלם.